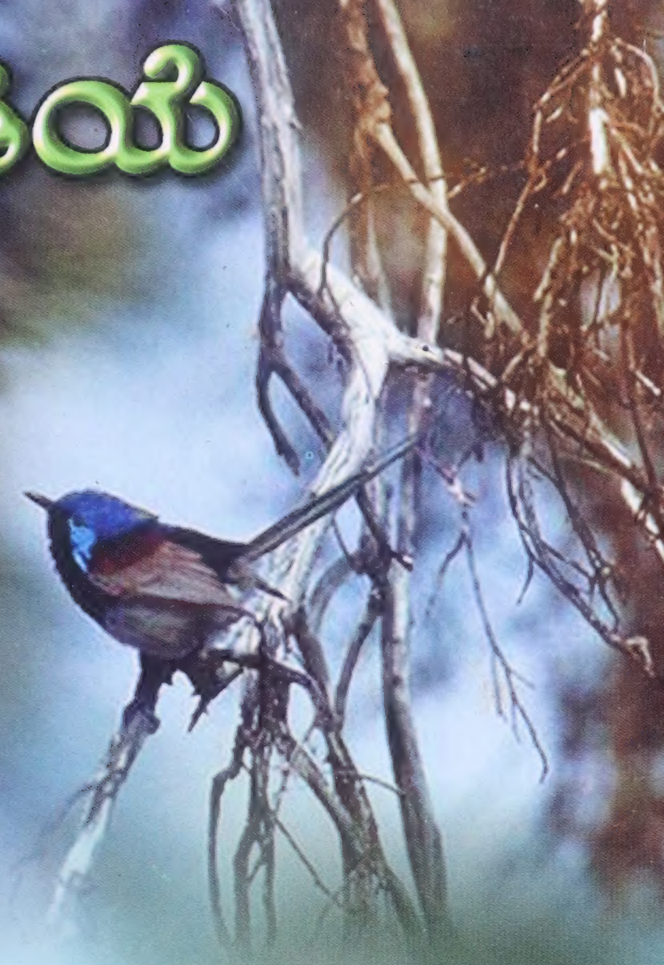
ಶುಭ ನುಡಿಯೆ ಹಕ್ಕಿ

ಚೆನ್ನವೀರ ಕಣವಿ

ಎಂಭತ್ತನೇ ಪ್ರಕಟನೆ :

ಶುಭ ನುಡಿಯೆ ಹಕ್ಕಿ

ಕಾವ್ಯ ಸಂಕಲನಗಳ ಮುನ್ನುಡಿ ಕಟ್ಟು

ಚೆನ್ನವೀರ ಕಣವಿ

ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾಶನ
ಸಿಟಿ ಕ್ಲಿನಿಕ್ ಸಂಕೀರ್ಣ, ದಾಜಿಬಾನ ಪೇಟೆ,
ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ : 580028

ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾಶನ
ಸಿಟಿ ಕ್ಲಿನಿಕ್ ಸಂಕೀರ್ಣ, ದಾಜೀಬಾನ ಪೇಟೆ,
ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ : ೫೮೦ ೦೨೮ ☎: ೨೬೬೨೭೮

ಸಂಪಾದನ-ಪ್ರಕಾಶನ
ಎಂ. ಎ. ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ

ವಿಮರ್ಶೆ-ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ :
ಶ್ರೀ ನಿರಂಜನ ವಾಲಿಶೆಟ್ಟರ, ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ
ಶ್ರೀ ಮ. ಜಿ. ವೆಂಕಟೇಶ, ಹೊಸಪೇಟೆ
ಶ್ರೀ ಎಂ. ಪದ್ಮನಾಭಯ್ಯ, ಧಾರವಾಡ

SHUBHA NUDIYE HAKKI : (Welcoming new poetic talents in Kannada) By Chennaveera Kanavi, Dharwad, Published by: Sahitya Prakashana, City Clinic Complex, Dajibanpeth, Hubli-580 028.

ಮೊದಲ ಮುದ್ರಣ : 2000　　ಪುಟಗಳು : VIII+236

ಡಿ. ಟಿ. ಪಿ. ಸಂಯೋಜನೆ: ಮನೋಹರ ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ್ ಪ್ರೆಸ್, ಧಾರವಾಡ
ಮುದ್ರಣ: ಶ್ರೀ ಭವಾನಿ ಆಫ್‌ಸೆಟ್ ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್, ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ

ಮೊದಲ ಮಾತು

ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಉದಿತ ಹಾಗೂ ಉದಯೋನ್ಮುಖ ಕವಿ ಮಿತ್ರರ ಕವನ ಸಂಗ್ರಹಗಳಿಗೆ ನಾನು ಬರೆದ ಮುನ್ನುಡಿಗಳ ಸಂಪುಟ - 'ಶುಭ ನುಡಿಯೆ ಹಕ್ಕಿ' ಈಗ ನಿಮ್ಮ ಕೈಯಲ್ಲಿದೆ. ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಅಷ್ಟೇ ಅನ್ವರ್ಥಕವಾಗಿ ಈ ಹೆಸರನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದ ವಿಮರ್ಶಕ ಮಿತ್ರರಾದ ಡಾ|| ಜಿ. ಎಸ್. ಆಮೂರ ಅವರಿಗೆ ಮೊದಲಿಗೇ ನನ್ನ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ಇಂಥದೊಂದು ಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ತರುವ ವಿಚಾರವನ್ನು ಹಾಗೂ ಅದರ ಅವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು ನನಗೆ ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟವರು ಆತ್ಮೀಯ ಸ್ನೇಹಿತರಾದ ಡಾ|| ಜಿ. ಎಮ್. ಹೆಗಡೆಯವರು. (ಇಂಥ ವಿಚಾರಗಳು ಅವರಿಗೆ ಹೇಗೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತವೆಯೋ ದೇವರೇ ಬಲ್ಲ!) ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ನಾನು ಅದಕ್ಕೆ ಅಷ್ಟೊಂದು ಉತ್ಸಾಹವನ್ನು ತೋರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವರು ಒಂದೇ ಸವನೆ ಬೆನ್ನುಹತ್ತಿ 1952 ರಿಂದ ಇವತ್ತಿನ ಮಿತಿಯವರೆಗೆ ನಾನು ಮುನ್ನುಡಿ ಬರೆದ (ಬೆನ್ನುಡಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು) ಕವನ ಸಂಗ್ರಹಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಎಪ್ಪತ್ತಕ್ಕೂ ಮಿಕ್ಕುತ್ತದೆಂದು ನೆನಪಿಟ್ಟು ಹೇಳಿದಾಗ ನನಗೇ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು, ಹೇಗೋ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಅವುಗಳನ್ನು ಒಂದೆಡೆ ಕೂಡಿಸಿದ್ದಾಯಿತು (ಒಂದೆರಡು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿರಲೂಬಹುದು). ಹಾಗೆಯೇ ಅವುಗಳ ಮೇಲೆ ನಾನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಕಣ್ಣಾಡಿಸಿದಾಗ ಬೆಳೆದು ಬಂದ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಕ್ಕಾಗಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಕವಿಬಳಗಕ್ಕಾಗಲಿ ನಾನು ಅಪಚಾರವನ್ನೇನೂ ಎಸಗಿಲ್ಲವಲ್ಲ ಎಂಬ ಸಮಾಧಾನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಒಂದು ಬಗೆಯ ನೆಮ್ಮದಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿತು.

ನನ್ನ ಮುನ್ನುಡಿಯ ಮಾತುಗಳಿಗಿಂತ ಆಯಾ ಕವಿಗಳು ನನ್ನಲ್ಲಿಟ್ಟ ಪ್ರೀತಿ ವಿಶ್ವಾಸ ಬಹಳ ದೊಡ್ಡದೆಂದು ನನಗೆ ಈಗಲೂ ಅನಿಸುತ್ತಿದೆ. ಈ ಸಂಪುಟ ಪ್ರಕಟಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಎಂಟು ಜನ ಕವಿಗಳು ನಮ್ಮಿಂದ ಕಣ್ಮರೆಯಾಗಿರುವದು ವಿಷಾದದ ಸಂಗತಿಯಾದರೂ ಅವರ ಕಾವ್ಯ ಕಾಣಿಕೆ ಮರೆಯುವಂತಹದಲ್ಲ ಎಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ಐವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ನನ್ನ ಪ್ರಥಮ ಕವನ ಸಂಗ್ರಹ 'ಕಾವ್ಯಾಕ್ಷಿ'ಗೆ ಮುನ್ನುಡಿ ಬರೆಯುತ್ತ (1949) ವರಕವಿ ದ. ರಾ. ಬೇಂದ್ರೆಯವರು ಹೇಳಿದ ಮಾತು ಈಗ ನೆನಪಾಗುತ್ತಿದೆ : ''ಹೊಸಗನ್ನಡ ಕಾವ್ಯವಾಹಿನಿಯು ಹರಿಗಡಿದಿಲ್ಲ; ಹೊಸ ಪ್ರವಾಹಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಲಿದೆ'' ಆ ಮಾತು ಇಂದಿಗೂ ನಿಜ. ಒಮ್ಮೆ ನಿಧಾನವಾಗಿ, ಒಮ್ಮೆ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಹೊಸ ಹೊಸ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತ ಸಾಗಿರುವ ಈ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಏರಿಳಿತಗಳಿರುವುದು ಸಹಜವೆಂಬುದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ.

ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಯ 'ಸಾಹಿತ್ಯ ಭಂಡಾರ' ದ ನೆನಪನ್ನು ಮಾಸದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ 'ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾಶನ'ದ 15ನೆಯ ವಿಜಯದಶಮಿಯನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಿರುವ ಶ್ರೀ ಮ. ಅ. ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಅವರು ಈ ಸಂಪುಟವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಲು ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಮುಂದೆ ಬಂದುದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು.

ನನ್ನ ಈ ಮುನ್ನುಡಿಗಳ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಿ ಸಮ್ಯಕ್‌ದರ್ಶಿಯಾದ ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳನ್ನು 'ಬೆನ್ನುಡಿ'ಯಾಗಿ ಬರೆದು ಕೊಟ್ಟ ಡಾ॥ಶ್ಯಾಮಸುಂದರ ಬಿದರಕುಂದಿಯವರಿಗೆ ಸ್ನೇಹಪೂರ್ವಕ ವಂದನೆಗಳು.

'ಚೆಂಬೆಳಕು' ಚೆನ್ನವೀರ ಕಣವಿ
ಕಲ್ಯಾಣ ನಗರ, ಧಾರವಾಡ
18-10-2000

ಪ್ರಿಯ ಮಿತ್ರರಾದ

ಡಾ॥ ಗುರುಲಿಂಗ ಕಾಪಸೆ

ಅವರ

ನಿರ್ಮಲ ಸ್ನೇಹಕ್ಕೆ

ಪರಿವಿಡಿ

೧
ಮಧುರಯಾನ

(೧)

ಗೆಳೆಯ ಪಂಚಾಕ್ಷರಿಯವರು ತಮ್ಮ ಸ್ನೇಹಿತರಾದ ಶ್ರೀ ಕ. ಮ. ಶಿ. ಚಂದ್ರಶೇಖರಯ್ಯನವರ ಕವನ ಸಂಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಮುನ್ನುಡಿಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಬರೆಯಬೇಕೆಂದು ಈಗ ಕೆಲದಿನಗಳ ಹಿಂದೆ ಕೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ನಾನವರಿಗೆ "ಮುನ್ನುಡಿಯೇ ಏಕೆ. ಕವಿತೆಗಳನ್ನೋದಿದ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ಪತ್ರರೂಪದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸುತ್ತೇನೆ" ಎಂದಿದ್ದೆ. ಕವನ ಸಂಗ್ರಹದ ಕರಡು ಪ್ರತಿಯನ್ನು ಈಗಲೇ ಕಳುಹಿಸಿ ಅವರು ಮತ್ತೆ ಅದನ್ನು ನನ್ನ ನೆನಪಿಗೆ ತಂದುಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅದನ್ನೋದಿದ ತರುವಾಯ ನನ್ನ ಎರಡು ನೇಹದ ನುಡಿಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಶ್ರೀ ಚಂದ್ರಶೇಖರಯ್ಯನವರನ್ನು ನಾನು ಮುಖತಃ ಕಂಡಿಲ್ಲವಾದರೂ ಅವರ ಕವನಗಳನ್ನು ಆಗೀಗ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವಲೋಕಿಸಿದ್ದೇನೆ. "ನಿಮ್ಮ ಮುಖಪರಿಚಯ ನನಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಬಹುಕಾಲದಿಂದಲೂ ನಿಮ್ಮ ಕಾವ್ಯ ಪರಿಚಯ ನನಗಿದೆ. ವೈಯಕ್ತಿಕ ಪರಿಚಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ದೊಡ್ಡಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿ ಕವನ ಸಂಕಲನಕ್ಕೆ ಮುನ್ನುಡಿಯನ್ನು ಬರೆಯಲು ಒಪ್ಪಿದುದು ತಮ್ಮ ಸಹೃದಯಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ" ಎಂಬುದಾಗಿ ಅವರು ತಮ್ಮ ಓಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಬರಿಯ ಕಾವ್ಯ ಪರಿಚಯ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಅವರು ತಮ್ಮ ಅಂತಃಕರಣವನ್ನು ನನ್ನೆದುರು ತೆರೆದು ತೋರಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ. 'ದೊಡ್ಡ ಮನಸ್ಸು' 'ಸಹೃದಯ' ಎಂಬ ಮಾತುಗಳು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಅವರಿಗೇ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತವೆಂಬುದನ್ನು ನಾನಿಲ್ಲಿ ಹೇಳದಿರಲಾರೆ.

ಇಲ್ಲಿರುವ ಕವನಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುತ್ತ ಅವರು ಅದೇ ಕಾಗದದಲ್ಲಿ "ಕಳೆದ ಆರೇಳು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಕಾಲೇಜಿನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾಗಿದ್ದಾಗಿನಿಂದಲೂ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದ. ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಮುಖ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದ್ದ. ಕೆಲವು ಕವನಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸಂಕಲಿಸಿದ್ದೇನೆ" ಎಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಕ. ಮ. ಶಿ. ಚಂದ್ರಶೇಖರಯ್ಯ. ಸೌಜನ್ಯ ಪ್ರಕಾಶನ. ಶಿವಮೊಗ್ಗ

"ಹೊಸಬನೊಬ್ಬನ ಕವನಗಳು, ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿದರೆ ತಿದ್ದಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ" ಎಂಬ ವಿನಯವನ್ನೂ ಅವರು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.

(೨)

ಈ ಸಂಗ್ರಹದ ಅನೇಕ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ಮುಗ್ಧ ಮನೋಭಾವ ಮಧುರ ಕಲ್ಪನೆಯೊಡನೆ ವ್ಯಕ್ತಗೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. 'ಮಧುರಯಾನ'ದಲ್ಲಿ ಸೂತ್ರರೂಪವಾಗಿ ಅದು ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಿದೆ :

"ಹಸುಳೆಗನಸಿನ ಶಶಿಯ ಲೋಕಕೆ ನಮ್ಮ ಬಯಕೆಯ ಪಯಣವು
ಮಳೆಯಬಿಲ್ಲಿನ ಸಿರಿಯ ಚಲುವಿಗೆ ಮನವು ಸೋತಿದೆ ಮೌನವು!
ಮಧುರ ಭಾವದ ದಿವ್ಯರೂಪದ ಪ್ರೀತಿಪ್ರೇಮದ ಸ್ರೋತವು
ನೂರು ವರ್ಷದ ನೂರು ರಾಗದ ಮಧುರಯಾನದ ಬಯಕೆಯು"

ಕಾವ್ಯರಚನೆಗೆ ತೊಡಗುವ ಪ್ರಥಮದಲ್ಲಿ ಕವಿಗೆ ಇಂಥ ಭಾವ ಸಹಜವಾದುದು. ಕಾವ್ಯಜೀವನದ ಈ ಮೊಗ್ಗು "ಅರಳಿ ಸೌರಭವೀವ ಸಂತಸಕೆ ಕಾದಿಹುದು," ಅಲ್ಲದೆ "ಜನರ ಮನವನು ಸೆಳೆವ ಮರುಳಾಟ ಇದಕಿಹುದು".

ತಾಯನ್ನು ಸೆಳೆದುಕೊಂಡ ಕ್ರೂರಮೃತ್ಯು ಮಮತೆ ಮೋಹದ ಮಧುರ ಬಂಧನವನ್ನು ಕಡಿದುದರ ಕೊರಗು ಬೀಸುಗಲ್ಲಿನ ಹಾಡು ಕೇಳುತ್ತಿರುವಂತೆ ಕವಿಗೆ ಮರುಕಳಿಸಿ. ಹೆತ್ತ ಕರುಳಿನ ಪ್ರೀತಿ ಮುತ್ತಿಟ್ಟು ಬರುವುದರ ಬಣ್ಣನೆ ಹೃದಯವನ್ನು ಕರಗಿಸುತ್ತದೆ.

"ಮಧುರಭಾವದ ಗೀತೆ ಹೃದಯ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ
ಕೆಣಕುತಿದೆ ಬಹುದಿನದ ಹಳೆಯ ನೆನಪ
ಮೌನ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಮನವು ಮಲಗಿರುವಾಗ
ಮೂಡಿ ಬರುತಿದೆ ಅದರ ಅಲೆಯ ರೂಪ"

ಮೋಡದ ತುಣುಕು. ಚುಕ್ಕಿಯ ಮಿಣುಕು. ಬಳ್ಳಿಮಿಂಚಿನ ಥಳಕುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ರಾತ್ರಿಯ ಆಕಾಶವನ್ನು ಕಂಡು

"ಬೆಳಕಿನ ಜನ್ಮಕೆ ಕತ್ತಲೆ ಮೂಲವೊ ಎನೆ ಸೂಸಿದೆ ಬೆಳಕು".

ಎಂಬ ಉದ್ಗಾರ ಮಿಂಚಿನ ಮೊನೆಯಂತೆಯೇ ತೀಕ್ಷ್ಣ ಸುಂದರವಾಗಿದೆ. ತುಣುಕು ಮೋಡಗಳೆ. ಹೊಳೆವ ತಾರೆಗಳೆ ಬೋಳು ಬಾನಿನ ಸೊಬಗಿನ ಸೂತ್ರಗಳೆಂದು ಹೇಳಿರುವುದೂ ಅಷ್ಟೇ ಹೃದ್ಯವಾಗಿದೆ. ಅದೇರೀತಿ "ಒಂದು ಸಂಜೆ" ಎಂಬ ಕವನವೂ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿಯುತ್ತದೆ.

"ಹಿಂಡು ಮೋಡಗಳಿಲ್ಲ ಹೊಳೆವ ತಾರೆಗಳಿಲ್ಲ
ಮೈಮರೆತು ಮಲಗಿರುವ ಮುಗಿಲಿನಲ್ಲಿ"

ಕಂದುಬಣ್ಣದ ಒಂದೇ ಮೋಡ ಅಲ್ಲಿ ಮಂದಗಮನದಿಂದ ಸಾಗಿದೆ– 'ಹಲವುನಾಮದ ದೇವನೊಬ್ಬನಂತೆ'. ಈ ಮಾತು ದೂರೂಹ್ಯವೆನಿಸಿದರೂ ಅದರ ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ಚಿತ್ರ ಅಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಅದನ್ನು ರಂಗುಗೊಳಿಸಿದೆ.

ಇಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಜೀವನದ ಒಂದೊಂದು ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಬರುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಓದುಗರ ತನ್ಮಯತೆಗೆ ಭಂಗವನ್ನುಂಟುಮಾಡದಿರದು. ಹೀಗಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಯ ಕೆಲವು ಕವಿತೆಗಳು ಶಿಥಿಲವಾಗಿವೆ. ಆದರೆ ಅದೇ ಅನುಭವ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ. ಸ್ವಯಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸಹಜವಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಂಡಾಗ ರಸಾನಂದವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಲು ಸಮರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. 'ನನ್ನ ಇಂದಿರೆ' 'ಸುಲೋಚನ' ಮುಂತಾದ ಪದ್ಯಗಳು ಇದಕ್ಕೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಉದಾಹರಣೆಗಳಾಗಿವೆ.

ವೈಯಕ್ತಿಕ ನೋವು ನಲಿವುಗಳಲ್ಲದೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ವಸ್ತುವನ್ನು ಕವಿತೆಗೆ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಾಗಲೂ ಇವರ ಕವಿ ಶಕ್ತಿ ಕುಂಠಿತವಾಗಿಲ್ಲದಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ.

"ಅಧಿಕಾರಕೆ ಆಕ್ರಮಣಕೆ ಕೈಚಾಚಿದೆ ಮನವು
ಹಣಮಾರಿಗೆ ರಣಕಾಳಿಗೆ ಶರಣಾಗಿದೆ ಜನವು"

ಎಂಬುದಾಗಿ ಇಂದಿನ ಜನಜೀವನದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವಾಗಲೂ.

"ಬಲಗುಂದಿ ಕಳೆಗುಂದಿ
ಹಿಂಜಿ ಅಪ್ಪಟೆಯಾಗಿ
ಚಿಂದಿಯಾಗಿದೆ ನಮ್ಮ ಬಾಳಸಂತೆ–
ನೀರಿನಲಿ ನೆನೆದಿರುವ ಬೆಂಕಿಪೊಟ್ಟಣದಂತೆ"

ಎಂಬ ನುಡಿ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಆವೇಶದ ಜೊತೆಗೆ ಕಾವ್ಯಗುಣವೂ ಬೆರೆತಿರುವುದು ಅಪೇಕ್ಷಣೀಯವಾಗಿದೆ.

(೩)

ಕಾವ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಕವಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಮುಖ್ಯ ಸಾಧನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನಕಾರನು ಪ್ರತಿಭೆ. ಕಾವ್ಯ ವಿದ್ಯಾಪ್ರಚಯ ಪರಿಚಯ. ವೃದ್ಧಸೇವಾನುರಾಗ. ಸತತಾಭ್ಯಾಸ ಪ್ರಯತ್ನ ಇವುಗಳನ್ನು ಕವಿತೆಗ ನಿಯತಕಾರಣಗಳಾಗಿ ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಪ್ರತಿಭೆಯೇ ಶಕ್ತಿ. ಲೋಕಾಗಮ ಸಕಲ ಕಲಾವೇದನವೇ ವಿದ್ಯೆ. ಶಾಸ್ತ್ರಾನ್ವಿತನಪ್ಪವನೇ ವೃದ್ಧ. ಆಲಸ್ಯವನ್ನುಳಿದು ಗೈಯುವ ಉದ್ಯೋಗವೇ ಅಭ್ಯಾಸಕರ್ಮವೆಂದೂ ಅದಕ್ಕೆ ವಿವರಣೆಯನ್ನೂ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರತಿಭೆಗೆ ಪೋಷಕವಾದ ಅಂಶಗಳು ಇನ್ನೂ ಹಲವಾರಿದ್ದರೂ ಅಭ್ಯಾಸ ಸಂಸ್ಕೃತವಾದ ಪ್ರತಿಭೆ ಕಾವ್ಯಾಮೃತ ಕಾಮಧೇನುವಾಗುತ್ತದೆಂಬ ಹೇಮಚಂದ್ರನ ಮಾತನ್ನಿಲ್ಲಿ ನೆನೆಯಬಹುದು.

ಶಬ್ದಗಳ ಆಯ್ಕೆ. ಛಂದಸ್ಸಿನ ಒಡಿತ. ಅನುಭವದ ಕಾವು ಚಿತ್ತೈಕಾಗ್ರತೆ ಹಾಗೂ ಕಲಾಸಂಯಮ ಇವುಗಳ ಕೊರತೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯ ಕೆಲ ಕವಿತೆಗಳು ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ಮುಖದಿಂದ ಒಡನುಡಿಯುತ್ತವೆ. ಈ ಅತೃಪ್ತಿ ಕವಿಗೂ ಇರುವುದರಿಂದಲೂ ವಿನಯಶೀಲತೆ ಅವರ ಗುಣವಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಅವರ ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನಾನು ಭರವಸೆಯನ್ನು ತಾಳಿದ್ದೇನೆ.

ಗೆಳೆಯ ಚಂದ್ರಶೇಖರಯ್ಯನವರು 'ಮಧುರಯಾನ'ಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ನನ್ನ ಈ ನಾಲ್ಕು ನೇಹದ ನುಡಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡುದಕ್ಕೆ ಹಾಗೂ ಅವರು ನನ್ನಲ್ಲಿಟ್ಟಿರುವ ಆದರ ವಿಶ್ವಾಸಗಳಿಗೆ ನಾನು ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

(೧೯೫೩)

೨

ತೋಳಬಂದಿ

ಪ್ರಕೃತ ಕವನ ಸಂಗ್ರಹದಿಂದ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಇದೀಗ ಮೊಗದೋರುತ್ತಿರುವ ಗೆಳೆಯ ಸಂಗಮೇಶರು ನನ್ನ ಕೆಳೆನುಡಿಯನ್ನು ಆಗ್ರಹಪೂರ್ವಕ ಬಯಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಸಂಕಲನವಲ್ಲಿಯ ಅವರ ನೈಜಭಾವನೆಯ ಶೃಂಗಾರಿಕ ಕವಿತೆಗಳನ್ನೋದಿ ನನಗೆ ಉಂಟಾದ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಈ ರೀತಿ ಸವಿನುಡಿಯಿಂದ ಕಾವ್ಯರಸಿಕರಿಗೆ ಹಂಚುವದು ಒಳ್ಳೆಯದೆಂದು ಬಗೆದು ನಾಲ್ಕು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಕವಿಯ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಅಂದವಾಗಿ ಕಂಡುಬಂದಿರುವ ಒಲವಿನ ಪ್ರಪಂಚದ ನಾನಾ ಭಾವ ರೂಪಗಳು. ದಾಂಪತ್ಯಜೀವನದ ಅನುಭವ ಚಿತ್ರಗಳು ನಿರಾಡಂಬರವಾದ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಮೈದೋರಿವೆ. ಈ ಕವಿಯ ಮುಖ್ಯಗುಣವೆಂದರೆ ಭಾವ ಹಾಗೂ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯ ಸಹಜತೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ಕಸುಕೆನಿಸಿದರೂ ನೇರವಾದ ಸ್ವಂತ ಮಾತುಗಾರಿಕೆ.

"ತುಂಬು ಮೊಗ ಮುಗುಳು ನಗೆ ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಮುಗುಳೊಂದು
ಅರೆಬಿರಿದ ಕೆಂಪಿನಾ ಚೆಂದುಟಿಯ ಮುತ್ತೊಂದು"

ಇವುಗಳನ್ನು ಕುಡಿನೋಟ ಮಿಂಚಿನೆಳೆದಾರದಲಿ ಹೆಣೆದ ಕವಿತೆಗಳಿವು. ಒಲವಿನ ಮೂರ್ತಿಯ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಕವಿ ಕಾವ್ಯಪ್ರೇರಣೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಾನೆ.

"ತನುಬಾನಲಿ ಮಿಂಚನು ಹೊಡೆದು
ತಡೆಯುವ ತಾರುಣ್ಯವು ಬರಲು"

ಉಂಟಾಗುವ ಮನಸ್ಸಿನ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಕುಸುರು ಕುಸುರಾಗಿ ಮೂಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. 'ಒಡೆಯದ ಒಗಟು'. 'ಪ್ರಶ್ನೆ-ಉತ್ತರ'. 'ಹೊನ್ನುಗ್ಗಿ'. 'ನಿರಾಶೆ'. ಮುಂತಾದ ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಕವಿಯ ಪ್ರತಿಭೆ ಹೆಚ್ಚು ಒಡೆದು ಕಾಣುತ್ತದೆ.

"ಬತ್ತಿದ ಬಾಯ ಬಯಲು ಸೀಮೆಯಲಿ
ಮುತ್ತನು ಬಿತ್ತಿದರಾರು ?". ಇಲ್ಲವೆ
"ಜಗ್ಗುವೆ ಏತಕೆ ಬಾರದೆ ಬೇಗ ?
ಜಗ್ಗಬಾರದೆ ನಮ್ಮನು ಹಾಗ ?"

'ಶಿಸು' ಸಂಗಮೇಶ. ಬಾಲಭಾರತಿ. ವಿಜಾಪುರ

ಆಡಿನ ಕೊರಳಹಗ್ಗವನ್ನು ಒಡಿದು ಹೊರಟ ಹಳ್ಳಿಯ ಹುಡುಗಿಯ ಮುಗ್ಧ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುವಾಗ ಅಥವಾ

"ಮುಟ್ಟಲು ಮುದುಡುವ ಒಳ ಮುಚ್ಚುಕದೊಲು
ಮುದುಡುವಳೀಕೆಯು ಮಗ್ಗಲು ಹಾಯಲು"

ಎಂಬ ಇಂಥ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಭಾವಪ್ರಕಟನೆ ಚೇತೋಹಾರಿಯಾಗಿದೆ.

"ಅಳು ನಗು ಹೃದಯದ ಒಳನಗು ತಿಳಿಯದ
ಅಳೆಯದ ಅಸಮರ್ಥ
ಹೇಗೂ ಬಳಲುವೆ ಸೆಳೆತಕೆ ಸಿಲುಕುವೆ
ಹೆಣಗುವೆ ನಾ ವ್ಯರ್ಥ"

ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ತಾತ್ವಿಕ ದೃಷ್ಟಿ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿದೆ.

ಹೀಗೆ ಸ್ವಚ್ಛಂದವಾಗಿ ಬೆಳೆದ ಹಳ್ಳಿಗಾಡಿನ ಹೂಗಳ ಮಾಸದ ಚೆಲುವಿಕೆಯೂ. ದೋರೆಹಣ್ಣಿನ ರುಚಿಯೂ ಈ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇಷ್ಟೇ ಸಾಲದು. ಭಾಷೆ-ಛಂದಸ್ಸುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪರಿಶ್ರಮದ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿಯೂ. ಸಾರವತ್ತಾಗಿಯೂ ನಿರೂಪಿಸುವ ಜಾಣ್ಮೆ ಬರಬೇಕಾಗಿದೆ. ಉತ್ಸಾಹದ ಜೊತೆಗೆ ಸಂಯಮ. ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಸಾಧನೆ ಮುಂದುವರಿದು ಗೆಳೆಯ ಸಂಗಮೇಶರಲ್ಲಿಯ ಕವಿತ್ವದ ಕಿಡಿ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಕಾಶ ಮಾನವಾಗಿ ಬೆಳಗಿ ರಸಿಕರ ಆನಂದವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲಿ ಎಂದು ಹಾರಯಿಸುತ್ತೇನೆ.

(೧೯೫೩)

೩

ಸುಗ್ಗಿಯ ಕಣ

(೧)

ನಿಜವಾದ ಕವಿತೆ. ನೂತನ ಭಾವವನ್ನುಸುರುವ ಕವಿತೆ. ಎಲ್ಲಾದರೂ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದರೆ ಸಹೃದಯನಿಗೆ. ಕಿಟಕಿ ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿ ಮುಗ್ಗಸು ನಾರುವ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಹೊರಗಿನ ಹೊಸಗಾಳಿ ಬೀಸಿ ಬಂದಷ್ಟು ಸಂತೋಷ. ಉತ್ಸಾಹ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂಥ ಕವಿತೆಗಾಗಿ ಅವನ ಜೀವ ಸದಾ ಹಂಬಲಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ.

ಭಾವಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಭಾಷೆ ಸಹಜವಾದ. ಸಮರ್ಥವಾದ ಸಾಧನೆಯಾಗಿ ಬಂದರೆ ಕವಿತೆ ಅರ್ಧ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಗೆದ್ದು ಬಂದ ಹಾಗೆಯೇ. ಹಿಂದಿನ ಕವಿಗಳಿಗೂ ಈ ಮಾತಿನ ಅರಿವು ಸಾಕಷ್ಟಿದ್ದಿತು. ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಮೀಸಲಾದ ಭಾಷೆಯೊಂದು ರೂಢಿಗೊಂಡಿರುವ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮರೆತು ಹೋದ ಆ ತಿರುಳಿನ ಮಾತನ್ನು ಪುನಃ ಇಂದು ನಮ್ಮ ಸ್ಮರಣೆಗೆ ತಂದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ. **"ಅದು (ಕಾವ್ಯ) ಮಾತನಾಡಿದವೊಲಂದವನಾಳ್ದಿರೆ ಬಲ್ಪು ನೆಟ್ಟನೆ ದೊರೆಕೊಂಡುದು"** ಎಂದು ಅಂಡಯ್ಯ ಹೇಳಿರುವುದನ್ನು ನೆನೆದರೆ ಇಂದಿನ ಕೆಲವರಿಗಾದರೂ ಆಶ್ಚರ್ಯವೆನಿಸೀತು. ಕವಿತೆ ಮಾತನಾಡಿದಂತೆ ಸಹಜವಾದ ಜೀವಂತ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿರಬೇಕು. ಅಂದರೆ ಅದು ಹೃದಯಂಗಮವಾಗುವುದಲ್ಲದೆ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವೂ ಅದಕ್ಕೆ ನೆಟ್ಟನೆ ದೊರಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಕವಿತೆಯನ್ನು ಕವಿತೆಯನ್ನಾಗಿಯೇ ನೋಡುವ. ಅದರ ಕಾವ್ಯಗುಣದಿಂದಲೇ ಅದರ ನೆಲೆಬೆಲೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ದೃಷ್ಟಿ ಇಂದು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯಬೇಕಾಗಿದೆ. ಕವಿತೆಗೆ ಯಾವ ಕಟ್ಟುಪಾಡೂ ಇಲ್ಲವೆಂಬ ಮಾತೇನೂ ನಿಜವೆ. ಆದರೆ ಕವಿ ಹೇಳುವ ಮಾತು ಬರಿಯ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವ ಹೇಳಿಕೆಗಳಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿವೆಯೋ ಅಥವಾ ಅವನ ಅನುಭವದಲ್ಲಿ ಅದು ಮಾರ್ಪಟ್ಟು ಕಾವ್ಯಮುಖದಿಂದ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆಯೆ ಎಂಬುದು ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ನೋಡಬೇಕಾದುದು. ರಾಘವಾಂಕ ಕವಿ 'ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಕಾವ್ಯ'ವನ್ನು ಮುಗಿಸುವಾಗ **"ಕಾವ್ಯಮುಖದಿಂ ಪೇಳ್ದನನಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ"** ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಮಾತನ್ನು ಅಂದಿನವರು ಯಾವ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಏನೊ. ಇಂದಿನವರಾದ ನಮಗೆ ಮಾತ್ರ ಅದರಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷಾರ್ಥವನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಕಾವ್ಯದ ಸೂತ್ರವೇ ಕಂಡು ಬರುತ್ತಿದೆ.

ಕೆ. ವಿರೂಪಾಕ್ಷಗೌಡ. ಶ್ರೀ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಪ್ರಕಾಶನ. ಹಗರಿಬೊಮ್ಮನಹಳ್ಳಿ

(೨)

ಇನ್ನೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿದೆಸೆಯಲ್ಲಿರುವ (ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೆ.) ಗೆಳೆಯ ಶ್ರೀ ವಿರೂಪಾಕ್ಷಗೌಡರು ಆಗಾಗ ನನ್ನ ಬಳಿ ಬಂದು ತಮ್ಮ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಓದಿ ತೋರಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಕಾವ್ಯಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಿ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಕಾವ್ಯಶಕ್ತಿಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ತೀರ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದವನೆಂಬ ಕಾರಣದಿಂದಿರಬಹುದು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಕವಿತೆಗಳ ಪ್ರಥಮ ಸಂಕಲನಕ್ಕೆ ಮುನ್ನುಡಿಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳನ್ನು ನಾನು ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಅರಳಿದ ಹೂವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸುಗಂಧಪೂರಿತವಾಗಿವೆಯೆಂದಾಗಲಿ. ಇಲ್ಲವೆ. ಎಲ್ಲ ಬಣ್ಣದ ಹೂವುಗಳೂ ಇಲ್ಲಿ ಸಮಾವೇಶಗೊಂಡಿವೆಯೆಂದಾಗಲಿ ಭ್ರಮೆಯುಂಟಾಗುವಂತೆ ನುಡಿಯುವದು ಈ ನನ್ನ ಮುನ್ನುಡಿಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ತೋಟದ ನೆಲದ ಗುಣ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ: ಫಲವತ್ತಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಬೇರುಬಿಟ್ಟ ಕರಿಕೆಯನ್ನು ಕಿತ್ತು. ಕಳೆ ತೆಗೆದು ಕೃಷಿ ಮಾಡಿದರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ನೀರು ಹಾಯಿಸಿದರೆ. ಒಳ್ಳೆಯ ಫಲಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ಕೊಡಬಲ್ಲುದು ಎಂಬ ಕಲ್ಪನೆ ಇಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಗೊಂಡಿರುವ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಓದಿದವರಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿ ಮೂಡುತ್ತದೆ. ಆ ಭಾವನೆಯೇ ನನ್ನನ್ನಿಲ್ಲಿ ಮುನ್ನುಡಿ ಬರೆಯಲೂ ಪ್ರೇರಿಸಿತು.

ಬೆಳುವೊಲದ ಮಡಿಲಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದಿರುವ ಈ ಕವಿಯ ಮನಸ್ಸು. ಹೃದಯ ಆ ಬಾಳಿನ ಚೆಲುವಿನ ತೆನೆತೆನೆಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಅಂದವಾಗಿ ಸಿವುಗಟ್ಟಿಕೊಟ್ಟಿದೆ :

"ಸಕ್ಕರೆಯು ಹೊಸಪೇಟೆ, ಸಿಹಿನೀರು ಹಡಗಲಿಯು
ಶಿರಗುಪ್ಪ. ಬಿಳಿಜೋಳ, ಹರಪನಳ್ಳಿ
ಶೇಂಗ. ಹತ್ತಿಯ ಹೂವು ಬಳ್ಳಾರಿ. ಕೂಡ್ಲಿಗಿ
ಅನ್ನ. ಸೊಂಡೂರೊಂದು ಚೆಲುವ ಬಳ್ಳಿ."

'ತಿಪ್ಪೆಯ ಹೂವು'. 'ಸುಗ್ಗಿಯ ಕಣ'. 'ಅಲ್ಲಿಯ ಮಳೆಯೇ ಈ ಹಳ್ಳ' ಈ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಿಯ ಬಾಳಿನ ಒಂದೊಂದು ಚಿತ್ರ ಅದರ ಜೊತೆಗೇ ಆಯಾ ಭಾವವನ್ನು ವ್ಯಂಜಿಸಿ ತೋರಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ತುಸುಮಟ್ಟಿಗೆ ನಡೆದಿದೆ. "ಬಯಲು ಸೀಮೆಯ ಬಾಳು" "ಜನನ ಮರಣಗಳೆರಡು ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ" ಇರುವ ರೈತನ ಒಂದು ದಿನದ ಜೀವನಗತಿಯನ್ನು ವಿವರವಾಗಿ ಕಣ್ಣುಮುಂದೆ ಕಟ್ಟುವಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸಿರುವ ಸೊಗಸಾದ ಕವಿತೆ. 'ಬಾಳನ್ನು ಬಾಳುವದೆ ಒಂದು ಕಲೆಯು' ಹೇಗೆ. ಎಂಬುದನ್ನು ಇದು ಒಡನುಡಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಹಾಗೂ ಈ ಸಂಗ್ರಹದ ಇನ್ನಿತರ ಕೆಲವು ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಥನಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಇವರಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಗತಿ ಇರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಗ್ರಾಮಜೀವನದ ಮತ್ತೊಂದು ಬದಿಯನ್ನೂ ಇವರ ಕಣ್ಣು ಕಾಣದೆ ಇಲ್ಲ. 'ಹಳ್ಳಿ-ಗರತಿಯ ಹಾಡು' ಇದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ. 'ಕವಿಕೃತಿಯ ಕುಂದು' ಎಂಬ ಕವಿತೆಯ 'ಹಸಿರು ಗಿಡದಲಿ ಹಸಿರು ಬಣ್ಣದ ಹಾವ ನೀ ಕಂಡಿಲ್ಲವೋ' ಎಂಬ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಇಂದಿನ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಯಥಾರ್ಥ ಚಿತ್ರವು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಮೂಡಿದೆ.

ಬಾಲ್ಯದ ನೆನಹುಗಳನ್ನು ಮನಸೆಳೆಯುವಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸುವ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಇವರು ಹೆಚ್ಚು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಮುಗ್ಧಮಧುರ ಭಾವದಿಂದ ಅವು ಓದುಗರ ಹೃದಯವನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿಯಬಲ್ಲವು. ಅಲ್ಲಿಯ ಭಾವ-ಭಾಷೆಗಳ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. 'ಹೋದ ಬಾಲ್ಯವೆ ಬಾರ' 'ಕಂಚುಗಾರ ಹುಳ'. 'ಸಾಕಾಗದ ಸುಖ' ಇವುಗಳನ್ನಿಲ್ಲಿ ಹೆಸರಿಸಬಹುದು. 'ಬಾಲ್ಯವೇ ಜೀವನದವಮೌಲ್ಯ ಜೇನು! ಸವಿದಿಹೆವು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಸಿಗುವದೇನು' ಎಂಬ ಮಧುರ ಯಾತನೆ ಈ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ನರುಗುಂಪು ಬೀರಿ ಹೋಗಿದೆ.

ಲಲಿತ ಪದ ಸಂಯೋಜನೆಯಿಂದ ತನಗೆ ತಕ್ಕ ಛಂದಸ್ಸಿನ ನಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಸೊಬಗು ಬೀರುವ "ರಾತ್ರಿರಾಣಿ" ಗಮನಾರ್ಹ ರಚನೆ.

"ನೋಟಕಿವಳು ಬಹಳ ಕಿರಿದು
ನನಗೆ ತಿಳಿಯದಂತೆ ಬೆಳೆದು
ಮಧುರ ಮಂದ ರಾತ್ರಿಗೊಲಿದು ನಗುತಲಿರುವಳು.

ಇವಳ ಹೆಸರೊ ರಾತ್ರಿ ರಾಣಿ
ಸುಮಗಳಲ್ಲಿ ಇವಳೆ ಜಾಣೆ
ಘಮಘಮಿಸಿದೆ ಹಳ್ಳಿ ಓಣಿ ಇವಳ ಪಡೆಯುತ;

ನಮ್ಮ ಪೂಜ್ಯನೆಟ್ಟನಿದನು
ಗಿಡದ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಶಿವನು
ಸಗ್ಗವನ್ನೆ ಕಾಣಿಸಿಹನು ಕುಸುಮವಿರಿಸುತ"

'ಮದುವೆಗೆ ಕರೆ'. 'ಲಲಿತೆ ಕವಿತೆಯಾಗಬೇಕು', 'ಸ್ವರ್ಗ-ಸೆಳೆತ'ಗಳಲ್ಲಿ ಒಲವಿನ ಓರೆನೋಟವು. ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನದ ಸವಿಗಾರಿಕೆಯೂ ಕಂಡಿದೆ. 'ನಲ್ಲೆಯ ನುಡಿ'ಯಲ್ಲಿ ಮಧುರ ಹಾಸ್ಯದ ಚದುರು ನುಡಿಯಿದೆ.

ನೂತನ ಭಾವಗಳನ್ನೂ. ವಿಚಾರಗಳನ್ನೂ ಹೊಸ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕು ಎಂಬ ಹವಣಿಕೆ ಇಲ್ಲಿ ಕೊನೆಕೊನೆಗೆ ಕಂಡು ಬಂದಿದೆ :

"ಬೇಡ ಕವಿಗಳೆ ಮುಂದೆಯಾದರೂ ದೃಷ್ಟಿ ಬೇಗನೆ ಬದಲಿಸಿ
ಜಗವು ಹೊಸದಿದೆ. ಜನರು ಹೊಸಬರು ಹೊಚ್ಚ ಹೊಸದನೆ ರೂಪಿಸಿ"

ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು 'ಕೋಗಿಲೆಯ ಕವಿಗಳಿಗೆ' ಅರ್ಥಾತ್ ತಮಗೇ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. 'ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿಯೇ ಇರಲಿ ಇವನು'. 'ಸುಸಂಸ್ಕೃತರ ಹೃದಯ'. 'ಬೇಸರಿಕೆ ಭಾರತದ ಬೇಸಾಯ ಶಾಸ್ತ್ರ' ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಸ ವಿಚಾರದ ಹೊಳಹು ಮೂಡಿದೆ.

"ಮುದಿ ಎತ್ತುಗಳ ಕಟ್ಟಿ ರಂಟೆ ಹೊಡೆವೊಲು ಹೊಲದಿ
ತೂಕಡಿಸಿ ನಡೆದಿತ್ತು ನಮ್ಮ ಕ್ಲಾಸು."
"ಮೇಷ್ಟ್ರು ಈ ಕಡೆ. ರೈತ ಆ ಕಡೆ
ನಡುವೆ ಹೊಳೆ ಭೋರಿಡುತಿದೆ.
ಎಲ್ಲಿ ಸೇತುವೆ ? ಇಲ್ಲ ನಾವೆ !"

ಈ ಬಗೆಯ ನವೀನ ಉಪಮೆ ರೂಪಕಗಳು ಇವರ ಮುಂದಿನ ಕಾವ್ಯಮಾರ್ಗದ ಬಗ್ಗೆ ಹೊಸ ಆಸೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವಂತಿವೆ.

(೩)

ಹಿರಿಯ ಕವಿಗಳು ಸಿದ್ಧಮಾಡಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸುಗಮವಾಗಿ ಸಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ಇವರ ಕವಿತಾಲಹರಿಯಲ್ಲಿ ಆ ಕವಿಗಳ ಭಾವ. ಛಂದಸ್ಸು. ನುಡಿಕಟ್ಟುಗಳ ಪ್ರಭಾವವೂ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಯೂ ಕಂಡು ಬಂದಿದ್ದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನಲ್ಲ: ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇದು ಅನಿವಾರ್ಯವೂ ಆಗಿದೆ. ಆದರೂ ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಕುರುಹುಗಳನ್ನೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಂಡಾಗಿದೆ. ಹೊಸ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅಡಿಯಿಡುವಾಗಲೂ ಕವಿ ತುಂಬ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ವಹಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ :

"ಊರಮುಂದೆಯ ಹಗರಿ ಹರಿಯುತಿದೆ ಬೋರೆಂದು
ಬುರುಗು, ಮರ, ಕ್ರಿಮಿಕೀಟ, ಮಳೆನೀರು ತಂದು"

ಎಂದು ತುಂಬಿ ಬಂದ ಹಳ್ಳವನ್ನು ಅವರೇ ಒಂದು ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಬಣ್ಣಿಸಿರುವಂತೆ ಕಾವ್ಯಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿಯೂ ಹೊಸ ಹೊಸ ಪ್ರವಾಹಗಳ ರಭಸದಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಹಾಗೆ ಬಗ್ಗಡವೇಳುವದುಂಟು. ಕಲಾದೃಷ್ಟಿಯು ತಾಳ್ಮೆ. ಸಂಯಮಗಳು ಆ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೂ ಅದನ್ನು ತಿಳಿಗೊಳಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಶ್ರೀ ವಿರೂಪಾಕ್ಷಗೌಡರ ಈ ಸಂಕಲನ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಒಂದು ಸುಗ್ಗಿಯ ಕಣ. ಹಂತಿಕಟ್ಟಿ. ತೆನೆ ತುಳಿಸಿ. ಕಂಕಿ ಹೊಟ್ಟುಗಳನ್ನು ವಿಂಗಡಿಸಿ ಜಳ್ಳು ತೂರಿ ಕಾಳುಗಳನ್ನು ಸಹಗ್ರಹಿಸಿ ರಾಶಿ ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯ ಇನ್ನು ನಡೆಯಬೇಕು. 'ದುಡಿದ ಹಾಗೆ ಪಡೆವರು' ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಮೊದಲ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಅವರು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತಂದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿರುವ ಈ 'ಸುಗ್ಗಿಯ ಕಣ'ದಿಂದ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ. ಮುತ್ತಿನಂತಹ ಕಾಳನ್ನು ಮನೆಗೆ ತರಲಿ. ಕನ್ನಡದ ಕಣಜವನ್ನು ತುಂಬಲಿ ಎಂದು ಹಾರೈಸಿ ಅವರಿಗೆ ಶುಭ ಕೋರುತ್ತೇನೆ.

(೧೯೫೮)

೪

ರಸವಂತಿ

'ರಸವಂತಿ' ಹೊಸ ಕವಿಯೊಬ್ಬನ ಪ್ರಸಾದ ಗುಣವನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುವ ಕವನ ಸಂಕಲನ. ಶ್ರೀ ಗಿರಡ್ಡಿ ಗೋವಿಂದರಾಜರ ಕಾವ್ಯ ಜೀವನದ ಬೆಳೆವಣಿಗೆಯ ಕ್ರಮ. ಅವರ ಈ ಪ್ರಥಮ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿಯೇ ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವಂತಿದೆ. ನಿಸರ್ಗದ ಚೆಲುವಿಗೆ ಮನಸೋತ ಇವರ ಕಾವ್ಯವಾಣಿ, ಹೊಸ ಹೊಸ ನುಡಿ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಮೂಡಿಸುವಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಿರುವದು ಸಂತೋಷದ ಸಂಗತಿ. ಹಕ್ಕಿಗಳ ಚಿಲಿಪಿಲಿ 'ಮಕ್ಕಳ ಲೆರಿಶೀಮು' ನುಡಿದಂತೆ, ನಿಶೆಯ ಬಾನು 'ರೇಶ್ಮೆಬಿಳಿಗಸೂತಿಯುಳ್ಳ ಚಂದ್ರಕಾಳಿ ಸೀರೆ'ಯಂತೆ. 'ಬೆಳಗಿನೆಳೆಯ ಗಾಳ್ಯಾಗ ರೆಕ್ಕಿ ತೆರೆದಾವ ಹಕ್ಕಿ-ಮಾತು'. 'ಹೆಸರಿನಲ್ಲೆ ಹೂ ಹೆಸರ ಬರಿಯತಾವ', 'ಮಾಡ ಮುಸುಕಿ ಮುಗಿಲೆಲ್ಲ ಮುಳುಗಿದರು ಜಗವೆಲ್ಲ ಬೆಳಕು'– ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಬಿಡಿ ಬಿಡಿ ಚಿತ್ರ. ರೂಪಕಗಳಲ್ಲಿಯ ನಿತಾಂತರಮಣೀಯತೆ ಕವಿಯ ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಭರವಸೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತದೆ.

ಪ್ರೇಮದ ಲಲ್ಲೆಮಾತು ಹಾಗೂ ನಾಡಿನಳ್ಕರೆಯ ಭಾವಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಕೆಲವು ಕವಿತೆಗಳೂ ಇಲ್ಲಿವೆ. ಇವುಗಳ ಸಾಮಾನ್ಯತೆಯನ್ನು ಹೊಡೆದೋಡಿಸಲು ಸೂಚ್ಯತೆ, ವ್ಯಂಜಕತೆಗಳು ದಾಳಿಯಿಡಬೇಕು. ಕೇವಲ ಕುತೂಹಲಕ್ಕಾಗಿ ಇವರು ನವ್ಯತೆಯ ಕಡೆಗೆ ಒಲಿದು ಅದರ ರುಚಿಯನ್ನೋ, ಕಹಿಯನ್ನೋ ಒಂದಿಷ್ಟು ಕಂಡು ಮತ್ತೆ ತಮ್ಮ ದಾರಿಯತ್ತ ಸಾಗಿರುವದನ್ನು ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಕವಿತೆಗಳು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಹುಟ್ಟಿದೂರಿನ ಹೂವು ತನ್ನ ರಮ್ಯತೆಯ ಮುಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಇವರನ್ನು ಬಂಧಿಸಿದೆ. ಈ ಕವಿಯ ಭಾವ ಅಲ್ಲಿಯೇ ತನ್ನ ನೆಲೆಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಹವಣಿಕೆಯೂ ಕಂಡು ಬಂದಿದೆ.

"ಹೂವಿನ ಹಾಸಿಗಿ ತುಳ ತುಳದ ಸಾಕಾತು,
ಮುಳ್ಳಿನ ಸವಿಯನ್ನು ನೋಡೇನ.
ಹುಲ್ಲೆಯ ಚೆಲ್ಲಾಟ ಸಾಕಪ್ಪ ಸಾಕಿನ್ನ,
ಸಿಂಹದ ಕೂಡೊನು ಆಡೇನ".

ಗಿರಡ್ಡಿ ಗೋವಿಂದರಾಜ, ಅನ್ನದಾನ ಪ್ರಕಾಶನ, ಅಬ್ಬಿಗೇರಿ

ಎನ್ನುವ ಹುಮ್ಮಸ್ಸೇನೋ ಆಗೀಗ ಹೊರಹೊಮ್ಮುತ್ತಿದೆ. ಆದರೂ 'ಸೆತ್ತಿಗೆ ಹತ್ತುವ ಖಾರ ಮಾತ್ರ ಬೇಡ' ಎಂದು ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯಶಕ್ತಿಯ ಮಿತಿಯನ್ನು ಇವರು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವುದು ಒಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಲಕ್ಷಣ.

ತನ್ನ ಕಾವ್ಯಮಾರ್ಗ ಯಾವುದೆಂಬುದನ್ನು ಇವರು ಇನ್ನೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಜಾಸಿಸಿಕೊಂಡಿರದಿದ್ದರೂ ಜಾನಪದಗೀತಮಾಧುರ್ಯ. ಅದರ ನುಡಿಗಟ್ಟು. ದೇಶೀಯ ಸೊಬಗುಗಳತ್ತ ಇವರ ಕಾವ್ಯ ಒಲಿಯುತ್ತಿರುವದನ್ನು ನಾವಿಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಈಗಾಗಲೇ ಒಬ್ಬಿಬ್ಬರು ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯ ಕವಿಗಳು ಜಾನಪದ ಕಾವ್ಯಭಂಡಾರದ ಮುದ್ರೆಯನ್ನೊಡೆದು ಅದರ ಸಿರಿ-ಸಂಪತ್ತನ್ನು ರಸಿಕರಿಗೆ ಹಂಚಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೂ. ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಸೂರೆಗೊಳ್ಳಲು ಇನ್ನೂ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಸಂಪತ್ತಿದೆ ಎಂಬ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಇವರು ಮುನ್ನಡೆದಿರುವದು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ.

"ಹಾಡುವೆನು ಗಾಳಿಯಲಿ
ನನ್ನ ಹಾಡು;
ಎದೆಯುಕ್ಕಿ ಬಂದಾಗ ಯಾರ ಕೇಳುವದೇನು ?
ತಿಳಿದಂತೆ ತೋಡುವೆನು
ನನ್ನ ಪಾಡು"

ಎಂಬ ಇವರ ಉತ್ಸಾಹ ಮೆಚ್ಚತಕ್ಕುದೇ. ಆದರೂ ಗಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲು ಮಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸಿ ಚಿನ್ನದ ಗಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಹೊರದೆಗೆಯುವ ಸಂಯಮ-ಸಾಹಸ ಇವರದಾಗಲೆಂದು ಹಾರೈಸಿ. 'ರಸವಂತಿ'ಗೆ ಸ್ವಾಗತ ಬಯಸುತ್ತೇನೆ.

(೧೯೬೧)

೫

ಸಂಕ್ರಾಂತಿ

ಧಾರವಾಡದ ಕರ್ನಾಟಕ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾಗಿದ್ದಾಗ ಶ್ರೀ ಹೊರಡಿಯವರು 'ನಕ್ಷತ್ರ' ಎಂಬ ಪುಟ್ಟ ಕವನ ಸಂಗ್ರಹದಿಂದ ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯಶಕ್ತಿಯ ಮಿನುಗನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದರು. ಇದೀಗ 'ಸಂಕ್ರಾಂತಿ'ಯ ಮೂಲಕ ಈಚಿನ ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯಸಾಧನೆಯ ಫಸಲನ್ನು ರಸಿಕರೆಮರು ಇಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬಂದ ಗುಣಗಳೆಲ್ಲ ಇಲ್ಲಿ ಇನ್ನಿಷ್ಟು ಮೈತುಂಬಿಕೊಂಡಿವೆ. ಭಾವ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಪುಷ್ಟಿಗೊಂಡಿದೆ. ಮಾತು ಎಲ್ಲೆಡೆಗೂ ಹರಿತವಾಗಿದೆ. ತನ್ನ ಅನಿಸಿಕೆಗಳನ್ನು ಚುಟುಕಿನಲ್ಲಿ. ಕಟಕಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ ಮುಗಿಸುವ ಹವ್ಯಾಸ ಒಂದೆಡೆಗಿದ್ದರೆ ('ಪೀಂಡದಾನಿ'. 'ಹೂವು-ದಾರ'. 'ಹೀನರಕ್ತ') ಅದನ್ನು ಕಥೆಮಾಡಿ ಸುರುಳಿ ಬಿಚ್ಚುವ ರೀತಿಯನ್ನೂ ಕವಿ ಅವಲಂಬಿಸಿದ್ದಾರೆ.

"ಮಿತಿಯನು ಮೀರದ ಮೌನವು ಚಿನ್ನ
ಹೆಚ್ಚಿನ ಮೌನವು ಹೇಡಿಯ ಚಿಹ್ನ"

ಎಂಬ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯಿಂದ 'ನಾಯಕ ಮಣಿ'. 'ಏರಿತು ಗಗನಕೆ'. 'ಬಾಲವಿತಂತು'. 'ಕಾಲೇಜು ಕುವರ'– ಇಂಥ ಕವಿತೆಗಳು ತಮ್ಮ ರಭಸವನ್ನು ತೋರ್ಪಡಿಸಿವೆ.

"ಎಸ್ಸೆಸ್ಸಿ ಪಾಸಾಗಿ
ಕಾಲೇಜು ಕೂಸಾಗಿ
ನಾಲೇಜು ಗಳಿಸಲವ ಬಂದನಯ್ಯ.

ಅಪ್ಪ ಗಳಿಸಿದ ಗಂಟು
ಬ್ಯಾಂಕಿನಲಿ ಬಹಳುಂಟು
ತುಂಟತನ ಮಾಡಲಿಕೆ ಭರ್ತಿ ಪ್ರಾಯ!"

ಈ ಬಗೆಯ ಸ್ವಭಾವೋಕ್ತಿ ಅವುಗಳ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿದೆ. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಹಿಡಿತ ತಪ್ಪಿದಾಗ ಅದು ಬರಿಯ ವಿವರಣೆಯಾಗುವ ಸಂಭವವೂ ಉಂಟು. ವಿಡಂಬನೆಗೆ ಹೊರಳಿದಾಗ ಆ ಮಾತು ಮತ್ತೆ ತನ್ನ ಮೊನೆಯನ್ನು ಚಾಚುತ್ತದೆ. ಕವಿಯ ಒಲವೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಆಕಡೆಗೇ ಹರಿದಿದೆ. 'ದುಃಖಸೂಚಕ ಸಭೆ'. 'ಬಡವರ ಬಾಳೆ' ಇತ್ಯಾದಿ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಅದು ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದೆ. ಇದೇ ಸೆರಗನ್ನು ಹಿಡಿದು ಇವರ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕೆಲವು ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು :

ಆರ್. ವ್ಹಿ. ಹೊರಡಿ, ಉದಯ ಪ್ರಕಾಶನ. ಗೋಕಾಕ

'ಏರಿತು ಗಗನಕೆ ನಮ್ಮ ಧ್ವಜ
ಅದರಡಿ ನಡೆದಿದೆ ಎಂಥ ಮಜ'

* * * *

'ಹಾರುವ ಹಕ್ಕಿಯ ಹಿಡಿಯಲುಬಹುದು
ಏರುವ ಬೆಲೆಗಳ ಇಳಿಸಲು ಬರದು'

* * * *

'ಅಂದು ಮಾಲೆ ಹಿಡಿದ ವಧುವೆ
ಇಂದು ಮೂಲೆ ಹಿಡಿದ ವಿಧವೆ;
ನಿನ್ನೆ ಮಡದಿ ಸತ್ತ ವಿದುರ
ಇಂದು ಮತ್ತೆ ನೂತನ ವರ'

* * * *

'ಕತ್ತಲು ಮನೆಯಲಿ
ಬತ್ತಲೆ ಹೆಣ್ಣು
ದೇಹದ ವ್ಯಾಪಾರ
ತುತ್ತಿನ ಚೀಲಕೆ
ಎಲ್ಲಿವೆ ಕಣ್ಣು ?
ಹಸಿವೆಯ ಅವತಾರ !

ಇಂಥ ಸಾಲುಗಳು ಚಮತ್ಕಾರದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದರೂ. ವಿಷಮ ವಾಸ್ತವತೆಯ ಬಿಸಿಯನ್ನು ಓದುಗನಿಗೆ ತಾಗಿಸದಿರುವು.

ಮಾಧುರ್ಯದ ಒಳಬಗೆಯನ್ನು ಈ ಕವಿ ಅರಿತಿಲ್ಲವೆಂದಲ್ಲ :

'ಹೃದಯ ತುಂಬಿ ಹೊರಬಂದ ಮಾತು
ತುಟಿಯಲ್ಲೆ ಅಡಗಿ ನಿಂತು.
ಕಣ್ಣಾಲಿ ಜೋಲಿ ತಪ್ಪಿದವೊ ಏನೊ
ಹರುಷಾಶ್ರು ಹರಿದು ಬಂತು'

ಎಂದು ತನ್ನ ಭಾವನೆಗೆ ರೂಪುಗೊಟ್ಟು ಹೃದಯದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಅವನ್ನು ಹಗುರಾಗಿ ಎತ್ತಿಡಬಲ್ಲ. ಅದನ್ನೇ ಪರಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಬೆರಸಿ ಅದಕ್ಕೊಂದು ಹೊಸ ರುಚಿಯನ್ನೂ ಕೊಡಬಲ್ಲ. :

'ನಿನಗಂತು ಈಗ ದಿನಕೊಂದು ಬಯಕೆ
ತಿಂದೀಯೆ, ಅದನು, ಇದನು.
ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ದಿವಸ ಕಣ್ಣೀರು ಏಕೆ ?
ಸಣ್ಣವಳೆ ಅರಸಿ, ನೀನು ?'

ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ,

'ಹಸಿರು ತೊಟ್ಟಿಲದಲ್ಲಿ
ಜೀಕುತಲಿ ಜೋಕಾಲಿ
ಕವನ ಹಾಡಿದೆ ಕುಸುಮ ಪವನ ತಾಗಿ'

ಇಂಥ ರೂಪಕಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾದ ಭಾವಾಭಿನಯದಿಂದ ರಸಿಕರನ್ನು ತಲೆದೂಗಿಸಬಲ್ಲ.

ಇಷ್ಟಾದರೂ. ಇಲ್ಲಿಯ ಕವಿತೆಗಳಿಗೆ ಒಂದು ರೂಪು. ಆಕಾರ ಇನ್ನೂ ಬರಬೇಕಾಗಿವೆ. ಆಡಂಬರದ. ಡಾಂಭಿಕತೆಯ ಇಂದಿನ ಜೀವನ. ವಿಡಂಬನೆಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಸಾಮಗ್ರಿಯನ್ನೊದಗಿಸಲ್ಲುದೇನೊ ನಿಜ. ಆದರೆ ವಿಡಂಬನೆಯು ವಾಚ್ಯವಾಗಿರದೆ ಸೂಚ್ಯವಾಗಿದ್ದಷ್ಟೂ ಕಾವ್ಯಗುಣ ಕಳೆಯೇರುತ್ತದೆ. ಜೀವನಾನುಭವದ ಪಾಕ ಕವಿತಾರಸವಾಗಲು ಸಾಕಷ್ಟು ಕಾಲಪರಿಧಿಯೂ ಬೇಕಾದೀತು. ಭಾವಪ್ರಕಟನೆಯಲ್ಲಿ. ಮಾತಿನ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ. ಕವಿತೆಯ ಧಾಟಿಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನಿಷ್ಟು ಸಂಯಮದಿಂದ ಈ ಕವಿ ಮುಂದುವರಿದರೆ ಇನ್ನೂ ಒಳ್ಳೆಯ ಕೃತಿ ಇವರಿಂದ ಬರಬಹುದೆಂಬ ಆಸೆಯನ್ನು ಈ ಸಂಗ್ರಹ ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಹಂತದಿಂದ ಮುಂದಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಕಾವ್ಯರಸಿಕರು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದರೆ ತಪ್ಪಲ್ಲ. ಪ್ರಯೋಗ ಪ್ರಮುಖವಾದ ಈ ಸಂಧಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಕವಿಗಳು ಮುಂದೆ ಬರುತ್ತಿರುವದು ಸಂತೋಷದ ಸಂಗತಿ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸಹೃದಯರು 'ಸಂಕ್ರಾಂತಿ'ಗೆ ಸ್ವಾಗತ ಬಯಸುವರೆಂದು ನಂಬಿದ್ದೇನೆ.

(೧೯೬೫)

೬

ಶಬ್ದ, ರಕ್ತ ಮತ್ತು ಮಾಂಸ

"ಸ್ವಾನುಭವದ ಜಾಡು ಹಿಡಿದು ಚಿಂತನೆ ನಡೆಸುವ ಕವಿಯು ಕಾವ್ಯ ಹೊಸರೀತಿಗಳನ್ನು ಬೆಳಕಿಗೆ ತರಬಲ್ಲನು" ಎಂದು ತಮ್ಮ ಪ್ರಥಮ ಕವನ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡ ಶ್ರೀ ಬುದ್ದಣ್ಣ ಹಿಂಗಮಿರೆಯವರು ಐದಾರು ವರ್ಷಗಳನಂತರ ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಿರುವ ಈ ದ್ವಿತೀಯ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸಾಧನೆಯನ್ನೂ ಹಾಗೂ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಕೆಲವು ಮಹತ್ವದ ಅಂಶಗಳನ್ನೂ 'ಶಬ್ದ, ರಕ್ತ ಮತ್ತು ಮಾಂಸ'ದಲ್ಲಿ ನುಡಿಗೊಟ್ಟು ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕೊಲ್ಹಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ರಾಜಾಪುರದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿ, ಕೃಷ್ಣಾತೀರದ ಕನ್ನಡ ನೆಲದ ಕಬ್ಬಿನ ಕಾಕವಿಯನ್ನುಳಿಸಿಕೊಂಡು, ನಿಪ್ಪಾಣಿಯಿಂದ ಕಳೆದ ವರುಷವೇ ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಗೆ ಬಂದು ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿರುವ ಹಿಂಗಮಿರೆಯವರು ಕಾವ್ಯದ ಸೆಲೆಯನ್ನು ಹಿಂಗದೆ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವುದು ಅಭಿನಂದನೀಯ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಇಂದಿನ ಕನ್ನಡದ ಹೊಗರು ಹೊಮ್ಮಿಸುವ ಹೊಸ ಪೀಳಿಗೆಯ ಕವಿಗಳ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ – ಸಂಕೋಚ ಸ್ವಭಾವದಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಿಂದುಮುಂದೆಯಾದರೂ – ವ್ಯಕ್ತಿವೈಶಿಷ್ಟ್ಯದಿಂದ ನಿಲ್ಲಬಲ್ಲ ತ್ರಾಣವನ್ನು ಅವರ ಕಾವ್ಯ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅದು ಸ್ವಾಗತಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವೆಂದು ಬೇರೆ ಹೇಳಬೇಕಿಲ್ಲ.

ತಮ್ಮ ಪ್ರಥಮ ಸಂಕಲನವಾದ 'ಹುಲ್ಲುಗೆಜ್ಜೆ'ಯಲ್ಲಿಯೇ ಸರಳ ರಮ್ಯತೆಯೊಡನೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಒಲವನ್ನೂ, ಬುದ್ಧಿಯ ಮಿಂಚನ್ನೂ ಇವರು ತೋರಿಸಿದ್ದರು :

"ಕಿವುಡುಭೂಮಿ, ಕುರುಡುಗಾಳಿ
ಹುಲ್ಲುಗೆಜ್ಜೆ ನಿನದ".

* * * *

"ಈ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿಳಿದಿಹವು ಬ್ರಹ್ಮವೃಕ್ಷದ ಬೇರು"

* * * *

"ತನ್ನ ಸೆರಗಿನಲಿ ಬೆಂಕಿ-ಬಿರುಗಾಳಿ-ಹೊಳೆ
ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಲೆಯುವ ಶಕ್ತಿಯಿದೊ, ನೆನಪಿಡು:

ಬುದ್ದಣ್ಣ ಹಿಂಗಮಿರೆ, ಮಾಳಮಡ್ಡಿ, ಧಾರವಾಡ

ಹೆಣ್ಣಿಂದು ಹೆಸರಾಂತು ಲೋಕ ಆಕರ್ಷಿಸುವುದಿಗೊ
ಬಿಗಿದ ಲೋಹ ಸರಪಳಿಯಲ್ಲಿ ನರಳುವ ಗಂಡು".

* * * *

ಜೀವ ಧಿಗ್ಗನೆಯೆದ್ದು ಮುಗಿಲ ಮೊಗ ಮುತ್ತಿಟ್ಟು
ಕುಸಿಯುವದು ಮತ್ತೆ ಇದೇ
ಇದೇ ನೆಲಕೆ":

ಇಂಥ ಹಲವು ಶಕ್ತಿಯುತವಾದ ಹಾಗೂ ಸತ್ವಪೂರ್ಣವಾದ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಂಡರೂ ಅವರು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಮೂರ್ತರೂಪಕೊಡಲು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟಿರುವುದೂ ಕೆಲವು ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಂಥ ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಪಡೆದಿರುವುದೂ ಪ್ರಕೃತ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿಯೇ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ತನ್ನೊಳಗೆ ಕುದಿಯುತ್ತಿರುವ ಅನುಭವಗಳಿಗೆ ಅವುಗಳ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯೊಂದಿಗೇ ತಕ್ಕ ಭಾಷಾಶೈಲಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡು ಕಾವ್ಯವಾಗಿ ಪುಟಿದೇಳುತ್ತದೆ ಇಲ್ಲಿಯ ಒಳಮನದ ಒತ್ತಡ. ಈ ಕಾವ್ಯದ ಭಾವಭೂಮಿಕೆಯನ್ನೂ. ವಿಚಿತ್ರ ಸಂವೇದನೆಗಳನ್ನೂ. ದಾಟಿ-ಧೋರಣೆಯನ್ನೂ ಕವಿಯ ಮಾತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವುದಾದರೆ :-

"ರಕ್ತ-ಮಾಂಸ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿದ್ದೇವೆನ್ನಿಸಲು
ಎತ್ತಲಣಿಯಾಗಿದ್ದೇವೆ ಗೋವರ್ಧನ ಗಿರಿ.

....

ವಾಗ್ದೇವಿಯ ಭಂಡಾರದ ಮುದ್ರೆಯನ್ನೊಡೆದು
ತೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೇವೆ:
ಹಸಿ-ಬಿಸಿ. ಕಹಿ-ಸಿಹಿ ರಸಾಯನ ಹೊಳೆ.

ಸರಸ್ವತಿಯ ನಗ್ನ ಪುತ್ಥಳಿ ಸುತ್ತ ಹೂ ಸುರಿದು
ಸ್ವಚ್ಛಂದ ತುಳಿಯುತ್ತಿದ್ದೇವೆ ಹೊಸ ಲಯ.
ಭಯ. ಶಂಕೆ. ಬಿರುಗಾಳಿ ಹೊರೆ ಕಟ್ಟಿ ತಂದು
ಲಿಲಾವು ಮಾಡುತ್ತೇವೆ:
ರತ್ನದಂಗಡಿ ಹೊಕ್ಕು ಲೂಟಿ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ
ಪ್ರತಿಮೆಗಳ.

....

....

ಶ್ರದ್ಧೆ ಬಚ್ಚಲಲಿ ತೊಯ್ದು ಭ್ರಮಿಷ್ಠರು ನಾವಲ್ಲ,

....

ಅಂಧೇರ ನಗರಿಯಾಳ್ವ ಅಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಗಣಕ್ಕೆ
ಇದೋ ಎತ್ತಿದ್ದೇವೆ ಕಪ್ಪು ಧ್ವಜ".

ವಾಗ್ದೇವಿಯ ಭಂಡಾರದ ಮುದ್ರೆಯನ್ನೊಡೆದು ಸೂರೆಗೊಳ್ಳುವ ಸಾಹಸ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಆಗಬೇಕಾದದ್ದೆ. ಭಾಷೆಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದು. ಅದಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಚಲಾವಣೆಯನ್ನು ನೀಡಿ. ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಹೊಸ ರಕ್ತವನ್ನು ಪಡೆಯಲೆಳಸುವ ಕವಿ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕೆಲಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ಬಂಡುಗಾರನಾಗುವದು ಅನಿವಾರ್ಯ. ಆದರೆ ಅದು ಬರಿ ಆರ್ಭಟದಲ್ಲಿ ಮುಗಿಯಬಾರದು. ಅಷ್ಟೆ. ಮೇಲೆ ಉದ್ಧರಿಸಿದ ಈ ಸಂಗ್ರಹದ ಮೊದಲನೆಯ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಕವಿ ತನ್ನ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಮುನ್ನುಡಿ ಬರೆದುಕೊಂಡಿರುವಾಗ ಬೇರೆ ಮಾತಿನ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಾದರೂ ಏನು ? ಆದರೂ ಅವನ ಈ ಆವೇಶವನ್ನು ಓದುಗರು ಅಪಾರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಾರದೆಂದು ಎರಡು ಮಾತು ಜೋಡಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. "ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಹೊಸೆದು ಯಾರಾದರೂ ಹಗ್ಗ ಬಿಗಿದದ್ದುಂಟೆ ಕೊರಳಿಗೆ ?" ಎಂದು ಮುಖಕ್ಕೆ 'ಮಂಗಳಾರತಿ' ಎತ್ತುವ ಈ ಕವಿ ಮುನ್ನುಡಿ ಬರೆಯಲು ನನಗೆ ಕೇಳಿಕೊಂಡಿರುವುದೂ ಧೀರತನದ ವಿನಯವೆಂದೇ ನಾನು ಭಾವಿಸಿದ್ದೇನೆ :

"ಅದೋ ಅಲ್ಲಿ ಅಲಾಬದಗ್ನಿ ಕುಂಡ ಹೊಗುವುದಕ್ಕೆ ಹೊರಟಿದೆ
ರೋಜಾ ಕೈಕೊಂಡ ತಂಡ: ಅವರು ಕುಣಿದಂತೆ
ಕುಣಿ ಹೋಗು. ನಿನಗೂ ಸಿಕ್ಕೀತು
ನೈವೇದ್ಯ".

('ಮಂಗಳಾರತಿ')

—ಎಂದು ವ್ಯಂಗ್ಯವನ್ನು ಮೆರೆದಿರುವ ಈ ಕವಿ ಅಂಥ ಹವ್ಯಾಸವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ತನ್ನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸ್ವರನ್ನು ಬಲಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿರುವುದು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಗಮನಾರ್ಹವಾದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ.

ಈ ಸಂಗ್ರಹದ ಯಾವ ಕವಿತೆಯನ್ನು ತೆಗೆದು ನೋಡಿದರೂ ಅದು ಓದುಗನ ಬುದ್ಧಿ ಭಾವನೆಗಳಿಗೆ ಒಂದಿಲ್ಲ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಘರ್ಷಣೆಯನ್ನೂ ಆಘಾತವನ್ನೂ ಉಂಟು ಮಾಡದೆ ಮುಗಿಯುವದಿಲ್ಲ. ಯಾವುದೋ ಸಿಗಿಸಿಗಿ ಕಿಚ್ಚಿಗೆ ಮೈ ಬೆಚ್ಚಗಾಗಿ ಮನಸ್ಸು ಚೇತರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ :

"ಹೊತ್ತಿ ಉರಿಯುತ್ತವೆ ಮತ್ತೆ ಅವೆ ಅವೇ ಜ್ವಾಲಾಮುಖಿ
ಇನ್ನು ಇನ್ನೂ.
ನನ್ನೊಡಲಾಳದಲ್ಲಿ ಹೂತ ಧಾತುಗಳಗೂ ಕರಕರಗಿ
ಪ್ರವಹಿಸುತ್ತವೆ ಕರಿ ಕರೀ ಕಪ್ಪು ನದಿಗಳಾಗಿ"

('ಜ್ವಾಲಾಮುಖಿಗಳು')

ಎಲ್ಲ ಕವಿತೆಗಳೂ ಮೂಲಾನುಭವದ ಕಾವನ್ನು ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ರೂಪುಗೊಳಿಸುತ್ತ ಕಲಾಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದ ಕಳಕಳಿಸುತ್ತವೆಯೆಂದೇನೂ ಇದರರ್ಥವಲ್ಲ. ಆದರೆ ಓದುಗನನ್ನು ವೃಥಾ ದಿಗ್ಭ್ರಮೆಗೊಳಿಸಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದಾಗಲಿ ಇಲ್ಲವೆ ತಾಂತ್ರಿಕ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಲಿ ಭಾವವನ್ನು ಕೃತಕಗೊಳಿಸುವ ಪ್ರಮೇಯವನ್ನು ಈ ಕವಿ ತಂದುಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಈ ಮುಂದಿನ ಕೆಲವು ಸಾಲುಗಳನ್ನೇ ನೋಡಬಹುದು.

"ಹುಟ್ಟಿದಂದಿನಿಂದ ಹೆಜ್ಜೆ ಎಷ್ಟೆಂದು ಎಣಿಸಿದವರಾರುಂಟು ?
ಅಂಕಿಸಂಖ್ಯೆ ಅರಗಿನಮನೆ ಸುಖ ಎಷ್ಟು ಬಟ್ಟಲಾದೀತು ?
ಉರಿ, ಬೆಂಕಿ, ಚಳಿ, ಮಳೆ ಸರಪಣಿ ಕಟ್ಟಿರುವ
ಆಜನ್ಮ ಕೈದಿ,
ಅಪ್ಪಿತಪ್ಪಿ ನಕ್ಕ ಕ್ಷಣಕ್ಕೊಮ್ಮೆ
ಗುರುಗುರು ಎನ್ನುತ್ತವೆ ಹಂಡಬಂಡ ನಾಯಿ"

('ತೆರಣಿಯ ಹುಳು')

* * * *

"......... ಸಮಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿಕ್ಕುವ ಸಂತೃಪ್ತಿಗಿಂತಲು
ರಸಮಯವೆನ್ನಿಸಿದ್ದು ಪೀಠಿಕೆಯೆ ?"

('ಖಡ್ಗ')

* * * *

"ತ್ರಿಕೋನ ರಸಗಳ್ಳಿ ಮುಳ್ಳುಮೊನೆ ಕತ್ತರಿಯಲ್ಲಿ
ಸಿಕ್ಕೊದ್ದಾಡಿ, ತೊಟ್ಟಿಕ್ಕುವ ಹನಿ ನೆಕ್ಕಿ
ಥಳಕ್ಕನೆ ಉಬ್ಬಿ ಒಡೆವಾಸೆಯೆ ?"

('ಎಚ್ಚರ')

"ಚಿಮುಟುವುದು ಚಿವುರುವುದು ಕೆಂಪು ರಾತ್ರಿ
ಏಕತಾರಿಯ ಬಿಸುಟು ಬಂದದ್ದರ ಪಶ್ಚತ್ತಾಪ
ತಿವಿಯುವುದು ಎದೆಯ".

('ಏಕತಾರಿಯ ನೆನಪು')

* * * *

"ರತ್ನ ಕಾಣಿಸದಿರಲು
ದೊಣ್ಣೆಬೀಸಿ ಒಡೆದು ಹಾಕಿದೆ ಸ್ವಪ್ನಭಾಂಡ
ಕನ್ನಡಿ ಚೂರು ಶೇಖರಿಸಿ ಚುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಮೈಗೆ
ನರಳಿದೆನು :
ಅಮೃತಮತಿ ಸತಿಗತಿ ಎಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೆಂದು".

('ಇರುಳು')

* * * *

"ಪಶು ಪಿಶಾಚಿ ಪರಮಾತ್ಮ
ಮೂರೂ ಪಾತ್ರ ನಟಿಸಿ
ಸುಟ್ಟ ಭಸ್ಮ ಲೇಪಿಸಿಕೊಂಡು ಮೈಗೆ
ಸುಖಿಸುತ್ತೇನೆ
ಗಾಳಿಮುಳ್ಳಲ್ಲಿ ಹಾಯಾಗೊರಗಿ".

('ಅಜ್ಞಾತ')

"ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಸೋತದ್ದನ್ನು ಗೆಲ್ಲುವುದಕ್ಕೆ
ಪಟತೊಟ್ಟು ನಿಂತೆ—
ಅತ್ಯಂತ ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದಾಯ್ತು ತಪಸ್ಸಿನ ಭಂಗ".

('ಚತುರ್ಭುಜ')

* * * *

"ಮುತ್ತು ರತ್ನ ರಫ್ತು ಮಾಡಿ ಮರಳುವ ಹಡಗು
ನಾಪತ್ತೆಯಾಗುತ್ತವೆ ಮುಳುಗಿ ಕಡಲೊಡಲ.
ದಿನ್ನೆಯಾಚೆಗೆ ನಿಂತು
ಮುಳುಮುಳೂ ಅಳುತ್ತವೆ
ಮುಗ್ಧ ನೆನಪು".

('ಜ್ವಾಲಾಮುಖಿಗಳು')

ಇಲ್ಲೆಲ್ಲ ಕವಿಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಹಾಗೂ ತೀವ್ರವಾದ ಸಂವೇದನೆಗಳು ತಕ್ಕ ಪ್ರತಿಮೆಗಳಲ್ಲಿ. ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನೂತನ ಪ್ರತೀಕಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಫಲಿಸಿ ಭಾವಸಂವಾದಿಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತವೆ. ಭಾವಾಭಿನಯಕ್ಕೆ ಎಡೆಗೊಡುತ್ತ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ನಾಟಕೀಯತೆಯಿಂದ ಸಾಗುವ ಭಾಷೆಯ ಈ ಬೆಳವಣಿಗೆಯೇ ಅಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯವಿರುವುದನ್ನೂ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಮೈ ಕೈಗೆ ಜಳ ತಾಕಿದರೂ ಬೆಂಕಿ ಹತ್ತಿದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನುಗ್ಗಿ ಮಗುವನ್ನುಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವ ಧೀರನ ಮನೋಧರ್ಮ ಈ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಮನಸ್ಸಿನ ದ್ವಂದ್ವ. ಗೊಂದಲ. ಗಜಿಬಿಜಿಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಕವಿಯ ಭಾವವಿಭಾವಗಳು ಪಾಕಗೊಂಡು ರೂಪಕವಾಗಿ ಹೊರಬರಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನೂ ಅದು ಅನೇಕ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಫಲವಾಗಿರುವುದನ್ನೂ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅನುಭವದ ನಾನಾ ಮುಖಿಗಳನ್ನು-ಲೈಂಗಿಕಾನುಭವದ ಉದ್ದೀಪಕತೆಯನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡು-ಅರ್ಥಗರ್ಭಿತವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡುವ. ನುಡಿಯುವ ಒಲವನ್ನೂ ಕವಿ ತನ್ನ ನುಡಿಗಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

'ಲುಮುಂಬಾ'. 'ಇಂದಿರಾ ಗಾಂಧಿ' ಇಂಥ ರಾಜಕೀಯ ಗಣ್ಯವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆದ ಹಾಗೂ 'ಮಂಗಳಾರತಿ'. 'ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ'. 'ಹಸಿರು ಹುಡುಗರು'.

'ಸೆಗಣಿ ಪಾಂಡವರು'. 'ಭೀಮಶಾ ಪೈಲ್ವಾನನ ಗೋಳು'. ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಡಂಬನೆಗೊಲಿದ ವ್ಯಂಗ್ಯಮಾವಲಿಯ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಉಳಿದವೆಲ್ಲ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕವಿಯ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅನುಭೂತಿಯನ್ನೇ ಆಧಾರವಾಗಿ ಪಡೆದಿವೆ. 'ಅಲ್ಲಾಡುವಟ್ಟ ಹತ್ತಿಸಿಂತು ರಭಸ ತೂರು'ತ್ತಿರುವ. ತನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನೇ ಅಲುಗಾಡಿಸುತ್ತಿರುವ. ಒಳಮನದ ಒಲೆಹತ್ತಿ ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ಕೋಟಲೆಗಳನ್ನೇ ವಸ್ತುವಾಗಿ. ಅವುಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವ. ಪರೀಕ್ಷೆಗೊಡ್ಡುವ. ಎಳೆದು ಹೊರಗೆ ತರುವ. ಯಾತನೆಗೆ ಮಾತುಗೊಡುವ ಕೆಲಸವನ್ನೇ ಇಲ್ಲಿಯ ಕವಿತೆಗಳು ಕೈಕೊಂಡಿವೆ. ಸಂಕೇತವನ್ನು ಅನುಭವದೊಂದಿಗೆ ಅಳವಡಿಸಲು ನಡೆಸಿದ ಹೋರಾಟವಲ್ಲಿ ಕವಿಯು ಪಡೆದಿರುವ ಸೋಲು. ಗೆಲವು ಎರಡೂ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿವೆ. 'ವರ್ತುಲ'. 'ತೆರಣಿಯ ಹುಳು'. 'ಚತುರ್ಭುಜ'. 'ಜ್ವಾಲಾಮುಖಿಗಳು'. 'ಹೊಸಬೆಂಕಿ' ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಭವದ ವೈಯಕ್ತಿಕತೆ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕತೆಯಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡುವ ವಿಕಾಸವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

"ಕತ್ತಲ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಡಗಿ ಕತ್ತು ಹಿಚುಗಲು ಹೊಂಚಿರುವ
ಅನಿಷ್ಟಕ್ಕೆ. ಗೋಮುಖ ವ್ಯಾಘ್ರಕ್ಕೆ
—ಎಂದರೆ ನನ್ನ ನಿನ್ನ ಭ್ರಾಮಕ
ಪ್ರತಿಬಿಂಬಕ್ಕೆ"
....
ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚೋ ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚು

ಎಂದು ಉಗ್ಘಡಿಸುವ ಕವಿಯ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸುವಂತೆಯೇ ಇಲ್ಲ.

ಶಿಸುಪಾಲ. ಜರಾಸಂಧ. ಸುಂದೋಪಸುಂದ. ಪಾಂಡು. ಅಮೃತಮತಿ. ಯಶೋಧರ. ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಇಂಥ ಪೌರಾಣಿಕ ಪಾತ್ರಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಪೃಥ್ವೀರಾಜ. ಸಿದ್ಧಾರ್ಥ. ತೈಮೂರಲಂಗ ಮೊದಲಾದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನೂ ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಆಯಾ ಸಂದರ್ಭದ ಅರ್ಥವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಕವಿ ಇಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಜೋಕುಮಾರನ ಜಾನಪದ ಪ್ರತೀಕವನ್ನು ನಾಗರಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಹೊಸ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ('ಹಸಿರು ಹುಡುಗರು') ಮೊಟ್ಟಮೊದಲಿಗೆ ಈ ಕವಿ ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ತಂದಿದ್ದಾನೆ. ಇಂದಿನ ತರುಣ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಅದ್ಭುತವಾದ ಪ್ರತೀಕ ನಿರ್ಮಾಣ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವುದು ಇವರ ಕಾವ್ಯಶಕ್ತಿಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಕೆಲವು ಪ್ರತೀಕಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯಾರ್ಥದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯದೆ ವ್ಯಕ್ತಿಗತವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವುದರಿಂದ ಕವಿತೆಯ ಆಶಯ ಹೊಳೆಯದೆ ಭಾವದ ಕೋಲಾಹಲವಷ್ಟೇ ಉಳಿದು ಬಿಡುವ ಸಂಭವವಿದೆ. 'ಹಳದಿ ಕಣ್ಣಿಗವಿ'. 'ಕಪ್ಪುಸೂರ್ಯ'. 'ಬೆಳ್ಳಿಯುಗುಳು'. 'ನೀಲಿ ಮಣ್ಣಿನ ಹುಡುಗ'. 'ನಾಲ್ಕು ಕಣ್ಣಿನ ನಾಯಿ' ಇಂಥವುಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಿಸಬಹುದು.

ಕವನಗಳ ಛಂದೋಗತಿಯಲ್ಲಿ ವೈವಿಧ್ಯವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸಾಧಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಪರಂಪರೆಯ ಸಾರವನ್ನು ಹೀರಿಕೊಂಡಿರುವ ಇವರ ಭಾಷೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರೌಢಿಮೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಅನುಭವದ ಅನನ್ಯತೆಯನ್ನೂ ಸಾಂಗತ್ಯವನ್ನೂ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಮೂಡಿಸಬಲ್ಲುದು. ಆದರೆ ಇವರು ಉಪಯೋಗಿಸಿರುವ ಎಷ್ಟೋ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪದಗಳು ಅನಿವಾರ್ಯವೆಂದೇನೂ ನನಗೆ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಇಂಥ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಶೈಲಿ ಪಾಕಗೊಳ್ಳುವದಕ್ಕೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಅವಧಿ ಬೇಕಾದೀತು.

ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯನ್ನು ಜೀರ್ಣಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲ. ಅನುಭವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದ. ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯಾದ ಪ್ರತೀಕಗಳ ಮೂಲಕ ಬಾಳಿನ ನಿಗೂಢತೆಯನ್ನು ಅನ್ವೇಷಿಸಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೊಳಿಸಬಲ್ಲ ಹಿಂಗಮಿರೆಯವರ ಕಾವ್ಯ ಶಕ್ತಿ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕಲಾತ್ಮಕತೆಯಿಂದ ಬಹು ಬೆಲೆಯುಳ್ಳ ಕವನಗಳನ್ನು ಕೊಡಬಲ್ಲ ಭರವಸೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತಿದೆ. ಅವರು ನಮ್ಮ ನಿರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಸಫಲಗೊಳಿಸುವಂತಾಗಲಿ ಎಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ.

(೧೯೬೮)

೭

ಪ್ರವಾಸ

೧೯೫೪ ರಲ್ಲಿ "ವಿಷಬಿಂದು"ವಿನ ಮೂಲಕ ಶಕ್ತಿಯುತವಾದ ಕಥನ-ಕವನಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ ಗೆಳೆಯ 'ಮರುಳಸಿದ್ಧ'ರು ಕಾವ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳ ಅಜ್ಞಾತವಾಸವನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು 'ಪ್ರವಾಸ'ದ ವಿನೂತನವಾದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಅನುಭವದೊಂದಿಗೆ ಇದೀಗ ಹೊರಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಕಾವ್ಯರಚನೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈ ಅವಧಿ ದೀರ್ಘವೆನಿಸಿದರೂ ಸಮಾಜ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಕುರಿತ ಅವರ ಇದುವರೆಗಿನ ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ಬರವಣಿಗೆಯಿಂದ ಅವರು ಅದನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಟ್ಟಿರುವದು ಸಮಾಧಾನದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಅವರ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೂ ಹೊಸ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವೊಂದು ಒದಗಿರುವದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಈಚಿನ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯದ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರವನ್ನು ಗಮನಿಸಿಯೂ ಹೊರಗಿನ ಬಣ್ಣಕ್ಕಿಂತ ಒಳಗಿನ ತಿರುಳಿನ ಕಡೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಯವಿರಿಸಿ ಅತ್ಯಂತ ಸಂಯಮದಿಂದ ತಮ್ಮ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ರೀತಿಯನ್ನು ಇವರು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ಇಂದಿನ ಹತ್ತು ಹೊಸ ದನಿಗಳಲ್ಲಿ ಹತ್ತರ ಕೂಡ ಹನ್ನೊಂದಾಗದೆ ಚಿಂತನಪರವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಹೊಳಹುದೋರುವ ಅವರ ಈ ಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಲೋಕ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಬರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದೆಂದು ಆಶಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ಇವರ ಕಾವ್ಯಸೃಷ್ಟಿಯ ಮೊದಲ ಘಟ್ಟದ ರಮ್ಯತೆಯ ಕುತೂಹಲವನ್ನೂ. ಭಾವಪರವಶತೆಯನ್ನೂ ಈ ಸಂಗ್ರಹದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿರುವ ಹಿಂದಿನ ಕವನಗಳು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ :

"ದೂರ ಬೆಟ್ಟದೋರೆಯಲ್ಲಿ
ಸರಿದ್ವರ್ಣ ಹರಿದ್ವರ್ಣ
ಮಿಲನವಾಗಿ ಬೆಸಲೆಯಾದ
ಮಹದ್ವರ್ಣದಿ" ಎಂದು

ಚಂದ್ರೋದಯವನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸುವಲ್ಲಿ. ಇಲ್ಲವೆ

"ಬೆಳ್ಳಿ ಮೋಡ ಬಣ್ಣದಳೆದು
ನಭದಿ ಚಿತ್ರಗೈದಿರೆ:
ಉಷೆಯು ಗಗನದಂಚಿನಲ್ಲಿ
ನಾಟ್ಯಗೈದು ಮೆರೆದಿರೆ"

ಎಚ್. ಎಂ. ಮರುಳಸಿದ್ದಯ್ಯ, ಜೆ. ಪಿ. ನಗರ, ಬೆಂಗಳೂರು-೭೮

ಹೀಗೆ ಉಷೆಯ ಸೊಗಸನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವಲ್ಲಿ ಆ ಕಾಲದ (೧೯೫೦) ಹಿರಿಯ ಕವಿಗಳ ಪ್ರಭಾವದಲ್ಲಿ ಮಿಂದು ಮೇಲೇಳುತ್ತಿರುವ ಕವಿಯ ಒಳ್ಮೆಯ ಪ್ರಾರಂಭವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಆಮೇಲಿನ ಒಂದೆರಡು ಸಾನೆಟ್ಟುಗಳಲ್ಲಿ ಕವಿ ಆಗಲೇ ಭಾವೋದ್ವೇಗದಿಂದ ಚೇತರಿಸಿಕೊಂಡು. ಪ್ರಕೃತಿಯೊಡನೆ ಜೀವನದ ವಿಚಿತ್ರ ಸಂಘರ್ಷವನ್ನು ಅನುಭವಿಸತೊಡಗಿದ್ದರೆ. 'ತಾಯಿ' (೧೯೫೩) ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ಮನೋಧರ್ಮದಲ್ಲಾದ ಬದಲಾವಣೆಯ ಹಾಗೂ ಬೌದ್ಧಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಸೂಚನೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ವಾಸ್ತವ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ವಿಕಾಸದೊಂದಿಗೆ ಭಾವ-ಭಾಷೆಗಳ ಬೆಸೆದಾಟದಲ್ಲಿ ಛಂದಸ್ಸಿನ ಜೀವಂತ ಗತಿಯನ್ನು ಈ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ಬಾರಿಗೆ ಕವಿ ಅನುಭವಿಸಿದಂತಿದೆ. ಇನ್ನು ಮುಂದಿನ ಕವಿಯ 'ಪ್ರವಾಸ'ದ ದಾರಿ ಅಷ್ಟು ಸುಲಭವಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ದುರ್ಗಮವಾದ ದಾರಿಯನ್ನು ಕ್ರಮಿಸುವಾಗಿನ ಅನುಭವದ ಹೊಸತನವನ್ನೂ. ಜೀವನದ ಜಟಿಲತೆಯನ್ನೂ ಸ್ವವಿಮರ್ಶೆಯ ಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಸತ್ಯವನ್ನು ಕಡೆದು ರೂಪಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನೂ ಈ ಸಂಗ್ರಹದ ಮೊದಲ ಭಾಗದ ಹದಿನೈದು ಕವಿತೆಗಳು ತಮ್ಮ ಇತಿ-ಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ಒಳಗೊಂಡಿವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವ ಮೊದಲು ಈ ನಡುವೆ ಕವಿ ಒದಗಿಸಿರುವ 'ಹನಿಗವನ'ಗಳ ಕಡೆಗೆ ದೃಷ್ಟಿ ಹಾಯಿಸಬಹುದು.

ಆಕಾರದಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣದೆಂದೊ. ಇಲ್ಲವೆ ಬರೆಯಲು ಸುಲಭವೆಂಬ ತಪ್ಪು ಭಾವನೆಯಿಂದಲೊ ಈಚಿನ ಕೆಲ ವರುಷಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ 'ಚುಟುಕ'ಗಳ ಅತಿಪ್ರಸರಣ ನಡೆದಿದೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ಹಿರಿಯ ಕವಿಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡು (ದಿನಕರದೇಸಾಯಿ. ವ್ಹಿ. ಜಿ. ಭಟ್ಟ ಮುಂ.) ಬೇರೆ ಒಬ್ಬಿಬ್ಬರಿಂದಲೂ ಈ ಬಗೆಯ ರಚನೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿಡಂಬನೆಯ ಮೊನೆಯೂ. ಸಾಮಾಜಿಕ ರಾಜಕೀಯ ಅಂತಸ್ಸತ್ವವೂ ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದೇನೊ ನಿಜ. ಆದರೆ ಇನ್ನುಳಿದ ರಾಶಿಯನ್ನು ಜರಡಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದಾಗ ಬೊಗಸೆ ಕಾಳು ಕೂಡ ದೊರೆಯುವದು ಸಂದೇಹಾಸ್ಪದವೆನಿಸಿದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಿಲ್ಲ. ಕಾರಣವೆಂದರೆ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಬಹು ಪಾಲು ಕೃತಿಸಂಯಮವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳದ. ಅಂತಃಸ್ಫೂರ್ತಿಗೆ ಎರವಾದ. ತೇಲು ನೋಟದ ತುಣುಕುಗಳು. ಎಲ್ಲಿ ಕಟಕಿ. ವಿನೋದ. ಬುದ್ಧಿಯ ಮಿಂಚು. ಭಾವದ ಬೆರಗು ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ. ಸುಟಿಯಾಗಿ. ಚುರುಕಾಗಿ ತಕ್ಕ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಗೊಂಡಿವೆಯೊ ಅಂಥಲ್ಲಿ ಇವು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನಾಟುತ್ತವೆ: ಕ್ಷಣಿಕವೆನಿಸಿದರೂ ತಮ್ಮ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

'ಮರುಳಸಿದ್ಧ'ರ ಹನಿಗವನಗಳು (ಇದು ಸಾರ್ಥಕವಾದ ಹೆಸರು ಎಂದು ನನ್ನ ಅನಿಸಿಕೆ:) ಈ ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನಾದರೂ ಒಳಗೊಂಡು ಅವರ ಚಿಂತನಪರವಾದ ಶೈಲಿಗೆ ಒಗ್ಗಿಕೊಂಡು ಒಡಮೂಡಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ವಸ್ತು ವೈವಿಧ್ಯಕ್ಕೆ ಕೊರತೆಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಪ್ರೀತಿ ಪ್ರಣಯಗಳಿಗೇ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ ಒದಗಿದೆ. ಇವು ಕೆಲವು ಮಿಂಚಿನಂತೆ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೆಳೆದರೆ ಇನ್ನು ಹಲವು ಸಂಜೆಯ ಮೋಡಗಳನ್ನು ತೂರಿ ಬರುವ ಹೊಂಬಿಸಿಲಿನಂತೆ ಮುದಗೊಳಿಸಿ ಅರ್ಥ ವಿಸ್ತಾರವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ.

ಕಟಕಿಯನ್ನು ಪಳಗಿಸಿಕೊಂಡ 'ಅನ್ಯೋಕ್ತಿ'ಯನ್ನೂ ಕವಿ ಇಲ್ಲಿ ಸಾಧಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಂಥ ಮೊಳಪಿನ ಒಂದೊಂದು ಹನಿಯೂ ನಮ್ಮ ರುಚಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತವೆ.

"ವಚನವಿತ್ತನು ಪ್ರಿಯನು
ಕನಸಿನಲಿ ಬರುವೆನೆಂದು,
ಇಷ್ಟಕೇ ಖುಷಿಯಾಯ್ತು
ಬರದಲ್ಲ ನಿದ್ದೆಯಿಂದು"

ಎನ್ನುವಲ್ಲಿಯ ವಿಲಕ್ಷಣ ಉತ್ಕಟತೆ,

"ಕಣ್ಣ ಹನಿ ಕಂಡೆಯಾ ?
ಅದು ಸ್ವಾತಿ ಮಳೆಯು,
ತುಟಿಯ ಚಿಪ್ಪನು ಮುಚ್ಚು
ಹುಟ್ಟುವುದು ಮುತ್ತು"

ಎನ್ನುವಲ್ಲಿಯ ಭಾವ ನಿರ್ಭರತೆ ಹಾಗೂ ಭಾಷೆಯ ಸಾಮರಸ್ಯದಿಂದ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಒದಗುವ ಸಫಲತೆ.

"ಮೋಚಿ, ಮಡಿವಾಳನನು, ಸಿಂಪಿ, ಪತ್ತಾರನನು
ಬಲ್ಲೆ ನಾ ಮತ್ತೆ ಮುದ್ರಕನ ಪರಿಯನ್ನು
ಕೊಡುವ ಸಮಯಕೆ ಕೊಡರು ಮಾಡಿ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು
ಮೀರಿಸಿದೆ ಮುತ್ತಿನವಳೇ ನೀನಿವರೆಲ್ಲರನ್ನು"

ಎಂಬಲ್ಲಿ (ಬಂಧ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಡಿಲೆನಿಸಿದರೂ) ವಾಸ್ತವ ಪರಿಜ್ಞಾನದೊಂದಿಗೆ ಮಿಂಚುವ ಮಾತಿನ ಜಾಣ್ಮೆ ಮೆಚ್ಚುವಂತಿದೆ.

"ಒಂದು ಶಬ್ದಕೆ ಒಂದೆ ಅರ್ಥವಿದೆ ಎಂಬುದುಂಟೆ ?
ಮೂಲೆ ಮೂಲೆಗು ನೂರು ರಂಗಿನ ಶಬ್ದಗಳ ಗಂಟೆ.
ಕೊಂಚ ಸರಿದರೆ ಸೆರಗು ಮಿಂಚು ಹುಳುಗಳ ದೇಶ
ಹೆಣ್ಣು ಎಂಬುದು ಒಂದು ಬೆಳೆಯುತಿಹ ಶಬ್ದಕೋಶ".

ಅನುಭವದ ಆಳದಿಂದ ಹೊರದೆಗೆದ ಮುತ್ತಿನಂತಿರುವ ಇಂಥ ಹಲವಾರು ಹನಿಗವನಗಳು ಕವಿಯ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಸಾರ್ಥಕಗೊಳಿಸಿವೆ. ಕೆಲವೆಡೆ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಕಾವು ಸಾಲದೆ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಎಳೆದು ತಂದಂತೆ ತೋರಬಹುದು. ಪ್ರಾಸಗಳು ಸಹಜತೆಗೆ ಎರವಾಗಬಹುದು: ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅಂಥವುಗಳು ಸಂಖ್ಯೆ ಕಡಿಮೆ. ಇವುಗಳ ಏಕತಾನತೆಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಲು ಇವುಗಳ ಛಂದೋಗತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ತಕ್ಕ ಮಾರ್ಪಾಟು ಅವಶ್ಯವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಈ ಸಂಗ್ರಹದ ಮೊದಲ ಭಾಗದ ಕವಿತೆಗಳು ಕವಿಯ ಪ್ರಮುಖ ಕೊಡುಗೆಯಾಗಿದೆ. ಕವಿ ತನ್ನ ಅನುಭವದ ವಿವಿಧ ಪದರುಗಳನ್ನು ಶೋಧಿಸುತ್ತ ಅವಸರವಿಲ್ಲದ, ಅನುರೂಪವಾದ ಪ್ರತಿಮಾ ವಿಧಾನದಿಂದ ಅವುಗಳಿಗೆ ಮೂರ್ತ ರೂಪ ಕೊಡುವಲ್ಲಿ, ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯನ್ನು ಅರಗಿಸಿಕೊಂಡು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ

ಮಾತು ಸಂಕೇತ ರೂಪ ತಾಳಿ ಕವನದ ಶಿಲ್ಪವನ್ನು ಬಿಗಿಗೊಳಿಸಿರುವದನ್ನು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.

"ರಾಜನಬ್ಬರದಿ ಬಿಲ್ಲು ಬಾಣವ ಹಿಡಿದು.
ಅರಸಿಯನು ಸೆಳೆದೊಯ್ದವನ–
ನನ್ನ, ಈ ಮಗನ,–
ಹುಡುಕ ಹೊರಟನು.
ಕಂಡ :
ಮುಗುದೆ ಮುಗುಳ್ನಕ್ಕು
ನಾಚಿ, ನುಣುಚಿಕೊಂಬುದನು".

('ಶರಾವತಿ-ವಿಜ್ಞಾನಿ-ಮಗ-ರಾಜ')

"ಒಳಗೊಳಗೆ ಸತ್ತು. ಸಾಯಿಸಿ. ಬೇಸತ್ತು
ಬಂದಿರಬೇಕು ಮೈದಾನಕೆ
ಹತ್ತಾರು ನಾಗಕನ್ಯೆಯರು
ಮಿಂಚು ಮೈ ಕಣ್ಣು ಕೈಯವರು"

('ನಾಗಕನ್ಯೆಯರು')

"ಎತ್ತೆಂದರತ್ತ ತಿರುಗುತಿಹ ನೀನು–
ಸಪ್ಪಳಾದೀತೆಂದು
ಬರಿಯ ಪಾದದಲ್ಲಿಯೆ ತಿರುಗುತಿಹ ಬೆಕ್ಕು–
ಕೆಸರು ಅಂಟುವುದೆಂದು
ಬಲ್ಲೆಯೇನು ?"

('ಗಾದೆಯ ಮಾತು')

ಈ ಬಗೆಯ ವಿಧಾನದಿಂದ ಮೊದಲ ಓದಿಗೆ ಕ್ಲಿಷ್ಟತೆ ಕಂಡುಬಂದರೂ ಒಟ್ಟು ಕವನದ ಕಟ್ಟಡಕ್ಕೆ ಅದರ ಅರ್ಥವೈಭವಕ್ಕೆ ನೆರವಾಗುವಂತೆ ನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಂಕೇತಿಕತೆ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ತಲೆದೋರುತ್ತದೆ.

ಒಂದು ಅನುಭವವನ್ನು ಅದರ ಹಲವು ಮಗ್ಗಲುಗಳಿಂದ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ. ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದಾಗ ಕಾಣುವ ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಬೆಲೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಜೀವನವನ್ನು ನಿಜವಾಗಿ ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಹೀಗೆ :

"ಹಸಿವಿನಲಿ ಕೂಗುತಿತ್ತು ಅದೂ, ಇದೂ.
ಮೇಲೆ ಹೊಟ್ಟೆ.
ಬಿಸಿನೀರ ಊಟೆ
ಹಿಮದ ಒಡಲಲೂ ಉಂಟೆ ?
ಬೆಂದರಳಿ ಘಮಘಮಿಸಿತು ಅನ್ನ
ನರನರಕು ಆಯ್ತು ರಸದೌತಣ"

('ಔತಣ')

ಎಂಬ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ 'ಹಸಿವೆ'ಯ ಎರಡು ಮುಖಗಳನ್ನೂ ಒಂದೇ ಎನ್ನುವಂತೆ ಅಡಕವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುವಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ನಿರೂಪಣಾಕೌಶಲವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಇದು ಬರಿ 'ಪ್ರವಾಸ'ವಲ್ಲ: ಏನನ್ನೋ ಹುಡುಕಿ ತೆಗೆಯುವ ಸಾಹಸವೂ ಇವರಲ್ಲಿದೆ. 'ಮತ್ತದನು ತರಲೆಲ್ಲಿ ? ಹುಡುಹುಡುಕಿ ಸಾಕಾಯಿತು' ('ನಾಚಿಗೆಗೇಡಿ') ಎಂದು ನುಡಿದಿದ್ದರೂ ಈ ಹುಡುಕಾಟದಲ್ಲಿ 'ಏರಿಳಿದು ಸುತ್ತಿ ಬಂದುದಕೆ ಸಾರ್ಥಕ' ('ಪ್ರವಾಸ') ಎಂಬ ಸಾರ್ಥಕತೆಯನ್ನೂ ಕವಿ ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

'ಪ್ರವಾಸ', 'ಶರಾವತಿ', 'ನಾಗಕನ್ಯೆಯರು', 'ಗಾದೆಯ ಮಾತು', 'ಹಗುರಾಯಿತು' ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಭವದ ಸಮಗ್ರತೆಯ ಕಡೆಗೆ ಕೈಚಾಚುವ, ಅದಕ್ಕೊಂದು ಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ತಂದುಕೊಡುವ ಆಧುನಿಕ ಕಾವ್ಯಸಂವೇದನ ಪ್ರಾಮಣಿಕವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. 'ವಸ್ತು-ರೂಪ'ದಲ್ಲಿ ವಿರೋಧಾಭಾಸದ ನಿರೂಪಣೆ ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಬಂದಿದೆ. ಆದರೆ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ 'ಘ್ರಾಯ್ಡನೇ ಬೆಂಬಲಕೆ ಇಹನಲ್ಲ' ಎಂಬ ವಾಚ್ಯವಾದ ಹೇಳಿಕೆಯ ಅಗತ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಕಾವ್ಯವಸ್ತುವನ್ನು ಕೇಂದ್ರಪ್ರತಿಮೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಸಿ ಪ್ರತೀಕಗಳಿಂದ ಅದನ್ನು ಪೋಷಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವ ವಿಧಾನ 'ಹಗುರಾಯಿತು' ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿ ಬಂದಿದೆ. 'ಅಣೆಕಟ್ಟೆ'ನ ಪ್ರತಿಮೆಯಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ

"ಬಾಯಿ ಬಿಡದಿರೆ ಒಡಲು ಒಡೆಯುವುದೆಂಬ ಭೀತಿ
ಗುಟ್ಟೆಂಬುದನು ಬಿಟ್ಟು ಕೊಡದಿರೆ ನನಗೇ ಫಜೀತಿ".

ಎಂಬ ಸಾಲುಗಳಿಂದ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುವ ಈ ಕವಿತೆ ಕಾವ್ಯಾರ್ಥವನ್ನು ಸಬಲವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತದೆ.

'ಹಟಮಾರಿ' ಹಾಗೂ 'ನಾನೊಂದು ಕನಸ ಕಂಡೆ' ಈ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಗಾಂಧಿ ಹಾಗೂ ನೆಹರು ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಕೆಲವು ಅಂಶಗಳಿಗೆ ವ್ಯಂಜಕತೆಯನ್ನು ನೀಡಿ ಚಿತ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಆಧುನಿಕ ಜೀವನದ ನೋವಿನ, ನಿರಾಶೆಯ, ನಿಷ್ಫಲತೆಯ ಧ್ವನಿಯೂ ಇಲ್ಲಿಯ ಕೆಲವು ಕವಿತೆಗಳ ಒಡಲಿನಲ್ಲಿ ಮಿಡಿಯುತ್ತದೆ. ಹೆಳವ ಕವಿತೆಯ,

"ಸೇತುವಿನ ಅಡಿಪಾಯ
ತುಂಬ ಅಪಾಯ;
ಈಜಲಾರದ ನಾನು
ನಿರ್ಬಲ ತೋಳ"

ಎಂಬ ಕೊನೆಯ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿ ಹಾಗೂ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಎರಡರ ದೌರ್ಬಲ್ಯವೂ ಸೂಚಿತವಾಗಿವೆ. 'ನಡೆ' ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಮೂಲಕ ಹಿಂದು-ಇಂದಿನ ಕಾಲಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ವ್ಯತ್ಯಾಸದ ವ್ಯಥೆ, ಭಯ 'ಪಯಣ ಹೊರಟಿಹ ಶೆಟ್ಟಿ ಮರಳಿ ಬರಬಹುದೆ ಎಂಬ ಶಂಕೆ'ಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ

"ಬಂದರೂ ಬರಬಹುದು
ಹೆಮಿಂಗ್ವೆಯ ಮುದುಕನ ಮೀನ ಹಿಡಿದು
ಉಪ್ಪು ಕಡಲನು ಈಸಿ"

ಎಂಬ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಪ್ರತಿಮೆ ಇಂದಿನ ಬದುಕಿನ ಹೋರಾಟದ ನಿಷ್ಫಲತೆಯನ್ನು ಅದ್ಭುತವಾಗಿ ಧ್ವನಿಸುತ್ತದೆ.

ಈ ಕವಿತೆಗಳು ಕವಿ ತನಗೆ ಸಹಜವಾದ ನಿರಾಡಂಬರ ಶೈಲಿಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಪಡೆದಿರುವ ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತವೆ.

"ಚಳಿಯ ಗಾಳಿಯ ನವುರಾದ ಸುಳಿವು.
ಹಣ್ಣಾದ ಗೋದಿಬಣ್ಣದ ಹುಲ್ಲ ಬಾಗು, ಬಳುಕು.
ಹದವಾದ ಹೂಬಿಸಿಲು"

('ನಾಗಕನ್ಯೆಯರು')

ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ಚಿತ್ರಕ ಶಕ್ತಿ ಪಡೆದಿರುವ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯನ್ನು ಕಂಡರೆ ವಸ್ತುವಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ರೂಪುಗೊಂಡು ಅರ್ಥವತ್ತಾಗಿ ಬಾಗಿ ಬೀಗುವದನ್ನು ಹಲವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ :

"ಮೈ ತುಂಬ ತರು, ನಿಮಿರಿ
ನಿಂತಿರೆ ತುರುಗಿ.
ಬಟ್ಟ ಮಲೆಗಳಲಿ
ಹಾವು ಸುತ್ತಿನ ಹಾದಿಯಲಿ
ಹರಿದಾಡಿದೆನು.
ಟ್ರಕ್ಕು ಬಂದಪ್ಪಳಿಸುವ
ಹೆದರಿಕೆಯು
ಇದ್ದರೂ ಒಳಗೊಳಗೆ".

ಇಲ್ಲಿಯ ಛಂದೋವಿನ್ಯಾಸ, ಪದಪ್ರಯೋಗದ ಔಚಿತ್ಯ ('ನಿಮಿರಿ', 'ತುರುಗಿ', 'ಬಟ್ಟಮಲೆ', 'ಟ್ರಕ್ಕು ಬಂದಪ್ಪಳಿಸುವ', 'ಇದ್ದರೂ ಒಳಗೊಳಗೆ' ಇತ್ಯಾದಿ) ಭಾವದ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾದ ಅಭಿನಯಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ನೆರವಾಗಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಓದಿ ಅನುಭವಿಸಬೇಕು.

ಇವರ ಮೊದಲ ಕವಸಂಗ್ರಹಕ್ಕೆ (೧೯೫೪) ಮುನ್ನುಡಿ ಬರೆಯುತ್ತ ಅಡಿಗರು "…. ಈ ಕವಿಯ ಕಾವ್ಯ ಯಾವಾಗಲೂ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವುಳ್ಳದ್ದೂ ಅನ್ಯಾದೃಶವಾದ ಗುಣವುಳ್ಳದ್ದೂ ಆಗುವುದೆನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹ ಕಾಣದು" ಎಂದು ನುಡಿದ ಭವಿಷ್ಯ ನಿಜವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿರುವದನ್ನು ಕಂಡು ನನಗೆ ಸಂತೋಷವಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೂ ಇಮ್ಮಡಿ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಈ ಕವಿ ತಮ್ಮ ಮುಂದಿನ ಕೃತಿಗಳಿಂದ ರಸಿಕ ಲೋಕಕ್ಕೆ ನೀಡಲಿ ಎಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ.

(೧೯೬೮)

೮

ನಾಲ್ಕು ಹಿಡಿ ಬೆಂಕಿ

"ಈ
ಕೊಳೆತ, ಕಸಕು
ಹಳೆ ಹೊಸ ಪ್ರತಿಮೆ-ಶಬ್ದಗಳ
ಬಣವೆಯನೊಟ್ಟಿ ಒಟ್ಟಿ
ಎಷ್ಟೋಂತ ವ್ಯರ್ಥ ತೋಡಲೀs
ಸತ್ತ ಭಾಷೆಯಲಿ
ಧಗಧಗಿಸುವೀ ಕುದಿಕುದಿಯ
ಹೊರೆಯ"

('ಅಗಲಿದವಳ ನೆನೆದು')

ಈ ಸಂಗ್ರಹದ ಹನ್ನೆರಡು ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಹರಡಿರುವ ಕವಿಯ ಮನೋಧರ್ಮವನ್ನೂ, ಕಾವ್ಯವಸ್ತುವಿನ ಕುದಿಯನ್ನೂ, ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ದಗದಗಿಯನ್ನೂ ಈ ಮೇಲಿನ ಸಾಲುಗಳು ಸಹಜವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತವೆಯೆಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸಿದ್ದೇನೆ.

"ಬರೀ ಕಳವಳ, ತಳಮಳ, ವೇದನೆ, ಯೋಚನೆ-ದ್ವಂದ್ವ" ('ಇದು ಅದು') ಈ ಕವಿತೆಗಳ ಸ್ಥಾಯೀಭಾವ. ಅದೇ ಮುಖ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರತಿಮೆ ಸಂಕೇತಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮುಖವಾಡದೊಂದಿಗೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಮಾತಾಡಿದರೆ ಅದು ಬೆಂಕಿಯನ್ನುಗುಳುತ್ತದೆ; ಅಗುಳು ಹಿಚುಕಿ ನೋಡಲೂ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಅದು ಅವಕಾಶ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ.

"ವರ್ತಮಾನ ದೇಹ
ಸಂಜೆಯಂಚಿನ ಭವಿತವ್ಯಕೆ ನಡೆದು
ನೀಡಿದ ನಿಡಿದು ನೆರಳು
ಭೂತ"

('ಸುಡುಗಾಡಿನ ಹಾಳು ಗೋಡೆ')

ಸರಿ; ಓದುಗರೂ ಅದರ ಹಿಂದೆ ಸಾಗಿದರೆ—

'ಇದು-ಅದು'ವಿನ ತೊಡರು ಗಂಟುಗಳ ಬಿಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೊರಟರೂ 'ಇದು' ನಿಧಿ ಇರುವ ತಾಣವೋ, ಜ್ವಾಲಾಮುಖಿಯ ಮುಖವೋ, ಪಾತಾಳಕ್ಕೆ ರಹದಾರಿಯೋ, ತನ್ನದೇ ಗೋರಿಯೋ ಎಂಬ ಸಂಶಯ. 'ಅದ'ನ್ನೂ ಹಿಡಿಯಬೇಕೆಂದು ಧಾವಿಸಿ

ದೇಶಪಾಂಡೆ ಸುಬ್ಬರಾಯ, ಕಾವ್ಯಧಾರಾ ಪ್ರಕಾಶನ, ಧಾರವಾಡ

ದಣಿದು ಬಿದ್ದದ್ದು ಮಾತೃಗರ್ಭದಿಂದ ಭೂಮಿಗೆ ಬಿದ್ದಲ್ಲೇ. ವಾಸ್ತವ-ಆದರ್ಶ. ವರ್ತಮಾನ-ಭವಿಷ್ಯತ್ತು ಹೀಗೆ ಕಲಕು ಮಲಕಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಈ ದ್ವಂದ್ವದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕವನದು ಅಸಹಾಯಕತನದ ಒಂಟಿ ಪಯಣ. ಭೂತ-ಭೈರವದ ಕಪ್ಪು ಕತ್ತಲು ಬೇರೆ. ದೂರದೀಪಿಗೆಯ ಮಿಣುಕಿಗಾಗಿ ಕಾತರ. ಸಂಗಾತಿಯೊಬ್ಬಳಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಎಂಬ ಕನವರಿಕೆ. ಮುದ್ದೆಯಾದ ಗುಬ್ಬಿಯ ಮರಿಯಂತೆ ಜೀವದ ಫಡಫಡಿಕೆ. ಕಲ್ಪನೆಯ ಭವಿಷ್ಯದ ತಣ್ಣೆಳಲಲ್ಲಿ ಪವಡಿಸಿದಾಗ ವರ್ತಮಾನದ ಮೈಯನ್ನು ಕೊರೆಯುತ್ತಿದೆ ಬ್ಲೇಡು-ಭೂತ.

ಕಾದ ಉಕ್ಕು-ಉಸುಕಿನ ನಡುವೆ ಅದನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸಿ ಮುಳ್ಳುಗತ್ತಿಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತು ಹಸುರಾಗಿ ದಿಗಂತವನ್ನಿರಿದಿರಿದು ಮೇಲೇರ ಬಯಸುವ ಸುಡುಗಾಡಿನ ಡಬಗಳ್ಳಿ: ಸುತ್ತಲೂ ದಿನದಿನವೂ ಕೊಳೆತು ನಾರುತ್ತಿರುವ ವಾತಾವರಣ. ತನ್ನದೇ ಎದೆಯನ್ನು ಹರಿದು ತಿಂದು ಬಾಯಿ ಚಪ್ಪರಿಸಿದಂತೆ ಎದೆಯಲ್ಲೊಂದು ಸಮಾಧಾನ. ನೆನಪ ರೆಫ್ರಿಜಿರೇಟರಿನ ತಿಂಡಿಯನ್ನು ಬೇಕೆಂದಾಗ ತಿಂದು ತೇಗುವ ಬಯಕೆ. ಪ್ರೇಮ-ಭೂಮಿಯೊಡಲ ಸೀಳಿಬರುವ ದುಃಖ ಲಾವಾರಸವನ್ನು ಎಷ್ಟೆಂದು ಅಂಗಿಯೊಡ್ಡಿ ತಡೆಯಲಾದೀತು ? ತನ್ನದೆಯಲ್ಲೇ ಮುಖ ಒಡೆದು ಜ್ವಾಲಾಮುಖಿಯಂತಿದೆ ಅಗಲಿದವಳ ನೆನಪು. ಗೋಡೆ ಹಾಯುವ ಕುರುಡು ಬಾವಲಿಯಂತೆ ಧಡಪಡಿಸುವದೆ ? ಇಲ್ಲ ದೈವಚಕ್ರವನ್ನು ಹಸಿಗಣ್ಣಿಂದ ನೋಡಿ ನಕ್ಕು ಬಿಡುವುದೆ ?

ಸತ್ತ ದುಃಖಗಳ ಹೆಣಬಣವೆಯ ಹೊತ್ತ ತಪ್ತ ಬಸವನ ಹುಳ ಈ ಕಾವ್ಯದ ನಾಯಕ. ಭವಿಷ್ಯದ ಎಲುವುಚೂರಿಗೆ ವರ್ತಮಾನ ಜೊಲ್ಲು ಹನಿಸುವ ಭೂತ-ನಾಯಿ. ಈ ಬಾಳಿನ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ದುಃಖಗಳ ಶರಪಂಜರದಲ್ಲಿಯೇ ಆ ಕೊನೆಯ ಉತ್ತರಾಯಣಕ್ಕಾಗಿ ಕಾಯಬೇಕು: ಇಲ್ಲ. ಸಿಕ್ಕಲ್ಲಿ ಬೆದರು-ಬೆಂತರವಾಗಿ ನಿಲ್ಲಬೇಕು. ಬೆಂಬತ್ತಿ ಕಾಡುವ ಭೂತದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯೆಂದು ? ದಟ್ಟ ನೆರಳುಗಳ ಗಾಢ ಕಪ್ಪಿನಲ್ಲಿ ಕಂಡೀತೇ ಆ ನಾಳೆ ಬೆಳಕು ?

ಹೀಗೆ ಭೂತ-ವರ್ತಮಾನ-ಭವಿಷತ್ತುಗಳ ತಿರುಗಣಿ ಮಡುವಿನಲ್ಲಿ ತಿರುತಿರುಗಿ ಹೊರಬರುವ ಈ ಕವಿಯ ಭಾವ ಪ್ರವಾಹಕ್ಕೆ ಸೆಳವಿದೆ. ಶಕ್ತಿಯಿದೆ. ಮೊರೆತವಂತೂ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಇದೆ. ಇದು ತಿಳಿಗೊಂಡಾಗ ಇದರ ಆಳವೂ ಇಂದಿಲ್ಲ ನಾಳೆ ಕಂಡು ಬಂದೀತು.

ಪ್ರತಿಮೆಗಳೂ ಪ್ರತೀಕಗಳೂ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಹಾಯ್ದಾಡುತ್ತವೆ. ಒಂದೇ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಹಲುವ ಬಿಡಿಬಿಡಿಯಾದ ಪ್ರತಿಮೆಗಳು ಸೃಷ್ಟಿಗೊಳ್ಳುತ್ತವಾದರೂ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಪೋಷಣೆ ಬೆಳವಣಿಗೆ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ಇಡಿಯ ಕವಿತೆಯನ್ನು ಒಂದು ಹಿಡಿತಕ್ಕೆ ತರುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಅವಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗಿವೆ. ಅನುಭವವನ್ನು ಅನಿಸಿಕೆಯನ್ನು ಒಂದೇ ಸವನೆ ತೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಧೋರಣೆ ಈ ಕವಿತೆಗಳದಾಗಿದ್ದರೂ ಕಲಾಸಂಯಮದ ಕಡೆಗೂ ಆಗೀಗ ಕವಿ ಲಕ್ಷ್ಯವಿತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಆಗ ಮಾಡುವ ನುಡಿಚಿತ್ರಗಳಿಗೆ ಗಾಢತೆ ಒದಗಿದೆ :

"ಯಾರೊ ರಕ್ಕಸನೆಗರಿ, ಚಲ್ಲಿ ಜಾಲಾಡಿದಂತೆ
ಚದುರಿ ಚಲ್ಲಾಪಿಲ್ಲಿಯಾಗಿ ಬಿದ್ದ ತಾರೆಗಳು :
ಅರೆ ಮಿಣುಕು ಮಿಣುಕಿಸಿ-ಅಳಕಿಸಿ
ನಗು-ಅಳುತ್ತಿರುವ
ಬೆಳಕು-ಮಬ್ಬು-ಸ್ಮೃತಿಗಗನ".

('ಅಸಹಾಯ')

ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಯಶಸ್ವಿ ಕವಿತೆಯೆನ್ನಬಹುದಾದ 'ಕ್ಯಾಕ್ಟಸ್'ದಲ್ಲಿ ಭಾವ ಕಾವುಗೊಂಡು. ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು. ಸಂಯಮವನ್ನು ಸಾಧಿಸುತ್ತ ಪ್ರತೀಕದ ಒಡಲಿನಿಂದ ಪ್ರತಿಮೆಯಾಗಿ ಮೂಡಿ ತಕ್ಕ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಬೀರುತ್ತದೆ :

"ಈ ಉದ್ದ ಮುಳ್ಳುಗತ್ತಿಗಳ ಹೊತ್ತು
ಹಸರನ್ನೆ ಮೆರೆದು
ಈ ದಿಗಂತವನಿರಿದಿರಿದು
ಮೇಲೇರಲೇಬೇಕೆಂಬ ಧೀಮಂತ
ಜೀವ".

ಭಾಷೆಯ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಧಾರಾಳತೆ ಹೆಚ್ಚು. ಆದರೂ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ನಾಟಕೀಯತೆಯಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಕಳೆ ಬರುವದುಂಟು :

"ಛಕ್ಕೆಂದು
ಮಿಂಚಾಗಿ ಹರಿದು, ಗೆರೆ ಕೊರೆದು
ಆಪಾದಮಸ್ತಕ, ಮಟಮಾಯವಾಗುವ
ಮುನ್ನ ಸಿಡಿಲಿಕ್ಕಿ ಕೊಂದೆನ್ನ
ಬೂದಿಯಾಗಿಸಿದವಳ".

('ಅಗಲಿದವಳ ನೆನೆದು')

"ಸುಡುಗಾಡಿನ ಹಾಳು ಗೋಡೆ"ಯ ಕೊನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಭಾವಾತಿರೇಕಕ್ಕೆ ಎಡೆಗೊಡದೆ ಚಿಂತನೆ ತನ್ನ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೊಂದು ಪೂರ್ಣತೆ ಬಂದಿದೆ. ಸಂಯಮದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಜೀವನದೃಷ್ಟಿ ಅನುಭವವನ್ನು ತೂಗಿನೋಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ನಿಂತು ನಿಂತು ಹೆಜ್ಜೆಯಿಡುವಂತಿರುವ ಪದ್ಯದ ನಡಿಗೆ ಈ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿಯೇ ಅಪರೂಪ :

"ಟಿಸಿಲಿರದ ದಪ್ಪ ಕತ್ತಲು ಪರದೆ
ಜಂಗುತಿಂದು ಮಗುಚಿ ಬಿದ್ದ ಬೆಳಕಿನ ಭರ್ಚಿ
ರೆಪ್ಪೆಗಳಡಿಯ ಭಾರ ನಿದ್ರೆಯಂತೆ ಸತ್ತು ಬಿದ್ದ
ಸುಳಿಗಾಳಿಯ ತೆಳುವಾದ ಶವ"

ಗರ್ಭದಿಂದ ಗೋರಿಯ ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಕೂತು ಕಾಯುವ
"ಬೋಳು ತಲೆಯ ಗೂಬೆಯ
ಒಂಟಿಗಣ್ಣಿನಲ್ಲಾದರೂ ಕಂಡೀತೇ
ಆ ನಾಳೆಯ ಬೆಳಕು
?"

ಇಲ್ಲಿಯ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಭೀಭತ್ಸರಸಕ್ಕೆ ಎಡೆದೊರೆತಿರುವಷ್ಟು ಉಳಿದವಕ್ಕೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲವೆನ್ನುವ ಕೊರತೆ ಎದ್ದು ಕಂಡರೂ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಕವಿ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ನುಡಿಕಟ್ಟು ಅದಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡೇ ಬಂದಿದೆ :

"ಮನದ ಮಣ್ಣಿನಲಿ ಅಗಿದು
ಅಗಿದರೂ ಬೆವರು ಮೈ ಅನುಭವ"

('ಇದು-ಅದು')

ಕವಿ ಬಳಸುವ ಸಂಕೇತಗಳೋ ಸಾಲುಗಟ್ಟಿ ಮೆರವಣಿಗೆ ಹೊರಟಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ : ಹಾವು. ಗುಬ್ಬಿ. ಹಲ್ಲಿ. ಓತಿಕಾಟ. ಕಪ್ಪೆ. ಹದ್ದು. ಗಿಡುಗ. ನಾಯಿ. ನುಶಿ. ನೊರಜು ಇತ್ಯಾದಿ. ಆದರೆ ಇವು ಕಾವ್ಯ ಸಂಕೇತಗಳಾಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟಾಗ ಅವುಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕ ಬೆಲೆ ಇದ್ದೇ ಇದೆ.

ಈ ಕವಿ ಬೆಳೆಯಬಲ್ಲನೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಈ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಸೂಚನೆಗಳಿವೆ. ತಾನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರುವ ಈ ಆವರಣದಿಂದ ಹೊರಬಂದು 'ಆ ನಾಳೆಯ ಬೆಳಕ'ನ್ನು ಕಾಣುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಅವನಿಗೆ ಬೇಗ ಒದಗಲಿ ಎಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ.

(೧೯೬೯)

೯

ಮುಂಜಾವಿನ ಕೊರಳು

"ಮುಂಜಾವಿನ ಕೊರಳಿ"ನಲ್ಲಿ ಕವಿಚೇತನವೊಂದರ ಧ್ವನಿ ನೂತನ ಶ್ರುತಿಯೊಡನೆ ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿರುವಾಗ ಅದನ್ನು ಕಹಳೆಯೂದಿ ಹೇಳಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ. ಮಂಜು ಮುಸುಕದೆ ಮುಂಚಾಚಿರುವ ಇಲ್ಲಿಯ ಕಿರಣ ತನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳಲು ಸಮರ್ಥವಾಗಿದೆ. ಆದರೂ ಕವಿಮಿತ್ರ ಶ್ರೀ ಶಾಂತರಸರ ಕೋರಿಕೆಯಂತೆ ಈ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಪರಿಚಯಾತ್ಮಕವಾದ ಎರಡು ಮಾತು ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಯಾರು ಏನೇ ಅಂದರೂ. ನವ್ಯಕಾವ್ಯ ಇಕ್ಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿಯೂ ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದಷ್ಟು ವಿಸ್ತಾರಗೊಳಿಸುತ್ತ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಆಳವನ್ನೂ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಹೊಸದಾಗಿ ಬಂದು ಕೂಡುತ್ತಿರುವ ಝರಿ-ತೊರೆಗಳಲ್ಲಿ ಕವಿ ಜಂಬಣ್ಣನವರ ಈ ನೀರಿಗೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಸೆಳವಿದೆ.

ಇದು. ತನ್ನದಲ್ಲದ ಅನುಭವವನ್ನು ತನ್ನದೆಂಬಂತೆ ಬೋಧಿಸುವ ಕಾವ್ಯವಲ್ಲ; ನೈಜಾನುಭವಗಳನ್ನು ದೌರ್ಬಲ್ಯಗಳಿದ್ದರೂ ಅವುಗಳಿಗೆ ಆದರ್ಶದ ವೇಷ ತೊಡಿಸದೆ ಆದಷ್ಟು ತನ್ನದೇ ಆದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸುವ ನೇರ ಕಾವ್ಯ. ಈ ಕಾವ್ಯದ ನಾಯಕ ಆಧುನಿಕ ಜೀವನದ ಸಂಘರ್ಷದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಹೋಳಾಗಿ ಬಿದ್ದಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಆ ನೋವಿನ. ಅಸಹಾಯಕ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೂ ಕೀಳಾಳ್ತನವನ್ನೂ ಕವಿ ಇಲ್ಲಿ ಕೆಲವೆಡೆ ಸತ್ವಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕಂಡರಿಸಿದ್ದಾನೆ :

"ನಾ - ಭೀಮ ಉದ್ದಂಡ
ಎತ್ತಿಯೂ ಗದಾ - ದಂಡ
ಮೂಡಿದ್ದೇನೆ ನಪುಂಸಕ ಆಕ್ರೋಶ
ಮರುಕ್ಷಣ ಅತ್ತಿದ್ದೇನೆ
ಷಂಡಗಂಬನಿ ಸುರಿಸಿ
ಗಳಗಳ"

ಒಂದಿನ ದಾರಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು 'ನಾಲ್ಕೂ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಕವಲೊಡೆದ ಸಂಶಯದಂತೆ' ಈತ ನಿಂತಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ–

ಜಂಬಣ್ಣ ಅಮರಚಿಂತ. ಸತ್ಯಸ್ನೇಹ ಪ್ರಕಾಶನ. ರಾಯಚೂರು

"ನಿತ್ಯ –
ಅದೇ ಹಳಸಿದ ಹಗಲು – ರಾತ್ರಿಗಳು
ಅಮಾಸೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡ ಹುಣ್ಣಿಮೆ ಮುಖವಾಡಗಳು"

ಒಮ್ಮೆ ಈ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಟ್ಟಿ. ಬೆಂಕಿಪಚ್ಚಿ ದೂರ ಓಡಬೇಕೆಂದು ಮನಸ್ಸಾದರೂ 'ಸೋತ ಕ್ಷಣಗಳ ಮೈದಡವಿ. ಏಳುತ್ತ ಬೀಳುತ್ತ ಬಯಲ ಹೆಗಲು ಒಡಿದು' ಹಾಗೆ ನಡೆದಿರುವಾಗ 'ಎಲ್ಲರೂ ನನ್ನಂತೆ ಕುರುಡರೆ' ಎಂಬ ಅನುಭವವಾಗಿ. ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡ 'ಬ್ಯಾಲೆನ್ಸಶೀಟು' ಸರಿಹೊಂದದೆ ಈತ 'ಮತ್ತೆ ಬರಬೇಕಾಯಿತು ನಾವೆಯಲಿ ಹಾಕಲು ಹುಟ್ಟು' ಹರಿಯುವ ನೀರಿನ ಮಧ್ಯೆ ಹಾಕಿ ಆಣೆ-ಕಟ್ಟು-ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ ಒಂಟಿಮಹಲು –

"ನೆನಪಿನ ಜೋಗಕ್ಕೆ ಹೃದಯ ಗಿಮ್ಮೆಂದು ತಿರುಗಿ
ನರ ನರಕ್ಕೆ ವಿದ್ಯುತ್ ಪ್ರವಾಹ
ಹರಿದಾಗ ನನ್ನ ನಾ ಮರೆತು
ನಿನ್ನೆಗಳ ಗುಂಡಿಯಲ್ಲಿ
ಒದ್ದಾಡುತ್ತೇನೆ".

ಮರೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದಷ್ಟೂ ಭೂತ ಎದೆತುಂಬ ಹೆಡೆ ಬಿಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂದಿಗ್ಧ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ –

"ಈ ಆಣೆ-ಕಟ್ಟು ಒಡೆದು ಕೊಳೆತ
ನೀರನ್ನು ಹೊರಬಿಡಬೇಕು.
ಹರಿಯುವ ನೀರು ಹರಿಯಗೊಡಬೇಕು"

ಎಂದು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸಹಜಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಆರೋಗ್ಯಕರವಾದ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಸಮರ್ಥವಾದ ಪ್ರತಿಮೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾವಸಮೀಕರಣವನ್ನು ಪಡೆದ 'ಅಸ್ತಿತ್ವ'. 'ಹರಿಯುವ ನೀರು'. 'ದಾರಿಯಲ್ಲಿ' ಮೊದಲಾದ ಕವಿತೆಗಳು ಕವಿಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಭರವಸೆ ನೀಡುತ್ತವೆ.

ಯೌವನಾವಸ್ಥೆಯ ಕೆಲವೊಂದು ಅನುಭವಗಳು. ಆ ಕ್ಷಣದ ವಿಲಕ್ಷಣತೆ 'ಕನಸು-ಮನಸು'. 'ಕ್ಷಣಗಳು'. 'ಮೋಜು'. ಈ ಚಿಕ್ಕ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಪಡೆದಿವೆ. ಇನ್ನೂ ಚಿಕ್ಕದಾದ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪನೆಯ ಚುರುಕು ಚಮತ್ಕಾರ. ಚಿತ್ರಕತೆ ಒಡಮೂಡಿ ತಮ್ಮ ಪರಿಮಿತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿವೆ.

ಅಂತು ಈ ಚಿಕ್ಕ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಕವಿ ತೋರಿಸಿರುವ ಶಕ್ತಿ-ಸಂಯಮ ಮೆಚ್ಚುವಂತಹದು. ಬದುಕಿನ ಸಂವೇದನೆಗಳಿಗೆ ಸಮರ್ಪಕವಾದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡುವಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಯಶ ಇವರಿಗೆ ದೊರೆತು. ಇವರ ಕಾವ್ಯ ಉಜ್ವಲಗೊಳ್ಳಲಿ ಎಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ.

ರಾಯಚೂರಿನ 'ಸತ್ಯಸ್ನೇಹ ಪ್ರಕಾಶನ' ಕರ್ನಾಟಕದ ಆ ಭಾಗದ ತರುಣರ ಪ್ರತಿಭೆಯ ಪ್ರಕಾಶನಕ್ಕೂ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತಿರುವುದು ನಿಜಕ್ಕೂ ಪ್ರಶಂಸನೀಯ. ಹಳಗನ್ನಡ-ಹೊಸಗನ್ನಡವೆನ್ನದೆ ಹುರುಳುಳ್ಳ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಓದುಗರಿಗೆ ಒದಗಿಸಿಕೊಡುತ್ತಿರುವ ಶ್ರೀ ಶಾಂತರಸ ಹಾಗೂ ಅವರ ಮಿತ್ರರ ಸಾಹಸ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿದೆ. ಈ ಪ್ರಕಾಶನದಲ್ಲಿ ಕವಿ-ಕಲಾವಿದ ಶ್ರೀ ಚಂದ್ರಕಾಂತ ಕುಸನೂರರ ಕುಂಚಕ್ಕೂ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟಕಾಂತಿಯಿದೆ. ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹೊರಗೆ ತೋರುವ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಬದಿಗೊತ್ತಿ. ಸಂಯೋಜಕವಾದ ಅವರ ಸ್ಮೃತಿಶಕ್ತಿ ವಾಸ್ತವದ ಹೊಸ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಮೂಡಿಸಿ ತೋರಿಸುವಂತಿದೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಮಿತ್ರರಿಗೂ ನನ್ನ ಹಾರ್ದಿಕ ಅಭಿನಂದನೆಗಳು.

(೧೯೬೯)

೧೦

ಅಂತರಂಗದ ಹಾಡು

ಈಗಾಗಲೆ ತಮ್ಮ ನಾಟಕ, ಕಥೆ, ವಿಮರ್ಶೆ, ಜಾನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಳಿಂದ ಕನ್ನಡ ವಾಚಕಲೋಕಕ್ಕೆ ಚಿರಪರಿಚಿತರಾಗಿರುವ ಶ್ರೀ ಡಿ. ಲಿಂಗಯ್ಯನವರ 'ಅಂತರಂಗದ ಹಾಡು' ಅವರ ಪ್ರಥಮ ಕವನ ಸಂಕಲನವಾಗಿ ಹೊರಬರುತ್ತಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಮುನ್ನುಡಿ ಬರೆಯಬೇಕೆಂದು ಕವಿಯೊಂದಿಗೆ ಮಿತ್ರರಾದ ಹಂಪ. ನಾಗರಾಜಯ್ಯನವರೂ ಕೋರಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಾನು ಅತ್ಯಂತ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯದ ಪದ್ಯದ ಇಕ್ಕಟ್ಟಿನ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಯ್ದು ಬರುವ, ಮುಂದೆ ತಮ್ಮ ದಾರಿಯನ್ನು ತಾವು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ಯಾವ ಹೊಸ ಕವಿಗೂ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಧೈರ್ಯದ ನಾಲ್ಕು ಮಾತು ಹೇಳಬೇಕಾದುದು ಅವಶ್ಯವೆಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ಈ ಸಂಗ್ರಹದ ಸುಮಾರು ನಾಲ್ವತ್ತು ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಪ್ರೇಮ, ಪ್ರಕೃತಿ, ವ್ಯಕ್ತಿ, ನಾಡು-ನುಡಿ ಭಕ್ತಿ, ಸಂಕೀರ್ಣ– ಎಂದು ವಸ್ತುವಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಒಂದರೊಳಗೊಂದು ಸೇರಿಕೊಂಡಿರುವ ಕೆಲವು ಕವಿತೆಗಳೂ ಇರದಲ್ಲಿವೆ. ಭಾವ, ಭಾಷೆ, ಛಂದಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇದರ ಕೆಲವು ಕವಿತೆಗಳು ಹಳೆಯ ಜಾಡಿನಲ್ಲಿ ನಡೆದಿದ್ದರೆ ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಹೊಸರೂಪಕ್ಕೆ ಹಾತೊರೆದಿವೆ. ಹೊಸ ಅನುಭವದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಆಕಾಂಕ್ಷೆ ಇಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಕೃತಿ ಗೀತಗಳಲ್ಲಿ ಮೊಳೆತು, ವ್ಯಕ್ತಿಗೀತಗಳಲ್ಲಿ ಕುಡಿವರಿದು, ಸಂಕೀರ್ಣ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ನೆಲೆಯನ್ನು ಕಾಣಲು ಹವಣಿಸಿದೆ. ಹಳೆಯ ಜಾಡಿನ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯಂಶ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ತಲೆದೋರಿದ್ದರೂ ಅಲ್ಲಿಯ ಭಾಷೆಗೆ ಜೀವಂತಿಕೆಯ ಸ್ಪಂದನವಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಮುಕ್ತಕದಂತಹ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತು ಮಿತವಾಗಿ, ಅನುಭವ ಯಾವ ಅಲಂಕಾರವನ್ನೂ ಬಯಸದೆ ಸಹಜ ಕಾವ್ಯತ್ವವನ್ನು ಪಡೆಯಬಲ್ಲದು :

"ಹಣವು ಬೇಕಿಲ್ಲ ಅಧಿಕಾರ ಬೇಕಿಲ್ಲ
ಹೆಸರು ಬೇಕಿಲ್ಲ ನಮಗೆ
ಹಾಲು ಬಾಳಿಗೆ ಹುಳಿಯ ಹಿಂಡದಿದ್ದರೆ
ಅದುವೆ ಏನೆಲ್ಲ ನಮಗೆ".

('ಪ್ರಾರ್ಥನೆ')

ಡಿ. ಲಿಂಗಯ್ಯ, ದಿನಕರ ಪ್ರಕಾಶನ, ತೀರ್ಥಹಳ್ಳಿ, ಕೊಡಿಯಾಲ

"ಬಾಳ ಸವಿ ಮುಗಿದಿಲ್ಲ ನಡೆದಿಹುದು ಯಾತ್ರೆ
ಸವಿಜೇನ ಸವಿಬಾಳು ಮುಗಿದಿಲ್ಲ ಪಾತ್ರೆ"
('ಯೌವನವೆ ಚಿರವಿರಲಿ')

(ಎರಡನೆಯ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಆಗಲೇ ಭಾಷೆಯ ಕೃತಕತೆಯಿಂದಾಗಿ ಭಾವ ಸೋಲುತ್ತದೆ.)

"ಬಾಳ ಬೆಳಗಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟ ಹಿಡಿದಾಗ
ದಾರಿ ಕಾಣಲೆ ಇಲ್ಲ; ಮಂಜು ಕವಿದಿತ್ತು
ಬಾಳ ಬೈಗಿನಲಿ ಹುಟ್ಟ ಹಿಡಿದಾಗ
ಶಕ್ತಿ ಉಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ; ದಾರಿ ಬೆಳೆದಿತ್ತು".
('ಬೈಗು-ಬೆಳಗು')

ಅನುಭವದ ಸಂಕೀರ್ಣತೆ ರೂಪಕದಲ್ಲಿ ಎರಕ ಹೊಯ್ದು ನಿಂತಂತೆ ಇಲ್ಲಿ ತಕ್ಕ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಬೀರುತ್ತದೆ.

'ಒಂದು ರಾತ್ರಿ'.'ಭರಣಿ ಮಳೆ'.'ಮಳೆ ಬಿದ್ದ ಮೇಲೆ' – ಈ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಹೊಸದಿಕ್ಕು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಬದುಕಿನೊಡನೆ ಹೇಗೋ ಭಾಷೆಯೊಡನೆಯೂ ಹಾಗೆಯೇ ಹೋರಾಡದೆ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ದೊರೆಯದು ಎಂದು ಕವಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಅನ್ನಿಸಿದೆ. ('ಮಳೆಬಿದ್ದಮೇಲೆ'ಯ ಕೊನೆಯ ಭಾಗವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಎಳೆದು ತಂದಂತಿದೆ.) ವ್ಯಕ್ತಿಗೀತೆಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಹಲವು ಮುಖಗಳು ಆ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಕೇಂದ್ರಬಿಂದುವನ್ನು ಪೋಷಿಸುವಂತಿರಬೇಕು. ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮಗೆರೆಗಳಂತೆ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಮಾತು ಸೂಚ್ಯವಾಗಿ ಅರ್ಥದ ಸ್ವಾರಸ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಬೇಕು.

'ಕಣ್ಣಾಮುಚ್ಚಾಲೆ'. 'ಹದ್ದುಮನ'. 'ಚಾಡಿಕೋರ'. 'ಸ್ಮಶಾನಯಾತ್ರೆ'. –ಇತ್ಯಾದಿ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಶೀಲತೆ ಭಾವವನ್ನು ಮುನ್ನಡೆಸಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಇಲ್ಲಿಯ ಶೈಲಿಯೂ ವಚನಗಳ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಹಿಡಿಹಿಡಿದು ಬಿಟ್ಟಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ 'ಸರ್ವೇಶ್ವರ' ಎಂಬ ಅಂಕಿತದ ಇಲ್ಲಿಯ ಐದು ವಚನಗಳು ಗಮನಾರ್ಹವಾದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ.

ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈ ಸಂಗ್ರಹ ಕಲಸುಮೇಲೋಗರದಂತೆ ಕಂಡು ಬಂದರೂ ಕವಿಗೆ ತನ್ನ ಮುಂದಿನ ಹಾದಿಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ನೆರವಾಗುವ ವಿಶಿಷ್ಟ ರುಚಿ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನೂ ಅದು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಒಡಮೂಡಿಸಿದೆ.

"ಹಲವು ಹತ್ತು ಕೆರೆಯ ನೀರು ಕುಡಿದು
ಕೊನೆಗಿಲ್ಲಿ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ"

ಎಂಬ ಕವಿಯೇ ಕೊನೆಯ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ನುಡಿದದ್ದುಂಟು.

"ಅರಿವಿನಮರ ನೆಲೆಯರಸಿ ವಿಶ್ವಪರ್ಯಟನೆಗೆ
ಹೊರಡುತ್ತೇನೆ ಮತ್ತೆಮತ್ತೆ"

ಎಂಬ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಈ ಕವಿಯ ಭವಿಷ್ಯ ಉಜ್ವಲಗೊಳ್ಳಲಿ ಎಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ.

(೧೯೭೦)

೧೧

ಜೀವ - ಜೇನು

ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಯ ಶಿಕ್ಷಕರಾದ ಶ್ರೀ ಮಹಮ್ಮದ ಅಲಿ ಗೋಗೇರಿಯವರು ಕೆಲ ದಿನಗಳ ಹಿಂದೆ ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬಂದು. ತಾವು ಕೆಲವು ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವುದಾಗಿಯೂ. ಬೇಕಾದರೆ ಒಂದೆರಡನ್ನು ಹಾಡಿ ತೋರಿಸುವದಾಗಿಯೂ ಬಹಳ ಸಂಕೋಚದಿಂದ ನುಡಿದರು. ನಾನು ಆಗಬಹುದು ಎಂದೆ. ಅವರಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಧೈರ್ಯ ಬಂತೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಒಂದೆರಡು ದೇಶಭಕ್ತಿಯ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಹಾಡಿದರು. ಧ್ವನಿ ಇಂಪಾಗಿತ್ತು. ಜಾನಪದ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ಬರೆದಿದ್ದೀರಾ ? ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ. ಅವುಗಳನ್ನೂ ಕೆಲವು ಬರೆದಿರುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿದರು. ಅಂಥ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಕವನಗಳನ್ನು ಜಾನಪದ ಧಾಟಿಯಲ್ಲಿ. ಲಾವಣಿ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಹಾಡಿಸಿ ಕೇಳಿದೆ. ಈ ಕವಿತೆಗಳು ಮೊದಲಿನವುಗಳಿಗಿಂತ ಭಾವಪೂರ್ಣವಾಗಿದ್ದವು. ಭಾಷೆ ಹಾಗೂ ಛಂದಸ್ಸಿನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಅವರ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ಲೋಪದೋಷಗಳನ್ನು ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳಿದೆ. ಅತ್ಯಂತ ವಿನಯದಿಂದ ಅವರು ಈ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಶ್ರಮ ಪಡುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿದರು.

ಈಗ 'ಜೀವ-ಜೇನು' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಲು ಅವರು ಮುಂದಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಗ್ರಾಮಾಂತರಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಭೆ-ಸಮ್ಮೇಲನಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಹಾಡಿದಾಗ ಅವು ಜನತೆಗೆ ಮೆಚ್ಚುಗೆ ಪಡೆದಿರುವುದಾಗಿಯೂ. ಅವರ ಶಿಕ್ಷಕ ಬಂಧುಗಳನೇಕರು ಈ ಸಂಗ್ರಹದ ಪ್ರಕಟನೆಗೆ ಆತುರವಾಗಿರುವುದಾಗಿಯೂ ಹೇಳಿ. ಶ್ರೀ ಮಹಮ್ಮದ ಅಲಿಯವರು ಇದಕ್ಕೆ ಮುನ್ನುಡಿಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಮಾತು ಬರೆದುಕೊಡಬೇಕೆಂದು ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಒಂದು ಮಾತನ್ನು ಈ ಸಂಗ್ರಹದ ಒಟ್ಟು ಸ್ವರೂಪದ ಬಗ್ಗೆ ಈಗಾಗಲೆ ಹೇಳಿಯಾಗಿದೆ. ಈಗ ಇನ್ನೊಂದು ಮಾತು.

ತಾಳಿಯಿಲ್ಲದ ಭಾಗ್ಯವು
ತಾಳವಿಲ್ಲದ ಪದ್ಯವು
ಮೇಳವಿಲ್ಲದ ಸಂಗದಂತೆ ವಿರಸವಲ್ಲವೆ ಜೀವನ

ಎಂ. ಡಿ. ಗೋಗೇರಿ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೌಧಪ್ರಕಾಶನ. ನವ ಅಯೋಧ್ಯಾಗನರ. ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ-೨೪

ಎಂದು ಒಂದೆಡೆ ಇವರು ತಮ್ಮ ಒಲವನ್ನೂ, ಜೀವನದ ಚೆಲುವನ್ನೂ ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. 'ಹಕ್ಕಿಯ ಗರತಿ', 'ತರಕಾರಿ', 'ಸಿನಗ್ಯಾಕ ಚಿಂತಿ' ಮೊದಲಾದ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಿಯ ಜೀವನದ ಚಿತ್ರಗಳು ಜಾನಪದ ಭಾವ-ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿ ಮೂಡಿ ನಿಂತಿವೆ. ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಪತ್ತು, ಕುಟುಂಬ ಯೋಜನೆಗಳ ಪ್ರಚಾರ, ಗಾಂಧಿ, ನೆಹರು ಮೊದಲಾದ ದೇಶದ ಧುರೀಣರನ್ನು ಕುರಿತು ಅವರ ನಿಷ್ಠೆ, ಹೆಣ್ಣಿನ ಬಾಳಿನ ಬವಣೆ – ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಷಯಗಳ ಬಗೆಗೂ ಇಲ್ಲಿ ಕಥೆ ಮಾಡಿ, ಕವನ ಕಟ್ಟಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

ದಟ್ಟಡಿಯನ್ನಿಟ್ಟು ನಡೆಯುವ ಮಗುವಿನ ಹೆಜ್ಜೆಗಳಂತೆ ಈ ಕವನಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಸೊಗಸಿದೆ. ಮಹಮ್ಮದ ಅಲಿಯವರ ಇಂಪಾದ ಹಾಡುಗಾರಿಕೆಯೊಡನೆ ಅವರ ಪದ್ಯಗಳ ಕಾವ್ಯಗುಣವೂ ಬೆಳೆದು ಹದಗೊಂಡು ಇನ್ನೂ ಉತ್ತಮವಾದ ಕಾವ್ಯರಚನೆ ಅವರಿಂದ ನಡೆಯುವಂತಾಗಲಿ ಎಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ.

(೧೯೭೦)

೧೨

ಒಂದು ಗಳಿಗೆ

ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯ ಪರಂಪರೆಯ ಸಾರವನ್ನು ಹೀರಿಕೊಂಡು. ಅದರ ಇಂದಿನ ಧಾಟಿ-ಧೋರಣೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿಯೂ ಅನುಕರಣವಾಗದಂತೆ ಬದುಕಿಗೆ ಹತ್ತಿರವಾದ ಅನುಭವವನ್ನು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಪರಿಶ್ರಮದಿಂದ ನಿಸ್ಸಂಕೋಚವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಈ ಕವನ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿರುವುದು ತುಂಬ ಸಂತೋಷದ ಸಂಗತಿ. ಕಥೆ-ಕಾದಂಬರಿಗಳಂತೆ ಕಾವ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರು ವಿಶೇಷ ಕೃಷಿ ಮಾಡದಿರುವ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮತಿ ಶೈಲಜಾ ಉಡುಚಣ ಅವರ ಕವನ ಸಂಗ್ರಹ ಬೆಳಕಿಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವುದು ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ಘಟನೆ ಎಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಮಹಿಳೆಯರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಒಂದು ಬಗೆಯ ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆಯ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಹಾಗೂ ಔದಾರ್ಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕಾಣುವ ಕಾಲ ಈಗ ಮಾಯವಾಗುತ್ತಿರುವುದು ಒಂದು ಶುಭ ಸೂಚನೆಯೆಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು. 'ಬದುಕನ್ನು ನೆನೆವ. ಧ್ಯಾನಿಸುವ ಆತ್ಮೀಯ ನಂಟ'ನ್ನು ಜೀವಕ್ಕೊದಗಿಸಲು ಹವಣಿಸುವ. ತನ್ನತನದ ಸೊಗಸನ್ನು. ಸೆಡವನ್ನು ಪಡೆದಿಕೊಂಡ ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಕಾವ್ಯ-ಪ್ರೇಮಿಗಳು ಸ್ವಾಗತಿಸುವರೆಂಬ ಭರವಸೆ ನನಗಿದೆ. ಆದರೆ ನನ್ನ ಮುನ್ನುಡಿಯ ಉದ್ದೇಶ ಇಲ್ಲಿ ಅದರ ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡುವುದಲ್ಲ: ಇದನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವಲ್ಲಿ ಅವರು ತೋರಿಸಿರುವ ಅಧೈರ್ಯಕ್ಕೂ. ಸಂಕೋಚಕ್ಕೂ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಲು ಎರಡು ಸೌಹಾರ್ದದ ಮಾತು. ಅಷ್ಟೆ. ಅದರಿಂದ ಈ ಕವಿತೆಗಳು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾದ ವಾಚನಕ್ಕೆ ನೆರವಾಗುವುದಾರೆ ಇನ್ನೂ ಸಂತೋಷವೆ.

ಈ ಕವಿತೆಗಳ ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ವೈವಿಧ್ಯವಿದೆ. ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಆಡುಮಾತಿನ ಜೀವಂತ ಸ್ಪರ್ಶವಿದೆ. ಭಾವಕ್ಕೆ ರೂಢಿಗತವಾದ ಛಂದಸ್ಸನ್ನು ಕೊಡವಿಕೊಂಡು ನಡೆಯುವ ಗತಿಯಿದೆ :

"ಅಂದು ಇತ್ತು
ಹಲವರ ತುತ್ತನುಂಡು
ತೃಪ್ತಿಗೊಳ್ಳುವ ಮನಸು
ಇಂದು ಬೆಳೆದು
ನನಗೆ ನಾನೇ ನಿರ್ಮಿಸಬೇಕು
ನನ್ನ ಲೋಕದ ಕನಸು"

ಶ್ರೀಮತಿ ಶೈಲಜಾ ಉಡುಚಣ. 'ಚೇತನ' ಕಲಬುರ್ಗಿ

ಎಂಬ ನಿಷ್ಠೆ ಇಲ್ಲಿಯ ರಚನೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಠುರವಾಗಿ ಒಡಮೂಡಿದೆ. ಅನುಭವ ಕಾವ್ಯರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿ ಹೊರಬರುವದು 'ಒಂದುಗಳಿಗೆ'ಯದಾಗಿದ್ದರೂ ಅಂಥ ಅಮೃತ ಗಳಿಗೆಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯ ಚಿತ್ರ-ರೂಪಕ-ಸನ್ನಿಸವೇಶಗಳ ಬಂಧದಲ್ಲಿ ಹೊಳೆಯಿಸಲಾಗಿದೆ. 'ಏಕಷ್ಟು ಪ್ರತೀಕಗಳಿಗೆ ಪರದಾಟ?' ಎಂಬುದು ಇಂದಿನ ಕಾವ್ಯ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವಾದರೂ

"ಮುಚ್ಚಿದ ಚೆಲುವ ಇನಿತು ಇನಿತು
ನೋಡಿ ಸಹಿಸಿದ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೇಕೆ
ಭಗ್ಗನೆ ನಗ್ನತೆಯ ಬಣ್ಣ

ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. "ನಮಗಂತೂ ಬೆಲೆಬೇಕು, ನಾಣ್ಯ ಯಾವುದಾದರೇನು?" ಎಂಬ ಸರಳವಾದ ಸುದುದ್ದೇಶವೂ ಇಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಗೊಂಡಿದೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಪ್ರಕಟಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಹೊಸ ಪೀಳಿಗೆಯ ಕವಿಗಳ ಕವನ ಸಂಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದಾಗ ನವ್ಯಕಾವ್ಯಕ್ಕೂ ಹಲವಾರು ಕವಲುಗಳಿರುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಹಾಗಿರುವುದೇ ಆ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೂ ಕಾರಣವಾಗಬಲ್ಲದು.

'ದಾಹ'. 'ನಡುವಣ ದಾರಿ'. 'ಉಪ್ಪಿಲ್ಲ'. 'ಒಂದುಗಳಿಗೆ'. 'ನಮ್ಮಹಿಪ್ಪಿ'. 'ಹೂವು-ಹುಲ್ಲು'. 'ನನ್ನಲೀಲೆ'. 'ಪ್ರೀತಿ'. 'ಭಾವಗೀತೆ'. 'ನಾನು ಮನುಷ್ಯ'. 'ಹನಿ'. 'ಮುತ್ತು-ರತ್ನ'. 'ಭಾಷಣ' ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಇಲ್ಲಿಯ ಕವಿತೆಗಳು ಚಿತ್ರಕ ಶಕ್ತಿಯ ನಿರಾಡಂಬರ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮೂಲಕ ಓದುಗರ ಗಮನವನ್ನು ಸೆಳೆಯಬಲ್ಲವು. ಶೈಲಿ ಕೆಲಮಟ್ಟಿಗೆ ಗದ್ಯಗಂಧಿಯಾಗಿ ತೋರಿದರೂ ಭಾವಸ್ಪಂದಿಯಾಗಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೆರೆ ಹಿಡಿಯಬಲ್ಲದೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಕೆಲವು ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿ ಹೇಳಬಹುದು.

"ಅಲ್ಲಿ ಚುಕ್ಕೆಗಳ ಕೋಲಾಹಲ
ಇಲ್ಲಿ ಧಗೆ ಧಗೆಯ ಗೊಂದಲ
ಈ ಬಾನಿಗಿಲ್ಲವೇ ಒಂದಿನಿತು
ತನ್ನದೆ ಆದ ಸವಿಯ ತಳಮಳ"

('ನಡುವಣದಾರಿ')

* * * *

"ಬತ್ತಲೆಯಾಗಿದ್ದ ಈ ಗಿಡಕ್ಕೆಷ್ಟು
ಬಡಿವಾರ
ನೋಡು ನೋಡುತ್ತಲೇ ಹಸಿರ ಸಿಂಗರ ಹೊತ್ತು
ಹೊನ್ನ ಹೊದಿಕೆಯನುಟ್ಟು
ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಮಾಡುತ್ತಿದೆಯಲ್ಲ
ಮುರಕ!

ಬಯಲ ದಿನ್ನೆ ಬೋಳಾಗಿತ್ತು
ಇಂದಾಗಿದೆ ಹೊನ್ನ ಹಸಿರಲಿ ಮಿಂದ
ಯುವಕ"

('ಒಂದುಗಳಿಗೆ')

* * * *

"ಬೆಳೆದ ನೆಲ್ಲಿಯ ಮರ
ಎಲೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನನ್ನತ್ತ ತೂರಿ
ಕಾಯಿ ಮುಗಿಲ ನೋಡುತ್ತಿದೆ.
ಕಾಯಿ ಕಿತ್ತು ಉಪ್ಪಿನ ಕಾಯಿ
ಮಾಡುವಾಸೆ.
ಉಪ್ಪು.......?
ಇನ್ನೂ ಸಮುದ್ರದ ತಳದಲ್ಲಿಯೇ
ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಿದೆ"

('ಉಪ್ಪಿಲ್ಲ')

* * * *

"ನೀ ತುಳಿದು ತಣಿದೆ ನಿನ್ನ
ಅವಜ್ಞೆಯ ಕಾಲುಗಳಿಂದ
ನಾಬೆಳೆದು ನಿಂತೆ ಹಾಲು ಚೀಪಿ
ನಿನ್ನ ಅಕ್ಷಯುಂಗುಟದಿಂದ"

('ನನ್ನ ಲೀಲೆ')

* * * *

ಭಾವದ ಉದ್ರೇಕವನ್ನು ಚಿಂತನೆಯಿಂದ ತಡೆಗಟ್ಟಿ ಅನುಭವದ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಸಾಗುವ ನಡಿಗೆ ಈ ಕವಿತೆಗಳ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಗುಣವಾಗಿದೆ. ಕುಸುರುಗೆಲಸದ ಕಲೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನೂ. ಲಯಗಾರಿಕೆಯನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿಯ ಕಾವ್ಯ ಶಿಲ್ಪ ಬಯಸುತ್ತಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಮೂಡಿರುವ ಪ್ರತಿಮೆಗಳ ಮುಖದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಜೀವಂತ ಕಳೆಯಿದೆ. ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಪ್ರಬುದ್ಧಗೊಂಡಂತೆ ಅವರ ಸತ್ವ ಇನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೋಚರಿಸಬಲ್ಲುದು.

ಹೀಗೆ ತಮ್ಮ ಪ್ರಥಮ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿಯೇ ಒಳ್ಳೆಯ ಕಾವ್ಯಶಕ್ತಿಯನ್ನು ತೋರ್ಪಡಿಸಿರುವ ಈ ಕವಯಿತ್ರಿಯು ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ಇನ್ನೂ ಉತ್ತಮ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಕೊಡಬಲ್ಲರೆಂಬ ಭರವಸೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಕಾವ್ಯ ಜೀವನ ಫಲಪ್ರದವಾಗಲಿ ಎಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ.

(೧೯೭೨)

೧೩

ಮೊದಲು - ತೊದಲು

ಯಾವ ಕವಿಯೂ ಮೊದಲಬಾರಿ ತನ್ನ ಕೃತಿಯನ್ನು ಜನತೆಯ ಮುಂದೆ ಇಡುವಾಗ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಂಕೋಚಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಹಜ. ಅವನ ಕಾವ್ಯದ ರೀತಿಯ ಬಗೆಗೆ ನಾಲ್ಕು ಪರಿಚಯದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ. ಕವಿ ಮತ್ತು ಓದುಗರ ನಡುವಿನ ತೆರೆಯನ್ನು ಸಹೃದಯರೊಬ್ಬರು ಓಸರಿಸಿದರೆ ಮುಂದಿನ ಕೆಲಸವನ್ನು ಹಗುರಗೊಳಿಸಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಗೆಳೆಯ ಡಾ. ವಾಮನ ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಪ್ರಥಮ ಕವನ ಸಂಗ್ರಹ 'ಮೊದಲು ತೊದಲು' ಬಗೆಗೆ ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಾನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

೧೯೫೪-೭೨ ರ ನಡುವಿನ ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡು ಕವನಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೋ ಒಂದೆರಡು ಈ ಮೊದಲು ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುಬಹುದು. ಇಷ್ಟು ವರ್ಷ ಇವುಗಳನ್ನು ಒಳಗೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡದ್ದೇ ಹೆಚ್ಚಿನದು. ವಾಮನನ ಗುರು ಅಂಬಿಕಾತನಯದತ್ತ ಎಂಬುದನ್ನು ಅದರ ಸಂಕೇತದೊಂದಿಗೆ ಕವಿ ಇದೀಗ ರಸಿಕರಿಗೆ ನಿವೇದಿಸಿದ್ದಾರೆ :

ಎಂದಿಂದೋ ಏನೋ ಆ ಮರಾ
ಅದರ ಕೆಳಗ ದತ್ತಾ, ವಾಮನಾ,
ಶ್ರೀ ಗುರುದತ್ತ ಕೊಡ್ತಾನ: ವಾಮನಾ ತಗೋತಾನ.

ಈ ಕೊಡು-ಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ. ಸಂವಾದ ಈ ಕವಿತೆಗಳ ಮೂಲ ಪ್ರೇರಣೆ.

ದತ್ತ ಧ್ವನಿ ವಾಮನ ಗುಹಾ ಸೇರಿ
ಸಂ. ವಾ. ದ. ಕವನ ಆಗಿ ಕೇಳಸ್ತದ.

ನಿಜ. ಹೇಳಿದ್ದೂ ಕೇಳಿದ್ದೂ ಒಂದೇ ಆಗಿ ಸಂವಾದವಾಗಿದ್ದರೂ ಕೇಳೋ ಕಾಲಕ್ಕ ಏನೇನೋ ಹೊಳೆದರೂ ತಪ್ಪೇನು? ಆದರೆ ವಾದಿಸ್ಯಾಡುವದು ಈ ಕವಿಯ ಸ್ವಭಾವವಲ್ಲ. ಸಹದ ಸುಖ ಇವರಿಗೆ ತೀರ ಸಮೀಪ. ಮೊದಲನೆಯ ಕವಿತೆ ನಾನರಿಯದ ಪಕ್ಷಿ (೧೯೫೪) ಯಲ್ಲಿಯೇ. ಅವರಿಗರಿಯದಂತೆ ಕೊನೆಯ ಕವಿತೆ ಸಂವಾದ(೧೯೭೨)ದ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ಸೂಚನೆಯಿದೆ :

ನಿನ್ನನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ ಹಿಡಿದಿಡಬೇಕು
ಎನ್ನುತ ಎನ್ನುತ ಮುಂದಕೆ ಬಂದು
ನಾನೇ ಸೆರೆಯಲಿ ಸಿಕ್ಕಿರುವೆ.

ವಾಮನ ಬೇಂದ್ರೆ. ಕಾವ್ಯಧಾರಾ ಪ್ರಕಾಶನ. ಧಾರವಾಡ

‘ಬೀಜದಲ್ಲಿಯೇ ಗುಣಬೇಕು’ ಎನ್ನುವದು ಬರಬರುತ್ತ ಕವಿಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತ ಹೋಗಿದ್ದರೂ. ನಡೆಯುವವ ಅನುಸರಿಸುವವ ಇಬ್ಬರೂ ದುರ್ಲಭರಾಗಿದ್ದರೂ ಇಲ್ಲಿ ಸುಲಭವಾಗಿರುವದೇ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೆನಿಸುತ್ತದೆ.

‘ಕವಿ’ ಕವಿತೆ ಚಿಕ್ಕದರಲ್ಲಿಯೇ ಪಕ್ಕಪಡೆದು ಅರ್ಥದ ಆಗಸವನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ಹಿಗ್ಗಿ ಬರುತ್ತದೆ. ‘ಸರಸ್ವತಿ’. ‘ಸೊಂಡಿಗಣಪ್ಪ’. ‘ಕಾಮಣ್ಣ’. ‘ರತಿದೇವಿ ಕೋಲು’. ಇವು ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಉಲ್ಲಾಸವನ್ನು ತರುವಂಥವು: ಕಲ್ಪನೆಯ ಚೌರಬೀಸಿ ಅವರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಚಿಗುರಿಸಬಲ್ಲವು. ‘ಸಾಧುಸಂತವಾಣಿ’. ‘ಬೆಳಕು’. ‘ಕಾಲಾಯ ತಸ್ಮೈನಮಃ’ ಕವಿತೆಗಳು ತಮ್ಮ ಮೊದಲ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿಯೇ—

ಸಾಧು ಸಂತರ ವಾಣಿ ತಾನೇ ಮೋಡವಾಗಿದೆ ಸಭದಲಿ

* * *

ನಾ ಎಲ್ಲಿ ಇರುವೆನೆಂಬರಿವು ಇಲ್ಲದೇ ಇದ್ದೆ ನಿದ್ದೆಯಲ್ಲಿ

* * *

ಬರುವ ಕಾಲ ಬಂದಾಗ ಬರಲಿ. ಬರಗಾಲ ಬರದೆ ಇರಲಿ

ಈ ಬಗೆಯ ಭಾವ-ಭಾಷೆ. ಧಾಟಿ-ಧೋರಣೆಗಳ ಹೊಂದಿಗೆಯಿಂದ ಒಂದು ಹಂತದಲ್ಲಿ ಓದುಗರನ್ನು ಸೆಳೆಯಬಲ್ಲವು. ‘ಭಸ್ಮಾಸುರನ ಕಥೆ’ ಲಾವಣಿ ಧಾಟಿಯಲ್ಲಿ ಮುಂಬರಿದರೆ ಇಷ್ಟೇ ದೀರ್ಘವಾದ ‘ಮಾನವ’ ಕವಿತೆಯೂ ಇದೇ ರೀತಿಯ ಸಮೀಪ ಸುಳಿದಾಡಿದೆ.

ತಾನೇ ಪ್ರಶ್ನೆ ಹಾಕಿ. ತಾನೇ ತಿಳಿಸಿಹೇಳುವ ಸ್ವಗತ ಸಂಭಾಷಣಾ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದ ‘ಗೆಳೆತನ’. ‘ಈಶನಮನಾ’. ‘ವಿಶಾಲ ವೃಕ್ಷ’. ‘ಹಿಂದುಸ್ಥಾನ-ಚೀನ’. ‘ಕವಿತೆ’ —ಈ ಕವಿತೆಗಳು ಇನ್ನೊಂದು ಹಂತದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಮುಟ್ಟಿತಟ್ಟುತ್ತವೆ. ಮಾತಿಗೆ ತಕ್ಕ ಭಾವವನ್ನು ಬುದ್ಧಿಯೊಡನೆ ದುಡಿಸುತ್ತ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚರಿಗೊಳಿಸುವ ‘ಹಿಂದುಸ್ಥಾನ-ಚೀನ’ ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಯಶಸ್ವಿಯಾದ ಕವಿತೆ.

ಕವಿತೆ ಎಂದರ ಶಬ್ದವೇ ? ಅರ್ಥವೇ ? ಅಲಂಕಾರವೇ ?
ಛಂದವೇ ? ‘ರಸವೇ ?
ಇದೆಲ್ಲಾ ಹೌದು; ಆದರೂ ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ !

ಎನ್ನುವುದು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ವತಃ ‘ಕವಿತೆ’ಯೇ ಹೇಳುತ್ತದೆ.

ಈ ಬಗೆಯ ಗುರು-ಶಿಷ್ಯ ಸಂವಾದದಲ್ಲಿ ತಂದೆ-ಮಕ್ಕಳ ಸಂಮೋದವೂ ಇದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮೊದಲು-ತೊದಲು ಇದೇ ಮೊದಲಲ್ಲ. ಇದೇ ಕಡೆಯಲ್ಲ. ಮುಂದಾದರೂ ಇದು ಬದಲು ಆಗುವಂಥದೇ. ಆದರೆ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಇವರ ಬಿಟ್ಟು ಇವರು ಯಾರು ? ಎಂದು ಕೇಳುವಂತಿಲ್ಲ, ಅಷ್ಟೇ.

ಇದು ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲ: ಈ ಕವಿತೆಗಳ ನಡೆನುಡಿಯನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹೊಳೆದ ಮಾತು. ಓದುಗರಿಗೂ ಇಷ್ಟೇ ಹೊಳೆಯಬೇಕೆಂದೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇಷ್ಟೂ ಹೊಳೆಯದೆ ಹೋಗಬಾರದು ಎನ್ನುವದು ಈ ಸಹೃದಯನ ಆಶೆ.

(೧೯೭೩)

೧೪
ಹೊಳಿಸಾಲ ಬಳ್ಳಿ

"ನಾ ಇನ್ನs ಹೇಳಲಿ ಎಷ್ಟಾ
ಹೇಳಿದಷ್ಟೂ ತೀರದಷ್ಟಾ
ಯಾದವಾಡ ಊರ ಗಂಡ ಮೆಟ್ಟಾ
ಬಸವಣ್ಣನ ದಯಾ ಚಾಟಾ"

ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬೀಳಗಿ ಜ್ಯೂನಿಯರ್ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿರುವ ಶ್ರೀರಾಮ ಇಟ್ಟಣ್ಣನವರ ಬೆಳಗಾಂವಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಗೋಕಾಕ ತಾಲೂಕಿನವರು. ಆ ಭಾಗದ ಜನಪದ ಸತ್ವವನ್ನು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬೆಳೆದವರು: ಜಾನಪದ ಜೀವನ ಸೌಂದರ್ಯದಿಂದ ಕಾವ್ಯಸ್ಫೂರ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದವರು. ಅವರು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿರುವ ಹಲವಾರು ಮನೋಹರವಾದ ಲಾವಣಿಗಳ ಸಂಗ್ರಹ ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಕಟವಾಗಲಿದೆ. ಹಳ್ಳಿಗರ ಆಡುನುಡಿ ಹಾಗೂ ಅವರ ಹಾಡುಗಳ ನಾದ. ಲಯ. ಗತಿಗಳನ್ನು ಯಥಾಮತಿ ಅರಗಿಸಿಕೊಂಡು 'ಹೊಳಿಸಾಲ ಬಳ್ಳಿ'ಯ ಈ ಸ್ವತಂತ್ರ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಜಾನಪದರ ಮೂಲಭೂತ ಗುಣ ಸ್ವಭಾವಗಳಿಗೆ ಧಕ್ಕೆಯೊದಗದಂತೆ ಸರವೆತ್ತಿ ಪಾಡಿದ್ದಾರೆ: ಅವುಗಳನ್ನು ಅದೇ ನಾದ. ಲಯ ವಿನ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ದನಿ ತೆಗೆದು ಮನಸ್ಸು ತುಂಬುವಂತೆ ಸ್ವತಃ ಹಾಡಬಲ್ಲವರೂ ಆಗಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಗೀತೆಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೋ ಒಂದೆರಡು ಕಡೆ ಆಧುನಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಗಾಳಿ ಸೋಕಿದಂತೆನಿಸಿದರೂ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಜನಪದ ಕಾವ್ಯ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಇದು ಭಿನ್ನವಾದದ್ದಲ್ಲ. ಅಂದರೆ ಹಳ್ಳಿಯ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಜೀವನವನ್ನು. ಅವರ ಸಹಜವಾದ ಭಾವ-ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯ ವಾತಾವರಣಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ. ಅವರ ಮಾತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮಾನವನ ಮೂಲ ಗುಣ. ಸ್ವಭಾವ ಯಾವ ದೇಶದಲ್ಲಾಗಲಿ. ಕಾಲದಲ್ಲಾಗಲಿ ಒಂದೇ ಎಂಬುದು ನಿಜವಾದರೂ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಅವರ ರೀತಿ ನಡತೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಆಡುವ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಯಾಗುತ್ತಿರುವುದು ಸಹಜ. ನಗರ ಜೀವನದ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪಡೆದಿರುವ ಈಗಿನ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಜೀವನದ ಪರಿಸರ ಹಾಗೂ ಅಲ್ಲಿಯ ಸಮಾಜದ ಸ್ವರೂಪ ಬದಲಾಗುತ್ತಿದ್ದು ಜನಪದ ಕಾವ್ಯಪರಂಪರೆಗೆ ಅದರಿಂದ

ಶ್ರೀರಾಮ ಇಟ್ಟಣ್ಣವರ. ಬೀಳಗಿ

ಯಾವ ಪೋಷಣೆಯೂ ದೊರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಇಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಈ ಕವಿ ಅದನ್ನು ತನ್ನ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿರುವದು ನಿಜಕ್ಕೂ ಪ್ರಶಂಸನೀಯ. ಆನಂದಕಂದರ 'ನಲ್ವಾಡು'ಗಳನ್ನು ಇವು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ನೆನಪಿಗೆ ತಂದರೂ ಅವುಗಳ ಅನುಕರಣೆಯಾಗಿಲ್ಲ. ಹಳ್ಳಿಯ ಜೀವನದ ಅನುಭವ ಈ ಕವಿಗೆ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ಗಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಾಗಿರುವದೇ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೆನ್ನಬಹುದು.

(೨)

ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣಿನ ಕಾಮ-ಪ್ರೇಮ ಸಂಬಂಧದ ವಿವಿಧ ಸ್ವರೂಪ. ದಾಂಪತ್ಯದ ಸರಸ-ವಿರಸ ಇಲ್ಲಿಯ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕವಿತೆಗಳ ವಸ್ತು. ಜಾನಪದರ ಮಾತು. ಸ್ವಭಾವ. ಆಶೆ-ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳ ಗಾಢವಾದ ಪರಿಚಯದಿಂದ ತಾದಾತ್ಮ್ಯ ಹೊಂದಿ ಅವರ ಭಾವಕ್ಕೆ ನುಡಿಗೊಟ್ಟಿರುವದು ಇಲ್ಲಿಯ ಹೆಚ್ಚಿಮೆ. ಕೆಲವು ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಇಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು :

ಪ್ರೀತಿ ಸಹಜವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿದ್ದರೂ ಅದು ಸಫಲಗೊಳ್ಳಲು ಯಾವುದೊ ಆತಂಕವುಂಟಾಗಿದೆ–

ನಮ್ಮ ಪ್ರೀತಿ ಬೆಳ ಬೆಳದ ಬಂತ
ಹೊಳಿಸಾಲ ಬಳ್ಳಿ ಹಾಂಗ
ನಂದೂ ನಿಂದೂ ಪ್ರೀತಿ ಐತಿ ಖರೆ
ಕೂಡೂ ಬಗಿ ಹ್ಯಾಂಗ ?

ಅದಕ್ಕೆ ಜಾತಿ. ಹಿರಿಯರು ಅಡ್ಡವಾಗಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಇವರ ಮನಸ್ಸು ಆಗಲೇ

ಪ್ರೀತೀ ಜಳಕಾ ಮಾಡಿ ನಮ್ಮನಾ
ಬಂಗಾರಾಗೇತಿss

ಇವರ ಹಂಬಲ. ಮನಸಿನ ಕುದಿ ಉಳಿದವರಿಗೆ ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯಬೇಕು ?

ಹಗಲೂ ರಾತ್ರೀ ಎಷ್ಟ ಹಲಬಿದರೂ
ವೆರ್ತ ನಮ್ಮ ಮಾತ
ಮುದಕರಿಗೆಲ್ಲಾ ಮೂರದ್ದೇಲಿ
ಪ್ರೀತಿ ಕಿಮ್ಮತ್ತ.

ಅದಕ್ಕಾಗಿ ತಡೆಯದೆ ಈ ಯುವಕ ತನ್ನ ಹುಡುಗಿಗೆ ಹೇಳಿ ಬಿಡುತ್ತಾನೆ :

ಉಟ್ಟಸೀರಿ ಮ್ಯಾಗ ಬಂದs ಬಿಡ ನೀ
ಕುಂತೀಯಾ ಮತ್ತ
ಊರಾವ್ರಿಗೆಲ್ಲಾ ತೋರ್ಸುನು ಒಮ್ಮೆ
ಗರದಿ ಗಮ್ಮತ್ತ

ಇದು ಗಂಡಿನ ಮನದ ಭಾವವಾದರೆ ಪ್ರೀತಿಸಿದ ಹೆಣ್ಣಿನ ಮನಸ್ಸು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಾರದೆ ಮನದಲ್ಲಿ ತಾಳಲಾರದೆ ತೊಳಲಾಡುತ್ತದೆ :

ಗೆಳತಿಯ ಅಣ್ಣನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿದ ಈಕೆ

ನೀರ ನೆವಾ ಮಾಡಿ ಕೆರಿ ದಾರ್‍ಯಾಗ
ಅವನ ಕೂಡತಽನ
ಹಿರಿಯರನ್ನವರ ನೆದರ ತಪ್ಪಿಸಿ
ಮಾರಿ ನೋಡತಽನ.

ಅವನ ರೂಪ ಕಣ್ಣು ಕುಕ್ಕುವಂತಹದು :

ತುಂಬಿದೆದಿ ಮ್ಯಾಗ ಬೆಳ್ಳಿ ತಾಯಿತಾ
ಕಣ್ಣ ಕುಕ್ಕತೈತಿ
ಬಲಗೈಯಾಗ ಎಂಟೆಳಿ ಬಿರದಾ
ಹರೇ ಹೇಳತೈತಿ

ಮೆಚ್ಚಿದಾಕೆಯನ್ನು ತಂದು ಮದುವೆಯಾಗಿ ಸುಖದಿಂದ ಬಾಳಬೇಕೆಂದಿರುವ ಯುವಕನಿಗೆ ತಾಯಿಯ ಬಲದಿಂದ ಮಾವನ ಮಗಳೊಂದು 'ಯಮನ್ಹಾಂಗ' ಎದುರಿಗೆ ನಿಂತಿದೆ. ಪ್ರೀತಿಗೂ ಕಳ್ಳುಬಳ್ಳಿಗೂ ಘರ್ಷಣೆಯೊದಗುವದು ಹಳ್ಳಿಯ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ಅಂಶವಾಗಿದೆ.

ತೌರಿನ ಕಳ್ಳಂತ ತಮ್ಮನ ಮಗಳಂತ
ಅವ್ವ ಹೇಳೂದು ಎದಿ ಮಾತಾ
ಮೆಳ್ಳಗಣ್ಣಿನ ಮಗಳ ಸಾಗಽಸಬೇಕಂತ
ಮಾವ ನಡಿಸ್ಯಾನು ಒಳಬೇತಾ

ಯುವಕನಿಗೆ ಕೊನೆಗೆ ಅನಿಸುತ್ತದೆ :

ಒಲ್ಲದ ಮದುವೀಗೆ ಎಲ್ಲಾರ ಒತ್ತಾಯ
ಗಂಟ ಬಿದ್ದಽತಿ ಇದಿಮಾಯಿ
ಈ ಪರಿ ಮದಿವ್ಯಾಗಿ ಸುರಕೊಳುದೇನೈಽತಿ
ಸನ್ಯಾಸಿ ಆಗೂದು ಬೇಸೈತಿ.

* * * *

ಊರ ಹುಡಿಗೆಯರೆಲ್ಲ ಮನಸೋತರೂ ಬಲಿಬೀಳದ ಬಂಟ. ಕಂಡವರಿಗೆಲ್ಲ ಕಣ್ಣು ಹೊಡೆಯುವ ಪೊಲಸು ಚಾಳಿಯ ಹೆಣ್ಣು. ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಬಿಂಕದಿಂದ ಹಕ್ಕಿ ಕಾಯುವ ಹುಡುಗಿ. ಸಿಕ್ಷ್ಯವಾದ ಮೇಲೆ ಮದುವೆಗೇಕೆ ತಡವೆಂದು ಚಡಪಡಿಸುವ ಯುವಕ. ಅತ್ತೂ ಇತ್ತೂ ಕೂಡೆ ಹುಬ್ಬು ಹಾರಿಸುತ್ತ ಗೆಳೆಯರಿಬ್ಬರ ಗೆಳೆತನಕ್ಕೆ ಭಂಗ ತಂದ ಹಾಳ ಮಾರಿಯ ಹುಡುಗಿ – ಇವರೆಲ್ಲರ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಭಾವ ಚಿತ್ರಣ ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ.

ಗೊಂಬೆಯಂಥ ಮಗಳು. ಕುರುಡಿಯಲ್ಲ. ಕುಂಟಿಯಲ್ಲ. ಆದರೂ ಇನ್ನೂ ಕಂಕಣ ಬಲ ಕೂಡಿ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಇದು ತಂದೆತಾಯಿಗಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕಟಿಯುತ್ತದೆ:

ಒಗತಾನ ಬಂದಿಲ್ಲ, ಮಗಳೀಗಿ ಮದಿವಿಲ್ಲ
ಹಗಲೆಲ್ಲಾ ಕಟಿತsತಿ ಮನದಾಗ
ತುಂಬೇತಿ ಹದನಾರ, ಈಗೊಳೆ ಹರೆಬಾರ
ನನ ಮಗಳ ಕುಂತಾಳ ಎದಿಮ್ಯಾಗ.

* * * *

ಇನ್ನು ಹಳ್ಳಿಯ ಜನರ ದಾಂಪತ್ಯದ ಕೆಲವು ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಈಗ ನೋಡಬಹುದು: ತೌರಿಗೆ ಹೋದ ಹೆಣ್ಣು ಜಾತ್ರೆಗೆ ಬರುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಿದ ನಲ್ಲನ ದಾರಿ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ–

ಎಂಟು ದಿನಾ ಆತ ತೌರಿಗೆ ಬಂದ ಬರೇ ಅವರ ಕನಸ
ಒಂಟಿಯಾಗಿ ನಾ ಕುಂತಾಗೆಲ್ಲಾ ನೆನಸತೈತಿ ಮನಸ
ಹೊರಟ ಬರುವಾಗಿನ ತುಂಟ ನಗಿಯ ಆ ಮಾತ್ಹ್ಯಾಂಗ ಮರತsನ
ಹುಡಗಿ ಜಾತ್ರಿಗಿ ಬರತsನ

ಮದುವೆಯಾಗಿ ಗಂಡನಮನೆಗೆ ಬಾಳುವೆ ಮಾಡಲು ಬಂದುತಿಂಗಳಾಗಿದೆ. ಇವಳು 'ಗುಣ ರೂಪದಾಗ ಸಾವಿತ್ರಿಹಾಂಗ'. ಏನೆಲ್ಲ ಇದೆ. ಚಿಂತೆಯೇ ಇಲ್ಲ ಎನಿಸಬಹುದು ಹೊರಗೆ: ಆದರೆ ತನ್ನ ದೊರೆಯ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಹಾರಾಡುವ ಪಾತರಗಿತ್ತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಆಕೆಗೆ ಒಳಗೊಳಗೇ ಚಿಂತೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಊರದೇವರನ್ನು ಆಕೆ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ :

ನನ್ನ ರಾಯ ರಾಮನ್ಹಾಂಗ ಇದ್ದರೂ
ಮನಸಂಬುದು ಮಂಗ:
ಯಾವ ಯಾಳೇಕ ಏನಾದೀತೊ
ಅದನ ಹೇಳುದ್ಹ್ಯಾಂಗ ?
ಊರದೊರಿ ನೀ ಕಾಯೊ ಮಾರುತಿ
ನಿನ್ನ ಮಗಳ ಬದಕs

* * * *

ದಿನಗಳೆದಂತೆ ಸಂಸಾರದ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಕರಗಿಸಲು ಗಂಡ-ಹೆಂಡಿರು ಎಳೆ ಹರೆಯದ ನೆನಪಿನ ಬುತ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ

ಪರಕಾರದಾಗಿನ ಕೊಬರಿ ಬೆಲ್ಲಾ
ಹಾಕತಿದ್ದಿ ನನ್ ಟೊಪಿಗ್ಯಾಗೆಲ್ಲಾ
ಏನ ಕೊಟ್ಟರೂ ನನಗs ಎಲ್ಲಾ

ಹೀಗೆ ಒಂದೊಂದೇ ನೆನಪಿನ ಸವಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸವಿಗೊಳಿಸಿ ಸಂಸಾರದ ಭಾರವನ್ನು ಹಗುರುಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಸೊಸೆ ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಒಂದು ವರುಷದಲ್ಲಿ ಮಗ ಬೇರೆಯಾದ. ಅತ್ತೆಯೆಂವರೆ ಕಾಸಿನ ಕಿಮ್ಮತ್ತೂ ಕೊಡದೆ ಸೊಸೆ ತುತ್ತು ಕೂಳಿಗೂ ಹಂಗಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳ ಕೊರಗನ್ನು ಯಾರು ಕೇಳುವವರು ?–

ಮಗಾ ಅಂತ ಸಾಗರ ಬಿದ್ದ್ಽರ
ಮಾರಿ ತಿರುವತಾನ
ಅವ್ವ ಅನ್ನುದು ಮರತ್ಹೋಗೀಗ
ಮುದಕಿ ಅಂತಾನ

ಇವರ ರೀತಿಯನ್ನು ಹಿರಿಯರಿಗೆ ಹೇಳಿದರೆ ಈಕೆಗೆ ಅರವು-ಮರುವು ಎಂದು ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. 'ಯಾರಿಗಂದರ ಏನಾಗೂದು ನನ್ನ ದೈವ ಕೆಟ್ಟ' ಎಂದು ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ ತಾಯಿ.

* * * *

ತನ್ನ ಗಂಡ ತಿರಸೆಟ್ಟಿ. ಎಡವಟ್ಟ: ಹಗಲೆಲ್ಲಾ ಮೂಲಿಗ್ಹ್ಯಾಕಿ ಹೊಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ದಿನಾ ಬೆಳಗು ಅವನ ಕೈಯೊಳಗೆ ಸತ್ತು ಹುಟ್ಟಿ ಬರುತ್ತಾಳೆ. ಮಂದಿಹಾಂಗ ಅರಿವೆ ತೊಟ್ಟು ಚೆಂದದಿಂದ ತಿರಗುವವನೂ ಅವನಲ್ಲ. ಇಷ್ಟಿದ್ದರೂ ಅವನ ದಿಟ್ಟತನ, ಗಂಡು ಗಾಡಿಯನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿದ್ದಾಳೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ

ಇದ್ದರ ಇರಲೇಳ ಅಂವ ಪಾಡ
ಏನಂದ್ರು ಅಳಬುರಕ ಗಂಡ ಬ್ಯಾಡ

ಎಂದು ಸಮಾಧಾನ ತಾಳುತ್ತಾಳೆ.

ತನ್ನ ಗಂಡ ಸೂಳೆಯ ಸಹವಾಸ ಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಗರತಿ 'ಎಂಜಲ ಎಲಿಮ್ಯಾಗ ನೆಚ್ಚ್ಯಾಕ' ಎಂದು ತನ್ನ ಬಾಳು ನಗೆಪಾಟಲಾದದ್ದಕ್ಕೆ ಮರುಗಿ ತಿಳಿ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ :

ಸೆರೆ ಸೂಳಿ ಸವಾಸಾ ಇದ್ದವರ ಕೈತುತ್ತ
ನಮಗ್ಯಾಕ ಮುಗಲುದ್ದ ಬಡಿವಾರ
ಬಡವರಿಗ್ಯಾತಕ ಹೆಡಗಿ ಜಾತರಿ ಮಾತ
ಮಾರ ಬೇಕಾದೀತ ಮನಿಮಾರ

* * * *

ಬೀಗರು ಬಿಜ್ಜರು ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗ ಮರ್‍ಯಾದೆ ಬರುವ ಹಾಗೆ ದಂಪತಿಗಳು ಹೇಗೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು 'ನಾನು ನೀನು ಗಂಡಾ ಹೆಂಡತಿ' ಪದ್ಯ ಸೊಗಸಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತದೆ. 'ಹಸಿ ಕಟಿಗಿ ತುಂಡ' ಎಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಚಂಡಾಳಿ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಒದ್ದಾಡುವ ಗಂಡಸಿನ ಆತ್ಮನಿವೇದನೆ ಇದೆ :

ನಾ ಹೆಂತಾ ಗಂಡಽ
ನಿನಗ ಹಸಿಽ ಕಟಿಗಿ ತುಂಡ
ಯಾವಾಗಿದ್ದರು ನಿನ ದರಬಾರಾ
ನೀ ನನಗಂತಿ ಐನಸ ಸೂರಾ
ಗಂಡಸಾಗಿ ನಾ ಈ ಹಣೆಬಾರಾ
ಇಡಲ್ಯಾಂಗ ಮೀಸಿ ?
ನೋಡಿ ನಗತಽತೀಗ ಊರಂತೂರಾ
ನಿಂದಽ ನೀ ನಡಿಸಿ

ಹೀಗೆ ಆರು ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಕುಡಿವರಿದಿರುವ ಈ ಪದ್ಯ ಭಾವ-ಭಾಷೆಗಳ ಹದವಾದ ಕಸುವಿನ ಬೆಸುಗೆಯಿಂದ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಪರಿಣಾಕಾರಿಯಾಗಿ ಸಾರ್ಥಕವಾಗಿ ಮೂಡಿ ಬಂದಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಗಂಡ-ಹೆಂಡಿರ ಸಿಟ್ಟು ಸೆಡುವಿನ ಚಿತ್ರ 'ಪಂಚಮಿ ಏರುವಾತ' ಪದ್ಯದ ಸಂವಾದರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಳೆಗೊಂಡು ನಿಂತಿದೆ.

ಮೇಲೆ ಕಾಣಿಸಿದ ಉದಾಹರಣೆಗಳಷ್ಟೇ ಈ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ವಿಶಷ್ಟವಾದವುಗಳೆಂದು ಇರರ್ಥವಲ್ಲ. ಇಡಿಯ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ನೋಡಿದಾಗಲೇ ಅವುಗಳ ಸೊಗಸು ಮನದಟ್ಟಾಗುವಂಥದು. ಭಾವ ಎಲ್ಲೋ ಒಂದೆಡೆ ಕೂಡಿ ಬೀಳದೆ ಇಲ್ಲವೆ ಮೊಟಕಾಗದೆ ಕವಿತೆಯ ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಹೋಗುವುದು ಈ ಕವಿತೆಗಳ ವಿಶೇಷ ಗುಣವಾಗಿದೆ.

ಸಂಗ್ರಹದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ 'ಬರಗಾಲ ಲಾವಣಿ' ಈಚೆಗೆ ನಮ್ಮ ನಾಡಿಗೊದಗಿದ ಭೀಕರ ಬರಗಾಲದ ಬವಣೆಯನ್ನು ಎದೆ ಕರುಗುವಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತದೆ. ಭೂಮಿಯನ್ನೇ ನೆಚ್ಚಿಗೊಂಡಿದ್ದ ಒಕ್ಕಲು ಮಕ್ಕಳು ಅನ್ಯಾನ್ಯಗತಿಕರಾಗಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಊರುಗಳನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟು ಗುಳೇ ಹೊರಡಬೇಕಾಗಿ ಬಂದ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಶಕ್ತಿಯುತವಾಗಿ. ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟುವಂತೆ. ಹೃದಯಕ್ಕೆ ತಟ್ಟುವಂತೆ ಈ ಲಾವಣಿ ಬಣ್ಣಿಸುತ್ತದೆ. ಸನ್ನಿವೇಶಗಳ ನಾಟಕೀಯತೆಗೆ ಪುಟಗೊಟ್ಟು ಚಾಲ. ಕೂಡಪಲ್ಲಗಳು ಮೇಳವಿಸಿ ನಿರೂಪಣೆಗೆ ತಕ್ಕ ನುಡಿಗಟ್ಟನ್ನೂ. ಧಾಟಿಗೆ ಒಂದು ಹಿಡಿತವನ್ನೂ ತಂದು ಈ ದೇಶಿ ಛಂದದ ರಸಭಾಗ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿವೆ. ಈ ಸಂಗ್ರಹದ ಉಳಿದ ಕವಿತೆಗಳೆಲ್ಲ ಒಂದು ತೂಕವಾದರೆ ಈ ಲಾವಣಿ ಹಾಡಿನದೇ ಒಂದು ತೂಕವಾಗಿ ಕವಿಯ ಪಳಗಿದ ಕೈಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಈ ಕವಿಯ ಮುಂದಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಈಗಲೇ ಏನನ್ನೂ ಹೇಳಬರುವಂತಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಅದು ಈ ಜಾನಪದ ಪರಂಪರೆಯ ಯಥಾರ್ಥತೆಯನ್ನು ಕಾಯುವವರಲ್ಲಿರದೆ ಅದನ್ನು ಆಧುನಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಗೆ ಒಗ್ಗಿಸಿ ಮೇಳವಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವರಲ್ಲಿದೆ ಎಂದು ಮಾತ್ರ ಸೂಚಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ಶುಭ ಕೋರುತ್ತೇನೆ.

(೧೯೭೩)

೧೫

ಚಿಗಳಿ

ಕಳೆದ ಎರಡು ದಶಕಗಳಿಂದ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯ ಹೊಸತೊಂದು ಧಾಟಿ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡು. ವಿಶಿಷ್ಟ ಜೀವನದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ತನ್ನ ಸತ್ವವನ್ನು ಹೊರಸೂಸುತ್ತ ಇನ್ನೂ ಮಹತ್ವದ ರಚನಾತ್ಮಕ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವಂತೆಯೇ ಮೂರನೆಯ ದಶಕದ ಹೊಸ ಪೀಳಿಗೆಯನ್ನು ಅದು ತನ್ನೆಡೆಗೆ ಬರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಕಿವಿ ಗಡಚಿಕ್ಕುವ ಯಂತ್ರಾಗಾರದಲ್ಲಿ ಹೊಕ್ಕು ಹೊರಬಂದಾಗ ಮನಸ್ಸಿನ ಬಿಗಿತ ಸಡಿಲಿ ಹಗುರಾದಂತೆ. ಯಾವುದೊ ಬೌದ್ಧಿಕ ಕಸರತ್ತಿನ ಗರಡಿಮನೆಯಲ್ಲಿ ಗುದ್ದಾಡಿ ಹೊರಗೆ ಸುಳಿಗಾಳಿಗೆ ಬಂದು ಸಹಜವಾಗಿ ಉಸಿರಾಡಿಸಿದಂತೆ. ಕಾಯಿಸಿ ಕಾಯಿಸಿ ಹೊತ್ತಿ ಹೊಗೆಸುತ್ತಿದ ಹಾಲು ಖೀರಿನ ಬದಲು ಸೊಗಸಾದ ಸುವಾಸನೆಯ ಚಹಾ ಕುಡಿದಂತೆ ಹೊಸ ಪೀಳಿಗೆಯ ಕೆಲವು ಕವಿಗಳ ಕವಿತೆಗಳನ್ನೋದಿದಾಗ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅವಶ್ಯವಾದ ಉತ್ಸಾಹ ಉಲ್ಲಾಸ ಒಡಮೂಡುತ್ತಿದೆ. ಇದೇ ಅದರ ಹೆಚ್ಚುಗಾರಿಕೆಯೆಂದೇನೂ ಅರ್ಥವಲ್ಲ: ಇದೂ ಒಂದು ಸಹಜವಾದ ಅನಿಸಿಕೆ. ಅಷ್ಟೇ.

ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಇಂಗ್ಲೀಷ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತಿರುವ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗ ದೇಸಾಯಿ ಈ ಹೊಸ ಪೀಳಿಗೆಯ ಒಬ್ಬ ಸುಟಿಯಾದ ಕವಿ. ಧಾರವಾಡಕ್ಕೆ ತೀರ ಸಮೀಪದ ಹಳ್ಳಿಯಾದ ಮುಮ್ಮಿಗಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಬೆಳೆದ ಇವರು ಜನಪದ ಪರಿಸರ ಮತ್ತು ದೇಸೀಯ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಅರಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವಂತೆಯೇ ಧಾರವಾಡದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಜೀವನದ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನೂ ಪಡೆದವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಜನಪದ ಸತ್ವವನ್ನು ತಮ್ಮ ಶಕ್ತಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಭಾಷೆಯಮಟ್ಟಿಗೆ ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡ ಇವರ ಕಾವ್ಯ ಸಂವೇದನೆಯಲ್ಲೂ ಅದರ ಛಾಯೆಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು. ಅನುಭವದ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತ ವಿನಯದ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನಿಸ್ಸಂಕೋಚವಾದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಕ್ರಮವನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ. ಮೊದಲ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿಯೇ ಇವರ ಕಾವ್ಯ ಹುಣಿಸೆಯ ಚಿಗುರಿನ ಹುಳಿಯೊಗರನ್ನು ಮುರಿದು ಹಣ್ಣಿನ ಹುಳಿ-ಮಧುರವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಸಾಗಿರುವುದು ಭರವಸೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವಂತಿದೆ. ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ (ವಿಶೇಷವಾಗಿ) ಜನಪದ ಸತ್ವ ಈಗ ಎಲ್ಲ ತಲೆಮಾರಿನ ಕವಿಗಳಿಗೂ ಜೀವಂತ ಸೆಲೆಯಾಗಿ ಕವಿಚೈತನ್ಯಕ್ಕೆ ಕಸುವನ್ನೊದಗಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ.

ಸಿದ್ಧಲಿಂಗ ದೇಸಾಯಿ. ಮುಮ್ಮಿಗಟ್ಟಿ. ಧಾರವಾಡ

ಈ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ಕವಿತೆಗಳನ್ನೀಗ ಅವಲೋಕಿಸೋಣ : ಕೊನೆಯ ಆರು ಕವಿತೆಗಳು ಹಾಡಿನ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕೆಲಮಟ್ಟಿಗೆ ಆಕರ್ಷಕವೆನಿಸಿದರೂ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ಮಾತ್ರ ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿವೆ. 'ಉಂಡಸೀರು ಉಗುಳುದರಾಗ' ಜನಪದ ಪರಿಸರವನ್ನು ಪುನಃ ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ತೋರಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ :

ಆಡೂ ಹುಡುಗನ ಗಲ್ಲಾ ಕಡದು
ಅಡಸಾಕಂತ ಪಡಸಾಲಿಗಿ ಬಾರs
ಸವತಿ ಬೀಜಕ ಉಳ್ಳೀ ನಾದಿ
ಕಟಿಯಾಕಂತ ಕಟ್ಟಿಗಿ ಬಾರs

ಹೀಗೆ ಒಂದೊಂದು ನುಡಿಯೂ ತಕ್ಕ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಭಾವವನ್ನು ಬಲಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. 'ತ್ಯಾಪಿ ಪ್ರೀತೀನ ಬ್ಯಾಡ' ಕವಿತೆಯ ಜನಪದ ನುಡಿಕಟ್ಟು. ಪ್ರತಿಮೆಗಳೇ ಅದರ ಜೀವಂತಿಕೆಗೂ ಅರ್ಥವಂತಿಕೆಗೂ ನೆರವಾಗಿದೆ :

ಮುಳ್ಳು ಕಂಟಿಗಿ ಸಿಕ್ಕ ಮಲ್ಲ ಧೋತರದಂಗ
ಹರದ ಹೋತ ನನ ಮನಸ ಚೂರ ಚೂರಾ
ಇನ್ನ ತ್ಯಾಪಿ ಪ್ರೀತಿನ ಬ್ಯಾಡಾ ಇರುನಿಬ್ರು
ಆದಷ್ಟು ದೂರಕ್ಕ ದೂರ ದೂರಾ

'ಕ್ಯಾಲೆಂಡರ'. 'ಮದುವ್ಯಾದಮ್ಯಾಲೆ'. 'ಇದು ನನ್ನ ಸಮಸ್ಯೆ'. 'ಸ್ಟ್ರೈಕು'. 'ಪೋಸ್ಟರುಗಳು'. –ಇವು ಇನ್ನೊಂದು ಬಗೆಯ ಚುರುಕಾದ ಕವನಗಳು. ಒಂದು ಘಟನೆಯನ್ನೊ. ಅನಿಸಿಕೆಯನ್ನೊ. ವಿಚಾರವನ್ನೊ. ಅನುಭವವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸುವ ಒಳ್ಳೆಯ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು. ಕೆಲವೆಡೆ ಬಂಧ ಸಡಿಲವೆನಿಸಿದರೂ ಭಾವವನ್ನು ಒಂದು ನೆಲೆಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸುವಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ತಿರುವು ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ ಸೊಗಸಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಭೂತದ ನೆರಳನ್ನು ವರ್ತಮಾನಕ್ಕೆ ಚಾಚುವ 'ಪೋಸ್ಟರುಗಳು' ಕವಿತೆ–

ಇಂಟರವೆಲ್ಲಿಗೇನೆ ಯಾರು ಹೊರಗೆ ಬರುವ
ಸಾಹಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ?
ಬಂದರೂ ಎಲ್ಲಿಂದ ಎಲ್ಲಿಗೆ ?

ಎಂದು ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುವ ಮಾತಿನ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣತೆಗೆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿ ಕವಿತೆಯ ಒಡಲಿನಲ್ಲಿಯೇ ಮೂಡಿದ ಈ ಪ್ರತಿಮೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

ತನ್ನ ಬಾಳಿನ ಇಂಟರವೆಲ್ಲಿಗೇನೆ ನಿದ್ರೆ
ಗುಳಿಗೆ ನುಂಗಿ
ಪಲಾಯನಗೈದ ಮರ್ಲಿನ್ ಮನ್ರೊ
ಪೋಜುಕೊಟ್ಟು ನಿಂತ
ಹಳೆಫಿಲ್ಮಿನ ಹೊಸ ಮ್ಯಾಟ್ನಿ ಪೋಸ್ಟರು

ಅಲ್ಲಿ; ಇಲ್ಲಿ, ಗಲ್ಲಿಗಲ್ಲಿಯ ಗೋಡೆ
ಕೂಟು ಕೂಟಿನ ಕಂಬಕ್ಕೆ
ಅಂಟಿಸಿದ್ದಾರೆ.
ಓದದೆ ನಿರ್ವಾಹವಿಲ್ಲ

'ಇದು ನನ್ನ ಸಮಸ್ಯೆ'ದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಹೋಗುವ ವಿವರಗಳೆಲ್ಲ ಅನುಭವದ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದಿಡುವಂತೆಯೇ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ

ಇಪ್ಪತ್ತರ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೈದು ಪೈಸೆಯ
Refugee Relief fund ಟಿಕೆಟ್
ಹಚ್ಚಬೇಕೆಂದಾಗ
ಇದು ಬರಿ ಬಂಗ್ಲಾ ಸಮಸ್ಯೆಯಲ್ಲ
"ನನ್ನ ಸಮಸ್ಯೆ" ಎಂದುಕೊಂಡೆ.

ಈ ಸಾಲುಗಳಿಂದ ಕವನಕ್ಕೆ ಬೇರೊಂದು ಅರ್ಥದ ಛಾಯೆಯೊದಗಿ ನಡೆದ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಬೌದ್ಧಿಕವಾಗಿ ಬೆಲೆಗಟ್ಟಲು ನೆರವಾಗುತ್ತದೆ. 'ಕ್ಯಾಲೆಂಡರ' ಕವಿತೆಯ ಮೊದಲಭಾಗದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರವತ್ತಾದ ವಿವರಗಳು ಆಮೇಲೆ ಸೂಚಿಸುವ ಅವುಗಳ 'ಯಥಾಸ್ಥಿತಿ'ಯಿಂದ ಬೇರೊಂದು ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಸ್ಫುರಣೆಯೊದಗಿ ಗತವರ್ಷದ ಕನಸುಗಳ ಆದರ್ಶಗಳ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯತೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಕ್ಯಾಲೆಂಡರು ಗಾಳಿಗೆ ಹಾರಿಬಿದ್ದಾಗ.

ವಾಲ್‌ಕ್ಲಾಕಿನ ಪೆಂಡ್ಯೂಲಮ್ ಮಾತ್ರ
ಟಿಕ್ ಟಿಕ್ಕೆಂದು
ಸೆಕೆಂಡುಗಳನ್ನು ಗೂಡಿಸುತ್ತಿತ್ತು

ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ ಕಾಲದ ನಿರ್ಲಿಪ್ತತೆಗೂ ನಿರಂತರ ಪ್ರವಾಹಕ್ಕೂ ತಕ್ಕ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ಕವನದ ಮೂಲ ಭಾವಕ್ಕೆ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ.

'ಬರೀಕರಿ', 'ಕ್ಲೊರೊಫಾರ್ಮ ಕೊಡಲೆ' ಕವಿತೆಗಳು ಬಳಕೆಯ ಮಾತಿನಲ್ಲಿದ್ದರೂ ತೀರ ಗದ್ಯಕ್ಕಿಳಿಯದಂತೆ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಬುದ್ಧಿಯ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತ ಮನಸ್ಸಿನ ದ್ವಂದ್ವಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಪ್ರತಿಮೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಕಾರ ತಳೆದಿವೆ.

ಇನ್ನುಳಿದ ಆರೇಳು ಕವಿತಗಳು ಪೂರ್ತಿ ಆಡುಮಾತಿನ ಸಂಭಾಷಣೆಯ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ತಕ್ಕ ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನು ಪಡೆದು ಜನಪದಸತ್ವದಿಂದ ಹೊಸ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಯಶಸ್ಸಿನ ಇನ್ನೊಂದು ಬದಿಯನ್ನು ಹೊಳೆಯಿಸುತ್ತವೆ. 'ಕವಿತಾ ಬರೀತೀರೆಂತಲ್ಲಾ' ಪೂರ್ತಿ ಸಂಭಾಷಣೆಯಲ್ಲಿಯೇ ತನ್ನ ತಂತ್ರವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡು ಸೊಗಸಾಗಿದೆ. 'ನಮ್ಮೂರ ಗೌಡನ ಮಗಾ' ತನ್ನ ಶೌರ್ಯವನ್ನು ತಾನೇ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವ್ಯಂಗ್ಯ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿದೆ.

'ಪಪ್ಪಾಯಿ', 'ಚಿಗಳಿ', 'ನನ್ನ ನಿನ್ನ ಮಾತು' ಈ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಜನಪದ ಸಂವೇದನೆಯಿಂದ ಹೊಮ್ಮುವ ನಿಸ್ಸಂಕೋಚವಾದ ಭಾವದ ನಿರೂಪಣೆಗೆ ಭಾಷೆಯ

ಸಾಂಕೇತಿಕತೆಯನ್ನು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಮದುವೆಯಾದ ಹೊಸದರಲ್ಲಿ ಇರುಳಿಡೀ ಗಂಡಹೆಂಡಿರ ಮಾತಿಗೆ ಕೊನೆಯಿಲ್ಲದಿರುವುದನ್ನು ಸೊಗಸಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುವ 'ನನ್ನ ನಿನ್ನ ಮಾತು' ಕವಿತೆಯಲ್ಲಂತೂ ಜೀವಂತವಾಗಿ ಕಳಕಳಿಸುವ ಪ್ರತಿಮೆಗಳು ಒಂದರಮೇಲೊಂದು ಈರ್ಯಾಡಿ ಬಂದು ಭಾವದ ಉತ್ಕರ್ಷವನ್ನು ಪೋಷಿಸುವದರ ಜೊತೆಗೆ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯನ್ನೂ ಸಾಧಿಸಿವೆ. ಚಿಗುಳಿಯಂತೆ ಬಾಯಲ್ಲಿ ನೀರೂರಿಸುವ ಈ ಭಾಷೆಯ ಹದ ನಿಜಕ್ಕೂ ಅಚ್ಚರಿಗೊಳಿಸುವಂಥದು. ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯವೆನಿಸಿದಷ್ಟು ಆಡುನುಡಿಯ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹತೋಟಿಯಿಂದ ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಕೊಂಡಿರುವುದು ಈ ಕವಿಯ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಾಧನೆಯೆನ್ನಬಹುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಯ ಕವಿತೆಗಳ ಕೊನೆಯೂ ಕಲಾತ್ಮಕವಾಗಿರುವದು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ.

ಕೊನೆಯದಾಗಿ 'ಬೆವರವಾಸನೆ' ಕವಿತೆಗೆ ಬರುತ್ತೇನೆ :

ಬೇಡ, ಪುಸ್ತಕೀಯ ಭಾಷೆಯಂತಹ
ನಿಸ್ಸತ್ವವಾದ ನೀ ಲೇಪಿಸಿಕೊಂಡ
ಸ್ನೋ ಪೌಡರಿನ ಸಪ್ಪೆ ವಾಸನೆ.
ಬೇಕು ಹಿತ್ತಲದ ಹದಿನೆಂಟು ಮಾರು ಭಾವಿಯ
ನೀರು ಜಗ್ಗಿದಾಗ ಬೆವೆತ
ಖಾರಾ ನಿನ್ನ ಮೈವಾಸನೆ.

ಇಂಥ ಸಾಲುಗಳನ್ನೋದಿ ಯಾರೂ ಈಗ ಬೆಚ್ಚಬೀಳುವ ಪ್ರಮೇಯವಿಲ್ಲ. 'ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಮಣ್ಣಿನ ವಾಸನೆ ಹೊಡೆಯಬೇಕು' ಎಂಬ ಘೋಷಣೆ ಮೊಳಗಿದ ಎರಡು ದಶಕದಮೇಲೆ. ಕೆಲಮಟ್ಟಿಗೆ ಭಿನ್ನ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಹೊಸ ಪೀಳಿಗೆಯ ವಾಸ್ತವದ ಆಕಾಂಕ್ಷೆ ಹೀಗೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದು ಸಹಜವಾದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯೆಂದೇ ನನಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ನವ್ಯಕಾವ್ಯದ ಪ್ರಾರಂಭಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಮಾತುಗಳು ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಎಂಬಂತೆ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಹಿಂದಿನ ಕಾವ್ಯಮಾರ್ಗವನ್ನು ಚುಚ್ಚಲೆಂದು –ಬರುತ್ತಿದ್ದರೆ. ಈಗ ಸಹಜ ಅನಿಸಿಕೆಗಳಾಗಿ ಅವು ಮೈದೋರುತ್ತಿವೆ. ಅಭಿರುಚಿಯಲ್ಲಿ ತರತಮಗಳಿರಬಹುದಾದರೂ ಅವುಗಳ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯಯ್ನು ಮಾತ್ರ ಶಂಕಿಸುವಂತಿಲ್ಲ.

ತನ್ನ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕನಾಗಿ. ತನ್ನದೇ ಆದ ಭಾಷೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೆಣಗುತ್ತಿರುವ ಸತ್ವಶಾಲಿಯಾದ ಸಹಜ ಕವಿಯೊಬ್ಬನ ಪ್ರಥಮ ಸಂಕಲನವನ್ನು ಕುರಿತು ಅದರ ಓದುಗರಿಗೆ ಹೀಗೆ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡುವಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡು ಮಾತು ಹೆಚ್ಚೆನಿಸಿದರೂ –ನನಗೆ ಸಂತೋಷವಿದೆ. ಅಲ್ಪತೃಪ್ತಿಗೆಡೆಗೊಡದೆ ಈ ತರುಣ ಕವಿ ತನ್ನ ಕಾವ್ಯಜೀವನದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಹಿರಿದಾದುದನ್ನು ಸಾಧಿಸುವಂತಾಗಲಿ ಎಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ.

(೧೯೭೪)

೧೬

ಮೂವತ್ತಾರು ಮುಖ, ಅರವತ್ತೂರು ಕವನ

ಈ ಭಾಗದ ಹೊಸ ತರುಣ ಕವಿಗಳ ಅರಳುತ್ತಿರುವ ಸತ್ತ್ವವನ್ನು ಹಾಗೂ ಕಾವ್ಯಚೈತನ್ಯದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಒಂದು ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಪೀಠದ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಘ ಈಚೆಗೆ ಏರ್ಪಡಿಸಿದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಕವಿಸಮ್ಮೇಳನವೊಂದರ ಮೂಲಕ ಕಾವ್ಯಪ್ರೇಮಿಗಳಿಗೆ ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟಿತು. ಆ ಮೂವತ್ತಾರು ಕವಿಗಳ ಅರುವತ್ತೂರು ಕವನಗಳನ್ನು ಈಗ ಸಂಗ್ರಹರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಘ ಒಂದು ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದೆ. ಅಂದಿನ ಕವಿ ಸಮ್ಮೇಳನಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಅತಿಥಿಯಾಗಿ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡದ್ದಲ್ಲದೆ. ಇಂದು ಈ ಸಂಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಮುನ್ನುಡಿ ಬರೆಯಲು ಕೇಳಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಪ್ರೀತಿ ವಿಶ್ವಾಸಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿರುವ ಸಂಘದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಡಾ. ಆರ್.ಸಿ. ಹಿರೇಮಠ ಅವರಿಗೂ ಕಾರ್ಯಾಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಕವಿಮಿತ್ರ ಶ್ರೀ ಸೋಮಶೇಖರ ಇಮ್ರಾಪೂರ ಅವರಿಗೂ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳಾದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಮಿತ್ರರಿಗೂ ತುಂಬ ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ಈ ಸಂಗ್ರಹದ ಕವಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇಪ್ಪತ್ತು ಇಪ್ಪತ್ತೈದರ ಹರಯದವರು. ಅಂದರೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ. ಒಂದಾದ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಹಂದರದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದವರು. ಈ ಎರಡು ಮಹತ್ವದ ಘಟನೆಗಳ ಹಿಂದಿನ ಹೋರಾಟವನ್ನೂ. ವಿದ್ಯಮಾನಗಳನ್ನೂ ಇಂದಿನ ಯುವಜನಾಂಗ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಕಂಡವರಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವುಗಳ ಪರಿಣಾಮದ ಫಲವನ್ನು ಅದರ ಎಲ್ಲ ಹಿತಾಹಿತಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸುವವರು. ರಾಜಕೀಯವನ್ನೊಳಗೊಂಡು ಜೀವನದ ಎಲ್ಲ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಆಸಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರು: ಎಲ್ಲದರ ಬಗೆಗೂ ಸ್ವಂತ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಸರಿಯೊ. ತಪ್ಪೊ ಮಂಡಿಸಲು ಆತುರಗೊಂಡವರು: ಇಂದಿನ ಜೀವನದ ಆರ್ಥಿಕ. ಸಾಮಾಜಿಕ. ಧಾರ್ಮಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತತೆಗೆ ಬೇಸತ್ತು ಪ್ರಚಲಿತ ಸಮಾಜವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನೇ ಬದಲಿಸಬೇಕೆನ್ನುವವರು.

ಇಂದಿನ ವಿಶಿಷ್ಟ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯುತ್ತಿರುವ ಈ ಕವಿಗಳಿಗೆ ಹೊಸಗನ್ನಡದ ಕಾವ್ಯ ಮಾರ್ಗಗಳಾದ ನವೋದಯ ಹಾಗೂ ನವ್ಯ ಇವೆರಡರ ಹಿನ್ನೆಲೆಯೂ ಇದ್ದು. ಅದರ ಇಷ್ಟಾನಿಷ್ಟಗಳನ್ನೂ ಇವರು ಕೆಲಮಟ್ಟಿಗೆ

ಸಂ. : ಸೋಮಶೇಖರ ಇಮ್ರಾಪುರ. ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಪೀಠ. ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ. ಧಾರವಾಡ-೩

ಬಲ್ಲವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ನವ್ಯ ಕಾವ್ಯ ತನ್ನ ಕ್ಲಿಷ್ಟತೆಯು, ಅಸ್ಪಷ್ಟತೆಯು, ಹಾಗೂ ಯಾವ್ಯಾವುದೂ ವಾಸನೆಗಳ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯ ವೈಪರೀತ್ಯದ ಪೊರೆಯನ್ನು ಕಳಚಿಕೊಂಡು ಪುನರ್ಜನ್ಮ ತಾಳುತ್ತಿರುವ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇವರ ಹಾದಿ ಅಷ್ಟೊಂದು ಸುಗಮವಾಗಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಬರುವಂತಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೂ ನವ್ಯದ ಸೋಪಿನಲ್ಲಿಯೇ ನುಡಿಯುತ್ತಿರುವವರ ಧ್ವನಿ ಬೇನೆಯಿಲ್ಲದ ನರಳಿಕೆಯೆಂಬುದು ತಟ್ಟನೆ ಗೋಚರಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ನವ್ಯದವರ ದೋಷಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಸ್ವಂತಿಕೆಯ ಬಲದಿಂದ ಹೊಸಕವಿಗಳು ಮುಂದುವರಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ. 'ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅನ್ವೇಷಣೆ' ನವ್ಯಕಾವ್ಯದ ಅನಿವಾರ್ಯವಾದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಅದರ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ರೀತಿ ಹೊಸರೂಪವನ್ನು ತಳೆಯಬೇಕಾಗಿದೆ. ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಹತ್ತಿಕ್ಕಿ ಬುದ್ಧಿ ಮೇಲೆದ್ದು ಮಾತನಾಡದೆ ಎರಡೂ ಮುಖಾಮುಖಿಯಾಗಿ ಜೀವನದ ಸಮತೋಲನವನ್ನು ಸಾಧಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಬರಿ ವಿಕ್ಷಿಪ್ತತೆ ಏನನ್ನೂ ಸಾಧಿಸಲಾರದು. ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಮಾನವೀಯ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಪಾಳುನೆಲದಲ್ಲಿ ಅಂತಃಕರಣದ ಹಸುರು ಚಿಗುರಿ ನಿಲ್ಲಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅಂಥ ಹಸುರು ಹುಲ್ಲು ಚಿಗಿದು ಬರಲೆಂದೇ ಕಾಡಿಗೆ ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚುವದುಂಟು. ಆದರೆ ಅದು ಒಳ್ಳೊಳ್ಳೆಯ ಮರಗಳನ್ನೂ ಆಹುತಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಂತಾಗಬಾರದೆನ್ನುವದು ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿಡಬೇಕಾದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ.

ಯಾವ ಒಂದು ತಲೆಮಾರಿನ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಆ ಕಾಲದ ಎಲ್ಲ ಸಮಸ್ಯೆಗಳೂ ಜೀವನಾನುಭವದ ಎಲ್ಲ ಮಗ್ಗುಲಗಳೂ ಮೂಡಿರುತ್ತವೆಂದಾಗಲಿ, ಅದರ ಎಲ್ಲ ಆಶೋತ್ತರಗಳೂ ಈಡೇರಿರುತ್ತವೆಂದಾಗಲಿ ಭಾವಿಸಲಾಗದು. ಆದುದರಿಂದ ಹೊಸ ತಲೆಮಾರಿನ ಇಂದಿನ ಕವಿಗಳು ತಮಗೊದಗಿರುವ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಹೇಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಎಂಬುದು ತುಂಬ ಕುತೂಹಲಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಅದರ ಕೆಲವು ಸೂಚನೆಗಳು ಈ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿರುವುದು ಸಂತೋಷದ ಸಂಗತಿ.

ಈ ಸಂಗ್ರಹದ ಅರ್ಧದಷ್ಟು ಕವಿತೆಗಳು ನೈಸರ್ಗಿಕ ತುಡಿತದಿಂದ ತಮಗಿರುವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಚಿಂತನೆಯಿಂದ, ಶಕ್ತಿಯುತವಾದ ಭಾವದ ಪ್ರಾಣಶಕ್ತಿಯಿಂದ, ಜೀವನದ ಅಂತಃಸತ್ವದ ಹುಡುಕಾಟದಿಂದ ತಮ್ಮ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಸಾರ್ಥಕತೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತಿವೆ. ಈ ಬಗೆಯ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ಇದೇನೂ ಸಣ್ಣ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲ.

ಇದರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕವಿತೆಗಳ ಭಾಷೆ ಬಳಕೆಮಾತಿನ ಕನ್ನಡ. ಅದರಲ್ಲೂ ಹಲವು ಪ್ರಾದೇಶಿಕತೆಯ ಸೊಬಗಿನಿಂದ ಇಂಬುಗೊಂಡಿವೆ. ಒಂದು ಪ್ರಸಂಗವನ್ನೊ, ಅನುಭವವನ್ನೊ ಕಥಿಸುವ ಸಹಜ ಮಾತಿನ ರೀತಿ, ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾದ ತಿರುವು 'ಕರಿಕೆ', 'ಸಿಗ್ನಲ್'ಗಳಲ್ಲಿದೆ. ತನಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಸಂಗತಿಯೊಂದರ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ವಿವರಗಳ ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ವರ್ಣನೆಯಿಂದ ಬೀಭತ್ಸವಾಗಬಹುದಾದುದನ್ನು ಆತ್ಮೀಯ ಭಾವಕ್ಕೆಡೆಗೊಡುವಂತೆ ನಿರ್ವಹಿಸುವ ನವೀನ ವಸ್ತು ಹಾಗೂ ರೀತಿ 'ಕುರ'ದಲ್ಲಿ

ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಹಳ್ಳಿಯ ಪ್ರೇಮಿಗಳ ಸಾಚಾತನ ಹಾಗೂ ಅದರ ತಾಜಾತನ 'ತಲೀಮ್ಯಾಗ ಕೈಯಿಟ್ಟು ಹೇಳವಾವ'ದಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಪಡೆದಿದ್ದರೆ 'ಬಾಯಿ ಉಪ್ಪುಪ್ಪಾತು' ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಅದೇ ಪ್ರೇಮ ತನ್ನ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯ ನವಾನುಭೂತಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಹಸಿ ಕಾಮದ ಬಿಸಿ ಅನುಭವ ಸಾಂದ್ರವಾಗಿ ಜಾನಪದ ಗತ್ತಿನೊಡನೆ 'ಚರಗ'ದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದ್ದರೆ. ಅದೇ ಹಳ್ಳಿಯ ಮಾತಿನ ಧಾಟಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ವ್ಯಂಗ್ಯವನ್ನು 'ಹೂಲಿಯಾ'ದಲ್ಲಿ ಸಾಧಿಸಿದೆ. ವಸ್ತುವಿನ ವಿನ್ಯಾಸವೇ ತಂತ್ರವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುವ ಕಲಾನೈಪುಣ್ಯ ಈ ಮೇಲಿನ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಮೆಚ್ಚುವಂತಹದು. ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಂಗತಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಾವ್ಯಾಂಶವನ್ನು ಕಾಣುವ ಕಣ್ಣು ಇವರಿಗಿದೆ. ನವುರಾದ ಜಾಣತನವೂ ಇದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ನವ್ಯದ ಸಿದ್ಧ ಶೈಲಿಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ತನವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲೂ ಇದರಿಂದ ನೆರವಾಗಿದೆ. 'ಕಂಡದ್ದು'. 'ಗೂಳಿ'. 'ಹಿಪ್ಪಿ'. 'ಹಳತು ಮತ್ತು ಹೊಸತು'. 'ಕನಸು'. 'ಅಂಗಾತನ ಹೊಂಟ'. 'ಹೊಲಸು ಚಟಾ'. 'ಬಾತೆಪಾನ'. ಇವುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅದೇ ಬಗೆಯ ಭಾಷಾಪ್ರಯೋಗವಿದ್ದರೂ ಇವು ಆ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡಲಾರವು. 'ಹೊನ್ನಗಿಳಿ'ಗೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ಉದ್ಗಾರ ಚಿಹ್ನೆಗಳೇಕೆ? 'ಮಗನ ಸಮಸ್ಯೆ' ಹಾಗೂ 'ರಾತ್ರಿರಾಣಿ'ಯ ಭಾವ ಬಂಧುರವಾಗಿದ್ದರೂ ಆಡುಭಾಷೆಯ ನಡುನಡುವೆ ಮತ್ತೆ ಶಿಷ್ಟ ಶೈಲಿ ಹಣಿಕಿದೆ.

ಇನ್ನೊಂದು ಗುಂಪು ನಗರದ ಶಿಷ್ಟ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಆಡು ಮಾತಿನ ಲಯವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಹೊಗರೇರಿದ ಕವಿತೆಗಳದು. 'ನನ್ನ ಕವಿತೆಗಳು', 'ದರ್ಪಣ' ಇವುಗಳಲ್ಲಿಯ ಸ್ವವಿಮರ್ಶೆ. 'ಇದೇನು ಹೊಸದಲ್ಲ'ದಲ್ಲಿಯ ತನ್ನ ಮೂಲಕ ಸಮಾಜದ ರೀತಿ-ನೀತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವ ರೀತಿ ಚುರುಕಾಗಿದೆ. 'ಚಾಲತೀ ಸ್ಥಿತಿ'ಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೇ ಪ್ರತೀಕಗಳಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆ.

'ಏನು ವ್ಯತ್ಯಾಸ'ದಲ್ಲಿ ಸಸ್ಯ ವಿಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧವಿಟ್ಟ ಪ್ರತಿಮೆಗಳ ಮೂಲಕ ವಸ್ತುವನ್ನು ಭೇದಿಸಲಾಗಿದೆ. 'ಸ್ವಾವಲಂಬಿ' ಹಾಗೂ 'ಆರ್ಕಿಡ್ ಜಾತಿ'ಯ ಸಸ್ಯಗಳು ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದ ಕೆಲವು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿ ನಿಂತು ಅರ್ಥ ಪುಷ್ಟಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿವೆ. ಹಾಗೆಯೇ 'ಗ್ರಹಣ'ದಲ್ಲೂ, ಗ್ರಹಣದ ಪರಿಭಾವನೆಯ ಮೂಲಕ ಭೂತ-ವರ್ತಮಾನ-ಭವಿಷ್ಯಗಳ ವಿವೇಚನೆ ಅರ್ಥವತ್ತಾಗಿದೆ. 'ಡಾರ್ವಿನ್‌ನ ವಿಕಾಸವಾದದ ಒಂದು ಥೀಸಸ್'; 'ಕೋಮು ಮಾವಂದಿರ ಹಲವಾರು ಬಣ್ಣಗಳು'. 'ಉಗುರು' – ಇವು ಒಂದು ವೈಚಾರಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅನುಭವವನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಅದನ್ನು ಅರ್ಥೈಸುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತವೆ. 'ಸಿರಾಶೆ'ಗಿಂತ 'ಗಡಿಯಾರ'ದಲ್ಲಿ ಅನ್ಯೋಕ್ತಿಗೆ ಪ್ರತೀಕಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ಪ್ರತಿಮೆ. ಪ್ರತೀಕಗಳಿಗೆ ಅಪ್ಪಾಗಿ ಪರದಾಡದೆ ಆಡು ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಮರ್ಮಕ್ಕೆ ನಾಟುವಂತೆ. ಅನುಭವವನ್ನು ಹರಳುಗೊಳಿಸಿ ಹೊಳೆಸುವ ರೀತಿ 'ಬರಗಾಲ'. 'ಕವನ'. 'ಹಿರಿಮೆ' ಈ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಕುತೂಹಲಕಾರಿಯಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಪಡೆದಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ವಸ್ತು-ಭಾವ-ಕಲ್ಪನೆ ನಿರೂಪಣೆಯ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಸಮರಸಗೊಂಡು ನಿಲ್ಲುತ್ತವೆ. ಭರವಸೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಬಲ್ಲ ಕವಿತೆಗಳಿವು.

'ನಲ್ಮೆಯ ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ'. 'ಇಲ್ಲಿ ಏನೂ ಅಸ್ಸಲಾರೆ'. ಕವಿತೆಗಳು ಬದುಕನ್ನು ಇಡಿಯಾಗಿ ಅನುಭವಿಸಿ ನೋಡಬಲ್ಲ. ಇಂದಿನ ಜೀವನವನ್ನೇ ಕಾವ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರತಿಮಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವ. ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸಂವೇದನೆಯ ಸಮರ್ಥ ಕವಿಯೊಬ್ಬನ ಬರವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಿವೆ. ಅನುಭವದ ವಿವಿಧ ಮುಖಗಳನ್ನು ಒಂದೆಡೆ ಹೊಂದಿಸಿ ಸಮಗ್ರತೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡುವ ಕೌಶಲ್ಯ. ಅಯಸ್ಕಾಂತಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳುವ ಉಕ್ಕಿನ ತುಂಡುಗಳಂತೆ ವಿವರಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಒಡಿದಿಡಬಲ್ಲಶಕ್ತಿ ವಿವಿಧ ಸ್ತರಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಯ್ದು ಭಾವ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಪಡೆಯುವ ರೀತಿ. ಶೈಲಿಯ ಸ್ವಂತಿಕೆ ಈ ಎಲ್ಲ ಗುಣಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಒಡೆದು ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಜ್ವಲಂತ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ನೀಡಬಲ್ಲ ಒಂದು ಚೈತನ್ಯ ಪೂರ್ಣ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಸಿಕೊಂಡಿದೆ.

ಮೇಲಿನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಲು ಇಲ್ಲಿಯ ಕವಿತೆಗಳಿಂದ ಅನೇಕ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ ಕೊಡಬಹುದು. ಆದರೆ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಅವೆಲ್ಲವು ಸಾವಯವ ಸಂಬಂಧ ಪಡೆದು ಒಟ್ಟಂದದ ಪರಿಣಾಮಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿರುವದರಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಯಾಗಿ ಎತ್ತಿಟ್ಟರೆ ಆ ಕವಿತೆಗಳಿಗೆ ಒಂದಿಷ್ಟು ಅನ್ಯಾಯ ಮಾಡಿದಂತೆಯೇ ಆಗಬಹುದು. ಆದರೂ ಈ ಕವಿಗಳ ಮನೋಧರ್ಮವನ್ನು. ಪ್ರತಿಮಾ ವಿಧಾನವನ್ನು. ಕಾವ್ಯದ ಧಾಟಿ-ಧೋರಣೆಯನ್ನು ರೀತಿಯನ್ನು ನವೀನತೆಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿಯ ಕೆಲವು ಸಾಲುಗಳನ್ನು ರಸಿಕರೆದುರು ಎತ್ತಿಹಿಡಿಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಕಾಲ ಉರುಳಿದಂತೆ
ಭೂತಕ್ಕೆ ವರ್ತಮಾನ ತನ್ನ ನೆರಳೆಳೆದು
ಭೂತಕ್ಕೆ ಗ್ರಹಣ ಹಿಡಿದಿದೆ ಎಂದು ನಗುತ್ತದೆ.
ಭವಿಷ್ಯದ ಬೆಳಕಿನಿಂದಲೇ
ಭೂತ ವರ್ತಮಾನಗಳು ಪ್ರತಿಫಲಿಸಿ
ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಗ್ರಹಣವಾಗುತ್ತಿವೆ.

('ಗ್ರಹಣ')

* * * *

ಕಣ್ಣು ಹರಿಯುವ ಬಣ್ಣಗಳ ಕುಕ್ಕುಕ್ಕಿ
ಅಸ್ಥಿಪಂಜರಗಳ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಯನ್ನ
ಅಜ್ಜ ಹೆಂಡತಿಯ ಮಾರಿ ಸತ್ಯ ಮಾತಾಡಿದ್ವನ್ನ
ನನ್ನಲ್ಲಿಳಿಯದೆ ನೇರ
ತನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲೆ ಆಮ್ಲೆಟ್ ಕುದಿಸುವ ಆ ಹುಡುಗಿಯನ್ನ
ಸಾಕ್ಷಿಯಿಲ್ಲದೇ ಸೋರುವೀ
ಅಸಂಖ್ಯ ನಿರ್ಜೀವ ನಲ್ಲಿಗಳನ್ನ

ಇನ್ನೂ ಹೀಗೆಯೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇನಲ್ಲ
ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡ ರೆಪ್ಪೆ ಪುನಃ ಬಿಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದೇನಲ್ಲ
ನನಗೇನೆನ್ನಲಿ ?

('ಇಲ್ಲಿ ಏನೂ ಅನ್ನಲಾರೆ')

* * * *

ಒಂದೀಟು ಸಡ್ಲ ಕೊಟ್ರ
ಮುಗಿತು ಕತಿ
ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆ ಬೆಳದು
ತನ್ನ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಾ ಸ್ಥಾಪಸ್ತತಿ;
ಈ ಹೊಲಕ ನಾನs ರಾಜಾ
ಅಂತ ಡಂಗರಾ ಹೊಡಿತೈತಿ

('ಕರಿಕಿ')

* * * *

ಟಮ್ಯಾಟೊ ಹಣ್ಣಿನ ಮ್ಯಾಗ
ಇಬ್ಬನ್ನಿ ಬಿದ್ದಾಂಗ
ಗಲ್ಲದ ಮ್ಯಾಗ ಕಣ್ಣೀರ ಬಿಟಗೊಂಡು
ಬಿಕ್ಕೋತ ಬಂದ
ಮಾವನ ಕೇಳ್ಯಾಳ
ಗುಂಗೀ ಹುಳು ಗುಂಯ್ಯ ಗುಟ್ಟಿದಾಂಗ
ನಮ್ಮನ್ನ ನೋಡಿ
ಗುಂಯ್ ಗುಡತಾರ ಮಂದಿ ಮಾವ
ಇನ್ನಮ್ಯಾಗ ಸಾಕ ಹಿಂಗಿರೋದು

('ತಲಿಮ್ಯಾಗ ಕೈ ಇಟ್ಟ ಹೇಳ ಮಾವ')

* * * *

ನಿನ್ನ ದನಿ ಕೇಳಿದಾಗೊಮ್ಮೆ
ಚುರಮುರಿ ಕಂಡ ಮೀನ ದಾಂಗ
ಓಡಿ ಬಂದರs
ಗಾಳದಂತಾ ನಿಮ್ಮಪ್ಪನ್ನ ನೋಡೆ
ಗರ್ರನೆ ತಿರಗತಿದ್ದೆ
ನಿನ ಕೂಡ ಮಾತಾಡಿದಾಗೊಮ್ಮೆ

ಗೋಕಾಕದ ಸ್ಪ್ರಿಯಿಂಗ ಬ್ರಿಜ್ ಮ್ಯಾಲೆ
ನಡದಂಗ ಆಗಿ
ಆಧಾರಕ್ಕ ನಿನ ಹೆಗಲಿಗೆ ಕೈ ಇಡತಿದ್ದೆ.

('ಬಾಯಿ ಉಪ್ಪುಪ್ಪಾತು')

* * * *

ಭಾವಗೀತೆಗೆ ಬೇಂದ್ರೆ ಬಾರ್ಡರು
ನವ್ಯಕ್ಕೆ ಅಡಿಗರ ನೆರಳು
ಎರಡರ ನಡುವಿನ ಗೊದಮೊಟ್ಟೆ ನಾನು
ಗೂಡಿನಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡೇ ಜಗತ್ತನ್ನು ಕಾಣುವ ಆಶೆ ಹೊತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

('ಕವನ')

* * * *

Scoundrals

ಬರೀ ಇವರೇ
ನನ್ನಂಥವರೇ !
ಕಾಲಿಟ್ಟೆಡೆ ಗಟಾರ
ಹುಡುಕುವ ಬುದ್ಧಿಯವರು
ಹವಾಯ್ ಚಪ್ಪಲಿ ತೊಡಿಸಿ
ಕೆಸರಲ್ಲಿ ಓಡಿಸುವ ಚಪಲದವರು.

('ದರ್ಪಣ')

* * * *

ಕಣ್ಣು ಮಿಟಿಕಿಸಿದಾಗೊಮ್ಮೆ ಮೆವ್ ಮೆವ್ ಗುಟ್ಟುತ್ತಾ
ತೊಡಿ ತುರಿಸಿ ಖೊಕ್ಕೆಂದು ನಗೂ ಬೆರಕಿ ಬಾ
ಇತತ ಚೆಲ್ಲಿ ಬಿಡತೀನಿ ನಿನ್ನ ಚರಗಾ
ದುಮ್ಮಾ ಹಿರದ ಬಿಡತೀನಿ

('ಚರಗ')

* * * *

ಇಂಡಿಯಾ = ಭಾರತ
ಇಂಡಿಯಾ = ರಾಜಕೀಯ ಖೊಜ್ಜಾಗಳ ರಾಷ್ಟ್ರ
ಇಂಡಿಯಾ = ಅಂದರೆ ಸ್ವಾಮಿಗಳ. ಬಾಬಾಗಳ. ಕಪಟ ಸನ್ಯಾಸಿಗಳ ಸ್ಥಾನ
ಇಂಡಿಯಾ = ಮಾತಿನ ಮಂಟಪ ಕಟ್ಟುವವರಲ್ಲೇಮಗ್ನ

('ಇಂಡಿಯಾ')

* * * *

ನೀವ್ ನಮ್ಮನಿ ಯಜಮಾನ್ರಪ್ಪಾ
ನಿಮಗ ನಾ ಹೊಲದ ಕೊಟ್ಟ ಜೋಡು
ನಮ್ಮನಿ ಹೊಚ್ಚಲದಾಗಽನ ಇರತಾವು
ನಿಮಗೆಲ್ಲಿ ಪುರಸೊತ್ತೆಪ್ಪಾ ಮನೀಗಿ ಬರಾಕ

('ಹೊಲಿಯಾ')

* * * *

ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಮೇಲೆ ಕಾಣಿಸಿದ ಎಲ್ಲ ಸಂಗತಿಗಳೂ ಕೂಡಿಕೊಂಡೇ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಕಲ್ಪನೆ. ವಿಚಾರ. ಅನುಭೂತಿ imagination, thinking, feeling- ಒಂದರೊಳಗೊಂದು ಬೆಸದುಕೊಂಡೇ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಡುತ್ತವೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಫ್ರೆಂಚ್ ಕವಿ Saint-Pol Roux ಹೇಳಿದ ಮಾತೊಂದು ನೆನಪಾಗುತ್ತದೆ: "Imagination is a reaping before the sowing. Reason is imagination that has gone stale".

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಇದೊಂದು ತುಂಬ ಆಶಾದಾಯಕವಾದ ಕವನ ಸಂಕಲನ. ತಮ್ಮ ಸೃಜನಶಕ್ತಿಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಿರುವ, ಆ ಬಗ್ಗೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಭರವಸೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿರುವ ಈ ತರುಣಕವಿಗಳು ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯಕಲೆಯ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪತೃಪ್ತಿಗೆ ಎಡೆಗೊಡದೆ. ನಿರಂತರ ಪರಿಶ್ರಮದಿಂದ ಮುಂದುವರಿದು ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಒಳ್ಳೊಳ್ಳೆಯ ಕಾಣಿಕೆಗಳನ್ನು ಕೊಡುವಂತಾಗಲಿ ಎಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ.

(೧೯೭೪)

೧೭
ಹತ್ತರಗೂಡ ಹನ್ನೊಂದು

ಶ್ರೀ ಪಾಟೀಲ ಶಿವಶರಣ ಜಾವಳಿಯವರು 'ಹಾಲುತೊರೆಯಿಂದ ಉಪ್ಪು ನೀರಿಗೆ' ಎಂಬ ಮೊದಲ ಕವನಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯಮಾರ್ಗವನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತ ಭರವಸೆ ಹುಟ್ಟಿಸುವಂಥ ಕೆಲವು ಗುಣಗಳನ್ನು ತೋರಿದ್ದರು. ಈ ಎರಡನೆಯ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿರುವದು ಸಂತೋಷದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಕವಿ ನವ್ಯಮಾರ್ಗವನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿದ್ದರೂ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಭಾಷೆಯ ಕಸುವಿಗೆ, ಮಾತಿನ ಚಮತ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಮರುಳಾಗಿ ಬಿಡದೆ ಅದನ್ನು ಸಂಯಮದಿಂದ ಬಳಸಿ ಪ್ರತಿಮಾ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿವಹಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಎದುರಿಸಲಾರದ ಹತ್ತರ ಕೂಡ ಹನ್ನೊಂದಾಗಿ ಹರಿಗುಂಟ ತೇಲಿಹೋಗುವ ನಿಸ್ಸಹಾಯಕ ಸ್ಥಿತಿಯ ಮೇಲೆಯೇ ಇಲ್ಲಿ ಒತ್ತು ಬಿದ್ದಿದ್ದರೂ ವಿಡಂಬನೆ ಹದಗೊಂಡು, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ವ್ಯಂಗ್ಯವೂ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದೆ.

ವಸ್ತುವಿನ ಆಚೆಯನ್ನು ಸುಂದರವಾಗಿ ಧ್ವನಿಸುವ 'ಪಯಣ', ಪ್ರತಿಮೆ-ಪ್ರತೀಕಗಳನ್ನು ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕವಾಗಿಯೂ, ಸಮರ್ಥವಾಗಿಯೂ ಬಳಸಿ, ಕಾವ್ಯಶಕ್ತಿಯನ್ನೆ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡಿರುವ 'ಅಜ್ಜ ನೆಟ್ಟಿರುವ ಆಲದಮರ', 'ನಮ್ಮ ಭಾವೈಕ್ಯತೆಯ ಕಥೆ', 'ಸ್ಥಳಪುರಾಣ', ಕವನದ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಭಾವ-ಚಿತ್ರ-ವೈದೃಶ್ಯದ ಮೂಲಕ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಚುರುಕು ಮುಟ್ಟಿಸುವ 'ನಾಯಿ', 'ಕಾಲದಿಂದ ಕಾಲಕ್ಕೆ', 'ವೈಕುಂಠ-ಕೈಲಾಸ' —ಇದೇ ಮೊದಲಾದ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ಸತ್ವ ಎದ್ದುಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಈ ಸಂಗ್ರಹದ ಚಿಕ್ಕ ಕವನಗಳದೇ ಒಂದು ಸೊಗಸು. ಸಾಮಾನ್ಯ ಬಗೆಯ ಚುಟುಕುಗಳ ಪ್ರಾಸ-ಪದಗಳ ಚಮತ್ಕಾರಕ್ಕಿಂತ ಕವನದ ಸಹಜವಾದ ನಡೆಯಲ್ಲಿ ಇವು ಅರ್ಥವತ್ತಾಗಿ ಮಿನುಗುತ್ತವೆ. 'ಟೊಪ್ಪಿಗೆ ಶರ್ಟುಗಳ ಕಥೆ', 'ಜಾರುವ ಮಾತು ಕೆಳಗೆ', 'ಮೀಸೆಯ ಹೆಜ್ಜೆ', 'ವಿರಹ', 'ನಲ್ಲಿಯ ನೀರು', 'ಅಗ್ನಿದುರಂತ', ಈ ಹನಿಗವನಗಳ ಹೊಳಪೇ ಬೇರೆ.

ಇವರ ಈ ಸ್ವಂತಿಕೆ, ಸಮಕಾಲೀನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದ ಒಗುಮಿಗುವ ಅನುಭವದ, ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ-ಇವುಗಳನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಈ ಕವಿ ಹತ್ತರ ಕೂಡ ಹನ್ನೊಂದಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ತಮ್ಮ ಮುಂದಿನ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಆಶೆಯಿಂದ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಲು ಪ್ರೇರಿಸಿರುವ ಈ ಕವಿಯ ಭವಿಷ್ಯ ಉಜ್ವಲಗೊಳ್ಳಲಿ ಎಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ.

(೧೯೭೫)

ಪಾಟೀಲ ಶಿವಶರಣ ಜಾವಳಿ, ವಿಚಾರಭಾರತಿ ಅಧ್ಯಯನ ವೇದಿಕೆ, ಕಲಬುರ್ಗಿ-೧

೧೮

ಬಾ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ

ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಕಾವ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಾಲಿರಿಸಿದ ಮಹಿಳೆಯರು ಪ್ರಗತಿಪರವಾಗಿ ಮುನ್ನಡೆಯುತ್ತಿರುವದು ಪ್ರಶಂಶನೀಯ. ನೂತನ ಸಂವೇದನೆಯನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಶ್ರೀ ಮಾಲತಿ ಪಟ್ಟಣಶೆಟ್ಟಿಯವರ ಈ ಪ್ರಥಮ ಸಂಕಲನವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಸ್ವಾಗತಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಈಗ ಮತ್ತೊಂದು ಸಂಕ್ರಮಣ ಕಾಲ. ನವ್ಯ ಈಗ ಬರಿ ಅನುಕರಣೆಯಾಗಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದು ತನ್ನ ಪೂರ್ಣರೂಪವನ್ನು ಇನ್ನೂ ಪಡೆಯಬೇಕಾದ ಹೊಸ ಬಗೆಯ ಕಾವ್ಯ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಹಣಿಕಿ ಹಾಕುತ್ತಿದೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೊರಬರುತ್ತಿರುವ 'ಬಾ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ' ಅನೇಕ ಕಠಿಣ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗಿದ್ದರೂ ಸ್ವಂತ ಅನುಭವದ ಸಿದ್ಧತೆಯಿಂದ ಅದು ಸಹಜವಾಗಿ ತೇರ್ಗಡೆ ಪಡೆಯಬಲ್ಲದು.

ಸಂಕೀರ್ಣಗೊಂಡ ಇಂದಿನ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಸುತ್ತು ಹತ್ತೂ ಕಡೆಯಿಂದ ಎರಗುವ ಆಘಾತಗಳು ಅನೇಕ. ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಡುವಣ ಸಂಬಂಧಗಳು ಜಟಿಲಗೊಂಡು ಪರಸ್ಪರ ನೋವು. ನಿರಾಶೆ. ತಳಮಳಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತಿವೆ. ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಒದಗುವ ಹಲ ಬಗೆಯ ಕುತ್ತುಗಳು ನುಂಗಲಾರದ ತುತ್ತುಗಳಾಗಿ ಸಹನೆಯ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ನಿಲ್ಲುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳಿಗೆ ತಕ್ಷಣ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸದೆ ಅಂತರ್ಮುಖಿಯಾದ ಕವಿ ತನ್ನ ಚಿಂತನೆಯ ಕಾವಿನಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಕುದಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿರೂಪಗಳನ್ನು ಕಂಡರಿಸಿ ಆತ್ಮೀಯವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅವುಗಳೊಡನೆ ಸಂಭಾಷಣೆ ನಡೆಸುತ್ತ ತನ್ನ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ತೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಶ್ರೀಮತಿ ಮಾಲತಿ ಪಟ್ಟಣಶೆಟ್ಟಿಯವರ ಇಲ್ಲಿಯ ಕವಿತೆಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಈ ಸ್ವರೂಪದವು.

ಬೂದಿ ಮುಚ್ಚಿದ ಕೆಂಡದಂತೆ ಒಳಗೊಳಗೇ ನಿಗಿನಿಗಿಸುತ್ತಿರುವ ಇಲ್ಲಿಯ ಸಂವೇದನೆ ತನಗೆ ತಕ್ಕ ಪ್ರತಿಮೆ-ಪ್ರತೀಕಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಪಡೆದಾಗ ತಮ್ಮ ಪರಿಮಿತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿರುವದಕ್ಕೆ 'ಕಣಜ' 'ಪರೀಕ್ಷೆ' 'ಆಸೆ' 'ನಿರೀಕ್ಷೆ' 'ಸಂಗಾತಿ' ಮೊದಲಾದ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದು.

ಶ್ರೀಮತಿ ಮಾಲತಿ ಪಟ್ಟಣಶೆಟ್ಟಿ. ನಿರ್ಮಾಣ ಪ್ರಕಾಶನ. ಶ್ರೀದೇವಿನಗರ. ಧಾರವಾಡ-೪

ಹೊಸ ಹಳೆ ನೋವು
ಕಣಜ
ಹೊರಹಾಕದೆ ಗೆದ್ದಲಿ ಹಿಡಿದು
ನುಸಿಯಾಡಿ ಹುಡಿಯಾದೀತೆಂದು
ಹೊರಗೆ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ
ಸುರುವಬೇಕೆಂದಿದ್ದೆ.

('ಕಣಜ')

ಇಲ್ಲಿಯ ಎಲ್ಲ ಕವಿತೆಗಳ ವಸ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇದೆ ಆಗಿದ್ದರೂ

ಭೂತ ಭುಗಿಲ್ಲೆಂದೆದ್ದು
ಸಹಿಸಲಾರದೆ ಸಹಿಸಿದ ದಿನ
ಕೊಳ್ಳಿ ತಿವಿ ತಿವಿದು
ನಕ್ಕಾಗ

('ಭೂತ')

ಉಂಟಾದ ನೋವು ಇಲ್ಲಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಾಳದಲ್ಲಿ ಮಡುಗೊಂಡಿದೆ. 'ಸುತ್ತಿ ಸುತ್ತಿ ಕೆರಳಿದ ಕ್ಷಿತಿಜ'. 'ಧರೆಯಾಗಿ ಅಧರ ಕಚ್ಚಿದ್ದೆ'. 'ಸಂಜೆ ಸೂರ್ಯಕಾಂತಿ.... ಜೋತಾಡುವ ನಿರಾಶೆ ಗುಳಾಪು'. 'ಉರಿವ ನಾಲಗೆ ಚಾಚಿದ ಗುಲ್‌ಮೊಹರ್'. 'ಜರ್ಜರಿತ ಮಗ್ಗಲು ಹಾಸಿಗೆ'. 'ಸಂದಿಯಲಿ ಹೆಡೆಯೆತ್ತಿ ನಿಂತ ನೆನಪು'. 'ವೇದನೆ ಕತ ಕತ ಕುದ್ದು ಕೆನೆಗಟ್ಟಿ', 'ವಿಶ್ವಾಸದಿರಿತಗಳು'. 'ಹೆಣ ಪೂರ್ಣ ಸುಡಲು ಕಾಯ್ದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ'. 'ಕನಸಿನ ಕಸ', 'ತಲೆ ಮೂಸಿಸಿಕೊಳ್ಳದ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು'. 'ಅಗ್ನಿ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ನಿಂತೇ ಇರುವೆ ಸೀತೆ'. ಹೀಗೆ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಇಡಿಕಿರಿದಿರುವ ರೂಪಕ-ಪ್ರತೀಕಗಳು ಇಲ್ಲಿಯ ಅನುಭವವನ್ನು ಜ್ವಲಂತಗೊಳಿಸಿವೆ.

ಗಾಯಗೊಂಡ ಮನಸು ತಾಳ್ಮೆಯಿಂದ ಇನ್ನಿಷ್ಟು ತಿಳಿಗೊಂಡು ಕೋಮಲವಾದಾಗ 'ಬಾ ಒಮ್ಮೆ'. 'ಹಂಬಲ'. 'ನಿರ್ಮೋಹಿ'ಯಂಥ ಹೃದಯದಾಳದ ಕರೆಯಾಗಿ ಭಾವಮಾಧುರ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತವೆ :

ಉಲಿಯೊಮ್ಮೆ ಒಲವಿನ ಮಾತು
ಉರುಳಿಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ ನಿನ್ನ ಅಂತಸ್ತು

('ನಿರ್ಮೋಹಿ')

* * * *

ಮಾರಬೇಡ ಪ್ರೀತಿವಿಶ್ವಾಸಗಳ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ
ಕೊಳ್ಳಬೇಡ ಕ್ಷಣಿಕದಮಲುಗಳ

('ಗಡಂಗಿಗೆ')

* * * *

ಕಳೆದುಕೊಂಡಿಲ್ಲ ಪಚ್ಚೆ ಮುತ್ತು
ಹೋಗಿಲ್ಲ ಹವಳದ ಗುರುತು
ದೇಹದಮಲುಗಳ ಹೂಳಿ ಹುಳಿತು
ಬೇಸತ್ತು ಬಹಳ ದಿನವಾಯ್ತು
ಬಾ ಒಮ್ಮೆ,

('ಬಾ ಒಮ್ಮೆ')

ಇಂಥ ಎಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತು ಯಾವ ಅಲಂಕಾರವನ್ನೂ ಬಯಸದೆ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ನೇರವಾಗಿ ಮುಟ್ಟುತ್ತದೆ.

ಮೂವತ್ತೈದರಲಿ
ಮುಪ್ಪಿನುಪ್ಪನುಣಿಸಿದವರ
ಉಪಕಾರ ಎಷ್ಟೆಂದು ಹೇಳಲಿ ?

('ಉಪಕಾರ')

ಇಂಥ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವ್ಯಂಗ್ಯ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕವಿತೆಯ ಸತ್ವವನ್ನು ಮೆರೆದಿದೆ.

ಕೆಲವು ಸಲ ಭಾವದ ಉತ್ಕಟತೆ. ಚಿಂತನದ ಹೊಳಪು ತಗ್ಗಿದಾಗ ಪ್ರತೀಕಗಳನ್ನು ಎಳೆದೆಳೆದು ತಂದು ಜೋಡಿಸಿದಂತಾಗಿ ಕವಿತೆಯ ದನಿ ಕುಗ್ಗುತ್ತದೆ. ('ಕುತ್ತು'. 'ಅನ್ವೇಷಣೆ' ಇತ್ಯಾದಿ)ಪದ್ಯದ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಪದಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಪ್ರತ್ಯಯಗಳನ್ನು ಒಡೆದು ಮುಂದಿನ ಸಾಲಿಗೆ ಹಾಕುವದು ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ವಿಶೇಷಾರ್ಥವನ್ನು ನೀಡಬಹುದಾದರೂ ಬರಬರುತ್ತ ಅದೊಂದು ಚಟವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದ್ದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಲಯವನ್ನು ಕವಿತೆಯ ಅರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ದುಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಇಂಥ ಚಮತ್ಕಾರಗಳಿಂದ ದೂರವಿದ್ದಷ್ಟು ಒಳ್ಳೆಯದು. ಹೀಗೆ ಒಂದು ಗುಣ ಸ್ಫುಟವಾಗುವದರಲ್ಲಿಯೇ ಮತ್ತೊಂದು ಗುಣ ಮಾಸುತ್ತದೆ. ಪರಿವರ್ತನ ಕಾಲದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಇಂಥ ಕೆಲವು ದೋಷಗಳುಳಿಯುವದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ.

ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯ ಜೀವನದ ಪ್ರಥಮ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿಯೇ ದಿಟ್ಟತನದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿರುವ ಶ್ರೀಮತಿ ಮಾಲತಿ ಪಟ್ಟಣಶೆಟ್ಟಿಯರ ಮುಂದಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಯ್ನು ಕಾವ್ಯಪ್ರೇಮಿಗಳು ಕುತೂಹಲದಿಂದ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

(೧೯೭೬)

೧೯

ನಾಕ ಹೆಜ್ಜಿ

ಯಾಕ ಸುಳ್ಳಕ ಸುಳ್ಳ
ಕಾಗದಾ ಮಸಿ ಕೆಡಸತೀರಿ
ನಾಕ ಹೆಜ್ಜಿ ಗುರತಾ
ಬಿಟ್ಟ ಹೋಗ್ರಿ

ಎನ್ನುವ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಕಾವ್ಯರಂಗದಲ್ಲಿ ಹೆಜ್ಜೆಯಿಟ್ಟಿರುವ ಶ್ರೀಮತಿ ಲೀಲಾವತಿ ತೋರಣಗಟ್ಟಿಯವರ ಈ ಕವನ ಸಂಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಮುನ್ನುಡಿಯ ಅವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನೇನೂ ಕಾಣೆ. ಆದರೂ ಅವರ ಕೋರಿಕೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಈ ಎರಡು ಮಾತನ್ನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಶ್ರೀಮತಿ ತೋರಣಗಟ್ಟಿಯವರು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಒಳ್ಳೆಯ ಅಭ್ಯಾಸಿಗಳು: ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾಪಕಿಯಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದವರು: 'ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾತೃವಾತ್ಸಲ್ಯ' ಎಂಬ ಅವರ ಚಿಕ್ಕ ಪುಸ್ತಕ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗಿರುವ ವಿಶೇಷ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಆತ್ಮೀಯತೆಯನ್ನೂ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೊ ಏನೊ. ಈ ಸಂಗ್ರಹದ ಕವನಗಳೆಲ್ಲವೂ ಬೆಳಗಾಂವಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬಳಕೆಯ ಮಾತಿನ ಧಾಟಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಮೂಡಿ ಬಂದಿವೆ.

ಸಮಾಜದ ರೀತಿ-ನೀತಿ-ನಡಾವಳಿಗಳನ್ನೂ. ಮನುಷ್ಯ ಸ್ವಭಾವದ ಲೋಪ-ದೋಷಗಳನ್ನೂ ಇವರು ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯದ ವಸ್ತುವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದು. ಭಾವುಕತೆಗೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳದೆ ವೈಚಾರಿಕತೆಯ ಕಡೆಗೆ ಹೆಜ್ಜೆಯಿಟ್ಟಿರುವುದು ಈ ಸಂಗ್ರಹದ ಒಡೆದು ಕಾಣುವ ಗುಣವಾಗಿದೆ. 'ನಮ್ಮನಿ'. 'ನಮ್ಮೆತ್ತ'. 'ಮದರೋಗ'. 'ಹರಕಿ ಹೊರಲ್ಯಾ'. 'ರಪಾಟಿ'. 'ಮಾರಾಯರ' ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಟಕಿ. ವ್ಯಂಗ್ಯ. ಅನ್ಯೋಕ್ತಿ ಒಂದರೊಡನೊಂದು ಬೆರೆತು ನಿರೂಪಣೆ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಒಮ್ಮೆ ಸ್ವಗತವೆಂಬಂತೆ. ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಸಮೀಪದವರೊಡನೆ ಸಂಭಾಷಣೆ ನಡೆಸಿದಂತೆ ಇರುವ ಇಲ್ಲಿಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ರೀತಿ ಸಹಜತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಆದರೆ ಪ್ರಾದೇಶಿಕತೆಗೆ ಬದ್ಧವಾದ ಇಲ್ಲಿಯ ಮಾತಿನ ಧಾಟಿ. ಅದನ್ನು ಓದುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಓದದೆ ಹೋದರೆ ತನ್ನ ಸ್ವಾರಸ್ಯಕ್ಕೆ ಎರವಾಗುವ ಸಂಭವವಿದೆ.

ಶ್ರೀಮತಿ ಲೀಲಾವತಿ ತೋರಣಗಟ್ಟಿ. ಶರತ್ ಪ್ರಕಾಶನ ಮಂದಿರ. ಬೆಳಗಾವಿ

ಅಲ್ಲದೆ ಈಬಗೆಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಯಮ ಸಾಲದೆ ಹೋದಾಗ. ಕವಿತೆಯ ಬಂಧ ಸಡಿಲಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದೆಲ್ಲ ಜಾಪಾಳವೆನಿಸುವ ಅಪಾಯವೂ ಇದೆ.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಆಸಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಈ ಕವಿತೆಗಳ ಧೋರಣೆ ಆರೋಗ್ಯಕರವಾದದ್ದು: ತನ್ನತನದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹವಣಿಸುವಂಥದು: ನಿಸ್ಸಂಕೋಚವಾಗಿ ಮುನ್ನಡೆಯುವ ಭರವಸೆಯುಳ್ಳದು. ಈ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ. ಶ್ರೀಮತಿ ತೋರಣಗಟ್ಟಿಯವರ ಈ ಸಂಕಲನ ಮುಂದೆ ಬರಬಹುದಾದ ಅವರ ಇನ್ನೂ ಉತ್ತಮ ಕೃತಿಗಳಿಗೆ ನಾಂದಿಯಾಗಲಿ ಎಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ.

(೧೯೭೬)

೨೦

ಮೂವತ್ತೈದು ಕವನಗಳು

ನೀವು ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟ 'ಮೂವತ್ತೈದು ಕವನಗಳು' ಮುದ್ರಿತ ಪ್ರತಿ ತಲುಪಿದೆ. 'ಇದಕ್ಕೊಂದು ಹಿನ್ನುಡಿ ಅನಿಸಿಕೆ ಅಥವಾ ಒಂದು ವಿಚಾರ. ಏನೇ ಆಗಲಿ ಬರೆದು ಕೊಡಬೇಕು' ಎಂದು ಆಗ್ರಹಪೂರ್ವಕ ಕೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದೀರಿ. ಪ್ರಥಮ ಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಿರುವಾಗಿನ ನಿಮ್ಮ ಆತುರ ಕಾತರಗಳನ್ನು ನಾನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲೆ. ಆದರೆ ನನಗೀಗ ಸಮಯವಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಈ ಪತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದೆರಡು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಮೂರು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ನಮ್ಮ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಏರ್ಪಡಿಸಿದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಕವಿ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ನೀವು ಭಾಗವಹಿಸಿ ಕವಿತೆಗಳನ್ನೋದಿದ್ದು ನನಗೆ ನೆನಪಿದೆ. ಈ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿರುವ ಕವಿತೆಗಳೂ ಆ ಮೇಲಿನವೇ ಇರಬೇಕು. 'ನನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನ ಹೇಗಿದೆಯೋ ಏನೋ' ಎಂಬ ಅನುಮಾನ ನಿಮಗಿರುವುದು ಸಹಜವೇ. ಜೊತೆಗೆ 'ಬರೆಯದೆ ಇರಲಾರದಂಥ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ' ಎಂದೂ ಹೇಳಿದ್ದೀರಿ. ಈ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಾಡಿಸಿದಾಗ ಆ ಮಾತು ಎಷ್ಟೋ ಮಟ್ಟಿಗೆ ನಿಜವಿರಬೇಕು ಎಂದು ಅನಿಸುತ್ತದೆ.

ಇದರಲ್ಲಿ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಎನ್ನಬಹುದಾದ ಕೆಲವು ಕವಿತೆಗಳು ಇದ್ದರೂ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರ, ಅದರಲ್ಲೂ ಕೆಳವರ್ಗದವರ ಜೀವನದ ನೋವು ಸಂಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಲು ನೀವು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿರುವದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತಿದ. 'ಬದಕ್ತಾವ' 'ಘಟ್ಟಾ', 'ಗೌಡ್ರ ಸಂಕ್ರೆಪ್ಪ', 'ಕುರು' ಮೊದಲಾದ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಧ್ವನಿ ಕೇಳಿಸುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ರೀತಿನೀತಿಗಳ ವಿಡಂಬನೆಯೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ತಲೆದೋರದೆ ಇಲ್ಲ. 'ಮೆರೋಣಗಿ', 'ಸತ್ತಧ್ವನಿಗಳು', 'ರೇಡಿಮೇಡ ದುಕಾನ', 'ಊರಡೊಂಗರು' ಇವುಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿ ಹೇಳಬಹುದು. ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಆಡು ಮಾತನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಇದ್ವಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಅನೇಕ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸಿದ್ದೀರಿ. ಅದನ್ನು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡಾಗ ಮಾತ್ರ ಅದರಿಂದ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಪೋಷಣೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮರೆಯಬಾರದು. 'ನಾನು', 'ಹೊರಗಿನಗಾಳಿ', 'ಹರಿದು ಹೋಗಿದ್ದೇನೆ', 'ಪುಕಾಟ ಬರಗಾಲ' ದಂತಹ ಚಿಕ್ಕ ಕವನಗಳು ಚೊಕ್ಕವೆನಿಸಲು ಕಾರಣ ಭಾವ ಭಾಷೆಗಳ ಅನುರೂಪ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ.

ಹೊಸಬರು ಪ್ರಚಲಿತ ಕಾವ್ಯರಚನೆಯ ಫ್ಯಾಷನ್‌ಗೆ ಮರುಳಾಗುತ್ತಿರುವದು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತಿರುವಾಗ ತೀವ್ರ ಸಂವೇದನೆಯ ಮಿಡಿತವನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಕಾವ್ಯ ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿ ಎಂದು ಆಶಿಸಿದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ ?

(೧೯೭೭)

ಕಾಶೀನಾಥ ಅಂಬಲಗೆ, ವಿಚಾರ ಭಾರತಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಗುಲಬರ್ಗಾ

೨೧

ತಾಪದ ಕಿಡಿ

ಈ ಕವನಸಂಕಲನಕ್ಕೆ ನಿಜಕ್ಕೂ ಮುನ್ನುಡಿಯ ಆವಶ್ಯಕತೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಇದರ ಸಂಪಾದಕರಿಗೆ 'ತಾಪದ ಕಿಡಿಗಳ' ಇತಿಮಿತಿಗಳು ಗೊತ್ತಿವೆ. ಅಲ್ಲದೆ, ಸಮಗ್ರ ಸಂಕಲನದ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಒಲವಿಗೆ ಹೊರತಾದ ಕವನಗಳೂ ಇಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಅವರು ಅರಿತಿದ್ದಾರೆ. ಸುಪ್ತ ಪ್ರತಿಭೆಗಳಿಗೆ ಚೇತನ ನೀಡುವ ಮೂಲ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹೊರಟ ಅವರಿಗೆ ಇಲ್ಲಿಯ "ಯುವಕ ಕವಿಗಳ ಧೋರಣೆಗಳು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿದ್ದರೂ ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯದ ಸ್ವರೂಪದ ಬಗ್ಗೆ ಅವರಿಗೂ ಒಂದು ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬರಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ" ಎಂಬ ವಿಮರ್ಶಾ ಪ್ರಜ್ಞೆಯೂ ಅವರಿಗಿದೆ. ಆದರೂ "ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಕಸರತ್ತಿಗೂ ಒಂದು ಅರ್ಥವಿದೆ" ಎಂಬ ಅವರ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ಇಲ್ಲಿ ಒಡೆದು ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸಮಕಾಲೀನ ಪ್ರಜ್ಞೆ, ಮತ್ತು ಕವಿಗೆ ಇರುವ ಅಂತರಕ್ಕೆ ಸೇತುವೆ ನಿರ್ಮಿಸುವ ಅಗತ್ಯವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡಿರುವ ಸಂಪಾದಕರಾದ ಶ್ರೀ ರಮೇಶ ಧಾನವಾಡಕರ ಅವರ ಈ ಪ್ರಯತ್ನ ಮೆಚ್ಚುವಂಥದು.

ನೂರು ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳ ಬಸಿರೊಡೆದು
ಹೆರಲು ಇಂಬಿಲ್ಲದೆ, ಕಲ್ಪನೆಯ
ವಿಫಲತೆಯ ಮರೆಗೆ
ಭೂತ ಸಾಯುತ್ತದೆ.
ಸತ್ತ ದೇಹದ ದ್ವಾರಾ
ನಾಳೆಯಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಈ ವರ್ತಮಾನ
ಈ ಕ್ಷಣಕ್ಕಷ್ಟೆ ಸತ್ಯ; ಮುಂದೆ ಹೇಗೋ ಏನೊ

(ಪ್ರಶ್ನೆ)

ಎನ್ನುವ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಚಿಂತನಶೀಲವಾಗಿ ಎದುರಿಸುತ್ತಿದೆ ಇಂದಿನ ಯುವ ಜನಾಂಗ. ನಿತ್ಯ ಇಂಥ ನೋವನ್ನು ನಾಳೆಯ ಒಳಿತಿಗಾಗಿ ಸಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ನಿರಾಶೆಗೂ ಒಳಗಾಗುವದುಂಟು :

ಅಜ್ಜ ಮುತ್ತಜ್ಜನ ಹಗ್ಗದಿಂದೇರಿದವರ ಸಿಂಹಾಸನದ
ಮಾಯಾ ತಂತಿಯನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಹೋಗಿ ಪಾತಾಳದಲಿ
ನನ್ನ ಪೀಳಿಗೆ ಜಾರಿದರೂ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ
ಜಲಪಾತವಾಗಿ, ಕರಂಟಾಗಿ.....

('ನನ್ನ ಪೀಳಿಗೆ')

ಸಂ : ರಮೇಶ ಧಾನವಾಡಕರ. ಯುವಪ್ರಜ್ಞಾ ಪಬ್ಲಿಕೇಶನ್ಸ್. ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ - ೨೨

–ಅದು ಮಾರ್ಪಡುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ "ತನ್ನ ಗೋರಿಯನು ತಾನೇ ಕಟ್ಟುತ್ತಿರುವಂತೆ" ತೋರುವದುಂಟು. ಇಂದಿನ ವಿಷಮ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಯುವಕರ ಪಾಡೇ ಹೀಗಾಗಿದೆ:

ವರ್ಷದ ಮೇಲೆ ವರ್ಷ ಹೇರಿಕೊಂಡರೂ ಬಿಡದೆ
ಬೀಸಿದ ಗಾಳಿಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ತೂರಿಕೊಂಡು
ಊರಲ್ಲಿದ್ದ ಚೂರು-ಪಾರು ಹೊಲ ಮನೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮಾರಿಕೊಂಡು
ಒಂದು ಪದವಿ, ಒಂದು ಬಡತಿಯ
ಕೊಡಲಿ ಏಟಿಗೆ ತಲೆ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟ ಸಮಯದಲ್ಲಿ

('ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ')

–ಕೂತುಂಡೇ ಬದುಕಿದವರನ್ನು ಬೈಯುತ್ತ. ಅವರು ಕಲಿಸುವ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನೇ ಪರಿಸುತ್ತ. ಇರದ ನಂಬಿಕೆಗೆ ಇಂಬುಗೊಡುವದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ ? ಇಂಥ ಒಂದು ಸಂದಿಗ್ಧ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯ ಕೆಲವು ಕವನಗಳು ದಿಟ್ಟತನದಿಂದ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತವೆ.

ಇದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಕವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸಮಾಜ-ಸಮುದಾಯದ ಆಗು-ಹೋಗುಗಳ ಜೊತೆಗೆ ತನ್ನನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ತನ್ನ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೊಳಿಸಿದ ಕವನಗಳೂ ಇಲ್ಲಿವೆ.

ಇಂಡಿಯಾದ ದರಿದ್ರ ದಲಿತನ ಸುಂದರ
ಎಲುಬುಗೂಡಿನ ಮೋಹಕ ಭಂಗಿಗೆ
ಸ್ವಿಸ್ ಫೋಟೋಗ್ರಾಫರನಿಗೆ
ಅಂತರ್‌ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿ

('ಗಾಂಧೀ ಗೋಡ್ಸೆ')

ಇಂಥ ಕ್ರೂರ ಸತ್ಯ ಅನೇಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಇವರ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬಂದಿವೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವನು ಕಾದಿದ್ದಾನೆ. 'ರಾಮನ ಬರುವಿಗೆ ಕಾದ ಶಬರಿಯ ಹಾಗಲ್ಲ. ಆ ಶಬರಿಗಾಗಿಯೇ ಕಾದ ರಾಮನಂತೆ'. ಏಕೆಂದರೆ 'ರತ್ನಗರ್ಭಾ ವಸುಂಧರೆಗೆ ಗರ್ಭಪಾತ ತಪ್ಪಿಯೇ ಇಲ್ಲ' ಇದು ಕಠೋರವಾದ ವಾಸ್ತವ ಸ್ಥಿತಿ.

ಬಡ ಜನರ ಶೋಷಣೆ ನಿತ್ಯವೂ ನಡೆದಿದೆ. ಅದೂ ಮೋಸವಬಲೆಯನ್ನು ಒಡ್ಡುತ್ತಲೇ :

ಭಂಡ ಬೇಡರು ಹರವಿದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ
ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ಅನ್ನದಗುಳಿಗಾಗಿ ಅರಿಯದೆ
ಅಡಿಯಿಟ್ಟು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ತೊಡರಿಕೊಂಡು
ಹಿಂಡು ಹಿಂಡಾಗಿ ಅನುದಿನವೂ
ಮುಗ್ಧ ಮುದ್ದು ಹಕ್ಕಿಗಳು ಸಾಯುತ್ತಿವೆ !

('ಹಕ್ಕಿಗಳೇಕೆ ಸಾಯುತ್ತಿವೆ')

ಮುದಿ ಪರಂಪರೆಯ ಮಂಪರಿನಿಂದ ಎಚ್ಚತ್ತು. ಅಜ್ಞಾನ. ಆಲಸ್ಯ, ದೌರ್ಬಲ್ಯ ದಾಸ್ಯಗಳನ್ನು ಕಳಚಿ ಸೇಡಿನ ಕಿಡಿಯಾಗಿ ಸಿಡಿಯಲು ಅವುಗಳಿಗೆ ಕರೆ ನೀಡುತ್ತಾನೆ ಕವಿ :

.... ಒಂದಾಗಿ ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲ
ಬಲ ಬಳಸಿ ಒದ್ದು ದೂರ ದಿಗಂತಕ್ಕೆ ಸಿಡಿದು
ಹಕ್ಕಿನ ಪುಕ್ಕ ಬಿಚ್ಚಿ ಎಲ್ಲೆ ಮೀರಿ ಹಾರಿ!

ಬಡತನವನ್ನು ಜೀತಕ್ಕೆ ದುಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ದರ್ಪದಿಂದ ಮೆರೆಯುತ್ತಿರುವ ಸಿರಿವಂತರ ಕಟುಕತನಕ್ಕೆ ಬೇಸತ್ತು.

ಪ್ರಳಯ ಕಾದಿಹುದು ನಿಮಗೆ ಮುಂದಿನ ಬಾಗಿಲಲಿ
ತೂಗಾಡುತಿದೆ ಡೆಮಾಕ್ಲಸ್‌ನ ಕತ್ತಿಯ ಅಲಗು ನಿಮಗಾಗಿ
('ಕಾದಿಹುದು ಡೆಮಾಕ್ಲಸ್‌ನ ಕತ್ತಿ')

ಎಂದು ಕೊನೆಯ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾನೆ.

ಈ ದೇಶದ ಅನಿಷ್ಟ ಪರಂಪರೆಗೆ ಮೂಲವಾದ ಜಾತಿವಾದದ ಅನಾಹುತವನ್ನು ಇಂದಿನ ತರುಣ ಕವಿ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾಗಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಬಲ್ಲವನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ದಲಿತರ ಕೊರಳಿನ ದನಿಯಾಗಿ ಅವರ ರೋಷ. ರೊಚ್ಚು. ಆಕ್ರೋಶವನ್ನೆಲ್ಲ ಒಂದೇ ಬಾರಿಗೆ ಹೊರ ಹೊಮ್ಮಿಸುವ ಪದ್ಯ 'ಜಾತಿವಾದಿಗಳಿಗೆ ಹೊಲೆಯ ಹೇಳಿದ್ದು'. 'ತಾಪದ ಕಿಡಿ'ಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಒಂದೆರಡು ಕೋಪದ ಕಿಡಿಗಳೂ ಇವೆ. ಇಡಿಯ ದೇಶದ ಸದ್ಯದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದಾಗ 'ದೇಶಭಕ್ತ ಸೂಳೆಯ ಮಗನ ಅಸಂಗತ ಕವನ'ಕ್ಕೂ ಇಲ್ಲಿ ಅಸ್ಪದ ದೊರೆತಿರುವದು ಅಸಹಜವೇನೂ ಅಲ್ಲ.

ಹೀಗೆ ಬದುಕಿನ ವಿವಿಧ ಸ್ತರಗಳಲ್ಲಿಯ ಅನುಭವಗಳ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯದ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳಾಗುವ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿವೆ. ಅಂದರೆ ಕಾವ್ಯದ ಕಾವಿನಲ್ಲಿ ಅವಿನ್ನೂ ಮಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿಸರದ ಪ್ರಜ್ಞೆಯುಳ್ಳ ಇನ್ನೊಂದು ಬಗೆಯ ಪದ್ಯಗಳೂ ಈ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿವೆ.

ನೀವು ಯಾವ ಕೆಲಸಕ್ಕೂ ಸೇರದೆಯೇ
ಹಣ ಸಂಪಾದಿಸಬಹುದು
('ಶ್ರೀಮತಿಯವರೇ')

–ಹೇಗೆ ಎಂಬುದನ್ನು ವಿಡಂಬಿಸಿ ಹೇಳುವ ಹಾಗೆಯೇ

ನಮ್ಮ ಸರಕಾರಿ ಕಚೇರಿಗಳಲ್ಲಿ ಕುರ್ಚಿಗಳು ಖಾಲಿ
('ಕಚೇರಿಗಳು')

ಯಾಗಿರುವ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಚುಚ್ಚುವಂತೆ ನಿರೂಪಿಸುವ ರೀತಿಯನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.

ತಮ್ಮಾ ಎಷ್ಟೊಂತ ಓದತೀಯೋ
ಬಂಡಿಗಟ್ಲೆ ಮೋಟರಗಟ್ಲೆ ಪುಸ್ತಕಾನಾ !
ಎಲ್ಲಾದರಾಗೂ ಇರೋದು ಮನುಷ್ಯಾರ ಜೀವನಾನs
('ಅಜ್ಜಿ ಹೇಳಿದ ದೃಷ್ಟಾಂತ')

ಎಂದು ಅಜ್ಜಿ ಹೇಳುವ ಜೀವನಾನುಭವದ ದೃಷ್ಟಾಂತಕ್ಕೆ ಕಿವಿಗೊಡುವಂತಾದರೆ 'ಪುಸ್ತಕದ ಜೊತೆ ಮನುಷ್ಯಾರದೂ ಅಭ್ಯಾಸ' ಮಾಡಲು ಪ್ರಚೋದನೆ ದೊರೆಯದೆ ಇರದು.

ಒಂದು ಸನ್ನಿವೇಶದ ಕಾವ್ಯಮಯತೆಯನ್ನು ಸುಂದರವಾಗಿ ವೈಯಕ್ತಿಕತೆಯಿಂದ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕತೆಗೊಯ್ಯುವ 'ಖಾಲಿ ರೋಡುಗಳು ಮತ್ತು ನಾನು.' ಸಾವಿನಂಥ ಅಮೂರ್ತ ಭಾವಕ್ಕೆ ಬದುಕಿನ ಹಲವು ಮಗ್ಗುಲುಗಳನ್ನು ಚಿಂತನೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಣೆಹಚ್ಚಿ ಹೊಳೆಯಿಸುವ 'ಸಾವೇ !' ಜೀವನದ ಒಂದು ಗಾಢವಾದ ಅನುಭವನದ ಯಾತನೆಯನ್ನು ಸಂಯಮದಿಂದ ಅದು ನೋವು ಸುಳಿಯದಂತೆ ನಿರೂಪಿಸುವ 'ಕಂದಕ' ಇವೇ ಮುಂತಾದ ಒಳ್ಳೆಯ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಕವಿತೆಗಳು ಇಲ್ಲಿವೆ :

ಕೂಡಿಸಿ ಕಳೆಯುವ
ಬದುಕಿನ ಲೆಕ್ಕದ
ಸೊನ್ನೆಗಳು
ಈ
ನಿನ್ನೆಗಳು
('ನಿನ್ನೆಗಳು')

ಇಂಥ ವಾಸ್ತವಪ್ರಜ್ಞೆಯುಳ್ಳ ಬೆಳೆಯಬಲ್ಲ ಕವಯಿತ್ರಿ 'ನಿನ್ನೆ'ಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡದ್ದು ಬದುಕಿನ ಒಂದು ವಿಪರ್ಯಾಸವೇ.

'ಕ್ಲೀನ್‌ಬೌಲ್ಡ್', 'ನೆನಪಿಗೆ', 'ಏಕಾಂಗಿ', 'ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ', 'ಅಳಲು', 'ನವ್ಯ-ನವೋದಯ', 'ಕನಸು', 'ಅನಿಸಿಕೆ', ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಚುಟುಕುಗಳು ಹೊಸ ಭಾವದ ಹೊಳಪಿನಿಂದ, ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮೊನಚಿನಿಂದ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿವೆ.

ಇದೇ ಸಂಕಲನದ 'ಭ್ರೂಣ'ದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿದಂತೆ 'ಹೊರಸು ಕಂಡೊಡನೆ ಹಡೆಯಲು ಕೂಡ್ರುವ ಹೆಣ್ಣಾಗಿ' ಅವಸರದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಕವನಗಳೂ ಇಲ್ಲಿ ಇರಬಹುದು. ಅದರ ಅರಿವು ಅವುಗಳ ರಚಕರಿಗೂ ಇರುವದು ಸಮಾಧಾನದ ಸಂಗತಿಯೆಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು.

ಹೊಸ ಪೀಳಿಗೆಯ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಆಸ್ಥೆಯುಳ್ಳವರು, ಅವರ ಹೊಸ ಒಲವುಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಬೇಕೆನ್ನುವವರು, ಹೀಚಿನಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಯಿಯ ಗುಣವನ್ನು ಕಾಣಬೇಕೆನ್ನುವವರು ಈ ಕವನ ಸಂಕಲನವನ್ನು ಸಹಾನುಭೂತಿಯಿಂದ ಪರಿಶೀಲಿಸುತ್ತಾರೆಂದು ನಾನು ಆಶಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಸಂಕಲನದ ಸಂಪಾದನೆಯ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರಮವಹಿಸಿರುವ ಶ್ರೀ ರಮೇಶ ಧಾನವಾಡಕರ ಅವರನ್ನು ನಾನು ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅಭಿನಂದಿಸುತ್ತೇನೆ. ಇದಕ್ಕೆ ನಾನು ಮುನ್ನುಡಿಯನ್ನು ಬರೆಯಲೇಬೇಕೆಂದು ಆತ್ಮೀಯವಾಗಿ ಒತ್ತಾಯಿಸಿದ ಶ್ರೀ ವಿಜಯ ಪಾಟೀಲ ಅವರಿಗೂ ನನ್ನ ನೆನಕೆಗಳು.

(೧೯೭೮)

೨೨

ಜಿರಕಿ ಜೋಡು

ಸರಾಗವಾದ ತ್ರಿಪದಿಯಲ್ಲಿ 'ಗೀತ ವಾತಾಪಿ'ಯನ್ನು ಬರೆದು ಕಥನ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ತಮಗಿರುವ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ತೋರ್ಪಡಿಸಿದ ಶ್ರೀ ಮೃತ್ಯುಂಜಯ ಹೊರಕೇರಿಯವರು 'ಜಿರಕಿ ಜೋಡು' ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಜಾನಪದ ಸಂವೇದನೆಗೆ ಸಮಕಾಲೀನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹೊಕ್ಕು-ಬಳಕೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಬಾದಾಮಿ ಮುಗಿದರ ಹಾದ್ಯಾಗ ಬನಶಂಕ್ರಿ
ಹಾದು ಹೋಗೂಣು ನಡಿಯವ್ವ । ದೇವಿಯು
ಕಾದು ನಿಂತಾಳ ನಮಗಾಗಿ

ಎನ್ನುವ 'ಗೀತವಾತಾಪಿ'ಯ ಸರಳವಾದ ಹಾಡಿನ ಧಾಟಿ ಈ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ

ಹಾಳ ಹರಿಕತಿಯಂತ ಹೇಳಾಕ ನಿಂತಿಲ್ಲಾ
ಬಾಳೇದ ಮಾತೈತ್ರಿ ನಮಗೆಲ್ಲಾ

ಎಂದು ವಾಸ್ತವ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಸೋಕುತ್ತದೆ. ದೀನ-ದಲಿತರ ಶೋಷಣೆಯ ಚಿತ್ರ ಹಾಗೂ ಅವರ ಬಾಳಿನ ನೋವಿನ ಮೇಲೆ ಇಲ್ಲಿಯ ಪದ್ಯಗಳು ಕಾವು ಕೂತಿವೆ.

ಜಿರಕ್ ಜಿರಕ್ ಜಿರಕ್ ಜಿರಕ್
ಜಿರಕಿ ಜೋಡೋ
ಹರಕೊಂಡು ತಿಂತೀವಂತಾವು
ಕೇಳಿ ನೋಡೋ

ಕೆಳವರ್ಗದ ಜನವನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿ ಮೋಜು ಮಾಡುವ ಮೇಲಿನ ವರ್ಗದ ಜನರಿಗೆ ಅವರ ಆಕ್ರೋಶದ ದನಿ ಮೆಟ್ಟಿ ಬೀಳುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಸೂಚನೆ ಇಲ್ಲಿದೆ. 'ನಾವು-ನೀವು' ಕವನದಲ್ಲಿ ಈ ಶೋಷಣೆಯ ಚಿತ್ರ ಸಾಲು ಸಾಲಾಗಿ ಮೂಡಿ ಬಂದಿವೆ.

'ಹಾದರ ಹೊತ್ತು ದೇವರ ಹೊತ್ತ್ಯಾ' ಎನ್ನುವ 'ಜೋಗತಿ', 'ಊರಕೂರ ಕವಿಬಾಯಿ ಕೂಡ್ಸಿ ಆಡಿಕೊಳ್ಳು ಹೊತ್ತಿನ್ಯಾಗ ತುಡಗ-ಬಡಗ ಯಾಕ್ರಿ ಗೌಡ್ರ?' ಎಂದು ಕೇಳುವ 'ಹನಮಂತನ ಹೆಂತಿ', 'ಕೆರಸ್ಯಾಗ ಕೈಯಿಟ್ಟರ ತುಣುಕು ರೊಟ್ಟಿ ಸಿಗದಿದ್ದರೂ ಧಣೇರು ಗುಡಸಲಕ್ಕ ಬಂದಾರೆಂದರೆ 'ಎಮ್ಮೀ ಗಿಣ್ಣಾ

ಮೃತ್ಯುಂಜಯ ಹೊರಕೇರಿ, ಶ್ರಮಿಕ ಪ್ರಕಾಶನ, ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ - ೨೦

ಸುರಕೊಂಡಂಗಾತ್ರಿ' ಎಂದು ಅವರನ್ನು ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಿ ಸ್ವಾಗತಿಸುವ ದುರುಗ. ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯದ ಹೊರಳು ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿರುವುದು ಮಹತ್ವದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ.

'ನನ ನಲುಮೆ ನಲ್ಲೆ'. 'ಬನಶಂಕ್ರಿ ಜಾತ್ರೆ' ಹಾಗೂ 'ಬಯಕಿ ಬುತ್ತಿ'ಯಂಥ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಕರಣೆಯ ಧಾಟಿ ಈ ಕವಿಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಜಗ್ಗಿದಂತೆ ಕಂಡರೂ 'ಇತಿಹಾಸ'. 'ದೊಡ್ಡ ಮನೆ ತುಂಬ ಅಡ್ಡಗೋಡೆಗಳು'ದಂಥ ಕವಿತೆಗಳು ಇವರು ಸ್ವಂತಿಕೆಯಿಂದ ಮುಂದುವರಿಯಬಲ್ಲರೆಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಶ್ರೀ ಮೃತ್ಯುಂಜಯ ಹೊರಕೇರಿಯವರು ಸಂಯಮದಿಂದ ಹಾಗೆ ಮುಂದುವರಿಯಲಿ ಎಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ.

(೧೯೭೮)

೨೩

ಬಾಳ ಹಂದರ

ಕಾವ್ಯಪ್ರೇಮಿಗಳಾದ ಪ್ರೊ. ಜಿ. ಟಿ. ಸಾಸನೂರ ಅವರ ಮೂಲಕ ಶ್ರೀ ಮಾಣಿಕ ಗಂಗನಪಳ್ಳಿಯವರ 'ಬಾಳ ಹಂದರ'ದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ನನ್ನ ಕೈಸೇರಿತು. ನಾನಿದನ್ನು ನೋಡಿ. ಮುನ್ನುಡಿಯ ಎರಡು ಮಾತು ಬರೆಯಬೇಕೆಂಬುದು ಅವರ ಆಶಯವಾಗಿತ್ತು. ಬೀದರದ ಒಂದು ಮೂಲೆಯ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಯ ಶಿಕ್ಷಕರಾಗಿರುವ ಶ್ರೀ ಗಂಗನಪಳ್ಳಿಯವರ ಸಾಹಸವನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿ ನಾನು ಇದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡೆ.

ಉರ್ದು ಭಾಷೆಯ ಹೇರಿಕೆಯಿಂದ ತತ್ತರಿಸಿ. ಜೀವಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕನ್ನಡ. ಕರ್ನಾಟಕ ಒಂದಾದ ಮೇಲೆ ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲಗೆ ಚೇತರಿಸಿಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿ. ಅಲ್ಲಿ ಮೇಲೆದ್ದ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಂದಲೂ ಹೊಸ ಹೊಸ ಬರೆಹಗಾರರಿಂದಲೂ ಎಲ್ಲರೂ ಅದೇ ಪ್ರದೇಶದವರಲ್ಲದಿದ್ದರೂ– ತನ್ನ ಜೀವಕಳೆಯುನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿದೆ. ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಒಲವುಳ್ಳ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಯ ಶಿಕ್ಷಕರ ಹುಮ್ಮಸ್ಸಿನ ಕಾರ್ಯ ಪ್ರಶಂಸನೀಯವಾದುದು. ಇದು ಆ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದದ್ದೆಂದು ಹೇಳಬರದಿದ್ದರೂ ಅವರಿಂದ ಆಗಿರುವ ಕೆಲಸ. ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳ ಕನ್ನಡದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಗಮನಾರ್ಹವಾದದ್ದು. ಶ್ರೀ ಸಾಸನೂರ ಅವರಿಂದ ಕಾವ್ಯದೊಸಗೆಯನ್ನು ಪಡೆದ ಶ್ರೀ ಗಂಗನಪಳ್ಳಿಯವರು ತಮ್ಮ ಪ್ರಥಮ ಕವನ ಸಂಗ್ರಹ 'ಬಾಳ ಹಂದರ'ದ ಮೂಲಕ ಬೆಳಕಿಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವದು ಸಂತೋಷದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ.

ಕನ್ನಡವನ್ನು ಮಾತನಾಡಿದರೂ ಅದನ್ನು ಬರೆಯಲುಬಾರದ ಎಷ್ಟೋ ಜನ ತನ್ನ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಇರುವಾಗ 'ಕನ್ನಡಾಂಬೆ ಮತ್ತು ನಾನು' ಎಂಬ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ:

> ಕನ್ನಡದ ಲಿಪಿಯ ಕುಡಿಬಳ್ಳಿಯೊಲು ಬರೆಯಲೇನು ?
> ತಾಯ್ನುಡಿಯ ಸವಿನುಡಿಯು ಕನ್ನಡದ ಕಾಮಧೇನು

ಎಂದು ಹಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವಿಲ್ಲ. ನಾಡು-ನುಡಿಯ ಈ ಅಭಿಮಾನವೇ ಅವರ ಹಲವಾರು ಕವಿತೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರೇರಣೆಯಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡದ ನುಡಿ 'ಕರ್ಣರಸಾಯನ'ವಾಗಿ. 'ಮೋಹನ ಮಂತ್ರ'ವಾಗಿ. 'ಪ್ರೀತಿಯ ಮೆಲ್ಲುಲಿ'ಯಾಗಿ.

ಎಮ್. ಜಿ. ಗಂಗನಪಳ್ಳಿ. ಸವಿಗನ್ನಡ ಪ್ರಕಾಶನ. ಸಿಕಂದ್ರಾಪುರ. ಬೀದರ

'ಜೀವನ ದರ್ಶನ'ವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕವಿ ಜನತೆಗೆ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅರ್ಥವಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ನವ್ಯ ಭಾರತದ ಕನಸು ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದಾಗ–

ಅರುಣ ಕಾಂತಿಯ
ಉದಯ ಚೇತನ
ಎನ್ನ ತನುಮನ ತುಂಬಿದೆ

ಎಂದೂ ಕವಿ ಉತ್ಸಾಹಗೊಂಡು ನುಡಿಯಬಲ್ಲ. 'ನಾಡ ಜನತೆಯ ಒಂದುಗೂಡಿಸೆ' ಅವರ ಕರುಳನ್ನು ಮಿಡಿಯಬಲ್ಲ.

ಛಂದ ನಟಿಯ ತಾಳಕೆ
ಕಾವ್ಯ ಬಂಧ ಮೂಡಿದೆ

ಎಂದು ತನ್ನ ಕಾವ್ಯಾರಂಭವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವ ಇವರು ಅದಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ 'ಬೆಳಕು ಹರಿಯಿತು', 'ಬೇಸಿಗೆಯ ದೃಶ್ಯ', 'ವಿಜಯ ದಶಮಿ', 'ಈ ಯುಗಾದಿ', 'ಬಾಳಗೀತೆ', 'ಏನ್ ಹೇಳಲಿ ?' ಮುಂತಾದ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ 'ಭಾವ ಸೆಲೆಯ ಮಿಂಚಿನಲೆ'ಯನ್ನೂ ಕಾಣಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಮಹಾನುಭಾವರ ಜೀವನದಿಂದಲೂ ಇವರ ಕಾವ್ಯ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದು, ಕೆಲವೆಡೆ ಅದನ್ನು ತಕ್ಕ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೊಳಿಸಿರುವದನ್ನೂ ಮುಂದಿನ ಉದಾಹರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು :

ಸಾಗಿಹನು ಬುದ್ಧನದೊ
ದುಃಖದ ಬೇರಗಿಯಲು
ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ಇರುಳಿನಲಿ
ಕಾಡದಾರಿ ತುಳಿಯಲು ('ಬುದ್ಧನ ತ್ಯಾಗ')

* * * *

ಸಾವಿನಲಿ ಜೀವನದ
ಮಹತಿಯನು ತೆರೆದವನು
ಕ್ರೈಸ್ತನವನು ('ಕ್ರೈಸ್ತನಾರು ?')

* * * *

ಎನ್ನೆದೆ ಹೊಲ ಹದಗೊಳಿಸಿ
ಕೃಷಿ ಮಾಡಲು ಬಾ
ಭಕ್ತಿಯ ಸಸಿ ನೀನೆಟ್ಟು
ಬೆಳೆ ಬೆಳೆಸಲು ಬಾ ('ಬಸವ ಬೇಗ ಬಾ')

* * * *

ಹೃದಯ ಬೃಂದಾವನದೊಳಿಲ್ಲೆ ಕೊಳಲು ಮೊರೆಯುತಿದೆ
ತನ್ನ ಒಳ್ದನಿ ಅರಿಯದಾಗಿ ಜೀವ ತೊಳಲುತಿದೆ

('ಹೃದಯ ಬೃಂದಾವನ')

ಇಷ್ಟಿದ್ದರೂ ಈ ಪ್ರಥಮ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಹೊರತಾದ, ಬರಿಯ ಗದ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಹೇಳಿಬಿಡಬಹುದಾದ, ವಾಚ್ಯವೆನಿಸುವ ಎಷ್ಟೋ ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಕಾವ್ಯದ ಒಂದ ಹದ ಅಲ್ಲಿ, ಇಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಕೈಗೆಸಿಕ್ಕಂತೆ ಮಾಡಿ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದೇ ಹೆಚ್ಚು. ಅದನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುವ, ಹಾಗೂ ಅದಕ್ಕೆ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ದುಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ, ಹಾಗೆಯೇ ಅನುಭವವನ್ನು ಆಳವಾಗಿಸುವ ಕಡೆಗೆ ಈ ಕವಿ ಗಮನಕೊಟ್ಟಷ್ಟೂ ಮುಂದೆ ಇನ್ನೂ ಒಳ್ಳೆಯ ಕವನಗಳು ಇವರಿಂದ ಬಂದಾವು, ಬರಲಿ ಎಂದು ಹಾರೈಸಿ ಅವರಿಗೆ ಶುಭ ಕೋರುತ್ತೇನೆ.

(೧೯೭೮)

೨೪

ಪರಿಸರ

ಶ್ರೀಮತಿ ಸುಕನ್ಯಾ ಮಾರುತಿ ಅವರು ತಮ್ಮ ಪತಿಯೊಡನೆ ಹೊಸಪೇಟೆಯಿಂದ ಧಾರವಾಡದವರೆಗೆ ಬಂದು, ನಾನು ಊರಲ್ಲಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿರುಗಿ ಹೋಗಿ. ಮತ್ತೆ ಪುನಃ ಬಂದು ನನ್ನನ್ನು ಕಂಡರು. ತಮ್ಮ ಕವಿತೆಗಳ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯನ್ನು ಅಳುಕುತ್ತಲೇ ನನ್ನ ಕೈಗಿತ್ತರು. ಈ ತರುಣ ದಂಪತಿಗಳು ವಿನಯಶಾಲಿಗಳಾಗಿರುವುದು ನನಗೆ ಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿತು. ನಾನು ಕುಳಿತ ಮೆಟ್ಟಿನಲ್ಲಿಯೇ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಾಡಿಸಿ "ಪರವಾಯಿಲ್ಲ ಚೆನ್ನಾಗಿವೆ" ಎಂದೆ. ಅವರಿಗೆ ಬಂದಿಷ್ಟು ಧೈರ್ಯ ಬಂದಿತೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. 'ಪ್ರಕಟಿಸಲು ಅರ್ಹವಾಗಿವೆಯೆ?' ಎಂದು ಮತ್ತೆ ಕೇಳಿದರು. 'ಪ್ರಕಟಿಸಬಹುದಲ್ಲ' ಎಂದೆ. 'ನೀವು ಮುನ್ನುಡಿ ಬರೆದರೆ ಮಾತ್ರ' ಎಂದು ತಮ್ಮ ದೃಢ ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರು. ಇದು ಆರೇಳು ತಿಂಗಳುಗಳ ಹಿಂದಿನ ಮಾತು. ಅಚ್ಚಾದ ಫಾರ್ಮುಗಳು ನನ್ನ ಕೈಸೇರಿ ಆಗಲೇ ತಿಂಗಳಾಗುತ್ತಾ ಬಂತೇನೊ. ಈಗ ಆ ಕೆಲಸ ಪೂರೈಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಸಮಕಾಲೀನ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಪರಿಸರ ಪ್ರಜ್ಞೆಗೆ ವಿಶೇಷ ಒತ್ತು ಬೀಳುತ್ತಿರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸುಕನ್ಯಾ ಅವರ ಕವಿತೆ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಆ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಹೆಜ್ಜೆಯಿರಿಸಿದೆ. 'ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ'ರುವ ಸಾಮಾಜಿಕ. ನೈತಿಕ ಹಾಗೂ ಕೆಲಮಟ್ಟಿಗೆ ರಾಜಕೀಯ ಅಂಶಗಳು ಇವರ ಅನುಭವವಕ್ಕೆ ತಾಕಿದಾಗ ಉಂಟಾದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಇಲ್ಲಿಯ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದೆ. ವಸ್ತುನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಎಷ್ಟುಬೇಕೋ ಅಷ್ಟು ಮಾತನ್ನು ಹಸನಾಗಿಯೇ ಬಳಸಿ. ಆದಷ್ಟುಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೇಳುವ ರೀತಿ ವಾಚ್ಯವಾಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಇಲ್ಲಿ ಮೆಚ್ಚಬೇಕಾದ ಅಂಶ.

ಅನುಭವಗಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆ ತಕ್ಕ ಸಂಕೇತಗಳನ್ನು ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. 'ವಿಮಾನಬಂತು'. 'ಈ ರಸ್ತೆ'. 'ಅರಿವು'. 'ವಿದ್ರೋಹ' 'ಕಳಕೊಂಡವನು' ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಕವಿತೆಗಳು ಇದಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿವೆ.

ತನ್ನತನವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಇವರ ಕವಿತೆ ಅನುಭವ ವಿಸ್ತಾರಗೊಂಡಂತೆ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಹದವನ್ನು ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಮುಕೊಳ್ಳುವ ಭರವಸೆ ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತದೆ. ಅವರ ಕಾವ್ಯೋಪಾಸನೆ ನಿರಂತರ ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಮುಂದುವರಿಯಲಿ ಎಂದು ಹಾರೈಸಿ ಅವರಿಗೆ ಶುಭ ಕೋರುತ್ತೇನೆ.

(೧೯೭೮)

ಶ್ರೀಮತಿ ಸುಕನ್ಯಾ ಮಾರುತಿ. ಸಮತಾ ಪ್ರಕಾಶನ. ಹೊಸಪೇಟೆ

೨೫

ಮನೆಮನೆಗೆ ಬೇಲಿ

ಉದ್ಯೋಗದ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಯಿಂದಾಗಿ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಿಂದ ದೂರ ಉಳಿಯಬೇಕಾಗಿ ಬಂದರೂ ಕನ್ನಡ ವಾಚಕಲೋಕ ಸದಾ ಸ್ಮರಣೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಲೇಖಕರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಸನದಿಯವರೂ ಒಬ್ಬರು. ಅವರು ಎಲ್ಲಿದ್ದರೂ ತಮ್ಮ ಬರವಣಿಗೆಯೊಂದಿಗೆ ಕನ್ನಡದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿ ಕನ್ನಡಿಗರ ಸಂಘಟನೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಲುಗೊಳ್ಳುತ್ತ. ತಮ್ಮ ಸರಸ ಸಜ್ಜನಿಕೆಯಿಂದ ಸ್ನೇಹವಲಯವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಬಲ್ಲವರು. ಮುಂಬಯಿ ಆಕಾಶವಾಣಿಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಸನದಿಯವರ ಸದ್ದಿಲ್ಲದ ದುಡಿಮೆ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣವೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ತಪ್ಪಾಗದು. ಲೇಖಕರು ಯಾವುದೇ ಗುಂಪುಗಾರಿಕೆಗೆ ಒಳಗಾಗದೆ. 'ಕನ್ನಡತನವೊಂದಿದ್ದರೆ ಸಾಕು. ನೀನಮ್ಮಗೆ ಕಲ್ಪತರು' ಎಂಬ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು. ಎಲ್ಲರೊಳಗೊಂದಾಗಿ ನಡೆಯುವ ಹದವನ್ನು ಅವರು ಗಳಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಈ ಕವನಸಂಕಲನಕ್ಕೆ ಮುನ್ನುಡಿಯ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಎಷ್ಟೂ ಇರದಿದ್ದರೂ ನಾನು ಎರಡು ಮಾತು ಬರೆಯಬೇಕೆಂದು ಅವರು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಬರವಣಿಗೆ ಹಾಗೂ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಆಸ್ಥೆತಳೆದಿರುವ ನನಗೆ ಅದು ಸಂತೋಷದ ವಿಷಯವೂ ಹೌದು.

ಸನದಿಯವರು ಸಣ್ಣ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ; ಗೀತರೂಪಕಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅನುವಾದ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ; ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯರಚನೆಯ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿಯೇ ಶಿಶುಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷವಾದ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹಾಗೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕಾವ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅವರು ಮಾಡಿರುವ ಕೃಷಿ ಗಮನಾರ್ಹವಾದದ್ದು. ಇದುವರೆಗೆ ಅವರು ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವ ಒಂಬತ್ತು ಕವನಸಂಕಲನಗಳು ಅವರ ಕವಿಹೃದಯವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಂಗೊಳಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿವೆ. ಮುಕ್ತಮನಸ್ಸಿನ. ಸರಳ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಜೀವಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಬದುಕಿನ ಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ಏನೇನು ಕಾಣಬಹುದೊ. ಯಾವ ಯಾವ ಅನುಭವಗಳು ಬಂದೊದಗಬಹುದೊ. ಅವುಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಆಯಾ ಕಾಲದ ಕಾವ್ಯರಚನೆಯ ಒಲವು-ನಿಲವಿನೊಂದಿಗೆ ಇವರು ಮೂಡಿಸುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಜನತೆಯೊಡನೆ ಎಲ್ಲ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿ. ತಮ್ಮ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಕ್ಕನುಸರಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ

ಬಿ. ಎ. ಸನದಿ. ಉದಯ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಳಗಾವಿ

ನುಡಿಗೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಭಾವಗೀತೆಗೆ ಅವರು ಎತ್ತಿದ ಕೈಯಾದರೂ ಭಾವ-ಬುದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಮಿದ್ದಿ ಹದಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಾದ ಗುಣವನ್ನೇ ತೋರಿದ್ದಾರೆ; ಜೊತೆಗೆ ವಿನೋದಗುಣವನ್ನೂ ಮೆರೆದಿದ್ದಾರೆ. 'ಧ್ರುವಬಿಂದು' (೧೯೭೫) ಸಂಕಲನಕ್ಕೆ ಮುನ್ನುಡಿ ಬರೆಯುತ್ತ ಶ್ರೀ ಗೋಕಾಕರು 'ಈ ಕವಿತೆಗಳ ರಚನಾಕ್ರಮದಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ವಿವರಪೂರ್ಣವಾದ ಅವ್ಯಾಹತ ಕ್ರಮವಿದೆ' ಎಂಬುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಮೇಲಿನ ಕವನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅದು ವಿವಿಧ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಸೊಗಸುಗೊಳ್ಳುತ್ತ. ಸುಟಿಯಾಗುತ್ತ 'ಮನೆಮನೆಗೆ ಬೇಲಿ'ಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ನೆಲೆಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡಿದೆಯೆನ್ನಬಹುದು.

ಕಣಕದ ಸಣ್ಣ ಉರುಳಿಯನ್ನೇ ಹೊಸೆಹೊಸೆದು ಸೇವಿಗೆಯನ್ನು ಬಳ್ಳಿ ಬಳ್ಳಿಯಾಗಿ ತೋರಣಕಟ್ಟುವಂತೆ ಇಲ್ಲಿಯ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ವಸ್ತು ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳ್ಳುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಮೊದಲ ಕವಿತೆಯಾದ 'ಮನೆಮನೆಗೆ ಬೇಲಿ' ಹೇಗೆ ವಿವಿಧ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಮನಮನದ ಬೇಲಿಯೂ ಆಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಅನುಭವದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮಗ್ಗಲುಗಳನ್ನೂ ತೆರೆಯುತ್ತದೆ. 'ಇಲ್ಲಿ ಬದುಕಿದ್ದವರ ಹೊಲಮನೆಗೆ ಬೇಲಿ' ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ. 'ಸತ್ತವರ ಗೋರಿಗಳ ಸುತ್ತಲೂ ಬೇಲಿ' ಯಾಗಿರುವುದೇ ಒಂದು ದುರಂತ. 'ಮುಕ್ತ. ಸಂಯಮಯುಕ್ತ ಬದುಕಿನ ಕೀಲಿ'ಯನ್ನು ತೆರೆದರೆ ಮಾತ್ರ ಈ ಬೇಲಿಗಳ ಹಾವಳಿಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಬಹುದೆಂಬುದನ್ನು ಈ ಕವಿತೆ ಒಡನುಡಿಯುತ್ತದೆ. ಪವಾಡ-ಗಿವಾಡಗಳ ಗೀಳಿರದೆ ಜನರಿಂದ 'ಬಾಬಾ' ಎಂದು ಆತ್ಮೀಯವಾಗಿ ಕರೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ. ಜನರನ್ನು ಹತ್ತಿರ ಹತ್ತಿರ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಕವಿಯ ಆಶೆ. ಆಶಯ 'ಪವಾಡ'ದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. 'ನಿದ್ದೆಗಣ್ಣೊಳು ಬಿರಿವ ಮುಗ್ಧ ಜೀವದ ಕಿಲ ಕಿಲ ನಗುವೂ ಪವಾಡ' ಕವಿಯ ದೃಷ್ಟಿಗೆ. ಕವಿಯ ಇದುವರೆಗಿನ ಜೀವನಾನುಭವ ಈ ಕವಿತೆಗೆ ಕಳಸವಿಡುತ್ತದೆ :

ಹಲವು ಸಲ ನಿನ್ನೆಗಳ ನೆನಹುಗಳ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡದೆ
ನಾಳೆಗಳ ಕನಸುಗಳ ಹೊತ್ತು ನಡೆದೆ.
ಒಂದು ದಿನ ಕಾತರಿಸಿ
ಆದರ್ಶಗಳ ಗಂಟು ತಲೆದಿಂಬಗಿರಿಸಿ
ರಾತ್ರಿ ಬೆಳಗುವ ಲಕ್ಷನಕ್ಷತ್ರ ಛತ್ರದಡಿ
ಆಸರವ ಪಡೆದೆ. ಮರುದಿನವೆ ಚೇತರಿಸಿ
ಹೊಸ ಕ್ಷಿತಿಜ ಕರೆದತ್ತ ಕೈಬೀಸಿ ನಡೆದೆ.
ಈ ದಾರಿಯುದ್ದಕ್ಕು ನನ್ನ ಲೆಕ್ಕದೊಳಿಲ್ಲ
ಕಲ್ಲರಳಿ ಹೂವಾದ ಒಂದೂ ಪವಾಡ.
ನೀರೊಡಲಿನಿಂದೊಗೆಯದಿರುವ ಮೋಡ!

'ದಿಗಿಲುಗೊಳಿಸುವ ನೂರೆಂಟು ಅನುಭವಗಳ', 'ಇಂದಿನ ಹಾಡು' ದೀರ್ಘವಾದ ಒಂದೇ ವಾಕ್ಯದಂತೆ ಉಸಿರು ಬಿಡದೆ ನಡೆದು 'ನಿನ್ನ ಮುಖ ಕಾಣುವುದೇನೊಮ್ಮೆ ಇಣಿಕಿ ನೋಡು' ಎಂಬ ತಿರುವಿನೊಂದಿಗೆ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಸನದಿಯವರ ಈ ಮಾದರಿಯ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ 'ನಮ್ಮ ಸರಸತೀ ವಿಚಾರ' ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿಯೇ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದದ್ದೆನ್ನಬಹುದು. ಒಂದಾದ ಮೇಲೊಂದು ನುಡಿಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ನೇಯುತ್ತ, ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವ ಸಹಜ ಕಲೆಗಾರಿಕೆ ಇಲ್ಲಿದೆ. ಇಂದಿನ ಜೀವನದ, ಹಾಗೆಯೇ ಕಾವ್ಯ ಧೋರಣೆಯ ನಾನಾ ಬಗೆಗಳನ್ನು ಸುರುಳಿ ಬಿಚ್ಚುತ್ತ, ಯಾವುದು ಸಲ್ಲದೆಂಬುದನ್ನು ಅಲ್ಲಲ್ಲೇ ಧ್ವನಿಸುತ್ತ, ದುಡಿವವರ ಮೌನಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಧ್ವನಿಯ ನೀಡುವ' ಬಯಕೆ ಸೂಚಿತವಾಗಿದೆ. ತನ್ನ ವಿಶಿಷ್ಟತೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾದ ಭಾಷೆ, ಲಯಗಳ ಮೂಲಕ ಹೊಸತನವನ್ನು ದಕ್ಕಿಸಿಕೊಂಡು, ಕಾವ್ಯದ ಧೋರಣೆಯಾವುದೇ ಇದ್ದರೂ ಅದರ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಕಲಾತ್ಮಕವಾಗಿರುವಂತೆ ಈ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

'ವಾಸ್ತವ', 'ಶಬ್ದಸೃಷ್ಟಿ' 'ಬದುಕು ಮಾತಾಡುವದು', 'ಭೂತ' ಮೊದಲಾದ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಬದುಕಿನ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತನದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪರಿಗಳಿವೆ. ಕಪಟ, ವಂಚನೆ, ಆಡಂಬರ, ಆಟಾಟೋಪಗಳನ್ನು ಕಟುವಾಗಿ ವಿಡಂಬಿಸಬಲ್ಲ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು 'ನಾನೇನು ಮಾಡುವೆ', 'ಹೇಳಿ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ' ಮೊದಲಾದ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಮನಸ್ಸಿನ ಒಂದು ಭಾವನೆಯನ್ನು ತಕ್ಕ ನಿದರ್ಶನದೊಂದಿಗೆ ಅದರ ಸಾಮ್ಯ-ವೈಷಮ್ಯದೊಂದಿಗೆ ನಿರೂಪಿಸುವ ಕಲೆ 'ಕಪ್ಪು', 'ನಾನಾರು' ಮುಂತಾದ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದರೆ, 'ಅಂತರ್ಮುಖಿ', 'ಗಣಿತ', 'ಬಂಜೆ ಮೋಡ' ಮುಂತಾದವು ಹನಿಗವನಗಳಾಗಿ ಹರಳುಗೊಂಡಿವೆ. ಭಾವಗೀತೆಯ ಛಂದವನ್ನು ಇನ್ನೂ ಚೆಂದವಾಗಿ ಪಡೆದಿದೆ 'ಮಹಾಕವಿಗೆ ಶರಣು'. 'ಅಂತರಾಳ ಗೆದ್ದು ಅಂತರಿಕ್ಷಕೆ ನೆಗೆವ' ಆರೋಗ್ಯಕರವಾದ ದೃಷ್ಟಿ 'ಹೊಸಪಯಣ'ಕ್ಕೆ ಹೊಳಹು ಹಾಕಿದೆ.

ಕಾವ್ಯ ವಸ್ತುವಿನ ವಿವರಗಳಿಗೆ ಹಾತೊರೆಯುವಾಗಲೂ ಅವುಗಳನ್ನು ಔಚಿತ್ಯಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಕಲಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಬಂಧಿಸುವ ಕ್ರಮ ಇಲ್ಲಿ ಇನ್ನಿಷ್ಟು ಬಲಗೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಅನಗತ್ಯವೆನಿಸುವ, ಅಂತೆಯೇ ವಾಚ್ಯಕ್ಕೆಡೆಗೊಡುವ ಅಂಶ ಕಡಿಮೆಯಾದಂತೆ ಭಾವ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ ಇನ್ನಿಷ್ಟು ಪುಟಗೊಳ್ಳಬಹುದು. ಮುಕ್ತ ಛಂದದ ಆಡುಮಾತಿನ ಲಯವೇ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿದ್ದರೂ ಅದನ್ನು ಇನ್ನಿಷ್ಟು ಹಿಡಿತಕ್ಕೊಳಪಡಿಸಿದಾಗ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಗುವು ಉಂಟಾದೀತು. ಶಬ್ದಕ್ಕಿರುವ ವ್ಯಂಜನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಇವರ ಕಾವ್ಯಶೈಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿರುವುದಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅರ್ಥದ ನೆಲೆಗಳಿಗೂ ಅದು ಆಗೀಗ ಚಾಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಆದರೆ

'ಅಳಕುಗಳ ಸೆಳಕುಗಳ'. 'ಮಂದಿಗಳ ಚಂದಿಗಳ'. 'ದಿಕ್ಕುಗಳ ಸುಕ್ಕುಗಳ'. 'ಲಾಭಗಳ ಲೋಭಗಳ' ಇತ್ಯಾದಿ ನುಡಿಜೋಡಣೆ ಅರ್ಥಪುಷ್ಟಿಯನ್ನೊದಗಿಸಿದಂತೆ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ.

ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಆಗೀಗ ಏಳುವ ಗೊಂದಲಗಳನ್ನು ತಲೆಗೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳದೆ. ತಮ್ಮ ಅನುಭವ. ಅನಿಸಿಕೆಗಳನ್ನು ಕಾವ್ಯದ ಮೂಲಕ ನಿವೇದಿಸುತ್ತ. ಸ್ವಂತಿಕೆ ಹಾಗೂ ಸಹಜ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಗಿರುವ ಸನದಿಯವರ ಸಾಧನೆ ಮೆಚ್ಚುವಂತಹದು. 'ಹೊಸ ಪಯಣ'ದಲ್ಲಿ ಕವಿಯೇ ನುಡಿದಿರುವಂತೆ–

ಹೌಹಾರಿ ಅತ್ತಿತ್ತ ಓಡಾಡುವವರ ನಡುವೆ
ಸ್ತಂಭದೊಲು ನಿಂತು
ನಿಂತಲ್ಲೆ ದೀಪಸ್ತಂಭವಾಗು

ಎಂದು ನಾನೂ ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ.

(೧೯೮೧)

೨೬

ವಿಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಕವಿತೆಗಳು

ದಿವಂಗತ ವಿಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಆಯ್ದು ಪ್ರಕಟನೆಗೆ ಅಣಿಗೊಳಿಸಿರುವ ಶ್ರೀ ಕಾಶೀಪುಟ್ಟ ಸೋಮಾರಾಧ್ಯರು ತಮ್ಮ ತಂಗಿಯ ಮಗಳ ನೆನಪಿಗೆ ಈ ಮೂಲಕ ಒಳ್ಳೆಯ ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರನ್ನು ಅಭಿನಂದಿಸುತ್ತ, ಸನ್ಮಿತ್ರರಾದ ಅವರ ಕೋರಿಕೆಯಂತೆ ಇಲ್ಲಿ ಎರಡು ಮಾತು ಸಹತೋಷದಿಂದ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಈ ಸೋದರಿ ಎಂ. ಎ. ಗೆ. ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಅಕಾಲ ಮರಣಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾದುದು ಅತ್ಯಂತ ವಿಷಾದದ ಸಂಗತಿ. ಆಕೆ ತನ್ನ ಆತ್ಮ ಸಂತೋಷಕ್ಕಾಗಿ ಬರೆದು ಬಿಟ್ಟು ಹೋದ ಈ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಓದಿದಾಗ ಬೆಳೆಯಬಹುದಾಗಿದ್ದ ಆ ಕೋಮಲ ಕವಿಜೀವದ ಬಗ್ಗೆ ಇನ್ನಿಷ್ಟು ಮರುಗುವಂತಾಗುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಾರ್ಥನೆ, ಹಂಬಲ, ಅಭೀಪ್ಸೆ, ಅರ್ಪಣ ಭಾವಗಳಿಂದ ತುಂಬಿ ತುಳುಕುತ್ತಿವೆ ಈ ಪದ್ಯಗಳು. ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ತನ್ಮಯತೆಯಿಂದ ಸೋಜಿಗಗೊಳ್ಳುತ್ತ, ಮನಸ್ಸನ್ನು ಅರಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ, ದೈವೀಚೇತನಕ್ಕೆ ಸಾಗಿದ ಬಗೆ ಇಲ್ಲಿಯದು. ಬೆಳ್ನೊರೆಯ ಮೋಡದಲ್ಲಿ ಕರಗುವ, ಹಕ್ಕಿಗಿಂತ ಹಗುರಾಗಿ, ಗಾಳಿಗಿಂತ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ದೂರದ ಗಗನಕ್ಕೆ ಹಾರಿ, ಚುಕ್ಕಿಯೊಡನೆ ಚಲುವಾಗಿ ಆಡುವ ಮುಗ್ಧ ಬಯಕೆ; ಹುಲ್ಲಿನ ಮೇಲಿನ ಮುತ್ತಿನ ಹನಿಗಳನ್ನು ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ಸುರಿಸಿದ ಕಣ್ಣೀರು ಎಂಬ ಕಲ್ಪನೆ; ತಾರೆಗಳು ಗುಂಪು ಗುಂಪಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವುಗಳ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತನ್ನಂತೆ ಏಕಾಂತನದ ಬೇಸರವಿಲ್ಲವೆಂಬ ಅನಿಸಿಕೆ; ಮಲ್ಲಿಗೆ ಹೂವಿನಲ್ಲಿಯ ಕಂಪು 'ಯಾವ ತಪದ ಪುಣ್ಯ ಫಲವೋ' ಎಂಬ ಪರಿಭಾನೆ; ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ ಪತಂಗಗಳ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಆನಂದ ತನಗಿಲ್ಲವೆಂಬ ಕೊರಗು; ಕೆಳಗಿನ ಭೂಮಿಯ ನೀರನ್ನು ಮೇಲಿನ ಸೂರ್ಯನ ಬೆಳಕನ್ನು ಹೀರಿ ಉನ್ನತವಾಗಿ ಬೆಳೆಸಿದ ವೃಕ್ಷ, ಭೂದೇವಿ ಗಗನಕ್ಕೇರುವ ಏಣಿಯಂತೆ ಬಣ್ಣಿಸಿದ ನುಡಿಚಿತ್ರ; ಮಧುರ ನಗೆಯ ಸೊಗಸು ಬೀರುವ, ಮಗುವಿನ ಆಕರ್ಷಣೆಯ ಗುಟ್ಟೇನು ಎಂಬ ಚಿಂತನೆ– ಇವೆಲ್ಲವೂ ಈ ಕವಿತೆಗಳ ಹಿಂದಿರುವ ಮನೋಧರ್ಮ ಎಂಥದು ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ.

ಕಾವ್ಯರಚನೆ ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಹದಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಆಶಯ ತಕ್ಕ ಆಕಾರವನ್ನು ಪಡೆಯಲಿದ್ದಂತೆಯೇ ಆ ಜೀವ ಕಣ್ಮರೆಯಾದದ್ದು ನಿಜಕ್ಕೂ ದೊಡ್ಡ ನಷ್ಟ. 'ಪರಿಶುದ್ಧ ಕುಸುಮವಿದು ಸ್ವೀಕರಿಸು ಪ್ರಭುವೆ' ಎಂಬ ಇಲ್ಲಿಯ ಕವಿತೆಯೊಂದರ ಭಾವ ಬಂಧುಬಳಗಕ್ಕೆಲ್ಲ ಸಮಾಧಾನವನ್ನುಂಟುಮಾಡೀತೆಂದು ಆಶಿಸುತ್ತೇನೆ.

(೧೯೮೧)

ವಿಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿ ಗೊರವನಹಳ್ಳಿ, ಮಂಗಳ ಪ್ರಕಾಶನ, ಧಾರವಾಡ

೨೭

ಕಟ್ಟ್ಯಾಣಿಸತಿಯೆಂದು ಕರದೇನ

'ಬದುಕು' ಹಾಗೂ 'ಕೊಲ್ಲಲೇ ಸಾಯಲೇ' ಎಂಬ ತಮ್ಮ ಮೊದಲಿನ ಎರಡು ಸಂಕಲನಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಳಕಳಿಯನ್ನೂ ಬಂಡೇಳುವ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನೂ ಸರಳವಾಗಿ ಹಾಗೂ ನೇರವಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೊಳಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ ಬಾಪುಗೌಡ ಪಾಟೀಲರು ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣಿನ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ ಹಲವು ಕವನಗಳನ್ನು ಓದುಗರಿಗೆ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಕವನಗಳಿಗೆ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಹಳ್ಳಿಯ ಬದುಕಿನ ಪರಿಸರವೇ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿದ್ದು ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಭಾವ-ಭಾಷೆ. ಆ ಬದುಕಿನ ಇತಿಮಿತಿಗಳು ತಕ್ಕ ಪೋಷಣೆಯೊದಗಿಸಿವೆ. ಜೀವನ ಸಂತೋಷದ ಮೂಲಭೂತ ನೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಮದ ಒಗರಿಗೂ, ಪ್ರೇಮದ ಹೊಗರಿಗೂ ಪ್ರಮುಖವಾದ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಸಂತೋಷವು ಅಲೆ ಅಲೆಯಾಗಿ ಜಾನಪದ ನುಡಿಗಟ್ಟನ್ನೂ ಅದರದೇ ಛಂದವನ್ನು ಪಡೆದು ಯಾವ ತಾತ್ವಿಕ ಮೌಲ್ಯಕ್ಕೂ ಜೋತು ಬೀಳದೇ ಹೊರ ಹೊಮ್ಮಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಒಡಮೂಡಿರುವ ಪ್ರೀತಿ-ಪ್ರಣಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ನುಗ್ಗದೇ ತನ್ನ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಸಿಯನ್ನೂ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಅದರ ಗುರಿ 'ನಾಕೂರ ಮಂದ್ಯಾಗ ಒಂದಾಗಿ ಚಂದಾಗಿ ಬಾಳು'ವುದೇ ಆಗಿದೆ.

ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ 'ಹುಸಿ ನಗಿಯ ನಕ್ಕು', ಎದಿ ಕದವ ತೆರೆದು, ಮನಕದ್ದ, ಹಂಗಾಮದ ಹುಡುಗ ಹುಡುಗಿಯರ ಪರಸ್ಪರ ಆಕರ್ಷಣೆ, ಒಲವಿನ ಕೋಮಲತೆ ನೆನಪುಗಳ ನೀರೂರುವಿಕೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿ ನೂತನ ಪ್ರತಿಮೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಪಡೆದಿವೆ. ನಿಸರ್ಗದ ಪರಿಸರದೊಂದಿಗೆ ಆಯಾ ಭಾವಗಳು ಕಾವುಗೊಂಡಾಗ ಅವಕ್ಕೆ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಕಮನೀಯತೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ :

ಹರಿಯುವ ಹೊಳಿಯೆಲ್ಲ ಹೊನ್ನ
ಬಣ್ಣಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿ ನಿಂತ ಹುಡುಗಿಯ
ನಿಲುವೆಲ್ಲ ನಿಲುಗನ್ನಡಿಯೊಳಗ ಮೂಡಿದ್ಹಾಂಗ

('ನಿಲುವೆಲ್ಲ ನಿಲುಗನ್ನಡಿ....')

ಬಾಪುಗೌಡ ಪಾಟೀಲ, ಕವಿತಾ ಪ್ರಕಾಶನ, ತಾಳಿಕೋಟಿ

ಹಾಲ್ಗಾಳ ತಿನ್ನುವ ಹಿಂಡಕ್ಕಿ ಕಾಯಾಕ ಮನಸಿಲ್ಲ
ಮಾರಾಯ ಮಾದೇವಿ ನನ್ಮನಸು ಕುಕ್ಕಿ ತಿಂದಾಳೋ
ಕಲ್ಲ ಕವಣೀಯ ಬೀಸಿದರ ನಿಲುನ್ಯಾಗ ಹಕ್ಕಿ ಅಡಗಿದ್ಹಂಗ.
ಮಾದೇವಿ ಮನಸೊಳಗ ಅಡಗಿ ಕುಂತಾಳೋ
('ಅರಗಿಣಿಯು....')

ನಿನ್ನ ನಗಿಯು ಹುಣ್ಣಿಮಿ
ರಾತ್ರಿಯಂಗಿತ್ತ ಬೆಳ್ಳನ ಬೆಳದಿಂಗಳಂಗಿತ್ತ
ಸುದ್ದs ಬೆಳದಿಂಗಳಂಗಿತ್ತ ಸುರಕೊಂಡು
ಕುಡಿಯುವ ಮಜ್ಜಿಗಿಯಂಗಿತ್ತ
('ನಿನ್ನನಗಿಯು')

ಈ ಮೊದಲ ಘಟ್ಟದ ಹುಡುಕಾಟ. ಮಿಡುಕಾಟಗಳ ನಂತರ ಇಂಥ ಒಲವಿನ ಜೋಡಿಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಹಲವಾರು ಚಿಂತೆಗಳು ಅವರನ್ನು ಕಾಡದೇ ಇರುವದಿಲ್ಲ. ಆ ಎದೆಗುದಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಧೈರ್ಯ ಆಗಲೇ ಇವರಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಳ್ಳತೊಡಗಿರುತ್ತದೆ: ಒಡಲಾಳವೂ ತಿಳಿಗೊಳ್ಳತೊಡಗುತ್ತದೆ:

ಚಿಂತ್ಯಾಕ ಹುಡುಗಿ ಹಂತೇಕ ಬಾರ
ನಿನ್ನ ಚಿಂತೀಯ ಹೋಳ ಮಾಡತೀನಿ
ನೀ ಪಿಳಿ ಪಿಳಿ ಕಣ್ಣ ಬಿಡತಿದ್ದರ ಹಾಂಗ
ನನ್ನ ಎದಿಯಾಗ ಸುಣ್ಣ ಎರದ್ಹಾಂಗ
('ಚಿಂತ್ಯಾಕ ಹುಡುಗಿ')

ಒಳಮನಸ ಒಗಟ ಒಡಿದೆಲ್ಲ
ತಿಳಿನೀರಿನಂತಾಗಬೇಕು
ಒಲವೆಲ್ಲ ಒಡಗೂಡಿ ಒಡಲಾಳ
ಮೂಡಿ ಬರಬೇಕ
('ಹುಡುಗಿ ನೀ ಬೆಂಗಡಗಿ....')

ಮನಬಿಚ್ಚಿ ಮಾತಾಡತಿದ್ರ ಹಾಂಗ
ಎದಿತುಂಬ ಕಾರಂಜಿ ಪುಟಿದ್ಹಾಂಗ
ಒಲವು ಗೆಲುವಿನ ನಾಡಿ ಬಡಿ ಬಡಿದು
ರಕುತದ ಚಿಲುಮಿ ಚಿಮ್ಮಿದಾಂಗ
('ಅರಳಿದ ಮಲ್ಲಿಗಿ....')

ಈ ಒಲವು ಫಲಿಸಿ ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನ ಪ್ರಾರಂಭವಾದಾಗ ಅದಕ್ಕೊಂದು ಬೇರೆ ಗತಿ ದೊರಕುತ್ತದೆ. ಜೊತೆ ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ಕ್ಷೇಮ ಸ್ಫುಟಗೊಳ್ಳತೊಡಗುತ್ತದೆ. 'ಪ್ರೀತೆಂಬ ವಸ್ತುವಿಗೆ ಸಾಲಿಲ್ಲ ಸಮುದಿಲ್ಲ' ಎಂಬುದನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಗಲಿಕೆಯೂ ಅಸಹನೀಯವಾಗುತ್ತದೆ.

'ಹಗಲು ಹೊಲದಾಗ, ರಾತ್ರಿ ಮನಿಯಾಗ
ಹತ್ತಾರು ಕೆಲಸ ಹೊತ್ತು ಮುಗಿಸಾಕಿ

ತೌರಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಗಂಡನ ಜೀವ ಮರ ಮರ ಮರುಗುತ್ತದೆ :

ಮನದೊಳಗ ಒಲವಿನ ನಿಲುವೆಲ್ಲ
ಆಕಾರ ತಾಳ್ಯಾವು ಆಕಾರ ತಾಳ್ಯಾವು ಅವು
ದೂರ ದಾರಿ ಮಡದಿಯ ಕೈಮಾಡಿ ಕರೆದಾವು.

('ನಗು ನಗುತ ಇರುವಾಕಿ')

ಆಕೆ ಮೊದಲ ಸಲ ತೌರಿನಿಂದ ಗಂಡನ ಮನೆಗೆ ಹೊರಟಾಗ ಬಂದ ದುಃಖವೇನೂ ಕಡಿಮೆಯದಲ್ಲ –

ನೆರೆದ ಮಂದ್ಯಾಗ ಗೌರಿ
ಅಳುನುಂಗಿ ನಕ್ಕಾಳ, ಹೆತ್ತವರ
ಪಾದಕ್ಕ ಹಣೆಹಚ್ಚಿ ಒತ್ತರಿಸಿ ಅತ್ತಾಳ

('ತಿರುತಿರುಗಿ ತೌರೂರ')

ತಮ್ಮ ನಿತ್ಯದ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾನಿ ಬ್ಯಾಸರಕಿ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಹಂಚಿಕೊಂಡು. ಹೆಗಲಿಗೆ ಹೆಗಲು ಹಚ್ಚಿ. ಬೆನ್ನ ಹಿಂದಿನ ನೆರಳಿನಂತೆ ಕೂಡಿ ದುಡಿಯುತ್ತ 'ಪ್ರೀತಿಯ ಸುರಕೊಂಡು ಕುಡಿಯಬೇಕೆಂಬ' ನಿಲುಮೆ ಅವರದು. ಬಂದ ಬಡತನಕ್ಕೆ ಹೆವರಿ ಸಾಗಿ ಹೋಗುವ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳದೇ ಗಟ್ಟಿಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿ–

ಮುಗಿಲಾನ ಮೋಡ ಮುಂದಕ ಸಾಗಿದಂಗ
ಸಾಗಿ ಮುಂದಕ ಹೋಗಬೇಕ

ಎಂಬ ತಿಳಿವನ್ನು ಅವರ ಬದುಕೇ ಅವರಿಗೆ ತಂದುಕೊಡುತ್ತದೆ.

ಹಳ್ಳಿಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಹೀಗೇ ಬದುಕು ಸಾಗಿಸುತ್ತಾರೆಂದು ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಇಜ್ಜೋಡಿಗಳಿವೆ. ಇರುಸು-ಮುರುಸುಗಳಿವೆ. ಜೊತೆಗೇ ವಿನೋದದಿಂದ ಅದನ್ನು ಹಗುರುಗೊಳಿಸುವ. ಹಾಸ್ಯಭಾವದಿಂದ ಹಾಳತಗೊಳಿಸುವ ಗುಣವೂ ಇದೆ. ಅಂಥ ವಾಸ್ತವ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನೂ ಕವಿ ಇಲ್ಲಿ ನೀಡದೇ ಇಲ್ಲ :

ತೋಳಾಗ ತಾಂಬರ ವಂಕಿಯಿಟ್ಟು, ಕಾಲಾಗ
ತಗಡಿನ ಪಿಲ್ಲೆ ತೊಟ್ಟು ಗಡಗಡ ನಡಿಯಾಕ
ಇಕೀ ಸಾಮದೋಮ ಬಿಜಾಪುರದ
ಮುಲ್ಕ ಮೈದಾನ ತೋಪಿನಂಥಾಕಿ

('ರೊಕ್ಕಾ ಜಣಜಣ')

ಎಂದು ವಾಡಸಿ ಹೆಂಡತಿಯ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಗಂಡನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಬಿಡಿಸಿದರೆ. ಹೆಂಡತಿಯ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಸೋಮಾರಿ ಗಂಡನ ಚಿತ್ರವನ್ನೂ ಕಾಣಬಹುದು.

ಉಂಡುತಿಂದು ಹೊಲಕ ಹೋಗೂವ
ಬಿಟ್ಟುಗೊಟ್ಟು ಒಂದರಮ್ಯಾಲ ಒಂದ ಹಾಸಗಿ
ಹಾಸಿ ಸುಸ್ತಾಗಿ ನಿದ್ದಿ ಮಾಡತಾನ
ಕುಂಬಕರ್ಣನಂಗ ನಿದ್ದಿ ಮಾಡತಾನ.

('ತೊತ್ತಬೇಡತಾಳ')

ಹೀಗೆ ನಮ್ಮ ಜನಪದ ಜೀವನವನ್ನು ಹತ್ತಿರದಿಂದ ಕಂಡು ಚಿತ್ರಿಸಿರುವ ಈ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕ ನಾಗರಿಕ ಜೀವನದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣದಿರುವದು ಸ್ವಲ್ಪ ಸೋಜಿಗವಾಗಿ ತೋರಬಹುದು. ಆದರೂ ಈಗಲೂ ಇಂಥ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ಕೊರತೆಯೇನು ಇಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನೂ ನಾವು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಡಬೇಕು. ಈ ಕವಿತೆಗಳ ಛಂದ ಇನ್ನಷ್ಟು ವೈವಿಧ್ಯವನ್ನೂ ಬಂಧ ಇನ್ನಷ್ಟು ಬಿಗುವನ್ನು ರಚನಾ ಕೌಶಲ್ಯವನ್ನೂ ಬಯಸುವಂಥದು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಹಾಗೇ ವಾಚ್ಯದ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಬಿಡುವ ಪದ್ಯಗಳು ಸಾಕಷ್ಟಿವೆ. ಆದರೂ ಜನಪದ ಮೂಲದ ಇಂದ್ರಿಯಗಮ್ಯ ಜೀವನದ ಉತ್ಕಟತೆಯನ್ನು ಹೊಮ್ಮಿಸುವ ಇಂಥ ಸಂಗ್ರಹಗಳು ಈಗಲೂ ಸ್ವಾಗತಾರ್ಹವೆಂದೇ ನಾನು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ.

(೧೯೮೨)

೨೮

ದಾಸಾಳ

ಐದು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಅಂಕೋಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೆನರಾ ವೆಲ್‌ಫೇರ ಟ್ರಸ್ಟ್‌ನವರು ಏರ್ಪಡಿಸಿದ ಸಮಾರಂಭವೊಂದರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ದಿನಕರ ದೇಸಾಯಿಯವರ ೨೫೦೦ ಮುಕ್ತಕಗಳ ಮಾಲೆ 'ದಿನಕರನ ಚೌಪದಿ'ಯನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡುವ ಗೌರವ ನನ್ನದಾಗಿದ್ದಿತು. ಈ ಚೌಪದಿಗಳ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಇಂದು ನಮ್ಮನ್ನಗಲಿ ಎಂಟು ತಿಂಗಳಾಯಿತು. ಅವರ ಕಣ್ಮುಂದೆಯೇ ಮುದ್ರಣಗೊಂಡಿದ್ದರೂ 'ದಾಸಾಳ' ಕವನ ಸಂಕಲ ಅವರ ಕೊನೆಯ ಕಾಣಿಕೆಯೆಂಬಂತೆ. ಅವರು ಕಣ್ಮರೆಯಾದ ಮೇಲೆ ಕನ್ನಡಿಗರ ಕೈಸೇರುತ್ತಿದೆ. ದಿನಕ ದೇಸಾಯಿಯವರ ಮಾನಸಪುತ್ರರೆಂದೇ ನಾನು ಭಾವಿಸಿರುವ. ಅಂಕೋಲೆಯ ಗೋಖಲೆ ಸೆಂಟಿನರಿ ಕಾಲೇಜಿನ ಪ್ರಾಚಾರ್ಯರೂ. ಆತ್ಮೀಯ ಸ್ನೇಹಿತರೂ ಆದ ಶ್ರೀ ಕೆ. ಜಿ. ನಾಯಕ ಅವರು ಈ ಸಂಕಲನಕ್ಕೆ ನಾನು ಮುನ್ನುಡಿ ಬರೆಯಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ನಾನು ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡ ಈ ಹಿರಿಯ ಕವಿಯ ಬಗೆಗಿರುವ ನನ್ನ ಆದರ ಗೌರವಗಳ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿ ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಇದು ಹೆಗ್ಗಳಿಕೆಯ ಮುನ್ನುಡಿಯಾಗಿರದೆ ಕವಿಯ ಅಗ್ಗಳಿಕೆಯನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡು ಆನಂದ ಪಡುವ ಚಿರಸ್ಮರಣೆಯ ಹಣತೆಯಾಗಿದೆಯೆಂದು ನಮ್ರತೆಯಿಂದ ನುಡಿಯ ಬಯಸುತ್ತೇನೆ.

ತಮ್ಮ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಕಾವ್ಯಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಚುಟುಕುಗಳ ಮೂಲಕ ಅದಷ್ಟು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೊಳಿಸಿದ ದೇಸಾಯಿಯವರು ಭಾವಗೀತೆಯ ರಸಾರ್ದ್ರತೆಯನ್ನು ಕೈಬಿಡದೆ. ವಿಡಂಬನೆಯ ತೀಕ್ಷ್ಣತೆಯನ್ನು ಸಹ್ಯಗೊಳಿಸಿದುದು ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಅನ್ಯಾದೃಶವೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. ಈ ಬಗೆಯ ತಮ್ಮ ಬರವಣಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾದದ್ದು ೧೯೫೬ ರಿಂದ ಎಂದು ಅವರೇ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ೧೯೨೭ ರಿಂದಲೇ ಅವರು ಭಾವಗೀತೆಗಳ ರಚನೆಗೆ ತೊಡಗಿದರು. ೧೯೫೦ ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ 'ಕವನ ಸಂಗ್ರಹ' ಹಾಗೂ ೧೯೫೮ ರಲ್ಲಿ ಹೊರಬಂದ 'ಹೂಗೊಂಚಲು'ಗಳಲ್ಲಿ ಅವು ಸಂಕಲನಗೊಂಡಿವೆ. ೧೯೫೬ ರಿಂದ ೧೯೭೪ ರ ವರೆಗೆ ಅರವತ್ತು ಕವನಗಳು ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಂಕಲನದ ಮೂಲಕ ನಮಗೆ ದೊರೆತಿವೆ. ಅಂದರೆ ಈ ಮೂರು ಸಂಗ್ರಹಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಕವನಗಳು ಅವರ ಚುಟುಕುಗಳಷ್ಟೇ ವೈಶಿಷ್ಟಪೂರ್ಣವಾದವುಗಳಾದುದರಿಂದ ಕಾವ್ಯಪ್ರೇಮಿಗಳು ಅವುಗಳ ಮಹತ್ವವನ್ನು

ದಿನಕರ ದೇಸಾಯಿ. ಕೆನರಾ ವೆಲ್‌ಫೇರ ಟ್ರಸ್ಟ್. ಅಂಕೋಲಾ

ಕಡೆಗಣಿಸಲಾರರೆಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಜೊತೆಗೆ ಅವರ 'ಮಕ್ಕಳ ಪದ್ಯ'ಗಳ ಸೊಬಗನ್ನೂ ಗಮನಿಸದೆ ಇರುವಂತಿಲ್ಲ.

೧೯೫೦ ರಲ್ಲಿ 'ಕವನ ಸಂಗ್ರಹ'ಕ್ಕೆ ಬರೆದ 'ಕಿರಿನುಡಿ'ಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಗೋಕಾಕರು ದೇಸಾಯರ ಕಾವ್ಯದ ಪ್ರಮುಖ ಲಕ್ಷಣಗಳಾದ ಭಾವನಿರ್ಭರತೆ. ನೇರತೆ. ಸಹಜಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿ. ಹಿತಮಿತಶೈಲಿ-ಛಂದ. ಉದಾತ್ತ ವಿನೋದ ಸಂಸ್ಕಾರ. ಸಮತೆಯೆಡೆಗೆ ಕುಮುರಿದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ. ವಿಚಾರ ಪೂರ್ಣತೆ. ಸಮಾಜ ಸೇವೆಯ ಉದಾತ್ತ ಪ್ರೇರಣೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಿ ಇವುಗಳ 'ಒಂದು ಸಹಜ. ಮಧುರ. ಗಮ್ಯ ಸಮನ್ವಯವನ್ನು ಕವಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವು ಸಾಧಿಸಿದೆ' ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. 'ದಾಸಾಳ'ದಲ್ಲಿಯೂ ಅವೇ ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಪಂಪ. ಮಾರ್ಗ ಮತ್ತು ದೇಸಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಡಂಬಡಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದಂತೆ ದೇಸಾಯರು ಕಾವ್ಯ ಮತ್ತು ಸಮಾಜ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಎಣಿಸದೆ ಅವೆರಡನ್ನೂ ಒಡಂಬಡಿಸಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಸಂಗ್ರಹದ ಹನ್ನೊಂದು ಕವನಗಳು ಚುಟುಕುಗಳಾಗಿವೆ. ಆದರೆ ವಾಡಿಕೆಯಂತೆ ಕವಿಯ ಭಾವ-ವಿಚಾರ ಇಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಚೌಪದಿಯಲ್ಲಿ ಮುಗಿಯದೆ ಎರಡೆರಡು ಚೌಪದಿಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಪೂರಕ-ತಾರಕವೆನಿಸುವಂತಿವೆ; 'ವಿಮರ್ಶೆ' ಎಂಬ ಕವನವನ್ನು ಅದಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಿಸಬಹುದು :

ಆ ವಿಮರ್ಶಕ ಶ್ರೇಷ್ಠರೆಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ
ತ್ರಿಪುರ ಸುಂದರಿಯೆಂದು ಮೊಳಗಿದರು ಭೇರಿ.
ಅರ್ಧ ಶತಮಾನ ಕಳೆಯಲು ಕಾಲರಾಯ
ಹೇಳಿದನು : ಬಾಡಿ ಹೋಯಿತು ಅವಳ ಪ್ರಾಯ.

ಆ ವಿಮರ್ಶಕ ಶ್ರೇಷ್ಠರೆಲ್ಲರೂ ಕೂಡಿ
ಈ ಮುದುಕಿಯನು ಹೊರಗೆ ಹಾಕಿದರು ದೂಡಿ.
ಅರ್ಧ ಶತಮಾನ ಕಳೆಯಲು ಕಾಲರಾಯ
ಹೇಳಿದನು : ಕಂಗೊಳಿಸುತಿದೆ ಇವಳ ಪ್ರಾಯ

ಈ ಸಂಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಹೆಸರು ತಂದಿರುವ 'ದಾಸಾಳ'. ಅದರಲ್ಲೂ ಕೆಂಪು ದಾಸಾಳ ಕವಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ಹೂವು. ಎಲ್ಲರೂ ಮಲ್ಲಿಗೆಯನ್ನೇ ಹೊಗಳುತ್ತಿರುವಾಗ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರಂತಿರುವ ದಾಸಾಳ ತನ್ನ ಕಾವ್ಯದ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯೆಂದೂ. ತನ್ನ ಜೀವನದ ರೀತಿಯೆಂದೂ ಹೇಳಿರುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ದೇಸಾಯರ ಕಾವ್ಯದ ರೀತಿ-ನೀತಿಗಳು ಅಡಗಿವೆ. ಒಂದೊಂದು ನುಡಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಯಾವುದೇ ದೌಲತ್ತು. ಪೇಟೆಯ ಕಿಮ್ಮತ್ತೂ ಇಲ್ಲದ. ಪ್ರದರ್ಶನದೊಳಗೆ ಬಹುಮಾನ ಪಡೆಯದ. ಟೊಂಗೆಯನ್ನು ನೆಟ್ಟರೂ ಬದುಕಿಕೊಳ್ಳುವ. ಹನ್ನೆರಡು ತಿಂಗಳು ಬಿರಿದರೂ ಬಿರುದು ಬಯಸದ ಆದರೆ ಮಂಗಲದ ಸಂಕೇತವಾಗಿರುವ (ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣ) ಅದರ ಗುಣ ವಿಶೇಷವನ್ನು. ಆದರೆ ಉಳಿದವರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ತೀರ ಸಾಮಾನ್ಯವೆನ್ನಿಸಿರುವುದನ್ನು ಯಾವ

ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯೂ ಇಲ್ಲದೆ. ವಾಸ್ತವವನ್ನೇ ತೆರೆದು ತೋರಿಸುತ್ತ ಕವಿ ತನ್ನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ತಾನು ನಂಬಿರುವ ಮೌಲ್ಯಗಳೊಡನೆ ಸಮೀಕರಿಸುತ್ತ –

ರಕ್ತದೊಳಗಿನ ನೋವು
ಸಂವೇದನೆಯ ಹೂವು
ಇದಕ್ಕಿಲ್ಲ ಕಾಮ ಹುಟ್ಟಿಸುವ ಕಾವು

ಎಂದು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಅದರ ಸಾಂಕೇತಿಕತೆಯನ್ನೇ ಕಾವ್ಯದ ಹೂವಾಗಿಸುತ್ತಾನೆ. 'ಮುಳ್ಳುಗಳಿಗೆ' ಕವಿತೆ ಈ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬರದಿದ್ದರೂ ಇದೇ ಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿದೆ.

ನಿಸರ್ಗ ಹಾಗೂ ಜನಜೀವನ ಒಡವೆರೆದ ಪ್ರಾದೇಶಿಕತೆಯ ಸೊಗಡನ್ನು. ಚೆಲುವನ್ನು ದೇಸಾಯರಂತೆ ಜನಜೀವನದ ತೀವ್ರಾಸಕ್ತಿಯೊಡನೆ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಸೆರೆಹಿಡಿದವರು ವಿರಳ. 'ಕರಾವಳಿಯ ಕಮಲೆಗೆ'. 'ಅಲಗೇರಿಯ ಸಿದ್ದ'. 'ಬೆಂಗಳೂರಿನ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ' ಮೊದಲಾದ ಕವನಗಳಲ್ಲಿಯು ಭಾವ-ಭಾಷೆ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಹೆಗಲೆಣೆಯಾಗಿ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಪಡೆಯುವದರಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ಇಡಿಯಾಗಿಯೇ ಓದಿ ಸವಿಯಬೇಕು. ವಾಸ್ತವತೆಯೊಂದಿಗೆ ವಿನೋದವನ್ನು ಬೆರಸುವಲ್ಲಿ ಈ ಕವಿಯ ಸಿದ್ಧಿ ಹೆಚ್ಚಿನದು. 'ಕಳ್ಳನ ಅನುಭವ'. 'ಮಾದರಿ ಮಾದಪ್ಪ'. 'ನನ್ನ ತಂದೆಯವರಿಗೆ ನನ್ನ ಪರಿಚಯ' ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಕವಿತೆಗಳು ಇದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿವೆ. ಆದರೆ 'ಅಣ್ಣಪ್ಪ ಬಾಳಿಗಾ'. 'ಸಣ್ಣಪ್ಪ ಗಾಂವಕರರಿಗೆ' ಶ್ರದ್ಧಾಪೂರ್ಣ ಕವನಗಳು.

ಹಿಮಗಿರಿಯ ಎತ್ತರವೆ ಭಾರತೀಯರದಾಗಿ
ಇಡಿಯ ಭೂಮಂಡಲವ ಮೇಲಕೆತ್ತಿ
ತಾರೆಗಳ ಗಳಿಸಿದರೆ ಈ ಪ್ರಜಾರಾಜ್ಯ ದಿನ
ಬೆಳಗಿಸಲು ಬೇಕೇನು ಮೇಣಬತ್ತಿ ?

ಎಂಬ ಆದರ್ಶಾಕಾಂಕ್ಷೆ 'ಪ್ರಜಾರಾಜ್ಯದಿನ'ದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿತವಾಗಿದ್ದರೆ 'ಬಿರುಗಾಳಿ' ಮತ್ತೆ ರಾಜಕೀಯದ ವಾಸ್ತವಕ್ಕೆಳೆಯುತ್ತದೆ. 'ಗೋವೆಯ ವಿಮೋಚನೆ' ಮುಕ್ತಮನಸ್ಸಿನ ಉತ್ಸಾಹ ಗಾಥಾ ಆಗಿದ್ದರೆ. 'ಗಾಂಧೀಜಿಯಲ್ಲಿ ಛಿನ್ನವತ್ತಳೆ' ರಾಜಕಾರಣೆಯ ಆತ್ಮವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯೊಂದಿಗೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೆಳೆಯುತ್ತದೆ. 'ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಯೋಜನೆ' ಯೋಜನೆಗಳ ಕಟು ವಿಮರ್ಶೆ. ಈ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ 'ನೆಹರೂ ಆಡಳಿತ' ವಿಶಿಷ್ಟವಾದದ್ದು. ರಾಜಕೀಯ. ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಬೇಗ ಕರಗುವ ವಸ್ತುವಲ್ಲವಾದರೂ ಕವಿಯ ರಾಜಕೀಯ ತಜ್ಞತೆ ಹಾಗೂ ಜೀವನಾನುಭವದಿಂದ ದೇಶದ ಆಗು ಹೋಗುಗಳ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠ ವಿಮರ್ಶೆ ಈ ದೀರ್ಘಕವನದಲ್ಲಿ ಹರಳುಗೊಂಡಿದೆ.

ಭೂಮಿ ಇಳಿಜಾರು
ಜಾರಿದನು ನೆಹರು
ಮಾಡಿಯೂ ತ್ಯಾಗ
ಹಾಕಿದನು ಲಾಗ.

ಹೀಗೆ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುವ ಈ ಕವಿತೆಯ ಛಂದವೂ ಒಂದು ಹೊಸ ಪ್ರಯೋಗವೆನಿಸಿದೆ. ಒಂದೊಂದು ಚರಣದಲ್ಲಿ ಐದು ಹಾಗೂ ಮೂರು ಮಾತ್ರೆಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಅಂಥ ನಾಲ್ಕು ಚರಣಗಳ ನುಡಿ. ಎರಡೆರಡು ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅಂತ್ಯಪ್ರಾಸವನ್ನೊಳಗೊಂಡು. ಹಸಿ ಗೋಡೆಯಲ್ಲಿ ಹರಳು ಒತ್ತಿದಂತೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನೆಲೆಯೂರಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ.

ಕವಿತೆಯ ವಸ್ತು. ರೂಪ ಯಾವುದೇ ಇರಲಿ. ಅದನ್ನು ಸರಸವಾಗಿ. ಸರಳವಾಗಿ. ಮಾನವೀಯ ಭಾವನೆಯೊಂದಿಗೆ ಮುನ್ನಡೆಸುವ ನಿರೂಪಣಾ ಶಕ್ತಿ ದೇಸಾಯರ ಕಾವ್ಯಶೈಲಿಗಿದೆ. ಪ್ರಾಸಮೋಹ ಹೆಚ್ಚು ಎಂದು ಕೆಲವರಿಗನಿಸಬಹುದಾದರೂ ಪ್ರಾಸಗಳು ಇವರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ ಕಳಿಸಿದ ಹಾಗೆ ಬರುತ್ತವೆ. ಆಡುವ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಆಧುನಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನೂ ಪ್ರಗತಿಶೀಲತೆಯನ್ನೂ ಇವರು ಮೆರೆಯಬಲ್ಲರು. ದ್ವಿಪದಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಕವಿಗಿರುವ ಹಿಡಿತ ಅಸಾಧಾರಣವಾದದ್ದು. ಛಂದಸ್ಸಿನ ನಿಯಂತ್ರಣದಿಂದ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಒಂದು ಹಿಡಿತ ಬರುವದೆಂಬ ನಂಬಿಕೆಯಿಂದ ಅವರು ಎಂದೂ ದೂರ ಸರಿದಂತಿಲ್ಲ. ಲವಲವಿಕೆಯಿಂದಲೂ. ವಿವರಗಳ ವೈವಿಧ್ಯದಿಂದಲೂ ಕೂಡಿದ ವಿಲಕ್ಷಣವಾದ ಕಥನಶೈಲಿ ಇವರ ಕೆಲವು ಉತ್ತಮ ಕವನಗಳ ವೈಗುಣವಾಗಿದೆ. 'ತೆರಿಗೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಕವಿಗಳ ಮನವಿ' ಹಾಗೂ 'ಕೋಟಿ ರತ್ನಗಳ ಕಥೆ'ಯ ಲಘುವಾದ. ನವಿರಾದ ಹಾಸ್ಯದಂತೆಯೇ 'ಚಹಾಪಾನದ ಕಥೆ'ಯಂತೆ ಗಂಭೀರವಾದ ಭಾವವನ್ನೂ ರುಚಿಗೊಳಿಸಿ ಕೊಡಬಲ್ಲರು.

ದೇಸಾಯರ ಕಾವ್ಯದ ಸಕಲ ಲಕ್ಷಣ ಸಂಪನ್ನತೆಯೊಂದಿಗೆ. ತನ್ನ ಶಕ್ತಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸೂರೆಗೊಂಡಿರುವ ಪದ್ಯ 'ಸ್ವರ್ಗದ ಗೆಳೆಯನಿಗೆ ಪತ್ರ'. ಹನ್ನೊಂದು ಭಾಗಗಳ. ಮೂರು ನೂರ ಅರವತ್ತು ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಓತಪ್ರೋತವಾಗಿ ಒಡಮೂಡಿದ ವಿವಿಧ ಬಗೆಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ. ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಿಡಂಬನೆ. ವ್ಯಕ್ತಿ. ಊರು. ನಾಡು. ದೇಶವನ್ನೆಲ್ಲ ವ್ಯಾಪಿಸಿಕೊಂಡು. ಸಮಕಾಲೀನ ಜೀವನದ ನಾನಾಮುಖಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಿರುವ ರೀತಿ ದಂಗುಬಡಿಸುವಂತಿದೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸಮಕಾಲೀನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದ ಜೀವನವನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸುವ ಇಂಥ ಪದ್ಯ ಬಹುಶಃ ದೇಸಾಯರ ಲೇಖನಿಗೇ ಮೀಸಲಾದಂತಿದೆ.

ಸುಮಾರು ಮೂವತ್ಮೂರು ವರುಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಶ್ರೀ ಗೋಕಾಕರು ಹೇಳಿದರು: "ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಇಂದಿಗೂ ಒಬ್ಬನೆ ದಿನಕರನೆಂದು ಹೇಳದೆ ಗತಿಯಿಲ್ಲ. ಅವರಂತೆ ಇನ್ನಾರೂ ಹಾಡಿಯೇ ಇಲ್ಲ". ಈ ಮಾತು ಇಂದಿನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೂ ನನಗೆ ನಿಜವೆಂದೇ ತೋರುತ್ತದೆ. ಮಕ್ಕಳಿಂದ ಮುದುಕರವರೆಗೂ ಮೆಚ್ಚುಗೆ ಪಡೆಯಬಲ್ಲ. ಬಹುಶಃ ಅಂದು-ಇಂದೆನ್ನದೇ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಸಲ್ಲುವ ಸಮಾಜವಾದಿ ಕವಿ ಶ್ರೀ ದಿನಕರ ದೇಸಾಯಿಯವರು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಕಾಣಿಕೆ ಅನನ್ಯವಾದದ್ದು.

(೧೯೮೩)

೨೯

ಅಸ್ತಿತ್ವ

ಜಾನಪದ ಮಾದರಿಯ ತ್ರಿಪದಿಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಜೀವನವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ ಸೊಗಸಾದ ಕಿರುಗಬ್ಬ (‘ಗಿರಿಯ ಪರಂಜ್ಯೋತಿ’)ವೊಂದನ್ನು ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ನೀಡಿದ್ದ ಡಾ. ಕೋತಿನ ಇದೀಗ ಭಿನ್ನ ರೀತಿಯ ಕವನ ಸಂಗ್ರಹವೊಂದನ್ನು ‘ಅಸ್ತಿತ್ವ’ದ ಮೂಲಕ ಬೆಳಕಿಗೆ ತರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ನಡುವೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ರಂಗಕಲಾವಿದೆ ಸೋನುಬಾಯಿ ದೊಡ್ಡಮನಿಯವರ ಸಾರ್ಥಕ ಕಲಾ ಜೀವನವನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಉತ್ತಮ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಅವರು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಕವಿ ಆಂಡಯ್ಯನನ್ನು ಕುರಿತು ಮೌಲಿಕವಾದ ಅವರ ಪಿಎಚ್.ಡಿ. ಪ್ರಬಂಧ ಪ್ರಕಟವಾಗಿ ಆಗಲೇ ಹಳೆಯ ಮಾತಾಗಬೇಕಿತ್ತು. ಈಗಲಾದರೂ ಅದು ಅಚ್ಚಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವುದು ಸಂತೋಷದ ಸಂಗತಿ.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಕೆಲಮಟ್ಟಿಗೆ ರಾಜಕೀಯ ಹಾಗೂ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಡವಳಿಕೆ. ದೋಷ-ದೌರ್ಬಲ್ಯಗಳು. ಸಣ್ಣತನ-ಸಂಕುಚಿತತೆಗಳು. ಗುಣಾವಗುಣಗಳು ಇಲ್ಲಿ ವಿನೋದ. ಕಟಕಿ. ವಿಡಂಬನೆಗೆ ಈಡಾಗಿರುವಂತೆಯೇ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಗುಣ ಗೌರವವನ್ನೂ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಸ್ವಭಾವೋಕ್ತಿ. ಅನ್ಯೋಕ್ತಿಗಳೆರಡನ್ನೂ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಕೆಲವೆಡೆ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಅವರಿವರ ಹೇಳಿಕೆಗಳ ಮೇಲೆ ಬದುಕು ಸಾಗಿಸುವವ ತನ್ನ ಕರಿನೆರಳಿಗೆ ಅಂಜಿ ತಾನೂ ಕತ್ತಲಾಗುವುದು. ಆದರೆ ಸ್ವಂತ ವಿವೇಚನೆಯಿಂದ ಮುಂದೆ ಸಾಗಿದಾಗ ಬೆಳಕಿನನುಭವ ಪಡೆಯುವ ನಿರೂಪಣೆ ‘ಸ್ವಂತಿಕೆ’ಯಲ್ಲಿದ್ದರೆ. ‘ಪೂಜಾರಿಯ ಪರಿಚಯ ಭಾಷಣ’ ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿ ಕೈ ಮುಗಿಯುವ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಅವರು ತಮ್ಮ ಹುಳುಕನ್ನು ತಾವೇ ಬಿಚ್ಚಿಬಯಲಿಗಿಡುವಂತಿದೆ. ‘ಪ್ರತೀಕಾರ’ದಲ್ಲಿ ತನ್ನೊಡನೆ. ತನ್ನ ಕಳ್ಳಿಗೆ ಕೊಳ್ಳಿಕೊಟ್ಟ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ನಡತೆಯನ್ನು ಎದುರಿಗೆ ಹಿಡಿಯುತ್ತದೆ. ‘ಎಚ್ಚರಿಕೆ’ಯಲ್ಲಿ ಎಚ್ಚೆತ್ತ ದಲಿತನ ದನಿ-ಮಾರ್ದನಿಗಳಿವೆ. ಇತ್ತೀಚಿನ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಭಿಕ್ಷುಕನೊಬ್ಬನ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿ ‘ಕಪ್ಪುನೆರಳು’ ಕಾಡಿದ ಚಿತ್ರದಂತೆ. ನಂಬಿಗೆಗೆ ಕೈಕೊಟ್ಟ ವ್ಯಕ್ತಿ ‘ಬೀದಿನಾಯಿ’ಯ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿ ‘ವಿಷಾದ’ದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಮುಗ್ಧರನ್ನು ಮುರಿದು ತಿನ್ನುವ ರಾಜಕೀಯ ಅನಿಷ್ಟಗಳು ಶ್ವೇತಾಂಬರ ತೋಳಗಳ ಚಿತ್ರ ‘ಸೇಡು’ವಿನಲ್ಲಿದ್ದರೆ. ‘ವಾಸನೆ’ ಲೈಂಗಿಕ ತೀವ್ರತೆಯ ಘಾಟು ಹೊಡೆಯುತ್ತದೆ. ಹೊಟ್ಟೆಯ ಹಸಿವಿಗೆ

ಎಸ್. ಎಸ್. ಕೋತಿನ. ಕಾಲಗತಿ ಪ್ರಕಾಶನ. ರಾಯಬಾಗ

ಮಡಿಯುವವರಕ್ಕೂ ಉಳಿದವರ ಏರಿಕೆಯುನ್ನು ಸಹಿಸದೆ ಹೊಟ್ಟೆಕಿಚ್ಚಿನಿಂದ ಮಡಿಯುವವರಕ್ಕೂ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸ 'ಪೈಪೋಟಿ'ಯಲ್ಲಿ ಸ್ಫುಟವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಗೊಂಡಿದೆ. 'ಕಾಡುಕೋಣ' ಅಂಥ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಸಹವಾಸದ ಪರಿಣಾಮದ ಚಿತ್ರನೀಡಿದರೆ 'ಕೆಲವು ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರ' ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿದ ರೀತಿ ಮಾತ್ರ ಧ್ವನಿ ಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ.

'ಉದ್ಧಾರ'. 'ಕವಿಗಳೆಯುನಿಗೆ ಕಿವಿಮಾತು'. 'ಸರ್ವಜ್ಞನಾಗಾಕ'. 'ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ'. 'ಮತೀಯತೆ'. 'ಸೋಡಚೀಟಿ'. – ಇವೇ ಮೊದಲಾದವು ಬಳಕೆಯ ಮಾತಿನ ಶೈಲಿಯಿಂದ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಹಾಸ್ಯ. ವಿನೋದ ವಿಡಂಬನೆಗಳಿಂದ. ರಚನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ವಯಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ಯಶಸ್ವಿಯಾದ ಕವನಗಳಾಗಿವೆ.

ಕವಿಗೆ ಗುರುಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವ ಮೂವರು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ಕವಿತೆಗಳು ಆಯಾ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳನ್ನು ತಕ್ಕಮಾತಿನಲ್ಲಿ ತೂಗಿರುವ ಹಾಗೆಯೇ ಕಾವ್ಯ ಗುಣದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಆತ್ಮೀಯ ವ್ಯಕ್ತಿಚಿತ್ರಗಳಾಗಿವೆ. ಆದರೆ 'ಸರ್ವಜ್ಞನಿಗೆ'. 'ಬಸವಣ್ಣನಿಗೆ'. 'ಮಗುವಿಗೆ'. ಪದ್ಯಗಳು ವಾಚಾಳಿತನದಿಂದ. ಭಾವಸಾಂದ್ರತೆ ಇಲ್ಲದೆ ತೆಳುವಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ. ವ್ಯಕ್ತಿ ಎಷ್ಟೇ ಸಣ್ಣವನಾದರೂ ತನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡರೆ ಹಳ್ಳವಾಗಿ ಹರಿದು ಸಾಗರ ಸೇರುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಹೊಸನೀರನ್ನು ಚಿಮ್ಮಿಸುವ ಕಿರುಬರತೆಯಂತೆ ಅಂಥ ಜೀವನವೂ ಸಾರ್ಥಕವೇ ಎಂಬ ಭಾವ 'ಅಸ್ತಿತ್ವ'ದಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಂಡಿದೆ.

ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಹೇಳಿದರೂ ಈಚಿನ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುವ 'ಎಲ್ಲಾ ಒಂದೇ ಥರ'ವೆನ್ನಬಹುದಾದ ಸಮಾನ ದೋಷವನ್ನೇ ಈ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಿಲ್ಲ. ಕಾವ್ಯದ ವಸ್ತು ಮತ್ತು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವೈವಿಧ್ಯ. ಅನಿಸಿಕೆಗಳನ್ನು ಭಾವವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡಿಸಿ ನಿರೂಪಿಸುವ ಕೌಶಲ. ಭಾಷೆಯ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಯಮ ಇತ್ಯಾದಿ ಅಂಶಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಗಮನ ಕೊಟ್ಟಂತೆ ಇನ್ನೂ ಉತ್ತಮವಾದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಈ ಕವಿ ಕೊಡಬಲ್ಲರು. 'ರೋಗ ಬೇಕಾತು ಮದ್ದು ಬ್ಯಾಡಾತು ಅನಸ್ಕೃತಿ' ಎಂಬ ಬೇಸರದ ಮಾತು ಕವಿತೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಬಂದಿದ್ದರೂ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ 'ನನಗಂತೂ ಬಾಳಸಲಾ ಹೊಸಾಮದ್ದು ಹುಡುಕೂದ ಚಲೋ ಅನಸ್ಕೃತಿ' ಎಂಬ ಅಭಿಲಾಷೆಯೂ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಡಾ. ಕೋತಿನ ಅವರ ಕಾವ್ಯಶಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ನಂಬಿಗೆಯುಳ್ಳ ನಾನೂ ಅದನ್ನೇ ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ.

(೧೯೮೪)

೩೦

ಚಿತ್ರ - ಚಿತ್ತಾರ

ಶ್ರೀ ಆನಂದ ಹಣಮಂತಗೌಡ ಅವರ ಪರಿಚಯವಿರದಿದ್ದರೂ ಅವರ ಕೆಲವು ಸಣ್ಣ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಆಗೀಗ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಓದಿ ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ಶ್ರೀ ರಾಜೇಂದ್ರ ಪಾಟೀಲರ ಮುಖಾಂತರ ಈಚೆಗೆ ಅವರ ಪರಿಚಯವಾಗಲು 'ಚಿತ್ರ - ಚಿತ್ತಾರ'ದ ಕವಿತೆಗಳು ಕಾರಣವಾದವು. ಈ ಸಂಕಲನಕ್ಕೆ ಮುನ್ನುಡಿಗೆ ಬದಲು ಎರಡು ಮಾತು ಮೆಚ್ಚಿಗೆಯಿಂದ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಇಲ್ಲಿಯ ಹದಿನೈದು ಕವಿತೆಗಳು ಅವಸರದ ಬರವಣಿಗೆಯಾಗಿರದೆ. ಸಂಯಮಶೀಲವಾದ. ಶಿಸ್ತಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮೂರ್ತಗೊಂಡಂಥವು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಭಾವನೆಗಳು ನುಣುಚಿ ಹೋಗದಂತೆ. ತಮಗೆ ಸಹಜವಾದ ಲಯದಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿ. ಕವಿತೆಯು ಬಿಟ್ಟು ಪರಿಣಾಮಕ್ಕೆ ಕಳೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಭಾಷೆಯ ಕಸರತ್ತನ್ನು ತೋರಿಸದೆ. ಬಳಸಿಕೊಂಡ ಪ್ರತಿಮೆಗಳು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅನುಭವದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಕಾವ್ಯವಾಗುವತ್ತ ಒಲಿದಿರುವುದು ಸಂತೋಷದ ಸಂಗತಿ. ಕವಿಯ ಅಂತರಂಗದ ಅನ್ನಿಸಿಕೆಗಳು ಯಾವ ಅಲಂಕಾರವನ್ನೂ ಬಯಸದೆ ಕಾವುಗೊಂಡು ಅರಳುವದರಲ್ಲೇ ಒಂದು ಸೊಗಸಿದೆ.

ಸುಳಿದ ತಂಗಾಳಿ ಹೊತ್ತು ತಂದ ರಾತ್ರಿರಾಣಿಯ ಕಂಪು
ಮನದಾಳದಲ್ಲಿ ಹರಡಿದ ಶುಭ್ರ ಜ್ಯೋತ್ಸ್ನೆ
ಆಗಸದ ಎತ್ತರಕೆ ಹಾಯಾಗಿ ಹಾರಾಡಿ
ಅರಳಿದ ಹೂಗಳ ಆಚೆ
ಮಾಗಿದ ಹಣ್ಣುಗಳ ಆಚೆ
ನಿರ್ಝರಿಯ ತಂಪಿಗೂ ಆಚೆ
ಯಾವುದೊ ಲೋಕದ ಕನಸು
ಕಂಡಿದ್ದೆ

ಅಂಥ ಕನಸುಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಾಗಲೇ ಅಪೂರ್ವವಾದ ಅನುಭವವೊಂದನ್ನು ಕವಿ ನಮಗೆ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ನಾವು ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರಾಚೆಗೂ ಇರುವ ಹೊಸ ಲೋಕವನ್ನು ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣೆದುರು ತೆರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ –

ಆನಂದ ಹಣಮಂತಗೌಡ. ಕಾವ್ಯಶ್ರೀ ಪ್ರಕಾಶನ. ಮುಗುಟಖಾನ ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ (ಬೆಳಗಾಂವಿ)

ಎತ್ತರ ಗಿಡದ ರೆಂಬೆ ಕೊಂಬೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಡಿರುವ
ಸಾವಿರ ಸಾವಿರ ಎಲೆ ಹೂ ಕಾಯಿ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನೇ
ಗಮನಿಸುವ ನಿಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳದ
ಬೇರುಗಳಾಗಿದ್ದೇವೆ.

ಎಂದು 'ಅಜ್ಞಾತ'ವೆನಿಸಿದ ವಾಸ್ತವಕ್ಕೂ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುತ್ತಾನೆ.

ಇಲ್ಲಿಯ ಕವಿತೆಗಳ ರೀತಿ ಒಂದೇ ಬಗೆಯಾಗಿ ಏಕತಾನತೆಗೆ ಆಸ್ಪದವೀಯಬಹುದೆನ್ನಿಸಿದರೂ ಅವುಗಳ ಬಂಧದಲ್ಲಿ ಸಮನ್ವಯತೆಯಿದೆ. ಪ್ರಶಾಂತ ಮನೋಧರ್ಮದಿಂದ ಬದುಕಿನ ಗಾಢವಾದ ಚಿಂತನೆಗೆ ಒಲಿದಿರುವ ಈ ಕವಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ಹಾರಯಿಸುತ್ತೇನೆ.

(೧೯೮೩)

೩೧

ಬೆಳ್ಳಿ ತೇರು

ಶ್ರೀ ನರಸಿಂಹ ಪರಾಂಜಪೆಯವರ ಈ ಮೂರನೆಯ ಕವನ ಸಂಕಲನಕ್ಕೆ ಮುನ್ನುಡಿಯ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆಯೆಂದು ನನಗೆ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ಎಂಜಿನಿಯರಿಂಗ್ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಅವರು ಈ ಸಂಕಲನ ಪ್ರಕಟವಾಗುವಾಗಲೂ ಒಂದೆರಡು ಧೈರ್ಯದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಬಯಸುತ್ತಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಅವರ ವಿನಯಕ್ಕೆ ಅದು ಸಹಜವೇ.

'ಕವಿಹೃದಯ ಯಾವ ಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಯಾವ ದಾರಿ ಹಿಡಿದಿತ್ತೊ ಅಂತೆಯೆ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದೇನೆ' ಎಂದು ಇಲ್ಲಿಯ ಕವಿತೆಗಳ ಛಂದೋರೂಪವನ್ನು ಕುರಿತು ಅವರು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ವಸ್ತು ಮತ್ತು ಅದರ ನಿರ್ವಹಣೆಯನ್ನೂ ಇದು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ.

ಮೊದಲ ಭಾಗದ ಕವಿತೆಗಳು ಮಧುರ ಭಾವನೆಯ, ಸುಂದರ ಕಲ್ಪನೆಯ ಒಲವು ವಾತ್ಸಲ್ಯಗಳಿಗೆ ಹಗುರಾದ ಪದಬಂಧವನ್ನು ಪಡೆದು ಮುನ್ನಡೆಯುವ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಆಕರ್ಷಕವಾದ ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಮುಂದಿನ ನುಡಿಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದು.

ಮನೆಮನೆಯ ಬೆಳಕುಗಳು, ಮುದ್ದು ಕಂದಮ್ಮಗಳು
ಪುಟ್ಟ ಹೆಜ್ಜೆಯನಿಡುವ ಬೆಳಕು ಕೋಲುಗಳು;
ನಗೆಬಳ್ಳಿ ಹೂವಿನಲಿ ತೊದಲು ನುಡಿಯ ಪರಾಗ
ಬಾಳಿನಾ ಗುಡಿಯ ಕುಡಿ ಮಿಂಚು ದೀಪಗಳು.

('ಮಂಗಲ ದೀಪ')

ಇಡಲು ಮೆಲ್ಲನಡಿಯನಲ್ಲಿ
ಗಾಳಿ ಕೊಳಲ ಇಂಪಿನಲ್ಲಿ
ಬಳುಕಿ ಬರಲು ಬಯಕೆ ಹೂವ ಹಿಡಿದು ನಿಂತೆನು.
ಹೆರಳ ತುಂಬ ಇರುಳ ತಾರೆ
ನಟ್ಟನಡುವೆ ಚಂದ್ರ ಕೋರೆ
ಅಲ್ಲಿಇಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಎಂದು ಎಣಿಸದಾದೆನು.

('ಬಯಕೆ')

ನರಸಿಂಹ ಪರಾಂಜಪೆ, ಸಮಾಜ ಪುಸ್ತಕಾಲಯ, ಧಾರವಾಡ

ಎರಡನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ 'ಓಯಸಿಸ್', 'ಮಳೆ', 'ಬೇಂದ್ರೆ ವರ್ಣಚಿತ್ರಕ್ಕೆ', 'ಕುರ್ಚಿ', 'ವಿಪರ್ಯಾಸ' ಮೊದಲಾದ ಪದ್ಯಗಳು ತಮ್ಮ ಚಿತ್ರಕ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೆಲಮಟ್ಟಿನ ವ್ಯಂಗ್ಯ - ವಿಡಂಬನೆಗಳಿಂದ ಓದುಗರ ಗಮನವನ್ನು ಸೆಳೆಯಬಲ್ಲವು. ಮುಕ್ತ ಛಂದ, ಅದರಲ್ಲೂ ಸಂಕೀರ್ಣಭಾವಕ್ಕೆ ಎಡೆಗೊಟ್ಟಾಗ ಅದು ಗದ್ಯವಾಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟ ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ಕವಿ ಅರಿತಿದ್ದಾರೆಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ಕವಿಯ ಮನೋಧರ್ಮಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ನಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಗಿರುವ 'ಬೆಳ್ಳಿ ತೇರು' ಸಂಯಮದಿಂದ ಒಂದು ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿ, ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಎಲ್ಲ ಪರಿಕರಗಳನ್ನೂ ಪಡೆದು, ತನ್ನ ಜೋಲಿಯನ್ನು ತಾನೇ ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಸುತ್ತಲೂ ಸೊಬಗನ್ನು ಬೀರುವಂತಾಗಲಿ ಎಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ.

(೧೯೮೪)

೩೨

ನನ್ನ ನಿನ್ನೊಳಗೆ

ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆಯ ಸ್ನಾತಕರಾಗಿ. ಕಾನೂನು ಪರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪಾಸಾಗಿ ವಕೀಲಿ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ನಡೆಸಿ. ಕಳೆದ ಒಂಧು ವರ್ಷದಿಂದ ಬಿಜಾಪುರ ತಾಲೂಕಾ ತಹಸೀಲ್ದಾರ್ ಆಗಿ ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವ ಶ್ರೀ ಮನು ಬಳಿಗಾರ್ ಜೀವನೋತ್ಸಾಹದಿಂದ ತುಂಬಿ ತುಳುಕುತ್ತಿರುವ ಯುವಕರು. ಅವರ ಈ ಉತ್ಸಾಹದ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿ "ನನ್ನ ನಿನ್ನೊಳಗೆ" ಕವನ ಸಂಕಲನ ಪ್ರಕಟಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಮುಕ್ಕಾಲು ಭಾಗ ಕಳೆದ ಒಂದೆರಡು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದವುಗಳೆಂದು ಅವರು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನದ ಪ್ರಾರಂಭ ದೆಸೆಯಲ್ಲಿ ಉಕ್ಕುವ ಪ್ರೀತಿ. ಉನ್ಮಾದ ಈ ರಚನೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರೇರಕ. ಅದನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೊಳಿಸಿರುವುದು ಹನಿಗವನ ಅಥವಾ ಚುಟುಕುಗಳ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ. ಸಮಕಾಲೀನ ಸಂವೇದನೆಯಿಂದ ನಿಸ್ಸಂಕೋಚವಾದ ನುಡಿಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಹಿಡಿದಿಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿರುವ ಈ ಕವಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಓದುಗರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿಯಬಲ್ಲರು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಕೆಲವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು.

ನಿನ್ನ ನೆನಪಿನ ನೆರಳಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು
ತುಟಿಗಳ ಫ್ರಿಜ್‌ನಲ್ಲಿ
ಮನ ಇಟ್ಟಾಗ
ಬೇಸಿಗೆಯ ಬಿಸಿಲಲ್ಲೂ
ಕಲ್ಗುರ್ಗ್ ಕಾಶ್ಮೀರ.

ನೀ ಮಹಾರಾಣಿಯಂತೆ
ಮೆರೆಯುವೆ ಏಕೆ?
ನಿನ್ನ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಪ್ರಜೆ
ನಾನೊಬ್ಬನೆ
ನಾ ಬರೆವ ಉದ್ದುದ್ದ ಪುಟಗಳು
ನಿನಗೆ ಆಲಿಂಗನಗಳು
ನೀ ಬರೆದ ಪುಟ್ಟ ಪತ್ರಗಳು
ನಿನ್ನ ಸಿಹಿ ಮುತ್ತುಗಳು.

ಮನು ಬಳಿಗಾರ; ಪರಮಶಂಕರ ಪ್ರಕಾಶನ, ಶಿಗ್ಲಿ

ಕೆಲವೇ ಪದಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ. ನವೀನ ಕಲ್ಪನೆಯಿಂದ ಒಂದು ಚಿತ್ರವನ್ನು ಕಟ್ಟುವಲ್ಲಿ. ಮಾತಿನ ಚಮತ್ಕಾರದಿಂದ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಮೆರುಗನ್ನು ತರುವಲ್ಲಿ. ಪ್ರೇಮದ ಉತ್ಕಟತೆ ಭಾವೋದ್ರೇಕದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಇವು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗುತ್ತವೆ. ಕಾವ್ಯಗುಣದಿಂದ ಕಳಕಳಿಸದೆ ಹೇಳಿಕೆಗಳಂತೆ ತೋರುವ ರಚನೆಗಳೂ ಇಲ್ಲಿವೆ. ಹನಿಗವನಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡು ಬಂದಿರುವ ಹಿಡಿತ ಇನ್ನುಳಿದ ಕವನಗಳ ಮಾತಿನಲ್ಲಾಗಲಿ. ರೀತಿಯಲ್ಲಾಗಲಿ ಕಂಡುಬರುವದಿಲ್ಲ. ಅದೇನೇ ಇದ್ದರೂ ರಸಿಕರಿಗೆ ಈ ಸಂಕಲನ ಮೆಚ್ಚುಗೆ ಯಾಗುವದೆಂದು ಆಶಿಸಿದ್ದೇನೆ.

(೧೯೮೪)

೩೩

ಬಯಲು ಸೀಮೆಯ ಬಿಸಿಲು

ತಮ್ಮ ಮೊದಲ ಕವನ ಸಂಗ್ರಹ 'ಮಾನಸಗಳ್ಳಿ'ಯಲ್ಲಿಯೇ ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡ ಶಾಂತರಸರು ಯಾವ ಪಂಥಕ್ಕೂ ಜೋತುಬೀಳದೆ. ಕಳೆದ ಸುಮಾರು ಎರಡು ದಶಕಗಳಿಂದಲೂ ತಮ್ಮ ದಾರಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇನ್ನಷ್ಟು ಗಟ್ಟಿ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನಿಡುತ್ತ. ಇದೀಗ ಎರಡನೆಯ ಸಂಕಲನವನ್ನು ಓದುಗರ ಕೈಗೆ ನೀಡುತ್ತಿರುವುದು ಅವರ ಕಾವ್ಯ ಬರವಣಿಗೆಯ ನಿಗ್ರಹಶಕ್ತಿಗೆ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿದೆ. ಅವರ ಸ್ನೇಹದ ಕೋರಿಕೆಯಂತೆ ಮುನ್ನುಡಿ ರೂಪದ ಎರಡು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಬರೆಯಲು ತುಂಬ ಸಂತೋಷವೆನಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಬಯಲು ಸೀಮೆಯ ಬಿಸಿಲನ್ನುಂಡ ನೆಲದ ಕಸುವನ್ನೂ. ಹೊಸ ನೀರಿಗಾಗಿ ಅದರ ಹಸಿವನ್ನೂ. ಜೊತೆಗೆ ಅದರ ಬನ್ನ ಬವಣೆಗಳನ್ನೂ ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಳೆ ಬಿದ್ದರೆ ಏನು ಬೇಕಾದರೂ ಬೆಳೆದುಕೊಡಬಲ್ಲ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಯ ಕವನಗಳು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿವೆ. ಬಹುಮಟ್ಟಿನ ಕವನಗಳ ಮಾತು. ರೀತಿ. ನಡಿಗೆ. ನೋಟ ಒಂದೇ ಬಗೆಯಾಗಿ ಕಂಡರೂ ಅನುಭವಗಳ ನಿಷ್ಠುರವಾದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಅನನ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಈ ಕವನಗಳ ನಾಯಕ 'ನಾನು' ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂವೇದನೆಯ ಭಾಗವಾಗಿರುವುದು ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿದೆ. ಕೊಂಚ ದೀರ್ಘವಾಗಿ ಬೆಳೆದಂತೆ ತೋರಿದರೂ 'ಯಾರು ?' ಕವನ ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತಮ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿದೆ. ಅವನು 'ಕಿಡ್ಕಿ ಕಣ್ಣಿಂದ ನೋಡೊ ಬಂಬಾಯಿ ತಾರೀಫು' ವಸ್ತು ಮತ್ತು ತಂತ್ರದ ಸಮನ್ವಯದಿಂದ ಪರಿಸರವನ್ನು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಒಳಗಣ್ಣಿಗೆ ಒಡ್ಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಹುಟ್ಟೋ ಸೂರ್ಯನ್ಗಿಂತ ಸಾಯೋ ನೇಸರ್ನ ಮ್ಯಾಲಿ
ನನಗ ಹೆಚ್ ಪ್ರೀತಿ !
ತನ್ನ ಮೈಬೆಳಕಿನ ಚಿತೆ ತಾನೇ ಏರಿ
ಸೂರ್ಯ ಸುಟ್ ಮರ್ಯಾದಾಗ
ಆ ಉರ್ಯಾಗೇನೇ ಹುಟ್ಟಿ ಬರ್ತಾನ ಬಿದ್ಗಿಚಂದ್ರ

'ಏನೋ ಹೊಸದ್ ಬೇಕು' ಎನ್ನುವ ಜೀವದ ಚಡಪಡಿಕೆ ಕವನದ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಮಿಡಿದು. 'ಕತ್ಲೆ. ಬೆಳ್ಳಿಂಗ್ಳು. ಲೈಟು. ಚಾಳೀಸು. ಹಲ್ಲಿ. ಪುಸ್ತಕ. ಆಕೆ' ಹೀಗೆ

ಶಾಂತರಸ. ಸತ್ಯಸ್ನೇಹ ಪ್ರಕಾಶನ. ರಾಯಚೂರು

ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯ ಸಂವಿಧಾನವಲ್ಲಿ, ಯಾರು ಯಾರೂ ಎಂಬ ಹುಟ್ಟು ಸಾವಿನ ಚಿಂತನೆಯ ಮೂಸೆಯಲ್ಲಿರುವಾಗಲೇ –

ನೋಡ್ ನೋಡಟರಲ್ಲಿ
ಹುಟ್ಟ್ಯೋ ಸೂರ್ಯನ ಬಂಗಾರ್ದ ಕೈಗಳು
ಚಂದ್ರಾಮನ ಕುತ್ಗಿ ಹಿಚ್ಕಿಬಿಡ್ತವ.

– ಎಂದು ಕವನ ಧ್ವನಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ನಾನು ನೀನು ಅವರು ಇವರು ಎಲ್ಲರೂ
ಈ ಒಣ ಮಾತುಗಳ ಬಣಿವೆಯಲ್ಲಿ
ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿಯಾಗುತ್ತೇವೆ

ಎಂಬ ವಿಷಾದ ಆಳವಾದದ್ದಲ್ಲದೆ ಮೇಲುಮೇಲಿನದಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ತಾನು ಕವಿತೆ ಬರೆಯುವವನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು 'ಬಾ ಗೆಳೆಯಾ ಹೊರಗೆ ಬಾ. ಏನಾದರೂ ಮಾಡೋಣ' ಎಂದು ಮತ್ತೊಂದು ಅಂತಃಕರಣಕ್ಕೆ ಈ ಜೀವ ಮೊರೆಯಿಡುತ್ತದೆ. 'ನನ್ನ ಹಾಡಿನ ಸ್ವಾತ್ರ್ಯ ನಿರೀಕ್ಷೆಯೊಂದಿಗೆ 'ಹುಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸೆರೆ ಸಿಕ್ಕ ಕಾಲವನ್ನು ಸಾವಿನಲ್ಲಿ ಬಿಡುಗಡೆಮಾಡಿ ಕಾಲಾತೀತನಾಗುವ ಬಯಕೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

'ಬಯಲು ಸೀಮೆಯ ಬಿಸಿಲು'. 'ಬೆಕ್ಕುಗಳೇ' ಮೊದಲಾದ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಸೂಚ್ಯವಾಗಿದ್ದರೆ; 'ಪಾಪ ಅನಿಸುತ್ತದೆ'. 'ದಲಿತರ ಉದ್ಧಾರ'ದಂಥ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಅದು ವಾಚ್ಯಕ್ಕಿಳಿದುಬಿಡುತ್ತದೆ. 'ದಾರಿ'. 'ಸುಂಕೇಸರ'. 'ಬಿದಿಗೆ ಎಂಬುದಿಲ್ಲ'. 'ಗಂಗೆಯ ನಿದ್ದೆ' ಮೊದಲಾದ ಚಿಕ್ಕ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಭಾವಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಚೊಕ್ಕವಾಗಿ. ಚೆಲುವಾಗಿದೆ. 'ಕೌರವನ ಆತ್ಮ ಕಥನ' ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯನ್ನು ಜಾಲಾಡಿಸಿ ನೋಡುವಷ್ಟು ತೀಕ್ಷ್ಣತೆ ಪಡೆದಿದ್ದರೆ 'ಸೋಡಚೀಟಿ' ಎದೆಯ ಕುದಿತಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಮಾತಿನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಸಹಜತೆ. ಸರಳತೆಗಳನ್ನು ಮೇಳವಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಮನುಷ್ಯ ಸ್ವಭಾವದ ರೀತಿ-ನೀತಿಗಳ 'ಅಂತರ' ಮಾರ್ಮಿಕವಾಗಿದ್ದರೆ. 'ಹಂಪಿತೇರ್ ಬಿತ್ತು' ಶಾಂತರಸರ ಸಂಕೇತ ಶಕ್ತಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ.

ಸಣ್ಣ ಕತೆ. ವ್ಯಕ್ತಿ ಚಿತ್ರ ಮೊದಲಾದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಉಳಿದ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಉತ್ತಮ ಕೃಷಿಗೈದಿರುವ ಶಾಂತರಸರು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಂಪರೆಯ ಸಾರವನ್ನು ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡವರೆಂಬುದು ಮಹತ್ವದ ಅಂಶವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ 'ಬಯಲು ಸೀಮೆಯ ಬಿಸಿಲು' ಗಂಭೀರ ಪರಿಶೀಲನೆಗೆ ಅರ್ಹವಾಗಿದೆಯೆಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸಿದ್ದೇನೆ.

(೧೯೮೫)

೩೪
ಅರ್ಥ

'ಅರ್ಥವಿಲ್ಲ. ಸ್ವಾರ್ಥವಿಲ್ಲ. ಬರಿಯ ಭಾವಗೀತ' ಎಂಬ ಕವಿಯ ಮಾತನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಲು ವಿಮರ್ಶಕರೆಲ್ಲ ಸಾಕಷ್ಟು ಹೆಣಗಿದ್ದುಂಟು: ಅದಾಗ್ಯೂ ಇಂದಿಗೂ ಅದು ತನ್ನ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅರ್ಥವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಬರದು. ಈಚಿನ ಕವಿಗಳ ರಚನೆಗಳು 'ಬರಿಯ ಭಾವಗೀತ'ಗಳಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲವಾದ ಕಾರಣ ಆ ಮಾತಿಗೆ ಅವರು ಹೆಚ್ಚು ತಲೆ ಕೆಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಗೊಡವೆಗೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಅದೇನೇ ಇರಲಿ. ರಾಜ್ಯಶ್ರೀ ತನ್ನ ಪ್ರಥಮ ಸಂಕಲನಕ್ಕೆ 'ಅರ್ಥ' ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟಿರುವುದೂ 'ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದ ಮಾತುಗಳ ನಡುವೆ ಧ್ವನಿಸಲಾಗದ ಸಂಗತಿಗಳ' ನಿರೂಪಣೆಗೆ 'ಧ್ವನಿಸದ್ದು' ಎಂಬ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವುದೂ ಇಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿ ತೋರಿತು.

ಹೊಸದಾಗಿ ಪದ್ಯ ಬರೆಯಲು ಹೊರಡುವ ಇಂದಿನ ಯುವಕರು ಪ್ರಚಲಿತ ಬಂಡಾಯ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಗಮನಿಸದೆ ಇರಲಾರರೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಂಕಲನ ಕೆಲಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಬಹುದು. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿಯ ಪದ್ಯಗಳು ಅದರ ಅನುಕರಣೆಯಾಗಿರದೆ ತನ್ನ ಮನೋಧರ್ಮವನ್ನು ಅದರಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಒಂದು ಸಹಜ ಪ್ರಯತ್ನವಾಗಿದೆಯೆಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗದು. ಕವಿಯಾಗುವ ಸವಿಗನಸು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಮೊದಲೇ ಹುಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಕವಯಿತ್ರಿಯರ ಕವಿಗೋಷ್ಠಿ 'ಅಂಕುರ' ಕವನವಲ್ಲಿ ನೆನೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಇಂದಿನ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯ ಕವಯಿತ್ರಿಯರ ನಿಸ್ಸಂಕೋಚವಾದ. ಮುಕ್ತಮನಸ್ಸಿನ ಬರವಣಿಗೆಯಿಂದ ಹೊಸ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಓದುಗರಿಗೆ ಒದಗಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ.

ಸುತ್ತಲಿನ ಸಮಾಜದ ಬದುಕು. ಕಾಣುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು. ನಡೆಯುವ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳು. ಅದರಿಂದ ಇಂದಿನ ಯುವ ಮನಸ್ಸು ಪಡೆಯುವ ಆಘಾತ. ಅಸ್ವಸ್ಥತೆಯ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಕೊಡುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಪ್ರತಿಭಟನೆ ಭಾವದ ಕಾವಿನಿಂದ ಪುಟಿದಾಗ. ವೈಚಾರಿಕ ನಿಲುವಿನಲ್ಲಿ ಬೆಸೆದುಕೊಂಡಾಗ ಅದಕ್ಕೆ ಕಾವ್ಯದ ಹೊಳಪು ತಾನಾಗಿಯೇ ಒದಗಿ. ಭಾವನೆಯ ಏರಿಳಿತಗಳೊಂದಿಗೆ ಭಾಷೆಯೂ ಛಂದಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. 'ನೆಚ್ಚಿನ ಕರಿಯ ನಾಯಕ' ಇದಕ್ಕೊಂದು ಉದಾಹರಣೆಯೆನಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾದ ಪ್ರಚೋದನೆಯಿಂದ ವಸ್ತು ಅಥವಾ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಭಾವಾನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸದಿದ್ದಾಗ 'ಕ್ರಾಂತಿಕಾರರಲ್ಲವೆ ನಾವು ?' 'ಅರ್ಥ'. 'ಕತ್ತಲೆಯ ಪಂದರು'

ಎಚ್. ಎನ್. ರಾಜಶ್ರೀ (ರಾಜಿ). ಸುಂದರ ಪ್ರಕಾಶನ. ಧಾರವಾಡ

ಮೊದಲಾದವು ಕವನದ ವೇಷವನ್ನು ತೊಟ್ಟ ಭಾಷಣಗಳಾಗಿಬಿಡುತ್ತವೆ. ರಾಜ್ಯೋದಯದ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಹಬ್ಬದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬರೆದ 'ನನ್ನ ಒಂದು ಮೊರೆ'ಯಲ್ಲಿ 'ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ವರ್ಷದ ಸುಂದರ ಯುವತಿ ನೀನು' ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಸಂಬೋಧಿಸಿ. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ 'ತಾಯೇ' ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಕೋರುವುದು ಅಸಂಗತವಾಗಿ ತೋರಬಹುದು.

ಆದರೆ. ಭಾವೋದ್ವೇಗಕ್ಕೆಡೆಗೊಡದೆ ಚಿಂತನೆಗೆ ತೊಡಗುವ ಒಲವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಯ ಪದ್ಯಗಳ ಒಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿದೆ. 'ಸುಳಿ'ಯಲ್ಲಿ ಸಂಕೀರ್ಣಭಾವದ ಒಂದು ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಮೂಡಿಸುವಿಕೆ. 'ಸ್ಪಂದನ'ದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುವ ಇಂದಿನ ಯುವಕನ ಒಂದು ಚಿತ್ರ. 'ಅಪ್ಪನ ಅಲ'ದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ ಸಂಬಂಧದ ಒಂದು ಮಾರ್ದವತೆ. 'ಮೇಡಂ ತುಟಿ'ಯ ಆತ್ಮ ನಿರೀಕ್ಷೆಯ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ ತಿರುವು. 'ಹರೆಯ' ಬಾಲ್ಯದ ನೆನಪಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸದ ಅಗೋಚರತೆ. 'ಒಂದು ಹೆಣ್ಣಿನ ಪ್ರಶ್ನೆ'ಯ ದಿಟ್ಟತನ. 'ಸಭ್ಯರು'ದಲ್ಲಿಯ ನೇರವಾದ ವಿಡಂಬನೆ ಮೆಚ್ಚಬೇಕಾದವು. 'ಕಾಲಕೂಟ'. 'ಸಮಾನತೆ'ಯಂಥ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ನಡೆಸುವ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾದ ಸಂವಾದ ಉಪದೇಶಕ್ಕಿಳಿಯದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. 'ಗಾಳಿ. ಮಳೆ. ಬಟ್ಟೆಗಳು' ಕೊಡುವ ಮುಗ್ಧಭಾವದ ವಿನೋದ ಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಚುಟುಕುಗಳಂತೆ ಚುರುಕಾಗಿರುವ ಏಳೆಂಟು ಕಿರುಗವನಗಳಲ್ಲಿ 'ಜೀವನ'. 'ಸಂಬಂಧ'. 'ವಾಸ್ತವ' ಮೊದಲಾದವು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿವೆ. 'ಕಂಬನಿ-ಕವಿತೆ'ಯಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಿದಂತೆ ಅವು 'ಜೀವದುಂಬಿದ ಹನಿಗಳಾಗಿ ಉದುರ' ಬೇಕು. ಅಷ್ಟೇ.

ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಗದ್ಯದ ಮಾತಿನ ಗತಿ ಅಪೇಕ್ಷಣೀಯವೆನಿಸಿದರೂ ಅದರ ಸ್ಪಷ್ಟತೆ. ನೇರ ಹೇಳಿಕೆಗಳು ಕಾವ್ಯ ಗುಣವನ್ನು ಕುಂದಿಸಿರುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅಸ್ಪಷ್ಟತೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ತಲೆದೋರಲು ಇನ್ನೂ ಅರಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದ ಕೆಲವೊಂದು ವಿಚಾರ ಸರಣಿಯೂ ಕಾರಣವಾಗಿರಬಹುದು. ಅಂಥ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಅದು ಕವಿತೆಯೊಡನೆ ಏರಕಗೊಳ್ಳದೆ ಹೊರಗೇ ಉಳಿಯುವ ಸರಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಕವಿತೆಯ ಮುಖ್ಯ ಲಯವನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸಿ. ಅದನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳದೆ ಹೋದರೆ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಎಷ್ಟೇ ನಯನಮನೋಹರವಾಗಿ ಬೇರ್ಪಡಿಸಿ ಮುದ್ರಿಸಿದರೂ ಅದರ ಕೃತಕತೆಯನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ನಿಜಕ್ಕೂ ಅನೇಕ ಒಳ್ಳೆಯ ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಈ ಪ್ರಥಮ ಕವನ ಸಂಕಲನಕ್ಕೆ 'ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕವಾದ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಮುನ್ನುಡಿ'ಯನ್ನು ಶ್ರೀಮತಿ ಕಮಲಾ ಹಂಪನಾ ಅವರು ನನ್ನಿಂದ ಬಯಸಿರುವುದು ಮಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಅವರಿಗಿರುವ ಕಳಕಳಿಯ ದ್ಯೋತಕವಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರನ್ನು ಅಭಿನಂದಿಸಿ. ರಾಜ್ಯಶ್ರೀಯ ಕಾವ್ಯಶ್ರೀ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬೆಳಗಲಿ ಎಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ.

(೧೯೮೫)

೩೫

ಸಾಗಿ ಬರುತಿದೆ ಬೆಳಗು

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟಗಾರರಾಗಿ ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ಸಾಮಾಜಿಕ ರಾಜಕೀಯ ಹಾಗೂ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸೇವಾ ಮನೋಧರ್ಮದಿಂದ ಕಾರ್ಯಗೈದು. ಸಚಿವರಾಗಿದ್ದೂ ಸರಳ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಜೀವನದ ಆದರ್ಶವನ್ನು ಪಾಲಿಸಿದವರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಕಲ್ಲನಗೌಡ ಪಾಟೀಲರು ಅಗ್ರ ಪಂಕ್ತಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ೮೨ ವರ್ಷದ ಈ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ವಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ವಿಧಾಯಕ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವ ಅವರು ತಮ್ಮ 'ನೆನಪಿನ ಒರತೆ'ಯ ಸಂಪುಟಗಳ ಮೂಲಕ ಆತ್ಮ ಚರಿತೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿರುವುದು ನಾಡಿನ ಚರಿತ್ರೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಮಹತ್ವದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ದೇಶಭಕ್ತರ ಜೀವನ ಚರಿತೆ. ಗ್ರಾಮ ಸುಧಾರಣೆ. ಶಿಕ್ಷಣ ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಅವರು ಆಗಾಗ ಗ್ರಂಥರಚನೆ ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಶ್ರೀಯುತರು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವ ವಿಷಯ ಓದುಗರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತಿರುವುದು ಬಹುಶಃ ಇದೇ ಮೊದಲು. ಅವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅವರಿಗೆ ಯಾವ ಭ್ರಮೆಯೂ ಇಲ್ಲ. 'ಯಾವ ಗದ್ಯ ಅಥವಾ ಪದ್ಯಗಳ ವರ್ಗಕ್ಕೂ ಸೇರದಂಥ ಕರಡು ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು' ಎಂದು ಅವರೇ ಅಂದುಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ತಮ್ಮ ವಿಚಾರ. ಬಯಕೆ. ಆಸೆ. ಆಕಾಂಕ್ಷೆ. ಹಂಬಲ. ಕೊರಗು ಮೊದಲಾದವನ್ನು ಈ ರಚನೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿವೇದಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಪರಿಸರದ ಒತ್ತಡ. ಮನಸ್ಸು ಹಾಗೂ ಅಂತಃಕರಣದ ಮೇಲೆ ಆಗಾಗ ಒದಗಿದ ಆಘಾತಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿ.

'ನಂದಾದೀಪವ ಹೊತ್ತಿಸುವೆವು ಪಂಪಾತೀರದಲಿ ನಾವಿಂದು
ಎಂದೂ ನಂದದ ಆನಂದದ ಕರ್ನಾಟಕ ಜ್ಯೋತಿ ಬೆಳಗಲೆಂದು
ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸಿದ ಕನ್ನಡ ಪ್ರಭೆಯಿಂ ಪುಳಕಗೊಂಡ.
ಮುಂದೆಯೂ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರಜಾತಂತ್ರ ಪ್ರತಿಭೆ ಬೆಳಗಲೆಂದು.

ಸನ್ಮಾನ್ಯ ಹಿರಿಯರಾದ ಶ್ರೀ ಪಾಟೀಲರು ಈ ಪದ್ಯ ಸಂಕಲನಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಮುನ್ನುಡಿಯನ್ನು ಬಯಸಿದ್ದು ನನಗೊಂದು ಗೌರವವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಅವರ ಪ್ರೀತಿ ವಿಶ್ವಾಸಗಳಿಗಾಗಿ ಆದರಪೂರ್ವಕ ವಂದನೆಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತೇನೆ.

(೧೯೮೬)

ಕೆ. ಎಫ್. ಪಾಟೀಲ. ವಿವೇಕ ಪ್ರಕಾಶನ. ಸ್ಪಂದನ ವೇದಿಕೆ. ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ

೩೬

ಮುಂಜಾನೆ ಬಂದವನು

ಕವಯಿತ್ರಿ ಕಮಲ ಹೆಮ್ಮಿಗೆಯವರ ಮೂರನೆಯ ಕವನಸಂಕಲನ 'ಮುಂಜಾನೆ ಬಂದವನು' ಪ್ರಕಟಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದು ನಿಜಕ್ಕೂ ಸಂತೋಷದ ಸಂಗತಿ. ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ. ನಿರಾಡಂಬರವಾದ ಕಾವ್ಯಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವ ಇಂದಿನ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಇವರು ಗಣ್ಯರು. ಈ ಸಂಕಲನಕ್ಕೆ ನಾನು ಮುನ್ನುಡಿ ಬರೆಯಬೇಕೆಂದು ಅವರು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರನ್ನು ಹೊಸದಾಗಿ ವಾಚಕಲೋಕಕ್ಕೆ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡುವ ಪ್ರಮೇಯವಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ಸಹೃದಯ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿ ನನ್ನ ಅನಿಸಿಕೆಗಳನ್ನು ಓದುಗರೊಡನೆ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಸಂತೋಷವಿದೆ. ಕಾವ್ಯಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಯಾವುದೇ ಬಗೆಯ ಸಂಕೋಚಕ್ಕೆ ಎಡೆಗೊಟ್ಟಿಲ್ಲವಾದರೂ ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ತಾವೇ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಸಂಕೋಚಪಟ್ಟಿರಬೇಕೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಅದು ಅವರ ಸದ್ಗುಣದ್ದಲವಿಲ್ಲದ. ಸಭ್ಯತೆಯ ಲಕ್ಷಣವೆಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ತಮ್ಮ ಮೊದಲ ಕವನಸಂಗ್ರಹ 'ಪಲ್ಲವಿ'ಯಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ವಂತಿಕೆಯನ್ನು ತೋರ್ಪಡಿಸಿದ ಅನುಭವನಿಷ್ಠವಾದ ಅವರ ಕಾವ್ಯರಚನೆ 'ವಿಷಕನ್ಯೆ'ಯೆಂಬ ಎರಡನೆಯ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ. 'ಸತ್ಯ ಹೊಳೆದರೂ ಬುದ್ಧಿಯ ಕೈಗೆ ಭಾವ ದಕ್ಕುವದಿಲ್ಲ'ವೆಂಬ ಚೋದ್ಯವನ್ನು ಹೆಣ್ಣಿನ ಮೃದು ಹೃದಯದ ಆಶೆ-ನಿರಾಶೆಗಳಲ್ಲಿ ಮನಗಂಡು, ಇಲ್ಲಿ ವಸ್ತು ವೈವಿಧ್ಯದೊಂದಿಗೆ. ಇನ್ನಷ್ಟು ಚಿಂತನಪರವಾಗಿ. ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕಲುಷಿತಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ. ಪರಿಶುದ್ಧವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ಹವಣಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಭಾವನೆಗಳಿಗೆ ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ನೀಡುವ ಪ್ರಯತ್ನವಿದೆ. ಕವಿಯ 'ತೇದುಕೊಂಡರೂ ಗಂಧವಾಗದ ನೋವು' ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಅನುಭವದ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ತಂತ್ರಿಗಳನ್ನು ಮಿಡಿದು 'ಮೌನಧ್ಯಾನದ ರೋಮಾಂಚನ'ವನ್ನು ತಂದುಕೊಡಬಲ್ಲುದೆಂಬುದಕ್ಕೂ ಇದರಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ನಿದರ್ಶನಗಳಿವೆ.

ಕವಿತೆಯ ಆಕೃತಿ ಚಿಕ್ಕದಾದರೂ ಪದಪ್ರಯೋಗ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಅನುಭವ ಹರಳುಗೊಂಡು. ತುಂಬಲಾಗದ ಶೂನ್ಯವನ್ನು ತುಂಬುವ ಇಲ್ಲಿಯ ಕ್ರಿಯೆ ತನ್ನ ಸರಳತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಸೋಜಿಗವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಕಾಣಲು ಹಗುರವಾದ ಭಾವವನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಗಂಭೀರವಾದ ಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿ ಕೊನೆಮುಟ್ಟಿಸುವುದು ಇಲ್ಲಿನ ಬಹುಮಟ್ಟಿನ ಕವಿತೆಗಳ ವಿಶೇಷ ಗುಣವೆನ್ನಬಹುದು. ಒಂದೆರಡು ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು :

ಡಾ. ಕಮಲಾ ಹೆಮ್ಮಿಗೆ. ಯಕ್ಷ ಪ್ರಕಾಶನ. ಧಾರವಾಡ

ಎಲ್ಲಿದೆ ಸತ್ಯ ? ಕತ್ತಲಲ್ಲೊ, ಬೆಳಕಲ್ಲೊ ?
ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲೊ, ದೀಪದಲ್ಲೊ ? ('ಸತ್ಯ')

* * * *

ಜ್ವರ ಬಿಟ್ಟ ಮೈಮನ ಬಲು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಲ್ಲವೆ ?
ಅಂಥ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಮತ್ತು ನನ್ನ ದೇಶ. ('ಜ್ವರ')

* * * *

ಹಸಿದ ಹಸು ಹಸಿರ ಸುರಿಸಿ
ದಕ್ಕಿಸಿಕೊಂಡು ಹಾಲು ಹನಿಸುವಾಗ
ವಾಗರ್ಥಗಳ ನಡುವೆ ಗೆರೆಯಿದೆಯೆ ? ('ವಾಗರ್ಥ')

ಪ್ರಚಲಿತ ಘಟನೆ. ವಿದ್ಯಮಾನಗಳನ್ನು ಕಾವ್ಯಾನುಭವವನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಿ. ಅವುಗಳ ಕಾವ್ಯಾರ್ಥವನ್ನು ಹೊಳೆಯಿಸುವಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕಾಳಜಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದೆ. ವಾಚ್ಯತೆಯನ್ನಳಿದು ಸೂಚ್ಯತೆಗೆ ಹಾಯುವ. ಬೇರೊಂದು ಪರಿಭಾವನೆಗೊಯ್ಯುವ ಇವುಗಳ ರೀತಿ ಮೆಚ್ಚುವಂಥದು. 'ಜ್ವರ'. 'ಜೆನಜೀರ್ ಮತ್ತು ಸಿದ್ದ'. 'ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತೆ ?'. 'ಹೀಗೊಂದು ಭಾಷೆ'. 'ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋತ್ಸವ-೧೯೮೬' ಮೊದಲಾದವು ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಗಮನಾರ್ಹವಾದವು.

ಈ ಕೆಲವು ಸಾಲುಗಳು ಅವುಗಳನ್ನು ಇಡಿಯಾಗಿ ಓದಲು ಪ್ರೇರೇಪಿಸಬಹುದು.

ಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಕ್ಯಾಕ್ಟಸ್ ಬೆಳೆಸಿ
ಗುಲಾಬಿ ಮುಡಿಯುವ
ನೀರೆಯರೇ
ಚಂದ್ರಗುತ್ತಿಯ ಬೆತ್ತಲೆ ಸೇವೆಯ ಬಗ್ಗೆ ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆಯೆ ?
('ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತೆ ?')

* * * *

ಪ್ರೀತಿಗೆ ಹೇಗೆ
ಭಾಷೆಯಿಲ್ಲವೊ ದ್ವೇಷಕ್ಕೂ ಹಾಗೆ
ಎಂದಿರಾ ?
ಪ್ರೀತಿಗೆ ಮೌನವೇ ಭಾಷೆ
ದ್ವೇಷಕ್ಕೆ ಹಿಂಸೆಯೆ ? ('ಹೀಗೊಂದು ಭಾಷೆ')

* * * *

ಹಿಡಿದ ಕಾಯಿಪಲ್ಲೆ ಹಾವಾಗುವ ಭಯ !
'ಹೋಗುತ್ತೇನೆ'ನ್ನುವ ವಾಚ್ಯದ ಧ್ವನಿಯ ಬಗ್ಗೆ
ಭಯ

('ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋತ್ಸವ-೧೯೮೬')

ಹೆಣ್ಣು ಹೃದಯದ ನೋವು-ನಿರಾಶೆಗಳನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೊಳಿಸುವಾಗಲೂ ಉದ್ವೇಗರಹಿತವಾದ ಭಾವತೀವ್ರತೆ ಹಾಗೂ ಬುದ್ಧಿಯ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಪ್ರತಿಫಲಿಸಿ ತೋರಿಸುವ ಸಂಯಮದ ಕೌಶಲ ಇವರಿಗೆ ಸಾಧಿಸಿದೆ. 'ಸುಮ್ಮನೇಕೆ ?'. 'ಚಲಿತ ಚಿತ್ತ' (ಇವರಲ್ಲಿ ಅನುಭಾವದ ಎಳೆಯೂ ಇದೆ.) 'ಹಳೆಯ ನೋವೇ' ಈ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪರಿಭಾವಿಸಬಹುದು :

ನನ್ನೆದೆಯ ಕಪ್ಪೆ ಚಿಪ್ಪಲ್ಲಿ ಹದವಾಗಿ ಕೂತ ಹನಿಯೇ
ಕಸುಗಾಯ ಮಾಗಿಸಿದ ಚೋದ್ಯವೇ
ಪ್ರಶ್ನಿಸಲಿ ಹೇಗೆ ನಿನ್ನಿರವ ?
....
....
ಸಾಕದಿರಲಿ ಹೇಗೆ ನೀನೇ ಹಾಕಿದ ಹೊಸ ಮರಿಯ ?
('ಹಳೆಯ ನೋವೇ')

ಕೆಲವು ಕವಿತೆಗಳ ಒಡಲಲ್ಲಿಯೇ ಅವುಗಳ ಹಾಡು-ಪಾಡು ಬೆರೆತುಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ. ಅಲ್ಲಿಯ ಶಬ್ದ ನಾದ ಗೀತ ಮಾಧುರ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದಿವೆ. 'ನಡೆದು ಹೋದವರು'. 'ಮಾಜೀ ರಾಜಕುಮಾರನ ವಿಲಾಪ'. 'ಯಾರಿಗ್ಹೇಳಲಿ ?'. 'ಅಲ್ಲಮನ ವಿರಹ'. 'ಬುದ್ಧಿ ಭಾವಗಳ ಸಂವಾದ'. 'ವಿಪ್ರಲಂಬ'. 'ಇಲ್ಲಿಯ ತನಕ'. 'ಬೇಡ' – ಇದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿವೆ. 'ದೊರೆಗೊಂದು ಗೀತೆ'ಯ ಛಂದ ಭಾಮಿನೀಷಟ್ಪದಿಯೆಂದು ಮೇಲು ನೋಟಕ್ಕೆ ಹೊಳೆಯದಂತೆ, ನೂತನ ಭಾವರೂಪಕ್ಕೆ ಇಂಬುಗೊಟ್ಟಿದೆ. 'ಕವಿತೆ ಬರೆದ ಗಳಿಗೆ' ತುಂಬಿಯೂ ತುಳುಕದಂತೆ ಅದನ್ನು ಚಿರವಾಗಿ ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿದೆ.

ಆದರ್ಶದ ಭರವಸೆ ತನ್ನ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಸ್ಥಿತಿ ಹಾಗೂ ಸಂದರ್ಭ 'ಅಶ್ವಮೇಧದ ಕುದುರೆ'ಯ ಪ್ರತಿಮೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಮೂಡಿದೆ.

'ದುರ್ದೆಸೆ'. 'ಚೌಡಿಕೆ ಪದ'. 'ಬೇಂದ್ರೆ ಅವರನ್ನು ಕುರಿತು'. 'ಸತ್ಯ ನಾಶದ ಕಾಲ' ಮೊದಲಾದವು ಜನಪದ ಗೀತಗಳ ನಾದ. ಲಯ. ಗತ್ತುಗಳನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿವೆ. ಕವಿಯ ಜಾನಪದ ಒಲವು ಹಾಗೂ ಅಭ್ಯಾಸ ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿಯೂ ಈ ಸಂಗ್ರಹದ ಕವಿತೆಗಳ ಸತ್ವಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಕಾಣಿಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದೆ.

ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಪರಂಪರೆಯ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಇಲ್ಲಿಯ ಕವಿತೆಗಳಿಗೆ ಗಟ್ಟಿತನವನ್ನೂ ಆತ್ಮೀಯತೆಯನ್ನೂ. ತಂದುಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಗಡಿಬಿಡಿ. ಗೊಂದಲಗಳ ಇಂದಿನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ. ಕಮಲ ಹೆಮ್ಮಿಗೆಯವರ ಈ ಸಾಧನೆ ಗಮನಾರ್ಹವೆಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಕವಿತೆಗಳನ್ನೋದುವಲ್ಲಿ. ನಾನು ಪಡೆದ ಸಂತೋಷ ಇನ್ನೂ ಹಲವರದಾಗಲಿ ಎಂದು ಹಾರೈಸಿ ಅವರನ್ನು ಅಭಿನಂದಿಸುತ್ತೇನೆ.

(೧೯೮೬)

೩೭

ಮಂದಾರ ಕಾವ್ಯ

ಭಾರತೀಯ ಸ್ಟೇಟ್ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರ ಶಾಖೆಯ ಕನ್ನಡ ಸಂಘ ಕೈಕೊಂಡಿರುವ ಕನ್ನಡದ ಕೈಂಕರ್ಯ ಆ ವೃತ್ತಿಯ ವಲಯವನ್ನು ಮೀರಿ ತನ್ನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದು ಅಭಿಮಾನದ ಹಾಗೂ ಸಂತೋಷದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಅದರ ಶೃಂಗಸಂಸ್ಥೆಯಾದ ಸಮನ್ವಯ ಸಮಿತಿ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿ ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಿರುವ 'ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಪ್ರಪಂಚ'ದ ಉಪಯುಕ್ತತೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸುವ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಸಮನ್ವಯ ಸಮಿತಿಯು ಕಳೆದ ಅಕ್ಟೋಬರ್‌ನಲ್ಲಿ ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಕಮ್ಮಟವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿದಾಗ ಪ್ರಾ. ಎಚ್ಚೆಸ್ಕೆಯವರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಆ ಸದಸ್ಯರೆಲ್ಲರ ಕಳಕಳಿಯ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆಯನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಕಂಡು ಅಚ್ಚರಿಪಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಕನ್ನಡವನ್ನು ವ್ಯವಹಾರದ ಎಲ್ಲ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಆಡಳಿತ ಭಾಷೆಯಾಗಿ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ರೂಢಿಸಬೇಕಾದರೆ ಈ ಬಗೆಯ ಆತ್ಮೀಯ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ ಅತ್ಯಗತ್ಯ. ಸಮನ್ವಯ ಸಮಿತಿಯ ಕಾರ್ಯ ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಮಾದರಿಯಾಗಿದೆಯೆಂದರೆ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯಾಗಲಾರದು.

ಕನ್ನಡ ಸಂಘವು ತನ್ನ ವಾರ್ಷಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಚಿಕೆಯಾದ 'ಮಂದಾರ'ದ ಕಳೆದ ಎಂಟು ವರ್ಷದ ಸಂಚಿಕೆಗಳಿಂದ ಆಯ್ದ ಕವನಗಳನ್ನು 'ಮಂದಾರ ಕಾವ್ಯ' ಎಂಬ ಸಂಕಲನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಇದೀಗ ಹೊರತರುತ್ತಿರುವುದು ಅದಕ್ಕೊಂದು ತುರಾಯಿಯಾಗಿ ಕಂಗೊಳಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಅದರ ಸಂಪಾದಕರು ಈ ಸಂಕಲನಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಮುನ್ನುಡಿಯನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದಾರೆ. ಅವರ ವಿಶ್ವಾಸಕ್ಕೆ ಕೃತಜ್ಞತೆ ಸಲ್ಲಿಸಿ ಅತ್ಯಂತ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಈ ನಾಲ್ಕು ಮಾತು ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

"ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಉದ್ಯೋಗಿಗಳಾಗಿಯೂ ಕಲೆಯ ಅತ್ಯುನ್ನತ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಾದ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಹೊಂದಿರುವವರ ಮೊದಲ ಹೆಜ್ಜೆಗಳಿವು" ಎಂದು ಸಂಪಾದಕರು ತಮ್ಮ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ನಮ್ರತೆಯಿಂದ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ವೈವಿಧ್ಯಪೂರ್ಣವಾದ ಇಲ್ಲಿಯ ೨೦ ಕವಿಗಳ (ಐವರು ಕವಯಿತ್ರಿಯರನ್ನೊಳಗೊಂಡು) ೪೩ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿದಾಗ ಇವು ದಟ್ಟಡಿಗಳಾಗಿರದೆ ಜೋಕೆ-ತೂಕದಿಂದ ಇಟ್ಟ ದೃಢವಾದ ಹೆಜ್ಜೆಗಳೆಂಬುದು ಓದುಗರ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬರದಿರಲಾರದು. ಅದಕ್ಕೆ

ಕನ್ನಡ ಸಂಘ. ಭಾರತೀಯ ಸ್ಟೇಟ್ ಬ್ಯಾಂಕ್. ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರ ಶಾಖೆ

ಮುಖ್ಯಕಾರಣ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆದು ತಾನು ಕವಿಯೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ 'ಹುಸಿ' ಹಂಬಲದ ರಚನೆಗಳಲ್ಲ ಇವು. ಕಾವ್ಯದ ಬಗೆಗಿರುವ ನಿಜವಾದ ಆಸಕ್ತಿ ಹಾಗೂ ಆ ಕಲೆಯನ್ನು ಕರಗತಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನಡೆಸಿದ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಪ್ರಯತ್ನ ಇಲ್ಲಿ ಒಡೆದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಭಾವಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ತಕ್ಕ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಳಸುವಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಸಂಯಮ ಹಾಗೂ ಪರಿಶ್ರಮ ಇವುಗಳ ಹಿಂದಿದೆ. ಪ್ರಚಲಿತ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯದ ಓಘವನ್ನೂ. ಅದರ ಧಾಟಿ. ಧೋರಣೆಯನ್ನು ಬಲ್ಲವರಾಗಿಯೂ ಅನುಕರಣೆಯಾಗದಂತೆ ಎಚ್ಚರವಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆಂದು ಇಲ್ಲಿರುವ ಪದ್ಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ರಚನೆಗಳೆಂದು ನಾನು ಹೇಳುತ್ತಿಲ್ಲ. ಬಹುಶಃ ಅದನ್ನು ಬರೆದ ಕವಿಗಳಿಗೂ ಆ ಭಾವನೆ ಇರಲಾರದು. ಆದರೆ ಈ ಕವಿತೆಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಒಂದಿಲ್ಲ ಒಂದು ಗುಣದಿಂದ ಓದುಗರ ಗಮನವನ್ನು ಸೆಳೆದುಕೊಳ್ಳದೆ ಇರಲಾರವು.

ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಉದ್ಯೋಗಿಗಳಾಗಿ ಇವರು ಕಾವ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವ ಆಸಕ್ತಿ ಶ್ರದ್ಧೆ ಅನುಪಮವಾದದ್ದು. ಇವರ ಮುಂದಿನ ಕಾವ್ಯ ಯತ್ನಗಳು ಇದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಸಫಲಗೊಂಡು ಮಂದಾರ ಪುಷ್ಪ ಮರ್ತ್ಯ ಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ಅರಳಿ ಮಗಮಗಿಸಬಲ್ಲುದೆಂಬುದಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನವಾಗಲಿ ಎಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ.

(೧೯೮೬)

೩೮

ನನ್ನ ಸುತ್ತ

ಡಾ. ದೇವೇಂದ್ರಕುಮಾರ ಹಕಾರಿಯವರು ತಮ್ಮ ಪ್ರಸ್ತುತ ಕವನ ಸಂಕಲನಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಮುನ್ನುಡಿಯನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಅವರ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಕವನ ಸಂಗ್ರಹವಾದರೂ. ಮೊದಲ ಮೂರಕ್ಕೂ ಮುನ್ನುಡಿಯಿಲ್ಲದಿರುವುದೂ ಒಂದೂ ಕಾರಣವಾಗಿ ನಾನು ನಾಲ್ಕು ಮಾತು ಬರೆಯಲು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಯಿತು. ಅಲ್ಲದೆ. ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯ ಜೀವನದ ಪ್ರಾರಂಭದಿಂದಲೂ ಅವರು ನನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವ ಪ್ರೀತಿ ವಿಶ್ವಾಸ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನದೆಂದು ಹೇಳಬೇಕು.

ಉಸ್ಮಾನಿಯಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾಗಿದ್ದಾಗಿನಿಂದಲೂ ಹಕಾರಿಯವರು ತಮ್ಮ ಗೆಳೆಯರ ಬಳಗದೊಂದಿಗೆ ಹೈದರಾಬಾದ ಕರ್ನಾಟಕದ ಕನ್ನಡ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಲುಗೊಂಡದ್ದಲ್ಲದೆ ಅಧ್ಯಾಪಕ ವೃತ್ತಿಯನ್ನೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಹಿಂದಿ. ಉರ್ದು ಭಾಷೆ-ಸಾಹಿತ್ಯಗಳ ಪರಿಚಯಕ್ಕೂ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತೆರೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಲ್ಲದೆ ಕಥೆ. ಕವಿತೆಗಳನ್ನೂ ಬರೆಯಲು ಆಗಲೇ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದರು. ಇದು ಮೂರು ದಶಕಕ್ಕೂ ಹಿಂದಿನ ಮಾತು. ಅತ್ತ ಸೊಲ್ಲಾಪುರದ 'ಕನ್ನಡ ಕೋಟೆ' ಇವರ ಕಾವ್ಯಪ್ರಕಾಶನಕ್ಕೆ ಇಂಬುಗೊಟ್ಟಂತೆಯೇ ಇತ್ತ ಧಾರವಾಡದ ಆಕರ್ಷಣೆಯೂ ಅವರಿಗೆ ಬಲವಾಗಿತ್ತು. ಧಾರವಾಡಕ್ಕೆ ಬಂದು ನೆಲಸಿದ ಮೇಲೆ ಇವರ ಬರವಣಿಗೆ ಗದ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ನೆಲೆಯನ್ನೂ ಬೆಲೆಯನ್ನೂ ಕಂಡುಕೊಂಡಿತು. ಕಥೆ. ಕಾದಂಬರಿ. ನಾಟಕ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ದುಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೆಚ್ಚಿನ ಅವಕಾಶ ಒದಗಿತು. ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದ ಜಾನಪದ ಆಸಕ್ತಿ ಆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಡಾಕ್ಟರೇಟ್ ಪದವಿಯನ್ನೂ ತಂದುಕೊಟ್ಟಿತು. ವಿವಿಧ ಕಲೆಗಳಲ್ಲಿಯಂತೆಯೇ ಸಮೂಹ ಮಾಧ್ಯಮದಲ್ಲಿಯೂ ಈಚೆಗೆ ಅವರು ತಮ್ಮ ಆಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕುದುರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿ ಕೆಲಮಟ್ಟಿಗೆ ಅವಸರದ ವ್ಯಕ್ತಿಯಂತೆ ಕಂಡುಬಂದರೂ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಅವರು ಸಂಯಮವನ್ನೂ ಚಿತ್ತಸ್ಥಿರತೆಯನ್ನೂ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡಿರುವುದು ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ನನಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿದೆ.

ಡಾ. ದೇವೇಂದ್ರಕುಮಾರ ಹಕಾರಿ. ಶ್ರೀನಗರ. ಧಾರವಾಡ

೧೯೫೬ ರಲ್ಲಿ 'ಚಿನ್ಮಯಿ' ಪ್ರಕಟವಾದಂದಿನಿಂದಲೂ ತಾವು ಮೂಲತಃ ಕವಿ ಎಂಬುದನ್ನು ಶ್ರೀ ಪಕಾರಿ ಸಾದರಪಡಿಸುತ್ತಲೇ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. 'ಪ್ರಾಣವೊಂದು ವೀಣೆಯಾದರೆ ಭಾವಗಳು ಅದರ ತಂತಿ. ಬದುಕಿನ ಸಾವಿರ ಬೆರಳು ಈ ಭಾವತಂತಿಗಳನ್ನು ಮೀಟುತ್ತವೆ' ಎಂಬ ತಮ್ಮ ಆಗಿನ ಭಾವನೆಗನುಗುಣವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿನ ಕವನಗಳು ಸಾಂಪ್ರಾದಯಿಕವಾಗಿ ಮೂಡಿಬಂದಿವೆಯಾದರೂ ಕೊನೆಯ ಎರಡು ಕವನಗಳು ಹೊಸ ಗತಿಗೆ ಹೊರಳುವ ಸೂಚನೆಯಿತ್ತಿದ್ದುವು :

ಮೂರಾಗ ಬಯಸುವೆನು. ಮುಕ್ಕಾಗ ಬಯಸುವೆನು
ಸಿಕ್ಕು ನಿನ್ನಯ ಪಾದ ತುಳಿತದಲ್ಲಿ;
ನೂರಾಗ ಬಯಸುವೆನು. ನುಗ್ಗಾಗ ಬಯಸುವೆನು
ಸಿಕ್ಕು ನಿನ್ನಯ ಕೊನೆಯ ಕುಣಿತದಲ್ಲಿ.

('ಬೇಡ ನಿನ್ನಯ ಕರುಣೆ')

* * * *

ಏಳು ಎಚ್ಚರಗೊಳ್ಳು ಒಳಗಿರುವ ತಿಳಿವೆ
ಪ್ರಾಣದಲಿ ಮೈಮುರಿವ ಅನುಭವದ ಸುಳಿವೆ!

('ಪ್ರಾಣದಲಿ ಮೈಮುರಿದು')

ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ಬಂದ ಎರಡನೆಯ ಸಂಗ್ರಹ 'ಆಚೆ-ಈಚೆ'ಯಲ್ಲಿ 'ಮಧುರ ರಾಗಿಣಿ', 'ರಸತರಂಗಿಣಿ'ಯಂಥ ಹಿಂದಿನ ಹಳಹಳಿಕೆಯ ಪದಪುಂಜಗಳು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಹಿಸಿ. ಆದಷ್ಟು ಮುಕ್ತಛಂದದಲ್ಲಿ ಭಾವ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. 'ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಶಬ್ದಗಳ ಗಾಡಿ-ಮೋಡಿ ನಮ್ಮ ಗಂತವ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ: ಅರ್ಥದ ನಾದ ನಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಸಂವೇದನೆಯ ಸ್ತರಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಸುತ್ತದೆ. ಆಗಂತೂ ಕಾವ್ಯ ಕ್ರಿಯೆ ನಮ್ಮ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನೇ ಅಲುಗಿಸುತ್ತದೆ'. ಕವಿ 'ಸಹೃದಯರೊಡನೆ' ಹೇಳಿಕೊಂಡ ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿಯೂ ಅದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಕಾವ್ಯಕ್ರಿಯೆ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಅಲುಗಿಸಿ ಬಿಡುವ ಈ ಅನುಭವ ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೂ 'ಏಳು ಮೇಳ ಗೀತೆಗಳ'ಲ್ಲಿ ಪಡೆದಿರುವ ಯಶಸ್ಸು ಉಳಿದವುಗಳಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟಾಗಿ ಕಾಣದಿರುವುದು ಅವರ ಕಾವ್ಯದ ಒಲವಿನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕುತೂಹಲಕರವಾಗಿದೆ.

ಎಲ್ಲಾರೆ ಅಡಗಿರುವೆ ಗಂಗಾಮಾಯಿ
ಶಂಕರನ ಜಡೆಯಲ್ಲಿ ನೆಲಸೀದ ತಾಯಿ
ಬೆಟ್ಟಾ ಘಟ್ಟಾ ಹತ್ತೀ ಬಂದೆ
ಹಳ್ಳಾ ಕೊಳ್ಳಾ ಸುತ್ತೀ ಬಂದೆ
ಎಲ್ಲಾರೆ ಅಡಗಿರುವೆ......

'ಗಂಗಾಮಾಯಿ'ಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಗೊಂಡ ಈ ಶೋಧನೆ ಕವಿ ತನ್ನ ಕಾವ್ಯದ ಮೂಲ ಸ್ರೋತಸ್ಸನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಿರುವಂತೆಯೂ ತೋರುತ್ತದೆ. 'ಈ ಜೀವ ಹಾಡ್ಯಾವೊ' ಎಂಬ ಶರಣರ ಅನುಭಾವದ ಜಾಡನ್ನು ಒಡಿದ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ಅದು ತನ್ನ ಸಾಫಲ್ಯವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡಂತಿದೆ.

'ಬಿಡುಗಡೆ' ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಆಡುಮಾತಿನ ಲಯವನ್ನು ಒಡಿಯುವ ಮುಂದಿನ ಹೆಜ್ಜೆ ಒಡೆದು ಕಾಡುತ್ತಿದೆ. ಮೊದಲ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ಆಶಯ ವಿವರಗಳಲ್ಲಿ ಹಂಚಿ ಹೋಗುತ್ತಿದೆಯೆನಿಸಿದರೂ ಎರಡನೆಯ ಭಾಗದ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಭವ ಸಾಂದ್ರಗೊಂಡು ಸಾರವತ್ತಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. 'ಕಾವ್ಯದ ಭಾಷೆ. ಶೈಲಿ. ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಚಿಂತನೆ ಹೆಚ್ಚಿದಷ್ಟೂ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಹೊಸ ಆಯಾಮಗಳು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಬಹುದು' ಎಂಬ ಈ ಸಂಗ್ರಹದ 'ಅರಿಕೆ'ಯ ನುಡಿ ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಂಗ್ರಹವಾದ 'ನನ್ನಸುತ್ತ'ಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಅನ್ವಯಿಸುವಂತಿದೆ. ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಇವರು ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಮೂಲ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯಾಗಿರುವುದು ನಿಸರ್ಗವೇ.

ನನ್ನಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚೊತ್ತಿನಿಂತ ಈ ಸೃಷ್ಟಿ
ಒಮ್ಮೆಲೆ ತೆರೆದಿಟ್ಟ ಮಂತ್ರವಾದಿಯ ಬುಟ್ಟಿ.

ನಂತರ ಹೆಣ್ಣು-ಗಂಡಿನ ಪ್ರೀತಿ-ಪ್ರೇಮ. ಉದಾತ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಬಗೆಗಿನ ಗೌರವ ಮುಖ್ಯವಾಗಿದೆ.

'ನನ್ನ ಸುತ್ತ'ದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಎಚ್ಚರಗೊಂಡುದು ವಸ್ತುವಿನ ಆಯ್ಕೆಯಲ್ಲಿ. ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಒಡೆದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಕಾಲ ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಕುರಿತ ಚಿಂತನೆ. ಮನುಷ್ಯನ ಅಸಹಾಯಕ ಸ್ಥಿತಿಯ ಅರಿವು ಕಾವ್ಯ ಪ್ರೌಢವಾಗಿರುವುದರ ಸೂಚನೆಯಾಗಿದ್ದರೆ. ಕವಿಯ ತಾತ್ವಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ಘಟ್ಟವಾಗಿಯೂ ಅದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

ಕಣ್ಣೆದುರೇ ಬೆಳಗಿನಿಂದ ಸಂಜೆ ಜಾರಿ
ಹೀಗೆಯೇ, ಅಷ್ಟಷ್ಟೆ ಕತ್ತರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ.
ನೋಡುತ್ತೇನೆ ನಿಟ್ಟುಸಿರ ಚೆಲ್ಲಿ ಸುಮ್ಮನೆ
ಅಸಹಾಯಕ, ವ್ಯಥಿತ, ವ್ಯಗ್ರ.

* * * *

ಸುಮ್ಮನೇ ಕೂತರೂ ನನ್ನೊಳಗೆ ಮಿಸುಕಾಡಿ
ಮಿಡುಕುತಿದೆ, ಮೊರೆಯುತ್ತದೆ ಒಂಟಿ ದ್ವೀಪ

* * * *

ಎಲ್ಲೊ ಬಂಗಾರ ಬೆಳಕಿನ ತತ್ತಿಗೆ ನಿತ್ಯ ಕಾವು

('ನನ್ನ ಸುತ್ತ')

* * * *

ಕಾಲ ವಿಸ್ಮೃತಿ ಬೀಗ ತೆರೆಮ ಎಚ್ಚರದಲ್ಲಿ ಕಣ್ತೆರೆದ ನಾನು
ಅದರ ಬೀಗದ ಕೈ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿರುವೆ.....
ಅಲೆಯುತ್ತಲೇ ಇರುವೆ

('ಅಲೆದಾಟ')

ಇಲ್ಲಿಯ ಜಿಜ್ಞಾಸೆ ತಾತ್ವಿಕತೆ ಹಾಗೂ ಸೃಜನಶೀಲತೆಯ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಸಾಮರಸ್ಯವನ್ನು ಇನ್ನೂ ಸಾಧಿಸಬೇಕಾಗಿದೆಯಾದರೂ ಇಲ್ಲಿಯ ವಾಸ್ತವತೆ ಭಾವ ಗೀತಾತ್ಮಕವಾಗಿಯೇ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೆಳೆಯುತ್ತದೆ.

ದಲಿತರ. ಶೋಷಿತರ ನೋವು ಇನ್ನುಳಿದ ಕವಿತೆಗಳ ವಸ್ತುವಾಗಿರುವುದು ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಜ್ಜೆಯೆನ್ನಬಹುದು.

ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿದ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಪುಟವಿಟ್ಟ
ಕಿಚ್ಚು ಸಿಡಿಯುತ್ತಿದೆ.
ಅನಾಥ ಮಗು. ಮುಖದಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಸುರುಸುರು ಬತ್ತಿ.

ಇದುವರೆಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ. ಹುಚ್ಚಾಗಿ ಹತ್ತಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಬಗೆಗೂ ವಾಸ್ತವತೆಯ ಬಿಸಿ ತಾಗದೆಯಿಲ್ಲ. ಬರಗಾಲದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಳೆಗರೆಯದ ಮೋಡ 'ಕಪ್ಪು ಗುದಾಮು' ಆಗಿ ಕಂಡಿರುವುದು ಇದಕ್ಕೊಂದು ಉತ್ತಮ ನಿದರ್ಶನ.

ಬೆಳ್ಳಗೆ ಕಪ್ಪಗೆ, ಸುಮ್ಮನೆ ಗಾಳಿ ಸೆಳೆದ ಕಡೆ ಎತ್ತಲೋ
ಮುಖ ಮಾಡಿ-ನನ್ನ ಎಡಬಲಕೆ ತೇಲಿ ಹೋಗುವ ಕಾರುಗಳಂತೆ
ತೇಲುತ್ತಲೇ ಹೋಗುತ್ತವೆ ಕಾರ್‌ಮೋಡ ಕೂಡ

....

ಈ ಮೋಡಗಳೂ ಜಲದ ಕಪ್ಪು ಗುದಾಮುಗಳಾಗಿರುವ
ಗುಮಾನಿ ನನಗೆ

ಆದರೆ ನಿರಾಶೆಯ ಆಕ್ರಂದನ ಈ ಕವಿಯ ಜಾಯಮಾನಕ್ಕೆ ಒಗ್ಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂತೆಯೇ

ನಾಳೆಗಳ ಬೆಳಗುಗಳ ಪೋಷಿಸುತ ಎದೆಯಲ್ಲಿ
ಶೋಷಣೆಗೆ ಮಣಿಯದೇ ಆಗಸಕೆ ತಲೆಯೆತ್ತಿ
ಬೆಳೆವ ಚೈತನ್ಯ

('ಈ ಹಳ್ಳಿ ಹುಡುಗಿ')

ಎಂಬುದನ್ನು 'ನಾನಿಂದು ಕೂಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. 'ಚಣಚಣಕು ಕವಿಗೆ ಹೊಸ ಹುಟ್ಟು' ಎಂಬ ಭರವಸೆ ಬೇರೆ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮೂಡುತ್ತದೆ.

ಈ ಸಂಗ್ರಹದ ಎರಡನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹಾಡಿಗೆ ಸಲೀಸಾಗಿ ಒಗ್ಗುವ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಆದರೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ತೀರ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವ ಕವಿತೆ 'ಎಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಎಲ್ಲಿ ಬಾಳ್ಯಾದೊ' ಎಂಬ ಗೀತ. ಕನ್ನಡದ ಅನುಭಾವ ಪರಂಪರೆಯ ಸಾರವನ್ನು ಹೊಸ ಬೆಡಗಿನಲ್ಲಿ ಒಡಿದುಕೊಡುವ ಜಾನಪದ ಗತ್ತಿಗೇ ಮತ್ತೇರಿಸುವ ಹಾಡು ಇದಾಗಿದೆ.

ಹೀಗೆ ಹಕಾರಿಯವರ ಕಾವ್ಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಹೊಸ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನು 'ನನ್ನ ಸುತ್ತ' ಪಡಿಮೂಡಿಸಿದೆ. ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ತೋರಿಸುತ್ತ ಬಂದ ಹೊಸ ಒಲವುಗಳಿಗೂ ಇಲ್ಲಿ ತಕ್ಕ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಇರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ತನ್ನನ್ನೂ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಸುತ್ತು ಮುತ್ತನ್ನು ವೀಕ್ಷಿಸಿದಾಗ 'ನನ್ನ ಸುತ್ತಿ'ನ ವರ್ತುಲ ವಿಸ್ತಾರವಾಗುತ್ತ 'ಕರಕಾದ ಕನಸುಗಳ ಬೂದಿಯೊಡಲಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಚಿಗುರು' ಒಡೆಯುವುದನ್ನು ಕಂಡ ಕವಿ ಅದು ಮರವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವುದನ್ನೂ ಚಿಂತಿಸಬಲ್ಲನೆಂಬ ನಿರೀಕ್ಷೆ ನನ್ನದಾಗಿದೆ.

(೧೯೬೭)

೩೯

ಸೃಷ್ಟಿಯ ಸುಳಿ

ಕೆಲದಿನಗಳ ಹಿಂದೆ. ಧಾರವಾಡದ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಪೋಲೀಸ್ ವರಿಷ್ಠಾಧಿಕಾರಿ ಶ್ರೀ ಎಂ. ಕೆ. ನಾಗರಾಜ ಅವರು ಮೊದಲ ಸಲ ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗ ನನಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಅಚ್ಚರಿಯೆನಿಸಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅವರು ಬಂದ ಕೆಲಸದ ಕಾರಣ ತಿಳಿದಾಗ ಅಚ್ಚರಿ ಆನಂದಕ್ಕೆಡೆಗೊಟ್ಟಿತು. ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ 'ಹೂಬಳ್ಳಿ ಕವಿಬಳಗ'ವನ್ನು ಕಟ್ಟುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರವಹಿಸಿದ ಅವರು ಅದರ ಉದ್ಘಾಟನೆಗೆ ಏರ್ಪಾಡು ಮಾಡಿದ್ದರು. ಅಂದಿನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟು ಹಾಗೂ ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಕಂಡು ನಾಗರಾಜರ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿಶ್ವಾಸ ಮೂಡುವಂತಾಯಿತು. ಇಂಥ ವಿನಯ ಸಂಪನ್ನರಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಪೋಲೀಸ್ ಇಲಾಖೆಯಲ್ಲಿರುವುದು ಒಂದು ಸುಯೋಗವೇ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿದೆಸೆಯಿಂದಲೂ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ತಮಗೆ ಆಸಕ್ತಿಯಿರುವದನ್ನು ಅಂದು ಸೂಚ್ಯವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದರು. ಈಚೆಗೆ ತಮ್ಮ ಕವಿತೆಗಳ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಸಂಕೋಚದಿಂದಲೇ ನನ್ನ ಕೈಯ್ಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಮುನ್ನುಡಿ ಬರೆಯಲು ಕೋರಿದರು. ಅತ್ಯಂತ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಆ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಪ್ರಥಮ ಸಂಕಲನವನ್ನು ಹೊರತರುವಾಗ ಯಾರಿಗಾದರೂ ಅದರಲ್ಲೂ ಕವಿಯಾದವನಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಿಂಜರಿಕೆ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀ • ನಾಗರಾಜರಂತಹ ಮುದುಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸ್ವಭಾವದವರಿಗೆ ಅದು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂಕಲನದ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಅವರು ನಿಸ್ಸಂಕೋಚವಾಗಿಯೇ ತಮ್ಮ ಭಾವನೆಗಳಿಗೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ನೀಡಿರುವದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅವರು ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಧೈರ್ಯವಾಗಿಯೇ ಮುಂದುವರೆಯಬಹುದು.

ಹೆಣ್ಣು-ಗಂಡಿನ ಪ್ರೇಮ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನದ ಲೋಪದೋಷಗಳು ಹಾಗೂ ಆ ಬಗೆಗಿನ ಚಿಂತನೆ ಇವರ ಕವನಗಳ ಪ್ರಧಾನ ವಸ್ತುವಾಗಿ ಗೋಚರಿಸುತ್ತಿವೆ. ನಿಸರ್ಗ ಪ್ರೇಮವೂ ಅದಕ್ಕೆ ಪೋಷಕವಾಗಿ ಬಂದಿದೆ. ಪ್ರಾರಂಭದ ಕವಿತೆ 'ಸಂಭ್ರಮ'ದಲ್ಲಿಯೇ ನವಪ್ರಾಯದ ಉತ್ಸಾಹ ಮೂಡಿದೆ. :

> ಘಮ ಘಮಿಸುತಿದೆ ಮಾವು
> ಚಿಗುರುತಿದೆ ಹೊಸ ಚೈತನ್ಯದ ಚಿಗುರು

ಎಂ. ಕೆ. ನಾಗರಾಜ. ಅಶ್ವಿನಿ ಪ್ರಕಾಶನ. ರಾಜಾಜಿನಗರ. ಬೆಂಗಳೂರು-೧೦

'ನನ್ನವಳಿಗೊಂದು ಕವಿತೆ', 'ಕಾಮದೋಕುಳಿ', 'ಸೆಳೆತಗಳು', 'ದಟ್ಟ ಬಯಕೆ', ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮದ ರಭಸ ಹಾಗೂ ತೀವ್ರತೆ ತಾನೇ ತಾನಾಗಿ ವಿಜೃಂಭಿಸಿದೆ. 'ಮುತ್ತು ಹನಿ'ಯಲ್ಲಿ, ಗತಿಸಿದ 'ನಲ್ಲೆಯ ನೆನಪು', ಕಡಲಿನ ತೆರೆಗಳೊಡನೆ, ಬಂದು ಹಾಯುವ ಚಿತ್ರ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಯಾವ್ಯಾವುದೊ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಮದುವೆಯಾದ ಹೆಣ್ಣು 'ಸಸಿಹ' ವಾಗುವದು ಯಾವುದರಿಂದ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ 'ಸಂಗಾತಿ'ಯಲ್ಲಿದೆ. ಹೆಣ್ಣಿನ ಮನಸ್ಸಿನ ಕಷ್ಟಸುಖಗಳನ್ನು ಅರಿತು, ದಿಟ್ಟತನಕ್ಕೆ ದಾರಿಮಾಡಿಕೊಡುವ ಹವಣಿಕೆ 'ಪಿಡುಗು', 'ಮುಸುಕುಗಳು', 'ತುಲಾಭಾರ' ಮೊದಲಾದ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. 'ವಧುಪರೀಕ್ಷೆ'ಯಲ್ಲಿ ಅದು ಇನ್ನೂ ಸ್ಫುಟವಾಗಿದೆ:

ನಿನ್ನನ್ನು ವರಿಸುವ ಮೊದಲು
ನಡೆದಿದ್ದವು
ವಧು(ಧೆ) ಪರೀಕ್ಷೆಗಳು.
ನೀನೆಷ್ಟನೆಯವನೋ
ಸ್ಪಷ್ಟ ನೆನಪಿಲ್ಲ.
ಈಗ ಹೇಳು ನಲ್ಲ
ನಿನಗಿಂತ ನಾನೇನು ಕಡಿಮೆ ?

'ಸ್ತ್ರೀ ಮತ್ಸರ' ಒಂದು ಸೊಗಸಾದ ಅನ್ಯೋಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದರೆ 'ಸಿಂಡ್ರೆಲಾ' ತನ್ನ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಿಂದ ಮನಸೆಳೆಯುತ್ತದೆ.

ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಈ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಒಡೆದು ಕಾಣುವ ಇನ್ನೊಂದು ಗುಣ. 'ಭರವಸೆಗಳು', ಜಲಪಾತದಂತೆ ಧುಮುಕಿ, ತಿಪ್ಪೆಗುಂಡಿಗಳಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಮಲೆಯುವ ವಿಫಲತೆಯ ಚಿತ್ರ ಮನೋಜ್ಞವಾಗಿದೆ. 'ಜಾತಿಗಳು' ವಾಚ್ಯವಾಗಿದ್ದರೂ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿಯ ನುಡಿಚಿತ್ರ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೆರೆ ಹಿಡಿಯುತ್ತಿವೆ :

ವ್ಯೂಹವ ಸೃಷ್ಟಿಸಿ, ದಾರಿಯ ತಪ್ಪಿಸಿ
ಅಪ್ಪಲೆ - ತಿಪ್ಪಲೆ ಆಡಿಸಿ ನಲಿವರು.
ಗಿರಿಗಿರಿ ತಿರುಗುವ ಬುಗುರಿಯ ನೋಡಿ
ಕಾಣದೆ ಕೊರೆಯುವ ರಂಧ್ರದ ಮೋಡಿ

'ಗಗನಚುಂಬಿ' ಗಂಗಾರಾಮ ಕಟ್ಟಡಗಳಂತಹ ದುರಂತವನ್ನು ನೆನೆಪಿಸುತ್ತದೆ. 'ಮಡಿವಂತರು' ಡಾಂಭಿಕತೆಯನ್ನು ವಿಡಂಬಿಸಿದರೆ, 'ಗುಳುಂ' ಪದ್ಯ ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರವನ್ನು ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತದೆ :

ತಿನ್ನುವವರಿಗಿಂತ
ನುಂಗುವವರೇ ಹೆಚ್ಚು
ತಿನ್ನುವುದು ತಡವಾಗಿ
ನುಂಗುವುದೇ ಲೇಸೆಂದು.

'ಸುಳಿಗಳೆಲ್ಲ' ನಾನಾಬಗೆಯ ಸಂಕಷ್ಟಕ್ಕೊಳಗಾದವರನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತದೆ. 'ಸೃಷ್ಟಿಯ ಸುಳಿ'ಯಲ್ಲಿ ಮರಂತವ ಛಾಯೆಯಿದೆ.

ಹನಿಗವನಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವಾಸ್ತವ ಚಿತ್ರಣದಿಂದ ಚೂಪಾಗಿವೆ. ಚುರುಕಾಗಿವೆ:

ಮದುವೆ
ತಾಳಿಯ ಸಂಕೇತದ
ಬೆತ್ತಲೆಯ ಅಪ್ಪುಗೆಗಳ
ಪರವಾನಿಗೆಯಲಿ
ಉನ್ಮತ್ತರಾಗಿ ಮೆರೆವ ಪರಿ.

'ಬೆಸುಗೆ'. 'ಅಷಾಢ'. 'ಹಂಬಲ'. 'ಬಾಲ್ಯ ವಿವಾಹ' ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿವೆ. ಚಿಕ್ಕದರಲ್ಲಿಯೇ ಚೊಕ್ಕವಾಗಿ ಅರಳಿದ ಭಾವಗಳೂ ಇವೆ : 'ಸುಖಾಂತ'

ಪ್ರಿಯಾ. ನೀನು
ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಚುಚ್ಚಿದ
ಸುಖದ ನೋವಲ್ಲಿ
ನರಳಿ
ಅರಳುತಿರುವೆ.

ಈ ಸಂಕಲನದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪದ್ಯಗಳು ಒಂದೇ ಉಸಿರಿನಲ್ಲಿ ಓದಬೇಕಾದ ಧಾಟಿಯವು. ಭಾಷೆ. ಲಯ. ಛಂದಗಳ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪರಿಜ್ಞಾನದಿಂದ. ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ನಾಗರಾಜರ ಕಾವ್ಯರಚನೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ಪುಷ್ಟಿಗೊಳ್ಳಬಲ್ಲದು. ಅವರ ಇನ್ನೂ ಒಳ್ಳೆಯ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಿಗೆ ಈ ಸಂಗ್ರಹ ನಾಂದಿಯಾಗಲಿ ಎಂದು ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕ ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ.

(೧೯೮೮)

೪೦

ಜೋಳ-ಮುತ್ತು

ಶ್ರೀ ಮಹಾಂತೇಶ ಕಣಗಲಿಯವರು ಹದಿಮೂರು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ತಮ್ಮ ಪ್ರಥಮ ಕವನ ಸಂಕಲನ 'ಮಿನುಗು ತಾರೆ'ಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದರು. ಇದೀಗ 'ಜೋಳ-ಮುತ್ತು' ಎಂಬ ಎರಡನೆಯ ಸಂಕಲನಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಮುನ್ನುಡಿಯನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನನ್ನ ಹಿರಿಯ ಸ್ನೇಹಿತರಾಗಿದ್ದ ದಿ. ಡಾ. ಡಿ. ಎಸ್. ಕರ್ಕಿಯವರ ಮುಖಾಂತರ ಶ್ರೀ ಕಣಗಲಿಯವರು ಬಹು ಹಿಂದೆಯೇ ನನಗೆ ಪರಿಚಿತರಾದವರು. ಡಾ. ಕರ್ಕಿಯವರ ಕಣ್ಣರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದು. ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ. ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಜೀವನದಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತರಾದ ಕಣಗಲಿಯವರು ನನ್ನ ಬಗೆಗೂ ಅದೇ ಆದರ ವಿಶ್ವಾಸಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಮೂರು ದಶಕಕ್ಕೂ ಮಿಕ್ಕಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಶಿಕ್ಷಕ. ಮುಖ್ಯಾಧ್ಯಾಪಕ. ಪ್ರಾಚಾರ್ಯರಾಗಿ ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿರುವ ಅವರು ನಿವೃತ್ತರಾದ ಮೇಲೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಯ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವದು ಸಂತೋಷದ ಸಂಗತಿ. ಅವರ ಕಾವ್ಯಾಸಕ್ತಿ ಹಾಗೂ ಸಜ್ಜನಿಕೆಯನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡಿರುವ ನಾನು ಈ ಕವನ ಸಂಗ್ರಹದ ಬಗ್ಗೆ ಎರಡು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಶ್ರೀ ಕಣಗಲಿಯವರು ವಿಶೇಷ ಪರಿಶ್ರಮವಹಿಸಿ ಕಾವ್ಯರಚನೆಗೆ ತೊಡಗಿರದಿದ್ದರೂ ತಮ್ಮ ಆಸಕ್ತಿಗನುಸರಿಸಿ ಆಗೀಗ ಅಷ್ಟಿಷ್ಟು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತ ಬಂದವರು. ಹೆಚ್ಚಿನದನ್ನು ಬಯಸದೆ ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೆ ಸಮಾಧಾನಗೊಂಡವರು. ಈ ಮಿತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇಲ್ಲಿಯ ಕವನಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ನಿಸರ್ಗ ಪ್ರೀತಿ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ದೃಷ್ಟಿ ಎರಡೂ ಇವರ ಕಾವ್ಯರಚನೆಗೆ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರೇರಣೆಗಳಾಗಿ ತೋರುತ್ತವೆ. ನಿಸರ್ಗದಿಂದ ಬಾಳಿಗೆ ಕಾಂತಿ. ಚೇತನ ದೊರೆಯುವ ಅನುಭವ ಅವರದಾಗಿದೆ. 'ಉದ್ಯಾನವಲಿ' ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಅದು ಹೀಗೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಮೇಲೆ ಆಕಾಶದ ನೀಲಿ ಛತ್ರ. ಕೆಳಗೆ ಹುಲ್ಲಿನ ಹಸಿರು ಪೀತಾಂಬರ. ಸುತ್ತು ವಿವಿಧ ಹೂವುಗಳ ವರ್ಣಶ್ರೇಣಿ. ಅಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ ಕೇಳಿ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ –

ಮಹಾಂತೇಶ ಕಣಗಲಿ. ಈಶ್ವರ-ಗಂಗಾ ಪ್ರಕಾಶನ. ಬೆಲ್ಲದ ಬಾಗೇವಾಡಿ

ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ
ಬೀಸಿದೆ ತಂಗಾಳಿ
ಸೂಸಿದೆ ಗಂಧವ ತೀಡಿ
ಏವೆ ಬಟ್ಟಲಲಿ
ತುಂಬಿದೆ ಶಾಂತರಸ
ಆ ಚೇತನ ಕರುಣರಸ

ಮುಗಿಲು ನೆಲವನಪ್ಪಿ, ಸಲಿಲದಲ್ಲಿ ಚಲಿಸಿ, ಜೀವತಂತು ಮಿಡಿದ 'ಚೇತೋಹಾರಿ ಮಳೆ'ಯ ಬಗ್ಗೆ ಕವಿಯ ಅನಿಸಿಕೆ ಹೀಗಿದೆ :

ಜಗದ ಮೊರೆ ಕೇಳಿತು
ಶಿವನ ಕಣ್ಣು ತೆರೆಯಿತು,
ಜಡೆಯ ಗಂಗೆ ಇಳಿದಳು
ನೆಲದೊಳೆಲ್ಲ ಸುಳಿದಳು.

'ಶ್ರಾವಣದೈಸಿರಿ'ಯಲ್ಲಿ 'ನವವಧುವಾಗಿ ಮೆರೆವ ವಸುಂಧರೆ'ಯನ್ನು ಬಗೆದುಂಬಿ ಬಣ್ಣಿಸುತ್ತಾರೆ. 'ಕಲ್ಪತರು ಕಲ್ಯಾಣಿ' ತೆಂಗಿನ ಗಿಡದ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಬರೆಯುವಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೊಸತನವಿದೆ. ಮಾನವ 'ನಿಸರ್ಗಶಿಶು'ವೆಂಬುದನ್ನು ಮರೆತರೆ ಅವನು 'ದಾನವ'ನಾಗುತ್ತಾನೆಂದು ಕವಿಯ ಭಾವನೆ. 'ಹೂವುಗಳ ಜಾದೂ' ಆಡು ಮಾತಿನ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸೊಗಸಾಗಿ ಮೂಡಿದೆ.

ಈ ಹೂಗಳದಾವಂತ
ಈ ಭೂಮಿ ಇರಲಿಕ್ಕೊಂದು
ಸೊಗಸಿನ ಸೀಮಿ;
ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಯಾರು ಇರತಿದ್ದರು
ಈ ನೆಲದ ಮ್ಯಾಲೆ ?
ಅದೊಂದು ಬಂಜರು ಭೂಮಿ.

'ಜೋಳ-ಮುತ್ತು' ವಾಸ್ತವತೆಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡು ಜನರ ಭಾವನೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಸಮೀಪವೆನಿಸುತ್ತದೆ.

ಮುತ್ತಿಗಿಂತಲು ಮಿಗಿಲು ಜೋಳದಾ ಕಾಳು
ಜೋಳ ಬಿಟ್ಟು ಮುತ್ತಿರಲು ಸಾಗುವದೇ ಬಾಳು ?

ಈ ಬಗೆಯ ವಾಸ್ತವ ಪ್ರಜ್ಞೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಳಕಳಿ ಜಾಗೃತವಾಗಿರುವ ಕೆಲವು ಕವನಗಳಲ್ಲಿಯ ಟೀಕೆ, ವಿಡಂಬನೆ ಓದುಗರ ಗಮನ ಸೆಳೆಯುತ್ತವೆ.

ನಮ್ಮೂರ ಪೇಟೆ ರಸ್ತೆ, ಎಂದು
ಕಂಡಿರುವುದೋ ದುರಸ್ತಿ;
ಬಾಯ್ದೆರೆದು; ಹಲ್ಲು ಕಿಸಿದು
ಸ್ವಾಗತಿಸುವದೇನು ಜಾಸ್ತಿ ('ರಸ್ತೆ')

* * * *

ನಮ್ಮ ಸರಕಾರ ರೋಣಗಲ್ಲು
ಹೊಟ್ಟೆ ಹೊಸೆವುದು ಹೆಬ್ಬಾವಿನೊಲು ('ನಮ್ಮ ಸರಕಾರ')

'ಆಧುನಿಕ ವರಗಂಗೆ' (ರೇಡಿಯೊ) ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ 'ಗೌರಿಯಂತೆ' ಜೊತೆಗಾತಿಯಾಗಿರುವುದರ ವರ್ಣನೆಯ ವಿವರಗಳು ರಂಜನೀಯವಾಗಿವೆ. ನ್ಯೂಯಾರ್ಕದಲ್ಲಿಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪ್ರತಿಮೆ ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಜಗತ್ತಿಗೆ ಸಾರುತ್ತ ನಿಂತಿರುವಾಗಲೇ ಶ್ವೇತಭವನದಲ್ಲಿಯ 'ದುರ್ನೀತಿ'ಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಆ ದೇಶ 'ವಿರೋಧಾಭಾಸಗಳ ಮೂಟೆ'ಯಾಗಿರುವದನ್ನು ಖಂಡಿಸುವ 'ಎಚ್ಚರಾಗಲಿ ಅಮೇರಿಕೆ' ವಾಚ್ಯವಾಗಿದ್ದರೂ ಓದಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. 'ಗೊಮ್ಮಟೇಶ್ವರ'ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸುವಂತೆಯೇ ಕ್ರಿಕೆಟ್ ಪಟುಗಳಿಗೂ ಕವಿ 'ಅಭಿನಂದನೆ' ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಾಡಿನ ಜನಕ್ಕೆ ಬೆಳಕುನೀಡುವ 'ಡಾ. ಮೋದಿ'ಯವರ ಮೋಡಿಯನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. 'ಸಂಸ್ಕಾರ' –ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅದರ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಮೂರು ದೃಷ್ಟಾಂತಗಳಿಂದ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆ ವಿಷಯ ವೈವಿಧ್ಯ. ತಕ್ಕ ಛಂದೋರೂಪ ಹಾಗೂ ಸದಭಿರುಚಿ ಈ ಪದ್ಯಗಳ ಗುಣಗಳೆನ್ನಬಹುದು. ಕಾವ್ಯಗುಣವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಭಾಷೆ. ಛಂದಸ್ಸು ಹಾಗೂ ಅನುಭವ ನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪರಿಶ್ರಮ ಹಾಗೂ ಪರಿಷ್ಕಾರದ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆದರೆ ಶ್ರೀ ಕಣಗಲಿಯವರು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಯಶಸ್ಸು ಪಡೆಯಬಲ್ಲರು ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಸಫಲರಾಗಲಿ ಎಂದು ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕ ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ.

(೧೯೮೮)

೪೧

ಪ್ರತಿಬಿಂಬ

ಶ್ರೀಮತಿ ಮಿತ್ರವಿಂದಾ ಪಾಟೀಲರ ಈ ಪ್ರಥಮ ಕವನ ಸಂಕಲನಕ್ಕೆ ಎರಡು ಮಾತು ಬರೆಯುವವರಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಸಂತೋಷವಿದೆ. "ನೋವುಗಳ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಹೊರಟಿದ್ದೇವೆಂಬ ಭ್ರಮೆ'ಯನ್ನಳಿದು 'ಬತ್ತಿದ ಭಾವನೆಗಳು ಹುರಿದುಂಬಿ ಹರಿದಾಡಿ ನರನರಗಳು ನಿನದಿಸುವ' ಭರವಸೆಯನ್ನು ಅವರು ಈ ಸಂಕಲನದುದ್ದಕ್ಕೂ ನೀಡಿರುವದೇ ಅದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ. ಕವಿತೆಗಳ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಸಾಕು.. 'ಭರವಸೆ'. 'ತೃಪ್ತಿ'. 'ಸಾಂತ್ವನ'. 'ಸ್ಪಂದನ'. 'ಕನ್ನಡಿ'. 'ಆಶ್ಚರ್ಯ'. 'ಅಳುಕು' –ಹೀಗೆ ಯಾವ ಉದ್ವೇಗಕ್ಕೂ ಎಡೆಗೊಡದೆ. ಪ್ರಶಾಂತ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅನುಭವ ಮೂಲದಿಂದ ಮೂಡುವ ಚಿಂತನೆಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡು ತಕ್ಕ ಪದಗಳಲ್ಲಿ. ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ನಿಚ್ಚಳವಾಗಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಿರುವದು ಇಲ್ಲಿಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ. ಕವಿತೆಗಳ ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿಯೂ ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿನ ವೈವಿಧ್ಯವಿದೆ. ಆಯಾವಸ್ತು ತನ್ನ ಪ್ರತಿರೂಪವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಒಟ್ಟು ಧೋರಣೆಗೆ ವ್ಯತ್ಯಯ ಬರದಂತೆ ತನ್ನ ಮಿತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಅನುಭವ ಆಕಾರಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಚನ್ನಾಗಿ ಫಲಿಸಿದೆ. ಭಾವ. ವಿಚಾರ ಜೊತೆ ಜೊತೆಯಾಗಿ ಸಾಗುತ್ತ ಸಹಜವಾದ ಮುಕ್ತಾಯವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಈ ಪದ್ಯಗಳ ಗದ್ಯಲಯ ಸ್ವಲ್ಪ ಶಿಥಿಲವೆನಿಸಿದರೂ ಭಾವಾನುಸಾರಿಯಾಗಿ ಓದುವ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸಬಲ್ಲದು.

'ಪ್ರೀತಿಯ ಮೌನ ಮಿಡಿತದ ಮಾನವೀಯ ಸ್ಪಂದನದ ತುಡಿತದ ಸೆಲೆಯಲ್ಲಿ. ತನ್ನ ಮೂಲವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡು. ಸ್ವೋಪಜ್ಞತೆಯ ಮುದ್ರೆಗಾಗಿ ತಡಕಾಡಿ. ಅಂಕು ಡೊಂಕುಗಳನ್ನು ತಿದ್ದಿ ಸುಂದರ'ಗೊಳಿಸುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಪ್ರಕೃತಿಗನ್ನಡಿಗೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಭೂಮಿಯ ಆಳ ಬಾನಿನ ಅನಂತತೆಯ ನಡುವೆ 'ಗರ್ಭಗುಡಿಯ ಪುಟ್ಟ ಮೂರ್ತಿ'ಯನ್ನು ಪ್ರಸನ್ನ ಚಿತ್ತದಿಂದ ಕಾಣುವ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕವಿ ಹೃದಯದ ಒಲವು-ಚೆಲುವು ಒಡಮೂಡಿದೆ. ಜಗತ್ತಿನೊಡನೆ ನಾವು ಹಳಬರಾಗುತ್ತ ಹೊರಟಿದ್ದೇವೆ ಎಂದು ಅನಿಸುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಹೊಸ ಹೊಸ ರೂಪ ತಾಳಿ ನೂರಾರು ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತ ತನ್ನೊಂದಿಗೆ ಬರಲು ಹೇಳುವ 'ಬದುಕಿನ'ಬಗೆಯನ್ನು

ಶ್ರೀಮತಿ ಮಿತ್ರವಿಂದಾ ಪಾಟೀಲ. ಮಿತ್ರವಿಂದಾ ಪ್ರಕಾಶನ. ಸಿಂದಗಿ

ಕಂಡ ಮಿತ್ರಾವಿಂದಾ ಅವರ ಕವಿತೆಗಳು ಅವರ ಕಾವ್ಯ ಜೀವನದ ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಭರವಸೆ ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತವೆ. 'ಆಕಾಶದ ಅಂತರಂಗಕ್ಕೆ ಮೋಡವೆಂಬ ಭಾವನೆ, ಮಳೆಯೆಂಬ ಭಾಷೆಯಿದೆ'ಯೆನ್ನುವಂಥ ಮಾತುಗಳೇ ಅದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿವೆ.

ಹೀಗೆ 'ಬುದ್ಧಿ ಭಾವನೆಗಳ ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲಿನಿಂದ ಹೊರಬರಲು ಹವಣಿಸುತ್ತಿರುವ ಪ್ರತಿಭೆ ಪ್ರಭಾವ'ಗಳನ್ನು ಕಾವ್ಯಪ್ರೇಮಿಗಳು ಸ್ವಾಗತಿಸುತ್ತಾರೆಂದು ಆಶಿಸಿ ಶ್ರೀಮತಿ ಮಿತ್ರವಿಂದಾ ಅವರಿಗೆ ಶುಭ ಕೋರುತ್ತೇನೆ.

(೧೯೮೮)

೪೨

ಕಾವ್ಯಾಂಜಲಿ

ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಹಲವಾರು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡು ಕ್ರಿಯಾಶೀಲರಾಗಿರುವ ಶ್ರೀಮತಿ ಗಿರಿಜಾ ದುರ್ಗದಮಠ ಆಗಾಗ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವ ಹವಾಸ್ಯ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡವರು. ಅವರ ಪ್ರಥಮ ಸಂಕಲನ 'ಕಾವ್ಯಾಂಜಲಿ'ಯನ್ನು ತಾವು ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಬೆಳ್ಳಿಹಬ್ಬದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ನಾನು 'ಆಶೀರ್ವಚನ' ನುಡಿಯಬೇಕೆಂದು ಅವರ ಕೋರಿಕೆ. ಕಾವ್ಯ ಸ್ವರೂಪದ ವಿವೇಚನೆಗೆ ನೆರವಾಗುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈ ಎರಡು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಒಳ್ಳೆಯ ಜೀವನವನ್ನು ಬಾಳುವ ಹಂಬಲದಿಂದ ಒಂದು ಬಗೆಯ ನೀತಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆಂತೋ ಹಾಗೆಯೇ ಉಳಿದವರಿಗೂ ತಿಳಿಹೇಳುವದು ಇಲ್ಲಿಯ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪದ್ಯಗಳ ಆಶಯವಾಗಿದೆ.

ಹಾಲು ಕುಡಿಯಲು ಬೇಡವಾದರೆ
ಉರುಳಿಸದಿರು ಮನವೆ

ಎನ್ನುವಂಥ ಕೆಲವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತಿನ ರೀತಿ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನಾಟುವದುಂಟು. ಕಾವ್ಯಸ್ಪರ್ಶವಿಲ್ಲದೆ. ಗೊತ್ತಿರುವುದನ್ನೇ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಒತ್ತಿಹೇಳುವ ಚಾಪಲ್ಯ ಮಾತಿಗೆ ಮುಂದಾಗಿರುವುದನ್ನೂ ಕಾಣಬಹುದು. ಆದರೆ 'ಹಸನಾದ ಬಾಳು'. 'ಭಾರತಾಂಬೆಯ ಮಕ್ಕಳು' ದಂತಹ ಪದ್ಯಗಳು ವಾಚ್ಯವೆನಿಸಿದರೂ ಕೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಹಿತವಾಗಿರುತ್ತವೆ.

ಶಾಂತಿಯಿಂದ ಅಶಾಂತಿಯೆಡೆಗೆ
ಬೆಳಕಿನಿಂದ ಕತ್ತಲೆಡೆಗೆ
ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಅಜ್ಞಾನದಕಡೆಗೆ. ತ್ಯಾಗದಿಂದ ಸ್ವಾರ್ಥದೆಡೆಗೆ
ಏಕೆ ನಿನ್ನ ಪಯಣವೊ ?

"ನವಯುವಕನ ಪಯಣ"ದಲ್ಲಿಯ ಈ ಬಗೆಯ ಕಳಕಳಿಯಾಗಲಿ, ಯಾರ ಹಿಡಿತಕ್ಕೂ ಸಿಗದ. ತನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನೇ ನುಂಗಿ ನಿಂತ ಮನಸ್ಸಿನ ಚಂಚಲತೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಅರಿಯಲಿ ಎಂದು "ಚಂಚಲ ಮನಸ್ಸು" ಕವನದಲ್ಲಿ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದಾಗಲಿ

ಶ್ರೀಮತಿ ಗಿರಿಜಾ ದುರ್ಗದಮಠ. 'ಮಯೂರ ವಿಶ್ವ' ಪ್ರಕಾಶನ. ರಾಣೆಬೆನ್ನೂರು

ಈ ಬಗೆಯದು. "ಇಂದಿನಾ ಯುಗದಾಗ" ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಬೆಲೆಯಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ವ್ಯಂಗ್ಯವೂ ನೇರವಾಗಿಯೇ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಇಂದಿನ ಸಮಾಜದ ರೀತಿನೀತಿಯನ್ನು "ಸಮಾಜ" ಪದ್ಯ ಸರಳವಾಗಿದ್ದೂ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತದೆ. "ಸೀರಿನ ಬೋರು" ಸುತ್ತ ನಡೆವ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಇಂದಿನ ಚಿತ್ರ ವಸ್ತುವಿನ ಹೊಸತನದಿಂದ ಕೂಡಿ ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿದೆ. "ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ಗಣಪನನ್ನು ಏಕೆ ಹಾಕಿದೆ ?" ಕವನದ ಮೊದಲ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರುವ ಮಗುವಿನ ಭಾವನೆಗಳು ಸಹಜತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿವೆ. ಕಲ್ಪನೆಯ ಮತ್ತು ವಾಸ್ತವದ ಸಂಘಟನೆಯನ್ನು ಚಿಕ್ಕದರಲ್ಲಿಯೇ ಚೊಕ್ಕದಾಗಿ. ಸಾರವತ್ತಾಗಿ ಒಡಮೂಡಿಸುವ ಕವಿತೆ "ಕಲ್ಪನಾ ವಿಹಾರ".

ಭಾವ-ಭಾಷೆಯ ಸಾಮರಸ್ಯದಿಂದ ಪ್ರೇಮದ ವಿವಿಧ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವ ಕವಿತೆಗಳು ನೈಜಾನುಭವದಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಆತ್ಮೀಯವೆನಿಸುತ್ತವೆ. "ಜೆರೆತ ಜೀವ". "ಈ ಬಿಂಕ ನಿನಗ್ಯಾಕ ?". "ಸವಿನೆನಪು". "ಬಯಕೆ". ಪ್ರೇಮದನುಬಂಧ". "ದೃಷ್ಟಿತರಂಗ" ಮುಂತಾದ ಕವನಗಳು ಅಂಥ ಸವಿಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಸೂಸುತ್ತವೆ. ದುಂಬಿಗಾಗಿ ಬೆಳೆದು. ಅಂದವಾಗಿ ಅರಳಿನಿಂತ ಹೂವನ್ನು ಕುರಿತು "ಮಧು" ಪದ್ಯ ಅನ್ಯೋಕ್ತಿಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ನುಡಿ–

ಹೂವಿನಿಂದ ಹೂವ ಬಯಸಿ
ಬರುವ ಈ ದುಂಬಿಗೆ
ಏ ಹೂವೇ. ನಿನ್ನ ಮಧು
ಸಾಕಾಗಲಾರದೆ ?

ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ ದುಂಬಿಯ ಚಂಚಲತೆ ಹೂವಿನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವಿಷಾದ ಭಾವವನ್ನು ಮಿಡಿಯುತ್ತದೆ. ಗುಣಗೌರವದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಎರಡು ವ್ಯಕ್ತಿಗೀತೆಗಳು ಈ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿವೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸಿದ ಕವನಗಳಿಗೂ. ಉಳಿದವುಗಳಿಗೂ ಇರುವ ವ್ಯಾತ್ಯಾಸ ಕಾವ್ಯ-ಗದ್ಯ. ವಾಚ್ಯ-ಸೂಚ್ಯ ಇವುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಿದ್ದೆಂಬುದನ್ನು ಶ್ರೀಮತಿ ಗಿರಿಜಾ ಅವರು ಕಾವ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಬಲದಿಂದ ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆಂದು ಆಶಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಛಂದಸ್ಸು. ಕವನದ ಸ್ವರೂಪ. ಭಾವ-ಭಾಷೆಗಳ ಹೊಸತನ ಮೊದಲಾದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಯತ್ನಶೀಲರಾಗಿ ಮುಂದುವರಿದಲ್ಲಿ ಅವರು ಇನ್ನೂ ಉತ್ತಮವಾದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಕೊಡಬಲ್ಲರು.

(೧೯೮೮)

೪೩

ವೈಜಯಂತಿ

ಡಾ. ಬಸುಪಟ್ಟದ ಅವರ ಮೂರನೆಯ ಕವನ ಸಂಕಲನ 'ಚೈತ್ರಾಗಮನ'ಕ್ಕೆ ಮುನ್ನುಡಿ ಬರೆಯುತ್ತ ಶ್ರೀ ಬೇಂದ್ರೆಯವರು. ಅವರ ಕಾವ್ಯ-ಪ್ರಕೃತಿ ಸುಕುಮಾರ. ಲಲಿತ. ಸೌಮ್ಯ ಎಂಬುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ. ಈ 'ಕವಿ ಜೀವನದ ಸೌಮನಸ್ಯದ ಪ್ರಫುಲ್ಲತೆಗೆ ಅವರೂ ಕಾಯಬೇಕು: ಯಾರೂ ಕಾಯಬೇಕು' ಎಂದು ನುಡಿದಿದ್ದರು. ಆ ಮಾತನ್ನು ಶಬ್ದಶಃ ಪಾಲಿಸಿದರೊ ಏನೊ ಎಂಬಂತೆ ಈ ಕವಿ ಮೂರು ದಶಕದ ವರೆಗೂ ಕಾದು ಇದೀಗ ತಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ 'ವೈಜಯಂತಿ'ಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. (ಅವರ ಇನ್ನೊಂದು ಕವನ ಸಂಗ್ರಹವೂ ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಕಟವಾಗಲಿದೆ.) ಗುಳೇದಗುಡ್ಡದ ಜನತೆಯಿಂದ ಪೌರ ಸನ್ಮಾನ ಪಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಈ ನನ್ನ ಕವಿ ಮಿತ್ರರಿಗೆ ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರೀತಿ-ಸ್ನೇಹ-ಗೌರವಗಳ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ಈ ಮುನ್ನುಡಿಯ ಮುತ್ತಿನ ಹಾರವನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಇಲ್ಲಿಯ ನಾಲ್ವತ್ನಾಲ್ಕು ಕವನಗಳ ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ವೈವಿಧ್ಯವಿದೆ. ಪ್ರಕೃತಿ ಸೌಂದರ್ಯ. ದೈವೀಶ್ರದ್ಧೆ. ದೇಶದ ಆಗು ಹೋಗುಗಳು. ನಾಡು-ನುಡಿಯ ಕಳಕಳಿ. ಹಬ್ಬಗಳ ಸಂಭ್ರಮ. ವಿಶಿಷ್ಟ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು. ಜೀವನದ ಸುಖ-ದುಃಖ- ಇವೆಲ್ಲವೂ ಕವಿಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಎಬ್ಬಿಸಿದ ವಿಚಾರ ಲಹರಿಗಳು. ಭಾವ ತರಂಗಗಳು ನುಡಿಯಲ್ಲಿ. ಛಂದದ ನಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಒಡಮೂಡುತ್ತ ಬಂದಿವೆ. ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಮಾಗುವಿಕೆಯಿಂದ ಒದಗುವ ಮಾಧುರ್ಯವನ್ನು ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಕವನಗಳು ಓದುಗರಿಗೆ ನೀಡಬಲ್ಲವು. ಇದನ್ನೇ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಉದಾಹರಣೆಗಳ ಮೂಲಕ ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುವದು ಇಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ.

ದೈವೀ ಕರುಣೆಯ ಕಿರಣಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಫಲಿಸುತ್ತ 'ನಿನ್ನ ಕರುಣೆ' ಸಂತೃಪ್ತಿಯ ಕೃತಜ್ಞತಾ ಭಾವವನ್ನು ನೀರದ-ಮಳೆ-ಬೆಳೆಯ ರೂಪಕದಲ್ಲಿ ತಣಿಸುತ್ತದೆ:

ವ್ಯೋಮ ಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುವ ನೀರದವು
ತಾ ಕರಗಿ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯಂತಿರಲು,
ನೆಲವೆಲ್ಲ ನೀರುಂಡು ಅಣುರೇಣು ಸ್ಫುಟಗೊಂಡು

ಡಾ. ಬಸುಪಟ್ಟದ, ಜಾಗೃತ ಭಾರತ, ಸಾಧನಕೇರಿ, ಧಾರವಾಡ-೮

ಚೆಲುವಿನೈಸಿರಿಯಿಂದ ಮೆರೆಯುತಿರಲು
ನೆಲದ ಈ ಸುಂದರತೆ ತಾ ಬೆಳೆದು ಮಾಗಿರಲು
ಕರಣ ಪಂಚೀಕರಣ ಪುಲಕಗೊಂಡು–
ದಿವ್ಯತೆಯ ಹೊಗರೇರಿ ನಲಿಯುತಿವೆ ನಲವೇರಿ
ನೀನಿತ್ತ ಈ ಸೊಬಗ ಸವಿಯನುಂಡು.

ತನ್ನ ಬಾಳು ಅವನ ಹಾಡಿನ ದಿವ್ಯ ತಾನವಾಗಿ ನುಡಿದ ಧನ್ಯವೆನಿಸಲಿ ಎಂಬ ಭಾವ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾಗಿದ್ದರೂ 'ಪ್ರಾರ್ಥನೆ'ಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಬೇರೊಂದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನು ಹೀಗೆ ಪಡೆದಿದೆ :

ಕಣ್ಣ ತೆರೆದು ಕಣ್ಗೊಂಬೆಯಾಗಿ ನೀ
ನಿಂತು ಮುಂದೆ ನಡೆಸು;
ಹೃದಯದೆರೆದು ಹೃದಯಸ್ಥವಾಗಿ ನೀ
ಸತ್ಯ ಕವಚ ತೊಡಿಸು;
ಮನದ ದಂಡಿಗೆಯ ತಿದ್ದಿ ತಿದ್ದಿ ನೀ
ದಿವ್ಯ ಮಂತ್ರ ನುಡಿಸು.

ಅವತಾರದಲ್ಲಿಯ ನಂಬಿಕೆ ಒಂದು ನಿಷ್ಠೆಯಾಗಿ 'ಬರುತsಇರತಾನ' ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯರ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ತಂದು ಕೊಡುವಂತಿದೆ :

ಸುದ್ದುಳ್ಳ ಜನರಿಗೆ ಸದ್ದಿಲ್ಲದಾ ಹಾಗೆ
ಆಗಾಗ ಮೇಲೆತ್ತಿ ಹಿಡಿದಾನs.
ಅಂಥವರ ಮನಿಯಾಗ ಅಂಥವರ ಮನದಾ
ಹತ್ತೀಲೆ ಇದ್ದು ತಾ ನಡದಾನ.

ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ರೀತಿ-ನೀತಿಯ ನುಡಿಯೂ ದನಿಗೊಟ್ಟಿದೆ :

ಹಾದೀಯ ಬಿಡಬ್ಯಾಡ. ಹರಲೀಯ ಹೊರಬ್ಯಾಡ
ಮುನ್ನೋಡಿ ನಡೆಯೆಂದು ಹೇಳ್ಯಾನ.

ಕಾಲಕ್ಕೆ ಕರುಣೆಯಿಲ್ಲ. ಜೀವಕ್ಕೆ ವಿರಹದ ಬೇಗೆಯನ್ನೊಡ್ಡುತ್ತದೆ. ನೋವು ಹಾವುಗಳನ್ನೆಸೆಯುತ್ತದೆ. ಜೀವಗಳನ್ನು ವಿಧವಿಧವಾಗಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿ ಜೀವಗಳನ್ನು ತಳಮಳಗೊಳಿಸಿದರೆ ಅದಕ್ಕಾಗುವ ಲಾಭವಾದರೂ ಏನು ಎಂಬ ಚಿಂತನೆಯಿಂದ ಕ್ರೌರ್ಯದ ಪುನರಾವೃತ್ತಿಯನ್ನು. ತೀಕ್ಷ್ಣತೆಯನ್ನು ತಗ್ಗಿಸಲು ಕಾಲ ಕರಿಭಕ್ಕೆ ಕೋರಿಕೆ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿದೆ :

ತೂರಿ ಬಿಡು. ದೂರ ಬಿಡು ಒಮ್ಮೆ ಸೊಂಡಿಲನೆತ್ತಿ
ತುಳಿಯದಿರು ಜೀವಗಳ ನಿನ್ನ ಕಾಲನೆತ್ತಿ

ಎಳ್ಳು-ಬೆಲ್ಲದ ಸ್ನೇಹಸ್ನಿಗ್ಧ ಮಾಧುರ್ಯ ಬಾಳಿಗೆ ಜೀವ ತುಂಬುವ ಸಂಕ್ರಾಂತಿ ಹಬ್ಬದ ಸಂಕೇತವನ್ನು ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಇಂದಿನ ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ಕವಿ ಹಾರೈಸುವದು ಇದನ್ನು :

ಒಬ್ಬರೊಬ್ಬರ ಬಾಳ ಸಿಹಿ-ಕಹಿಯ ಪಾಲ್ಗೊಂಡು
ಪ್ರೇಮದಲಿ ಸಾಗಿಪುದು ಬಾಳನಿಂದು.

ಹಬ್ಬದ ಉಬ್ಬನ್ನು ಪಡೆಯುವವರು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಧನಿಕರೇ. ಬಹು ಸಂಖ್ಯೆಯ ಬಡವರಿಗೆ – ?

ಬೆಳಗೂ ಬೈಗೂ ದುಡಿದೇ ದುಡಿದು ಬಿದ್ದಿರೆ ದೇಹವು ಕೆಳಗೆ–
ಅರೆ ನಿಮಿಷಾದರು ಅಳಲನು ಮರೆತು ಜೀವವು ತನ್ನೊಳಗೆ
ನಕ್ಕರೆ ಜೀವ. ಉಕ್ಕಲು ಭಾವ. ಅದುವೆ ಹಬ್ಬವು ಇಳೆಯೊಳಗೆ.

'ಅಚಲ ಶ್ರದ್ಧೆ'ಯಲ್ಲಿ ಬಂದುದನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತ ಎಡರುಗಳ ಚೆದುರಿಸುತ್ತ 'ಬಾಳ ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಹಿಗ್ಗಬೇಕು' ಎಂಬ ನಿಲುವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಕವಿ ದುಡಿಮೆಯಲಿ ಸಂತಸವ ಪಡೆಯುವಾ ಶಕುತಿಯನು' ದೇವ ಕರುಣಿಸಿದರೆ ಸಾಕೆನ್ನುತ್ತಾನೆ.

ಸೃಷ್ಟಿ ಸೌಂದರ್ಯ 'ಜೀವಕೋಟಿಗೆ ಮುದವ ನೀವು'ದೆಂಬ ಭಾವನೆ ಅದರ ನಿತ್ಯ ನೂತನತೆಯಿಂದ ಪುಷ್ಟಿ ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ನಿಮಿಷ ನಿಮಿಷಕೆ ಸೃಷ್ಟಿ ದೇವಿಯ ಹೊಸತು ಹಡದಿಯ ಹಾಸುತ ಸಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡ ಕಣ್ಣು ಅದರ ಸೊಬಗನ್ನು ಸವಿದಿದೆ. 'ಮೇಘರಾಜ'ನಲ್ಲಿ ಅದು ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಹೊರ ಹೊಮ್ಮಿದೆ :

ವ್ಯೋಮಾಂಗದಿ ನೋಡು ಮೇಘರಾಜನು ತಾನು
ರಾಜ ರೀವಿಯೊಳಲ್ಲಿ ಸುತ್ತುತಿರುವ;
ಪ್ರಕೃತಿ ವನಿತೆಗೆ ದಿವ್ಯ ಚೆಲುವಿನಂಬರ ತೊಡಿಸಿ
ನೋಡಿ ಸಂತಸಬಡಲು ಮತ್ತೆ ಬರುವ.

'ಕಾರವಾರದ ಮಳೆ'ಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತ 'ನೀರಗಾಜಿನ ಕೊಳವೆ ಜಾಲವು ಇಳೆಗೆ ನಭದಿಂದಿಳಿವೊಲು' ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ ಹೊಸತನವಿದೆ. 'ಕಡಲ ಮೊರೆತವೆ ಮಳೆಯ ಸಪ್ಪಳ ಸೂರು ಹಿಡಿಯುತ ಬಂದಿರೆ' ಮತ್ತೆ ಯಥಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಮರುಳುತ್ತದೆ. ಕಾರವಾರ ಹುಡುಗಿ'ಯ ವರ್ಣರಂಜಿತ ಹೆರಳು ಮರುಳುಗೊಳಿಸುವಂತೆಯೇ 'ಕಾರವಾರ ಸೊಬಗಿ'ನಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಚಿತ್ರಗಳೇ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿಯುತ್ತವೆ.

ಹುಡುಗ ಹುಡುಗಿಯರಿಲ್ಲಿ. ಮುದುಕ ಮುದುಕಿಯರಲ್ಲಿ
ಸೈಕಲ್ಲ ಮೇಲೇರಿ ಸಾಗುತಿಹರು;
ಇಬ್ಬರೋ ಮೂವರೋ ನಿಶ್ಚಿಂತೆಯಲಿ ಕುಳಿತು
ಒಂದೆ ಬೈಕಿನ ಮೇಲೆ ಹೋಗುತಿಹರು.

'ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯತಿ', 'ವರ ಪುಣ್ಯ ಪುರುಷ' (ಹಳಕಟ್ಟಿ). 'ಧೀರ ಸಾಹಿತಿ ಭಾನು' (ಕಾರಂತ). 'ವಿಜಯಮಹಂತೇಶ'. 'ನೇತಾಜಿ'. 'ಗಾಂಧೀಜಿ ಕೊಟ್ಟ ನೆಹರು'. 'ಶಾಸ್ತ್ರಿ' ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಗೀತ-ಸುನೀತ-ಗಳು ಇಡಿಯಾಗಿ ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಬಿಡಿಯಾಗಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಆಯಾ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಮಿಂಚಿಸುತ್ತವೆ :

ತಮಸಿನಿಂ ಬೆಳಕಿನೆಡೆ ಶರಣ ವಾಙ್ಮಯ ತಂದೆ

* * * *

ಸೋಲು ಮೂಸದೆ ಮಹಾ ಸಾಹಸಿಗ ಸಂಚಾರಿ
ಬಾಳ ಕ್ಷೇತ್ರದಿ ಮೆರೆದ ಪೌರುಷದ ಪೂಜಾರಿ.

* * * *

ಸಂಧಾನ ಯಜ್ಞದಲಿ ಶಾಂತಿ ದೇವತೆಗಲ್ಲಿ
ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಾಣದ ಹವಿಯ ಬಯಸಿದನೆ ಕಾಲ.

* * * *

ದುಡಿದೆ ದುಡಿದರೂ ಅವನ ಹೃದಯ ಚಿಗುರೆಲೆಯ ತೆರದಿ ಹಸಿರು.

'ಪ್ರಜಾರಾಜ್ಯದಿನದ'. 'ಆಶೆ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳು'. 'ದಿವ್ಯ ನಾಡಿನ ಬಣ್ಣನೆ. 'ಭರತಜರ ಹಿರಿಮೆ'. 'ಜೈ ಕಿಸಾನ ಹೇ'. 'ಕಂಕಣ ಕಟ್ಟಲಿ'. 'ನಾವು ಮುಟ್ಟುವ ಗುರಿ'. 'ಮೆಟ್ಟು 'ಈ ಕಾಳಿಂಗ' ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಇನ್ನುಳಿದ ಪದ್ಯಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹಿತೋಪದೇಶದಿಂದ ಕೂಡಿವೆ. 'ಬೆಂಕಿ ಬಿದ್ದಿದೆ ನೋಡು'. ಪದ್ಯ ಇದ್ದುದರಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ.

ನವೋದಯ ಮಾರ್ಗದ ಸಾಲುಮರಗಳ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಸಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ಶ್ರೀ ಬಸುಪಟ್ಟದ ಅದೇ ಛಂದ-ಬಂಧಕ್ಕೆ. ಅದೇ ತಂಪು-ಇಂಪಿಗೆ. ಅದೇ ಭಾಷೆ-ಭಾವಕ್ಕೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಒಳಗಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅದರಿಂದಾಗಿ ಬಹುಶಃ ಹೆಚ್ಚಿನದನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಇಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ತನ್ನ ಜೀವನಾನುಭವದಿಂದ 'ಜೀವದುಂಬಿ ರಸ-ಭಾವ ಮಿಡಿದು ಹೃದಹೃದಯವನ್ನು ತುಡಿಯುವವರಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಬಿದ್ದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವದು ಸಮಾಧಾನದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ.

(೧೯೮೯)

೪೪

ಗಿತ ಸುಮನ

ಪ್ರೊ. ಶ್ರೀನಿವಾಸ ತೋಫಖಾನೆಯವರ 'ಗೀತಸುಮನ'ಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕು ಮಾತು ಬರೆಯುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ನಾಲ್ಕು ದಶಕಗಳಷ್ಟು ಹಿಂದಿನ ನಮ್ಮ ಸ್ನೇಹ-ಸಂಬಂಧದ ಸವಿನೆನಪು ಮರುಕಳಿಸುತ್ತಿದೆ. ನಾನು ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿ, ಅವರು ಬೆಳಗಾವಿಯಲ್ಲಿ ಅಭ್ಯಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಕಾವ್ಯಾಸಕ್ತಿಯೇ ನಮ್ಮ ಸ್ನೇಹಾಂಕುರಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಬೆಳಗಾವಿಯ ಅಂದಿನ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ತೋಫಖಾನೆಯವರೂ, ಅವರ ಗೆಳೆಯರೂ, ಹಿರಿಯರಾದ ಡಿ. ಎಸ್. ಕರ್ಕಿ, ಎಸ್. ಡಿ. ಇಂಚಲ, ಬ. ಗಂ. ತುರಮರಿ ಮೊದಲಾದವರೊಡನೆ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನಾನು ಕಂಡಿದ್ದೆ. ೧೯೫೨ ರಷ್ಟು ಹಿಂದೆಯೇ ಶ್ರೀ ಎಂ. ಅಕಬರ ಅಲಿ ಅವರ ಜೊತೆಗೂಡಿ 'ಅನ್ನ' ಎಂಬ ಚಟುಕುಗಳ ಸಂಕಲನವನ್ನೂ ಅವರು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದರು. "ಇವರಿಬ್ಬರ ಕೈಯಲ್ಲಿ 'ಚುಟ್ಕ'ವು ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ" ಎಂದು ಶ್ರೀ ಗೋಕಾಕರಿಂದ ಅದು ಪ್ರಶಂಸೆ ಪಡೆದದ್ದೂ ಉಂಟು.

ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಂಸ್ಕೃತ ವಿದ್ವಾಂಸರಾದ ತೋಫಖಾನೆಯವರು ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಅಧ್ಯಾಪಕ ವೃತ್ತಿಯಿಂದ ನಿವೃತ್ತರಾಗುವ ಮೊದಲು ಎರಡು ಮಹತ್ವದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ನೀಡಿ ಕಾವ್ಯರಸಿಕರ ಮನ್ನಣೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ, ಆಧುನಿಕ ಮರಾಠಿ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಜನಪ್ರಿಯವಾದ 'ಗೀತರಾಮಾಯಣ'ವನ್ನು ಅಷ್ಟೇ ಹೃದಯಂಗಮವಾಗಿ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಅನುವಾದಿಸಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೂ ಅದನ್ನು ಜನಪ್ರಿಯಗೊಳಿಸಿದ್ದು. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಜಯದೇವ ಕವಿಯ ಅಪೂರ್ವವಾದ 'ಗೀತಗೋವಿಂದ'ವನ್ನು ಮೂಲದ ಗೇಯಗುಣಕ್ಕೆ ಭಂಗ ಬರದಂತೆ ಹೊಸ ಛಂದೋಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ರೂಪಾಂತರಗೊಳಿಸಿದ್ದು.

ಮೇಲಿನ ಎರಡೂ ಕೃತಿಗಳ ಯಶಸ್ಸಿಗೆ ಅವರು ಸ್ವತಃ ಭಾವಗೀತಕಾರರಾಗಿರುವುದೂ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವಾಗಿದೆಯೆಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗದು. ಅವರ ಪ್ರಥಮ ಕವನಸಂಕಲನ ('ಏಳು ಧನ್ವಿ' –೧೯೬೦)ದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದ ಸೌಂದರ್ಯಪ್ರಜ್ಞೆ ಹಾಗೂ ಆರಾಧಕ ಮನೋಭಾವ ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ಇನ್ನಷ್ಟು ಗಾಢವಾಗಿ ಮೈದೋರಿದೆ. ಅಲ್ಲಿಯಂತೆ ಇಲ್ಲಿಯ ಕವನಗಳೂ

ಶ್ರೀನಿವಾಸ ತೋಫಖಾನೆ. ಗೀತಭಾರತಿ ಪ್ರಕಾಶನ. ಶಾಂತಿಕಾಲನಿ. ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ-೩೨

ಭಕ್ತಿಪ್ರಧಾನವಾಗಿವೆ. ಪ್ರಕೃತಿಪ್ರೇಮವನ್ನೂ ದಾಂಪತ್ಯಜೀವನದ ಪ್ರೀತಿ ವಾತ್ಸಲ್ಯಗಳನ್ನೂ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿರುವಂತೆಯೇ ದೇಶಭಕ್ತಿ ಹಾಗೂ ಮನುಷ್ಯ ಜೀವನದ ಬಗೆಗಳ ಚಿಂತನಪರ ಗೀತಗಳೂ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದಿವೆ.

ಕಾವ್ಯರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಒಲವು ಯಾವ ಕಡೆಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಮೊದಲ ಕವನ 'ಗೀತಸುಮನ'ವೇ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತದೆ.

ಶಬ್ದಸೌಷ್ಠವ ಅರ್ಥಗೌರವ ನಾದಮಾರ್ದವ ಹೊಮ್ಮಿಸಿ
ಸ್ವರಸುಗಂಧವ ಸುತ್ತ ಸೂಸುವ ಲಯ ನಿಬಂಧವ ಮನ್ನಿಸಿ
ಮನಕೆ ಮೋದವನಿತ್ತು ನಿತ್ಯನವೀನ ಭಾವವ ಕರುಣಿಸಿ
ಅಮಿತ ವಿಭವವ ಪಡೆದ ಗೀತವ ಸುತನ ಕೈಯಲಿ ಬರೆಯಿಸು.

ಮೇಲ್ಕಾಣಿಸಿದ ಗುಣಗಳನ್ನು ತಕ್ಕ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಇಲ್ಲಿಯ ಕವನಗಳು ಓದುಗರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಮುದಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ. 'ನವೀನಭಾವ'ದ ಕೊರತೆ ಕೆಲವರಿಗೆ ಕಾಣಿಸಬಹುದಾದರೂ ಅವುಗಳ ಗೀತಮಾಧುರ್ಯದ ಮೇಲ್ಮೆಯನ್ನು ಯಾರೂ ಕಡೆಗಣಿಸಲಾರರು.

ಭಕ್ತಿಪರ ಗೀತಗಳಲ್ಲಿ 'ರಾಮಮಂತ್ರ', 'ಜಯತು ಜಯ ಶ್ರೀರಾಮ', 'ಜಯ ದೇವನೆ ಗಜವದನೆ', 'ದ್ವಾರಕಾಧೀಶ', 'ಶ್ರೀ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯ' ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಪದ್ಯಗಳು ವಿಷಯವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಕೊಡುತ್ತ ವರ್ಣನಾತ್ಮಕವಾದ ಸ್ತೋತ್ರದ ಹಂತದಲ್ಲಿ ನಿಂತರೆ, 'ಓಂಕಾರ', 'ಅಲದೆಲೆಯ ಹಾಸುಗೆ' ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಪದಗಳು ಹೊಸಜೀವ ಪಡೆದಂತೆ ತಕ್ಕ ಛಂದೋಗತಿಯಲ್ಲಿ ಭಾವ ಪ್ರಕಾಶಕ್ಕೆ ಅಣಿಗೊಳ್ಳುವದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಚಿದಾಕಾಶದಲಿ ಓಂಕಾರವೆ ಧ್ರುವ-
ತಾರೆಯ ತೆರದಲಿ ಹೊಳೆಯುತಿರು.
ಆವರಿಸಿರುವಾ ತಮವ ನಿವಾರಿಸಿ
ಪಾರಮ್ಯದ ಪಥ ಬೆಳಗುತಿರು. ('ಓಂಕಾರ')

ಪ್ರಳಯಾಬ್ಧಿಯ ಭೋರ್ಗರೆಯುವ
ಗಿರಿಯೆತ್ತರ ಏರಿಳಿಯುವ
ಜಲ ಸಂಚಯದಲಿ ತೇಲುವ
ಅಲದೆಲೆಯ ಹಾಸುಗೆ
ಕಡುಚೆಲ್ವಿಕೆ ಮೈದಳೆದಿಹ
ಚೈತನ್ಯವೆ ಘನವಾಗಿಹ
ಆನಂದದ ನಿಧಿ ಎನಿಸಿಹ
ಎಳೆಯ ಮುದ್ದುಕೂಸಿಗೆ ('ಅಲದೆಲೆಯ ಹಾಸುಗೆ')

ಪ್ರಕೃತಿಗೀತಗಳಲ್ಲಿ ಸುಂದರವಾದ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಸರಳವಾದ ಬೋಧನೆ ಭಾವವನ್ನು ತಿಳುವಾಗಿಸಿ ಬಿಡುವದುಂಟು. 'ಹೊಳೆ'. 'ಶುಭಕೋರಿಕೆ' ಇವಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಬಲ್ಲವು. ಆದರೂ 'ಶುಭಕೋರಿಕೆ'ಯಲ್ಲಿಯ ಬನದ ವನಿತೆ ಪೂರ್ಣರೂಪಕವಾಗಿಯೇ ಮೂಡಿ ಬಂದಿದೆ.

ಅರುಣಕಾಂತಿಯ ತುಂಬಲೆಳಸುವಂತಹ ತುಂಬು
ಮಾರ್ದವವೆ ಮೈದಳೆವ ಎಸಳು ಎಂಟು
ಬೆರಸಿ ಸುರಸೌರಭವ ಅರಳಿನಿಂತಿಹ ಹೂವ
ಪಚ್ಚೆಯಾ ಬಟ್ಟಲಲಿ ಇರಿಸಿದುಂಟು;

'ಪಾರಿಜಾತ' ಕವನದ ಐದು ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೇಲಿನ ಈ ಒಂದು ನುಡಿ-ಚಿತ್ರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡರೆ. 'ಮಲ್ಲಿಗೆ' ಕವನ ಇಡಿಯಾಗಿಯೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. 'ಹೂವು-ದುಂಬಿ' ಹಾಗೂ 'ಚೆಲುವಿ ನಾಗರ ಚಂದಿರ' ಕವನಗಳ ಕೊನೆಯ ನುಡಿಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯ ಕಲ್ಪನಾಚಾತುರ್ಯವನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತರುತ್ತವೆ.

ಪ್ರೀತಿ ಗೀತಗಳಲ್ಲಿ ನವುರಾದ ಭಾವ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ನವೀನ ಕಲ್ಪನೆಯೊಂದಿಗೆ ಮೆರುಗು ಪಡೆದಿದೆ. ಸ್ವಾತಿಮೋಡದ ಹನಿ ಶುಕ್ತಿಯ ಕೋಶದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಾಯ ಫಲವಾಗುವ 'ಪ್ರಿಯನ ಕಾಣಿಕೆ' ಆ ಬಗೆಯದು. ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ನೂರೆಂಟು ಜನರನ್ನು ಸಂಧಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ದಾಂಪತ್ಯದ ಅನ್ಯೋನ್ಯತೆ ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಮಿಗಿಲಾದದ್ದೆಂಬ ಭಾವ 'ನಮ್ಮ ನಂಟು'ವಿನಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿದೆ :

ನಮ್ಮದೊಂದೇ ಉಸಿರು. ಬೇರೆಬೇರೆಯ ಬಸಿರು
ಬಲು ಸೊಗಸು ನಮ್ಮ ಜೊತೆ ಅನ್ನ-ಕೆನೆಮೊಸರು.
ಈ ಸ್ನೇಹವನ ಹಸಿರು; ನೆಮ್ಮದಿಯ ತಂಬೆಲರು
ದ್ರಾಕ್ಷಿ ಸಕ್ಕರೆ ಜೇನು ಇದರೆದುರು ಒಗರು.

ಬಯಕೆ ಬಲವತ್ತರವಾಗಿ ಅದನ್ನು ಪಡೆವ ಛಲವೂ ಬಲವಾಗಿದ್ದರೆ ಗುರಿ ಹತ್ತಿರವಾಗುವದೆಂಬುದನ್ನು ಸೀತೆ. ವಿನತೆ. ದಮಯಂತಿಯರಿಗೆ ಒದಗಿದ ಕಠಿಣ ಪ್ರಸಂಗಗಳಿಂದ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತ ದ್ರೌಪದಿಯ ದೃಷ್ಟಾಂತದೊಂದಿಗೆ 'ಬಯಕೆ ಸಫಲ' ಕವನ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ :

ಮುಡಿ ಹಿಡಿದಿರೆ ದುಶ್ಶಾಸನ. ತೊಡೆತಟ್ಟಿರೆ ದುರ್ಯೋಧನ
ಜರಿದಿರೆ 'ಹಸು' ಎನುತ ಕರ್ಣ-ವಧೆಗೆ ಆ ದುರಾತ್ಮರ
ಕೃಷ್ಣೆಯ ಬಿಸಿಯುಸಿರೆ ಗಾಳಿ. ಭೀಮ ರೋಷದಗ್ನಿಹೋಳಿ
ಹಗೆಗಳೆಲ್ಲ ಭಸ್ಮ ಧೂಳಿ! ಬಯಕೆ ಫಲದ ಆಗರ!

ಊರ್ವಶಿ-ಪುರೂರವರ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಊರ್ವಶಿ ತಾನು ಗೆದ್ದು ಸೋತವಳೆಂದೂ ಪುರೂರವ ಸೋತು ಗೆದ್ದವನೆಂದೂ ಭಾವಿಸಿ ಅವನ ಬಗ್ಗೆ ಕಾತರಿಸುವಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮದ

ಉತ್ಕಟತೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. 'ಇನಿಯನ ಉಂಗುರ'ದಲ್ಲಿ ಶಕುಂತಲೆಯ ಚಿಂತೆಯನ್ನೂ ಅಷ್ಟೇ ಮನಮಿಡಿಯುವಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ. 'ಮಗು'ವಿನಲ್ಲಿ ವಾತ್ಸಲ್ಯ ಭಾವ ಅರಳಿದೆ. ಅಳು-ನಗು ಬಾಳಿನ ಬಗೆ. ನೋವು ನಲಿವು ಜೀವನ-ಎಂಬುದನ್ನು ಮಗುವಿನ ಬದುಕಿನಿಂದ ಹಿರಿಯರು ಅರಿಯಬೇಕೆನ್ನುತ್ತಾರೆ ಕವಿ.

ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸ್ವರೂಪದ ಕೆಲವು ಕವನಗಳೂ ಇಲ್ಲಿವೆ. ಮಾತು ಮತ್ತು ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯಿಲ್ಲದ, ಒಳಗೊಂದು ಹೊರಗೊಂದು ರೀತಿ ವರ್ತಿಸುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೇ ಇಂದು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿರುವುದು 'ಬಲು ವಿಚಿತ್ರ'ವಾಗಿ ಕಂಡಿದೆ ಕವಿಗೆ. ಉದ್ವೇಗದಿಂದಲೇ ಅವನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಒಳಹೊರದಲಿ ತಾಳವಿಲ್ಲ
ಬೇವನಡಗಿಸಿಹುದು ಬೆಲ್ಲ
ಇದು ಉಗಾದಿ-ನೆನಪಿಗಲ್ಲ !
ಆಡಿದಂತೆ ಮಾಡಬಲ್ಲ ಎದೆಗಾರಿಕೆ ಯಾರೊಳು ?

ದೀನ-ಧನಿಕ ಭೇದ ಸಾವಿನಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣಾಗುತ್ತದೆ. ದಾರಿ ಹಲವು ಆದರೆ ಗುರಿ ಒಂದೇ ಎನ್ನುವದನ್ನು ಹೊಳೆ-ಕಡಲು, ಮರ-ಬೇರು ದೃಷ್ಟಾಂತಗಳಿಂದ 'ದಾರಿ ಗುರಿ' ಮನಗಾಣಿಸುತ್ತದೆ. 'ಬನ್ನಿ', 'ದೀಪಾವಳಿ', 'ಜೀಕೋಣ' ಪದ್ಯಗಳು ಆಯಾ ಹಬ್ಬಗಳ ನಿಜವಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿದರೆ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು 'ನವಮನ್ವಂತರ'ದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಗತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸುಖಸೌಕರ್ಯದೊಂದಿಗೇ ಹೊಸ ಆಹ್ವಾನವನ್ನು ಅದು ಎಸೆಯುತ್ತಿರುವ ಸೂಚನೆಯೂ ಅಲ್ಲಿದೆ. ನಿತ್ಯಜೀವನದ ಕೊರತೆಗಳ ವಾಸ್ತವ ವಿವರಗಳೊಂದಿಗೆ 'ಇಲ್ಲೆನುವ ಇಲಿ' ಸರಳವಾಗಿದ್ದೂ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿದೆ.

ಸೃಷ್ಟಿಯ ಸರ್ವ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ನಿತ್ಯನೂತನವೆಂಬಂತೆ ಕಂಡಾಗ ಅವುಗಳ ಹಿಂದಿನ ಪ್ರೇರಣೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಜಿಜ್ಞಾಸೆ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. 'ಯಾರ ಪ್ರೇರಣೆ ?' ಕವನದಲ್ಲಿ ಅದು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಪಡೆದಿದೆ. ಸರ್ವ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಎಲ್ಲ ಪ್ರೇರಣೆಗೆ ಪ್ರೇರಣೆಯಾದ ಆ ಚೇತನವನ್ನು ಕವಿತೆಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಕವಿ ಹಿಡಿದಿಟ್ಟಿರುವುದು ಹೀಗೆ :

ವಿದ್ಯುದಲೆಯೊಲು ಜಗದೊಳೆಲ್ಲೆಡೆ ಹರಿಯುತಿದೆ 'ಹರಿ' ಎನಿಪುದು
ಸತ್ಯ-ಸುಂದರ ಮತ್ತೆ ಶುಭಕರ, ಎಂದೆ 'ಹರ' ತಾನಾದುದು.

'ದೋಸೆ' ರುಚಿಕರವಾದ ಬಣ್ಣನೆಯ ಸ್ವಭಾವೋಕ್ತಿ ಆಕರ್ಷಿಸಿದರೆ 'ಬಾಟಲಿ' ಅದರ ಬಗೆಬಗೆಯ ಬಳಕೆಗಳ ವಿವರಗಳಿಂದ ಓದಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

'ಬದುಕು', 'ಬಿಂದಿಗೆ', 'ಓ ಕಾಲವೆ!', 'ಹೆಮ್ಮರ', 'ಶಿಕ್ಷೆ' ಮೊದಲಾದ ಚಿಂತನಪರ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವನದ ಬಗ್ಗೆ, ಕಾಲದ ಬಗ್ಗೆ ಕವಿಯ ಆಳವಾದ ಅನುಭವ ಹಾಗೂ ಪ್ರೌಢವಾದ ವಿವೇಚನೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ.

ಬೇಡವೆಂದರೆ ಬಿಡದು ಈ ಜಗ. ಬೇಕು ಎಂದರು ಸಿಕ್ಕದು
ಬಂಧುದಾನಂದವಲಿ ಅಪ್ಪದೆ ನಿತ್ಯನೆಮ್ಮದಿ ದಕ್ಕದು.

ಎಂಬ ಪಲ್ಲವಿಯೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ 'ಬದುಕು' ಮುಂದಿನ ನಾಲ್ಕುನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಳೆಯ ಆಳ ತಿಳಿಯುವ ಮೊದಲೆ ಸೆಳವಿಗೆ ಬಿದ್ದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೂ, ತೆರೆಯು ಬೀಳುವವರೆಗೆ ಜೀವಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರಾಭಿನಯದ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಯನ್ನೂ ಹೊಸದಾರಿಗೆ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಬಂದ ಪಯಣಿಗನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾದ ಸಂಕಟ ಮೊದಲಾದ ರೂಪಕಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ಹಿಗ್ಗು-ಕುಗ್ಗು, ಸುಖ ದುಃಖ, ಸರಸ-ವಿರಸಗಳೊಂದಿಗೆ ಕಾಲ 'ಅನುಗಾಲ ಗಾಲಿಯ ತೆರದಲಿ' ಉರುಳುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ದಟ್ಟವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತದೆ. ಇದೇ ರೀತಿ 'ಬಿಂದಿಗೆ' ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ 'ಜಡ ಒಡಲಿಂಗೆ ಜಲವನು ತುಂಬಿಸಿಕೊಳಬೇಕೆಂಬ' ಅದರ ಮುಂದಿನ ಕ್ರಿಯೆಗಳ ವಿವರದಲ್ಲಿ ಜೀವನ ಯೋಗದ ದರ್ಶನ-ನಿದರ್ಶನಗಳಿವೆ. ವಿಶಾಲಪ್ರಪಂಚದ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿ 'ಹೆಮ್ಮರ' ಕವಿತೆ ಕಣ್ಣೆದುರು ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಅದರ ಬಿಳಲಿನ ಎಳೆಯಿಂದ ಜನಿಸಿ ಮನುಷ್ಯ 'ಹುಟ್ಟಿದೊಡನೆ ಹಿಡಿದುಕೊಳುತ ಜೀಕುವ ನಿರಂತರ' ಚಿತ್ರಣ ಮಾರ್ಮಿಕವಾಗಿದೆ. ಕೊನೆಮೊದಲಿಲ್ಲದೆ ಸಂತತ ಪ್ರವಹಿಸುವ ಕಾಲದ ಅಗಮ್ಯತೆ ಅಮೇಯತೆಗಳ ಶಕ್ತಿಯುತವಾದ ನಿರೂಪಣೆ 'ಓ ಕಾಲವೆ!' ಪದ್ಯದಲ್ಲಿದೆ. ಅದರ ಛಂದವೂ ಕಾಲದ ವೇಗವನ್ನನುಸರಿಸುವಂತೆ ಮನೋಜ್ಞವಾಗಿದೆ.

ನಿನಗಧೀನ ಹುಟ್ಟು ಸಾವು
ನೀನೆ ಹಾರ, ನೀನೆ ಹಾವು
ನಿನ್ನಿಂದಲೆ ನೋವು ನಲಿವು
ಒಮ್ಮೆ ಸೋಲು ಒಮ್ಮೆ ಗೆಲುವು
ಈ ಬಗೆ, ಓ ಕಾಲವೆ!
ಬಲು ಸೋಜಿಗವಲ್ಲವೆ?

ಬಾಲ್ಯ, ಹರಯ, ಸಂಸಾರ, ಮುಪ್ಪು –ಈ ಅವಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವ ನಾಟ್ಯಲೋಲನಾಗಿ ಜಗದ ರಂಗಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯಿಲ್ಲದ ಕುಣಿತ-ಮಣಿತಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವುದನ್ನು 'ಅಭಿನಯದಲಿ ಕುಶಲನು' ಕವಿತೆ ಮನಮುಟ್ಟುವಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತದ. ಹೀಗೆ ಈ ಪದ್ಯಗಳ ಉದ್ದೇಶ ವೈರಾಗ್ಯವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವದಾಗಿರದೆ ಜೀವನದ ಅಗಾಧತೆಯ ಅರಿವಿನೊಂದಿಗೆ ಹೇಗೆ ಬದುಕಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಪರ್ಯಾಯವಾಗಿ ಸೂಚಿಸುವುದಾಗಿದೆ.

'ಕುಸುಮಾಂಜಲಿ' ಹಾಗೂ 'ಶೂಲಿಯ ತಾಂಡವ' ಪದ್ಯಗಳು ಕವಿಯ ಅನುವಾದ ಕಲೆಗೆ ಉತ್ತಮ ಸಾಕ್ಷಿಯಂತಿವೆ.

ದೇಶಭಕ್ತಿಯ ಕೆಲ ಪದ್ಯಗಳು ಬೋಧನೆಯಿಂದಾಗಿ ವಾಚ್ಯವೆನಿಸಿದರೂ 'ಮತಯಜ್ಞ'ದ ಪ್ರಚಲಿತ ರಾಜಕೀಯವಿಮರ್ಶೆ ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಪೂರ್ವದ ಹಾಗೂ ತರುವಾಯದ ಭಾರತೀಯ ರೀತಿ ನೀತಿಗಳ ವೈರುದ್ಯಗಳನ್ನು 'ಅಂದು-ಇಂದು' ನೇರವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತದೆ. ಸುಮಾರು

ಎರಡುನೂರು ಸಾಲುಗಳಷ್ಟು ದೀರ್ಘವಾಗಿರುವ 'ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೃಕ್ಷ' ಕವಿತೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ತರುವಾಯ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಯನ್ನು ಅದಕ್ಕೊದಗುತ್ತಿರುವ ಅನಿಷ್ಟಗಳನ್ನು. ಜನತೆಯ ಹಾಗೂ ರಾಜಕೀಯ ಧುರೀಣರ ಲೋಪದೋಷಗಳನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಕಳಕಳಿಯಿಂದ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತ ಈ ವೃಕ್ಷ ರೋಗಮುಕ್ತವಾಗಿ ನಳನಳಿಸಿ ಬೆಳೆದು ಕಲ್ಪತರುವಾಗುವ ಆಶಾವಾದದಿಂದ ಕೂಡಿದೆ.

ತನ್ನ ಕಾವ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವುದೇ ಬಗೆಯ ಹಮ್ಮುಬಿಮ್ಮುಗಳಿಲ್ಲದ ವಿನಯವಂತಿಕೆ ಈ ಸಂಗ್ರಹದುದ್ದಕ್ಕೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡಾಂಬೆಯ ಕಾವ್ಯಭಾಂಡಾರದೆದುರು 'ಭವತಿಭಿಕ್ಷಾಂ ದೇಹಿ'ಯೆಂದು ಕೋರುವ 'ಅಮೃತಹಸ್ತ' ಕವನವೇ ಇದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ :

> ನಿನ್ನ ಧನ ಕನಕಗಳ ಸೂರೆಗೊಳ್ಳುವ ಶೌರ್ಯ
> ಸಾಹಸದ ಗುಣವೆನಗೆ ಇಲ್ಲ ಎದೆಯೊಳಗೆ,
> ಎನ್ನ ಮನದುಪವನದಿ ನಲಿವ ಸುಮನಗಳನ್ನು
> ನಿನ್ನಡಿಯಲಿಡಲೆಂದು ಬಂದಿರುವೆ ಬಳಿಗೆ.

ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯರಸಿಕರು ಅಷ್ಟೇ ಸೌಮನಸ್ಯದಿಂದ ಈ ಸುಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವರೆಂದು ಆಶಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸನಾತನ ಜೀವನದ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ನಂಬಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಕವಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿಯೂ ಅಷ್ಟೇ ಆಸ್ಥೆ ವಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕನ್ನಡದ ನವೋದಯ ಕಾವ್ಯಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿಯೇ ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯರಚನೆಯ ಸಾಫಲ್ಯವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಅವರ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಯಾರೂ ಪ್ರಶ್ನಿಸುವಂತಿಲ್ಲವಾದರೂ ಭಾಷೆ ಜಡವಾಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವದು ಅವಶ್ಯವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಛಂದಸ್ಸು ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಸಗಳ ಬಳಕೆ ಭಾವಾನುಸಾರಿಯಾದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಜೀವಂತಿಕೆಯನ್ನುಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕಾವ್ಯದ ಪ್ರಭಾವ ಕಂಡುಬಂದರೂ ಪಾಂಡಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಯಜಮಾನಿಕೆ ವಹಿಸಿಕೊಡದನೆ ಅದನ್ನು ಸೇವಕನಂತೆ ದುಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಮೆಚ್ಚತಕ್ಕ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ.

ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ದೈಹಿಕವಾಗಿ ಹೊರಗಣ್ಣಿನ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಶ್ರೀ ತೋಫಖಾನೆಯವರು ಎರವಾಗಿದ್ದರೂ ಅವರ ಜೀವನೋತ್ಸಾಹ ಹಾಗೂ ಕಾವ್ಯೋಪಾಸನೆಗೆ ಯಾವ ಆತಂಕವೂ ಒದಗದಿರುವದು ಅವರು ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಆದರ್ಶ ಜೀವನದ ಫಲವೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ. 'ಸೌಂದರ್ಯವೆಂಬುದು ಕಣ್ಣಿನ ತುತ್ತಲ್ಲ. ಕಣ್ಣಿಗೂ ಕಣ್ಣಾಗಿ ಒಳಗಿಹುದು' ಎಂದು ಬೇಂದ್ರೆ ಹಾಡಿದ್ದುಂಟು. ಗೆಳೆಯ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ತೋಫಖಾನೆಯವರ ಒಳಗಣ್ಣಿನ ಬೆಳಕು ಅವರ ಕಾವ್ಯ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಉಜ್ವಲಗೊಳಿಸಲೆಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ.

(೧೯೮೯)

೪೫

ಬೇವು - ಬೆಲ್ಲ

"ಬೇವು-ಬೆಲ್ಲ"ದ ಕರ್ತೃ ಶ್ರೀ ಸಿ. ವಾಯ್. ಕೋಡಮಗ್ಗಿಯವರು ನಮ್ಮ "ಕಾವ್ಯಾನುಭವ ಮಂಟಪ"ದ ಸದಸ್ಯರಲ್ಲಿ (೧೯೪೮-೫೧) ಒಬ್ಬರಾಗಿದ್ದರು. ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆಸಕ್ತಿ ಹೊಂದಿದ್ದ ಅವರು ಆಗೀಗ ಕವನಗಳನ್ನೂ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಎಂಥ ಪದ್ಯವಿದ್ದರೂ ಅದನ್ನು ಹಾಡಿತೋರಿಸಿ ಸ್ನೇಹಿತರಿಂದ ಮೆಚ್ಚುಗೆ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಂಗ್ರಹಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಮುನ್ನುಡಿಯನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದಾಗ ಅಂದಿನ ದಿನಗಳೆಲ್ಲ ನನ್ನ ಕಣ್ಣೆದುರಿಗೆ ಬಂದವು. ಈ ನಡುವೆ ನಾಲ್ಕು ದಶಕಗಳೇ ಉರುಳಿ ಹೋದವು. ಅವರ ಕವನಗಳು ಅಚ್ಚಾದುದನ್ನು ನಾನೆಲ್ಲಿಯೂ ನೋಡಲಿಲ್ಲ. ಎಂದೋ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಭೆಟ್ಟಿಯಾದಾಗ ತಮ್ಮ ಕಚೇರಿ ಕೆಲಸದ ಹಾಗೂ ಸಂಸಾರದ ಸಂಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಂಡದ್ದುಂಟು. ಅವರೀಗ ನಿವೃತ್ತರಾಗಿಯೇ ಹತ್ತುವರ್ಷಗಳ ಮೇಲಾಯಿತು. ಮೆಚ್ಚಿನ ಮಡದಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಹೆಚ್ಚಿನ ಆಘಾತವನ್ನನುಭವಿಸಿ ಮಕ್ಕಳ ಯೋಗಕ್ಷೇಮವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ, ಆಗಾಗ ಕವನ ರಚಿಸುತ್ತ ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಸಾಂತ್ವನ ಪಡೆಯಲು ಹವಣಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಮೊದಲು "ಹೊಂಗಿರಣ" ಎಂಬ ಕವನ ಸಹಗ್ರಹವೊಂದನ್ನು ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಅವರು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದುಂಟು. ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಂಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಎರಡು ಮಾತು ಬರೆಯುವಲ್ಲಿ ಸ್ನೇಹದ ಬತ್ತಿಯನ್ನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಚಾಚುವ ಸಂದರ್ಭದ ಸಂತೋಷ ನನ್ನದಾಗಿದೆ.

ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹಲವು ಬಗೆಯ ಕಷ್ಟ ನಷ್ಟಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದ ಜೀವನ ಆತ್ಮ ನಿವೇದನೆಯೇ ಬಹುಶಃ ಇಲ್ಲಿಯ ಎಲ್ಲ ಕವಿತೆಗಳ ವಸ್ತುವಾಗಿದೆ. "ಬೇವು-ಬೆಲ್ಲ"ದಲ್ಲಿ ಬೇವಿನ ಅಂಶವೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವಂತೆ ಕಂಡುಬಂದರೂ ಬೇವಿನ ಕಹಿಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ಹೂವಿನ ನರುಗಂಪು ಸೂಸಿದಂತೆ ಕವನ ರಚನೆ ನೊಂದ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಅಷ್ಟಿಷ್ಟು ನೆಮ್ಮದಿ ನೀಡಿರಬಹುದಾಗಿದೆ. ತಾನು ನಂಬಿದ ದೈವೀ ಶಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ದುಃಖವನ್ನು ತೋಡಿಕೊಳ್ಳುವತ್ತ ಅದಕ್ಕೆ ಮೊರೆ ಇಡುವ ಆರ್ತಧ್ವನಿ ಬೇವು-ಬೆಲ್ಲದ ಎಲ್ಲ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಮರುಕಳಿಸುತ್ತ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಗೊಳ್ಳುತ್ತ ಹೋಗಿದೆ. ಅದರ ತೀವ್ರತೆಗೆ ಕೆಲವು ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಿಸಬಹುದು.

ಸಿ. ವಾಯ್. ಕೋಡಮಗ್ಗಿ, ಶಾಲಿನಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಧಾರವಾಡ-೧

ಬವಣೆದುಂಬಿದ ಬಾಳ ಬೇಗೆಯು ತಾಳಲಾರೆನು ದೇವನೆ
ಕರುಣೆದುಂಬಿದ ನಯನದಿಂದಲಿ ಒಮ್ಮೆ ನೋಡೆಲೊ ಕಾವನೆ

* * * *

ಕಲ್ಲುಕರಗುವ ತೆರದಿ ಬೇಡಿದರಿಲ್ಲ ಕರುಣೆಯು ಪರಸಿಗೆ

* * * *

ಕರುಬುಗೊಂಡಿಹ ಜಗವ ನೋಡುತ ಕರಗಿ ಹೋಗಿದೆ ಸನ್ಮತಿ
ಉರಿದುಹೋಗುವ ಮುನ್ನ ನಿನ್ನಯ ಧರೆಯು ಹೊಂದಲಿ ಜಾಗ್ರತಿ.

ಉಳಿದ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಕವಿಯು ನಿಸರ್ಗಪ್ರೇಮ ವರ್ಣನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಗೊಂಡಿದೆ.

ಹೂಗೊಂಚಲು ಸುರಿದಿವೆ ಭೂದೇವಿಯ ಸಿಂಗರಿಸೆ
ಋತುರಾಜನು ಚುಂಬಿಸೆ ಮತ್ತೇರಿದೆ ಮೇದಿನಿಗೆ

ಪ್ರಕೃತಿಸೌಂದರ್ಯವೂ ಪರಮಾತ್ಮನ ಕೃಪೆ ಎಂಬ ಉದಾತ್ತಭಾವನೆ ಕವಿಗಿದೆ.

ಎಲ್ಲೆಡೆ ಸವಿಸಿಂಚನ ಸುಮಸಂಚಯವರಿಳಿಹುದು
ಸುರಸುಂದರ ಸೌಂದರ್ಯವು ಪರಮಾತ್ಮನ ಕೃಪೆಯು

* * * *

ಬಾನಲ್ಲಿ ತೇಲುತಿಹ ಬಿಳಿಮೋಡ ನೋಡಿದೊಡೆ
ದೈವದರುಶನದಾನಂದವುಕ್ಕಿ ಹರಿಯುವದು.

ದೀವಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಏರಿಸಿದ ಆಕಾಶಬುಟ್ಟಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕವಿ ಕಾಣುವದು "ಹಿರಿಯರಾತ್ಮಪ್ರಭೆಯ ಚೆಂಬೆಳಕು". "ಕಾರ್ಮೋಡ ಕವಿದಾಗ ಮಿಂಚಾಗಿ ಬೆಳಗೀದ" ದೈವೀಕರುಣೆಯನ್ನು ಅವನು ಅನುಭವಿಸಿದ್ದಾನೆ. "ಸೀಗೆ ಹುಣ್ಣಿವೆ". "ನಕ್ಕರೆ ಸಗ್ಗ" ದಂತಹ ಹರುಷವನ್ನು ಹೊರಸೂಸುವ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳೂ ಇಲ್ಲಿವೆ

ಹರಕರುಣೆ ಹರಿಕರುಣೆ ಯಾವ ದೇವಿಯ ಕರುಣೆ
ಎನ್ನ ಜೀವನ ದಾರಿದೀಪವಾಗದೆ ಹೋಯ್ತು.
ಜೀವಮಾನವೂ ಮನಕೆ ಕಾವ್ಯರಸವನು ಎರೆದು
ಕಾಪಿಡುವ ಸರಸತಿಯ ನೆನೆದು ಹಾಡುವೆ ಮುದದಿ

ಎಂದಿದ್ದಾನೆ ಕವಿ. ಛಂದಸ್ಸು ಹಾಗೂ ವಸ್ತುಗಳ ವೈವಿಧ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಭಾಷೆಯ ಹೊಸತನವೂ ಬೆಸೆದುಕೊಂಡು ಕಾವ್ಯರಚನೆಯ ಮುಂದಿನ ಮೆಟ್ಟಿಲನ್ನು ಅವರು ಏರುವಂತಾಗಲಿ ಎಂದು ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕ ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ.

(೧೯೮೯)

೪೬

ಕಣ್ಣು ಹೊಡಿ

"ನಕ್ಷತ್ರಗಳು" ಹನಿಗವನಗಳ ಮಿಣುಕಿನಿಂದ ಕಾವ್ಯಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಇಣುಕಿದ ಶ್ರೀ ಡಿ. ಬಿ. ಥಂಗ ಆಗಲೇ "ಕಣ್ಣು ಹೊಡೆ"ಯುವುದರಲ್ಲಿ ಪಳಗಿರುವದು ಅಚ್ಚರಿಯ ಸಂಗತಿಯೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಆ ಮೂಲಕ ನಿಜವಾದ ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಇಲ್ಲಿಯ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದೆ. ಹುಡುಗಾಟ, ಚಿನ್ನಾಟದ ಉಬ್ಬಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಹುಬ್ಬು ಹಾರಿಸಿದರೆ. ಸಂಕೇತ. ಪ್ರತೀಕಗಳ ಹೊಸತಿಲಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಕೆಲವು ಹೆಚ್ಚಿನ ನಿರೀಕ್ಷೆಯನ್ನೂ ಹುಟ್ಟಿಸುವಂತಿವೆ. 'ಕುಸ್ತಿ', 'ಸೂಳೆಗಳು', 'ಡೊಂಬರಾಟ', 'ಒಂದು ಹೊಲದ ಕಥೆ' ಇತ್ಯಾದಿ ಪದ್ಯಗಳು ಇದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿವೆ.

"ಕವಿತೆಗಳು" ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವು ವಿವಿಧ ಬಗೆಯಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡಿರುವ ಇವರು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾದದ್ದನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡರೂ ನೈಸರ್ಗಿಕವಲ್ಲದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ, ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಹೊಂದದಿರುವ ಆದರ್ಶವನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಓದುತ್ತ ಹೋದಂತೆ
ಇನ್ನೂ ಹಲವು ಕವಿತೆಗಳು
ಲೇಪಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ ಸ್ನೋ ಪೌಡರ ಪ್ರಾಸ;
ಕಾರಣ
ಹೃದಯ ತಾಳಕೆ ಗತ್ತು ಕೊಡಲು
ಚೆಲುವು ನೀಡಲು
ಆಕರ್ಷಿಸುತ್ತವೆ ಈ ಸುಂದರ ಕವಿತೆಗಳು

ಎಂದು ತಮ್ಮ ಒಲವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದಂತಿದೆ. 'ನಮ್ಮ-ನಿಮ್ಮ ನಡುವೆ ಬಂಡಾಯ'ಕ್ಕೆ 'ಬೇಕು ಹದಿಹರೆಯದ ಪ್ರಾಯ' ಎಂದು ಬಯಸಿದರೂ

ಹೀಗೆಲ್ಲ ಹಾಲನ್ನು
ಉಕ್ಕಿಸಿ.
ಬೆಕ್ಕಿನ ಬಾಯಿಗೆ ನೆಕ್ಕಿಸುವ

ಡಿ. ಬಿ. ಥಂಗ. ಜೆ. ಬಿ. ಪಬ್ಲಿಕೇಶನ್. ಗದಗ

ಮುನ್ನ ಕೆನೆಹಾಲನ್ನು ಜಪ್ಪಿಸಿಡುವದು
ಲೇಸು

ಎಂಬ ಎಚ್ಚರಿಕೆ 'ಯೌವನ'ದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದಿರುವುದು ವಿಶೇಷ.

ಆಡುಮಾತಿನ ಸೊಗಸನ್ನು ಈ ಕವಿ ಬಲ್ಲನಾದರೂ ಅದರ ಲಯವನ್ನು ಇನ್ನೂ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಹಿಡಿಯಲೆತ್ನಿಸಿ. ವಾಚಾಳಿತನಕ್ಕೆಡೆಗೊಡದಂತೆ ಭಾಷೆಯನ್ನು ತಕ್ಕ ಪರಿಷ್ಕಾರದೊಂದಿಗೆ ಬಳಸುವತ್ತ ಲಕ್ಷ್ಯವಹಿಸಿ. ಜೀವನಾನುಭವ ತನ್ನ ಆಳ ಹಾಗೂ ವಿಸ್ತಾರದೊಂದಿಗೆ ಗಂಭೀರವಾದ ಚಿಂತನೆಗೂ ಎಡೆಗೊಡುತ್ತ ಯಶಸ್ಸಿನ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಯುವಕವಿ ಮುಂದುವರಿಯಲೆಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ.

(೧೯೭೯)

೪೭

ಜೇನ್ಗೂಡು

೧೯೮೭ ಅಗಸ್ಟ ತಿಂಗಳು. ಸೊಲ್ಲಾಪುರದ ಸಿದ್ಧರಾಮನ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಗಡಿನಾಡ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕವಿಗೋಷ್ಠಿಯ ಉದ್ಘಾಟನೆ ನೆರವೇರಿಸುವ ಸಂತೋಷ ನನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ಬಂದಿತ್ತು. ಅಂದಿನ ಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ ಹಲವಾರು ಹಿರಿಕಿರಿಯ ಕವಿಗಳು ಜನಮನವನ್ನು ರಂಜಿಸುವಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಸಮ್ಮೇಳನದ ಸಹಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯಾಗಿ, ಕವಿಗೋಷ್ಠಿಯ ಸ್ವಾಗತ ಭಾಷಣ ಮಾಡಿದ ಶ್ರೀ ಧರೇಂದ್ರನಾಥ ಬಿದರಕೋಟಿಯವರ ಉತ್ಸಾಹ, ಕಾರ್ಯದಕ್ಷತೆ, ಕನ್ನಡ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ನಾನು ಆಗಲೇ ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ಗಡಿನಾಡು ಪ್ರಕಾಶನದ ಪ್ರಕಾಶಕ ಮತ್ತು ಸಂಪಾದಕರಾಗಿ, ಅಕ್ಕಲಕೋಟೆ ಕನ್ನಡ ಸೇವಾಸಂಘದ ಪ್ರಧಾನ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯಾಗಿ; ಗಡಿನಾಡು ಯುವ ಬರಹಗಾರರ ಬಳಗದ ಕೇಂದ್ರ ಸಮಿತಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಅವರು ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಇದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. ಗಡಿನಾಡಿನಲ್ಲಿರುವ ಕನ್ನಡ ತರುಣ ಬರೆಹಗಾರರು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಹಾಗೂ ಸಂಘಟನೆಯ ಕೊರತೆಯನ್ನು ನಿವಾರಿಸಲು "ಗಡಿನಾಡು ಪ್ರಕಾಶನ"ವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ 'ಪರಿಮಳ' ಎಂಬ ವಿವಿಧ ಲೇಖಕರ ಕಥಾ ಸಂಕಲನವನ್ನು ಹೊರತಂದಿದ್ದಾರೆ. 'ಜೇನ್ಗೂಡು' ಕವನ ಸಂಕಲನದ ಮೂಲಕ ಅವರು ಇದೀಗ ಮತ್ತೊಂದು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ವಿಮರ್ಶಾಪರವಾದ ಮುನ್ನುಡಿ ಬರೆದು ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದಾಗಿ ಆಗ್ರಹಪೂರ್ವಕ ಕೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅಕ್ಕಲಕೋಟ, ಸೊಲ್ಲಾಪುರ ಭಾಗದ ಗಡಿ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಅವರು ಕೈಕೊಂಡಿರುವ ಕನ್ನಡದ ಕೈಂಕರ್ಯ ಪ್ರಶಂಸನೀಯವಾದುದು. ಹೊಸ ವರ್ಷದ ಮೊದಲ ದಿನವೇ ಈ ಸಂಕಲನವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಬೇಕೆಂಬ ಅವರ ಇಚ್ಛೆ ಅನಿವಾರ್ಯ ಕಾರಣದಿಂದ ಈಡೇರದಿದ್ದರೂ ಅದು ನನ್ನ ಮುನ್ನುಡಿಯ ದಿನವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದ್ದು ಕೆಲಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ನನ್ನ ಗಡಿನಾಡ ಬಂಧುಗಳಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ ತಂದೀತೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಸಂಕಲನಗೊಂಡಿರುವ ಕವನಗಳು ಐವತ್ತೈದು. (ಐವತ್ತೊಂದು ಕವಿಗಳು) ಅವುಗಳನ್ನು ಬರೆದವರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವರು ಗಡಿನಾಡಿನ ಯುವಕರು. ಈ ಸಂಕಲನದ ಮೂಲಕ ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನು ಗುರುತಿಸಿರುವ ಸಂಪಾದಕರಾದ ಶ್ರೀ ಧರೇಂದ್ರನಾಥರಿಗೆ ಮೊದಲು ಅಭಿನಂದನೆ ಸಲ್ಲಬೇಕು. ಒಟ್ಟಾರೆ ನೋಡಿದಾಗ ಈ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ

ಸಂ : ಧರೇಂದ್ರನಾಥ ಬಿದರಕೋಟಿ, ಗಡಿನಾಡು ಪ್ರಕಾಶನ, ಅಕ್ಕಲಕೋಟೆ

ಒಂದು ಮೂರಾಂಶದಷ್ಟು ಕವನಗಳು ಆಶಾದಾಯಕವಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತಿರುವದರಿಂದ ಸಂಪಾದಕರ ಶ್ರಮ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು ಸಂತೋಷಪಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಬೇಂದ್ರೆಯವರು ನುಡಿದಂತೆ 'ಲೀಲೆಯಲಿ ಯಾವುದೂ ವ್ಯರ್ಥವಲ್ಲ'.

ಕಾವ್ಯದ ಸೋಂಕಿಗೆ ಹಾತೊರೆಯುವ ಹಲವಾರು ಪದ್ಯಗಳು ಇಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಹತ್ತು ಹದಿನೈದು ಕವನಗಳು ಓದುಗರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೆರೆ ಹಿಡಿಯುವಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಬಲ್ಲಂಥವು.

'ಮಾನವೀಯತೆ ಮಣ್ಣು ಮುಕ್ಕಿ

ನಂಜುಕಾರುವ ನೆಲ'ವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸಂಕೇತಗಳ ಮೂಲಕ ಚಿಕ್ಕದರಲ್ಲಿ ಚೊಕ್ಕವಾಗಿ 'ಪ್ರಶ್ನೆ' ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಿದರೆ, ಹೆಣ್ಣಿನ ಶೋಷಣೆಯನ್ನು ತಣ್ಣಗೆ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತಲೇ ವ್ಯಂಗ್ಯದ ಒಳದನಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಸಿ ಮುಟ್ಟಿಸುವ ಕವನ 'ಹೆಣ್ಣುದನಿ'.

ಗೆಳೆಯಾ
ನನಗೂ ಆಗಾಗ ಕವನ
ಬರೆಯುವ ತುಡಿತ ಎದೆಯಲ್ಲಿ
ಕಾರಂಜಿಯಂತೆ ಪುಟಿಯತೊಡಗುತ್ತದೆ
ಅವ್ಯಕ್ತ ವೇದನೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ 'ತುಡಿತ'ವೇದನೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿರುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅನಿಷ್ಟಗಳನ್ನು ವಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುವ ರೀತಿಯ ಹೊಸತನದಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ನಿಸರ್ಗ ರಮ್ಯತೆ ಇನಿಯನ ನೆನಪನ್ನು ತಂದು. 'ಗೆರೆಗಳಿಗೆ ಜೀವದ ಬಣ್ಣ' ತುಂಬುವ ಭಾವ ಸಾಹಚರ್ಯ 'ಚೈತ್ರ' ಪದ್ಯಕ್ಕೆ ಚಲುವು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಇನಿಯನ ಹುಸಿ ಮುನಿಸೂ ಸೊಗಸಾಗಿ ತೋರುವ 'ಅನಿಸಿಕೆ'ಯಲ್ಲಿ

ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ಚಂದ್ರ ತನ್ನಸುತ್ತ
ಕಟ್ಟುವ ಸುಂದರ ಕಣದಂತೆ

ಆ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಸೆರೆ ಹಿಡಿದು ನಿಲ್ಲಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತವೆ. ಇದೇ ಮಾತನ್ನು 'ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ' ಕವನದ ಬಗೆಗೂ ಹೇಳಬಹುದು. ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದನೆ ಶತಮಾನಕ್ಕೆ ಸಾಗುವಾಗಿನ ಸಂಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ತೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಪದ್ಯ ಕೊಂಚ ವಾಚ್ಯವಾಗಿದ್ದರೂ.

ಹಾಲೆಂದು ಬರೀ ನೀರನ್ನೇ ಹಿಡಿಯುತ್ತಿರುವೆ
ಅಕ್ಕಿಯೆಂದು ರಾಶಿ ರಾಶಿ ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನೇ ತಿನ್ನುತ್ತಿರುವೆ
ಔಷಧಿಯೆಂಬ ವಿಷವನ್ನೆ ನುಂಗುತ್ತಿರುವೆ
ಸಾಯದೆ. ಬದುಕದೆ ಮಮ್ಮಲ ಮರುಗುತ್ತಿರುವೆ.

ಎಂದು ಕೊನೆಗೊಂಡಾಗ ಅದರ ವಾಸ್ತವತೆ ತನ್ನ ನಿಷ್ಠುರತೆಯಿಂದಲೇ ಮೆಚ್ಚುಗೆ ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. 'ಮಣ್ಣು' ಪದ್ಯ ಅದನ್ನು ಕೀರ್ತಿಸುವಂತೆ ತೋರಿದರೂ

ಮಣ್ಣಿನಲಿ ಮಾಣಿಕ್ಯ
ಮಣ್ಣಿನಲಿ ಜೇನು;
ಮಣ್ಣಿನಲಿ ಹೂತಿಹುದು
ಕವನ ಸುರಧೇನು

ಎಂಬಂಥ ನುಡಿಗಳು ಅದನ್ನು ಸುಂದರವಾದ ಭಾವಗೀತೆಗಳನ್ನಾಗಿಸಿದೆ. 'ಪ್ರೀತಿ' ಉದ್ವೇಗವಿಲ್ಲದೆ ಭಾವ-ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಮೇಳವಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೆ. 'ಉತ್ತರ' ತನ್ನ ನಿಧಾನಗತಿಯಲ್ಲಿ ಧ್ವನಿಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ಇದೇ ಕವಿಯ 'ಪಿನ್ನು' ಚುಟುಕಿನಲ್ಲಿ ಚುರುಕಾಗಿ ಕುಟುಕುತ್ತದೆ.

ಸರ್ಕಾರಿ ಕಚೇರಿಯಲ್ಲಿನ
ಪಿನ್ನುಗಳು
ಸರ್ಕಾರದ ಉದ್ಯೋಗ ಪತಿಗಳ
ಕಾಗದಗಳನ್ನು
ಜೋಡಿಸಿದವು;
ಬಡವನ ಅಹವಾಲನ್ನು
ಕಿತ್ತು ಹಾಕಿದವು.

ದುಡ್ಡಿನ ದರ್ಪಕ್ಕೆ ಓಗೊಟ್ಟು. ಬಡವರಿಗೆ ಕನಸಿನ ಕೈಲಾಸವಾದ 'ನೌಕರಿ'ಯನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿದ ಮಾತುಗಳು ನೇರವಾಗಿಯೇ ಮುಖಕ್ಕೆ ತಿವಿಯುವಂತಿದ್ದರೆ. 'ಸಾಹಿತಿ' ಕವನ ಅಷ್ಟೇ ಕಟುವಾಗಿ. ವಿಡಂಬನೆಯ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಪ್ರೀತಿಯ ಆಳವನ್ನು. ಅದಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡ ಬರುವ ಸಮಾಜವನ್ನು ಎದುರಿಸುವ ಧೈರ್ಯವನ್ನು 'ಕನಸು-ನೆನಸು' ಒಡನುಡಿದಿದೆ. ತಾನು ಕವಿಯಾಗಿಲ್ಲವೆಂಬ ನಿರಾಶಾಭಾವವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವ 'ಆಶೆ'.

ಅರಳಬೇಕೆನ್ನುತ್ತೇನೆ
ನಾನೂ ಒಮ್ಮೆ ಹೂವಾಗಿ
ಆಕಾರಗಳೆಲ್ಲ ಮುಗಿದಿವೆಯೆಂಬ ಮರುಕ
ಮರುಕಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಎಂಬಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಕವಿತೆಯ ರೂಪ ತಳೆದಿದೆ. 'ದಿನ ಬೆಳಗಾದರೆ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಅಶಾಂತಿ' ತುಂಬಿರುವಾಗ 'ಏನಂತ ಬರೆಯಲಿ ?' ಎಂಬ 'ದೇಶದ ಗತಿ.... ?' ಕವನ ಚಿಂತನೆಗೆ ಅವಕಾಶ ಒದಗಿಸಿದೆ.

'ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ'. 'ಮನ. ಮನೆ. ಮಡದಿ'. 'ಹೆಣ್ಣಿಗೊಂದು ಕಿವಿಮಾತು'. 'ಬಾಂಧವ್ಯ' ಇತ್ಯಾದಿ ಇನ್ನುಳಿದ ಪದ್ಯಗಳ ಕೆಲ ಕೆಲವು ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ. ಮಾತು ಕವಿತೆಯಾಗುವ

ಹವಣಿಕೆಯಲ್ಲಿರುವದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ದೇಶದ ತುಂಬ ನಡೆದ ರಕ್ತದೋಕುಳಿಯಾಟವನ್ನು ಕಂಡು

ನಿಲ್ಲಿಸಿ ನಿಮ್ಮ ಕ್ರೂರ, ಅಮಾನುಷ
ಬೌಂಡರಿ, ಸಿಕ್ಸರ್, ಸೆಂಚುರಿ ದಾಖಲೆಯ ಹತ್ಯೆಗಳ

ಎಂಬ ಜೀವದ ಚಡಪಡಿಕೆ 'ಭಾತೃತ್ವ'ದಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕಂಡರೆ, 'ನಮ್ಮೂರ ಕೋಗಿಲೆ' ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೆಲಮಟ್ಟಿಗೆ ಅನ್ಯೋಕ್ತಿಯ ಛಾಯೆಯಿದೆ. 'ಗಂಡಸರೇ ನಿಮಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ'ದಲ್ಲಿಯ ವ್ಯಂಗ್ಯ ನೇರವಾಗಿ ವ್ಯಥೆಯ ಕಥನವಾಗಿದೆ. 'ಹೊಸ ವರುಷ' 'ಒಂದಾದ ಬಾಳೆಲ್ಲ ಬಂಗಾರವಾಯ್ತು' ಎಂಬ ತೃಪ್ತಿ ತಾಳಿದ್ದರೆ, 'ದುಡಿಮೆಯ ದೀಕ್ಷೆ' ಯಲ್ಲಿ ಭಾವ-ಭಾಷೆಯ ಶಕ್ತಿಯುತ ನಡಿಗೆಯಿದೆ.

ಬೆವರಿನ ಮುತ್ತನು ಬಿತ್ತಲು ಭೂಮಿಗೆ
ಬಂಗಾರದ ಬೆಳೆ ಇಳೆಯಲ್ಲಿ
ಬರವನು ಹರಿಸುವ, ಹಸಿರನು ತರಿಸುವ
ಯುಕ್ತಿಯಿಹುದು ಶ್ರಮಶಕ್ತಿಯಲಿ.

ಉಪದೇಶವಂತೆ ತೋರಿದರೂ 'ಮಾನವ ಮರೆಯದಿರು' ಹಿತವಾಗಿ ಕೇಳಿಸುತ್ತದೆ. 'ಕಲಿಯುಗದ ಕಾಲ' ಹಾಡಿದಾಗ ರಂಗೇರಬಹುದು.

ಹೃದಯಾಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ಸುಪ್ತವಾಗಿಹ ಕವಿತೆ
ನೀಡೆನಗೆ ದರುಶನ ಕೃಪೆದೋರಿ ನಸುನಗುತ
ನೀ ಬರುವ ಹಾದಿಯಲಿ ಕಾದು ಕುಳಿತಿಹೆ ನಾನು.

'ಕವಿತಾನಂದ' ಪದ್ಯದಿಂದ ಉದ್ಧರಿಸಿದ ಈ ಸಾಲುಗಳು ಇಲ್ಲಿನ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪದ್ಯ ರಚಕರ ಹಂಬಲವನ್ನೇ ನುಡಿದಂತಿದೆ. ಈ ನಿರೀಕ್ಷೆ ಫಲಿಸಬೇಕಾದರೆ ನಿರಂತರವಾದ ಅಭ್ಯಾಸ, ಅನುಭವಗಳಿಗೆ, ತಕ್ಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಾಗಿ ಅವರೆಲ್ಲ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಪರಿಶ್ರಮಿಸುತ್ತಾರೆಂದು ಆಶಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಇಲ್ಲಿಯ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಭಾವೋದ್ರೇಕಕ್ಕಿಂತ ವಿಚಾರಪರತೆಗೆ ಒತ್ತು ಬಿದ್ದಿರುವದು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಸಾಮಾಜಿಕ ಎಚ್ಚರ ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ಒಂದು ಗುಣವಿಶೇಷವೆನ್ನಬಹುದು. ಆದರೂ ವಾಚ್ಯದಿಂದ ಸೂಚ್ಯಕ್ಕೆ ತಲುಪುವ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಇವರೆಲ್ಲ ಇನ್ನೂ ಬಹುದೂರ ನಡೆಯಬೇಕಾಗಿದೆ. ವಿವಿಧ ಹೂಗಳ ಬಂಡನ್ನು ಆರಿಸಿ, ಶೇಖರಿಸಿ ಅದನ್ನು ತುಪ್ಪದ 'ಹನಿ'ಯಾಗಿಸುವಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವ 'ಜೇನ್ಗೂಡಿ'ನ ದುಂಬಿಗಳು ಜೇಂಗೊಡವನ್ನು ತುಂಬಿ ಕೊಡವಂತಾಗಲಿ ಎಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ.

(೧೯೮೯)

೪೮

ಹತ್ತರೊಳಗೆ ಹನ್ನೊಂದು

'ಮೂರು ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳು' ಕೃತಿಯಿಂದ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಉದಯೋನ್ಮುಖ ವಿಮರ್ಶಕರಾಗಿ ಸಾಹಿತ್ಯಾಸಕ್ತರ ಗಮನವನ್ನು ಸೆಳೆದಿರುವ ಅಮರನಾಥರು ತಮ್ಮ ಎರಡನೆಯ ಕವನ ಸಂಕಲನಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಮುನ್ನುಡಿಯನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದ್ದಾರೆ. 'ನೀವು ನಿರ್ವಿವಾದವಾಗಿ ಕವಿ; ಮುನ್ನುಡಿಯ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಮುನ್ನಡೆಯಿರಿ' ಎಂದು ನಾನು ಪರಿಪರಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿದರೂ ಅವರ ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಕಾವ್ಯ ಸಂದರ್ಭದ ಗೊಂದಲ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿರಬಹುದು. ಅದೇನೇ ಇದ್ದರೂ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನ ಆತಂಕವನ್ನು ಕೆಲಮಟ್ಟಿಗೆ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ನಾನು ಅದರ ನಿವಾರಣೆಗಾಗಿ ಈ ನಾಲ್ಕು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಸಹೃದಯತೆಯಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ವಿಶೇಷ ನಂಬಿಕೆ ಇದ್ದಾಗಲೂ ನನ್ನ ಇಲ್ಲಿಯ ಬರವಣಿಗೆ ಯಾವ ಭಿಡೆ. ಮುರವತ್ತುಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಮೊದಲೇ ಹೇಳಬಯಸುತ್ತೇನೆ.

ಮೊದಲ ಸಂಕಲನ 'ಹುಚ್ಚುಹಾದಿಯ ಪಯಣಿಗ' (೧೯೮೪)ದಲ್ಲಿಯೇ ಅವರನ್ನು ಕಾಡಿದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಇದು : 'ನವೋದಯ ಕಾಲದ ಸೌಂದರ್ಯಪ್ರಜ್ಞೆ. ಆರಾಧಕ ಮನೋಭಾವ. ನವ್ಯದ ಸಂಕೀರ್ಣ ಪ್ರಜ್ಞೆ. ತ್ರಿಶಂಕು ಮನೋಭಾವ. ಇತ್ತೀಚಿನ ಪ್ರತಿಭಟನಾತ್ಮಕ ಧೋರಣೆ-ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ಎಲ್ಲಿ ?' ಇವೆಲ್ಲವುಗಳ ಅಭ್ಯಾಸ. ಅನುಭವ ಎರಡನ್ನೂ ಪಡೆದಿರುವ ಈ ಕವಿ ತನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸಂಶಯ ಪಡದೆ ನಿರಂತರವಾದ ಕಾವ್ಯಾಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಮುಂದುವರಿದಿರುವುದರ ಫಲವೇ ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಂಕಲನವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ನವೋದಯದ ಆರಾಧಕ ಮನೋಭಾವ ಹಾಗೂ ನವ್ಯದ ತ್ರಿಶಂಕು ಮನೋಭಾವ ಎರಡನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಉಳಿದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಅವರು ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬೆಳೆದಿರುವುದು ಈ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಗೋಚರಿಸುತ್ತದೆ. 'ಹತ್ತರೊಳಗೆ ಹನ್ನೊಂದು' ಎಂದುಕೊಂಡರೂ ಅವರ ಕಾವ್ಯದ ಮೂಲ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಹಾಗೂ ಉತ್ಸಾಹ ಅನನ್ಯವಾದದ್ದೆ :

> ಮದನ ಮಾಸ ಬಂದಾಗ ಮೊಗ್ಗು ಬಡಬಡಿಸಿ ಎದ್ದಹಾಂಗ
> ಮೆತ್ತ ಹುಲ್ಲ ಪಲ್ಲಂಗ ಮ್ಯಾಲ ಧಿಮಿಕಿಡುವ ಚಿಗರಿ ಹಾಂಗ
> ಚಿಗುರು ಎಲೆಯ ಎಳೆಗೆಂಪಿನೊಳಗ ಚಿಲಿಪಿಲಿಯ ಗುಬ್ಬಿಹಾಂಗ
> ಹತ್ತರೊಳಗ ಹನ್ನೊಂದರಾಂಗ ಬಂದೇನಿ ಛಂಗ ಛಂಗ ॥

ಆದರೂ,

ಎಚ್. ಆರ್. ಅಮರನಾಥ. ಸಂಕ್ರಮಣ ಪ್ರಕಾಶನ. ಧಾರವಾಡ-೮

'ಬ್ರಹ್ಮನೆಲ್ಲೊ ಅವಸರವ ಮಾಡಿ ಅವಘಡವ ಬರೆದ ಹಾಂಗ' ಆಗಬಾರದೆಂಬ ಕಾಳಜಿ ಅಮರನಾಥರಂತೆ ಇಂದಿನ ಎಷ್ಟು ಜನ ಹೊಸ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಲು ದೊರೆತೀತು ? 'ಯಾವ ಜಾತಿಯ ಕವಿಯು ನಾನೊ ?' ಎಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾದ ಆತ್ಮವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯನ್ನು ಕಂಡಾಗ. ರಮ್ಯ. ನವ್ಯ. ಬಂಡಾಯ. ದಲಿತ– ಇವೆಲ್ಲದರಲ್ಲಿಯ ನಿಜವಾದ ಕಾವ್ಯದ ಎಳೆಗಳನ್ನು ಓಡಿದು ಹುರಿಗೊಳಿಸಬಲ್ಲ ಶಕ್ತಿ ಅವರಿಗೆ ಕೈವಶವಾಗಬಹುದೆಂಬ ಸೂಚನೆ ಈ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಇದಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಯ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ನಾಲ್ಕು ಭಾಗಗಳಾಗಿಯೇ ಕವಿ ವಿಂಗಡಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. 'ರಮ್ಯ-ನವೋದಯದ ಕವನಗಳು' ಭಾವಗೀತೆಯಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹಾಡುಗಳಾಗಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದಂಥವು. 'ಕವಿತೆ ಹುಟ್ಟುವ ಸಮಯ' ದಲ್ಲಿಯ ಭೀತಿ ಸಹಜವೆ ? ಎಂಬ ಸಂದೇಹ ಧೈರ್ಯದಲ್ಲಿ ಪರ್ಯವಸಾನಗೊಳ್ಳುವ ಸಂದರ್ಭ ಚಿತ್ರಣದ ನವೀನ ಕಲ್ಪನೆ ಕವಿಯ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸಕ್ಕೆ ಕೋಡು ಮೂಡಿಸುವಂತಿದೆ :

ಹಡೆದ ಹೆಮ್ಮೆಯ ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲರು
ಪಡೆದ ದುರ್ಗತಿ ಕಂಡ ಪೃಥಿವೀ
'ರತ್ನಗರ್ಭಾ' ಎಂಬ ಬಿರುದಿಗೆ
ಸಾಕು ಅಯ್ಯೋ ಎಂದಳಯ್ಯೋ
ಸಹಜವೇನೊ ಗೆಳೆಯ । ಭೀತಿ । ಸಹಜವೇನೊ ಗೆಳೆಯ ॥

ಕವಿತೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಇದೇ ಭಾವ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯನ್ನು ಪಡೆದು 'ನೋವುಗಣ್ಣಿನ ಹುಡುಗಿ'ಯ ಪ್ರತೀಕದಲ್ಲಿ ಸೃಜನಾತ್ಮಕವಾದ ನೋವಿನ ಹಿಗ್ಗನ್ನು ಬೇಡಿದೆ :

ಆ ನೋವ ನೀಡು. ಆ ಭಾವ ನೀಡು ಅದಕೆಂದು ಹಾಡ ಬರೆವೆ
ಈ ಜೀವಕೊಂದು ಒಡನಾಡಿ ಜೀವ ಬಂತೆಂದು ಹಿಗ್ಗಿ ಮೆರೆವೆ ॥

'ಒಂದು ನಾಯಿಯ ಕಥೆ'ಯ ಕರುಣ. 'ತವರಿನಲ್ಲಿ ಮಡದಿ'ಯ ಪ್ರೀತಿ. 'ರತಿ-ಮನ್ಮಥರು'ದಲ್ಲಿಯ ಹಾಸ್ಯ. 'ಬಡವಿಯ ಜೋಗುಳ'ದ ತಾಪ. 'ಗೆಳೆಯನೆಂದರೆ ಗೆಳೆಯ'ನಲ್ಲಿಯ ಕೃತಜ್ಞತೆ ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ವಿವಿಧ ಭಾವಗಳು ತಕ್ಕಭಾಷೆ ಹಾಗೂ ಛಂದದಲ್ಲಿ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೊಂಡಿವೆ. ಕವನಗಳ ಧಾಟಿ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾಗಿದ್ದರೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ನೂತನ ಕಲ್ಪನೆಗಳಿಂದ ಹಾಗೂ ಭಾವ ತೀವ್ರತೆಯಿಂದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. 'ಜೋಕಾಲಿ'. 'ರುದ್ರಸೂಕ್ತ'ಗಳಲ್ಲಿ ಬೇಂದ್ರೆ ಕವಿತೆಗಳ ನೆನಪಾದರೂ ಸತ್ತ್ವದಲ್ಲಿ ಸ್ವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ಎರಡನೆಯ ಮಜಲಿನ 'ನವ್ಯ-ನವ್ಯೋತ್ತರ ಕವನಗಳು' ಹಾಡಿನ ಗುಂಗಿನಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ನವ್ಯ ಸಂವೇದನೆಗೆ ಮುಕ್ತ ಛಂದದಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ನೀಡಿವೆ. 'ಒಂದು ಸಿಗರೇಟಿನ ಕಥೆ'ಯಂಥ ಕವನಗಳ ಆಶಯ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗದಿದ್ದರೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ

ಉಳಿದ ಕವನಗಳ ಸಂವಹನ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ತೊಂದರೆ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆಧುನಿಕ ಜೀವನದ ವೈಪರೀತ್ಯ-ವೈರುಧ್ಯಗಳನ್ನೂ, ಜಂಜಡವನ್ನೂ ಅವು ಚೆನ್ನಾಗಿಯೇ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತವೆ :

ಸಾವಿರ ಬಾಯಿಗಳು ಹರಿದು ಮುಕ್ಕಿದರೂ
ಖರ್ಚಾಗದ ಅಕ್ಷಯ ಪಾತ್ರೆ ನನ್ನ ತಲೆ
('ಕರೆದರೂ ಬಾರದ ವಸ್ತುಗಳು')

ನನ್ನೊಳಗೆ ಅಡಗಿರುವ ಸಾವಿರದ ಕವಿತೆಗಳು
ಹುಟ್ಟುತ್ತಲೇ ಸಾಯುವುದಿಲ್ಲ,
ಹುಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆ
ವಿಧವೆಯಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತವೆ
('ಹ್ಯಾಂಗ ಹೇಳಲೋ ಗೆಳೆಯಾ.....')

ಸೋಲೇ ಮನುಷ್ಯನ
ಜೀವಂತ ಲಕ್ಷಣವಾದರೆ
ನನ್ನಷ್ಟು ಜೀವಂತ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ
('ಜೀವಂತಿಕೆಯ ಸಾಕ್ಷಿ')

ಕಂಡದ್ದನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುವದೇ
ಕವಿಯ ಕೆಲಸವಾದರೆ
ನನಗೆ ಕವಿಯಾಗುವದು ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.
('ಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲೊಂದು ಮೆರವಣಿಗೆ')

ಪ್ರತಿಮೆ-ಪ್ರತೀಕಗಳ ಗೀಳಿಲ್ಲದೆ ಸರಳವಾಗಿ ಬರೆಯುತ್ತಲೇ ವಸ್ತುವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ ನಿರೂಪಿಸುವ ರೀತಿ ಇಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. 'ಗ್ರಾಮಕವಿಯಿಂದ ನಗರ ಕವಿಗೆ', 'ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಭಾವೈಕ್ಯ', 'ಸಂಜೀವಿನಿ', 'ಕೊನೆಯ ಕವನ' ಮೊದಲಾದುವು ಇದಕ್ಕೆ ಒಳ್ಳೆಯ ನಿದರ್ಶನಗಳಾಗಿವೆ. ಸರಳತೆ ವಾಚಾಳಿತನಕ್ಕೆ ಎಡೆಗೊಟ್ಟದ್ದೂ ಉಂಟು. ಕವಿಗೂ ಅದು ಅನಿಸಿರಬೇಕೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಈ ಬಿನ್ನಹ :

ಮೌನ ವಿಮರ್ಶಕನಾದ ನಿನ್ನೆದುರು
ಬಾಯಿಬಡುಕ ಕುಡುಕನಂತೆ ಒದರಾಡಿದೆ
ಕೋಟಿ ತಪ್ಪುಗಳುಳ್ಳ ಈ ನಿನ್ನ ಮಾಯೆಯನ್ನು
ಕೊಂಕಿಲ್ಲದೆ, ಕೊಸರಿಲ್ಲದೆ ಪ್ರೀತಿಸುವ ಮಾಯೆಯಲ್ಲಿ
ನನ್ನನ್ನು ಗುಲಾಮನನ್ನಾಗಿಸು ಪ್ರಭುವೇ
('ವಿಮರ್ಶಕನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ')

ಮೂರನೆಯ ಮಜಲಿನ 'ಬಂಡಾಯ-ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಕವನಗಳು' ಹೆಚ್ಚು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಕವಿಯ ಮನೋಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಅವು ಹೆಚ್ಚು

ಹತ್ತಿರವಾಗಿರುವುದರಿಂದ. ಅಲ್ಲದೆ. ಒಂದಿನ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿಯು ಭಾವತೀವ್ರತೆ. ವೈಚಾರಿಕತೆ. ಗೇಯತೆ-ಮೊದಲಾದವನ್ನು ಸಮಕಾಲೀನತೆಯೊಡನೆ ಸ್ಪಂದಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿರುವುದರಿಂದ. ಈ ಮನೋಧರ್ಮ ರಮ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ 'ಕಪ್ಪು ಮೋಡದ ಡೊಳ್ಳು ಹೊಟ್ಟೆ ಡಮ್ಮೆಂದು ಒಡೆದ ಹಾಂಗ' –ಇಂಥ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಅಂಶಿಕವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಕವಿ ಸ್ವತಃ ದಲಿತನಾಗಲಿ ಬಲಿತನಾಗಲಿ ಆಗಿರದಿದ್ದರೂ

'ನಂಬಿರಣ್ಣ ಬೇಕಾದದ್ದರಾಣೆ ನಾ ಸತ್ಯ ಹೇಳತೇನಿ'

ಎಂಬುದನ್ನು ಖಚಿತಗೊಳಿಸುವಂತಿವೆ ಈ ಭಾಗದ ಪದ್ಯಗಳು. 'ಸವರ್ಣೀಯನ ಅವರ್ಣೀಯ ಕವಿತೆ'ಯಲ್ಲಾಗಲಿ–

ನಿಮ್ಮ ಸೋಪಿನ ನೇಗಿಲೀಗ
ನಮ್ಮ ಎದೆಯೇ ಭೂಮಿಯು
ನಿಮ್ಮ ಸಿಟ್ಟಿನ ಅಬ್ಬರಕ್ಕೆ
ನಮ್ಮ ಬುರುಡೆಯೆ ಚಂಡೆಯು

'ಜಾತಿವಾದಿಗಳಿಗಾಗಿ ಸಿಂದಾಬಾದನ ಕಥೆ'ಯಲ್ಲಾಗಲಿ–

ಮುದುಕನನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಚೆಲ್ಲಿ
ಸಿಂದಬಾದ ಕರುಣೆ ಇಡದೆ
ದೊಡ್ಡಕಲ್ಲು ಹೇರಿ ಕೊಂದ ಕಥೆಯ ಕೇಳಿರಿ ।
ಜಾತಿ ಎಂಬ ಮುದುಕನನ್ನು
ಕೊಂದರ್‍ಯಾವ ಪಾಪವಿಲ್ಲ
ತಲೆಯ ಒಳಗೆ ಹೊತ್ತು ಮಾತ್ರ ತಿರುಗ ಬೇಡಿರಿ:

ನೇರವಾಗಿ, ಅಷ್ಟೇ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ 'ಸತ್ಯ'ಕ್ಕೆ ಒತ್ತು ಬಿದ್ದಿರುವದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಇಲ್ಲಿಯ 'ಜಾಡು'ಗಳು ವಿವಿಧ ಛಂದಗಳಲ್ಲಿ ಕಥನ ಕಲೆಯನ್ನೊಳಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊಸ ಅನಿಸಿಕೆಗಳನ್ನು ಹರಳುಗಟ್ಟಿಸುತ್ತ ಕವಿಯ ನಿಲುವನ್ನು ಪರ್ಯಾಯವಾಗಿ ಮೂಡಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಸಾರ್ಥಕಗೊಳಿಸಿವೆ. ಹೆಚ್ಚಿನ ಕವನಗಳು ಹೆಣ್ಣಿನ ಶೋಷಣೆ-ಸಂಕಷ್ಟಗಳಿಗೇ ಮೀಸಲಾಗಿರುವದು ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ.

'ಇತರ ಕವನಗಳು'. 'ಆತ್ಮ ಚರಿತ್ರೆ'ಯಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ಆತ್ಮ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯೊಂದಿಗೆ ಜೀವನದ ಧೋರಣೆಯೂ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಉಳಿದ ಕವನಗಳು ವ್ಯಂಗ್ಯ ವಿಡಂಬನೆಗಳನ್ನಷ್ಟೆ ಬಂಡವಾಳವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳದೆ ಹನಿಗವನಗಳಿಗಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಿನ್ನ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತಟ್ಟುತ್ತವೆ. ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆ ಸಾಕು :

ನೇಗಿಲಿನಿಂದ ಉಳುವಾಗ
ಸರಳ ರೇಖೆ ಕಾಲ:
ಗಾಣದ ಸುತ್ತ ನಡೆವಾಗ

ವರ್ತುಲವೇ ಕಾಲ;
ಬಂಡಿಯ ಸರಕು ಎಳೆವಾಗ
ಚಕ್ರಗತಿಯ ಕಾಲ.
ಹೆಗಲಿನ ಮೇಲೆ ನೊಗವಿರುವಾಗ
ದುಡಿವುದೊಂದೆ ಕಾಲ!
ಕೊಳ್ಳು ಹರಿದವ ಹುಲ್ಲಿಡದಾಗ
ಬಂತು ಎಂಥ ಕಾಲ!!
ಕಟುಕರ ಕೈಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದಾಗ
ಮಚ್ಚು ಹಿಡಿದ ಕಾಲ!

('ಕಾಲ-ಬರಗಾಲ')

ಬೇರೆ ಕವಿಗಳ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಪಾರಾಗುವದೆಂದರೆ. ಅವರನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಗಿಸಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ದಾರಿಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವದು. ಅಮರನಾಥರು ಹೊಸಗನ್ನಡದ ಎರಡು ಪ್ರಮುಖ ಕಾವ್ಯಮಾರ್ಗಗಳಂತೆಯೇ ಮೂರನೆಯದನ್ನು ಜೀರ್ಣಿಸಿಕೊಂಡು ಶಕ್ತಿ ಪಡೆಯುತ್ತ ಸ್ವಂತ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನಿಡುವ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಫಲರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಸ್ವಾರ್ಜಿತವಾದ ಪುರಾಣೇತಿಹಾಸ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಸಂದರ್ಭಾನುಸಾರ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಒದಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಅವರು ಪ್ರಬುದ್ಧತೆಯನ್ನು ತೋರಿದ್ದಾರೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಕಾವ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಕವಿ 'ಹತ್ತರೊಳಗೆ ಹನ್ನೊಂದು' ಎಂಬ ಕೊರಗಿಗೆ ಈಡಾಗದೆ ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಮುಂದುವರಿಯುವರೆಂದು ಆಶಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅವರ ಮುಂದಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆಯೂ ಅಷ್ಟೇ ಕುತೂಹಲಾರಿಯಾಗಿದೆ.

(೧೯೮೯)

೪೯

ಮೊಲಾಯಿಸ್ ಮತ್ತು ಇತರ ಕವನಗಳು

'ಕಳೆದು ಹೋದ ಪದ್ಯಗಳು' ಸಿಕ್ಕ ಮೇಲೆ ಉಳಿದ ಪದ್ಯಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೊಸವನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಸುಮಿತ್ರಾ ಹಲವಾಯಿಯವರು 'ಮೊಲಾಯಿಸ್ ಮತ್ತು ಇತರ ಕವನಗಳು' ಎಂಬ ಎರಡನೆಯ ಸಂಕಲನವನ್ನು ಇದೀಗ ಹೊರ ತರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲಿಯ ಮತ್ತು ಇಲ್ಲಿಯ ಕವನಗಳನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಇವರ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ವಸ್ತುವಿಗೆ ಸೀಮಿತವಾಗದೆ. ವೈಯಕ್ತಿಕ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಜಾಗತಿಕ ಸ್ತರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹರಿದಾಡಿ ಭಾವಗೀತೆ. ವ್ಯಂಗ್ಯ. ವಿಡಂಬನ. ಹಾಸ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಸ್ಪಂದಿಸುತ್ತ ಹೋಗುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಸಂವೇದನೆ ಸಮಾನವಾಗಿದ್ದರೂ ಮನಸಿನ ಏಕಾಗ್ರತೆ ಹಾಗೂ ಕಾವ್ಯದ ಕಸಬುಗಾರಿಕೆ ಅದೇ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡದಿದ್ದಾಗ ವಸ್ತು ವೈವಿಧ್ಯಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಹತ್ವ ಬಾರದೆ ಹೋಗಬಹುದು. ಇದೇ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಯ ಕೆಲವು ಕವನಗಳು ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ತೋರುವ ಆಕರ್ಷಣೆಯನ್ನು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ಹೋಗುವದುಂಟು. ಮೊಲಾಯಿಸ್. ಗೆಲಿಲಿಯೊ. ಬೆಕೆಟ್. ಲಿಂಕನ್. ನೆಲ್ಸನ್ ಮಂಡೇಲಾ ಮೊದಲಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಕವನಗಳನ್ನೇ ನೋಡಬಹುದು.

ಕಪ್ಪು ನೆಲದೊಲ್ಲೊಂದು ಬೆಳ್ಳಿ ಮರವಾದವನೆ
ಬೆಳಕ ಚೆಲ್ಲಲು ರಕುತ ಹರಿಸಿದವನೆ

('ಬೆಳ್ಳಿ ಮರವಾದವನೆ')

* * * *

ದುರ್ಬಿನಿನಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣುಗಳ ನೆಟ್ಟು
ಭೂವ್ಯೋಮ ರವಿ, ಚಂದ್ರ
ನಕ್ಷತ್ರ ಪುಂಜಗಳನೆ ಗುಣಿಸುತ್ತ
ಭೂಮಿ ದುಂಡಗಿದೆಯೆಂದು ಸತ್ಯ ಹೇಳಿ
ಕುದಿವೆಣ್ಣೆ ಕೊಪ್ಪರಿಗೆಯ ಮೇಲೆ
ತುಯ್ಯಲಾಡಿಸಿಕೊಂಡೆಯೇಕೊ

('ಹುಟ್ಟದಿರು ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ')

* * * *

ಶ್ರೀಮತಿ ಸುಮಿತ್ರಾ ಹಲವಾಯಿ. ಪ್ರೀತಿ ಪ್ರಕಾಶನ. ಧಾರವಾಡ

ಓ ನಡೆದಾಡಿದ ಕರುಣೆ
ಹೂವೊಂದು ಉಸಿರಾಡಿದಂತೆ
....
ಹಂದಿಮರಿ ನರಳುವಿಕೆ ಸಹಿಸದವನೇ

('ಲಿಂಕನ್ನಗೆ')

* * * *

ದಪ್ಪ ಬೀಗಗಳ ಜಡಿದು ಮುಚ್ಚಿದ
ಬಾಗಿಲುಗಳ ಹಿಂದೆ
ಕಬ್ಬಿಣದ ಸರಳುಗಳ ಕೈದಿನಲಿ
ನೀ ಕಳೆದ ಇಪ್ಪತ್ತೆಂಟು ವರ್ಷಗಳು
ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿಲ್ಲ

('ನೆಲ್ಸನ್ ಮಂಡೆಲಾ')

ಹೀಗೆ ಆಯಾ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಗುಣ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿಯೇ ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿ ಮೂಡಿಸಿರುವ ಈ ಪದ್ಯಗಳು ಕೊನೆ ಕೊನೆಗೆ ತೆಳುವಾಗುತ್ತ, ಹೇಳಿಕೆ, ಹಾರೈಕೆ, ಉಪದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಗಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ. (ಬೆಕೆಟ್‌ನನ್ನು ಕುರಿತು 'ಮೌನಿಯಾದ ಮಹಾಮೌನಿ' ಇದಕ್ಕೆ ಕೆಲಮಟ್ಟಿಗೆ ಅಪವಾದವೆನ್ನಬಹುದು) ಕವನದಲ್ಲಿಯ ವಿವರಗಳು ವಾಚ್ಯವಾಗುತ್ತ ಹೋದಂತೆ ಬಂಧ ಸಡಿಲಾಗಿ, ಲಯ ಜಾಳಾಗುವುದನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬಹುದು.

ಆದರೆ ಕವಿ ತನ್ನ ಸಮೀಪದ ಸುತ್ತಣ ಬದುಕಿಗೆ ಗಾಢವಾಗಿ ಸ್ಪಂದಿಸಿದಾಗ ನೈಜಾನುಭವದ ನಿರೂಪಣೆ ತನ್ನಲ್ಲಿ ತೀವ್ರತೆಯೊಂದಿಗೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಪಡೆಯುವದನ್ನು 'ಬದುಕು', 'ಕಿಡಿ', 'ಸಾಕಿನ್ನು', 'ಒದ್ದೆಯಾಗುತ್ತೇನೆ' ಮೊದಲಾದ ಕವಿತೆಗಳು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ :-

ನಿಮ್ಮ ದಯೆ ಔದಾರ್ಯ
ಕರುಣೆ ಮಮತೆಯ ಶುಷ್ಕ
ಶಬ್ದದನುಕಂಪವು ಸಾಕು ಇನ್ನು
ಬಿಡಿ ಬಿಡಿಸಿ ಬಾಂಧವ್ಯದೆಳೆಗಳನು
ಒಂದೊಂದು ಹರಿದು ಚೆಲ್ಲಿಹೆನೀಗ

('ಸಾಕಿನ್ನು')

* * * *

ಒದ್ದೆಯಾಗುತ್ತೇನೆ ಶಬ್ದಗಳ ಕೊಳದಲ್ಲಿ
ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ
ನಿನ್ನ ನೆನೆಸಿ

('ಒದ್ದೆಯಾಗುತ್ತೇನೆ')

* * * *

ಯಾರೇಕೆ ಕದಿಯುವರು ರತ್ನವೆನ್ನುತ
ಭ್ರಮಿಸಿ ಕಿಡಿಯನಿಟ್ಟಿದ್ದೆ,
ಕಿಡಿಯೀಗ ಕಿಚ್ಚಾಗಿ ಉರಿಯ ಕೆನ್ನಾಲಿಗೆಯ
ಚಾಚಿ ನೆಕ್ಕುತಿದೆ ನನ್ನ ಮೈತುಂಬ
ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ

('ಕಿಡಿ')

'ಬೆಳಕ ತಂದಿಹೆವು'. 'ಬಯಕೆ'. 'ದುಡಿಯಿರಣ್ಣ' ಇವು ಸರಳವಾದ ಭಾವ ಗೀತಗಳಾಗಿವೆ. ('ನೀನಲ್ಲವೆ ?' ಕೆ. ಎಸ್. ಎನ್. ಅವರ 'ನೀವಲ್ಲವೆ' ಪದ್ಯವನ್ನು ಕೂಡಲೆ ನೆನಪಿಗೆ ತರುತ್ತದೆ.) ಭಾವನೆಯ ವಿವಿಧ ಮಗ್ಗಲುಗಳಿಗೆ ಹಾಯುತ್ತ ಭಾವದ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಗೆ ಭಾಷೆಯ ಭಾವಾಗೀತಾತ್ಮಕತೆ ಒದಗಿದಾಗ ಈ ಕವಿಯ ರಚನೆಗಳು ತನ್ನತನದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. 'ಏನಾಗಲಿ'. 'ಸಮಾಗಮ'. 'ಚಕ್ರ'. 'ಹೆಸರೇನೆ ?' ಕವನಗಳು ಇದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲಬಲ್ಲವು.

ಆಶೋತ್ತರಗಳ ಹೊನ್ನ ಕಳಸವಾಗುತ
ಗೆಳೆಯ ನಿನ್ನೊಂದು ಸಂತಸದ ಕ್ಷಣವಾಗಲೆ ?
ನಾ ಜಗವ ಬಿಡುತಿರಲು ನೀ ದುಃಖಿಯಾಗುತಿರೆ
ತೊಯ್ದ ರೆಪ್ಪೆಯ ಹನಿಯು ನಾನಾಗಲೆ ?

('ಏನಾಗಲಿ')

* * * *

ಈಗ ತಣಿದಳು ಪ್ರಕೃತಿ ಪುರುಷನನು ಪಡೆದು
ಶಾಂತಳಾದಳು ಶುಭ್ರ ಬೆಳಕ ಸುರಿದು,
ಮಂದಾರ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಪಾರಿಜಾತವ ಸುರಿಸಿ
ಹಸಿರು ಪೀತಾಂಬರದಿ
ಕಿಲಕಿಲನೆ ನಗುತಿಹಳು
ಬೆಳಗ ಬಿಸಿಲಲ್ಲಿ

('ಸಮಾಗಮ')

* * * *

ಸುತ್ತಿ ಹರಿಯುವ ನದಿಯು.
ಬೀಸುವ ಗಾಳಿ, ಸುತ್ತೆಲ್ಲ
ರವಿ ಶಶಿಯ ಕಿರಣಗಳು
ಮತ್ತೆ ತಾರೆಯ ಬೆಳಕು
ಹೊತ್ತು ಸೂಸುವ ಗಂಧ
ಸಾರುತಿವೆ ಸುತ್ತುವುದೆ ನೀತಿಯೆಂದು

('ಚಕ್ರ')

'ಪ್ರೀತಿ. ಮಮತೆಯ ಭಾವ ಕಂಪನದ ಹೃದಯ'ದಿಂದಲೇ ನಿಸರ್ಗದ 'ಕೊಡುಗೆ'ಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವ. ಅದರ ಸ್ನೇಹಕ್ಕೆ 'ಬೇರೆ ಹೆಸರೇಕೆ?' ಎಂದು ಕೇಳುವ ಧೋರಣೆ ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ.

ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಇವರ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿಯೆ ಒಡಮೂಡಿದ್ದರೂ 'ಮಕ್ಕಳ ದಿನಾಚರಣೆ'. 'ಟೋಪಿ. ತಲೆ. ಗಂಡಸರು'. 'ನಮ್ಮ ಸರಕಾರಾ'ದಂಥ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಂಗ್ಯ. ವಿಡಂಬನೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಅದು ಪ್ರಖರವಾಗಿಯೇ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ.

ಬಂಡಾಯದ ದನಿಯಾಗಬೇಕೆಂಬ ಹವ್ಯಾಸವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೂ ಸುಮಿತ್ರಾ ಹಲವಾಯಿಯವರು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ಮೀರಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಚಿಂತನೆಗೆ ಎಡೆಗೊಟ್ಟಿರುವುದನ್ನೂ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಬಂಧದಲ್ಲಿ. ಲಯಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕಾಳಜಿವಹಿಸುತ್ತ ಸಂವೇದನಾಶೀಲವಾದ ಇವರ ಕವಿ ಹೃದಯ ಇನ್ನೂ ಉತ್ತಮ ರಚನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಬಲ್ಲುದು. ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಯಶಸ್ಸು ದೊರೆಯಲಿ ಎಂದು ಆಶಿಸುತ್ತೇನೆ.

(೧೯೯೦)

೫೦

ನೆನಪು ಕಹಿಯಲ್ಲ

ಬಹಳ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೇ ಕವಿತೆ ಬರೆಯಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ಶ್ರೀ ಸಿ. ಪಿ. ಹೇಮಗಿರಿಮಠ ಇದೀಗ ಅನುಮಾನಿಸುತ್ತಲೇ ತಮ್ಮ ಪ್ರಥಮ ಸಂಗ್ರಹದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯನ್ನು ನನ್ನ ಕೈಗಿತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇಂಥ ಎಷ್ಟೋ ಸರಕನ್ನು ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಅವರು ಆಯ್ದ ಕೆಲವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಇಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆನ್ನುವುದನ್ನು ನಾನು ಬಲ್ಲೆ. ಹೊಸಬರನೇಕರಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಾರದ ಅವರ ಈ ಸಂಯಮವನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡಿರುವ ನಾನು ಈ ಸಂಗ್ರಹದ ಬಗ್ಗೆ ಎರಡು ಮಾತು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

"ನೆನಪು ಕಹಿಯಲ್ಲ'. ಆಗಬಾರದು. ಅದು ಬಾಳಿನ ಬುತ್ತಿಯಾಗಿರುವಂತೆ ಕಾವ್ಯದ ಸಂಪತ್ತು ಕೂಡ. ನೆನಪಿನ ಉಗ್ರಾಣದಲ್ಲಿ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾಗಿ ಕೂಡಿಬಿದ್ದ ಅನುಭವಗಳು ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ಪ್ರಸ್ತುತ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ಬೆಳಕಾಗಿ ಪುಟಗೊಟ್ಟು ಆಕಾರಗೊಳ್ಳಲು (ಶಬ್ದಗಳ ಮೂಲಕ) ಹವಣಿಸಿ ಕವಿತೆ ಜೀವ ತಳೆಯಲು ಕಾರಣವಾಗುತ್ತವೆ. ಅವಕ್ಕೆ ಮುಪ್ಪಿಲ್ಲ. 'ನೆನೆಸಿ ಯುವಕನಾಗುತ್ತೇನೆ ಮತ್ತೆ' ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ ಈ ಕವಿಯ ಸಹಜ ಕವಿತ್ವದ ದಾರಿ ತೆರೆದುಕೊಂಡಿದೆ.

> ಬೆಳಕು ನುಸುಳುವುದಿಲ್ಲ. ಕತ್ತಲಾಗುವದಿಲ್ಲ
> ....
> ಬಯಕೆ ಕುಂದುವದಿಲ್ಲ: ನಿದ್ದೆ ಹರಿಯುವದಿಲ್ಲ

'ಶ್ರಾವಣ ಸೋನೆಮಳೆ'ಯಲ್ಲಿ ನಿಸರ್ಗದ ಸನ್ನಿವೇಶ ಭಾವದ ಬೆಸುಗೆಯಿಂದ ವಿಶಿಷ್ಟವೆನಿಸುತ್ತದೆ. 'ಪ್ರಕೃತಿ ಧರ್ಮ'ದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನ ನಿರ್ಧಾರಗಳು ಏರುಪೇರಾಗುವ ವಾಸ್ತವದ ಅರಿವಿದೆ.

ಆಧುನಿಕ ಜೀವನದ ಅಸಂಬದ್ಧತೆ. ವಿಕ್ಷಿಪ್ತತೆ ಹಾಗೂ ಅವಿವೇಕದ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಪ್ರತೀಕಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಇಲ್ಲಿಯ ಬಹುತೇಕ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. 'ನವೆ. ತುರಿತ. ಕೆರೆತ'. 'ಅಸಂಬದ್ಧ'. 'ಉಪ್ಪರಿಗೆ'. ಮೊದಲಾದ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಅದು ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿನ ಯಶಸ್ಸನ್ನೂ ಪಡೆದಿದೆ. 'ಅಪ್ಪ'.

ಸಿ. ಪಿ. ಹೇಮಗಿರಿಮಠ, ಘಂಟಿಕೇರಿ, ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ-೨೦

'ನಾಚಿಕೆ', 'ಕಿತ್ತಳೆ'ಗಳಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯವಸ್ತುವಿನ ಆಚೆಗಿರುವ ಬೇರೊಂದು ಭಾವದ ಸೂಕ್ಷ್ಮಸೂಚನೆ ಇದೆ. 'ವಿಕ್ಷಿಪ್ತ', 'ವಿನಾಯಕ' ಕವನಗಳ ಪ್ರತೀಕಗಳು ರಾಜಕೀಯ ವೈಪರೀತ್ಯವನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಸಂವಹನಗೊಳಿಸಬಲ್ಲವು.

ವೈಯಕ್ತಿಕ ಜರೂರಿಯನ್ನೂ, ನಿಲುವನ್ನೂ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಬೇರೆ ಬಗೆಯ ಕವನಗಳೂ ಇಲ್ಲಿವೆ. 'ಓಟ', 'ಹಿತ್ತಲದ ಸುರಭೂಜ', 'ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ', 'ಹತ್ತರಗೊಡ ಹನ್ನೊಂದು', 'ವಸ್ತ್ರಾದಿ', 'ಸ್ವಾಗತ', ಮೊದಲವು ಕಾವ್ಯವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಬೇರೊಂದು ಭರವಸೆಯ ಹಾಗೂ ಗೆಲುವಿನ ಮುಖವನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತವೆ. ಚರಮಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟೀಮನಿಯವರ ಸ್ವಭಾವ ಚಿತ್ರಣದೊಂದಿಗೆ ಸಾಧನೆಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೂ ಸೊಗಸಾಗಿ ಮೂಡಿದೆ. ಅನುಭವದ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯಿದ್ದಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯಮಾರ್ಗದ ಎಲ್ಲ ಹೊರಳುದಾರಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ತನ್ನ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದು ಸಾಧ್ಯವೆಂಬುದನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಂಗ್ರಹ ತನ್ನ ಮಿತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ತೋರಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಮಗಿರಿಮಠರಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಯಶಸ್ಸು ದೊರೆಯಲೆಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ.

(೧೯೯೦)

೫೧

ಪುಟ್ಟನ ಹಾಡು

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಶಿಶು ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಮತ್ತೆ ಹೊಸ ಸತ್ವ. ಹೊಸ ಕಳೆ ಒದಗಿಬರುತ್ತಿರುವುದು ಸಂತೋಷದ ಸಂಗತಿ. ಉದಿತೋದಿತ ಕವಿಗಳಲ್ಲನೇಕರು ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಪ್ರವೃತ್ತರಾಗಿದ್ದು. ಹೊಸ ಆಶೆಯನ್ನೂ ಭರವಸೆಯನ್ನೂ ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದವರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಅಶೋಕ ಜೋಳದಗುಡ್ಡ ಅವರೂ ಒಬ್ಬರು. ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವ ಅವರ ಕವನಗಳು ಈಗಾಗಲೇ ಮಕ್ಕಳ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೆಳೆದುಕೊಂಡಿವೆ. ಈ ಪ್ರಥಮ ಸಂಕಲನದ ಮೂಲಕ ಅಂಥ ಪದ್ಯಗಳ ಒಂದು ಗುಚ್ಛವನ್ನು ಅವರು ನಾಡಿನ ಮಕ್ಕಳ ಕೈಗೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಮುಗ್ಧ ಮನೋಹರವಾದ ಮಕ್ಕಳ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ ಈ ಕವಿತೆಗಳ 'ಪುಟ್ಟ' ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಂದಚೆಂದದ ಕನ್ನಡ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಬರೆಯಲು. ಓದಲು ಹಾಗೂ ಸವಿ ಸವಿ ಪದಗಳನ್ನು ಬಳಸಲು ಅವನು ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಕತೆಗಳನ್ನು ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಹೇಳಲು ತಾಯಿಗೆ ದುಂಬಾಲು ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಹಿಗ್ಗಿನಿಂದ ಪಾಟೀಚೀಲವನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ಆಗಲೆ ಶಾಲೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ವಯಸ್ಸಿನ ಮಕ್ಕಳ ಮನೋಧರ್ಮವನ್ನು ಈ ಕವಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನ ಮಗ್ನತೆ. ಅಚ್ಚರಿ. ಕುತೂಹಲಗಳನ್ನು. ವಿನೋದ ಹಾಗೂ ಚೇಷ್ಟೆಯ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು. ಸುತ್ತುಮುತ್ತಿನ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ. ಪ್ರಾಣಿ ಪಕ್ಷಿಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ತೋರುವ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವ ಅಕ್ಕರತೆಯನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ತಾವೂ 'ಮಗು'ವಾಗಿ ಕಂಡುಹಿಡಿದು ಅಶೋಕ ಅವರು ಮಕ್ಕಳ ಲೋಕವನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಅವರು ಸಾಧಿಸಿರುವ ಮಹತ್ವದ ಮೊದಲ ಹೆಜ್ಜೆ.

ಮಕ್ಕಳ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಷೆ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖವಾದ ಅಂಶ. ಮಕ್ಕಳ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಿಡಿಸುವ. ಅವರು ಆಗಾಗ ಹಾಡಿ ಮೆಲುಕು ಹಾಕಬಹುದಾದಂತಹ. ಸರಳ ಸುಲಭವಾದ. ಅವರಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುವ ಭಾಷೆ ಬೇಕು. ಮನೆ ಬಳಕೆಯ ಆಡು ಮಾತುಗಳನ್ನೂ. ಜಾನಪದ ನುಡಿಗಟ್ಟುಗಳನ್ನೂ ಅವರ ಮನಸ್ಸು ಬೇಗ ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲದು. ಅವರನ್ನು ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಕುಣಿಸುವ ಪ್ರಾಸ. ಲಯಗಳು. ಮನಸ್ಸನ್ನು ಅರಳಿಸುವ ಮಧುರ ಭಾವನೆಗಳು ಕವನದಲ್ಲಿರಲೇಬೇಕಾದ ಗುಣ.

ಅಶೋಕ ಜೋಳದಗುಡ್ಡ. ಉಮಾ ಉಲ್ಲಾಸ ಪ್ರಕಾಶನ. ಧಾರವಾಡ

ಮಾತಿಗಿಂತ ಗೀತ, ಆಡುತ್ತ ಹಾಡುವದು ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಿಯ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕವನಗಳ ಗೇಯ ಗುಣ, ಲಯ ವಿನ್ಯಾಸ ಮತ್ತು ಪದಗತಿಗಳಿಗೆ ಮಕ್ಕಳ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಹತ್ವ. ಅಲ್ಲಿ ವಸ್ತುವಿಗಿಂತ ಹೇಳುವ ರೀತಿ ಮುಖ್ಯವಾದದ್ದು. ಹೀಗೆ ಭಾಷೆಯ, ಛಂದಸ್ಸಿನ ಮೋಹಕತೆಯ ಮೂಲಕ ವಿಷಯ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿಸುವದು ಶಿಶುಗೀತಕಾರನು ಸಾಧಿಸಬೇಕಾದ ಎರಡನೆಯ ಮಹತ್ವದ ಹೆಜ್ಜೆ. ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಕವಿ ಸಾಧಿಸಬೇಕಾದದ್ದು ಸಾಕಷ್ಟಿದ್ದರೂ ಇಲ್ಲಿಯ ಕವನಗಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಪಡೆದಿರುವ ಯಶಸ್ಸು ಹೆಚ್ಚಿನ ಭರವಸೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತದೆ.

ಇದಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಕೊಡಬಹುದಾದರೂ ಆಯ್ದ ಕೆಲವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಇಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ :

ತಪ್ಪನು ಮಾಡಲು ಅಪ್ಪನು ಬಡಿವನು
ಮರುಗುವುದೇತಕೆ ನೀನಮ್ಮ ?
ಅತ್ತರೆ ನೀನೂ ಅಳುವುದು ಏತಕೆ
ತಿಳಿಯದು ಬೇಗನೆ. ಹೇಳಮ್ಮ

'ಪುಟ್ಟನ ಪ್ರಶ್ನೆ'ಯಲ್ಲಿಯ ಈ ಮಾತು ಮಕ್ಕಳ ನಿರ್ಮಲವಾದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತದೆ. ಚಿತ್ರ ಬರೆಯಲು ಬಣ್ಣ ಕುಂಚಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕುಳಿತಾಗಲೂ ಅವನಿಗೆ ಹೊಳೆಯುವ ಅತ್ಯಂತ ಸುಂದರವಾದ ಚಿತ್ರವೆಂದರೆ ತನ್ನ ತಾಯಿಯದೇ ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಅದೇ ಅಕ್ಕರತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. 'ಅಮ್ಮನ ಕೇಳುವೆ' ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಬಗೆಗಿನ ಅಚ್ಚರಿ ಸೊಗಸಾಗಿ ಮೂಡಿದ್ದರೆ, 'ನಮ್ಮ ಅಜ್ಜ', 'ಅಜ್ಜಿಯ ಅಡಿಗೆ' ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ವಿನೋದದೊಂದಿಗೆ ಪ್ರೀತಿ ಸಂತೋಷಗಳು ಸಹಜವಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಪಡೆದಿವೆ.

ಹಣ್ಣಿನಂತೆ ನಮ್ಮ ಅಜ್ಜಿ
ಬಹಳ ಮೆತ್ತಗೆ
ಹಣ್ಣಿಗಿಂತ ರುಚಿಯು ಬಹಳ
ಅವಳ ಅಡಿಗೆಗೆ

ಉಂಡಿ ಖಾರ, ತಿಂಡಿ ತಿನಿಸು
ಕಡಬು ಸಂಡಿಗೆ
ತಿನ್ನಬೇಕು ಅವಳ ಕೈಯ
ಖೀರು ಮಂಡಿಗೆ.

'ಉಲ್ಲಾಸನ ಉಪವಾಸ' ಹಾಗೂ 'ಇಲಿಗಳ ಹಬ್ಬ' ಪದ್ಯಗಳು ಇಡಿಯಾಗಿ ಓದಿ ಸವಿಯಬೇಕಾದ ಉತ್ತಮವಾದ ಹಾಸ್ಯ ಗೀತಗಳಾಗಿವೆ. ಇವು ಮಕ್ಕಳ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ರಂಜಿಸಬಲ್ಲವು.

ಮಗು ತನ್ನೆದುರಿನ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವುದು ಹಾಗೂ ಅದರ ಸಂಪರ್ಕ ಪಡೆಯುವುದು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಣ್ಣು ಹಾಗೂ ಕಿವಿಯ ಮೂಲಕ. ರೂಪ ಮತ್ತು ನಾದ ಮಗುವಿನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಬಹುಬೇಗ ಆಕರ್ಷಿಸುತ್ತವೆ. ಹೊಸ ಹೊಸ ವಸ್ತುಗಳು ಅವನ ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಹೇಗೆ ಕೆರಳಿಸುತ್ತವೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ 'ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಟಿ. ವಿ.', 'ನಮ್ಮ ಕ್ಯಾಮರಾ', 'ವಿದ್ಯುತ್ತು' ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಪದ್ಯಗಳು ಒಳ್ಳೆಯ ಉದಾಹರಣೆಗಳಾಗಿವೆ. ಮನೆ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿಯ ಉಪಯುಕ್ತತೆಯನ್ನು 'ವಿದ್ಯುತ್ತು' ಪದ್ಯ ಸುಲಭವಾಗಿ ಸರಳವಾಗಿ, ಅಷ್ಟೇ ಕಾವ್ಯಮಯವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತದೆ.

'ಹಾವು', 'ಚೇಳು'ಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಭಯಮಿಶ್ರಿತ ಭಾವಕ್ಕಿಂತ ಆತ್ಮೀಯ ವಿನೋದವೇ ಒಡೆದು ಕಾಣುವದು ಸಹಜವಾಗಿದೆ. ಮಕ್ಕಳ ಲೋಕದ ಇನ್ನೊಂದು ಮುಖ್ಯ ಭಾವವೆಂದರೆ ಕರುಣ. ಇಲ್ಲಿ 'ತಿರುಕ' ಪದ್ಯದ ಪ್ರಾರಂಭವೇ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕರಗಿಸುವಂತಿದೆ :

ಅಮ್ಮಾ ಅಮ್ಮಾ ಒಂದೆ ಸವನೆ
ಕೂಗುವ ನೋಡಮ್ಮ
ಅನ್ನ ಅನ್ನ ಅನ್ನುವ ತಿರುಕ
ಅನ್ನವ ನೀಡಮ್ಮ.

ಗಿಳಿಯ ಅಂದ ಚೆಂದ, ಆಟ-ಪಾಠ, ತಿಂಡಿ-ತಿನಿಸುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ 'ನನ್ನ ಮುದ್ದು ಗಿಳಿ'ಯಲ್ಲಿ ಸೊಗಸಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತಲೇ ಕೊನೆಯ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಕರುಣಭಾವದ ತಿರುವು ಮಗುವಿನ ಮನೋಧರ್ಮವನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತದೆ :

ಪಾಪ ನನ್ನ ಮುದ್ದು ಗಿಳಿಯು
ಪಂಜರದಲಿ ಇರುವುದು
ಅದನು ನೋಡಿ ಏಕೊ ಏನೊ
ನನಗೆ ದುಃಖ ಬರುವುದು.

ಇಲ್ಲಿಯ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉಪದೇಶ, ನೀತಿ ಬೋಧನೆ ಇಲ್ಲವೆಂದಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅದು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಜಡವಾಗದೆ, ಹೇಳಿಯೂ ಹೇಳದಂತೆ ಹಗುರಾಗಿ ಕೇಳಿಸುತ್ತದೆ. 'ಕೋಳಿಮರಿ ಮತ್ತು ಚಂಡು' ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂಭಾಷಣೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕಥೆಯ ಮೂಲಕ ಅದನ್ನು ಸಾಧಿಸಲಾಗಿದೆ. 'ಪುಟ್ಟನ ಪಾಠ'ದಲ್ಲಿ ಅದು ನೇರವಾಗಿದ್ದರೂ ಭಾರವಾಗಿಲ್ಲ. 'ಪುಟ್ಟನ ಪ್ರವಾಸ' ಹಾಗೂ 'ಪುಟ್ಟನ ಹಾಡು' ಅವನ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿ ಸಂಗ್ರಹದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವದು ಯಥೋಚಿತವಾಗಿದೆ.

ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳು ಸಹಜಸ್ಫೂರ್ತವಾಗಿರದೆ ನೀರಸ ನಿರೂಪಣೆಗೆ ಎಡಗೊಟ್ಟಿರುವುದುಂಟು. ಆದರೆ ಅಂಥ ಪದ್ಯಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಕಡಿಮೆ. 'ವಿದ್ಯಾ ದೇಗುಲ',

'ದೃಢಕಾಯ', 'ಐಕ್ಯಮಂತ್ರ' ಮೊದಲಾದ ಪದಗಳು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವೆನಿಸಬೇಕಾದರೆ ನುಡಿಚಿತ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ಅವುಗಳ ಭಾವ ಸಂವಹನವನ್ನು ಸಾಧಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡದ ದೀಕ್ಷೆ ಪಡೆದಿರುವ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಪದಗಳ ಪ್ರಯೋಗ ಅನುಚಿತವೆನಿಸಲಾರದು.

ಮಕ್ಕಳ ಮಾನಸಿಕ ಉಲ್ಲಾಸಕ್ಕೆ ನೆರವಾಗುವುದೇ ಈ ಕವಿತೆಗಳ ಮುಖ್ಯ ಗುಣವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಮಕ್ಕಳು ಈ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತಮ್ಮವೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆಂದು ನಾನು ಆಶಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಭಾವ, ಭಾಷೆ, ವಸ್ತು, ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ನಾವೀನ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸುತ್ತ ಇನ್ನೂ ಉತ್ತಮ ರಚನೆಗಳನ್ನು ಈ ಕವಿ ಕನ್ನಡದ ಕಂದರಿಗೆ ನೀಡುವಂತಾಗಲಿ ಎಂದು ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕ ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ.

(೧೯೯೦)

೫೨

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಕಾವ್ಯ - ೯೦

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಂದರ್ಭದ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣವೆನ್ನುವಂತೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ-ಯುವ ಕವಿಗಳು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ತಮ್ಮದೇ ವೇದಿಕೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡು ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ತೊಡಗಿರುವುದೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದೆ. ರಾಜ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಯು ಕೂಡ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಯುವ ಕವಿ ಸಮ್ಮೇಳನವೊಂದನ್ನು ನಡೆಸಲು ಕಳೆದ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದೆ. ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಕ್ರೈಸ್ಟ್ ಕಾಲೇಜಿನ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕಾಲೇಜುಗಳ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಘಗಳು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಮುಂದಾಗಿವೆ. ಹೊಸಪೇಟೆಯ ವಿಜಯನಗರ ಕಾಲೇಜಿನ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಘ ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಇದೀಗ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆಸ್ಥೆ ವಹಿಸಿ ಅಖಿಲ ಕರ್ನಾಟಕ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಕವಿ ಸಮ್ಮೇಳನವನ್ನು ನಡೆಸಲು ಯೋಜಿಸಿರುವುದಲ್ಲದೆ ಈ ಕವಿಗಳ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ ಕವನ ಸಂಗ್ರಹವೊಂದನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಪ್ರಶಂಸನೀಯ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಿದೆ. ಕಾಲೇಜಿನ ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರೂ ನನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತರೂ ಆದ ಡಾ. ಬಸವರಾಜ ಮಲಶೆಟ್ಟಿಯವರ ಅಪೇಕ್ಷೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಅವರ ಸಂಘದ ಸಾಹಸದ ಫಲವಾದ 'ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಕಾವ್ಯ - ೯೦' ಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಂತ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಈ ನಾಲ್ಕು ಮಾತು ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಪದವಿ ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಭ್ಯಸಿಸುತ್ತಿರುವ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಾಲೇಜುಗಳ ನಾಲ್ವತ್ತೊಂದು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಒಂದೊಂದು ಕವಿತೆಯನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಂಗ್ರಹ ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ತಮ್ಮ ಸುತ್ತುಮುತ್ತಲಿನ ಬದುಕಿಗೆ, ಅದರ ಆಗು-ಹೋಗುಗಳಿಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸುತ್ತ, ಒದಗಿದ ಅನುಭವಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ತೋರಿಸುತ್ತ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ರೂಪು ಕೊಡುವ ಉತ್ಸಾಹದ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಆಯ್ದ ಕವಿತೆಗಳ ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಎತ್ತಿತೋರಿಸುವದು ಇಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ.

ಆ ಹುಡುಗ
ರಾತ್ರಿ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲ ಮುರಿದು
ಹೊರಟವನು ಹೋಗಿಯೇ ಬಿಟ್ಟ ದಾರಿ ಹಿಡಿದು.

ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಘ, ವೀರಶೈವ ಕಾಲೇಜ, ಬಳ್ಳಾರಿ

ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿಯೇ ಹೀಗೆ ಕುತೂಹಲ ಹುಟ್ಟಿಸುವ 'ದಾರಿ' ಕವನ ತೀರ ಅವಶ್ಯವೆನಿಸುವ ವಿವರಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹಿಡಿದು. 'ಭಾರವಾಗಿಹ ದೇಹ'. 'ಕನಸು ತುಂಬಿದ ತಲೆ'ಯ ಆ ಹುಡುಗ ಒಂದು ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಇಂದಿನ ಯುವ ಮನಸ್ಸಿನ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿ. ಕವಲು ದಾರಿ. ಕಾಲು ದಾರಿ. ಹೆದ್ದಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಯ್ದು ಮೂಲದ ದಾರಿಗೆ ಬರುವ ಬಗೆಗಿನ ಕವಿಯ ಕಾಳಜಿಯೊಂದಿಗೆ 'ದಾರಿ' ಹೆಚ್ಚಿನ ಒತ್ತು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಪ್ರೇಮದಲ್ಲಿ ವಂಚಿಸಿ. ಸ್ವಾರ್ಥ ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಎರಡು ಬಗೆಯ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು 'ಅತಿಥಿ' ಪದ್ಯದ ಎರಡು ಭಾಗದ ನುಡಿಚಿತ್ರಗಳು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಸೂಚಿಸಿವೆ. ತನಗೆ ಬೇಕಾದುದನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸುತ್ತ ಹಚ್ಚಿದ 'ಮುಳ್ಳಬೇಲಿ'. 'ತನ್ನದೆಲ್ಲವ ಕೊಯ್ದುಕೊಂಡು' ಹೋದ ಮೇಲೆ ಪಡೆಯುವ ಸಾಂಕೇತಿಕತೆ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ದೃಷ್ಟಾಂತಗಳಾಗಿ ದುಡಿಸಿಕೊಂಡ ಕವಿತೆ 'ಕನಸುಗಳೇ ಹೀಗೆ' ಹೇಗೆ? ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ನುಡಿ ಉದಾಹರಿಸಬಹುದು :

ಎಂಬತ್ತರ ಮುದುಕಮ್ಮನ
ತುಟಿಯುಲಡಗಿದ
ಸವಿ ನೆನಪುಗಳ ತಾಂಬೂಲದ ಹಾಗೆ.

ತಂದೆಯ ಉಪದೇಶ 'ಗಲಿಬಿಲಿಗೊಂಡ' ಮಗನ ಮೂಲಕ ಅವನಿಗೇ ಚುರುಕು ಮುಟ್ಟಿಸುವ ತಂತ್ರ 'ವಾಸ್ತವ' ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. 'ಜೋಪಡಿಯ ಕಂಬಕ್ಕೊರಗಿ' ನಿಂತ 'ಹೊಟ್ಟೆ ಬೆನ್ನಿಗಂಟಿದ' ಮಗುವಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಬಾಲ್ಯವನ್ನು ಸಮೀಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ 'ಮಗುವೇ' ಕವಿತೆ ಉದ್ವೇಗಕ್ಕೆಡೆಗೊಡದೆ–

ಚೀಪಿದರೆ ಹೆಬ್ಬೆಟ್ಟು
ಹಾಲು ಬಂತೆ?

* * * *

ಹುಟ್ಟಿಸಿದವ ಹುಲ್ಲು ಮೇಯಿಸಲಾರ
ಹಿಟ್ಟು ನೀಡಿ ಬದುಕಿಸಲಾರ

ಎಂಬಂತಹ ಮಾತುಗಳಿಂದ ವ್ಯಂಗ್ಯವನ್ನಡಗಿಸಿಕೊಂಡು ಅನುಕಂಪಕ್ಕೆ ಅರ್ಥವನ್ನೊದಗಿಸುತ್ತವೆ. ವಸ್ತು ಯಾವುದೇ ಆಗಬಹುದು: ಆದರೆ ಕವಿ ಅದನ್ನು ಕಂಡ ರೀತಿ. ಆ ಬಗ್ಗೆ ಹೊಮ್ಮುವ ಅವನ(ಳ) ಭಾವನೆಗಳು ಮುಖ್ಯ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ 'ಲೈಟುಕಂಬ' ಒಳ್ಳೆಯ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಬಲ್ಲದು. ಶೃಂಗಾರ ಕಾವ್ಯರಚನೆಗೆ ಪ್ರೇರಕ ಎಂಬುದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಭಾವನೆ. ಆದರೆ ಜೀವನದ ಇಂದಿನ ದಾರುಣ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಎಚ್ಚರವುಳ್ಳ ಕವಿಯ 'ನನ್ನ ಕಾವ್ಯ' ಬಂಡಾಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದ ಸಿಡಿದೇಳುತ್ತದೆ :

ಹಿಟ್ಟಿಲ್ಲದ ಹೊಟ್ಟೆಯಿಂದ
ಬೆಂಕಿಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತಿದೆ ನನ್ನ ಕಾವ್ಯ
ಗೆಳತೀ
ನಿನ್ನ ಪುಷ್ಪಾಲಂಕೃತ ಜುಟ್ಟಿನಿಂದಲ್ಲ.

ಅನುಭವದ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೊಳಿಸುವ 'ಭವಿಷ್ಯ' ಪದ್ಯ ಸಂವಹನಕ್ಕೆ ಕೆಲಮಟ್ಟಿನ ಆತಂಕವನ್ನು ತಂದುಕೊಂಡಿದ್ದರೆ 'ನಾನು' ಕವಿತೆ ಅದನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಸರಳವಾಗಿ ಸ್ಪಂದಿಸುತ್ತದೆ.

ಈ ಸಂಗ್ರಹದ ಅರ್ಧಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕವಿತೆಗಳು ಹನಿಗವನಗಳಿಗೆ ಸಮೀಪವರ್ತಿಯಾದ ಕಿರುಗವನಗಳಾಗಿವೆ. ತಮ್ಮ ಅನಿಸಿಕೆಗಳನ್ನು, ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ರೂಪಕದಲ್ಲಿಯೊ. ನುಡಿಚಿತ್ರದಲ್ಲಿಯೊ ಹಿಡಿದಿಟ್ಟು ಓದುಗರ ಗಮನವನ್ನು ಕೆಲವು ಸೆಳೆಯುವಂತಿದ್ದರೆ ('ವೃದ್ಧಾಪ್ಯ'. 'ಮುಂಗಾರು'. 'ನೆನಪುಗಳು'. 'ಹೆಣ್ಣು' ಇತ್ಯಾದಿ). ಇನ್ನು ಕೆಲವು ವಿಡಂಬನೆಯಿಂದ. ವಿಶಿಷ್ಟ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ. ಹಾಗೂ ಮಾತಿನ ಚಮತ್ಕಾರದಿಂದ ಚುರುಕು ಮುಟ್ಟಿಸುತ್ತವೆ. ('ಬಾಗಿಲು'. 'ಪ್ರಾಬ್ಲಮ್'. 'ಚಿರವಿರಹಿ'. 'ಹುಟ್ಟು'. 'ಯಾರದು ?'. 'ರಾಜಕಾರಣಿ'. 'ಚಂದ್ರ' ಇತ್ಯಾದಿ). ಒಂದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಿಸಬಹುದು :

ತಿಳಿದವರ ಮುಂದೆ
ಆಶ್ವಾಸನೆಗಳ ಮಳೆ ಸುರಿಸಿ
ಹೆಬ್ಬೆಟ್ಟಿನವರಿಗೆ ನೋಟು ತೋರಿಸಿ
ಓಟನ್ನು ಗಳಿಸಿ
ಸೀಟನ್ನು ಭದ್ರಪಡಿಸಿಕೊಂಡು
ರಾಜಾ ಆಗುವ ಕಾರಣ
ಇವನು ರಾಜಕಾರಣಿ.

ಈ ಬಗೆಯ ರಚನೆಗಳು ಯುವ ಕವಿಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಆಕರ್ಷಿಸಿರುವುದು ಸಹಜವೆನಿಸಿದರೂ ಅವರ ಪ್ರತಿಭೆ ಅಷ್ಟಕ್ಕೇ ಸೀಮಿತಗೊಳ್ಳದಂತೆ. ಕೇವಲ ಸೌಲಭ್ಯಾಕಾಂಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಗಾಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದೂ ಅಷ್ಟೇ ಅವಶ್ಯವೆನಿಸಿದೆ.

ಈ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ವಿಷಯ ವೈವಿಧ್ಯವಿದ್ದರೂ ಬಳಸಿರುವ ಮುಕ್ತಛಂದ ಶೈಥಿಲ್ಯಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿರುವುದು ಒಡೆದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಕವಿತೆಗೆ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿರುವ ಲಯವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡು. ಭಾಷೆ ತಕ್ಕ ಹದವನ್ನು ಪಡೆಯುವಂತೆ ಪರಿಶ್ರಮಿಸುವದು ಅವಶ್ಯವೆಂಬುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಒತ್ತಿ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ನಿಯತಲಯ ಹಾಗೂ ಛಂದೋಬದ್ಧ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಅವರು ಪೂರ್ಣ ಕಡೆಗಣಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.

ಹಿಂದಿನ ಹಾಗೂ ಇಂದಿನ ಹಿರಿಯ ಕವಿಗಳ ಕಾವ್ಯದ ಅಭ್ಯಾಸದ ಜೊತೆಗೆ ಅವರ ಒಲವು-ನಿಲುವುಗಳು ತಮ್ಮವೆಂದು ಭಾವಿಸದೆ. ಯಾವುದೇ ಬಗೆಯು ಗೊಂದಲಕ್ಕೀಡಾಗದೆ. ನೈಜಾನುಭವದಿಂದ ಹೊಸತನ್ನೇನಾದರೂ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೊಳಿಸಲು ನಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಕವಿಗಳು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾರೆಂದು ಆಶಿಸುತ್ತೇನೆ. ಉದಯೋನ್ಮುಖ ಕವಿಗಳೆಂದು ಗುರುತಿಸಬಲ್ಲ ಕೆಲವರಾದರೂ ಈ ಸಂಕಲನದ ಪ್ರಕಟನೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು ನಿಜಕ್ಕೂ ಸಂತೋಷದ ಸಂಗತಿ. ಪ್ರೋತ್ಸಾಹದ ಜೊತೆಗೆ ಸರಿಯಾದ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಹಾಗೂ ವಿಮರ್ಶೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಕವಿಗಳಿಗೆ ದೊರೆತು ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಘದ ಈ ಸ್ತುತ್ಯ ಪ್ರಯತ್ನ ಸಾರ್ಥಕಗೊಳ್ಳುವಂತಾಗಲಿ ಎಂದು ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕ ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ.

(೧೯೯೦)

೫೩

ಗಗನದಿ ಗಾಳಿಪಟ

ಮಕ್ಕಳ ಪದ್ಯಗಳ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಇಂದು ಅನೇಕ ಕವನ ಸಂಗ್ರಹಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಕೆರಳಿಸಿ, ಅವರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಅರಳಿಸಬಲ್ಲ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಿಯೇ ತೆಗೆಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವೆಂದರೆ ಬಹಳಷ್ಟು ಇಂಥ ಪದ್ಯಗಳ ಭಾವ-ಲಯ-ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಹೊಸತನದ ಅಭಾವ. ಪ್ರಕಾಶ ಎಸ್. ಮನ್ನಂಗಿಯವರ ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಂಕಲನದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಅಂಥ ಹೊಸತನ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿರುವುದು ಸಂತೋಷದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ.

"ಗಗನದಿ ಗಾಳಿಪಟ". ವಾಡಿಕೆಯಂತೆ ಗಾಳಿಪಟದ ನೇರ ವರ್ಣನೆಗೆ ತೊಡಗದೆ 'ನಾಗಾಲೋಟದಿ ಗಗನದಿ ಹಾರುವ' ಅದನ್ನು ನೋಡಿ, ಗೊರವಂಕ, ಗುಬ್ಬಿ, ಗಿಳಿ, ಕಾಗೆ ಮೊದಲಾದ ಪಕ್ಷಿಗಳು ತೋರಿಸುವ ವಿವಿಧ ಬಗೆಯ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯ ಮೂಲಕ ಅದರ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸೊಗಸಿದೆ. ಹಕ್ಕಿಯ ಜೊತೆಗೆ ಹಾರಿಹೋಗಬೇಕೆಂಬ 'ಕಂದನ ಬಯಕೆ'ಯಲ್ಲಿ 'ಅಪ್ಪನ ಹೊಡೆತ, ಮೇಷ್ಟರ ಬಡಿತ'ವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದೂ ಒಂದು ಕಾರಣವಾಗಿರುವುದಾಗಲಿ ಹಾಗೂ 'ಸೂಟಿಯ ದಿನಗಳ'ಲ್ಲಿ 'ಪಾಟಿಯ ಎಸೆದು, ಪುಸ್ತಕ ಹರಿದು, ಹಡಗನು ಮಾಡಲು ತೊಡಗುವ' ಮಗುವಿನ ಕ್ರಿಯೆಯಾಗಲಿ ಸ್ವಾಭಾವಿಕತೆಯಿಂದ ಅಪ್ಯವಾಗುತ್ತವೆ. 'ನೋಡಿದಿರಾ ?' 'ಇವನಾರು ?' ಪದ್ಯಗಳೂ ಇದೇ ಬಗೆಯ ಲವಲವಿಕೆಯಿಂದ ಖುಷಿಕೊಡುತ್ತವೆ.

ಜಿಂಕೆಯಂತೆ ಓಡಿ ಮೋಡಿ ಮಾಡುವ, ಸಿಂಹವಂತೆ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಗುಡುಗಿ ಗರ್ಜಿಸುವ, ಮಂಗಗಳಂತೆ ಜಿಗಿದಾಡುವ, ಕರಡಿಗಳಂತೆ ಲಾಗಹಾಕುವ ಮೋಡಗಳ ಡೊಂಬರಾಟ, ಅವನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡಿ ಕುಲು ಕುಲು ನಗುವ ಕಾಮನ ಬಿಲ್ಲು – ಇಂಥ ಒಂದು ಚೇತೋಹಾರಿ ರೂಪಕದಿಂದ 'ಗಗನದ ಗಾರುಡಿ' ಮಕ್ಕಳ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಕುದುರಿಸಿ ಕುಣಿದಾಡಿಸಬಲ್ಲದು.

ಪ್ರಕಾಶ ಮನ್ನಂಗಿ ಈ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಮುನ್ನಡೆದು ತಮ್ಮ ನವ ನವೀನ ಪದ್ಯಗಳಿಂದ ಮಕ್ಕಳ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ನೀಡುವಂತಾಗಲಿ ಎಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ.

(೧೯೯೦)

ಪ್ರಕಾಶ ಮನ್ನಂಗಿ, ಸುಶೀಲ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮೋಟೆಬೆನ್ನೂರು

೫೪

ಕಾವ್ಯ ಮಂಜರಿ

ಶ್ರೀ ವಾಲಿ ಗಂಗಪ್ಪನವರು ತಮ್ಮ "ಕಾವ್ಯ ಮಂಜರಿ"ಗೆ ನನ್ನ ಮುನ್ನುಡಿಯನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದಾಗ ಹಿಂಜರಿಯದೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿ ಬಂದದ್ದಕ್ಕೆ ಕಳೆದ ನಾಲ್ವತ್ತು ವರ್ಷಗಳಿಂದಲೂ ಬೆಳೆದುಕೊಂಡು ಬಂದ ನಮ್ಮ ನಡುವಿನ ಸ್ನೇಹ ವಿಶ್ವಾಸಗಳೇ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ ಎಂಬುದನ್ನು ಮೊದಲಿಗೇ ಹೇಳಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ಎಂಬತ್ತನ್ನು ದಾಟಿರುವ. "ಎನಗಿಂತ-ಕಿರಿಯರಿಲ್ಲ" ಎಂದು ಭಾವಿಸಿರುವ ಈ ಹಿರಿಯರು ಭೆಟ್ಟಿಯಾದ ಸಲಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಎರಡೂ ಕೈಗಳನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿದು ತಮ್ಮ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ಮುಗ್ಧತೆಗೆ ನಾನು ಮಾರುಹೋಗಿದ್ದೇನೆ. ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಯ ದುರ್ಗದ ಬೈಲಿನಲ್ಲಿ ಕಂಡೂ ಕಾಣದಂತಿರುವ ಚಿಕ್ಕ ಅಂಗಡಿಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಬೆಳಗಿನಿಂದ ಸಂಜೆಯ ವರೆಗೆ ತಕ್ಕಡಿ ತೂಗುವ ಕಾರ್ಯ ನಡೆದಿದ್ದರೂ ಬಿಡುವು ದೊರೆತಾಗೆಲ್ಲ ಯಾವುದೊ ಕವಿತೆಯ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಗುಣುಗುಣಿಸುತ್ತ. ಪ್ರಾಸಾನುಪ್ರಾಸಗಳನ್ನು ತೂಗಿ ನೋಡುತ್ತ. ಒಳಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನುಡಿಸುವ ಕಿನ್ನರಿಯೊಂದರ ನಾದಲಹರಿಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಮಗ್ನರಾಗಿರುವುದನ್ನು ನಾನು ಅನೇಕ ಸಲ ಕಂಡಿದ್ದೇನೆ. ರತ್ನಾಕರ ವರ್ಣಿಯ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಇದು ಗಂಗಪ್ಪನವರು ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ "ಆತ್ಮಲೀಲಾನುವೃದ್ಧಿ" ಎನ್ನಬಹುದು.

ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಅರ್ಧಕ್ಕೇ ಬಿಟ್ಟು (ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ೩ ನೆಯ ಇಯತ್ತೆ) ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ ತೊಡಗಬೇಕಾಗಿ ಬಂದ ಗಂಗಪ್ಪನವರ ಕಾವ್ಯದ ಗೀಳು ವೇದಾಂತಪ್ರಿಯರೂ ಸಾಹಿತ್ಯಪ್ರೇಮಿಗಳೂ ಆಗಿದ್ದ ತಂದೆ ವೀರಪ್ಪನವರಿಂದ ಬಳುವಳಿಯಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದರೂ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯದಿಂದ. ಅಂತರಂಗದ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಅದನ್ನು ವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ರೀತಿ ಅಚ್ಚರಿಗೊಳಿಸುವಂಥದು. ಷಡಕ್ಷರದೇವ ಹಾಗೂ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶರ ಕಾವ್ಯಗಳು. ಶರಣರ ವಚನ ಹಾಗೂ ಅನುಭಾವ ಪದಗಳು. ಸರ್ವಜ್ಞನ ತ್ರಿಪದಿಗಳು ಅವರ ನಿತ್ಯದ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದವು. ಬೇಂದ್ರೆ. ಕುವೆಂಪು. ಡಿ.ವಿ.ಜಿ. ಮೊದಲಾದವರು ಅವರ ಮೆಚ್ಚಿನ ಕವಿಗಳಾದರು. ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದಲೇ ಒದಗಿ ಬಂದ ಸಂಗೀತದ ಒಲವು ಶ್ರೀ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಮನಸೂರ ಅವರ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ಇನ್ನಷ್ಟು ಕುದುರುವಂತಾಯಿತು. ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ರೋಮ್ಯಾಂಟಿಕ್ ಕವಿಗಳ ಬಿಡಿಗವನಗಳಿಗೆ ಇವರ ಹೃದಯ ತುಡಿಯಿತು. ರವೀಂದ್ರರಂತೆಯೇ ಎಂ. ಎನ್. ರಾಯ್ ಅವರ ವೈಚಾರಿಕತೆಗೂ ಮನಸ್ಸು ತೆರೆದುಕೊಂಡಿತು. ದಿ. ನರೇಗಲ್

ಗಂಗಪ್ಪ ವಾಲಿ. ಜಗದ್ಗುರು ಗಂಗಾಧರ ಧರ್ಮಪ್ರಚಾರಕ ಮಂಡಳ. ಮೂರುಸಾವಿರಮಠ. ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ

ಪ್ರಲ್ಹಾದರಾಯರು ಕಂಡಂತೆ "ಇವರ ಅಂಗಡಿ ಸದಾಕಾಲ ಸಾಹಿತಿಗಳ ಸಮಾಗಮ ಕೇಂದ್ರವೂ, ವಿದ್ವನ್ಮಣಿಗಳ ಚರ್ಚಾಕೂಟ ಸ್ಥಳವೂ" ಆಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು. "ಅವರು ವೃತ್ತಿಯಿಂದ ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರು. ಶೀಲದಿಂದ ಗೃಹಸ್ಥರು. ಹೃದಯದಿಂದ ಕವಿಗಳು. ಕಲಾತ್ಮಕತೆಯಿಂದ ಸಹಜ ಗಮಕಿಗಳು" ಎಂದು ಬೇಂದ್ರೆಯವರಿಂದ "ಗುಣಮಣಿಯಾದ ಕಿನ್ನರ"ನೆಂಬ ಪ್ರಶಂಸೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾದರು. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಗಂಗಪ್ಪನವರ ಕಾವ್ಯದಿಂದ ಕೆಲವು ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ರಸಿಕರ ಆಸ್ವಾದನೆಗೆ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡುವದೇ ನನ್ನ ಈ ಮುನ್ನುಡಿಯ ಉದ್ದೇಶ.

"ಕಲ್ಯಾಣ ಕ್ರಾಂತಿ" (೧೯೪೭). "ಚಂದ್ರಮಾಯೆ" (ಅನುವಾದಗಳು - ೧೯೬೯). "ಕಾವ್ಯ ಕಿನ್ನರಿ" (೧೯೭೧) – ಇವು ಗಂಗಪ್ಪನವರ ಪ್ರಕಟಿತ ಕವನ ಸಂಗ್ರಹಗಳು. ಇವುಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಇದುವರೆಗೆ ಸಂಗ್ರಹ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗದಿರುವ ನೂರಾರು ಕವಿತೆಗಳನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡು ಪ್ರಸ್ತುತ "ಕಾವ್ಯ ಮಂಜರಿ" ಓದುಗರ ಕೈಸೇರುತ್ತಿರುವುದು ತುಂಬ ಸಂತೋಷದ ಸಂಗತಿ.

ಕಾವ್ಯರಚನೆಯೊಡನೆ ಗಮಕವನ್ನೂ ತಮ್ಮ ಮನೋಧರ್ಮವಾಗಿ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ಈ ಕವಿ. ಸಹೃದಯಿಗಳನ್ನು ಸಂಗೀತದ ಮೂಲಕ ಹೆಚ್ಚು ಆಕರ್ಷಿಸಬಲ್ಲವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ನಾಡುನುಡಿಯ ಅಭಿಮಾನ. ದೇಶಭಕ್ತಿ. ದೈವೀಶ್ರದ್ಧೆ. ಮಹಾನುಭಾವರ ಬಗೆಗಿನ ಗೌರವ. ಪ್ರಕೃತಿಯ ಚೆಲುವು – ಇವೇ ಮೊದಲಾದವು ಇವರ ಕಾವ್ಯದ ಮುಖ್ಯ ವಸ್ತುಗಳಾಗಿವೆ. ಸಾಮಾಜಿಕವೆನಿಸುವ ಸಂಕೀರ್ಣ ಭಾವಗಳು "ಸಾರಜ್ಞನ ವಚನ"ಗಳಿಗೆ ಮೀಸಲಾದಂತಿದೆ. ಗಂಗಪ್ಪನವರ ಕಾವ್ಯರಚನೆಯ ಕ್ರಮವನ್ನು. ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನಾವು ಗಮನಿಸಬೇಕು.

ಪ್ರಾರಂಭದ ದೆಸೆಯಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯದ ಬಗೆಗಿರುವ ಕವಿಯ ಪರಿಶುದ್ಧ ಹಂಬಲ ಹಾರೈಕೆಗಳನ್ನು ಮುಂದಿನ ಪದ್ಯಗಳು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತವೆ :

ಜಗದೊಳಗಿನ ಕರ್ದಮ ಜಲವೆಲ್ಲವು
ಹರಿಯುತ ಬಂದರು ಹೊಳೆಯಂತೆ
ಮುಗಿಲಿನ ಹನಿಯನೆ ಪಡೆಯಲು ಚಾತಕ
ಪಕ್ಷಿಯು ವ್ರತವನು ತಳೆವಂತೆ

('ಕವಿತಾಸುಂದರಿಗೆ')

* * * *

ನಿನ್ನ ಬೀಣೆಯ ತೆಗೆದು ಬದಿಗಿಟ್ಟು ತುಸು ಹೊತ್ತು
ನನ್ನ ಹೃದಯವ ನಿನ್ನ ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡು
ನಿನ್ನ ಬೆರಳಿಂದವರ ತಂತುಗಳ ಮಿಡಿಮಿಡಿದು
ಚೆನ್ನೆಸೆವ ಗಾನಮಂ ನುಡಿಸು ಬಗೆಗೊಂಡು

('ಓ ತಾಯೆ ಸರಸತಿಯೆ')

* * * *

ಕಾವ್ಯಕಿನ್ನರಿ ಹಾಡೆ ಮುದದಿಂದ
ಸವಿ ಸರಗಳಿಂದ

....

ಜೇನುತುಪ್ಪದ ಮಳೆಯು ಸುರಿದಂತೆ
ಚಂದ್ರಮನ ಬೆಳಕಿನ
ಹಾಲುಹೊಳೆಯದು ತುಂಬಿ ಹರಿದಂತೆ
ಜೀವನದ ಹೂದೋಟದಲ್ಲಿ
ಭಾವ ಪುಷ್ಪಗಳರಳುವಂತೆ
ಮಾನವೀಯತೆಯೆಂಬ ಪಾವನ
ಪ್ರೇಮ ಪರಿಮಳ ಸೂಸುವಂತೆ.

('ಕಾವ್ಯ ಕಿನ್ನರಿ')

ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ಹಾಡಿ ಹೊಗಳುವ "ನಮ್ಮ ನಾಡು" ತನ್ನ ವೀರೋಚಿತ ಧಾಟಿಯಿಂದ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಪ್ರಿಯವಾಗಿ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಗೊಂಡದ್ದುಂಟು. ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾರತ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋತ್ತರ ಭಾರತ ಎರಡರ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯುವಾಗ ಆವೇಶ ಸಹಜವಾಗಿದ್ದರೂ ಸಂಯಮದಿಂದ ಭವಿಷತ್ತಿನ ಚಿಂತನೆಗೂ ಅಲ್ಲಿ ಎಡೆಯಿಲ್ಲದಿಲ್ಲ.

ಪ್ರತಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಗುಣಶಕ್ತಿಯ
ವಿಕಸನವೇ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ

('ರಾಷ್ಟ್ರಧ್ವಜ ಹಾರುತಿದೆ')

ಕೆಸರಿನಿಂದ ಕೊಸರಿಕೊಂಡು ಮೇಲಕೆದ್ದು ಮೆಲ್ಲನೆ
ಪೊಸ ಮಕರಂದ ರಸವ ಸೂಸಿ ನಗುವ ನಳಿನ ತಾನೆನೆ
ಕೊರತೆಗೆಸರನುಳಿದು ಬೆಳೆದು ವೃದ್ಧಿ ಕೋಟಿ ದಳಗಳ
ತೆರೆದು ಅರಳಲಿಹುದು ನಮ್ಮ ರಾಷ್ಟ್ರಕಮಲಕುಟ್ಮಲ.

('ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾರತ')

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಅರುಣೋದಯವಾದ ನಂತರ ದೇಶದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ವಾಸ್ತವ ಚಿತ್ರ ಇದಕ್ಕೆ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತವಾಗಿತ್ತು.

ಬಂಧನವ ಹರಿಯಲ್ಕೆ ಬಲಿಯಾದ ಬಂಧುಗಳ
ನೆತ್ತರದ ನರಗಳನು ಹುರಿಗೊಳಿಸಿ ಹೊಸೆಹೊಸೆದು
ಹೊಸದೊಂದು ಬಲೆ ಹೆಣೆದು ಜನಜಂಗುಳಿಯ ಒಡಿದು
ಮೈಮನಂಗಳ ಬಿಗಿದು, ತಾಂ ಗುಡುಗಿದಾಜ್ಞೆಗಳ
ಲಾಲಿಸುತ ಪಾಲಿಸುತ ಕೌಲೆತ್ತುಗಳ ಹೂಡಿ
ಎಲ್ಲವರ ಹಿತವೆಂದು ಕಲ್ಲಗಾಣಕೆ ಹೂಡಿ
ಕಣ್ಕಟ್ಟಿ ಸುತ್ತಿಸುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದಾನವತೆ
ಮೈವೆತ್ತುದನು ಕಂಡೆ ದುಃಸ್ವಪ್ನವೊಂದರಲಿ.

('ದುಃಸ್ವಪ್ನ')

ಸಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಪರವಾಗಿ ಹೊಮ್ಮಿರುವ ಕವಿಯ ದೇಶಭಕ್ತಿಯ ಗೀತೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೊಲೆ ಸ್ಫೋಟಗೊಂಡಂತಿರುವ ಈ ಪದ್ಯ ವಾಡಿಕೆಯ ಛಂದೋಬದ್ಧತೆಯನ್ನು ಮುರಿದು ಬಂದಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ಮುಂದೆ ಇದೇ ಭಾವ ಸಾತ್ವಿಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಮೂಹಿಕ ಚಿಂತನೆಯನ್ನೊಳಗೊಂಡಾಗ ಆತ್ಮನಿರೀಕ್ಷಣೆಗೆ ಎಡೆ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.

ಎರಡು ದಶಕಂಗಳಿಗು ಹೆಚ್ಚು ವರ್ಷಗಳು
ಉರುಳಿದರೂ ನನಸಾಗದಿಹವು ಕನಸುಗಳು
ನೂರಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂರು ಮಾತಾಡುತಿಹೆವೆ ?
ನೂರಕ್ಕೆ ಮೂರಾದರೂ ಮಾಡುತಿಹೆವೆ ?

('ಪ್ರಚಲಿತ')

ಹಿಂದಿನವರು ಇಂದಿನವರು ಎನ್ನದೆ ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ದುಡಿದು ಮಡಿದವನನ್ನು. ಈಗಲೂ ಅಪರೂಪಕ್ಕೆಂಬಂತೆ ಆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದವರನ್ನು ವಂದಿಸಿ ಕವಿ ತಣಿದಿದ್ದಾನೆ. ಮಹಾನುಭಾವರನೇಕರಿಗೆ ಮಣಿದಿದ್ದಾನೆ. ಇಲ್ಲೆಲ್ಲ ಕವಿಯ ಗುಣಗ್ರಾಹಕತೆ ಹಾಗೂ ಭಾವನೆಯ ಔದಾರ್ಯದ್ದೇ ಮೇಲುಗೈಯಾಗಿದೆ. ವಿವಿಧ ಸಂದರ್ಭಗಳು ಇವರನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಸ್ತುತಿ. ಸ್ತವನದ ಕಾಣಿಕೆ ಪಡೆದುಕೊಂಡಂತಿದೆ. ಆದರೆ "ಕಲ್ಯಾಣಕ್ರಾಂತಿ"ಯಂಥ ಮಂಥನ ನಡೆಯುವದರಿಂದ ಅವು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಸ್ತುತವಾಗಿ ಕವಿಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೂ ಒಂದು ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ತಂದು ಕೊಟ್ಟಿದೆ :

ಬುದ್ಧಿ ಕುರುಡಾಯಿತ್ತು
ಹೃದಯ ಬರಡಾಗಿತ್ತು
ಕುರುಡ ಕುಂಟನ ತೆರದಿ ತಪ್ಪು ಹೆಜ್ಜೆಯನಿಡುತಲಿತ್ತು ಬದುಕು.
ನರನ ನಂಬಿಗೆಯೋಜೆ
ಮಾರಿಮಸಣಿಯ ಪೂಜೆ–
ಯೊಳಗಿತ್ತು. ಅದರ ಫಲವಾಗಿತ್ತು ಅನುದಿನದ ಬಾಳತೊಡಕು.

* * * *

ಅರಿವಿನಾರಾಧನೆಯ
ಭಕ್ತಿ ಸಂವೇದನೆಯ
ಸತ್ಯ ಸಂಶೋಧನೆಯ ಶೂನ್ಯಸಂಪಾದನೆಯ ಸಿದ್ಧಿಗಾಗಿ:
ಜ್ಞಾನಕ್ರಿಯಾ ಬಲವ
ಶಿವಶರಣ ಸಂಕುಲವ
ನೆರಪಿದನು ಕಲ್ಯಾಣದೊಳು ಲೋಕಕಲ್ಯಾಣ ವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ.

ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದ ಶಿವಶರಣರ ಬುದ್ಧಿ-ಹೃದಯ. ಜ್ಞಾನ-ಕ್ರಿಯೆ. ನಡೆ-ನುಡಿ ಇವುಗಳ ಸಮನ್ವಯ ಹಾಗೂ ಸರ್ವ ಸಮತಾಭಾವ ಈ ಕವನದಲ್ಲಿ

ಸ್ಫುಟಗೊಂಡಿವೆ. ಇದೇ ಆಶಯ "ದಂಡನಾಯಕ ಬಸವ ಬಾ" ಕವನದಲ್ಲಿ ರೂಪಾಂತರಗೊಂಡಂತಿದೆ. ಆದರೆ ಕವಿಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗೂ ತ್ರಿಪದಿ ರೂಪದ ಹೊಸ ಆಯಾಮವೊಂದು ದೊರೆತಿದೆ. ಭಾಷೆ ಹಾಗೂ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಷಡಕ್ಷರಿ ಹಾಗೂ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶರ ಪ್ರಭಾವ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ಸರ್ವಜ್ಞನನ್ನು ಓಲೈಸಿದರೂ ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಬಿಡುಗಡೆಯ ಆನಂದವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಂತಿದೆ :

ತಿಳುವಳಿಕೆಯೆಂದೆಂಬ
ಬೆಳಕು ನೀರಿನ ಹೊಳೆಯ
ಜಳಕವನು ಮಾಡಿ ಜೀವನದ ಸುಖ ಉಂಡು
ನಲಿಯುವದೆ ಹಬ್ಬ.

ಜೀವನ ಮರ್ಮವನ್ನು ತಮ್ಮ "ಸಾರಜ್ಞನ ವಚನ"ಗಳ ಮೂಲಕ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ "ಮಂಕುತಿಮ್ಮ"ನ ಕುಮ್ಮಕ್ಕು ಇದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು.

ವೈಭವದ ಭಕ್ತಿಯಲಿ
ಲಾಭವಾಸೆಗಳುಂಟು.
ಲಾಭ ಮಿತಿಗೆಡಲು ಲೋಕದಲಿ ಬಲು ದೊಡ್ಡ
ಕ್ಷೋಭೆ ಏಳುವದು ಸಾರಜ್ಞ.

ಅದೇನೇ ಇದ್ದರೂ ಗಂಗಪ್ಪನವರ ಕವಿತೆಗೆ ಹೊಸ ಹುರುಪು. ಹೊಸ ಹೊಳಪು ಇದರಿಂದ ದೊರೆತದ್ದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಗೋಚರಿಸುತ್ತದೆ. ಹಸನಾದ ಹಂಜಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕೈಯಿಂದ ರಾಟಿಯ ಮೂಲಕ ನೂಲು ಹೊರಟಂತೆ ಸೂತ್ರರೂಪವಾಗಿ ಸಾರಜ್ಞನ ವಚನಗಳು ಇಂದಿಗೂ ಅವರಿಂದ ರಚಿತವಾಗುತ್ತಲೇ ಇವೆ. ಹತ್ತಿಯ ಗುಣಧರ್ಮಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ನೂಲು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಸಮನಾಗಿರದಿದ್ದರೂ ರಚನಾಕೌಶಲ್ಯದಿಂದ ಅದು ಹುರಿಗೊಳ್ಳುತ್ತ ಬಂದಿರುವುದು ಗಂಗಪ್ಪನವರ ವಿಶಿಷ್ಟ ಕಾಣಿಕೆಯೆಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗದು. ಕೆಲವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಿಸಬಹುದು.

ಹಸಿರು ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲೆ ಎಸಳು ಹುಲ್ಲನು ಮೆಲುವ
ಹೊಸ ಹೋರಿಯಂತೆ ಮಾನವನ ಮಾನಸವು
ಕುಶಲದಿಂದಿರಲಿ ಸಾರಜ್ಞ

* * * *

ಸಿಡಿಗುಂಡು ಬೇಕಿಲ್ಲ. ಕೊಡೆ ದಂಡು ಬೇಕಿಲ್ಲ
ಪೊಡವಿಯಲಿ ಶಾಂತಿ ಸೌಖ್ಯಗಳ ಸ್ವಾಗತಕೆ
ನಡೆಯೊಳಿತು ಬೇಕು ಸಾರಜ್ಞ

* * * *

ಅಂಧಶ್ರದ್ಧೆಗಳನ್ನು ಒಂದುಗೂಡಿಸಿ ಧರ್ಮ-
ಸಿಂಧುವೆಂದೆನುತ ಡಂಗುರವ ಹೊಡೆದಲ್ಲಿ
ಬಂಧ ಹರಿದೀತೆ ಸಾರಜ್ಞ

* * * *

ಹಸಿದುಂಡ ರಸದೂಟ ಹೊಸ ರಕ್ತವಾಗುವುದು
ಒಸೆದೋದಿದೋದು ಹಸಿಯ ಗೋಡೆಗೆ ಹರಳು
ಎಸೆದಂತೆ ನಿಜದಿ ಸಾರಜ್ಞ

* * * *

ಮೊಗದ ಹೊಗಳಿಕೆಯೆಂಬ ಮೃಗಜಲದ ಬೆಂಬತ್ತಿ
ಮಿಗಿಲಾದ ತನ್ನ ಬದುಕನ್ನೆ ಮರೆವವಗೆ
ಸಿಗಬಹುದೆ ಸೊಗವು ? ಸಾರಜ್ಞ

* * * *

ದುಡ್ಡುಳ್ಳ ದಡ್ಡನಿಗೆ ಒಡ್ಡೋಲಗದಿ ಸ್ಥಾನ
ದುಡ್ಡಿಲ್ಲದಂಥ ಗುಣನಿಧಿಗೆ ಪಾಳ್ಬಿದ್ದ
ದೊಡ್ಡಿಯಲಿ ಸ್ಥಾನ ಸಾರಜ್ಞ.

* * * *

ಮುದ್ದೆ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಸಿಗದೆ ಒದ್ದಾಡುತಿರೆ ಜನರು
ಮದ್ದು ಹಾರಿಸಲು ಹಣ ತೂರುವದು ಎಂಥ
ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಯು ಸಾರಜ್ಞ.

* * * *

ಆಧುನಿಕ ಪಾಪಗಳ ಯಾದಿ ಬಲು ದೊಡ್ಡದಿದೆ
ಹಾದಿಯಲಿ ಹಣ್ಣು ಸಿಪ್ಪೆ ಚೆಲ್ಲುವದೊಂದು
ಆಧುನಿಕ ಪಾಪ ಸಾರಜ್ಞ.

ಈ ಸಾರಜ್ಞನ ವಚನಗಳ ಒಟ್ಟು ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕವಿಯ ಮಾತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಹೀಗೆ ಹೇಳಬಹುದು.

ಕುಂಜರವು ಅರಗಿಳಿಯ ಪಂಜರವ ಹೊಕ್ಕಂತೆ
ರಂಜಿಸುವ ಚಿಕ್ಕ ತ್ರಿಪದಿಯಲಿ ನಿಡುಭಾವ
ಸಂಜನಿಸುತಿಹವು ಸಾರಜ್ಞ.

(೨)

ವಿವಿಧ ಸಂದರ್ಭಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ರಚಿತವಾದ ಪದ್ಯಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯೂ ಸಾಕಷ್ಟಿವೆ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯದ ಎಳೆಗಳು ಮಿಂಚಿದರೂ ಒಟ್ಟು ನೇಯ್ಗೆ ಸಾಂದರ್ಭಿಕ

ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ. ಸುಪ್ರಭಾತ ಗೀತಗಳಲ್ಲಿ ಆಯಾ ಮಹಾಂತರ ಜೀವನದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುವಲ್ಲಿಯ ಕಾವ್ಯೋತ್ಸಾಹ ಮೆಚ್ಚುವಂಥದು. ಕಥನಕಲೆಯ ದ್ಯೋತಕವಾಗಿ "ಪಾದಯಾತ್ರಾ ಪರ್ವ". "ಕನಕ-ಕದಳಿ"ಯಂಥ ಪದ್ಯಗಳು ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಆಂತರಿಕ ಒತ್ತಡದಿಂದ ಮೂಡಿ ಬಂದ ಭಾವಗೀತೆಗಳನ್ನು ಗೇಯ ಪ್ರಧಾನವಾದ ಇನ್ನುಳಿದ ರಚನೆಗಳಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಿ ನೋಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. 'ತೆಂಗಿನಂತೆ ತುಂಗವಾಗಿ' ಅಂಥ ಒಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ರಚನೆ :

ತೆಂಗಿನಂತೆ ತುಂಗವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತಿರಲಿ ಮನವಿದು
ಮಂಗಲವನು ಪಾಡುತಿರಲಿ ಒಲೆಯುವಂತೆ ಘನವದು
ಗಗನದಗಲದಲ್ಲಿ ತೂಗುತಿರಲಿ ಬಗೆಯ ಗರಿಗರಿ
ಹಗಲು ಇರುಳು ಬೆಳೆವುದೊಂದೆ ಇರಲಿ ಇದಕೆ ಹಿರಿಗುರಿ.

* * * *

ಯಾರೊ ಏನೊ ಎಂದೊ ಹಚ್ಚಿ ಬೆಳೆಸಿ ಹೋದ ಮರಗಳು
ಮೀರಿ ಫಲವನೀಯುತಿಹವು ಹಿರಿಯರಮೃತ ವರಗಳು
ಮೂರು ವರುಷ ಸಲುಹಿದಲ್ಲಿ ನೂರು ವರುಷದುದ್ದಕೂ
ಭೂರಿ ಫಲವನೀಯುವಂತೆ ಫಲಿಸಲೆನ್ನ ಮನವಿದು.

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಮನಸೂರರ ಸಂಗೀತದ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು "ಸಂಗೀತ ಪರಮಶ್ರೀ"ಯಲ್ಲಿ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯುತವಾಗಿ ಸೆರೆಹಿಡಿಯಲಾಗಿದೆ :

ಆತ್ಮಾನಂದದ ಅಂಬರ ತುಂಬಿತು
ನಾದ ಸಮುದ್ರದ ಓಂಕಾರ
ಗಾಯನ ಗೌರೀಶಂಕರ ಶಿಖರದ
ಸ್ವರ್ಣಸ್ವರಗಳ ಝೇಂಕಾರ.
ವ್ಯೋಮದ ಅಂಚಿಂದಂಚಿಗೆ ನೆಗೆಯುವ
ರಾಗವು ಪ್ರೇಮಾಂದೋಲನವು.
ವಿಧ ವಿಧ ಮೋದದ ನಾದದ ನದಿಗಳ
ತರಳ ತರಂಗದ ಖೇಲನವು.

ಜೀವನ ನಾಟಕದ ಪ್ರತಿ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ದೈವ ಮೈದೋರುವುದನ್ನು ಕಂಡ ಕವಿ ಅದೇ ದೇವದೇವನ ವಿಷಮ ಲೀಲೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಸಾತ್ವಿಕ ಕ್ರೋಧವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಿರುವುದು ಕುತೂಹಲಕಾರಿಯಾಗಿದೆ.

ಲಕ್ಷ ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ವಜ್ರದ
ಗಗನ ಸೌಧದಿ ಕುಳಿತಿಹೆ
ಮುರುಕು ಮನೆ ಗುಡಿಸಲದ ದೀನರ
ಕಂಬಳಿಯ ಕಡೆಗಣಿಸಿಹೆ.

* * * *

ಒಳಿತನೆಸಗುವ ಸರ್ವಶಕ್ತಿಯು
ನಿನ್ನ ಕೈಯೊಳಗಿದ್ದರೂ
ಒಳಿತನೆಸಗದೆ ಏಕೆ ಕುಳಿತಿಹೆ
ಶಕ್ತಿಕೊಡು ನಮಗಾದರೂ

('ಶಕ್ತಿಕೊಡು ನಮಗಾದರೂ')

(೩)

ಗಂಗಪ್ಪನವರ "ಅನುವಾದ ಗೀತ"ಗಳು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪರಿಶೀಲನೆಗೆ ಅರ್ಹವಾಗಿವೆ. ಅನುವಾದ ಒಂದು ರೀತಿ ಪುನರ್‌ಸೃಷ್ಟಿ ಎಂದು ಹೇಳುವದುಂಟು. ಒಂದು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿರುವ ಮೂಲಕೃತಿಯ ಸತ್ವವನ್ನು ಅದೇ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಜೀವಂತವಾಗಿ ತರುವದು ಅಷ್ಟು ಹಗುರಾದ ಕೆಲಸವಲ್ಲ. ಮೂಲಕೃತಿಯ ಭಾವವನ್ನು ಮೊದಲು ಸರಿಯಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅನುವಾದಗೊಳ್ಳಲಿರುವ ಭಾಷೆಯ ಜಾಯಮಾನವನ್ನು ಚನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದಿರಬೇಕು. ಸೃಜನಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರು ಅನುಸೃಷ್ಟಿಗೆ ತೊಡಗಿದಾಗ ಅದರ ಹಾದಿ ಸುಗಮಗೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವದು. ಸ್ವಂತ ಕೃತಿರಚನೆಯ ಜೊತೆಗೇ ಆಗೀಗ ಅಷ್ಟೇ ಮುತುವರ್ಜಿಯಿಂದ ಈ ಕವಿ ಅನುವಾದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡು ಸುಮಾರು ಮೂವತ್ತು ಕವನಗಳನ್ನು ಇಡಿಯಾಗಿ ಅನುವಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸಾರಜ್ಞನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಮೂವತ್ತರಷ್ಟು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಆಂಗ್ಲ ವೈಚಾರಿಕರ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಪ್ರೇರಣೆ ಪಡೆದಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಒಂದು "ಸಿದ್ಧಾಂತ ಶಿಖಾಮಣಿ" ಸಂಸ್ಕೃತ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿಯ ಕೆಲವು ಶ್ಲೋಕಗಳ ಅನುವಾದವಾಗಿದ್ದು ಬೇಂದ್ರೆಯವರ "ಮೇಘದೂತ"ಧಾಟಿಯಿಂದ ಮೆರಗು ಪಡೆದಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಬಿಳಿಯ ತಾವರೆಯ ಚೆಲುವ ಗೆಲುವ ಕಂಗೊಳಿಪ ಮಾಟವುಳ್ಳ
ಹೊಳೆವ ಹುಣ್ಣಿವೆಯ ಕಳೆಯು ಚಂದ್ರನೊಡ ಹುಟ್ಟಿನಂತೆ ಬಹಳ
ಬಿಳಿಯ ಸತ್ತಿಗೆಯ ಶಿವನಿಗೆತ್ತಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದಳಲ್ಲ ತಾನು
ನಳಿನನಾಭನೊಲವೆಳೆದ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯೆಂದೆಂಬ ಸಿರಿಯ ಹೆಣ್ಣು.

ರವೀಂದ್ರರ "ಗೀತಾಂಜಲಿ"ಯಿಂದ ಏಳು ಗೀತಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಅನುವಾದಗೊಂಡಿದ್ದು "ಮರಣರಹಿತನ ಬೆರೆಯಲು" ಹಾಗೂ "ನಿನ್ನ ಗಾನ"ದಂಥ ಕವಿತೆಗಳು ಮೂಲದಲ್ಲಿಯ ದೈವೀಪ್ರೇಮ. ಸ್ವಾನುಭವದಂತೆ ಹದನಾಗಿ ಬಂದಿರುವುದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿವೆ :

ಏನು ಗಾನವಿದೆಂಥ ಗಾನವು
ನಿನ್ನ ಗಾನವು ಗುರುವರಾ
ಮೌನದಲಿ ನಿಬ್ಬೆರಗಿನಲಿ ಕಿವಿ–
ಗೊಡುವೆನದಕೆ ನಿರಂತರಾ.
ಆಡುವೆನು ನಾ ನೂರು ಮಾತನು

ಆಡಿದುದು ಪಾಡಾಗದೆ
ನೋಡು ಗೋಗರೆಯುವೆನು ಪಾಡಿನ
ಬಯಕೆಯಿದು ಕೈಗೂಡದೆ

('ನಿನ್ನಗಾನ')

ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಕವಿಗಳ ಅನುವಾದಗಳು ಮೂಲದ ವಸ್ತು. ರೀತಿ ಮತ್ತು ಶೈಲಿಗೆ ಭಂಗ ಬರದಂತೆ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಸಹಜವಾಗಿ. ನಿರರ್ಗಳವಾಗಿ ಬಂದಿವೆ. "ಒಂದಿನಿತೆ ಹಿರಿದಾಗು" (ಅಜ್ಞಾತ ಕವಿ) "ಮುತ್ತಿನ ಸಿಂಪು" (The Shell -ಲಾರ್ಡ್ ಟೆನಿಸನ್). "ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಕ್ತನ" (All that's Past ವಾಲ್ಟರ್ ಡಿಲಾಮೇರ್). "ಬೆಳ್ಳಿ" (Silver ವಾಲ್ಟರ್ ಡಿಲಾಮೇರ್). "ಕಂದ" (Baby -ಜಾರ್ಜ ಮ್ಯಾಕ್‌ಡೋನಾಲ್ಡ). –ಕವನಗಳನ್ನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಉದಾಹರಿಸಬಹುದು. ದೇವಶಿಲ್ಪವನ್ನು ಕಂಡ ಟೆನಿಸನ್‌ನ ಬೆರಗು. ನಿತ್ಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿಯ ಚಿಕ್ಕಪುಟ್ಟ ಸಂಗತಿಗಳೆಡೆಗೆ ಚಕ್ಕನೆ ಮನ ಸೆಳೆಯುವ ವಾಲ್ಟರ್ ಡಿಲಾಮೇರ್‌ನ ಶ್ರೀಸಾಮಾನ್ಯ ಚಿತ್ತಲಹರಿಗಳ ಚಮತ್ಕಾರ ಮೊದಲಾದವು. 'ಶ್ರೀ'ಯವರ "ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಗೀತಗಳ"ಂತೆಯೇ ಓದುಗರ ಬಗೆದುಂಬಿ ನಿಲ್ಲಬಲ್ಲವು. ಇಲ್ಲೆಲ್ಲ ಭಾವಾನುವಾದದ ಶೈಲಿ ಸ್ವಾನುಭವವಾಗಿ ಕನ್ನಡದ ನುಡಿಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಹದಗೊಂಡಿದೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ "ನಿಶ್ಚಿಂತೆ" (Fifth Fhilosopher's Song -ಅಲ್ಡಸ್ ಹಕ್ಸ್ಲೀ) ಕವಿತೆಯನ್ನು ಇಡಿಯಾಗಿ ಅವಲೋಕಿಸಬಹುದು. "ಇಂಗ್ಲಂಡದಲ್ಲಿ ಸಾವಿರಾರು ರಸಿಕರು ಇದನ್ನು ಕಂಠಪಾಠ ಮಾಡಿ ಕಂಡವರೆದುರು ಹೇಳುತ್ತ ನಲಿಯುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬ ಪ್ರತೀತಿಯಿದೆ".)

ಲಕ್ಷೋಪಲಕ್ಷ ಜೀವಂತ ಶುಕ್ರಾಣುಗಳು
ಕಡೆಗಾಲದಡಿಗುರುಳಿ ಹುಡಿಗೂಡುತಿರಲು
ಊರುರಿದರೂ ಹನುಮ ಊರ ಹೊರಗೆಂಬಂತೆ
ಆಡಿಸಿತು ಕ್ಷುದ್ರಾಣುವೊಂದುಳಿದುಕೊಳಲು –
ಒಂದನುಳಿದಳಿದ ಆ ಶುಕ್ರಾಣು ಕೋಟಿಯಲಿ
ಆವ ನವ ಕವಿತಾಗುಣಾರ್ಣವನೊ ಮೇಣು
ಆವ ನೂತನ ದಾರ್ಶನಿಕನಿದ್ದನೋ ಏನೊ
ಉಳಿದವನು ನಾಚುಗೆಯನಳಿದವನು ನಾನು.
ಒಳ್ಳೆ ಬೆಳೆಯನೆ ನುಂಗಿ ಬೆಳೆವ ಕಸದಂತೆ
ನೀನುಳಿಯದಳಿದಿದ್ದರಿತ್ತು ನಿಶ್ಚಿಂತೆ.

ಈ ಎಲ್ಲ ಅನುವಾದಗಳು ಛಂದೋಬದ್ಧವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನಗೊಂಡಿದ್ದರೂ ಮೂಲವನ್ನೇ ಹೊಸ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಎರಕಹೊಯ್ಯುವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಗಂಗಪ್ಪನವರು ಪಡೆದಿರುವ ಯಶಸ್ಸು ಅತ್ಯಂತ ಗಮನಾರ್ಹವಾದುದು. ವಾಲಿಯವರು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿರುವ ಉತ್ತಮ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು ವಿಚಕ್ಷಣತೆಯನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡ ಶ್ರೀ ಪಾ. ವೆಂ. ಆಚಾರ್ಯರು "ಪರಮಾತ್ಮ ಪ್ರೇಮದಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಗುಣವೆಂದರೆ ಅದರ ಗೇಯತ್ವ. ಆ ಗೇಯತ್ವ ಈ ಅನುವಾದಗಳಲ್ಲಿ

ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾಗಿ ಸಾಧಿಸಿದೆ" ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಕವಿಯೇ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಈ ಎಲ್ಲ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು "ಪಟ್ಟು ಹಿಡಿದು ಒಂದೇ ಮಟ್ಟಿಗೆ ರಚಿಸಿಲ್ಲ. ವಿರಾಮದಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತಿರುವಾಗ ಆಗೊಮ್ಮೆ ಈಗೊಮ್ಮೆ ಆನಂದದಲ್ಲಿ ಅರಳಿದ ಭಾವಾನುವಾದಗಳಿವು". ಅನುವಾದಗಳಿಂದ ಕವಿಯ ಸೃಜನಶಕ್ತಿಯು ಬಲಗೊಳ್ಳುವದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

"ಕಾವ್ಯಮಂಜರಿ"ಯನ್ನು ಒಟ್ಟಾಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ವಸ್ತುವಿನ ಆಯ್ಕೆ. ನಿರೂಪಣಾವಿಧಾನ ಹಾಗೂ ಮನೋಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಗಂಗಪ್ಪನವರು ನವೋದಯ ಕಾವ್ಯಪರಂಪರೆಯನ್ನು "ಸ್ವಧರ್ಮ"ದಂತೆ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವುದು ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. "ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಶೈಥಿಲ್ಯ. ಛಂದಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವೈರವೃತ್ತಿ ತಲೆದೋರದಂತೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ವಹಿಸಿರುವುದನ್ನೂ. ಕನ್ನಡದ ಮೇಲಿನ ಹಿಡಿತ ಹಾಗೂ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಹಿತಮಿತ ಬೆರಕೆಯ ಓಜೋಪೂರ್ಣ ಶೈಲಿಯನ್ನೂ" ಪ್ರೊ. ಬಸವನಾಳರು ಪ್ರಥಮ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿಯೇ ಗುರುತಿಸಿ ಮೆಚ್ಚಿರುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸಬಹುದು. ಆದಿಪ್ರಾಸವನ್ನು ಕೂಡ ಬಂಧನವೆನಿಸದಂತೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಇವರು ಬೆಳಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಎಷ್ಟೋ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚರಿ ಹುಟ್ಟಿಸುವಂತಿದೆ. "ಇವರ ಕವನಸ್ಫೂರ್ತಿಯು ಪ್ರಾಸಂಗಿಕವಾಗಿ ಪ್ರಾದುರ್ಭವಿಸಿದಂತೆ ತೋರಿದರೂ. ಪ್ರಕಟನಾಚಾತುರ್ಯದಲ್ಲಿ ಅದು ಸಹಜವೆನಿಸುವಂತೆ ಹದಗೊಂಡು ಬರುತ್ತದೆ" ಎಂದಿರುವ ಬೇಂದ್ರೆಯವರು ("ಕಾವ್ಯಕಿನ್ನರಿಯನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ") "ಸಹೃದಯನ ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾತ"ನ್ನೇ ಆಡಿದ್ದಾರೆ. ಗುಣಸಾರಗ್ರಾಹಕತೆ. ಪೌರುಷನಿಷ್ಠೆ. ವಿಭೂತಿವಂದನೆ. ಕಾರಣ ಪುರುಷರ ಸ್ಮರಣೆ ಹಾಗೂ ನಾಡಿನ ಹಿತಚಿಂತನೆಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯದ ನೆಲೆಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡ ಗಂಗಪ್ಪನವರು ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವ ಭ್ರಮೆಯನ್ನೂ ತಾಳಿದವರಲ್ಲ –

ಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಕಟೆದ ಅಕ್ಷ-
ರಗಳಂತೆ ಮನದಲಿ
ಒಳ್ಳಿತೆಂಬುದಳಿಯದಂತೆ
ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲಲಿ. ('ವಜ್ರದಂತಿರು')

ಎಂಬ ಆಶಯವನ್ನು ಮೊದಲಿನಿಂದ ಕೊನೆಯವರೆಗೆ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವುದೇ ಅವರ ಕಾವ್ಯದ ಹಿರಿಮೆಯಾಗಿದೆ. "ತ್ರಿಪದಿಗಳ ತಪಗೈದು" ಸಫಲರಾಗಿರುವ ತೃಪ್ತಿಯೂ ಅವರಿಗಿದೆ.

ಸುವಿವೇಕ ತಕ್ಕಡಿಯು, ಸುವಿಚಾರ ಸರಿತೂಕ
ಸವಿನುಡಿಯು ಬೆಲ್ಲ; ಬಾಳೆಂಬುವಂಗಡಿಯ
ವ್ಯವಹಾರ ಮಾಡು ಸಾರಜ್ಞ.

ಹೀಗೆ ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ಸವಿಯಾದದ್ದನ್ನು ಸಾರವತ್ತಾದದ್ದನ್ನು ಅವರ ಕಾವ್ಯ ಕಿನ್ನರಿ ಸದಾ ನುಡಿಸುತ್ತಿರಲಿ. ಸಹೃದಯರು ಅದಕ್ಕೆ ಆಸ್ಥೆಯಿಂದ ಕಿವಿಗೊಡುತ್ತಿರಲಿ ಎಂದು ಹಾರೈಸಿ ವಿರಮಿಸುತ್ತೇನೆ.

(೧೯೯೨)

೫೫

ಮೊದಲ ಹೆಜ್ಜೆಗಳು

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿದೆಸೆಯಿಂದಲೇ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಹೊಂದಿದ್ದ ಡಾ. ಸಂಜೀವ ಕುಲಕರ್ಣಿಯವರು ತಮ್ಮ ವೈದ್ಯಕೀಯ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಅದನ್ನು ಗುಪ್ತ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೋಷಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವುದು ನನಗೆ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಒಂದು ದಿನ ತಮ್ಮ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯನ್ನು ಬಹಳ ಸಂಕೋಚದಿಂದಲೇ ನನ್ನ ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟು ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿಯಬಯಸಿದರು. ಕಳೆದ ಸುಮಾರು ಹದಿನಾರು ವರುಷಗಳಿಂದ ಕಾವ್ಯ ರಚನೆ ಮಾಡುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದರೂ ಅಚ್ಚಿನ ಮೋಹದಿಂದ ಅವರು ದೂರ ಉಳಿದಿರುವದೇ ಒಂದು ಪರಮಾಶ್ಚರ್ಯವಾಗಿ ನನಗೆ ಕಂಡು ಬಂದಿತು. ಮುದ್ದಾದ ಕೈ ಬರಹದಲ್ಲಿದ್ದ ಅವರ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಹೋದಂತೆ ನಿಸರ್ಗದ ಪ್ರೀತಿಯೊಡನೆ ಸಮಾಜವನ್ನು. ತನ್ನ ಸುತ್ತಣ ಪರಿಸರವನ್ನು ಕಣ್ದೆರೆದು ನೋಡುತ್ತ. ಪಡೆದ ಅನುಭವವನ್ನು ಅರಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ. ಸಮಕಾಲೀನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತಕ್ಕ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಕವಿಯೊಬ್ಬನ ದಿಟ್ಟ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಿದೆ. 'ಚೆನ್ನಾಗಿವೆ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿ' ಎಂದು ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದಾಗ. ನಾನೇ ಮುನ್ನುಡಿ ಬರೆಯಬೇಕೆಂಬ ಪ್ರೀತಿಯ ಒತ್ತಾಯವು ಅವರಿಂದ ಬಂದಿತು. ಕಲೆಯ ಎದುರು ಅವರಿಗಿರುವ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ವಿನಯ ಸೌಜನ್ಯಗಳನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಪರಿಚಯಾತ್ಮಕವಾದ ಈ ಎರಡು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಪ್ರಕೃತಿ ಪ್ರೇಮ ಹಾಗೂ ಗಾಢವಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ, ಈ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಡೆದು ಕಾಣುವ ಅಂಶಗಳಾಗಿವೆ. ಕವಿಯ ನಿಸರ್ಗಪ್ರೀತಿ ವರ್ಣನೆಯಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಾಯಗೊಳ್ಳದೆ ಪ್ರತಿಮೆ ಪ್ರತೀಕಗಳ ಹವಣಿಕೆಯಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು 'ಸೂರ್ಯ'. 'ನಾನು ಪಲಾಯನವಾದಿ ಅಲ್ಲ'. 'ಒಂದು ಸಾವು'. 'ಪ್ರತೀಕ್ಷೆ' ಮೊದಲಾದ ಕವಿತೆಗಳು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಎಳೆತನದಲ್ಲಿ ಹೊಳೆದು ಬೆಳೆದು ಆದರ್ಶದ ಸೂರ್ಯನ ಪ್ರಕಾಶ ದೊಡ್ಡವನಾದ ಮೇಲೆ ಕ್ರಮೇಣ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ಕತ್ತಲೆ ಆವರಿಸಿದಾಗ

ನನ್ನ ಆದರ್ಶ ಸೂರ್ಯ ಒಡೆದು
ಚುಕ್ಕೆಗಳಾಗಿ ಹೇಗೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದೆ;
ಈಗ ಈ ಚುಕ್ಕೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕೂಡಿಸಿ
ಮತ್ತೆ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಪಡೆಯುವದೆಂತು ?

('ಸೂರ್ಯ')

ಡಾ. ಸಂಜೀವ ಕುಲಕರ್ಣಿ. ಶ್ರೀಹರಿ ಪ್ರಕಾಶನ. ಧಾರವಾಡ

ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ ಭವಿಷ್ಯದ ಚಿಂತನೆಯ ಮೊದಲ ಹೆಜ್ಜೆ ಮೂಡಿದ್ದರೆ, ಮರದ ಆದರ್ಶದಲ್ಲಿ

ಗಟ್ಟಿ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡ
ಬಂದ ಬಂಡೆಗಳನ್ನು ದಾಟಿ, ನನ್ನ
ಬೇರುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ನಿತ್ಯಸತ್ಯದ
ನೀರನ್ನರಸುತ್ತ ಆದಷ್ಟು ಆಳಕ್ಕೆ ಇಳಿ-
ಯಬೇಕು

('ನಾನು ಪಲಾಯನವಾದಿಯಲ್ಲ')

ಎಂದು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟಾಗ, ಅದೇ ನೆಲದ ಆಳದಲ್ಲಿ ಯಾರಾರವೋ ಬೇರುಗಳು ಈ ಮೊದಲೇ ಹುದುಗಿಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಪೃಥ್ವಿಯ ಜಟಿಲತೆಯ ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ. ತಂಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಂಬಿಸಿಲನ್ನು ಆನಂದಿಸಿ ಸೂರ್ಯನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೀರಿ ಹಸಿರಾಗಿದ್ದ ಕೆಂಪು ಚಿಗುರು ಈಗ ಹಣ್ಣೆಲೆಯಾಗಿ 'ಮುದಿ ತೊಟ್ಟಿನಲ್ಲೇ ಜೀವ' ಹಿಡಿದಿರುವ ಅದಕ್ಕೆ

ಇಷ್ಟು ದಿನವೂ ದೂರದಿಂದಲೇ
ನೋಡಿದ್ದ ಮಣ್ಣಮಡಿಲಲ್ಲಿ
ಇನ್ನು ಮುಂದಿನ ವಾಸ. ('ಒಂದು ಸಾವು')

ಮರ ಹೀಗೆ ಬರಡಾದರೂ ಒಳಗಿನ್ನೂ ಜೀವರಸವಿರುವ ಹೊಸ ಚೇತನಕ್ಕಾಗಿ ತುಡಿಯುತ್ತ, ಬದುಕಿ ಬೆಳೆಯುವ ಆಶೆಗೆ ಪ್ರತೀಕವಾಗುತ್ತದೆ:

ದೇಹವೆಲ್ಲ ಕಣ್ಣಾಗಿ
ಕಾಯುತ್ತ ನಿಂತಿದೆ
ವಸಂತನ ಬರವನ್ನೆ
ಶಬರಿಯಂತೆ.

('ಪ್ರತೀಕ್ಷೆ')

ಇದಕ್ಕೂ ಪ್ರಬಲವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಯ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ಅಂಶವೆಂದರೆ ಕವಿಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಳಕಳಿ. 'ಈ ಪುಟ್ಟ ಜೀವಗಳು', 'ನಾವು ಗೊಂಬೆಗಳಲ್ಲ', 'ಆಹ್ವಾನ', 'ತೆರೆಗಳು', 'ಕೇಳುವ ಸಮಯ' ಮೊದಲಾದ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಜನತೆಯ ಬಡತನ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಏರುಪೇರುಗಳು ದೀನದಲಿತರ ಬೆಳಕು ಕಾಣದ ಬಾಳು –ಇವುಗಳ ವಾಸ್ತವ ಚಿತ್ರದೊಂದಿಗೆ ಅನ್ಯಾಯ ಅಸಮಾನತೆಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸುವ ಬಂಡಾಯದ ಧ್ವನಿಯೂ ಕೇಳಿಬರುತ್ತದೆ.

ಎಲ್ಲರಂತೆಯೇ ಹುಟ್ಟಿದರೂ
ಬೆಳಕು ಕಾಣದ, ಬಾಳು ಬಾಳದ ನೆರಳುಗಳಾಗಿಯೇ
ಉಳಿದ ಮುಖವಿಲ್ಲದ ಕಪ್ಪು ನಕ್ಷತ್ರಗಳು
ದನಿಯಿಲ್ಲದ ಮೂಕ ಕೊರಳುಗಳು

('ಆಹ್ವಾನ')

ಇವುಗಳನ್ನು ಜೊತೆಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು. ದೇವರ ಸರ್ವಸ್ವಕ್ಕೂ ಧಿಕ್ಕಾರ ಕೂಗಿ 'ಇಂದಿನ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವಾಗಿ' ಕಾಳಗಕ್ಕೆ ಕರೆಯುವಲ್ಲಿ.

ಕೈ ಕೆಸರಾದರೆ ಬಾಯಿ ಮೊಸರು
ಎಂದು ಕಲಿಸಿದವರಿಗೆ
ಕೇಳು ಕೆಸರಾದದ್ದು ಯಾರ ಕೈ ?
ಮೊಸರಾದದ್ದು ಯಾರ ಬಾಯಿ ?

('ಕೇಳುವ ಸಮಯ')

ಎಂದು ಕೇಳುವ ಸಮಯ ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಸಾರುವಲ್ಲಿ.

ಕೆಳಗೆ ನೀರಾಳದೊಳಗೆ ಕುಸಿಯುತ್ತಿದೆ ದಡ.
ಏಳುತ್ತಿವೆ ಜನಸಾಗರದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ
ಎಂದಿಗಿಂತಲೂ ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ತೆರೆಗಳು.
ಬರುತ್ತಲೇ ಇವೆ ಮೆರವಣಿಗೆಗಳು.

('ತೆರೆಗಳು')

ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ಕಿಡಕಿಯಲ್ಲಿ ಇಣಿಕಿ ನೋಡಿ ಮುಖತಿರುವಿ ಮರೆತು ಬಿಡುವ ಧನಿಕ ತಟಸ್ಥರಿಗೆ ನೀಡುವ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯ ದನಿ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಬಂಡೆದ್ದ ಮೇಲೆ ಮುಂದಿನ ಕ್ರಿಯೆಯ ಕಲ್ಪನೆಯೂ ಕವಿಗಿದೆ.

ಇದು ನಮ್ಮ ನೆಲ, ನಮ್ಮ ಬದುಕು.
ಇದನ್ನು ನಾವು ಹಸನ ಮಾಡತೀವು

('ನಾವು ಗೊಂಬೆಗಳಲ್ಲ')

ಹಳೆಯ ಹರಕು ಕಂಬಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಕವುಚಿಕೊಂಡಿರುವ ಗೆಳೆಯನಿಗೆ ಹೇಳುವ ಮಾತು ಧ್ವನಿಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ.

ಇನ್ನೂ ಕತ್ತಲೆ ಸುತ್ತಲೂ
ಅಂದೆಯಾ ?
ಇನ್ನೂ ಕತ್ತಲೆ ಸುತ್ತಲೂ
ಅದಕ್ಕೇ ಈಗ ಎದ್ದೇಳು

('ಹೊಸ ಕಂಬಳಿಗಾಗಿ')

ಹಲವು ರೀತಿಯಿಂದ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಗೆ. ಅನ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿರುವ ಹೆಣ್ಣು ವಸ್ತುವಾಗಿರುವ ನಾಲ್ಕೈದು ಕವನಗಳೂ ಒಟ್ಟು ಪ್ರತಿಭಟನೆಯ ಅಂಗವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ವಿವರಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಂಗವನ್ನಡಗಿಸಿಕೊಂಡ ಹೆಣ್ಣಿನ ಜೀವನದ ವಾಸ್ತವ ಚಿತ್ರ 'ಸಂಪೂರ್ಣ ಕತೆ'. 'ಚಕ್ರ' ಹಾಗೂ 'ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡುವುದು' ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಮೂಡಿದೆ. 'ಸುತ್ತಮುತ್ತಲೂ

ಹತ್ತಾರು ಅಗೋಚರ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ರೇಖೆಗಳು ನಡುವೆ. 'ಸತ್ಯ ಸೀತೆ'ಯಾಗಿರುವ ಆಕೆಗೆ 'ಅರಿಯುತ್ತ ಹೋದಂತೆ ರೇಖೆಗಳಾಚೆಯ ಜಗಕೆ ಹೆಜ್ಜೆಯಿಕ್ಕುವ ಧೈರ್ಯ' ಬಂದೀತೆಂಬ ಆಶೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕವಿಯ ಎಳೆಗಣ್ಣುಗಳಿಗೆ 'ಹಾಳುಗುಡಿ'ಯಾಗಿ ಕಂಡ 'ಕುಂಕುಮವಿಲ್ಲದ ಹಣೆ' ಅದರ ರಕ್ತ ರಂಜಿತ ಚರಿತೆ ತಿಳಿವಿಗೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ.

ಈಗ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ
ಕುಂಕುಮವಿಲ್ಲದ ಹಣೆಯ
ನೈಜ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಚಂದ
ಸ್ವಚ್ಛ ಬಿಳಿ ಅರಳೆಯಂತೆ
ಶುಭ್ರ ನೀಲ ಬಾನಿನಂತೆ

('ಕುಂಕುಮವಿಲ್ಲದ ಹಣೆ')

ದೇಶದಲ್ಲಿ ನಡೆದಿರುವ ಕೋಮುಗಲಭೆಯ ದುರಂತವೂ ಕವಿಯ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳದೆ ಇಲ್ಲ. ಸುತ್ತಲೂ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಹಿಂಸೆ ತನಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟದ್ದಲ್ಲವೆಂದುಕೊಂಡು ಅಂತಃಕರಣಕ್ಕೆ ಎರವಾಗುತ್ತಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಕವಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ.

ನಿನ್ನೆ ನಿನ್ನ ಊರಿನಲ್ಲೆ
ಮೈಮೇಲೆ ದೇವರು ಬಂದು
ಭಕ್ತರು ತೂರಾಡಿದ ಹೆಣಗಳು
ನಿನ್ನವಲ್ಲ, ನಿನ್ನ ಪೈಕಿಯವರವೂ ಅಲ್ಲ
ನಿನ್ನೆ ಅಲ್ಲ ಹೌದು.
ಆದರೆ ನಾಳೆ ?

('ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿರುವ ಹೆಣ')

ಆ 'ನಾಳೆ' ನಿಜಕ್ಕೂ ಭೀಕವಾಗಿರುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತಿಸಬಲ್ಲವರೆಷ್ಟು ಜನ ?

ರಕ್ತದ ಹನಿಯಿಂದಲೇ ತೋರಿಸಬೇಕೆ
ದೇಶದ ಪ್ರತಿ ಊರನ್ನು
ನಾಳೆ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ನಕಾಶೆಯಲ್ಲಿ ?

('ಹೇಳಿ ಅವರಿಗೆ')

ಜಾತಿಗಳ ಪರಸ್ಪರ ಹೀಯಾಳಿಕೆ 'ನಾಳೆ ಹತ್ತಿ ಉರಿಯುವ ಬೆಂಕಿಗೆ ಇಂದು ಸುರಿಯುವ ತುಪ್ಪ'ವೆಂಬುದು ಈ ಕವಿತೆಯ ಮುಖ್ಯ ಆಶಯವಾಗಿದೆ.

ಜೀವನದ ಚೆಲುವನ್ನು ಕಾಣಬೇಕಾದರೆ ಮನುಷ್ಯ ತಾನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಬಂಧನದಿಂದ ಹೊರಬರಬೇಕೆಂಬ ಆಶಯ 'ಬಾ ಹೊರಗೆ' ಕಾವ್ಯದ ಚಿಟ್ಟೆಯ

ಪ್ರತಿಮೆಯಲ್ಲಿ ಆಕೃತಿ ಪಡೆದಿದ್ದರೆ. ಕವಿತೆ ಹೊರಬರುವಾಗಿನ ಕವಿಯ ಮನಸ್ಥಿತಿ ನೆರೆಬಂದ ಹೊಳೆಯಲ್ಲಿ ಸುಳುಹುದೋರಿ ಸೃಜನಕ್ರಿಯೆಯ ಸೋಜಿಗದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಾಯಗೊಂಡಿದೆ.

ನಿನ್ನೆಯವರೆಗೂ ಯಾವದು ಎಂದಿಗೂ
ನನ್ನಿಂದ ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಅನಿಸಿದ್ದು
ಹೇಗೆ ಇಂದು ತಾನಾಗಿಯೇ
ಹರಿದುಕ್ಕಿ ಬರುತ್ತಿದೆ ಹೊರಗೆ
ನೆರೆ ಬಂದ ಹೊಳೆಯಂತೆ!

ಹೀಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಯ ಎಲ್ಲ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾವದ ತೀವ್ರತೆಯೊಂದಿಗೆ ವೈಚಾರಿಕತೆಯನ್ನು ಮೇಳವಿಸಿ ಹೊಸ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವೊಂದನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆದಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವಸ್ತುವಿನ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡೂ ಕವಿತೆಯ ಬಂಧ ಶಿಥಿಲವಾಗದಂತೆ ಲಯದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದು ಅವಶ್ಯವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಕಾವ್ಯದ ಕಸಬುಗಾರಿಕೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈ ಕವಿಯ ಮುಂದಿನ ಹೆಜ್ಜೆಗಳು ಇನ್ನಿಷ್ಟು ದೃಢವಾಗಿ ಮೂಡುವಂತಾಗಲಿ ಎಂದು ಹಾರೈಸಿ ಅವರ ಸಾಹಸ ಪೂರ್ಣವಾದ ಮುಂದಿನ ಪಯಣಕ್ಕೆ ಶುಭ ಕೋರುತ್ತೇನೆ.

(೧೯೯೩)

೫೬

ಕಾವ್ಯಗಳ ಪುಟದಿಂದ ನೀನೆದ್ದು ನಿಲ್ಲು

ಸಣ್ಣ ಕತೆ ಹಾಗೂ ಕಾದಂಬರಿ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಈಗಾಗಲೇ ಕೃಷಿಗೈದಿರುವ ಶ್ರೀಮತಿ ಇಂದಿರಾ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರು ತಮ್ಮ ಈ ಪ್ರಥಮ ಕವನ ಸಂಕಲನಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಮುನ್ನುಡಿಯನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸಹೃದಯರ ಸ್ವಾಗತಕ್ಕೆ ಅರ್ಹವಾಗಿರುವ ಇಲ್ಲಿಯ ಕಾವ್ಯದ ಪೈರಿಗೆ ನನ್ನ ಎರಡು ನುಡಿಗಳು ನೀರೆರೆಯುವಂತಾದರೆ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂತೋಷವೇನಿದೆ ?

ಇಲ್ಲಿಯ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಿಗುಂಟಾಗುತ್ತಿರುವ ಅನ್ಯಾಯವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತವೆ. ಹಾಗೆ ಚಿತ್ರಿಸುವಾಗ ಯಾವುದೇ ಬಗೆಯ ರೋಷ-ದ್ವೇಷಕ್ಕೆ ಪಕ್ಕಾಗದೆ. ಇರುವ ಸ್ಥಿತಿಯ ಮಾರ್ಮಿಕ ನಿರೂಪಣೆಯಿಂದ ಕವಿಯ ಆಶಯ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಸೂಚ್ಯವಾಗಿ ಒಡಮೂಡಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. 'ದ್ರೌಪದಿಯರು'. 'ಕೃತಿವಿಮರ್ಶೆ'. 'ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿ' ಮೊದಲಾದ ಕವನಗಳು ಇದಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನ. ಕಾಲಚಕ್ರ ಉರುಳುತ್ತ ಸಾಗಿದ್ದರೂ ಇವರಿಗೂ

> ಪುರುಷ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದಾಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ
> ದುಶ್ಯಾಸನರ ಮರುಹುಟ್ಟು ಆಗುತ್ತಲೇ ಇದೆ.
> ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನಿಗೆ ಕಿರೀಟ ದಕ್ಕುತ್ತಲೇ ಇದೆ.

ಪುರುಷಪ್ರಧಾನ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ. ಗಂಡಿನಿಂದ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಅನ್ಯಾಯ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವಾಗಲೂ ಅದನ್ನು ಮನ್ನಾ ಮಾಡಿ ಗಂಡಿಗೇ ಮರ್ಯಾದೆ ದಕ್ಕುವಂತಿರುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ವಿಡಂಬಿಸುವ 'ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿ'ಯಲ್ಲಿಯ ವ್ಯಂಗ್ಯ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಹೂವು. ಬಳ್ಳಿ. ಹಣ್ಣು ಮುಂತಾದವುಗಳ ಹೋಲಿಕೆಯೊಂದಿಗೆ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ರಸವತ್ತಾಗಿ ಚಿತ್ರಿತವಾದ ಹೆಣ್ಣು ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ರಸ ಇಂಗಿದಾಗ 'ಬಟ್ಟಬಯಲಿನಲಿ ನೀನಿರುವೆ ಏಕಾಂಗಿ' ಎಂಬುದನ್ನು ನೆನಪಿಸಿ 'ಪರಂಪರೆಯ ಪಳೆಯುಳಿಕೆ'ಯಾಗದೆ

> ನಿನ್ನ ಶಕ್ತಿಗೆ ಇನಿತು ಸೂಕ್ತವ ತಂದು
> ನಿನ್ನ ವಿಧಿಯ ನೀನು ರೂಪಿಸಲೇಬೇಕು

ಶ್ರೀಮತಿ ಇಂದಿರಾ ಹೆಗ್ಗಡೆ. ಕರಾವಳಿ ಪ್ರಕಾಶನ. ವಿಜಯನಗರ. ಬೆಂಗಳೂರು-೪೦

ಎಂಬ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯೂ ಇಂಥ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರುವುದು ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ಅಂಶ. 'ಕಾವ್ಯಗಳ ಪುಟದಿಂದ ನೀನೆದ್ದು ನಿಲ್ಲು' ಎಂಬುದು ಈ ಕವನ ಸಂಗ್ರಹದ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯಾಗಿರುವುದು ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ.

ಇಂದಿನ ರಾಜಕೀಯ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳಿಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸಿದ ಕವನಗಳೂ ಇಲ್ಲಿವೆ. 'ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು', 'ಜಾರುತಿವೆ ಕನಸುಗಳು' ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ ಅನಿಸಿಕೆಗಳು ಅರ್ಥ ಕಳಚಿಕೊಳ್ಳುವ, ಅರ್ಥಗಳು ಗೋಜಲಾಗುತ್ತಿರುವ 'ಕನಸುಗಳು ತಡಕಾಡಿ' ಭಾರತದ ಭೂಪಟದಿಂದ ಎದ್ದು ಬಂದ ಶ್ವೇತಾಂಬರಧಾರಿ (ಉಟ್ಟ ಬಟ್ಟೆಯಲಿ ಕೆಂಪು ಕಲೆಗಳು)ಯ ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಸದ್ಯದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು 'ಗೆದ್ದಲು ಹತ್ತಿದ ಮರ'ದ ಪ್ರತಿಮೆಯ ಮೂಲಕ ನಾಟಕೀಯವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿರುವುದು ಅವರ ಕಾವ್ಯಗುಣವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದೆ. ಬೇರೆ ಭಾಷೆಗಳ ಆಕ್ರಮಣದಿಂದಾಗಿ ಕನ್ನಡ ನರಳುತ್ತಿರುವ ಅವರ ಶೋಚನೀಯ ಸ್ಥಿತಿಗೆ 'ಕಾಣೆಯಾಗಿದೆ ಕನ್ನಡ' ಕನ್ನಡಿ ಹಿಡಿದಂತಿದೆ. ಕನ್ನಡ, ತುಳು ಈ ಭಾಷೆಗಳ ಬಾಂಧವ್ಯ 'ಹೆತ್ತಬ್ಬೆ-ಹೊತ್ತಬ್ಬೆ' ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ಸ್ವಾನುಭವದಿಂದ ಆತ್ಮೀಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಆಪ್ಯಾಯಮಾನವಾಗಿದೆ.

ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಉಳಿದ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ 'ದುಡಿಮೆ ನನಗೆ ಫಲ ನಿನಗೆ', 'ಕಡಲು', ದೀಪಾವಳಿ', 'ಕಾಗೆಗಳು', 'ನಾಯಿಮುಟ್ಟಿದ ಮಡಕೆ', 'ಮರಳಿಮನೆಗೆ' 'ಪಯಣಿಗರು' 'ನಲವತ್ತೈದರ ರಮಣಿ', 'ಮಲ್ಲ ಜಾಣ' ಇವನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಹೆಸರಿಸಬಹುದು. ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ವಸ್ತುವೈವಿಧ್ಯಕ್ಕೂ ಅವು ಒಂದಿಲ್ಲ ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕಾಣಿಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಿವೆ.

ಕಾವ್ಯದ ಕಸಬುಗಾರಿಕೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯ ಕವನಗಳ ಶೈಥಿಲ್ಯ ಒಡೆದು ಕಾಣುತ್ತದಾದರೂ ಭಾಷೆ, ಲಯ, ಛಂದ ಮೊದಲಾದ ಕಾವ್ಯ ಪರಿಕರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕಾಳಜಿ ವಹಿಸಿ ಆ ಕೊರತೆಯನ್ನು ನೀಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದೆಂದು ಸೂಚಿಸುತ್ತ ಕವಯಿತ್ರಿ ಇಂದಿರಾ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರಿಗೆ ಶುಭ ಕೋರುತ್ತೇನೆ.

(೧೯೯೩)

೫೭

ಗೋಧೂಳಿ

ಪ್ರಥಮ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿಯೇ ತಮ್ಮ ಕಾಲ ಮೇಲೆ ತಾವು ನಿಲ್ಲುವ, ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಹಾದಿಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಭರವಸೆ ಮೂಡಿಸಿದ ಕವಿ. ಬಿ. ಚಿನ್ನಸ್ವಾಮಿಯವರು ಎರಡನೆಯ ಸಂಕಲನ 'ಗೋಧೂಳಿ'ಗೆ ನನ್ನ ಮುನ್ನುಡಿಯನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿರುವುದು ಅವರ ಸೌಜನ್ಯದ ಸಂಕೇತವೆಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸಿದ್ದೇನೆ. ವಿನಯದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಅವರ ಕಾವ್ಯದ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಎರಡು ಮಾತು ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಹೊಸ ಪೀಳಿಗೆಯ ಅನೇಕ ಕವಿಗಳಿಗೆ ಬಂಡಾಯ ಒಂದು ಆಕರ್ಷಣೆ ಎನಿಸಿದ್ದರೆ. ನಿಜವಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಳಕಳಿಯುಳ್ಳ ಕೆಲವರಿಗೆ ಅದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿದೆ. 'ಹುಟ್ಟೇ ನೋವಾಗಿ, ಬದುಕು ಸಾವಾಗಿ ಅಣಕಿಸುವ ಒಂದು ಬೃಹತ್ ಮಾನವ ಸಮುದಾಯ' ಅನಾಗರಿಕ ಹಾಗೂ ಅಮಾನವೀಯ ಶೋಷಣೆ ಮತ್ತು ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿರುವಾಗ ಅದರ ನೋವು, ಸಂಕಟಗಳನ್ನು, ದುಃಖ ದುಮ್ಮಾನಗಳನ್ನು ಆ ಸಮುದಾಯದ ಒಂದು ಭಾಗವೇ ಆದ ಲೇಖಕನೇ ಅದನ್ನು ಅಧಿಕೃತವಾಗಿ ನೀಡಬಲ್ಲ. ಈಚಿನ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಂಥ ದಲಿತ ಬಂಡಾಯ ಮನೋಧರ್ಮವನ್ನು ಸಂಯಮದಿಂದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವವರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಚಿನ್ನಸ್ವಾಮಿಯವರ ಪ್ರಯತ್ನ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ.

ಇವರ ಮೊದಲ ಕವನ ಸಂಗ್ರಹ ('ಕೊಂಡಿಗಳು ಮತ್ತು ಮುಳ್ಳುಬೇಲಿಗಳು')ಕ್ಕೆ ಮುನ್ನುಡಿ ಬರೆಯುತ್ತ ಡಾ॥ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯನವರು ಇವರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಇದ್ದು, ಅವರು ಲೋಕವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವ ರೀತಿ ಬುದ್ಧಿ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಹಾಗೂ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಸೋಗಿಗಿಂತ ದಲಿತತ್ವದ ನೋವು ದಟ್ಟವಾಗಿ ಹರಡಿರುವುದನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಈ ಗುಣಗಳು ಇನ್ನಿಷ್ಟು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ, ಮೈದುಂಬಿಕೊಂಡು ಮೂಡಿ ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಜೊತೆಗೆ ಭಾವನೆ ಮತ್ತು ಚಿಂತನೆಗಳ ಸಾಮರಸ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಇಲ್ಲಿಯ ಕೆಲವು ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕವನಗಳ ರೀತಿ ಆತ್ಮಕಥನ ಅಥವಾ ಆತ್ಮನಿವೇದನೆಯ ಧಾಟಿಯನ್ನನುಸರಿಸಿದ್ದು ಸಮುದಾಯದ ಅನುಭವವೇ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅನುಭವವೂ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಅದು ಹೆಚ್ಚಿನ ತೀವ್ರತೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದೆ.

ಚಿನ್ನಸ್ವಾಮಿ, ಶುಭದಾ ಪ್ರಕಾಶನ, ಜರಗನಹಳ್ಳಿ, ಬೆಂಗಳೂರು

ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಸಂಯಮ ಚಿತ್ರಕ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಸ್ಫುಟಗೊಳಿಸಿವೆ. ಯಾವ ಆಕ್ರೋಶಕ್ಕೂ ಎಡೆಗೊಡದೆ ಓದುಗರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕಲಕುವ ಗುಣಕ್ಕೆ 'ಗೋಧೂಳಿ' ಮತ್ತು 'ಮತ್ತೆ ಮಳೆ ಬರುವ ಮುನ್ನ' ಕವಿತೆಗಳು ಉತ್ತಮ ಉದಾಹರಣೆಗಳಾಗಿವೆ. ಯಾತನಾಮಯವಾದ ದಲಿತ ಜೀವನದ ಕರುಳು ಹಿಂಡಿಯುವ ಚಿತ್ರ 'ಗೋಧೂಳಿ'ಯಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯವಾಗಿ ನಮ್ಮನ್ನು ತಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಹಸಿದು ಕಂಗಾಲಾದ ಎಳಗೂಸು. 'ಸೂರ್ಯನ ಕಣ್ಣಿಂಗುವಾಗ' ದುಡಿದು ದಣಿದು ಸೊಪ್ಪಾಗಿ ಹಟ್ಟಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗುವ ತಾಯಿ– ಇವರ ನಡುವಿನ ವಾತ್ಸಲ್ಯಭಾವ ನುಡಿ ನುಡಿಯಲ್ಲೂ ಮಡುಗಟ್ಟುವಂತಿದೆ : ಒಂದೆರಡು ನುಡಿಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಿಸಬಹುದು :

ಹಾದಿ ಬೀದಿಯ ಅಳೆದು
ಕೊಳಗ ಮಾತನು ಸುರಿದು
ಕೇರಿ ತಿರುಗುವ ಪುಟ್ಟ ಸರದಾರ
ಗಟ್ಟಿ ಉಡಿದಾರಕ್ಕೆ ತೊಟ್ಟ ಬೀಗದ ಕೈ
ಆಡು ಕುರಿ ಮೇಕೆ ಎತ್ತುಗಾಡಿಗೆ
ಎದುರು ಬದುರಾಗಿ ದಾಪುಗಾಲು ಹಾಕುವ
ಹಸಿದು ಕಂಗಾಲಾದ ಹೈದ ಛಲಗಾರ

* * * *

ಕಣ್ಣಾಲಿಯಿಂದ ಘಮುಕುವ ಹನಿಗಳು
ಮೈತೊಳೆದವೋ
ಹತಾಶೆಯ ಹೊಳ್ಳೆಗಳುಸುರಿದ ಬಿಸಿಗಾಳಿ
ಗಂಧ ತೀಡಿತೋ
ಬೊಗಸೆಯಿಂದೆತ್ತುವಳು ಮುಖವ
ಮೈದಡವಿ ಒಮ್ಮೆ ಬೀರಿ ಮಂದಹಾಸವ
ಹಾಲುಣ್ಣುವ ಆಸೆಗಣ್ಣಿಗೆ
ಸರಸರನೆ ಕುಪ್ಪಸವ ತಡವಿ
ಬರದ ಹಾಲಿಗೆ ಮೊಲೆಯ ಹಿಂಡುವಳು.

ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಸೋರುವ ಸೂರಾಗಿರುವ ಅಜ್ಜನ ಕಾಲದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಅಪ್ಪ-ಮಗನ ಬದುಕಿನ ಬವಣೆಯ ವಾಸ್ತವ ಚಿತ್ರ 'ಮತ್ತೆ ಮಳೆ ಬರುವ ಮುನ್ನ'ದಲ್ಲಿ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಬಂದಿದೆ :

ಕವಡೆ ಕಾಸಿನ ಕಂಬಳದ ಜನರನ್ನ
ಲೇವಡಿ ಮಾಡುವ ಈ
ರಾಡಿಮಳೆ ನಿಲ್ಲಬಾರದೇಕೆಂದು
ಕುದಿತ ಒಳಗೊಳಗೆ
ಅಪ್ಪನ ತಿದಿಬಾಯಿ

ಒತ್ತಿ ಹೇಳುವ ಮಾತು
ಹೆಂಚು ಕೈಯಾಡಿಸೋ ಮಗ
ಮತ್ತೆ ಮಳೆ ಬರುವ ಮುನ್ನ
ಇಲ್ಲ
ಹೊತ್ತು ಸಾಗಿಸು
ನನ್ನ ಕಳೇಬರವನ್ನ

"ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರರೆಂಬ ಗುಲಾಮರ"ನ್ನು ದುಡಿವ ಒಡವರೊಡನೆ ಸಮೀಕರಿಸಿದ ರೀತಿ ಅನನ್ಯವಾಗಿದೆ. ಅಂಬೇಡಕರರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಪ್ರಖರತೆಯನ್ನು 'ನಾ ಮಾಡುವ ಶಬ್ದ' ಅಡಕವಾಗಿ ಹಿಡಿದಿಡುತ್ತದೆ. 'ಜೀತದಾಳಿನ ಗಾಥೆ' ಆನೆಯ ಪ್ರತಿಮೆಯಲ್ಲಿ ಸಾರ್ಥಕವಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಪಡೆದಿದೆ.

"ಅಂತ್ಯಜರ ಬದುಕಿನ ಹೀನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು 'ನೀವ್ ಹುಟ್ಟಿದ್ದಾರ ಯಾಕ'ದಲ್ಲಿ ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಿ ಸೂಚಿಸಿದ್ದರೆ. ಈ ಸ್ಥಿತಿಯ ಅರಿವು ಮೂಡಿದಾಗ ಶೋಷಕರ ಬಗೆಗೆ ಉಕ್ಕುವ ರೋಷ 'ಯಾಕಿಂಗ್ಮಾಡಿದ್ರೋ'ದಂಥ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯಾಗಿ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. 'ಅಧೋಗತಿ'ಯಲ್ಲಿಯ ವಿಚಾರಪರತೆ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಆಡು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಒಡಮೂಡಿದ್ದರೆ ಹೆಚ್ಚು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಬಹುದಿತ್ತು. ಈ ಸಂಗ್ರಹದ ಪ್ರಧಾನ ವಸ್ತುವಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ 'ಪ್ರಮದೆಯರೇ ಹೀಗೆ' ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವಾಚ್ಯವಾಗಿದ್ದರೂ ಅವು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ವಿಚಾರಗಳ ಸುಸಂಬದ್ಧತೆಯನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ಆವೇಶಭರಿತವಾದ ಘೋಷಣೆ ಇಲ್ಲವೆ ದಿಟ್ಟ ಅನುಭವದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಒಂದು ಸಮುದಾಯದ ಜೀವನ ಚಿತ್ರಣ ಹೆಚ್ಚು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಬಲ್ಲದು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಮೇಲೆ ಉದಾಹರಿಸಿದ ಪದ್ಯಗಳು ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿವೆ. ಅನುಭವದ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಗೆ ತಕ್ಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಇಂಥಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ದೊರೆಕೊಂಡಿದೆ. ಹೊಸಹುಟ್ಟು ಪಡೆಯಬೇಕಾಗಿರುವ ಬಂಡಾಯ ಕಾವ್ಯ ಮರೆಯಬಾರದ ಕೆಲವು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಅಂಶಗಳು 'ಗೋಧೂಳಿ'ಯಲ್ಲಿವೆ ಎಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಶ್ರೀ ಚಿನ್ನಸ್ವಾಮಿಯವರು ತಮ್ಮ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಮುನ್ನಡೆದು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಪಡೆಯುವಂತಾಗಲಿ ಎಂದು ಹಾರೈಸಿ ಶುಭ ಕೋರುತ್ತೇನೆ.

(೧೯೯೩)

೫೮

ಭಾವಶ್ರೀ

ಬೆಳಗಾವಿಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿ, ಕನ್ನಡದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯ ಚಿಲುಮೆಯಂತಿದ್ದ ಜನಪ್ರಿಯ ಕವಿ ಹಾಗೂ ಶಿಕ್ಷಕ ಶ್ರೀ ಎಸ್. ಡಿ. ಇಂಚಲ ನಮ್ಮಿಂದ ಕಣ್ಮರೆಯಾಗಿ ಎರಡು ದಶಕಗಳಾಗುತ್ತ ಬಂದರೂ ತಮ್ಮ ಜೀವನದ ಧ್ಯೇಯ-ಧೋರಣೆಗಳ ಪ್ರತಿಬಿಂಬದಂತಿರುವ ಕಾವ್ಯ ಕೃತಿಗಳ ಮೂಲಕ ಕನ್ನಡಿಗರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಚಿರಸ್ಮರಣೀಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಬೆಳಗಾವಿಯ ಇಂಚಲ ಸ್ಮಾರಕ ಸಮಿತಿಯವರು ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಅವರ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದು ಇದೀಗ ಇಂಚಲರ ಅಪ್ರಕಟಿತ ಕವಿತೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸಂಗ್ರಹರೂಪದಲ್ಲಿ ತರುತ್ತಿರುವದು ಅಭಿನಂದನಾರ್ಹ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಸಮಿತಿಯ ಸ್ನೇಹಿತರ ಕೋರಿಕೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಂಕಲನ 'ಭಾವಶ್ರೀ'ಗೆ ಮುನ್ನುಡಿ ಬರೆಯುವದೆಂದರೆ ಸ್ನೇಹಾಂಜಲಿ ಸಮರ್ಪಣೆಯೆಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ನಾಲ್ವತ್ತರ ದಶಕದ ಭಾರತ ಹಾಗೂ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಒದಗಿದ ಸಂಧಿಕಾಲದ ಆಗುಹೋಗುಗಳಿಗೆ ತೆರೆದ ಹೃದಯದಿಂದ ಸ್ಪಂದಿಸಿದ ಇಂಚಲರ ಕಾವ್ಯ 'ತರಂಗಿಣಿ' ಮುಂದಿನ ಕಾಲು ಶತಮಾನಗಳವರೆಗೂ ಹರಿಗಡಿಯದೆ ತನ್ನ ಏರಿಳಿತಗಳೊಂದಿಗೆ ಮುಂದುವರೆದಿರುವುದು ಅವರ ಕಾವ್ಯೋತ್ಸಾಹಕ್ಕೆ ಹಿಡಿದ ಕನ್ನಡಿಯಾಗಿದೆ. ನಾಡತಾಯಿಯ ಹಿರಿಮೆ, ನಾಡಿನ ವೀರ ವಿಭೂತಿಗಳು, ನಾಡಿನ ವರ್ತಮಾನದ ಕಷ್ಟ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕವಿತೆಗಳು ಮೊದಲ ಕವನ ಸಂಗ್ರಹದ ಮುಖ್ಯಭಾಗವಾಗಿರುವದನ್ನು ಗಮನಿಸಿ 'ತರಂಗಿಣಿ'ಗೆ ಮುನ್ನುಡಿ ಬರೆದ ಹಿರಿಯ ಕವಿ ಮಧುರಚೆನ್ನರು, ಅದನ್ನು ನಾಡಿನ ಹಾಡುಗಳ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿರುವುದು ಸಮಂಜಸವಾಗಿದೆ. 'ವೀರಗೀತೆಯ ಜಾತಿ' ಹಾಗೂ 'ರಮ್ಯವರ್ಣನೆಯ ರೀತಿ' ಎರಡೂ ಇಂಚಲರ ಕಾವ್ಯದ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣಗಳೆನ್ನಬಹುದು. ಸೃಷ್ಟಿಸೌಂದರ್ಯದ ಹಿಗ್ಗು ಹಾಗೂ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಜೀವನದ ನೋವು-ನಲಿವುಗಳಿಗೂ ಅವರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೆಲಮಟ್ಟಿಗೆ ಎಡೆಯಿದೆಯಾದರೂ ನಾಡಿನ ವೀರ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಹಾಗೂ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಜಾಗೃತಿಗೆ ಅದು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಒಲಿದಿರುವುದನ್ನು ಅವರ ಕಾವ್ಯಜೀವನದುದ್ದಕ್ಕೂ ಕಾಣಬಹುದು.

ಸ್ನೇಹದಲ್ಲಿ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು, ಸೌಂದರ್ಯದಲ್ಲಿ ಆನಂದವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಹವಣಿಸುವ ದ್ವಿತೀಯ ಸಂಕಲನ 'ಸ್ನೇಹ ಸೌರಭ'ದಲ್ಲಿ ಎರಡರ

ಎಸ್. ಡಿ. ಇಂಚಲ, ಎಸ್. ಡಿ. ಇಂಚಲ ಸ್ಮಾರಕ ಸಮಿತಿ, ಬೆಳಗಾವಿ

ಸಮನ್ವಯ ಹಾಗೂ ಮಧುರಬಾಂಧವ್ಯ ತಾನೇ ತಾನಾಗಿ ಗೋಚರಿಸುತ್ತದೆ. ವಿಷಯ ವೈವಿಧ್ಯ. ಸುಲಭ ಶೈಲಿ. ಭಾವಾವೇಶ ಹಾಗೂ ನಾದ ಮಾಧುರ್ಯಗಳಿಂದ ಈ ಸಂಗ್ರಹದ ಕವನಗಳು ಮನೋಸುರಾಗವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಗುಣವನ್ನು ಅದರ ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಡಾ. ಡಿ. ಎಸ್. ಕರ್ಕಿಯವರು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮೂರನೆಯ ಕೃತಿ 'ಡಿಂಡಿಮ'ದಲ್ಲಿಯ ಕವಿತೆಗಳ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರೇರಣೆ ನಾಡಿನ ನವೋದಯವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಡಾ. ಸದಾನಂದ ನಾಯಕರು ಎತ್ತಿಹೇಳಿ. ಭೂತಕಾಲದ ಸದಾಚರಣೆಗಳು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾದಾಗ ವರ್ತಮಾನವು ಶಕ್ತಿಯುತವಾಗುವುದಲ್ಲದೆ ಭವಿಷ್ಯತ್ತಿಗೂ ಅದು ದಾರೀದೀಪವಾಗುವ ಆಶಯುವನ್ನು ಇಂಚಲರ ಕವಿತೆಗಳ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಈ ಮೂರು ಕೃತಿಗಳಲ್ಲದೆ. ಅಖಂಡ ಕರ್ನಾಟಕದ ಹೊಂಗನಸು ನನಸಾಗುತ್ತಿರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡು ಕವಿಗಳ. ನಾಡುನುಡಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ವಿವಿಧ ಭಾವ ಪ್ರಕಾಶನದ ಕವನಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ 'ಕರ್ನಾಟಕ ದರ್ಶನ'ವನ್ನು ಮೂಡಿಸುವಲ್ಲಿ ಇಂಚಲರ ಶ್ರಮ ತನ್ನ ಸಾರ್ಥಕ್ಯವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡಿತೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ತಪ್ಪಾಗದು. ಅದೇ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಪ್ರಥಮ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮ (೧೮೫೭)ದ ಶತಮಾನೋತ್ಸವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೀರರಿಗೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯ ನೆಲೆಯಾಗಿದ್ದ ವೀರರಾಣಿ ಚೆನ್ನಮ್ಮನ ಕಾರ್ಯ ಸಾಹಸದ ಕಥೆಯನ್ನು ಲಾವಣಿರೂಪದಲ್ಲಿ ಬರೆದು (ಕಿತ್ತೂರ ಕ್ರಾಂತಿ) ಹಾಡಿ. ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದು ಅವರ ಕಾವ್ಯದ ಇನ್ನೊಂದು ಮುಖವಾದ ಕಥನ ರೀತಿಗೆ ಉತ್ತಮ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದ ಇಂಚಲರ ಅನೇಕ ಪದ್ಯಗಳು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ವಾಚ್ಯಕ್ಕೆ ಎಡೆಕೊಟ್ಟಿದ್ದರೂ ವಸ್ತುವಿನ ತನ್ಮಯತೆ ಹಾಗೂ ಭಾವಾವೇಶದಿಂದಾಗಿ ಆ ಸಂದರ್ಭಗಳೇ ಇವರನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಬಂದಷ್ಟು ಸಹಜತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿವೆ. ಕಥನದ ಧಾಟಿ ಹಾಗೂ ಭಾಷಾಶೈಲಿಗಳಲ್ಲಿ ಕುವೆಂಪು ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಂಕಲನ 'ಭಾವಶ್ರೀ'ಯ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮೇಲೆ ಕಾಣಿಸಿದ ಎಲ್ಲ ಅಂಶಗಳ ಮುಂದುವರಿಕೆಯಿದೆ. ವಸ್ತುವಿನ ಆಯ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ಎಂದಿನಂತೆ ದೇಶಪ್ರೇಮಕ್ಕೆ ಮೊದಲ ಸ್ಥಾನ ಸಂದಾಯವಾಗಿದೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಹಬ್ಬದ ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ಭಾರತವೀರರ ವಿಜಯೋತ್ಸಾಹದ ಮೆರವಣಿಗೆಯನ್ನು 'ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಮುನ್ನಡೆ' ಲಾವಣಿ ನಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತದೆ. ಭಿನ್ನಭೇದಗಳನ್ನುಳಿದು ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಧನ್ಯರಾಗಿ ಬಾಳನ್ನು ಬೆಳಗಲು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ನೀಡಿದ ಕರೆ 'ನಮ್ಮ ಬಾವುಟ'. ಚೀನೀ ಆಕ್ರಮಣದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ದೇಶದ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಹುರುದುಂಬಿಸುವ ರೀತಿ 'ಬನ್ನಿ ಓ ಬಾಂಧವರೆ'. 'ತಾಯ ಹಾರೈಕೆ'ಯಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಭಾಗ್ಯ ರೇಷೆಯನ್ನು ಬರೆದ ಕಾರಣಿಕನ ಬರವನ್ನು ತಾಯಿ ಭಾರತಿ ಕಾಯುತ್ತಿರುವಳೆಂಬ ಭಾವ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದ್ದರೆ. 'ಏಳು ಭಾರತ ಮಾತೆ'ಯಲ್ಲಿ ಭಾವ ಸಂಗಮವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ಮಾನವೀಯತೆಯ ಬೆಳಗಿಸಲು ಕವಿ

ಕೋರಿಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಹುತಾತ್ಮರ ಸ್ಮರಣೆಯ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯಿಂದ ಹೆಗ್ಗುರಿಯ ಸಾಧನೆಗೆ ಸನ್ನದ್ಧರಾಗಲು 'ವೀರ ದೀಕ್ಷೆ' ಕರೆ ಕೊಟ್ಟರೆ 'ಅಗಷ್ಟ ಕ್ರಾಂತಿ'ಯ ಸ್ಮರಣೆಯೂ ಅವೇ ಭಾವವನ್ನು ಉಗ್ಗಡಿಸುತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡ ನಾಡು ಒಂದಾಗಿ ಉದಯವಾದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ 'ವಿಚಿತ್ರ ಕರ್ನಾಟಕ'. 'ಕರ್ತವ್ಯದ ಕರೆ' ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ನಾಡು. ನುಡಿ. ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಹೆಗ್ಗಳಿಕೆಯನ್ನು ಸಾರುವದರೊಂದಿಗೆ ಅಧಿಕಾರ ಲಾಲಸೆ. ಸ್ವಾರ್ಥಸಾಧನೆಗಳ ರಾಜಕೀಯವನ್ನು ತೊರೆದು ನಾಡನ್ನು ಕಟ್ಟಬೇಕಾದ ಕಳಕಳಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ.

'ಸ್ನೇಹ ಸೌರಭ' ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿಯಂತೆಯೇ ಇಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಗುಣಗೌರವವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ ಹತ್ತಾರು ಕವನಗಳಿವೆ. ರೆ. ಕಿಟಲ್ ಕುರಿತು ಪದ್ಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಉಳಿದವೆಲ್ಲ ಕಾವ್ಯಾನಂದ. ಬೀಚಿ. ಕುವೆಂಪು. ಜಯದೇವಿತಾಯಿ. ಕರ್ಕಿ. ಮೊದಲಾದ ಕವಿಗೆ ಹತ್ತಿರವೂ ಪ್ರಿಯವೂ ಆದ ಸಮಕಾಲೀನ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಆತ್ಮೀಯ ಅನುಸಂಧಾನದಿಂದ ಒಡಮೂಡಿ ಬಂದವುಗಳಾಗಿದ್ದು ಕಾವ್ಯಗುಣದಿಂದಲೂ ಮನಸೆಳೆಯುತ್ತವೆ.

ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಇಂಚಲರ ಕಾವ್ಯಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ವೈಯಕ್ತಿಕ ನೋವು-ನಲಿವುಗಳನ್ನು ತೋಡಿಕೊಂಡ ಕವಿತೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ತೀರ ಕಡಿಮೆಯೆಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು. ಈ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿರುವ 'ಪ್ರಶಾಂತನ ನೆನಹು' ಮೊಮ್ಮಗಳನನ್ನು ಕುರಿತು ಅದ್ರ್ರ ಭಾವನೆಗಳ ಸಹಜಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಿಂದ ಒಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ವಾತ್ಸಲ್ಯ ಗೀತೆಯೆನಿಸಿದೆ. ಒಂದು ನುಡಿಯನ್ನಿಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಿಸಬಹುದು :

ನಮ್ಮ ಕರುಳಿನ ನೆನಹಿನಾಳದಲಿ ಹುದುಗಿರುವ
ಹಲವು ಚಿನ್ನಾಟಗಳ ಹವಳ-ಮುತ್ತು;
ಎಣಿಸಲಾರದೆ ಮತ್ತೆ ಗುಣಿಸಲಾರದೆ ನಿತ್ಯ
ಉರುಳುವದೆ ಹಗಲಿರುಳು ನಮ್ಮ ಹೊತ್ತು

'ಜೀವನಕಲೆ' ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಆದರ್ಶ ಜೀವನದ ಹಂಬಲ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯ ರೂಪತಾಳಿದ್ದರೆ ಜೀವ ಜಡವಾಗಿ ಭಾವ ಮಂಕಾಗಿ ಹೋದ ನಾಡಿನ ಜನತೆಯ ಜೀವನದ ವೈಪರೀತ್ಯಗಳ ಚಿತ್ರಣ 'ಎಂಥ ಬಾಳಿದು ಇಂದು'ದಲ್ಲಿ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಮೂಡಿದೆ. 'ನವ ಸಮಾಜದ ನಾಂದಿ'ಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ವಾಸ್ತವ ಜೀವನದ ಅರಿವು 'ಯುಗಾದಿ ಪುರುಷ' ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನಿಷ್ಟು ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ. ಇಂದಿನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿರುವ ವಿಷಮತೆ. ವೈರುಧ್ಯ. ಹಾಗೂ ಆಧುನಿಕತೆಯ ವೈಚಿತ್ರ್ಯಗಳನ್ನು ವಿಡಂಬನೆಗೆ ಗುರಿಮಾಡಿದೆಯಲ್ಲದೆ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಛಂದೋಬದ್ಧತೆಯಿಂದ ಕೆಲಮಟ್ಟಿಗೆ ಬಿಡುಗಡೆ ಪಡೆಯಲೂ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಹಿಂದಿನ ಕವನ ಸಂಗ್ರಹಗಳ ಧಾಟಿ-ಧೋರಣೆಗಳೇ 'ಭಾವಶ್ರೀ'ಯಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಮುಂದುವರೆದಿವೆ. ಭಾವಾವೇಶವನ್ನೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅವಲಂಬಿಸಿರುವ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ವೈಚಾರಿಕತೆಯ ಕೊರತೆ ಕಾಣಿಸಬಹುದು. ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಉಳಿದ ಮುಖಗಳನ್ನು ವಿವೇಚಿಸುವ ಗೊಡವೆಗೆ ಹೋಗದೆ ಕವಿಯ ಭಾವ ಲಹರಿ ಏಕಮುಖವಾಗಿ ಹರಿಯುವದರಿಂದ ಕೇವಲ ಹಾರೈಕೆಯಲ್ಲಿ ಅದು ಕೊನೆಗೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ವೀರೋತ್ಸಾಹಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಭಾಷೆ ಕೈವಶವಾಗಿದ್ದರೂ ನೇರವಾದ ವಿವರಣೆ. ವರ್ಣನೆ. ನಿರೂಪಣೆಗಳಲ್ಲಿಯೇ ತೊಡಗುವವರಿಂದ ಸೂಚ್ಯತೆಯು ವಿರಳವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅದೇನೇ ಇದ್ದರೂ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಪುನರುದ್ಧಾರದಲ್ಲಿ ಇಂಚಲರ ಕಾವ್ಯಕ್ಕಿರುವ ಅಪರಿಮಿತ ಆಸಕ್ತಿ ಗಮನಾರ್ಹವಾದದ್ದು. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಭಾವೈಕ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಇವರು ಬರೆದಿರುವಷ್ಟು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಹುಶಃ ಇನ್ನಾರೂ ಬರೆದಿರಲಾರರು. ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿ. ಸ್ನೇಹ. ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ. ಔದಾರ್ಯ. ದೇಶಭಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಒತ್ತುಕೊಟ್ಟಿರುವ ಇಂಚಲರ ಕಾವ್ಯ ಸಾಂದರ್ಭಿಕ ರಚನೆಯ ಅಡೆತಡೆಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ಓದುಗರ ಹೃದಯವನ್ನು ತಟ್ಟಬಲ್ಲದು.

(೧೯೯೩)

೫೯

ಅನ್ನ-ಜೇನು

ಶ್ರೀ ಗುರುರಾಜ ಬೆಣಕಲ್ ಅವರ ಮಕ್ಕಳ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಈ ಮೊದಲೇ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಓದಿ ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ಈ ಜಗೆಯ ಪದ್ಯ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಲವಲವಿಕೆಯನ್ನು ಹಾಗೂ ಹೊಸತನವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಿರುವ ನಾಲ್ಕಾರು ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಇವರೂ ಒಬ್ಬರೆಂದು ಗುರುತಿಸಿದ್ದೆ. ಮೊನ್ನೆ ಅವರು ತಮ್ಮ ಈ ಹೊಸ ಸಂಕಲನಕ್ಕೆ ಮುನ್ನುಡಿಯನ್ನು ಬರೆಯಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡಾಗ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡೆ.

'ಅನ್ನ-ಜೇನು' ಈ ಕವಿಯ ಶಿಶುಗೀತೆಗಳ ಮೂರನೆಯ ಸಂಕಲನ. ೧೯೮೦ ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಅವರ ಪ್ರಥಮ ಕೃತಿ 'ಪುಟ್ಟನ ಕನಸು'ದಲ್ಲಿಯ 'ಬಗಟ್ಟಿ ಬಗರಿ', 'ಪುಟ್ಟನ ಜೇಬು', 'ಸೊಂಡಿಲಿ ಮತ್ತು ಮೈಸೂರು ಪಾಕು', 'ಪುಟ್ಟನ ಕನಸು'ಏನಂಥ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಸತನವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದ್ದರು. ಇದೇ ವರ್ಷ ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವ ಅವರ ಎರಡನೆಯ ಸಂಗ್ರಹ 'ಗಡಿಬಿಡಿ ಪುಟ್ಟ' ವಸ್ತು ವೈವಿಧ್ಯದಿಂದ, ಕಲ್ಪನಾಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಪುಟ್ಟನ ಮಾನಸಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಮುಗ್ಧತೆಯೊಂದಿಗೇ ವಿಚಾರವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವಂತಿದೆ.

ಮೊದಲ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿಯ ಮೊದಲ ಪದ್ಯ 'ತೂಗು ತಾಯಿ' ಹಳೆಯ ಕಾವ್ಯರೂಪದೊಂದಿಗೆ ಮಕ್ಕಳ ಕಲ್ಪನೆಗೆ ಮೀರಿದ್ದನ್ನು ಹೇಳ ಹೊರಟಿದ್ದರೆ ಎರಡನೆಯ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿಯ 'ಮಳೆ', 'ಪುಟ್ಟನ ಬಯಕೆ', 'ಬೆಳಗು', 'ಎಣ್ಣೆ-ಹತ್ತಿ', 'ಪುಟ್ಟನ ಸರ್ಕಸ್', 'ಪುಟ್ಟನ ಆಸೆ' ಮೊದಲಾದ ಕವಿತೆಗಳು ಮಗುವಿನ ಮನೋಧರ್ಮದ ಸರಿಯಾದ ತಿಳುವಳಿಕೆಯಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿ ಪುಟ್ಟನನ್ನು ಸಮಕಾಲೀನ ಜೀವನದೊಂದಿಗೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಬೆರೆಯುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಈ ಕೆಳಗಿನ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದು.

ಹಾಲು, ವರ್ತಮಾನ
ಪತ್ರದವನ ಧ್ಯಾನ,
ಬಂತು ನಲ್ಲಿ ನೀರು
ಕೊಡಕೆ ತುಂಬೊ ಸೂರು,
ಗುಡಿಯಲಿಂದ ನೋಡು,
ಸುಬ್ಬಲಕ್ಷ್ಮೀ ಹಾಡು ('ಬೆಳಗು')

ಗುರುರಾಜ ಬೆಣಕಲ್, ಶಿಶು ಸಂಪದ ಪ್ರಕಾಶನ, ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ-೨೩

ಈ ವಯಸ್ಸಿನ ಮಕ್ಕಳ ತವಾಷೆಯೂ ವಿಷ್ಟುಮುದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಜಾಣತನವನ್ನೂ, ಜಿಜ್ಞಾಸೆಯನ್ನೂ ಹೇಗೆ ಒಟ್ಟಿಗೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು 'ಜಾಣ ಪುಟ್ಟ' ಕವಿತೆ ಸುಂದರವಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಅದರ ಮೊದಲ ನುಡಿ ಹೀಗಿದೆ :

ಬಸ್‌ಗೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲೇನೇಳ್ತಾರೆ
ಅಂತಾ ಕೇಳ್ದ ಪುಟ್ಟು
ಉತ್ತಾರಾ ತಿಳಿದೆ ನೆಟ್ಟಗಾಗೋಯ್ತು
ಕನ್ನಡ ಮೇಷ್ಟ್ರ ಜುಟ್ಟು.

ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿಯ ಅಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಮಗು ತೋರಿಸುವ ಸಹಜ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಅದನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಲು ಸದ್ದಿಲ್ಲದೇ ಪ್ರೇರೇಪಿಸುತ್ತದೆ.

ಅಮ್ಮಾ ಅಮ್ಮಾ ಬೋರನ ಮಗ ಅ-
ಭೀಮನ ಕರೆಯಮ್ಮಾ.
ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲಿ ನನ್ನೊಟ್ಟಿಗೆ ಅವ-
ಗನ್ನವ ನೀಡಮ್ಮಾ.

* * * *

ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗದೆ ಮಳೆ ಬಿಸಿಲೆನ್ನದೆ
ದುಡಿಯುವನಲ್ಲಮ್ಮಾ
ನನ್ನದು ಹೀಗೆ ಅವನದು ಹಾಗೆ
ಈ ತೆರನೇಕಮ್ಮಾ ?

('ಪುಟ್ಟನ ಆಸೆ')

ಅಜ್ಜೀ ಅಜ್ಜೀ ಕಥೆ ಹೇಳು
ಕಥೆಗಿರಬೇಕು ಹೊಸ ತಿರುಳು

ಇದು 'ಅನ್ನ-ಜೇನು' ಸಂಗ್ರಹದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ. ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಘಟನೆಗಳನ್ನಾಧರಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಸನ್ನಿವೇಶ ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಅದರಿಂದ ಒಂದು ಹೊಸ ಭಾವವನ್ನೋ ವಿಚಾರವನ್ನೊ, ನೀತಿಯನ್ನೋ ಸೂಚಿಸಿ ಮಕ್ಕಳ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಮುದಗೊಳಿಸುವದು ಇಲ್ಲಿನ ಕಥನ ರೂಪದ ಕವನಗಳ ಉದ್ದೇಶ. ಹಸನಾದ ಮಾತಿನಿಂದ, ಛಂದಸ್ಸಿನಿಂದ ವೈವಿಧ್ಯದಿಂದ, ರೀತಿಯ ಹೊಸತನದಿಂದ, ಹಾಸ್ಯದಿಂದ, ನಾಟಕೀಯ ಗುಣದಿಂದ ಕವಿ ಅದನ್ನು ಈಡೇರಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ.

"ಅನ್ನ-ಜೇನು', 'ಶಿವನಿಗೆ ಎಡೆ', 'ಹೂತಷೊನ್ನು' ಮೊದಲಾದ ಕವಿತೆಗಳು ನೀರಸವಾದ ನೀತಿ ಬೋಧೆಯಾಗದೆ ದೃಷ್ಟಾಂತ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅದು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಈ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ :

ದುಡಿದ ಹಸಿವಿನಿಂದಲಿ
ಅನ್ನ ಬಾಯಿಗಿಡುತಿರೆ,
ಜೇನಿನಂಥ ರುಚಿಯನು
ಅನ್ನದೊಳಗೆ ಕಂಡಿರೆ

('ಅನ್ನ-ಜೇನು')

* * * *

ತಂದೆಯಿತ್ತ ಮಗನ ಕೈಗೆ
ಹಲವು ಹಣ್ಣನು,
ಶಿವನ ಗುಡಿಗೆ ಕೊಡಲು ತಿಳಿಸೆ
ಹೊರಟ ಚಿಣ್ಣನು.
ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹಸಿದ ಹುಡುಗ-
ನನ್ನು ಕಂಡನು,
ಮನಸು ಕರಗಿ ಹಣ್ಣನಿತ್ತು
ತಿರುಗಿ ಬಂದನು. ('ಶಿವನಿಗೆ ಎಡೆ')

'ಪುಕ್ಕಲು'. 'ಗುಬ್ಬೀಪಾರ'. 'ಪೆದ್ದ ಸಿದ್ದ' ಕವನಗಳು ಹಾಸ್ಯದ ಚಟಾಕಿಯುಂತಿದ್ದರೆ 'ಮಂಗನ ಮದುವೆ'ಯಲ್ಲಿ ವಧು ಪರೀಕ್ಷೆ ವರ ಪರೀಕ್ಷೆಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮವ್ಯಂಗ್ಯ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. 'ಪಕ್ಷಿ ಪರಿಸರ' ಪಟ್ಟಣವಲ್ಲಿಯ ಪರಿಸರ ಮಾಲಿನ್ಯದ ಅರಿವನ್ನು ಮೂಡಿಸಲು ಪ್ರವಾಸದ ತಂತ್ರವನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. 'ಕ್ರೀಡಾ ಮಂತ್ರಿ ಮಂಗಣ್ಣ'ದಲ್ಲಿ ಜೋಕೊಂದು ಸೊಗಸಾದ ರಾಜಕೀಯ ವಿಡಂಬನೆಯಾಗಿ ಮೂಡಿದೆ. 'ಕಪಟ ನಾಟಕ' ಇದೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವ ಇನ್ನೊಂದು ಕವಿತೆ. ಕರುಣರಸದಿಂದ ಮಕ್ಕಳ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕರಗಿಸಬಲ್ಲ 'ಗುಬ್ಬೀ ಮರಿ' ದಯವೇ ಧರ್ಮದ ಮೂಲವೆಂಬುದನ್ನು ಸದ್ದುಗದ್ದಲವಿಲ್ಲದೆ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಕವಿತೆಗಳು ಇಡಿಯಾಗಿಯೆ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಖುಷಿ ಕೊಡಬಲ್ಲವು. ಹಾಗೆಯೇ ತಿಳಿವನ್ನು ನೀಡಬಲ್ಲವು. ಎಳೆಯರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಬಲ್ಲವು.

ಪಕ್ಷಿ ಪ್ರಾಣಿ ರೂಪಕಗಳನ್ನು ಈ ಕವಿ ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿರುವಂತೆಯೇ ಹಾಸ್ಯ ಹಾಗೂ ಕರುಣರಸದ ಮೂಲಕ ಮಕ್ಕಳ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಬಹುಬೇಗ ಗೆಲ್ಲಬಲ್ಲವರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಶ್ರೀ ಗುರುರಾಜ ಬೆಣಕಲ್ ತಮ್ಮ ಮೂರು ಸಂಕಲನಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಮೆಟ್ಟಿಲೇರುತ್ತ. ಪ್ರಗತಿಪರ ಮನೋಧರ್ಮದಿಂದ ಮಕ್ಕಳ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಕ್ಷಿತಿಜವೊಂದನ್ನು ಕಾಣಿಸುವ ಭರವಸೆ ಮೂಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಯಶಸ್ಸು ಅವರದಾಗಲಿ ಎಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಹಂತದಲ್ಲಿಯೆ ಕನ್ನಡದ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಲು ಇಂಥ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಮಕ್ಕಳ ಕೈಯ್ಯಲ್ಲಿರಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು ನಮ್ಮ ಶಿಕ್ಷಣ ಇಲಾಖೆ ಬೇಗ ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವದೆಂದು ಆಶಿಸುತ್ತೇನೆ.

(೧೯೯೩)

೬೦

ಪ್ರೇಮದ ಕನಸುಗಳು

ಕತೆಗಾರರಾಗಿ ಈಗಾಗಲೇ ಹೆಸರು ಮಾಡಿರುವ ಶ್ರೀ ರೋಹಿದಾಸ ನಾಯಕ ಅವರು. 'ಪ್ರೇಮದ ಕನಸುಗಳು' ಮೂಲಕ ಇದೀಗ ಕಾವ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಂಗ್ರಹ ಓದುಗರಿಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿಯೇ ಮುಟ್ಟುವಂತಿದ್ದರೂ ಅವರ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಂತೆ ಮುನ್ನುಡಿ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಈ ಎರಡು ಮಾತು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಅಬಕಾರಿ ಇಲಾಖೆಯಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿರುವ ರೋಹಿದಾಸರಿಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಿಯವಾದ ಹವ್ಯಾಸವಾಗಿರುವುದು ಮೆಚ್ಚತಕ್ಕ ಸಂಗತಿ.

ಯೌವನಕ್ಕೆ ಸಹಜವಾದ ಪ್ರೇಮಾಭಿಲಾಷೆ. ಪ್ರೀತಿಗೆ ಪಾತ್ರರಾದವರ ಬಗೆಗಿನ ಸವಿಗನಸುಗಳು. ಆಸೆ-ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳು. ಜೊತೆಗೂಡಿದ ನೆನಪುಗಳು. ಒಲವಿನ ವರ್ಣನೆಗಳು ಹೀಗೆ ಹಲವು ಬಗೆಯ ಕೋಮಲ ಭಾವನೆಗಳು ಇಲ್ಲಿಯ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಚೆಲ್ಲುವರಿದಿವೆ.

ನಿನ್ನ ಪ್ರೇಮವನು
ಬೇಸಿಗೆಯ ಮಳೆಬಿಸಿಲಿಗೆ ಹೋಲಿಸಲೇ
ಅಥವಾ
ಮೊದಲ ಮಳೆಯ ಗಂಧಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಲೇ

ಎಂದು ಪ್ರೇಮದ ಮಧುರವಾದ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ನಿಸರ್ಗದ ಚೇತೋಹಾರಿಯಾದ ವಾತಾವರಣದೊಡನೆ ಚಿತ್ರಿಸಿದಂತೆಯೇ

ಪ್ರೇಮ ಉಕ್ಕುವುದುಂಟು
ಬಿಕ್ಕುವುದುಂಟು
ಬಂಡೆಗಪ್ಪಳಿಸಿ
ಹನಿಯೊಡೆಯುವುದುಂಟು

ಎಂದು ಅದರ ಕಟು ಅನುಭವವನ್ನು ತೆರೆದಿಡಲು ಇಲ್ಲಿ ಮರೆತಿಲ್ಲ. 'ಕನಸಲೋಕದ ರಾಣಿ'ಯೊಡನೆ ಭಾವದೋಣಿಯಲ್ಲಿ ತೇಲುವ ಹದಿಹರಯದ ಹೃದಯದ ಮಿಡಿತದೊಂದಿಗೆ ಒಂದು ಎಚ್ಚರವನ್ನು ಈ ಕಾವ್ಯದ ನಾಯಕ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ.

ರೋಹಿದಾಸ ನಾಯಕ. ಅಲ್ಲಮ ಪ್ರಕಾಶನ. ಬನಶಂಕರಿ ಮೊದಲ ಹಂತ. ಬೆಂಗಳೂರು-೫೦

ಬಗೆಬಾನಿನೆತ್ತರಕೆ
ಭುವಿ ಬಿಟ್ಟು ನೆಗೆವುದಕೆ
ಆತುರವು ಸಲ್ಲ

ಎಷ್ಟೋ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ನೆನಪಿನ ಬುತ್ತಿಯನ್ನು ಸವಿಯುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರೇಮಿಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಸುಖ ಪಡುವುದುಂಟು. ಇಲ್ಲಿಯ ಹಲವಾರು ಪದ್ಯಗಳಿಗೆ ಅಂಥ ನೆನಪೇ ಸ್ಥಾಯಿಯಾಗಿದೆ. 'ಹೃದಯ ಗಹ್ವರದಲ್ಲಿ ನೆನಪೊಂದು ಮಿಣುಕುತಿದೆ' ಎಂಬ ರೂಪಕದಲ್ಲಿ ಕವಿ ಅದಕ್ಕೆ ಸುಂದರವಾದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ.

ಕಳೆದ ಆ ಕ್ಷಣಗಳು ಬರಲಾರವು
ನೆನಪುಗಳು ಆ ಭಾರ ಹೊರಲಾರವು

ಎಂದೂ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಅನಿಸಿದರೆ ಅಶ್ಚರ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಕಂಡ, ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಈ ರೂಪವೇ ಈಗ "ನೆನಪಾಗಿ ನಿಂತಿದೆ" ಒಳ್ಳೇ ದಿನ ಬರಬಹುದು. ಆದರೆ ಪ್ರೀತಿಸಿದ ದಿನಗಳು ಮರುಕಳಿಸಲಾರವೆಂಬುದೇ 'ಕೊರಗು'. 'ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಕಾಲ' ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಭಾವ ಹೃದಯಸ್ಪರ್ಶಿಯಾಗಿ ಮೂಡಿದೆ. 'ಮರೆಯಾದ ಕನಸು'. 'ಚಿತ್ತಾರ' ಮೊದಲಾದ ಕವನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇದೇ ಭಾವ ಮರುಕಳಿಸಿದೆ. ನಿಸರ್ಗದ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಅಂಥ ಭಾವನೆಗೆ ಹೊಸಬಣ್ಣ ನೀಡಿರುವುದುಂಟು. 'ಮಳೆಬಿದ್ದು ಹಸಿರಾದ ಹುಲ್ಲು ಬಯಲಿನಲಿ ಪುಟಿದೆದ್ದ ಬಿಳಿಯ ಹೂವು' ಮಲ್ಲಿಗೆ. ಜಾಜಿ. ಸಂಪಿಗೆಗಳ ಪರಿಮಳವನ್ನು ಹೊಂದಿರದಿದ್ದರೂ ಮುಗ್ಧ ಮಗುವಿನ ಹಾಗೆ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸಬಲ್ಲದು.

'ಮೂರು ಸಂಜೆಯ ಹೊತ್ತು
ರಾಗರತಿಯನೆ ಹೊತ್ತು
ಪ್ರೇಮಿಗಳ ತಲೆ ಸುತ್ತು
ನಗುವ ನೀನು
ನೆನಪೊಂದು ಮರುಕಳಿಸಿ
ಹೃದಯವದು ತಳಮಳಿಸಿ
ಕಳೆದ ಕನಸಿನ ಕಥೆಯ
ಬರೆವೆಯೇನು ?

'ಪ್ರೇಮವೊಂದು ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಪ್ರೇಮವೊಂದು ಶಕ್ತಿ' ಎಂಬುದನ್ನು ವಿಧವಿಧವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸುವುದೇ ಈ ಕವನಗಳ ಬಹುಮಟ್ಟಿನ ಆಶಯ.

ಓ ಪ್ರೇಮಗಂಗೆಯೇ
ಹೃದಯಾಂತರಾಳದಲಿ
ಉಗಮಿಸಿದ ಮೂರ್ತಿ ನೀನು

ನಿನಗೆ ಜೀವವ ತುಂಬಿ
ಹೃದಯ ದೇಗುಲದಲ್ಲಿ
ಪೂಜಿಸುವ ಪೂಜಾರಿ ನಾನು

ಈ 'ಪೂಜಾರಿ' ಪ್ರೇಮಮೂರ್ತಿಗೆ ಅಲಂಕರಿಸಿದ ಹೂಗಳಂತೆ ಇಲ್ಲಿಯ ಕವನಗಳು ಕಳೆಗೊಂಡಿವೆ. ಬೇರೆ ಕವಿಗಳ ಛಾಯೆ ಇಲ್ಲಿ ಬೀಳದಿರುವುದು ಇವುಗಳ ಇನ್ನೊಂದು ಗುಣವಾಗಿದೆ.

ಇದೊಂದು ಪರಿಚಯವೇ ಹೊರತು ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಇಲ್ಲಿಯ ಭಾಷೆ ಇನ್ನೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಹದಗೊಳ್ಳಬೇಕಿದೆ. ಲಯವನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯಪೂರ್ವಕ ಸಾಧಿಸಬೇಕಿದೆ. ಬಂಧದಲ್ಲಿಯ ಶೈಥಿಲ್ಯವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ ಕವನ ಕಡೆದ ಬುಗುರಿಯಂತೆ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆ. ಉತ್ಸಾಹ. ವಿಷಯ ಈ ಎರಡನ್ನೂ ಪಡೆದಿರುವ ಈ ಕವಿ ಅದನ್ನು ಸಾಧಿಸುವಂತಾಗಲಿ ಎಂದು ಹಾರೈಸಿ ಶುಭ ಕೋರುತ್ತೇನೆ.

(೧೯೯೪)

೬೧

ನನ್ನ ಮಾದರಿ

ರಾಜ್ಯ ರಸ್ತೆ ಸಾರಿಗೆ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿರುವ ಶ್ರೀ ಎಲ್ಲಪ್ಪ ಕೆಕೆಪುರ ಅವರನ್ನು ಕಳೆದ ನಾಲ್ಕೈದು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಬಲ್ಲೆ. ಕಾರ್ಯದಕ್ಷತೆ ಹಾಗೂ ವಿಶ್ವಾಸಪೂರ್ಣ ನಡವಳಿಕೆಯಿಂದ ಅವರು ಜನರ ಮೆಚ್ಚುಗೆ ಪಡೆದಿರುವರಲ್ಲದೆ ಕವಿಯಾಗಿ. ಲೇಖಕರಾಗಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಕವನ ಸಂಕಲನ "ನನ್ನ ಮಾದರಿ"ಗೆ ಅವರ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಂತೆ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಎರಡು ಮಾತು ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಈ ಸಂಕಲನಕ್ಕೆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿ ಅವರ ಈ ಮೊದಲಿನ ಎರಡು ಸಂಗ್ರಹಗಳನ್ನು ('ಕೆಂಪು ಬಸ್ಸಿನ ಕಪ್ಪು ಕವಿತೆಗಳು'. 'ನಾ ನಗುತ್ತೇನೆ') ಅವಲೋಕಿಸಿದಾಗ ಕಾವ್ಯವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಾಗಲಿ. ರೀತಿಯಲ್ಲಾಗಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಬದಲಾವಣೆಯೇನೂ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ದಲಿತರ. ಶೋಷಿತರ. ಶ್ರಮಜೀವಿಗಳ ಬಾಳಿನ ಬವಣೆಯನ್ನು ಸ್ವಂತದ್ದಾಗಿ. ತೀರ ಹತ್ತಿರದಿಂದ ನೇರವಾಗಿ ಅವರು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡು ಪ್ರೇಮಗೀತೆಗಳಿದ್ದರೂ ಅವರ ಕಾವ್ಯಧೋರಣೆ ಒಟ್ಟಾರೆ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ದಲಿತ ಜನಾಂಗದ ಪರವಾಗಿದ್ದು ವಾಸ್ತವತೆಗೆ ಕನ್ನಡಿ ಹಿಡಿಯುವಂತಿದೆ.

ನಾನೊಬ್ಬ ದಲಿತ ಕವಿ
ನನ್ನ ಕಣ್ಣೀರಿನ ಕಥೆ-ವ್ಯಥೆ ಮಡುಗಟ್ಟಿ
ಆವೇಶ. ಉದ್ವೇಗ. ರಾಮಾರಂಪ ಕೀಲು ಕೀಲಿನಲ್ಲಿ

('ನನ್ನೊಳಗಿನ ಕವಿತೆಗಳು')

ಎಂದು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಕವಿ ಈ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಕೆಲ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಆ ಆವೇಶ ಉದ್ವೇಗಗಳಿಗೆ ಕಡಿವಾಣ ಹಾಕಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತ ನೈಜಾನುಭವಕ್ಕೆ ಒಳದನಿಯಾಗುತ್ತ ಆರ್ದ್ರವಾಗಿ ನುಡಿಯುತ್ತಿರುವುದು ಒಂದು ಅಪೇಕ್ಷಣೀಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ 'ಈ ನನ್ನ ಕವನ'–

ಧನಿಕರ ಕೋಪಕ್ಕೆ
ಶ್ರಮಿಕರ ತಾಪಕ್ಕೆ
ರಕ್ತದ ಹಸಿ ಹಸಿ ತೊಟ್ಟಿಕ್ಕಿ

ಎಲ್ಲಪ್ಪ ಕೆಕೆಪುರ. ಶ್ರೀ ಪ್ರಕಾಶನ. ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ

ನಿಬ್ಬೆರಗು ಸೂಸಿ
ನೊಂದವರ ಕಣ್ಣಾಲಿಯಾಗುತ್ತದೆ.
....
....
ಕನವರಿಸುತ್ತದೆ
ಎಂದೂ ಕಾಣದ ಪ್ರೀತಿಗೆ.

ಆದರೂ ತನ್ನ ಮೂಲಗುಣವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡದೆ.

ನೆತ್ತಿ ಸೂರ್ಯನಾಗಿ
ಕತ್ತಿ ಅಲಗಿನಂತೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತದೆ.

ತನ್ನ ಜನರ ಬಗ್ಗೆ ಅಪಾರ ಕಳಕಳಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಕವಿ. ಗೋಳಿನ ಸಾಗರದೊಳಗೆ ಹೂವಾಗಿ ಅರಳಿ. ಹದವಾದ ನೆಲದೊಳಗೆ ತಲೆಯೆತ್ತಿ ನಿಂತು. 'ನಾವು ಮನುಷ್ಯರು' ಎಂದು ಒಮ್ಮೆ ಕೂಗಿ ಬಿಡಿ ಎಂದು ಅವರಲ್ಲಿ ಧೈರ್ಯವನ್ನೂ ಜೀವನೋತ್ಸಾಹವನ್ನೂ ತುಂಬಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಎಲ್ಲೋ ಒಬ್ಬಿಬ್ಬರು ಮುಂದೆ ಬಂದರೆ ಸಾಲದು. ಇಡೀ ದಲಿತ ಜನಾಂಗ ಮೈಕೊಡವಿ ಮೇಲೆದ್ದು ಆತ್ಮವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬುದು ಕವಿಯ ಬಯಕೆ: ಅದು ಹುಸಿಗೊಂಡಾಗ ವಿಷಾದ ಪಡುತ್ತಾನೆ:

ಇನ್ನೂ ಮೇಲೇಳಲಾರದ ದಲಿತರು ಬರಿ ಒಣ ಬೊಬ್ಬೆಯಿಟ್ಟು
ಠೀಕು ಠಾಕಿನಲಿ ಗಡ್ಡ ಮೀಸೆ. ಉದ್ಧಾರವಾಗಿದ್ದೇವೆಂದು ಹಿಗ್ಗಿ
ಅಂಡಲೆಯುವದ ಕಂಡು —ನಾ ನಗುತ್ತೇನೆ.
....
....
ಊರ ಹೊರಗೆ ತಿಪ್ಪೆಗುಂಡಿಗಳಲ್ಲಿ
ರಾಷ್ಟ್ರದ ಹೊಲಗೇರಿಗಳು ಕೊಳೆಯುತ್ತಿರುವುದ ಕಂಡು
ನಾಳಿನ ಹೊಂಗನಸಿಗೆ ಬಾಯಿ ಬಾಯಿ ಬಿಟ್ಟು ನಾ ನಗುತ್ತೇನೆ

('ನಾ ನಗುತ್ತೇನೆ')

ಜನತೆಯನ್ನು ಶೋಷಿಸಿ. ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕಿನಿಂದ ಸ್ವರ್ಗಸುಖವುಣ್ಣುತ್ತ ಬಂದ 'ಪರಂಪರೆ'ಗೆ ದಲಿತ ಕಹಳೆ ನಿಗುರಿ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯ ಕೂಗು ಮೊಳಗಿಸಬೇಕೆಂದು 'ಅಂತರ್ಯ' ಪದ್ಯ ಮಿಡಿಯುತ್ತದೆ. 'ಇಂಥ ಬದುಕು ನಮ್ಮದು'—

ದೇವರು ದಿಂಡರಿಗೆ ಹರಕೆ ಹೊತ್ತು
ಅವರಿವರ ಮನೆ ಸಾಕ್ರಿ ಬೊಗಳುವದು
ಇನ್ನಾದರೂ ಬೇಡವೋ

ಎಂದು ಮೂಢ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ. ದೈನ್ಯವನ್ನು ಕೈಬಿಡಲು ಆರ್ತವಾಗಿ ಮೊರೆಯುತ್ತದೆ.

ಎಡವಿಬಿದ್ದು. ನಡ ಕಳೆಕೊಂಡ ಬಡವರ ಒಡಲಲ್ಲಿ ಕೆರಳಿದ ಆಶೆ. ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳು ಚಿಗುರೊಡೆಯಲು ತವಕಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ ಕವಿ. ಅವರು 'ನರಕ ಯಾತನೆಯ ನಗಾರಿ ಬಾರಿಸುತ್ತಿ'ದ್ದರೂ ದವಲತ್ತಿನ ಧನಿಕರ ಕಾಲ್ಮುಂದೆ ಅದು 'ಸರಿಗಮ ಸಲ್ಲಾಪದ ಸಂಗೀತ'ವೆನಿಸಿದಾಗ–

ಜಡ ಭಾರತವಿದು
ಕೂತಿದೆ ಕೂತಲ್ಲೇ ತಾಂಬೂಲ ಜಗಿಯುತ್ತಾ
ಚಕ್ಕಂದವಾಡುತ್ತಾ

ಎಂಬ ಕ್ರೂರ ವ್ಯಂಗ್ಯ ದೇಶದ ಸದ್ಯದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಜಾಲಾಡಿಸುತ್ತದೆ. ಛತ್ರಿ. ಚಾಮರ. ಭಜನೆ. ಭಜಂತ್ರಿಯ ಸಾಲು ಮೆರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಬಾರಿಸುವ ಹರೆ. ತಮಟೆ. ಡೊಳ್ಳು. ಬಡವರ ಚರ್ಮ ಸುಲಿದು ಮಾಡಿದ್ದೆಂಬ ಧ್ವನಿ "ಎಚ್ಚರಿಕೆಯ ಗಂಟೆ" ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ತನ್ನ ಜೀವನವನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ತನ್ನ ದಾರಿಯ ತಗ್ಗು-ದಿನ್ನೆಗಳನ್ನು. ಎಡರು-ತೊಡರುಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ಬಂದ ಕವಿಗೆ "ನನ್ನಂಥ ಸುಖಿ. ಇನ್ನಿಂಥ ದುಃಖಿ' ಬೇರೆಲ್ಲೂ ಕಾಣದೆಂದು ಅನಿಸುತ್ತದೆ. 'ಹುಟ್ಟಿನಲಿ ಮಹಾಶೂದ್ರನಾಗಿ ಕಲಿಕೆಯಲಿ ಅತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಿ' ದೈನ್ಯವನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿ ಸ್ವಾಭಿಮಾನದಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡದ್ದಕ್ಕೆ

ಇದ್ದವರ ಬಾಲ ಬಡಿಯದೆ
ಇಲ್ಲದವರ ಕಾಲು ತುಳಿಯದೆ
ನನ್ನ ಮಾದರಿ ರಾಜಮಾರ್ಗವಾಗಿ

ಪರಿಣಮಿಸಿದ್ದನ್ನು ನೆನೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಜನಕ್ಕೂ ಅದು ಮಾದರಿಯಾಗಲೆಂಬ ಸೂಚನೆಯೂ ಅಲ್ಲಿರುವಂತಿದೆ. ಅಂತೆಯೇ ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಂಕಲನದ ಶೀರ್ಷಿಕೆ "ನನ್ನ ಮಾದರಿ" ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ಕವಿತೆ ೧. ೨. ೩. ೪. ೫. ೬. ೭. ೮. ೯. ೧೨. ೧೩. ೧೪. ೧೯. ೨೨. ೨೩. ೨೫. ೪೦ ಮತ್ತು ಐದಾರು ಹನಿಗವಿತೆಗಳು ಅರ್ಥಗಂಭೀರವಾಗಿವೆ.

ಕಾವ್ಯದ ಕಸಬುದಾರಿಕೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈ ಕವಿ ಕಾಳಜಿವಹಿಸಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಯಮವನ್ನು, ಸೂಚ್ಯತೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುತ್ತ ಕವಿತೆಯ ರೂಪಾಂಶದ ಕಡೆಗೂ ಗಮನವೀಯಬೇಕಾಗಿದೆ. ಪದ್ಯದ ತಿರುಳಿಗೆ ತಕ್ಕ ಆಕಾರ ದೊರಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ ಭಾವಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಸಾಣೆ ಒಡಿಯದಿದ್ದರೆ ಕವಿತೆಯ ಆಶಯ ಸಫಲಗೊಳ್ಳದೆ ಹೋಗಬಹುದು. ಬರೆದದ್ದನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಅರೆಕೊರೆಗಳನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸುತ್ತ ಕಾವ್ಯ ಗುಣಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆಬಾರದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಂಡರೆ ಶ್ರೀ ಎಲ್ಲಪ್ಪ ಅವರ "ನನ್ನ ಮಾದರಿ" ಸಾರ್ಥಕವಾಗಿ ಮುಂದುವರಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ.

(೧೯೯೫)

೬೨

ನನ್ನೊಳಗಿನ ಕವಿತೆ

ಹಳ್ಳಿಯ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನೆತನವೊಂದರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ವಿದ್ಯಾ ಕುಂದರಗಿ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದಿರದಿದ್ದರೂ ಪಿ.ಯು.ಸಿ. ಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗಲೆ ಕಾವ್ಯದ ಕಡೆಗೆ ಅವರ ಮನಸ್ಸು ಹರಿಯಿತು. ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ಧಾರವಾಡಕ್ಕೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಒಳಗೇ ಹುದುಗಿದ್ದ ಕಾವ್ಯರಚನೆಯ ತುಡಿತಕ್ಕೆ ಮೂರ್ತಸ್ವರೂಪ ಬರತೊಡಗಿದ್ದನ್ನು ಅವರು ನೆನೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಕಳೆದ ಐದಾರು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಬರೆದ ಹಾಗೂ ಆಗಾಗ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಂತೆ ಪ್ರಥಮ ಸಂಗ್ರಹ ಇದೀಗ ಪ್ರಕಟಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವರ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಂತೆ ಮುನ್ನುಡಿಯಾಗಿ ಎರಡು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಈ ಸಂಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಅವರು ಕೊಟ್ಟಿರುವ "ನನ್ನೊಳಗಿನ ಕವಿತೆ" ಎಂಬ ಹೆಸರು ಹಲವಾರು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ಕವಿತೆ ಏನೆಂದರೂ ಅದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕವಿಯ ಅಂತರಂಗಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟದ್ದು. ಹೊರಜಗತ್ತಿನ ಆಗು-ಹೋಗುಗಳಿಗೆ ಕವಿಯ ಮನಸ್ಸು ತೆರೆದುಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಅವನ(ಳ) ಅಂತರಂಗಕ್ಕೆ ತಟ್ಟುವ ಸಂಗತಿಗಳು ಕೆಲವು ಮಾತ್ರ. ಮೇಲು ಮೇಲಿನ ಅನಿಸಿಕೆಗಳು. ಅನುಮಾನಗಳು. ಅಹವಾಲುಗಳು ಎಷ್ಟೇ ಪ್ರಬಲವಾಗಿದ್ದರೂ ಅವನ ಹೃದಯವನ್ನು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಕಲಕಿದಾಗ ಹೊಮ್ಮುವ ಭಾವನೆಗಳು. ಒಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕನಸಿದ ವಿಚಾರಗಳು. ಸ್ವಾನುಭವದೊಡನೆ ಸೇರಿಸಿ. ಪರಸ್ಪರ ಮೇಳೈಸಿ ಕವಿತೆಯನ್ನು ದಡಮುಟ್ಟಿಸಬಲ್ಲವು. ಆ ಮುಹೂರ್ತಕ್ಕಾಗಿ ಕಾಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅದು ಒಂದು ರೀತಿ. ಆದರೆ ಇಂದಿನ ಜೀವನ ಎಷ್ಟೊಂದು ಆತಂಕಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆಯೆಂದರೆ. ಬದುಕಿನ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ. ಗಡಿಬಿಡಿಯಲ್ಲಿ. ಹಲಬಗೆಯ ಒತ್ತಡಗಳಲ್ಲಿ ಕವಿತೆ ಕಳೆದುಹೋಗುವ ಇಲ್ಲವೆ ಬತ್ತಿಹೋಗುವ ಪ್ರಸಂಗಗಳೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿವೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ಮಹಿಳೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಆತಂಕಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. "ನನ್ನೊಳಗಿನ ಕವಿತೆ" ಅದನ್ನು ಜೀವಂತವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತದೆ.

ವಿದ್ಯಾ ಕುಂದರಗಿ, ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕಾ, ನವನಗರ, ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ

ಆಧುನಿಕ ಜೀವನದ ಸಂಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ತುಟಿಕಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವ ಕೆಳ ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ಹೆಣ್ಣಿನ ಅಸಹಾಯಕತೆ. ನೋವು ಇಲ್ಲಿಯ ಕವಿತೆಗಳ ಸ್ಥಾಯೀಭಾವವಾಗಿದೆ. ಆ ನೋವು ನೇರವಾದ ನಿಷ್ಠುರ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಪಡೆದಿರುವುದು ಇಲ್ಲಿಯ ಹಲವು ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ಗುಣವಾಗಿದೆ.

"ಆಗುಂದರ ಹ್ಯಾಂಗ ಆಗಲಿ" ಕವಿತೆ ವರದಕ್ಷಿಣೆ ಬೇಡುವವರ ಮುಖಕ್ಕೆ ನೇರವಾಗಿ ತಿವಿಯುತ್ತದೆ :

ಸಂತ್ಯಾಗ ದನಕರಾ
ಮಾರಿದ್ಹಾಂಗ ಸರಸರಾ
ಹೇಳತೀರಿ ನಿಮ್ ನಿಮ್ಮ ರೇಟಿನ ರಾಶಿ
ಮತ್ಯಾಕೋ ನಿನಗ ಗಂಡಸನ್ನೊ ಮೀಸಿ ?

'ಅಜ್ಜ ನೆಟ್ಟ ಆಲದ ಮರಕ್ಕೆ ಜೋತು ಬೀಳು' ಎಂದು ಬೊಬ್ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ಜೋತು ಬಿದ್ದ ಬಿಳಲುಗಳಂತಾಗಿರುವ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು 'ಅಸಹಾಯಕ ಸ್ತ್ರೀಯರು' ಪದ್ಯ ಚಿತ್ರಿಸಿದರೆ, ಮನುಷ್ಯ ಸಂಬಂಧಗಳು ತಣ್ಣಗೆ ಶಿಥಿಲಗೊಂಡಿರುವುದನ್ನು 'ಎತ್ತ ಹೊರಳಿದತ್ತ ಟರ್.... ಎನ್ನುತ್ತವೆ ಸಂಬಂಧಗಳು' –'ಹೊರಳಿದಲ್ಲೊಂದು ಹರಕು' ಕವಿತೆ ಹರಕು ಹಾಸಿಗೆಯ ಸಂಕೇತದ ಮೂಲಕ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತದೆ- ಅದು ಹರಕನ್ನು ಜೋಡಿಸಲಾರದ. ಕೂಡಿಸಿ ಹೊಲಿಯಲಾರದ. ಹೊಸದನ್ನು ಕೊಳ್ಳಲಾರದ ಶೋಚನೀಯ ಅವಸ್ಥೆ :

'ಸಂಬಂಧಗಳ ಸರಳುಗಳ ಹಿಂದೆ
ನಾನಾರಿಗೂ ಅರ್ಥವಾಗದವಳು'.

'ನಾವು-ನೀವು-ಅವರು' ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಅದು ಭಾರತೀಯ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನೇ ಆವರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇವರು–

ಮಾನಗಳ ಮಾರಿ
ಅಭಿಮಾನಗಳ ತೂರಿ
ಅವಮಾನಗಳ ಹೊದ್ದು
ಚಿಂತೆಗೆ ತಲೆಕೊಟ್ಟು
ಬದುಕಗೊಂಡವರು.

ಹೆಣ್ಣಿನ ಬದುಕಿನ ಬವಣೆಯನ್ನು ಯುವ ಮುಜುಗರವಿಲ್ಲದೆ ಚಿತ್ರಿಸಿರುವ ಇಲ್ಲಿಯ ಪದ್ಯಗಳು ಸ್ತ್ರೀಸಂವೇದನೆಯಲ್ಲಿ ಅದ್ದಿ ತೆಗೆದಂತಿವೆ. ಈ ಕಾವ್ಯದ ನಾಯಕಿಗೆ ಯೌವನವೆಂದರೆ 'ಹರಿದ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಜಾರಿದ ಹರ್ಷ'. ತನ್ನ ಹುಟ್ಟುಹಬ್ಬದಂದು ಈಕೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ :

ಚಿಂತೆಗಳ ಗದ್ದಲ-ಗುದ್ದಾಟದಲಿ
ಹೊರಟಿದ್ದೇನೆ ಗೆಳತಿ
ಹೊಸದಾದ ಒಂದು ಕನಸು ಕೊಳ್ಳಲು
ಏಕೆಂದರೆ ಇಂದು ಹುಟ್ಟಿದ ಹಬ್ಬ
(ತೊಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು ಬೇಕಲ್ಲ
ಮತ್ತೆ ಬರಬಹುದಾದ ಈ ದಿನದವರೆಗೆ)

ಇಲ್ಲಿಯ ವ್ಯಂಗ್ಯ ಭಾವುಕತೆಗೆ ಎಡೆಗೊಡದೆ ವಾಸ್ತವತೆಯ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಸುತ್ತದೆ. 'ಬಡವರ ಬದುಕಿನ ಸೀಮೆಯ ಒಳಗೆ' ಪದ್ಯವೂ ಬಡತನದ ವಿವರಗಳನ್ನು ಜೀವಂತವಾಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಡುತ್ತದೆ. 'ಸಂದಿಗ್ಧ' ಇಂಥ ಬದುಕಿನ ಇತಿಮಿತಿಯನ್ನೂ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ : 'ಬದುಕಿನ ನಶಿಸಿದ ದಾರ.... ಜಗ್ಗಿ. ಕಟ್ಟಹೋದರೆ ಫಟ್ಟನೆ ಹರಿಯುತ್ತದೆ'.

ಪ್ರೇಮದ ಬಗೆಗೂ ಇದೇ ಹಾಡು. 'ಜಾತಿಯ ದಂಡೆಗುಂಟ ಹರಿದಾಗ' ಅದು ಹೊಳೆಯಾಗದೆ ಉಪ್ಪುನೀರಿನ ಸಾಗರವಾಗುತ್ತದೆ. 'ಪ್ರೇಮದ ಒಂದು ಗುಟುಕು ದಾಹ'ವನ್ನು ಅದು ತೀರಿಸಲಾರದು. ಪ್ರೇಮದ ಹಸಿರು ಕರಿಕೆಯ ಬೇರು ಅಲ್ಲಿ ಇಳಿಯಲಾರದು. ಆ ಮಳಲ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯ ಸಿಹಿನೀರಿನ ಒರತೆ ದೊರಕಲಾರು.

'ಪ್ರಿಯಕರ'ನೇ 'ಪತಿ'ಯಾದ. ಹಿಂದಿನ ವಿರಹ ಯಾತನೆಗಳೇ ಮಧುರವಾಗಿದ್ದ ವಿಲಕ್ಷಣ ಸತ್ಯವನ್ನು 'ಹಸಿರಾಗುತ್ತವೆ ನೆನಪುಗಳು' ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. 'ಕನಸಿನ ಕ್ಷಣಗಳು' ಪದ್ಯ ಅವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಡುವದು ಹೀಗೆ :

ನೀನಿಲ್ಲದೆ ಕಾಡುವ
ಮಧುರ ನೋವುಗಳಲ್ಲಿ
ನಿನ್ನ ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದೇ ಚಂದ.
....
ಸಾಮೀಪ್ಯದ ಸುಖಕ್ಕಾಗಿ
ಕಾತರಿಸುವ ಆಟದಲಿ
ಬಿಸಿ ಏರುವದೇ ಚಂದ.

'ಬಯಲು ಸೀಮೆಯ ಹುಡುಗನ ಬರಿಯ ನಗು'. 'ಕವಿ ಹೆತ್ತ ಕವನ' ಮೊದಲಾದ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯದ ವಸ್ತುವನ್ನು ಪೂರ್ಣ ರೂಪಕದಲ್ಲಿ ಹಿಡಿಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇನ್ನಿಷ್ಟು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತತೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸಾಧಿಸಬಹುದಿತ್ತು. 'ಪ್ರೀತಿ ಸತ್ತಿಲ್ಲ. ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ' ಮತ್ತು 'ಪ್ರಮಾಣ ಪತ್ರಗಳು ಮಾರಾಟಕ್ಕಿವೆ' ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿಡಂಬನೆ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದೆ. 'ಜೋಗದ

ಜಲಪಾತ'ದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಲು ಶಬ್ದಗಳು ಧುಮ್ಮಿಕ್ಕಿ ಹರಿಯಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಕಾವ್ಯದ ಮತ್ತೊಂದು ಮುಖವನ್ನು ಅದು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತದೆ–

ನನ್ನ ಹೈಬ್ರಿಡ್
ಕವಿತೆ-ಕಲ್ಪನೆಗಳಿಗಿಂದು
ಬಂಜೆತನದ ಭಣಭಣ.

'ನಾ ಹೇಗೆ ನಗಲಿ?' ಮತ್ತು 'ಶೇಷ' ಭಾವತೀವ್ರತೆಗೆ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವ ಪದ್ಯಗಳು. 'ಅನಾಥೆಗೆ' ಕವಿತೆಯು ಆಶಾವಾದ ಅನುಭವದ ಮಾಗುವಿಕೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ :

ಮುಗಿಯಿತು ಬದುಕೆಂದು
ಕೈಚೆಲ್ಲಿ ಶೂನ್ಯಳಾಗಬೇಡವೇ.... ಹೀಗೆ
ಆರಂಭವಾದೀತು ಬದುಕು ಅಮರಗಾಥೆಯೊಡನೆ
ಸ್ವತಂತ್ರಳಾಗಿ ಬಿಡು ಧ್ರುವತಾರೆಯ ಹಾಗೆ.

ಈ ಸಂಗ್ರಹದ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ವಾಚ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಆದರೆ ನೈಜಾನುಭವಗಳಿಗೆ ಅನುರೂಪವಾದ ಭಾಷೆ-ಭಾವ-ಛಂದಗಳ ಸಾಮರಸ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸುತ್ತ ಲಯಗಾರಿಕೆಯ ಕೊರತೆಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುತ್ತ ಮುಂದುವರಿದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಉತ್ತಮ ರಚನೆಗಳನ್ನು ಈ ಕವಯಿತ್ರಿ ಕೊಡಬಹುದಾಗಿದೆ.

'ಕವಿ ಹೆತ್ತ ಕವನ'ದಲ್ಲಿಯೇ ಆ ಹರಕೆಯಿದೆ :

'ಕವನ.... ....
ನನ್ನ ದೇಹದ ತುಣುಕು ನೀ
ಭಾವನೆಯ ಬದುಕು ನೀ....
ನನ್ನೊಲವಿನ ಹಸಿಯಲಿ
ನನ್ನೆದೆಯ ಸುಧೆ ಹೀರಿ
ಬೇರಿಳಿಸಬೇಕು ನೀ ಸಾಹಿತ್ಯದಾಳಕೆ
ಚಿಗುರೊಡೆಯಬೇಕು ನೀ ಕಾವ್ಯದೆತ್ತರಕೆ'
ಇದು ಹೆತ್ತವಳ ಹರಕೆ.

(೧೯೯೭)

೬೩

ಚಂದಿರನೇತಕೆ ಓಡುವನಮ್ಮ ?

ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣ ಹಾಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಸಿ. ರೇ ಹಿರೇಮಠ ಅವರಿಗಿರುವ ಆಸಕ್ತಿ ಇಂದು ನಿನ್ನೆಯದಲ್ಲ: ಸುಮಾರು ನಾಲ್ಕು ದಶಕಗಳಷ್ಟು ಹಿಂದಿನದು. ಮಕ್ಕಳ ಮನೋಧರ್ಮವನ್ನರಿಯಲು ೫ ರಿಂದ ೭ ವರ್ಷಗಳ ಮಕ್ಕಳ ಮೇಲೆ ಅವರು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯೋಗ (೧೯೫೧). ಅವರ ಪ್ರಕಟಿತ ಎಂ. ಈ. ಡಿ. ಪ್ರಬಂಧದ (೧೯೬೬) ವಸ್ತುವಾಗಿದೆ. ಮಕ್ಕಳ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಕಾರ್ಯಾಗಾರದಲ್ಲಿ ತರಬೇತಿ ಪಡೆದ (೧೯೫೮-೫೯) ಅವರಿಗೆ ಬರಹಗಾರ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗಾಗಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನಾಲಯದ ನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಿದ ಅನುಭವವಿದೆ. ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಬಹಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳ ಯೋಜನೆಯ ಅಂಗವಾಗಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ತರಗತಿಗಳಿಗಾಗಿ ವಾಚನಮಾಲೆಯನ್ನು ಅವರು ಉಪಯುಕ್ತವಾಗುವಂತೆ ರಚಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. 'ಶಿಕ್ಷಣ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ' ಉತ್ತಮ ವೈಚಾರಿಕ ಗ್ರಂಥಗಳೂ ಅವರ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿವೆ.

"ಚಂದಿರನೇತಕೆ ಓಡುವನಮ್ಮಾ" ಹಾಗೂ "ಅಂಚೆಯ ಅಣ್ಣಾ" ಈ ಪದ್ಯಗಳು ೧೯೫೯ ರಷ್ಟು ಹಿಂದೆಯೇ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯವಾಗಿದ್ದುದನ್ನು ನಾನು ಬಲ್ಲೆ. ಈಚೆಗೆ ಪ್ರಕಟವಾದ ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ಸಂಗ್ರಹ "ತಟ್ಟು ಚಪ್ಪಾಳೆ ಪುಟ್ಟಿಮಗು" (೧೯೯೧) ರಲ್ಲಿ ಈ ಎರಡು ಪದ್ಯಗಳು ಮರಳಿ ಜೀವ ಪಡೆದಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಸ್ವತಃ ಹಿರೇಮಠರಿಗೇ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಅದು ಪ್ರೇರಣೆಯನ್ನೂ ನೀಡಿತು. ಅವುಗಳನ್ನು ನಾನೊಮ್ಮೆ ನೋಡಬೇಕೆಂದೂ ಪ್ರಕಟಣೆಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿವೆಯೋ ಇಲ್ಲವೇ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಬೇಕೆಂದೂ ಕೇಳಿ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಅವರು ನನ್ನ ಕೈಗಿತ್ತರು. ಈ ಇಳಿವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ - ಈಗ ಅವರಿಗೆ ೮೮ ವರ್ಷ - ಅವರಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿರುವ ಮಗುವಿನ ನಿರ್ಮಲವಾದ ಚೈತನ್ಯ ಇನ್ನೂ ಲವಲವಿಕೆಯಿಂದಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ನನಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು: ಅಷ್ಟೇ ಸಂತೋಷವೂ ಆಯಿತು. ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಶಿಶು ಪ್ರಾಸಗಳನ್ನೂ. ಜೀವ ಜಗತ್ತಿನ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು "ನಾನು ಯಾರು ?" ಎಂಬ ಒಗಟಿನ ರೂಪದ ಪದ್ಯಮಾಲೆಯನ್ನೂ ರಚಿಸಿ ಹಿರೇಮಠರು ಹಿರಿಕಿರಿಯರ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೆರಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಲಿವೆ. ಅರವತ್ತು ವರುಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಮಾಡಬಹುದಾಗಿದ್ದರೂ ಈಗ ಈ

ಸಿ. ರೇ. ಹಿರೇಮಠ. ರೇವಣಸಿದ್ದ ಪ್ರಕಾಶನ. ವಿಜಯಗರ. ಬೆಂಗಳೂರು-೪೦

ಇಳಿವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮಾಡಿವೆನಲ್ಲ ಎಂಬ ಅವರ ತೃಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ನಾನೂ ಭಾಗಿಯಾಗಿರುವುದರ ದ್ಯೋತಕವಾಗಿ ಅವರ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಂತೆ ಈ ಸಂಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಮುನ್ನುಡಿ ರೂಪದ ನಾಲ್ಕು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಬಹಳ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕುಟುಂಬದ ಸದಸ್ಯರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಮಗುವಿಗೆ ತಾಯಿಯೊಡನೆ ಉಳಿದವರಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದ ಆತ್ಮೀಯ ಸಂಬಂಧವಿರುತ್ತದೆ. ತಂದೆ. ಅಣ್ಣ-ತಮ್ಮ. ಅಕ್ಕ-ತಂಗಿ. ಅಜ್ಜ-ಅಜ್ಜಿ ಮುಂತಾದವರೊಡನೆ ಮಗು ಮಾತನಾಡುವಾಗ. ಕಾಡಿಸಿ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳುವಾಗ ಅದರ ವಿಷಯ. ರೀತಿ ಬೇರೆಬೇರೆಯಾಗಿರುವುದನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಕಂಡು ಹಿಡಿಯಬಹುದು. ಮಗುವಿನ ಅವಸ್ಥೆಗೆ ಹಿಂತಿರುಗುತ್ತಿರುವ ಅಜ್ಜ-ಅಜ್ಜಿಯರೊಡನೆ ಅದು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ವಹಿಸುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಕತೆ ಕೇಳುವ ಅದರ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಗುವಿನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಅವರು ಕೆರಳಿಸಿ. ತಣಿಸುವುದೂ ಈ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಲಿಗೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಬಹುದು. ಮನೆಯ ಹೊರಗೆ ಗೆಳೆಯರೊಡನೆ ಆಡುವಾಗ ಅದು ಬೇರೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಭಾವನೆ ಹಾಗೂ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಅವರೊಡನೆ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಗಿಡ. ಮರ. ಬಳ್ಳಿ. ಹೂವು. ಕಾಯಿ. ಹಣ್ಣು. ಮೋಡ. ಮಿಂಚು. ಗುಡುಗು. ಮಳೆ-ಗಾಳಿ. ಸೂರ್ಯ. ಚಂದ್ರ. ಚಿಕ್ಕೆ. ಪಶು. ಪ್ರಾಣಿ. ಕೀಟ ಹೀಗೆ ನಿಸರ್ಗದ ಹಾಗೂ ಪರಿಸರದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಸ್ತುವಿನ ಹಾಗೂ ಅದರ ಚಟುವಟಿಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅಚ್ಚರಿಯೊಂದಿಗೆ ಕುತೂಹಲ ತಾಳುತ್ತ. ಮನರಂಜನೆಯೊಡನೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ. ತಾನು ಕಂಡಂತೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ. ತಿಳಿಯದ್ದರ ಬಗ್ಗೆ ಹಿರಿಯರನ್ನು ಪದೇ ಪದೇ ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತಲೇ ಅದರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವೂ ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲಗೆ ರೂಪುಗೊಳ್ಳತೊಡಗುತ್ತದೆ. ಈ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಅದರ ಹಂಬಲಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ. ಪೋಷಕವಾಗಿ ಉತ್ತಮವಾದ ಮಕ್ಕಳ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಒದಗಿಸಿದರೆ. ಅದರ ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಯೋಗ್ಯರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತಣಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಮಕ್ಕಳ ಮನೋವಿಕಾಸಕ್ಕೂ ಆರೋಗ್ಯಕರವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನೆರವಾದಂತಾಗುತ್ತದೆ.

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ನವೋದಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಮಕ್ಕಳ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆಗೂ ನಾಂದಿಯಾಯಿತು. ಸ್ವತಃ ಶಿಕ್ಷಕರಾಗಿ ಮಕ್ಕಳ ಮನೋಧರ್ಮವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಹಾಗೂ ಉತ್ತಮ ಸಾಹಿತ್ಯ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದ ಪಂಜೆ ಮಂಗೇಶರಾಯರಂಥ ಹಿರಿಯರು ಇದರ ಆದ್ಯಪ್ರವರ್ತಕರಾಗಿ ದೊರೆತದ್ದು ಕನ್ನಡದ ಪುಣ್ಯವೆನ್ನಬೇಕು. ಮುಂದೆ ಡಾ. ರಾಜರತ್ನಂ ಅಂಥವರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಾಹಿತ್ಯ ತನ್ನ ಉತ್ಕರ್ಷವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡಿತು. ಹೊಯ್ಸಳ. ಮೇವುಂಡಿ ಮಲ್ಲಾರಿ. ಕುವೆಂಪು. ದಿನಕರ ದೇಸಾಯಿ. ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತ. ಸಿದ್ದಯ್ಯ ಪುರಾಣಿಕ. ಜಿ. ಪಿ. ಸನದಿ. ಪಳಕಳ ಸೀತಾರಾಮ ಭಟ್ಟ. ಈಶ್ವರ ಕಮ್ಮಾರ. ಶಿಸು ಸಂಗಮೇಶ. ಎಂ. ಡಿ. ಗೋಗೇರಿ. ಬಿ. ಎಸ್. ನಾಗರಾಜಶೆಟ್ಟಿ. ಶಂ. ಗು. ಬಿರಾದಾರ ಮುಂತಾದವರು ವಿವಿಧ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕಾಣಿಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಈಚೆಗೆ ಅಶೋಕ ಚೊಳಚಗುಡ್ಡ. ರಾಜಶೇಖರ ಕಕ್ಕುಂದಾ. ಜಂಬುನಾಥ ಕಲ್ಯಾಣಿ. ಗುರುರಾಜ ಬೆಣಕಲ್. ಪ. ಗು. ಸಿದ್ಧಾಪುರ. ಜಯಂತ ಕಾಡದೇವರ ಹೀಗೆಯೇ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕರು ವಿನೋದ, ತುಂಟತನಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡು ಸಮಕಾಲೀನ ಸಂವೇದನೆಗೆ ಪ್ರತಿಸ್ಪಂದಿಸುವ ರಚನೆಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತ. ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಲಕ್ಷಿತವಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದ ಈ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರವನ್ನು ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಮುಂದುವರಿಸಿರುವುದು ಶ್ಲಾಘನೀಯ. ಎಚ್. ಎಸ್. ವೆಂಕಟೇಶಮೂರ್ತಿ. ಎನ್. ಎಸ್. ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ಭಟ್ಟರಂಥ ಪ್ರೌಢ ಕವಿಗಳು. ಭಾಷೆಯ ಹೊಸ ನುಡಿಗಟ್ಟನ್ನು ಹದವಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತ, ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಎಚ್ಚರವನ್ನು ಮೂಡಿಸಬಲ್ಲ, ನಾಟಕೀಯ ಗುಣವುಳ್ಳ ರಚನೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಮಕ್ಕಳ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಆಯಾಮವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿರುವುದು ಸ್ವಾಗತಾರ್ಹ.

ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ನೀ. ರೇ. ಹಿರೇಮಠರ ಪ್ರಸ್ತುತ ಕವನ ಸಂಗ್ರಹ ಸದ್ದುಗದ್ದಲವಿಲ್ಲದೆ ತನ್ನೊಡನೆ ಹಿತವಾದ ತಂಗಾಳಿಯ ಅಲೆಯೊಂದನ್ನು ತಂದು ಮಕ್ಕಳ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಅರಳಿಸುವ ಸನ್ನಾಹದಲ್ಲಿದೆ. ಇವು ನಿಜಕ್ಕೂ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ದಕ್ಕುವ ಕವನಗಳು.

ಇಲ್ಲಿಯ ಕವನಗಳನ್ನು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಐದು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು. ೧) ಪ್ರಾಣಿ ಪ್ರಪಂಚದೊಡನೆ ಪಡೆಯುವ ಶುದ್ಧ ಮನರಂಜನೆ : (ಬಾರೋ ಬಾರೋ ಮಂಗಣ್ಣ. ಬಾ ಅಳಿಲಮರಿ. ಟಾಮಿ ಆಟ). ೨) ಇದೇ ವಸ್ತು ಕಥನ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಪಡೆದು ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಹಾಗೂ ಮನುಷ್ಯ ಸ್ವಭಾವದ ನಡುವಿನ ಗೆರೆಯನ್ನು ಮೆಲ್ಲನೆ ಅಳಿಸಿ. ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆತಂತೆ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ನೀತಿಯನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುದು : (ಕಳ್ಳಕೋಗಿಲೆ. ಪೆದ್ದ ಮರಿಗಳು. ಸಂನ್ಯಾಸಿ ಬೆಕ್ಕು. ಲೋಕ ಮುಳುಗಿತು. ಬೆಕ್ಕಿಗೆ ಗಂಟೆ. ಆಸೆಬುರುಕ ನಾಯಿ. ಕಾಮಿ ಕುನ್ನಿ ಸ್ನೇಹ). ೩) ಆಟದ ಅಭಿನಯದೊಂದಿಗೆ ಆನಂದ ಪಡೆಯುವುದು : (ಬನ್ನಿರಿ ಗೆಳೆಯರೆ. ಕೋಲು ಕುದುರೆ. ಪಂಚಮಿಹಬ್ಬ. ಕುರಿಮರಿ ಬೇಕೆ). ೪) ವ್ಯಕ್ತಿ-ವೃತ್ತಿಯ ಚಿತ್ರಣದೊಂದಿಗೆ ಆತ್ಮೀಯವಾಗಿ ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ಸಹಜವಾದ ಸಹಾನುಭೂತಿ ಮೊಳೆಯಿಸುವುದು : (ಅಂಚೆಯ ಅಣ್ಣ. ಬಲೂನುವಾಲಾ. ಮರಗಮುರಿಗಿ. ಕುರುಡ ಹೆಳವರ ಜೋಡಿ). ೫) ನಿಸರ್ಗಪ್ರೇಮದಿಂದ ಉಲ್ಲಾಸಗೊಂಡು ಅದರೊಡನೆ ಒಂದಾಗುವುದು : (ಹಾಲುಜೇನು. ಮಿನುಗುವ ಚಿಕ್ಕೆ. ಚಂದಿರನೇತಕೆ ಓಡುವನಮ್ಮಾ. ವಸಂತಮಾಸ.) ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ವಸ್ತುವಿನ ಎರಡೂ ಬದಿಗಳಿಗೆ ಬೆಳಕು ಬೀರಿ ಹೊಸ ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ನೀಡಬಲ್ಲ 'ಅಂಚೆಯ ಡಬ್ಬಿ'. 'ಕೇಳೋ ತಮ್ಮಾ'. 'ಬಾ ಬಾ ಗಿಳಿಯೇ'. 'ಕೇಳೋ ಗೆಳೆಯಾ'. 'ಕಳ್ಳ ಬೆಕ್ಕು'. 'ಕೇಳೋ ಕುವರಾ'ದಂತಹ ಪದ್ಯಗಳೂ ಇಲ್ಲಿರುವುದು ಒಂದು ವಿಶೇಷ.

ವಸ್ತುವಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಭಾವ. ಭಾಷೆ. ಲಯ. ನಾದ. ನಡಿಗೆ. ಧಾಟಿ ಗಳಲ್ಲಿಯ ಅಪರೂಪದ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯ ಅನೇಕ ಪದ್ಯಗಳು ಮಕ್ಕಳ ಮನಸ್ಸನ್ನು

ಸಹಜವಾಗಿ ಆಕರ್ಷಿಸಬಲ್ಲವು. 'ಬಾರೋ ಬಾರೋ ಮಂಗಣ್ಣ'ದಲ್ಲಿ ಅಣಕಿಸುವ ಧಾಟಿಯಿದ್ದರೆ 'ಅಳಿಲಿ'ನ ಚುರುಕುತನಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ನುಡಿ. ಪ್ರಾಸಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡು ಕಣ್ಣ ಮುಂದೆಯೇ ಓಡಾಡಿದಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸರಸರ ಓಡಿ
ಗಿಡಮರವೇರಿ
ಮಾಡುವಿ ಏನನು ಮುದ್ದುಮರಿ ?

ಬಿರಿಬಿರಿ ಕಣ್ಣನು
ಬಿಡುತಲಿ ನೀನು
ನೋಡುವುದೇನನು ಇಣಚಿಮರಿ ?

'ಅಂಚೆಯಣ್ಣ'ನ ಆತ್ಮೀಯ ಧಾಟಿ ಮನಸೆಳೆದರೆ. 'ಹಾಲು-ಜೇನು'ದಲ್ಲಿ ಮುಗಿಲಿಗೆ ಹಾರುವ ತೇನೆ ಹಕ್ಕಿಗೆ

ಚಂದ್ರನ ಮನೆಯ ಚಿಕ್ಕೀಮಕ್ಕಳು
ಮಲಗಲು ಜೋಗುಳ ಹಾಡುವಿಯೇನು ?

ಎಂಬ ಮುದ್ದು ಪ್ರಶ್ನೆ ತಾಯಿ-ಮಗುವಿನ ವಾತ್ಸಲ್ಯವನ್ನು ಮುಗಿಲಿನಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. 'ಮಿನುಗುವ ಚಿಕ್ಕಿ'ಯನ್ನು ಕುರಿತು

ಕೆಳಗಡೆ ಬೀಳುವ
ಅಂಜಿಕೆ ಇಲ್ಲದೆ
ಎಲ್ಲಿಯ ಆಸರೆ ಪಡೆದಿರುವೆ ?

ಎಂಬ ಸೋಜಿಗ.

ಚಂದಿರನೇತಕೆ ಓಡುವನಮ್ಮಾ
ಮೋಡಕೆ ಹೆದರಿಹನೆ ?

ನಾನೂ ಓಡಲು ತಾನೂ ಓಡುವ
ಚೆನ್ನಿಗ ಚಂದಿರನು

ಎನ್ನುವಲ್ಲಿಯ ಹರ್ಷಬೆರೆತ ಮುಗ್ಧತೆ. ಇಂಥ ಅನೇಕ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಕೊಡಬಹುದಾಗಿದೆ.

'ಅಂಚೆಯಣ್ಣ'. 'ಬಲೂನುವಾಲಾ' ಈ ಕವನಗಳ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ತಾವೇ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಸಂಧಿಸಿ ತಮ್ಮ ವೃತ್ತಿ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರೆ 'ದುರಗಮುರುಗಿ' ಮಕ್ಕಳ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ಕಂಡು ಹೂಬಾಹೂಬೆ ಬಣ್ಣಿಸಿದಂತೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನಾಟುತ್ತದೆ. ಕೊನೆಯ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಈ ದೃಶ್ಯದಿಂದ ಮಕ್ಕಳ ಕೋಮಲ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲಾದ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಕಣ್ಣಮುಂದೆ ಕಟ್ಟಿದಂತಾಗಿ ಸಹಾನುಭೂತಿಯನ್ನು ಚಿಮ್ಮಿಸುತ್ತದೆ.

ಓಣಿಯ ಮಕ್ಕಳು ಬಂದಾರ
ಬಿರಿ ಬಿರಿ ಕಣ್ಣನು ಬಿಟ್ಟಾರ..
ದುರಗ ಮುರಗೀ ಮೈ ಮ್ಯಾಲೀನ
ಬರೆಗಳ ನೋಡಿ ಮರುಗ್ಯಾರ

ಒಂದೇ ವಸ್ತುವನ್ನು ಇಬ್ಬರು ಕವಿಗಳು ಹೇಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಹಿಸಬಲ್ಲರು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಹಿರೇಮಠರ 'ಕೋಲು ಕುದರೆ'. 'ಕುರುಡ ಹೆಳವರ ಜೋಡಿ' ಹಾಗೂ 'ಕುರಿಮುರಿ ಬೇಕೆ?' ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಯ್ಯ ಪುರಾಣಿಕರ 'ಸನ್ನ ಕುದುರೆ'. 'ಕಯ್ಯಾರ ಕಿಂಞಣ್ಣ ರೈ' ಅವರ 'ಕುಂಟ ಮತ್ತು ಕುರುಡ' ಹಾಗೂ ಎಂ. ಡಿ. ಗೋಗೇರಿ ಮತ್ತು ಮೇವುಂಡಿಯವರ 'ಕುರಿಮುರಿ ಬೇಕೆ?' ಪದ್ಯಗಳೊಡನೆ ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡಬಹುದು. 'ಕುರುಡ ಹೆಳವರ ಜೋಡಿ' ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಕುರುಡ ಹಾಡುವ ಹಾಗೂ ಹೆಳವನು ಕತೆ ಹೇಳುವ ಕಲ್ಪನೆಯೂ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಅವರ ಪರಸ್ಪರ ಸಹಕಾರಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮೆರುಗನ್ನು ತಂದಿದೆ. ಹಿರೇಮಠರ 'ಕುರಿಮುರಿ'ಯ ಛಂದಸ್ಸು ಕುರಿಮುರಿಯ ನಡಿಗೆಯಂತೆ (೪+೪-೫ ಮಾತ್ರೆಗಳ ದ್ವಿಪದಿ) ಚಿಕ್ಕ ಮಗುವಿನ ತುಂಟತನದ ವಿವಿಧ ಚೇಷ್ಟೆಗಳ ಮೋಡಿಯನ್ನು ಲವಲವಿಕೆಯಿಂದ ಭಾವಾಭಿನಯಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಮೇವುಂಡಿ ಮಲ್ಲಾರಿಯವರ ಇದೇ ಹೆಸರಿನ ಪದ್ಯ ನಾಟಕೀಯತೆಯಿಂದ ತನ್ನ ಸೊಗಸನ್ನು ತಕ್ಕ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೆ. ಗೋಗೇರಿಯವರ ಪದ್ಯ ಐದು ಮಾತ್ರೆಗಳ ಗತಾನುಗತಿಕ ಧಾಟಿಯಲ್ಲಿದ್ದು ಮಗುವಿನ ವೈನೋದಿಕ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ದೊಡ್ಡವರಿಗೆ ನಿವೇದಿಸಿದಂತಿರುವುದರಿಂದ ಜಡವಾಗಿದೆ.

ಭಾವದಲ್ಲಾಗಲಿ. ಭಾಷೆಯಲ್ಲಾಗಲಿ ಎಲ್ಲೂ ಭಾರವಾಗದಂತೆ ಕಲ್ಪನಾಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಸಮೃದ್ಧವಾದ ಈ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ೫ ರಿಂದ ೧೨ ವರ್ಷದ ವಯೋಮಾನದ ಮಕ್ಕಳು ತಮಗೆ ತಾವೇ ಹಾಡಿಕೊಂಡು ಆಡಿಕೊಂಡು ನಲಿದಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಮಕ್ಕಳ ಪಾಲಿಗೆ ಈ ಸವಿಸಂಪತ್ತನ್ನು ನೀಡಿದ ಶ್ರೀ ಹಿರೇಮಠರನ್ನು ನಾನು ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅಭಿನಂದಿಸುತ್ತೇನೆ. ಶ್ರೀ ಹಡಪದರಂಥ ಹಿರಿಯ ಕಲಾವಿದರು ಈ ಪದ್ಯಗಳ ವಿವಿಧ ಲಹರಿಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಅಪರೂಪದ ಗೆರೆಗಳಲ್ಲಿ. ಬಣ್ಣಗಳಲ್ಲಿ ಸೆರೆಹಿಡಿದು ಈ ಕಾವ್ಯದ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಹೆಚ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಇಂಥ ಪುಸ್ತಕಗಳು ನಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳ ಕೈಯಲ್ಲಿರುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಶಿಕ್ಷಕರ ಹಾಗೂ ಪಾಲಕರ ಕರ್ತವ್ಯವಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕಾದ ಋಣವೂ ಕೂಡ.

(೧೯೯೭)

೬೪

ಪ್ರಶ್ನೆಯಾಗಿಯೇ ಉಳಿದವರು

ನನ್ನ ಆತ್ಮೀಯ ಸ್ನೇಹಿತರೂ ಗಣ್ಯ ಕವಿಗಳೂ ಆದ ಜಿ. ಎ. ಸನದಿಯವರ ಹುಟ್ಟೂರು ಶಿಂದೊಳ್ಳಿಗೆ (ಬೆಳಗಾವಿ ಹತ್ತಿರ) ಕಳೆದ ವರ್ಷ ಹೋದಾಗ ಅವರ ಬಳಗದ ಪರಿಚಯವಾಗಿ ಮನಸ್ಸು ಮುದಗೊಂಡಿತು. ಉರ್ದು ಮನೆಮಾತಾದರೂ ಇವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಕನ್ನಡದ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶೇಷ ಅಭಿಮಾನ. ತಮ್ಮಂದಿರೆಲ್ಲ ಪದವೀಧರರಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತ ಸಾಹಿತ್ಯಾಭಿರುಚಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವುದಲ್ಲದೆ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಹಿತಕರವಾದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಾತಾವರಣಕ್ಕೂ ನೆರವಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಶ್ರೀ ಎ. ಎ. ಸನದಿ ಮೊದಲ ಕವನ ಸಂಗ್ರಹ 'ಮಜಾಪ್ರಭುತ್ವ'ದಲ್ಲಿಯೇ ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯಾಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಸ್ಫುಟಗೊಳಿಸಿದ್ದರು. 'ಪ್ರಶ್ನೆಯಾಗಿಯೇ ಉಳಿದವರು' ಎಂಬ ಈ ಎರಡನೆಯ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಮುಂದುವರಿಸಿರುವುದು ಸಂತೋಷದ ಸಂಗತಿ.

'ಕಂದ ಕೊಡುವ ಸುಖ' ಎಂಬ ವಾತ್ಸಲ್ಯಭಾವದ ಪದ್ಯವೊಂದನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಈ ಸಂಗ್ರಹದ ಎಲ್ಲ ಕವನಗಳ ವಸ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ, ಕೆಲಮಟ್ಟಿಗೆ ರಾಜಕೀಯವಾಗಿರುವುದು ಕವಿಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಳಕಳಿಗೆ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿದೆ. 'ಅಕ್ಷರ ಅಕ್ಷಯ'. 'ಮಿತಸಂತಾನ'ದಂಥ ಪ್ರಚಾರ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ 'ಅಕ್ಷರವೆಂದರೆ ಆರದ ದೀಪ'. 'ನನ್ನಂಗ ನೀವೂ ಆಗಬ್ಯಾಡ್ರಿ ಮಕ್ಕಳ ಭಾಳ ಹಡದ ಸಣ್ಣ' ಎಂಬಂಥ ಆಕರ್ಷಕ ನುಡಿಗಳಿವೆ. ಗಾಂಧೀಜಿಯ ಕನಸಿನ ಭಾರತದ ಇಂದಿನ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ. ಭಾವೈಕ್ಯದ ಒಲವು ಇಲ್ಲಿಯ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕವನಗಳ ವಸ್ತುವಾಗಿದ್ದು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ವಿಡಂಬನೆಯೂ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. 'ನೀರುಬಂತು'. 'ನನ್ನ ಕೋಳಿ'. 'ಪ್ರಶ್ನೆಯಾಗಿಯೇ ಉಳಿದವರು' ಮೊದಲಾದವು ಇದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿದೆ. 'ಜಾಲಿ' ಗಿಡದ ರಕ್ಷಕ ಗುಣವನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. 'ಮಳೆ'. 'ಗೆಳೆತನ'. 'ಸಸ್ಯಾಹಾರಿ'ಯಂಥ ಹನಿಗವನಗಳು ಚುರುಕಾಗಿವೆ. ವ್ಯಕ್ತಿ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ಸಹೃದಯತೆ ಮೇಲುಗೈ ಸಾಧಿಸಿದೆ. 'ನಮ್ಮ ನೆರಮನಿ ಮುದುಕಿ ಅಂತತಿ! 'ಇದು ಎಂಥಾ ಕಾಲ ಬಂದೈತಿ' – ಇಂದಿನ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜೀವನದ ವಾಸ್ತವ ಚಿತ್ರಣ ಗೇಯ ಗುಣದೊಂದಿಗೆ 'ಎಂಥಾಕಾಲ' ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿದೆ.

ಎ. ಎ. ಸನದಿ, ನದೀಮ ಪ್ರಕಾಶನ, ಶಿಂದೊಳ್ಳಿ, (ಬೆಳಗಾವಿ)

ಶ್ರೀ ಪಿ. ಪಿ. ಸನದಿಯವರೇ ತಮ್ಮ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ 'ಅಣ್ಣಂದಿರಂತೆ ಬರಹದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಹಿಡಿತ ಸಿಗಲಿಲ್ಲವಾದರೂ ಅಣ್ಣಂದಿರ ಹಾಗೂ ತಮ್ಮ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ನಾನು ಇವುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ' ಎಂಬ ಅಳುಕನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದ್ದರೂ ಕಾವ್ಯ ರಚನೆಗೆ ಅವಶ್ಯವಾದ ವಿನಯಗುಣದಲ್ಲಿ ಇವರು ಹಿಂದೆ ಬಿದ್ದಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಈ ಕೃತಿ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಸತತಾಭ್ಯಾಸ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಇವರು ಇನ್ನೂ ಉತ್ತಮ ರಚನೆಗಳನ್ನು ಕೊಡಬಲ್ಲರೆಂಬ ಭರವಸೆಯಿಂದ ಇವರಿಗೆ ಶುಭ ಕೋರುತ್ತೇನೆ.

(೧೯೯೭)

೬೫

ಹೊಸಿಲಾಚೆ ಹೊಸಹೆಜ್ಜೆ

ಶ್ರೀಮತಿ ಗೀತಾ ವಸಂತ ಅವರ ಈ ಪ್ರಥಮ ಕವನ ಸಂಕಲನಕ್ಕೆ ಮುನ್ನುಡಿ ಬರೆಯುವಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಸಂತೋಷವಿದೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಕಾವ್ಯ ತನ್ನ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮಾಧ್ಯಮ ಹೌದೆ. ಅಲ್ಲವೆ ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಎಳ್ಳಷ್ಟೂ ವಿಚಾರ ಮಾಡದೆ ತಾನೂ ಕವಿಯಾಗಬೇಕೆಂದು ಹೊರಡುವವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಇಂದು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವಾಗ. 'ಒದ್ದೆ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಹಸಿರು ಮೂಡಿದಷ್ಟು ಸಹಜವಾಗಿ' ಬಂದಿರುವ ಇಲ್ಲಿಯ ಕವನಗಳ ಹಿಂದೆ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಯಿರುವುದನ್ನು ಯಾರೂ ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಮಲೆನಾಡಿನ ತನ್ನ ಪರಿಸರದ ಗಾಢಮೌನಗಳಿಂದ ಅಂತರ್ಮುಖಿಯಾಗಿ ತನ್ನೊಡನೆ ತಾನೇ ಸಂವಾದಿಸುತ್ತ. ತನ್ನ ತುಡಿತ. ತವಕ. ತಲ್ಲಣಗಳಿಗೆ ಕವಿತೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಉಸಿರು ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಹಳ್ಳಿಯ ಸಂಪ್ರದಾಯಸ್ಥ ಕುಟುಂಬದ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮನೆಯ ಹೊಸತಿಲು ಒಂದು ಗಡಿರೇಖೆಯಿದ್ದಂತೆ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಗೀತಾ ತನ್ನನ್ನು, ತನ್ನ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತವಾಗಿ ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ 'ಹೊಸಿಲಾಚೆ ಹೊಸ ಹೆಜ್ಜೆ' ಇಡುವ ಸಾಹಸಗೈದಿರುವದು ಸ್ವಾಗತಾರ್ಹ. ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಇವರೇ ಮೊದಲನೆಯವಳೆಂದೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇಂಥ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರದೂ ಒಂದು ಹೊಸ ಅನುಭವವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅದರ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಹೊಸ ರೀತಿಯದಾಗಿದ್ದರೆ ಅದು ಇನ್ನಷ್ಟು ಗಮನಾರ್ಹವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಕವಿತೆಯೇ ಇಡೀ ಸಂಗ್ರಹದ ಹಿನ್ನೆಲೆ-ಮುನ್ನೆಲೆಗಳ ಒಟ್ಟು ಪ್ರತೀಕವಾಗಿ ನಾಟಕೀಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಿಂದ ಓದುಗರ ಗಮನ ಸೆಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದಲೂ ಒಲೆ ಮುಂದೆ ಅಜ್ಜಿ, ಅಮ್ಮ
ಬೇಯುತ್ತ, ಕುದಿಯುತ್ತ.
ಜೀವಂತಿಕೆಯ ಹಿಂಡಿ, ಹಿಪ್ಪೆ ಮಾಡಿ
ನೀರೆರೆದು ಬೆಳೆಸಿದ
ಕೋಮಲ ಕನಸುಗಳ ತರಕಾರಿಯಂತೆ
ಕಚ ಕಚನೆ ಕಡಿದು
ಬದುಕ ಇಡಿಯಾಗಿ

ಶ್ರೀಮತಿ ಗೀತಾ ವಸಂತ. ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕಾ ಪ್ರಕಾಶನ. ನವನಗರ. ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ

ಅರೆದರೆದು ಸವೆದು
ಬಡಿಸಲು ಸಜ್ಜಾಗುವ ಅದೇ ದಿನಚರಿಯ
ಕಂಡು ಕೇಳಿದೆ; ಏನಿದೆಯಮ್ಮಾ
ಅಡುಗೆಮನೆಯ ಆಚೆ ?

ಬೇರೆ ಹವ್ಯಾಸಗಳಿಗೆ ಆಸ್ಪದವೇ ಇಲ್ಲವ. ಹೆಣ್ಣಿನ ಬಂಧಿತ ಜೀವನದ ದಾರುಣತೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪದವೂ ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಸೆರೆಹಿಡಿದಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಅಮ್ಮ ಕೊಡುವ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಗಂಡಸರ ಅಟ್ಟಹಾಸವನ್ನು ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಿಯೇ ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ತೆರೆದ ಕಿಟಕಿಯಾಚೆಗೆ ಕಾಣುವ ನಿಸರ್ಗದ ದೃಶ್ಯಗಳೆಲ್ಲ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಸಂಭ್ರಮದ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿ ಗೋಚರಿಸುತ್ತವೆ :

ಇಲ್ಲ ಅಮ್ಮ. ಇನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ
ನಾನು ಹೊಸಿಲು ದಾಟೇ ದಾಟುತ್ತೇನೆ
ಬಯಲ ತುಂಬ ಬದುಕುತ್ತೇನೆ.

ಎಂಬ ನಿರ್ಧಾರದಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿದೆ. ಹೊಸಿಲು ದಾಟಿ ಹೊರಬರುವ ಈ ಕ್ರಿಯೆ ಸ್ತ್ರೀಯ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಂವೇದನೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು. ಈ ಭಾವಕ್ಕೆ ವಸ್ತು ಪ್ರತಿರೂಪವನ್ನು ನಿಸರ್ಗದಲ್ಲಿಯೇ ಕಂಡು ಚಿತ್ರಿಸುವ ಕವಿತೆಗಳೇ ಇಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ 'ಅತ್ತುಬಿಡು ಆಗಸವೆ' ಕವಿತೆಯನ್ನೇ ನೋಡಬಹುದು. ತನ್ನ ಎದೆಯಾಳದ ದುಗುಡಗಳು ಒತ್ತರಿಸಿ ಬಂದಂತಿರುವ ಕಾರ್ಮೋಡಗಳ ಗುಡುಗಿನಾರ್ಭಟದಲ್ಲಿ ತನ್ನೊಳಗಿನ ಬಂಡಾಯದ ಮಾರ್ದನಿಯನ್ನೇ ಕೇಳಿದಂತಾಗಿ

ಅಯ್ಯೋ ! ಹೆಣ್ಣಾಗಿರಬೇಕು ನನ್ನಂತೆ ನೀನೂ
ಮುಸುಕಿನಲ್ಲಿ ನಡೆದರೂ ಭಾವಗಳ ಬಂಡಾಯ
ಕೆಳಗುರುಳಿದ್ದು ಮಾತ್ರ ನಿಸ್ಸಹಾಯ ಕಂಬನಿ !
ಉಕ್ಕುವ ಕಣ್ಣೀರ ವರ್ಷಧಾರೆಯನೆಲ್ಲ
ಅಲ್ಲೇ ತಡೆದಿಡುವ ತವಕ.

....

ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡು ಇನ್ನಾದರೂ ನೋವ ನುಂಗಿ
ಬಾರದ ನಗುವ ಹುಚ್ಚು ಹುಚ್ಚಾಗಿ ಆಡುವ ಭ್ರಾಂತಿ
ಅತ್ತು ಬಿಡು ಮನ ಬಿಚ್ಚಿ ಸಿಗಬಹುದು ಶಾಂತಿ.

ಬೆಂದ ಮೈ ಮನಸ್ಸುಗಳಿಗೆ ನೆರಳು. ಹಣ್ಣು. ಹೂವು ನೀಡುವ ವೃಕ್ಷ ಜಗದ ಎಲ್ಲ ಸಂತಸದ ಸಂಕೇತವಾಗಿದ್ದು. ಅದನ್ನೀಗ ಕಡಿದುರುಳಿಸಿದ ನೋವನ್ನು ತನ್ನ ಒಲವಿನ ಹುಡುಗನ ನೆನಪಿನೊಂದಿಗೆ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ

ಹೀಂಗ ಹ್ಯಾಂಗ ಕಡಿದು ಬಿದ್ದಾರೋ
ಬಲಿತಿರೋ ಭಾವನಾಗಳನ್ನ ?

ಆದರೂ ತನ್ನ ಒಲವಿನಂತೆ ಮಣ್ಣಿನಾಳಕ್ಕಿಳಿದ ಬೇರು ಮತ್ತೆ ಚಿಗುರಿ ಬರುತ್ತದೆಂಬ ಭರವಸೆಯನ್ನು ಜೀವ ತಾಳುತ್ತದೆ. ಕತ್ತಲು ಖಂಡದ ಕಪ್ಪು ಹುಡುಗಿ ಕ್ಲಾರಾ ಈಕೆಯ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಕವಿತೆಯಾಗಿ ಆವಿರ್ಭವಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ

ಜೀತಕ್ಕೆ ಹೆಗಲು ಕೊಟ್ಟು ಕೊಟ್ಟು
ಹೆಪ್ಪುಗಟ್ಟಿದ ಕಪ್ಪು ನೋವು
ಕೊಡವಿನಿಂತ ನಿನ್ನ ಸದೃಢ ಬಾಹುಗಳು
ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸದ ನಡಿಗೆ
ದಿಗಂತದೆಡೆ ಕನಸು ತುಂಬಿದ ನೋಟ

....

ಎಲ್ಲವೂ ನನ್ನೆದೆಯೊಳಗೆ
ಕಪ್ಪು ಬಿಳುಪಿನ ಚಿತ್ರ ಬಿಡಿಸಿದೆ.

'ಹೀಗೊಂದು ಮನೆವಾರ್ತೆ'ಯಲ್ಲಿಯೂ ಇಂಥ ಭಾವದ ತೀವ್ರತೆಯನ್ನೇ ಕಾಣಬಹುದು. 'ಅಬಲೆಯೆನ್ನುವ ಬಲೆಯ ತೂರಿಬರಬೇಕು'. 'ಶೋಕೇಸಿನ ಬೊಂಬೆಗಳಿಗೆ ಜೀವಕೊಟ್ಟು ಜೀವಂತವಾಗಿ ಬದುಕಬೇಕು'.

ಇಂಥ ಜೀವದ ಪ್ರೇಮದ ಹಂಬಲ. ಪ್ರೀತಿಯ ಬಯಕೆ ಇನ್ನುಳಿದ ಕವಿತೆಗಳ ಸ್ಥಾಯಿಭಾವ. ನಿರಂತರ ಹುಡುಕಾಟದಲಿ ಎಂದೂ ಸಿಲುಕದ ಇನಿಯನಾಗಿ 'ಕಾಡುವ ಗೆಳೆಯ' ಅಂಥಿಂಥವನಲ್ಲ

ಸ್ವರ್ಗ ಮರ್ತ್ಯ ಪಾತಾಳ ಪ್ರಜ್ಞೆ ದಾಟಿ
ಭಾವ ಮೀರಿದ ಅನುಭಾವದೊಳೆನ್ನ
ಜೀಕಿ ಜೋಗುಳ ಹಾಡಿದವನೇ
ಕಲ್ಪನೆ ಮಾತ್ರವೇ ನೀನು ?

'ಅಮ್ಮನೆಂದಳು ಬಂದಿರುಳು'. 'ಕಣ್ಮುಂಚಿ ನಿನ್ನದಲ್ಲ ಈ ಮನೆಯೂ'. 'ಮನೆಮನೆಯ ಕದ ತಟ್ಟುವ ಹಣೆಬರಹ ತಪ್ಪದು' ಎಂಬ ಆಕೆಯ ನುಡಿ ಸಿಡಿಲಿನಂತೆ ಘಾತಿಸಿತು. ಅವನ ಮನೆಯ ಗೋಡೆಗಳು ಅಪರಿಚಿತ ನಗೆ ನಕ್ಕರೂ 'ತೆರೆದುಕೊಂಡವು ಕಿಟಕಿಗಳು ಮೆಲ್ಲ ಮೆಲ್ಲಗೆ'. ಆ ಮನೆಯೊಡನೆ ಮನವೂ ಬೆಸೆಯಿತು. ಆ ಕ್ಷಣದ ಅನುಭವ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದದ್ದಲ್ಲ.

ಬಿಚ್ಚಿಕೊಂಡವು ಥಟ್ಟನೆ ಜೋಡಿ ಬಾಗಿಲು
ವ್ಯಕ್ತದಿಂದ ಅವ್ಯಕ್ತಕ್ಕೆ.

ಪ್ರೇಮಿಯ ಎದೆಯಾಳದ ಕನಸುಗಳು 'ನಾದವಾಗದೇ. ರೂಪವಾಗದೇ ಕವನವಾಗದೇ ಕನಲುವ ಸ್ಥಿತಿ 'ಕನಸಿ'ನಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಬಿರುಗಾಳಿಯ ರಭಸಕ್ಕೆ ಗೂಡೊಳಗಿನ ಕನಸುಗಳು ದಿಕ್ಕಾಪಾಲಾಗಬಹುದು. ಆದರೆ ಮನಸ್ಸು ದೃಢವಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ :

ಬಿರುಗಾಳಿಗೇನು ಗೊತ್ತು
ಬೀಜವಾಗಿ ಮೊಳೆಯುತ್ತಲೇ ಇರುವ
ಸೃಷ್ಟಿಯ ನಿರಂತರತೆ.

ಪ್ರೀತಿಯೇ ಬದುಕಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಾಗ ಮತ್ತೇನೂ ಬೇಕಾಗುವದಿಲ್ಲ. ನಲ್ಲನಿಗಾಗಿ ತಾನು ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರತಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೂ ತನ್ನ ಬದುಕಿನ ಜೀವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರೇಮದ ತೀವ್ರತೆ ಇಲ್ಲಿಯ ಕೆಲವು ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಪಡೆದಿದೆ. ಅಂತೆಯೇ ವಿರಹದ ತಲ್ಲಣವನ್ನು ತೀರ-ಅಲೆಗಳ ಪ್ರತಿಮೆಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕೆತ್ತಲಾಗಿದೆ ('ಕಾಡುತ್ತದೆ ನನ್ನ')

ಸಾವಿರ ಸಾವಿರ ತೆರೆಗಳು ಚುಂಬಿಸಿ
ಸರಿದು ಹೋಗುತ್ತವೆ.........
ಕೊನೆಗೂ ಒಂಟಿಯಾಗಿ ನಿಂತ
ತೀರ ಕಾಡುತ್ತದೆ.
ಅಲೆ ಅಲೆದರೂ ತೀರದ ಪ್ರಣಯಿನಿಯ
ವಿರಹ ಕಾಡುತ್ತದೆ.
('ತೀರದ' ಶಬ್ದದಲ್ಲಿರುವ ಶ್ಲೇಷೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿ)

'ಪ್ರೀತಿಯ ಏಳೆಗಳ ಸುಡುಕಾಟ'ದ ಸಂಕೀರ್ಣ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸರಳತೆಯಿದೆ. ಭಾವುಕ ಬದುಕಿನ ಗೂಡಾಚೆ ಕಾದಾಡುವದು ಅನಿವಾರ್ಯವೆನಿಸಿದಾಗ ಕನಸು ಮರಿಗಳನ್ನು ಹದ್ದುಗಳಿಂದ ಕಾಪಾಡಲು ದಟ್ಟ ಪ್ರೀತಿ ದಿಟ್ಟತನದಿಂದ ನುಡಿಯುತ್ತದೆ :

ಆದರಾಗಲಿ ಪ್ರಳಯ
ನಮ್ಮ ಕನಸುಗಳ ಬದುಕಿಸೋಣ.

ಇಂಥ ಕವನಗಳ ಮಗ್ಗುಲಲ್ಲಿಯೇ ಬಾಳ ಮುಂಜಾವು ಹಾಗೂ ಸಂಜೆಯ ('ಬೆಳಗು ಸಂಜೆ') ಚಿಂತನೆಯಿದೆ. 'ಒಳಗೆಲ್ಲೋ ಸುಳಿವ ಬೆಂಕಿ'ಯ ಹಾಗೂ ಸುತ್ತಲೂ ಸೌಂದರ್ಯವಿದ್ದರೂ 'ಬದುಕಿನ ಸುತ್ತ ಗೋಡೆ'ಗಳಿರುವ ಅರಿವಿದೆ. ಕೊನೆಗೂ 'ನಾನು ನಾನಾಗಲೇ ಇಲ್ಲ' ಎಂಬ ಹೆಣ್ಣಿನ ಬದುಕಿನ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ನೋವನ್ನು ತೋಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ತನ್ನವರಿಗೆ ಬದುಕ ಮುಡಿಪಿಟ್ಟ ಆದರೆ 'ನನ್ನೊಳಗಿನ ತಳಮಳ ಅರಿಯದೆ'. 'ನನ್ನೊಳಗೆ ಹೊಸ ಬೆಳಕು ಮೂಡಿದುದ ನೋಡದೆ' ಹೊಸಿಲ ಬಳಿ ದೀಪ ಹಚ್ಚುತ್ತ ತಣ್ಣಗಿರುವ 'ಅಮ್ಮ'ನ ವ್ಯಕ್ತಿ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಅನುಕಂಪದ ಅಲೆಗಳಿವೆ. 'ಸಂಜೆ ಸರಕಲ್ಲ ಬದುಕು' ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣು ಮಡಿಕೆಯಾಗುವ ಕ್ರಿಯೆಯ ಪೂರ್ಣ ಪ್ರತಿಮೆಯ ಜೊತೆಗೆ 'ಜೀವ ಮಣ್ಣಾಗುವ ಮುನ್ನ ಸೃಜಿಸಿದ ಸುಂದರ ಕಲಾಕೃತಿ'ಯಾಗಿ ಬದುಕನ್ನು ಭಾವಿಸುವ ದರ್ಶನವಿದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಗೌರವದ ಸಶಕ್ತ ಚಿತ್ರಣ 'ಸರ್. ನೀವೆಂದರೆ..... ?'

ದೇಶವ ಸ್ಥಿತಿ-ಗತಿಯಲ್ಲಿ ಪರದೇಸಿಗಳಾಗಿಯೇ ಉಳಿದ ಬಡವರ ದಾರುಣ ಚಿತ್ರ 'ನಿಂಗೊತ್ತೇ ನಿಂಗಿ'ಯಲ್ಲಿ ಓದುಗರ ಮನಸ್ಸು ಕಲಕುವಂತಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ತನ್ನಲ್ಲಿ ನೋವು ನಲಿವಿನೊಂದಿಗೆ 'ಹೂವು-ಹುಡುಗಿ'ಯ ಚಿತ್ರ ಕಣ್ಣಮುಂದೆ ಕಟ್ಟಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ :

ಮುರುಕು ತಟ್ಟಿಯಲಿವಳ ಮೃದು ಮನ ನರಳುತ್ತಲೇ ಇದೆ
ಹರಕು ಬುಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಹೂವು ಅರಳುತ್ತಲೇ ಇದೆ.

'ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ'ಯ ಬಿಂಕು-ಬಿಗುಮಾನದ ಸೋಂಕಿಲ್ಲದೆ ಹೆಣ್ಣಾಗಿ ತನ್ನನ್ನು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಕಾಡಿದ ಭಾವನೆಗಳ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ವಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಮನಮುಟ್ಟುವಂತೆ ನೀಡಿದ ಈ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಓದುಗರು ಅಷ್ಟೇ ಮುಕ್ತ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಸ್ವಾಗತಿಸುತ್ತಾರೆಂದು ಆಶಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಶ್ರೀಮತಿ ಗೀತಾ ವಸಂತರ ಹೊಸ ಹೆಜ್ಜೆಗಳು ಕಾವ್ಯ ಕಲೆಯ ಕಸಬುಗಾರಿಕೆಯಿಂದ ಇನ್ನಷ್ಟು ದೃಢವಾಗಿ ನೆಲೆಯೂರುತ್ತ ಜೀವನಾನುಭವದ ವೈವಿಧ್ಯಕ್ಕೆ ತಮ್ಮನ್ನು ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳಲೆಂದು ಹಾರೈಸಿ ಶುಭ ಕೋರುತ್ತೇನೆ.

(೧೯೯೯)

೬೬

ನೆನಪುಗಳು ಸಾಯುವದಿಲ್ಲ

'ಎರಡು ಸಲಿ ಒಂದು ನೆಲಿ' (೧೯೮೨)ಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯದ ನೆಲೆಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡು ಭರವಸೆ ಹುಟ್ಟಿಸಿದ ಕವಿ ಚನ್ನಪ್ಪ ಕಟ್ಟಿ. 'ಇಂಡಿಯಾದಲ್ಲಿ' (೧೯೯೩) ಸಂಕಲನದ ಮೂಲಕ ವಿಚಿತವಾದ ಚಿಂತನಕ್ರಮವನ್ನು, ಜೀವನಪ್ರೀತಿಯನ್ನು, ನವಿರುಹಾಸ್ಯದ ಜೀವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುತ್ತ, ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ಕನಸಿಲ್ಲದೆ ಜೀವನವಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ವಾಸ್ತವದ ಅರಿವಿನಿಂದಲೇ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸುವ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಹಂತವನ್ನು ತಲುಪಿರುವುದು ನಿಜಕ್ಕೂ ಅಭಿನಂದನೀಯ.

"ನೆನಪುಗಳು ಸಾಯುವುದಿಲ್ಲ" ಎಂಬುದು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ನೆನಪು ಸತ್ತರೆ ಜೀವನವಿಲ್ಲ. ಕಾವ್ಯವಿಲ್ಲ. ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ಜೀವಂತಿಕೆಯಿಂದ ಬಾಳುವವನ ಜೊತೆಗೆ ಅವೂ ಜೀವಂತವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಕವಿ ತನ್ನ ಸ್ಮೃತಿಕೋಶವನ್ನು ಜೋಪಾನವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ನೆನಪುಗಳ ಹಿಂದೆ ಒಂದು ಅನುಭವವಿರುತ್ತದೆ. ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಆ ಅನುಭವದ ಅರ್ಥ ಆಳವಾಗುತ್ತ, ಹೊಸ ಅನುಭವದೊಂದಿಗೆ ವಿಸ್ತಾರಗೊಳ್ಳುತ್ತ, ಜೀವನವನ್ನೆಲ್ಲ ವ್ಯಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಸಂದರ್ಭಾನುಸಾರ ಅದಕ್ಕೊಂದು ಆಕಾರ ನೀಡುವ ಕಾರ್ಯ ಕಾವ್ಯರಚನೆಯ ಮೂಲಕ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ.

"ನೆನಪುಗಳು ಸಾಯುವುದಿಲ್ಲ" ಕವಿತೆಯ ಒಂದೊಂದು ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಪ್ರತಿಮೆಯ ಮೂಲಕ ಅಜ್ಜಿಯ ಸೆರಗು ಮಣ್ಣಪವರು, ಹೂಗಂಪು, ಸೀರೆ ನೆರಿಗೆ– ಕವಿ ಅವನ್ನು ಕಂಡರಸುತ್ತ ಹೋಗಿರುವುದು ತುಂಬಾ ಚೇತೋಹಾರಿಯಾಗಿದೆ :

ನೆನಪುಗಳು ಸಾಯುವುದೇ ಇಲ್ಲ
ಸದಾ ಉಳಿದುಕೊಂಡೇ ಇರುತ್ತವೆ
ನನ್ನವ್ವ ತಟ್ಟುವಾಗ ಕುರುಳು
ಅಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದಂತೆ ಅವಳ ಬೆರಳು.

ಇಡೀ ಒಂದು ಜೀವನದ ಆತ್ಮೀಯ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಭಾವಸಾಹಚರ್ಯದೊಡನೆ ತುಂಬ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಈ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಸೆರೆಹಿಡಿಯಲಾಗಿದೆ.

ಚನ್ನಪ್ಪ ಕಟ್ಟಿ ; ನೆಲೆ ಪ್ರಕಾಶನ, ಸಿಂದಗಿ

ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ನೆನಪು ಕನಸಿಗೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಆ ಕನಸು ಇಲ್ಲಿಯ ಬಹುತೇಕ ಕವಿತೆಗಳ ಸ್ಥಾಯಿಯಾಗಿರುವಂತಿದೆ. ಸಹಜ ಕನಸಲೋಕವ ತೊರೆದು ತಪದ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಟ್ಟ 'ಕನಸಬೇಕು' ಕವಿತೆಯ ನಾಯಕನಿಗೆ

ಹುತ್ತದೊಳಗಣ ಕತ್ತಲೆಯಲಿ
ಅರಿವುದೆಂತು ಸತ್ಯ ಮಿಥ್ಯ ?
ಸತ್ಯ ಮಿಥ್ಯಗಳ ಮಥನದಲಿ
ಹುತ್ತ ಆಯಿತೊಂದೆ ಅವಗೆ ಸತ್ಯ

'ಇವನು' ನಮ್ಮ ನಿಮ್ಮಂತೆ ಎಲ್ಲರಲಿ ಒಂದಾಗಿ ಇದ್ದವನೇ ಎಂಬುದು ಇಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ. ಆದ್ದರಿಂದ

ಎಲ್ಲ ನನಸಾಗದಿದ್ದರೇನಾಯ್ತು
ಕನಸಲೇಬೇಕು

ಎಂಬುದು ಕವಿಯ ಆಶಾವಾದದ ದ್ಯೋತಕವಾಗಿದೆ.

ನಿಸರ್ಗವೇ ಒಂದು ಕಾವ್ಯವಾಗಿರುವಾಗ ಅದನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆದ ತನ್ನ ಕವನ 'ವ್ಯರ್ಥಾಲಾಪ'ವೆಂಬ ಭಾವನೆ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಬರುವುದುಂಟು. ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅದರಿಂದ ಪಾಠ ಕಲಿಯದೆ 'ಅಂದು ಮಾಡಿದುದನ ಇಂದು ಮಾಡ ಹೋಗುವ' ಹುಂಬತನ. ಅದರಿಂದಾಗುವ ಅನಾಹುತ– ಬಾಬ್ರಿ ಮಸೀದಿಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ 'ಬಲವ ರಘುರಿ'ಗೆ ದಾರಿ ತೋರಿಸಿದೆ. ಒಂದು ಕಾವ್ಯ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನೇ ವ್ಯಂಗ್ಯದಂಚಿನಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ನಿಲ್ಲಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ 'ಶಬ್ದಗಳು ನಾವು ಬಳಲಿದ್ದೇವೆ'ಯಲ್ಲಿದೆ :

ಆಕಾಶದೆಡೆ ರೆಕ್ಕೆ ಬಡಿದು ಸುಸ್ತಾಗಿದ್ದೇವೆ
ಮಣ್ಣಿಗೆ ಮೈಯಾನಿಸಿ ಒಂದಿಷ್ಟು ಒರಗಲು ಬಿಡಿ.

'ರವಿ ಕಾಣದ್ದು' ಕೂಡಾ ಇದೇ ಧಾಟಿಯದು. ಜನತೆ ಮತ್ತು ಮುಖಂಡರ ನಡುವಿನ ರಾಜಕೀಯ ದುರಂತದ ಚಿತ್ರ 'ನೆಲ ಮುಗಿಲು'. 'ಪ್ರೀತಿಯೇ ನಿಜ ಜೀವ'ವೆಂಬುದನ್ನು 'ಸಂ-ವಾದ' ಮನಗಾಣಿಸಿಕೊಟ್ಟರೆ. 'ಭೂ-ಕಂಪ'ದಲ್ಲಿ ಸಮಷ್ಟಿ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ನೈಜ ಸೂಚನೆ ನವಿರು ಹಾಸ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಮೂಡಿದೆ. ಬಾನು-ಭುವಿಗಳ ಋಣಾನುಬಂಧ 'ಋಣ'ದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವತ್ತಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಪಡೆದಿದೆ. ಇಂದಿನ ಜೀವನದ ಭೀಕರ ವಾಸ್ತವತೆಗೆ ಪೇಪರು ಸಂಕೇತವಾದರೆ ಅದನ್ನು ಮಾರಿ ತಾನೆಂದೂ ಸುದ್ದಿಯಾಗದಿರುವ ವಿರೋಧಾಭಾಸ 'ಪೇಪರು ಮಾರುವ ಹುಡುಗ' ಕವನದಲ್ಲಿ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಆತ್ಮವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೊಂದು ಉತ್ತಮ ಮಾದರಿ 'ನಮ್ಮೊಳಗಿನ ಗಾಂಧಿಗೆ'. 'ಜನಪದರು' ನಕ್ಕು ಅತ್ತು ಹಾಡಾಗಿ ಜನರೆದೆಗೆ ಮತ್ತೆ ನಾಲಗೆಗೆ ಹರಿದಿರುವ ಸತ್ಯ ಮೋಡ ಮಿಂಚು ಮಳೆಗಳ ರೂಪಕದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದೆ. 'ಕೆಂಡದೂರ ಜನಗಳ' ಜೀವನದ

ವೈರುಧ್ಯಗಳು ಹಾಗೂ ಅವುಗಳ ನಡುವಿನ ಸಂಘರ್ಷ 'ಹಂಬಲ'ದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ನಿಂತಿದೆ. ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಹಲವು ಮಗ್ಗಲುಗಳನ್ನು ಅಷ್ಟಪೈಲಿನಂತೆ ಹೊಳೆಯಿಸಿ ತೋರುವ 'ಉರಿಗೆ ಉದಕವಾದವರು' ಒಂದು ಸಫಲ ಪ್ರಯತ್ನ. 'ಸಾಯಬೇಕೆಂದವನ ಆತ್ಮ ಚರಿತೆ'ಯಾಗಲಿ. 'ವ್ಯಷ್ಟಿ-ಸಮಷ್ಟಿ'ಯಾಗಲಿ ವಾಸ್ತವಕ್ಕೆ ಪರಸ್ಪರ ಕನ್ನಡಿ ಒಡಿದು ನೋಡಿಕೊಂಡಂತಿವೆ. ಹಾರುವ ಹಕ್ಕಿ- ಮಾನವಲೋಕದ ಗಡಿ ನಿಯಂತ್ರಣ ರೇಖೆಯನ್ನು ಬೆರಳಿಟ್ಟು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

ವೈವಿಧ್ಯಪೂರ್ಣವಾದ ಈ ಸಂಕಲನದ ಕವನಗಳನ್ನು ಹೊಂದುಓದಿದು ಓದಿದಾಗ ಕೂಡಲೇ ಹೊಳೆಯುವುದೇನು ಎಂಬುದನ್ನು ಕೆಲಮಟ್ಟಿಗೆ ಮೇಲಿನ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಓದಿದಾಗ. ಇಡಿಯಾಗಿ ಅವುಗಳ ಸತ್ವ ಇನ್ನಷ್ಟು ಶಕ್ತಿ ಪಡೆದುಕೊಂಡು ದಟ್ಟವಾದ ಅನುಭವವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಡುತ್ತವೆ. ಒಂದು ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಯ್ದು ಬಂದಾಗಲೂ ತನ್ನ ಸೃಜನಶೀಲತೆಯ ಸಹಜಗುಣವನ್ನು ಸಂಯಮದಿಂದ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಮುನ್ನಡೆದ ಚನ್ನಪ್ಪ ಕಟ್ಟಿ ಅವರನ್ನು ಅಭಿನಂದಿಸದೆ ಇರಲಾರೆ.

(೧೯೯೯)

೬೭

ಮಾತು - ಮಾಣಿಕ್ಯ

ನಮ್ಮ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ 'ಕುರಿತೋದದೆಯುಂ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಯೋಗ ಪರಿಣತ ಮತಿಗಳಾದ'ವರು ಈಗಲೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದ್ದು ಅಂಥ ಪ್ರತಿಭೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವದು ಸಾಹಿತ್ಯಪರಿಷತ್ತು ಹಾಗೂ ಅಕಾಡೆಮಿಗಳ ತುರ್ತು ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ. ಸರಿಯಾಗಿ ಓದಲೂ ಬರೆಯಲೂ ಬಾರದ ಜೀಳಗಿಯ ಸಿದ್ದಪ್ಪ ಜಿವರಿ ಎಂಬ ಅಪ್ಪಟ ಜಾನಪದ ಕವಿ ಸೊಗಸಾಗಿ ಹಾಡು ಕಟ್ಟಬಲ್ಲವನಾಗಿದ್ದು ಆ ಹಾಡುಗಳು ಈಗಾಗಲೇ ಮೂರು ಸಂಗ್ರಹಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವುದು ಇದಕ್ಕೊಂದು ಉತ್ತಮ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿದೆ.

ಹಾಸನದಲ್ಲಿ ನೆರವೇರಿದ ೬೫ ನೆಯ ಅ. ಭಾ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನದ ನನ್ನ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ ಮೇಲಿನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದೆ. ಅವನ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಓದಿದ್ದೆನಾದರೂ ನಾನು ಅವನನ್ನು ನೋಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಳೆದ ತಿಂಗಳು ನಾನು ಬೆಳಗಾವಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಲಿಂಗಾಯತ ಸಂಶೋಧನ ಕೇಂದ್ರ ಗ್ರಂಥಾಲಯಕ್ಕೆ ಸಹಜ ಭೆಟ್ಟಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದೆ. ಅದೇ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸಿದ್ಧಪ್ಪನನ್ನು ನನಗೆ ಭೆಟ್ಟಿಮಾಡಿಸಲು ನಾಗನೂರು ರುದ್ರಾಕ್ಷಿ ಮಠಾಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಶ್ರೀ ಸಿದ್ಧರಾಮ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಧಾರವಾಡಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ನಿಂತಿರುವುದನ್ನು ಗ್ರಂಥಾಲಯದ ನಿರ್ದೇಶಕರಾದ ಡಾ. ಎಸ್. ಆರ್. ಗುಂಜಾಳ ಅವರು ಹೇಳಿದಾಗ ನನಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವೆನಿಸಿತು. ಸಂತೋಷವೂ ಆಯಿತು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಮಠದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ನನಗೆ ಸಿದ್ದಪ್ಪನ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರು. ಅವನ ಜೊತೆಗೆ ಮಾತಾಡುತ್ತ ಅವನ ಹಾಡು ಕೇಳುತ್ತ ಒಂದು ಗಂಟೆ ಕಳೆದದ್ದೇ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಹೊಸ ಕವನ ಸಂಗ್ರಹ 'ಮಾತು ಮಾಣಿಕ್ಯ'ಕ್ಕೆ ನಾನು ಮುನ್ನುಡಿ ಬರೆಯಬೇಕೆಂದು ಸಿದ್ದಪ್ಪ ವಿನಯದಿಂದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯನ್ನು ನನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿಟ್ಟ. ತಮ್ಮ ಊರಿನ ಈ ಕವಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ವಾಮಿಗಳೂ ವಿಶೇಷ ಅಭಿಮಾನವನ್ನೂ, ಪ್ರೀತಿಯನ್ನೂ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರು. ಪ್ರಸ್ತುತ ಕವನ ಸಂಗ್ರಹದ ಬಗ್ಗೆ ಬಹಳ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಈ ನಾಲ್ಕು ಮಾತು ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯೆಂದರೆ ಸಿದ್ದಪ್ಪ ಅದನ್ನು ತನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ಬರೆದದ್ದಲ್ಲ. ಅವನ ಓದು-ಬರಹ ಅಷ್ಟಕ್ಕಷ್ಟೆ. ಮೊದಲ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿಯ "ನನ್ನ ಸಾಲಿ" ಎಂಬ ಕವನದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾನೆ :

ಸಿದ್ದಪ್ಪ ಸಾಬಣ್ಣ ಜಿವರಿ. ಜೀಳಗಿ

ಸಾಲಿ ಕಲ್ಯಾಕ ಹೋಗತಿದ್ದೆನಾ ಸಣ್ಣಾವ ಇದ್ದಾಗ
ಓದಾಕ ಬರಿಯಾಕ ಬರಲಿಲ್ಲ ಬಡಪಾ ಮಾಸ್ತರ ನನಗ

* * * *

ಅಪ್ಪ ಅವ್ವಾ ಅಂತಿದ್ದರ ನಮ್ಮಗ ಸಾಲ್ಯಾಗ ಹುಸ್ಯಾರ
ಐದಾರು ವರ್ಷ ಕಲತರ ಬರಲಿಲ್ಲ ನನಗೊಂದ ಅಕ್ಷರ

* * * *

ನಮ್ಮಂಗ ನೀವು ಕಲಿಯಲಾರದ ಹಂಗs ತಿರಗಬ್ಯಾಡ್ರಿ
ಬೀಳಗಿ ಊರಾಂವ ಹಾಡಕಟ್ಟಿತಾನ ಸಿದ್ದಪ್ಪ ಬಿದರಿ.

ಈ ಜಾನಪದ ಕವಿಯ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ. ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡಿದವರು ಬೀಳಗಿ ಕಾಲೇಜಿನ ಕನ್ನಡ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರೂ ಗಣ್ಯ ಕವಿಗಳೂ ಆದ ಡಾ. ಶ್ರೀರಾಮ ಇಟ್ಟಣ್ಣವರ ಅವರು. ಅವನು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಬರೆದಿಡುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಅವರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಹಾಗೂ ಇತರರು ಮಾಡುತ್ತ ಬಂದರು. 'ಹೊಳಿಸಾಲ ಹೋರಿ' ಎಂಬ ಪ್ರಥಮ ಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವಲ್ಲಿ ಬೀಳಗಿಯ ಉತ್ಸಾಹಿ ತರುಣರು ಹಾಗೂ ಉಳಿದ ಅಭಿಮಾನಿಗಳು ನೆರವಾದರು. ಆ ಸಂಗ್ರಹದ ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಇಟ್ಟಣ್ಣವರ ಸಿದ್ದಪ್ಪನ ಕಾವ್ಯರಚನಾ ಕ್ರಮದ ಬಗ್ಗೆ ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಓದುಗರಿಗೆ ಅವರ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಥಮ ಬಾರಿಗೆ ಪರಿಚಯಿಸಿದರು. ಒಕ್ಕಲುತನವೇ ಉದ್ಯೋಗವಾಗಿರುವ ಸಿದ್ದಪ್ಪ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಹಾಡುಕಟ್ಟುವದನ್ನು ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡವನು. ತನ್ನ ಮನೆ. ಊರು. ಸಮಾಜ. ಆಟ-ನೋಟ-ಇವೆಲ್ಲದರ ಅನುಭವ ಸಾಮಗ್ರಿ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಇವನಿಗೆ ತನ್ನ ಹಾಡಿನ ಬುತ್ತಿಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು. ತೋಟದ ಬಾವಿಯ ಸೆಲೆಯಂತೆ ಸೃಜನಶಕ್ತಿ ಪುಟಿಯತೊಡಗಿತು. ಹೀಗೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ಕವನ ರೂಪುಗೊಂಡ ಮೇಲೆ ನೆನಪಿನ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಅದನ್ನು ಹೇಳುವದೂ ಬರೆಯಿಸುವದೂ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ವಸ್ತು ಭಾಷೆ. ರೀತಿ. ಧಾಟಿ ಎಲ್ಲದರಲ್ಲೂ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಜಾನಪದದ ಸೊಗಡು ಹೊರ ಹೊಮ್ಮತೊಡಗಿತು.

ಕಳೆದ ಎಂಟು ವರುಷಗಳಲ್ಲಿ ಇವನ ಮೂರು ಕವನ ಸಂಗ್ರಹಗಳು ಪ್ರಕಟಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಊರಿನ ಜನ ಹಾಗೂ ಹಿತೈಷಿಗಳು ನೆರವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಥಮ ಸಂಗ್ರಹ 'ಹೊಳಿಸಾಲ ಹೋರಿ'ಯ ಕವನಗಳು ಹಳ್ಳಿಯ ಜನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಗೊಳ್ಳುವ ಪ್ರೇಮದ ಹಲವು ಪರಿಗಳನ್ನು ಅದೇ ನುಡಿಗಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸೊಗಸಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಡುತ್ತವೆ. ಎರಡನೆಯ ಸಂಕಲನ 'ಹತ್ತೂನ ಬಾ ಪ್ರೀತಿಯ ಗಾಡಿ'ಗೆ ಮುನ್ನುಡಿ ಬರೆದ ಶ್ರೀ ಬಿ. ಆರ್. ಪೋಲೀಸಪಾಟೀಲರು ಕವಿ ತನ್ನ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತ ಸಾಗಿರುವುದನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹೇಳಿ. ಮಾತೆತ್ತಿವರೆ ಉಪಮೆಗಳ ಮಾಲೆಯನ್ನೇ ಹೆಣೆಯುವ ಈತ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಸುಂದರವಾಗಿ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸುವ ಗುಣವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. 'ಪ್ರೀತಿ ಹೊಳ್ಯಾಗ ಈಸ್ಯಾಡಿ ನಾವು

ದಂಡಿ ಮುಟ್ಟ್ಯಾಣು' ಎಂಬುದು ಈ ಸಂಗ್ರಹದ ಜೀವಸ್ವರವಾಗಿದೆ. 'ಹಾರಿತ ಗಿಣಿ'ಯಂಥ ಪದ್ಯದ ಪ್ರತೀಕಾತ್ಮತೆ ಬೆರಗುಗೊಳಿಸುವಂತಿದೆ. ಮೂರನೆಯ ಸಂಗ್ರಹ 'ಅನುಭವದ ಅಡಿಗಿ'ಗೆ ಬರೆದ ಚಿಕ್ಕ ಹಾಗೂ ಚೊಕ್ಕ ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಸಿದ್ಧರಾಮ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಈತನ ನಿಸರ್ಗ ಸುಭಗ ಕವಿತೆಯನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಸತ್ಯ. ಧರ್ಮ. ನ್ಯಾಯ. ನೀತಿಯಂತಹ ಮೌಲ್ಯಗಳು ನಮ್ಮ ಬದುಕಿನಿಂದ ದೂರವಾಗುತ್ತಿರುವುದರ ಕಡೆಗೂ ಈ ಕವಿ ಗಮನ ಹರಿಸಿರುವುದನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಇವರ ನೋಡ್ರೆಪ್ಪ ನಮ್ಮೂರ ಹಿರಿಯರು
ಉರುವ ಬೆಂಕಿ ಒಳಗ ಹುಲ್ಲು ಒಗಿಯುವರು
('ಊರ ಹಿರಿಯರು')

ಎಂದು 'ಇದ್ದ ಮಾತನಾ ಇದ್ದ್ಹಾಂಗ ಹೇಳ್ತೀನಿ' ಎಂಬ ದಿಟ್ಟತನ ಹಲವಾರು ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಡೆದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. 'ಸಾಲವಲ್ಲದು ಜಾಗ'ದಂತಹ ಈ ಸಂಗ್ರಹದ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯ ವಾಸ್ತವ ಚಿತ್ರ ಹಾಗೂ ವಿಡಂಬನೆ ನಮ್ಮ ಗಮನವನ್ನು ಸೆಳೆಯುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಂಗ್ರಹ 'ಮಾತು ಮಾಣಿಕ್ಯ'ದ ಅರುವತ್ತು ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನವುಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಸ್ತುವೈವಿಧ್ಯವಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಹಳ್ಳಿಯ ಬದುಕೇ ಸ್ಥಾಯಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಆಧುನಿಕ ಜೀವನದ ಸಂವೇದನೆಗೆ ಕವಿ ತನ್ನನ್ನು ಪೂರ್ಣ ತೆರೆದುಕೊಂಡಿರುವದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. 'ಆಗ ಹಾಂಗಿತ್ತು ಈಗ್ಯಾಕ ಹೀಂಗಾತು' ಎಂಬ ಕಾಲಮಾನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಚಿಂತನೆಯೂ ಇಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಒಳ್ಳೊಳ್ಳೆವರು ಇಲ್ಲಿ ಹೋಗ್ಯಾರ ಉಳ್ಳಾಡಿ
ಕಳ್ಯಾನ ದೇವರತ್ತಾಂಗ ಕರ್ಪೂರ ಕಾಯಿ ಬೇಡಿ
('ಬಿಡಬೇಕು ತಮ್ಮ')

ಎಂಬ ಅಸಹಾಯಕತೆಯೊಂದಿಗೆ 'ಜಾತ್ಯಾಗೇನ ಬಳಕೋತಿರಿ' ಎಂಬ ಹಿತವಾದವೂ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ. ಹಿಂದಿನ ಸಂಗ್ರಹದ 'ಕನ್ನಡತೇರ' ಕವನದಲ್ಲಿ ಮೂರ್ತಗೊಂಡ ನಾಡು-ನುಡಿಯ ಪ್ರೇಮ ಇಲ್ಲಿ ಇನ್ನಷ್ಟು ವಿಸ್ತಾರಗೊಂಡಿದೆ. 'ಹಸಿಯದಿದ್ದರೂ ಹರದ ತಿನ್ನಾಕ ಹೊರಟೈತಲ್ಲೊ ಬಾಯಿ' ಎಂಬುದು ಇಂದಿನ ಭ್ರಷ್ಟತೆಗೆ ಕನ್ನಡಿ ಹಿಡಿದಂತಿದೆ.

ಬಡತನದೊಳಗ ನಂದು ನಿಂದು ಅನ್ನೊದೈತಿ ಅರುವ
ಸಿರಿತನದೊಳಗ ಯಾರದೇನ ಅಂತೈತಿ ಗರುವ
('ಬಡತನ-ಸಿರಿತನ')

ಬಡವರೊಳಗಿನ ಪರಸ್ಪರ ಅನುಕಂಪ ಸಿರಿವಂತರಲ್ಲಿ ಕಾಣದಾಗಿರುವದು ಇಂದಿನ ವಿಷಮತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿರುವುದನ್ನು ಇದು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತದೆ.

ಪ್ರೀತಿ ಸರಪಣಿ ಕೊಂಡಿ ಸಂಪದ ಸಣ್ಣ ಆಗ್ಯಾವೋ
ಎಲ್ಲರ ಮನದಾಗ ಸಂಶಯ ಬೀಜ ಮೊಳಕಿ ಒಡೆದಾವೋ

ಪರಸ್ಪರ ಬಾಂಧವ್ಯವನ್ನು ಬೆಸೆದ ಪ್ರೀತಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತ ಸಂಶಯ ಹೆಡೆಯೆತ್ತಿ ನಿಂತಿದೆ. ಇಂಥ ಜೀವನಾನುಭವದ ಪಾಕ ಇಲ್ಲಿಯ ಅನೇಕ ಪದ್ಯಗಳ ಸತ್ವವಾಗಿದೆ.

ಗಾಂಧಿತಾತ ಬುದ್ಧ ಬಸವಣ್ಣ ಅಂಬೇಡ್ಕರ
ಜಾತಿ ಚಳುವಳಿ ಅರ್ಧಮಾಡಿ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗ್ಯಾರ
(ಪೂರಾ ಮುಗಿದಿಲ್ಲ)

ಈ ಭೂಮಿಮ್ಯಾಗ ಪೂರ ಯಾರದು ಮುಗಿದಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಪೂರೈಸುವ ಕಾರ್ಯ ಮತ್ತೆ ನಡೆಯಬೇಕಾಗಿದೆ ಎಂಬ ಅರಿವನ್ನು ಕವಿ ಜನಮನದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

ಕಣ್ಣೀಗಿ ಕಂಡರು ಬಾಯಿಮುಚ್ಚಿ ನಾ ಸುಮ್ಮಗ ಹ್ಯಾಂಗಿರಲಿ ?

ಅದಕ್ಕೆ ಜನತೆಯ ನಾಲಗೆಯಾದ ಕವಿ ಅದಕ್ಕೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ನೀಡಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಸಿದ್ದಪ್ಪನ ಕವನಗಳ ಅಂತರ್ಯದಲ್ಲಿ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಕಂಡುಬರುವ ಇಂಥ ಕಳಕಳಿ ಅವುಗಳ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದೆ. ದೇವರಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ನಂಬಿಕೆಯಿದೆ.

ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ
ಆ ಭಗವಂತನ ಲೀಲ
ಜಗವೆಲ್ಲ ಬದುಕತೈತಿ ಅವನ ಹೆಸರ ಮ್ಯಾಲ
('ಕಾಣದಂಗ')

ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಆ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೇ ಆಹ್ವಾನಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

ಎದ್ದೇಳಮ್ಮ ಆದಿಶಕ್ತಿ
ಕೈಯೊಳಗ ಹಿಡಕೊಳ ಕತ್ತಿ
ಎದ್ದೈತಿ ಪುಂಡರ ದಂಡ
ಚೆಂಡಾಡಮ್ಮ ಇವರ ರುಂಡ
('ಮಾತಿನಮೃತ')

ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವ ದುಷ್ಟತನಕ್ಕೆ ದೈವೀಶಕ್ತಿ ತಕ್ಕಶಾಸ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡದೇ ಇರಲಾರದು ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆಯೊಂದಿಗೆ

ಎಷ್ಟು ಉರೀತೀರೆಪ್ಪ ನೀವು ಉರೀರಿ
ಕಬ್ಬಿಣಕಾಸಿ ಮ್ಯಾಲಿನಾವ ಕೊಡತಾನ ಕಾಣದಂಗ ಬರಿ
('ಉರೀರೆಪ್ಪ ಉರಿರಿ')

ಎಂಬ ಭರವಸೆಯನ್ನು ಈ ಜಾನಪದ ಕವಿ ತಾಳಿರುವದು ಸಹಜವೇ ಆಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಒಟ್ಟಾರೆ ನೋಡಿದಾಗ ಸಿದ್ದಪ್ಪನ ಕಾವ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಹಾಗೂ ನೈತಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಗಳು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ಯಾರೂ ಮೆಚ್ಚುವಂತಿದೆ.

ಕವನಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಕವಿ ತನ್ನ ಅಂಕಿತದೊಂದಿಗೆ ಹೇಳುವ ಒಂದೊಂದು ನುಡಿಯೂ ಆ ಹಾಡಿನ ಆಶಯದೊಂದಿಗೆ ಅವನ ಕಾವ್ಯಶಕ್ತಿಗೂ ಉಜ್ವಲ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತವೆ :

ಮುಂದ ಬರುವ ಗುಬ್ಬೀ ಮರೀಗಿ ಕಟ್ಟಿದಾಂಗ ಗೂಡ
ಬೀಳಗಿ ಊರಾಂವ ಬಿದರಿ ಸಿದ್ದ ಕಟ್ಟುತಾನ ಹಾಡ

* * * *

ಅವನ ಹಾಡಾ ಮಾವಿನ ಗಿಡದಾಗ ಮಾಗಿದಾಂಗ ಹಣ್ಣೋ

* * * *

ಎಲ್ಲರ ಮನಸ್ಸಿನ ಬೆಣ್ಣೆಕರಗಿಸಿ ಕಾಸಿದಂಗ ತುಪ್ಪ
ಬೀಳಗಿ ಊರಾಂವ ಹಾಡ ಕಟ್ಟುತಾನ ಬಿದರಿ ಸಿದ್ದಪ್ಪ

* * * *

ಬೀಳಗಿ ಬಿದರಿ ಸಿದ್ದಪ್ಪ ಹಾಡಕಟ್ಟುತಾನ ನೋಡಿ
ರಾತ್ರಿಯಾಳೆ ಬೆಂಕಿ ಬಿದ್ದಾಂಗ ಬಿದರ ಮಸ್ತಾಡಿ.

* * * *

ಬುದ್ದಿ ಆಕಳ ಒಂದ ಕಳಕೊಂಡೈತಿ ದುಡ್ಡಿನ ಜಾತ್ರ್ಯಾಗ
ಸಿಕ್ಕರ ಹೇಳಿ ಕಳಿಸಿರಿ ಸಿದ್ದಪ್ಪ ಇರತಾನ ಬೀಳಗ್ಯಾಗ

* * * *

ಕಲಿಯಲಿಲ್ಲ ಬರಿಯಲಿಲ್ಲ
ತಾಳ ತಂಬೂರಿ ತಂತಿ ನಾದಿಲ್ಲ
ಬೀಳಗಿ ಬಿದರಿ ಸಿದ್ದ ವಿಚಿತ್ರ
ಅದಾನೊ ಅವನು ಸರಸ್ವತಿ ಪುತ್ರ

ಸಿದ್ದಪ್ಪನ ಈ ನಾಲ್ಕೂ ಕವನ ಸಂಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಓದಿದವರು ಈತ ನಿಜಕ್ಕೂ ಸರಸ್ವತಿಪುತ್ರ ಎಂದು ಉದ್ಗಾರವೆತ್ತದೆ ಇರಲಾರರು. ಹಲಸಂಗಿ ನಾಡಿನ (ಇಂಡಿ ತಾಲೂಕು) ಸಿದ್ದು ಶಿವಲಿಂಗ. ಖಾಜಾಬಾಯಿ. ಒಡೇಸಾಬರಂಥ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಲಾವಣಿಕಾರರನ್ನು ಪಡೆದ ಅದೇ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ (ಬೀಳಗಿ ತಾಲೂಕು) ಇದೀಗ ಸಿದ್ದಪ್ಪನಂಥ ಜಾನಪದ ಭಾವಗೀತಕಾರನ ಪ್ರತಿಭೆ ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವುದು ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಪುಣ್ಯವೆನ್ನಬೇಕು. ಇಂಥ ಕವಿಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ. ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿ ಬೆಳಕಿಗೆ ತಂದ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅಭಿನಂದನೆಗಳು ಸಲ್ಲಬೇಕು.

ಕೊನೆಯದಾಗಿ ಒಂದು ಮಾತು : ಸಿದ್ದಪ್ಪನ ಈ ನಾಲ್ಕೂ ಕವನ ಸಂಗ್ರಹಗಳು ಒಂದು ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಗೊಳ್ಳುವದು ಅತ್ಯಂತ ಅವಶ್ಯವೆಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಕರ್ನಾಟಕ ಜಾನಪದ ಅಕಾಡೆಮಿಯಾಗಲಿ. ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರವಾಗಲಿ ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ತುರ್ತಾಗಿ ಕೈಕೊಂಡಲ್ಲಿ ಒಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿಗೆ ಅವರು ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಪಾತ್ರರಾಗುತ್ತಾರೆ.

(೧೯೯೯)

೬೮

ಋತು

ಶ್ರೀಮತಿ ಡಿ. ಬಿ. ರಜಿಯಾ ಕಾವ್ಯರಚನೆಗೆ ತೊಡಗಿ ಆಗಲೇ ದಶಕದ ಮೇಲಾಯಿತು. ಎರಡು ಕವನ ಸಂಗ್ರಹಗಳನ್ನೂ ಪ್ರಕಟಿಸಿ, ತಮ್ಮ ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ಮನಸ್ಸಿನ ಒಲವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತ ಹಲವು ಒಳ್ಳೆಯ ಕವನಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಇದೀಗ ಹೊರಬರಲಿರುವ ಕಿರುಗವನಗಳ ಸಂಗ್ರಹ "ಋತು"ವಿಗೆ ನಾನು ನಾಲ್ಕು ಮಾತು ಬರೆಯಬೇಕೆಂದು ಅವರು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಕೆಲಸವನ್ನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಕಾಲದ ಹಾಗೂ ಕಾವ್ಯರೂಪದ ಬದಲಾವಣೆಯ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ಸಂಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಕವಿ ಈ ಹೆಸರನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಚುಟುಕು, ಹನಿಗವನ, ಮುಕ್ತಕ, ಹೀಗೆ ಹಲವಾರು ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಇಂದು ಓದುಗರಿಗೆ ಕಚಗುಳಿ ಇಡುತ್ತಿರುವ ಈ ಕಾವ್ಯಪ್ರಕಾರ ಯಾರ ಮುಲಾಜಿಗೂ ಒಳಗಾಗದೆ ಕಾವ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಭದ್ರಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಸಾಗಿದೆ. ಇದು ಯಾವ ಪಂಥಕ್ಕೂ ಸೇರಿದ್ದಲ್ಲ. ಆದರೆ ಎಲ್ಲ ಪಂಥದವರಿಗೂ ಇಷ್ಟವಾಗಬಹುದಾದ ಹಾಸ್ಯ, ವ್ಯಂಗ್ಯ, ವಿಡಂಬನ, ವಕ್ರೋಕ್ತಿ, ಇತ್ಯಾದಿ ಗುಣಗಳಿಂದ ಹಾಗೂ ತನ್ನದೇ ಆದ ಒಂದು ಬಗೆಯ ವಿಲಕ್ಷಣ ಸೌಂದರ್ಯದಿಂದ ಕವಿಗಳನ್ನೂ ಓದುಗರ ಬಳಗವನ್ನೂ ಕೂಡಿಯೆ ರಂಜಿಸುತ್ತ, ಆಕರ್ಷಿಸುತ್ತ ಬಂದಿದೆ.

ಕನ್ನಡದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸರ್ವಜ್ಞನ ವಚನ ಹಾಗೂ ಜಾನಪದ ತ್ರಿಪದಿಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಪರಂಪರೆಯ ಮೂಲಸ್ರೋತವಿರುವುದನ್ನು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನೆನೆಯಬಹುದು. ಹೊಸಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ "ಚುಟುಕಿ"ಗೆ ಮೊದಲು ಗುಟುಕು ಕೊಟ್ಟು ಬೆಳೆಸಿದವರು ಜಿ. ಪಿ. ರಾಜರತ್ನಂ ಅವರು. ಆಮೇಲೆ ವಸ್ತುವಿನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈ ಪ್ರಕಾರವನ್ನು ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಚೌಪದಿಯ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿಟ್ಟರೂ ಸ್ವಚ್ಛಂದ ಸುಂದರವಾಗಿ ಮಡಿಸಿಕೊಂಡವರು ದಿನಕರ ದೇಸಾಯಿಯವರು. ಅಂದಿನ ದೇಸಾಯಿಯವರಿಂದ ಹಿಡಿದು ಇಂದಿನ ಡುಂಡಿರಾಜರವರೆಗೆ ನೂರಾರು (ಸಾವಿರಾರು ?) ಜನ ಕವಿಗಳು (ಕವಿಗಳಲ್ಲದವರೂ) ಹನಿ ಹನಿ ಕೂಡಿ ಹಳ್ಳವಾಗಿ ಈ ಪ್ರವಾಹಕ್ಕೆ ನೆರೆ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಪರಿಮಿತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಮುಕ್ತ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಮಾರ್ಗ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ತೀವ್ರತೆಯನ್ನೂ, ಮೊನಚನ್ನೂ, ಹೊಸತನದ ಕೌಶಲವನ್ನೂ ಸಾಧಿಸಿ ತೋರಿಸಿದ

ಡಿ. ಬಿ. ರಜಿಯಾ, ತ್ರಿವೇಣಿ ಪಬ್ಲಿಕೇಷನ್ಸ್, ಮೈಸೂರು - ೫೭೦೦೦೫

ಹತ್ತಿಪ್ಪತ್ತು ಜನ ಕವಿಗಳನ್ನು ನಾವು ಈ ಸಮೂಹದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಬಹಳಷ್ಟು ಜನ ಸೌಲಭ್ಯಾಕಾಂಕ್ಷೆಯಿಂದ ಇವುಗಳ ರಚನೆಗೆ ತೊಡಗಿದ್ದಾರೆಯೆ ಹೊರತು ನಿಜವಾದ ಕಾವ್ಯಸಾಧನೆಯ ಕಡೆಗೆ ಗಮನ ಹರಿಸದಿರುವುದನ್ನೂ ಅಷ್ಟೇ ಸುಲಭವಾಗಿ ಕಂಡುಹಿಡಿಯಬಹುದು. ಗಹನವಾದ. ಗಂಭೀರವಾದ. ಧ್ಯಾನ-ಚಿಂತನ-ಶೀಲವೆನಿಸುವ ಅನುಭವಗಳ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನಾಗಿಯೂ ಈ ಪ್ರಕಾರವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡಾಗ ಅದು ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ಬಾಳುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆ. ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆದಿದ್ದರೂ ಅಂಥವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಕಡಿಮೆಯೆಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು. ಟಾಗೋರರ "Stray Birds", "Fire Flies" ಸಂಗ್ರಹಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಕಿರುಗವನ ಪ್ರಕಾರ ಅಪಥ್ಯವಾಗಿಲ್ಲವೆನ್ನುವುದನ್ನು ಇದು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಚುಟುಕುಗಳಲ್ಲಿ ಇಂದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿರುವ ವ್ಯಂಗ್ಯ. ವಿಡಂಬನೆ. ಮಾತಿನ ಚಮತ್ಕಾರ ರಜಿಯಾ ಅವರ ಹಾದಿಯಲ್ಲ. ಅವರದು ಏನಿದ್ದರೂ "ಅಂತರಂಗದ ಅಭೀಪ್ಸೆಗೆ ಶಬ್ದ ಹೇಗಾಗಬೇಕೆಂಬ" ಸ್ವಂತ ಚಿಂತನದ ಕ್ರಮ ಹಾಗೂ ಆ ಬಗೆಯ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಪ್ರತಿಮೆ ಪ್ರತೀಕಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ. ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರೀತಿ. ಪ್ರೇಮ. ಪ್ರಕೃತಿ. ಸ್ಥಾಯಿಯಾಗಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿಸುವ ಭಾವನಾಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದಿಷ್ಟು ವೈವಿಧ್ಯವನ್ನು ತರುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಅದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಇಲ್ಲಿ ಕೊಡಬಹುದು.

ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳನ್ನು ಮೀರಬೇಕೆಂಬ ತುಡಿತ ಹೃದಯದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಅದು ಸಾಧ್ಯವಾಗದಿರುವ ಅಭಾಗ್ಯ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಭೋರ್ಗರೆವ ಕಡಲಿನ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ 'ಕಟ್ಟು' ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಭೋರ್ಗರೆವ
ಕಡಲಂತೆ
ಆಶೆಯ ತರಂಗಗಳು
ಒಡ್ಡು ಮೀರಿ
ಹರಿಯಲಾಗದೇ
ಶರಧಿಯ ಒಡಲೊಳಗೆ
ವಿಲೀನವಾಗಿ ವಿರಮಿಸುತ್ತವೆ.

ಒಲಿದವರ ಮಧುರ ಮಿಲನದಲ್ಲಿ ನೋವೂ ಇರುವುದು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಗೊತ್ತಾಗಬಲ್ಲದು. ಆ "ಸಮಯ"ದ ಮೌನ ಹಾಗೂ ಮಾತು "ಮುತ್ತಾ"ಗುವ ನಿರೀಕ್ಷೆ ಕೆಳಗಿನ ಕವನದಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಪಡೆದಿದೆ :

ನಿನ್ನ ಅದೃಷ್ಟರೇಖೆ
ನಾನಾದಾಗಲೇ
ನೋವಿನ ರಾತ್ರಿ
ಮಂದಗತಿಯಂತೆ
ಕಳೆಯುತ್ತಾ.....
ಮೌನದ-
ಆಚೆಗಿನ ಮಾತಿಗೆ
ಮುತ್ತಾಗುವ ಹೊತ್ತು
ಎತ್ತಲಿಂದ ಸಾಗಿ ಬರುವುದೋ.

ಕೊನೆಯ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ 'ತ'ಕಾರಕ್ಕೆ ಬೀಳುವ ಒತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರೇಮದ ಉನ್ಮತ್ತತೆಯೂ ಸಹಜವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ನಿಷ್ಫಲತೆಯ ಒಂದು ಭಾವ 'ಬರಡು' ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾರವತ್ತಾಗಿ ಚಿತ್ರಗೊಂಡಿದೆ:

ಎನ್ನೆದೆಯ ಗೂಡಿನಲ್ಲಿ
ಕಪ್ಪು ಮೋಡವಾಗಿ ದಟ್ಟೈಸಿದ
ನೆನಪುಗಳು ಧಾರಾಕಾರ ಕಂಬನಿಯ
ಮಳೆಯಾಗಿ ಸುರಿದರೂ ಫಲವಿಲ್ಲ.

ಇಲ್ಲಿ 'ಫಲ' ಶಬ್ದದಲ್ಲಿಯ ಶ್ಲೇಷೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು.

ಎರಡು ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಎದುರು ಬದುರಾಗಿಸಿ ಅನನ್ಯ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಜಾಣ್ಮೆ 'ವ್ಯತ್ಯಾಸ', 'ವರುಷ', 'ದ್ವಂದ್ವ' ಮುಂತಾದ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಗೋಚರಿಸುತ್ತದೆ. ಭಾವತೀವ್ರತೆಗೆ "ನನ್ನೊಡಲು' ಒಂದು ಉತ್ತಮ ಉದಾಹರಣೆ:

ನಿನ್ನೊಡಲ ಉಸಿರ ಕಾವು
ಬೂದಿ ಮುಚ್ಚಿದ
ಕೆಂಡವಾಗಿ
ನಿಗಿನಿಗಿಸುತ್ತದೆ
ನನ್ನೊಡಲಿನಲ್ಲಿ.

'ಒರತೆ', 'ಸೋಜಿಗ'ಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಳಿನ ನಿಗೂಢತೆಯನ್ನು ಅರಿಯುವ ಹವಣಿಕೆಯಿದ್ದರೆ, 'ಸೆರೆ', 'ಸಮೀಕರಣ' ಮೊದಲಾವು 'ಅಪ್ರಸಿಂಚನ'ದಿಂದ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿವೆ. 'ಕಡಲು' ನಿತ್ಯ ಹೊಸತನ್ನು ಸಾರುವ ವಿಸ್ಮಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದರೆ, 'ಭಾವನೆಗಳ ಅನುಬಂಧ ಬುವಿ ಬಾನಿನ ಸಂಬಂಧವಂತೆ' ತೋರುವಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯದ ಸೆಲೆಯಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿಯ ಎಲ್ಲ ಕವನಗಳೂ ಹನಿಗವನದ ಸ್ವಯಂಪೂರ್ಣ ಸ್ವರೂಪ ಪಡೆದಿವೆಯೆಂದೇನೂ ಹೇಳಲಾಗದು. ‘ಉಪಾಸನೆ’. ‘ರಚನೆ’. ‘ಶಿಕಾರಿ’. ‘ಸ್ಪಂದನ’ ಮೊದಲಾದವು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲುಂಟಾಗಿರುವ ಭಾಷೆಗಳ ತೊಡಕನಿಂದ ಅಸ್ಪಷ್ಟತೆಗೂ ಎಡೆಕೊಟ್ಟಿವೆ. ಇನ್ನುಳಿದವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಹೇಳಿಕೆಗಳಾಗಿ ವಾಚ್ಯವಾಗಿವೆ.

ಈ ಕವನಗಳ ಭಾಷೆ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಹದಗೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ‘ಹನಿಗವನ’ವಾಗಬೇಕಾದ ಅನಿವಾರ್ಯತೆ ಈ ಭಾವಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ಅನಿಸಿಕೆಗೆ ಇರಬೇಕು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಅದು ಬೇರೊಂದು ಕವನದ ಒಂದು ಭಾಗ ಅಥವಾ ನುಡಿಯಂತೆ ಅರಕಳಿಯೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಕೇವಲ ಲೇವಡಿ. ಶಬ್ದಾಡಂಬರ. ಕೆಳಮಟ್ಟದ ವಿಡಂಬನೆ. ತೋರಿಕೆಯ ಜಾಣತನಗಳಿಂದ ದೂರವಿದ್ದು “ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಭಾವನೆಗಳ ಆಪ್ತಸಂಬಂಧವನ್ನು ಚೊಕ್ಕವಾಗಿ ಮೂಡಿಸುವಲ್ಲಿ ರಜಿಯಾ ಹೆಚ್ಚು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ”. ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯಬೇಕಾದ ದಾರಿಯ ಪರಿಶ್ರಮದ ಕಲ್ಪನೆ ಅವರಿಗಿದೆಯೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ತುಂಬುಹೃದಯದಿಂದ ಶುಭ ಕೋರುತ್ತೇನೆ.

(೧೯೭೮)

೬೯

ಕಾವ್ಯಯಾನ

ಪ್ರಾಚೀನ ಮಂತ್ರವೊಂದರಲ್ಲಿ ವರ್ಷವನ್ನು ರಥಕ್ಕೂ. ಉತ್ತರಾಯಣ ಹಾಗೂ ದಕ್ಷಿಣಾಯನಗಳನ್ನು ಅದರ ಚಕ್ರಗಳಿಗೂ ಹೋಲಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ವರ್ಷವನ್ನು 'ಯುಗ' ಎಂತಲೂ. ಅದರ ಪ್ರಥಮ ದಿನವನ್ನು 'ಯುಗಾದಿ' ಎಂತಲೂ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿ ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.

ನಾಗರಿಕರು. ಜಾನಪದರು ಎಂಬ ಭೇದಭಾವವಿಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲರೂ ಪೂರ್ವ ಪರಂಪರೆಯ ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಹಾಗೂ ನಿಸರ್ಗ ನಮ್ಮೆದುರು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಚೈತ್ರಮಾಸದ ಹೊಸ ಚಿಗುರು. ಹೂವುಗಳಿಂದ ಚೈತನ್ಯಪೂರ್ಣವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ವರ್ಷಾದಿಯ ಈ ಹಬ್ಬ ನಮ್ಮ ಸಂಭ್ರಮವನ್ನು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಹೆಚ್ಚಿಸಿದೆ.

ನಮ್ಮ ಹಬ್ಬಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಒಂದಿಲ್ಲ ಒಂದು ದೇವತೆಯ ಸಂಪರ್ಕ ಪಡೆದಿರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಯುಗಾದಿ ಮಾತ್ರ ಯಾವ ದೇವತೆಗೂ ಸಂಬಂಧ ಪಡದ ಶುದ್ಧ ನಿಸರ್ಗದ ಹಬ್ಬವಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಆಚರಣೆಗಳು ಪರಂಪರೆಯ ಒಂದು ಭಾಗ. ಆದರೆ ಆ ಬಗ್ಗೆ ನಮಗೆ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠ ಅರಿವೇ ಇಲ್ಲದಂತಾಗಿದೆ. ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿ ನಾವು ಇಂಥ ಹಬ್ಬಗಳ ಆಚರಣೆಗಳ ಮೂಲಕ ಪಡೆದುಕೊಂಡದ್ದು ಅಪಾರ. ಅವು ಈಗ ಕೇವಲ 'ವಿಧಿ'ಗಳಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿವೆ. ಹಬ್ಬಗಳು ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾದವು ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಮರೆಯಬಾರದು.

ಹೊಸ ವರುಷ ಹೊಸ ಹರುಷವನ್ನು ತರಲಿ ಎಂದು ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಹಾರೈಸುವುದು ಸಹಜವೇ ಆಗಿದೆ. ಅಲ್ಲವೆ ? ಆದರೆ ಇಂದಿನ ಜೀವನದ ಸ್ಥಿತಿ-ಗತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಇಂತಹ ಸುಂದರ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ ಮಾತ್ರ ಹಿಂಸೆ. ಕ್ರೌರ್ಯ. ವಂಚನೆ. ಶೋಷಣೆ. ಅಸಮಾನತೆಗಳಿಂದ ಯಾಕೆ ಇಷ್ಟು ವಿಕೃತನಾಗಿದ್ದಾನೆ ? ಎನ್ನುವ ಚಿಂತೆ ನಮ್ಮನ್ನು ನಿತ್ಯವೂ ಕಾಡಿಸುತ್ತಿದೆ. ಇಂದು ನೀವು ಕೇಳಿದ ಈ ಕವಿಗಳ ಕಾವ್ಯನಿವೇದನೆಯ ಬಹುಮಟ್ಟಿನ ಚಿಂತನ ಇಂಥ ಸಂವೇದನೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು ಎಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಸಂದರ್ಭ ಯುಗಾದಿ ಹಬ್ಬವಾಗಿದ್ದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ಕವಿಗಳು ಸ್ಪಂದಿಸಿದ ರೀತಿ. ಅದನ್ನು ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಹಿಸಿದ ಬಗೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರದೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿದ್ದು. ಅವರವರದೇ ಆದ ಭಾವ. ಭಾಷೆ. ವಿಚಾರ. ಕಲ್ಪನೆ. ಶೈಲಿಗಳಿಂದ ವೈವಿಧ್ಯಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಿ ಸಂತೋಷ ನೀಡಿರಬಹುದೆಂದು ನಾನು ಆಶಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ಸಂ. ಡಾ. ಬಸವರಾಜ ಸಾದರ. ಕರ್ನಾಟಕ ವಿದ್ಯಾವರ್ಧಕ ಸಂಘ. ಧಾರವಾಡ

ಕವಿಗಳು ಕಾವ್ಯವಾಚನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಆ ಕವಿತೆಗಳ ಮೂಲಕ ನಿಮ್ಮ ಕಣ್ಣಮುಂದೆ ಮೂಡಿದ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ : ಎಂಥ ಚೇತೋಹಾರಿ ಅನುಭವ! ರಕ್ತರಂಜಿತವಾಗದಿರಲಿ ಹೊಸ ಶತಮಾನದ ಮುಂಜಾನೆ ಎಂಬ ಹಾರೈಕೆ: ಬೇವು-ಬೆಲ್ಲ ಎರಡೂ ವಿದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋಗಿಬಿಡಬಹುದು ಎಂಬ ಸಂದೇಹ: ಗಡಿಯಾರದ ಮುಳ್ಳುಗಳು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಹಕ್ಕಿಯಾಗಿವೆ: ಕಾಲದಾಚೆಯ ಕಡಲಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಮೆಯೊಂದನ್ನು ಕಡೆದು ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕಂತೆ: ಬಾಲಸೂರ್ಯನ ಬೆನ್ನಿಗಂಟಿಸಿಕೊಂಡು ಮಡಿಮೆಯೇ ದೇವರೆಂದು ಹೊರಟವರನ್ನು ನೋಡಿ: ಪ್ರೀತಿ ಎಂಬ ಎರಡಕ್ಷರ ಇನ್ನೂ ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿರುವದು ನಮ್ಮ ಪುಣ್ಯ: ಯುಗ ಯುಗಾದಿ ಕಳೆದರೂ ಸಾಲ ಬಾಕಿ ಉಳಿದಿದೆ ಎಂಬ ವಾಸ್ತವವನ್ನು ಮರೆಯಲಿಕ್ಕಾದೀತೆ ? ಮಾನವತೆಯ ಹೆಣವು ಬಿದ್ದಿದೆ. ಜೀವ ತುಂಬಲು ಬರುವರೆ ಎಂಬ ನಿರೀಕ್ಷೆ: ಈ ಎಲ್ಲದರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲೂ ನಿಜದ ಚೆಲುವೊಂದು ಒಳಗಿಳಿಯುತಿದೆ: ಒಬ್ಬಂಟಿ ಪಯಣಿಗನಾಗಲು ಬಿಡಿ ನನ್ನ ಎಂಬ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾಪೇಕ್ಷೆ: ಮನುಷ್ಯ ಮನುಷ್ಯನಾಗಿರುವುದು ಯಾಕಿಷ್ಟು ಕಷ್ಟ? ಎಂಬ ವಿಷಾದ: ಯುಗಾದಿಯಲ್ಲೂ ಬಿಡಿಸಲಾಗದ ಎಷ್ಟೊ ತಗಾದೆಗಳು: ಬರಿ ಹೊಟ್ಟೆ. ಭಾರಿ ಹೊಟ್ಟೆ: ನೋಡಿ : ಮುಳ್ಳ ಕಂಕುಳಲ್ಲಿ ಚೆಂಗುಲಾಬಿಯೊಂದು ನಗುತಿದೆ: ಕೇಳಿ: ಅಂಗಹೀನತೆಯಿಂದ ಕೂಗುತಿವೆ ಕಲ್ಲುಗಳು: ಕಾಮದಹನವಾದರೂ ಕಾಮಣ್ಣಗಳ ತಗಾದೆ ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲ. ಅಲ್ಲವೆ?: ಆಹ. ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಗೀತ ಹೆಣೆವ ಹಕ್ಕಿಗಳು ! ಇಂದಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಸತ್ಯದ ಸಮಾಧಿಗಳು ಭವ್ಯ ಮಂದಿರಗಳಾಗುವದುಂಟು: ಎಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಲಿ ಕಂದ ಕವಿತೆಯನ್ನು? ಅಷ್ಟೊಂದು ಮಾಲಿನ್ಯ ಹಬ್ಬಿ ಹರಡಿದೆ. ಕಾಣದಾಗಿದೆ ಪುಟ್ಟ ಕಾಗದದ ದೋಣಿ - ಕಳೆದು ಹೋದ ಮುಗ್ಧತೆಯ ಸಂಕೇತ: ಸತ್ತ ಮೇಲೆ ಜೊತೆಗೆ ಬರುವುದು ತನ್ನ ಹಣಚಿ ಬಟ್ಟೊಂದೇ ಎಂಬ ಅರಿವು ಮುದುಕಿಗೆ ಮೂಡಿದ್ದರಲ್ಲಿ ಬದುಕಿನ ಎಂಥ ಸತ್ಯವಡಗಿದೆ ! : ಮೂರು ದಿನದ ರಾಜನಾದವನ ಅನುಭವದ ಕಥೆ ಕೇಳಿದಿರಿ. ವಿಶ್ವದ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ರಾಸಾಯನಿಕಗಳು ತಯಾರಾಗುತ್ತಿವೆ: ಆದರೂ ಬದುಕಿನ ಗಂಧಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ: ಮಹಾಮಹಿಮರೂ ಕಳ್ಳಂಬಳ್ಳಿ ಆಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಏನು ಮಾಡುವುದು? ಕಾಲಾತೀತ ಈ ಋತುಚಕ್ರ: ಗುಡಿಸಲ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಗುಲಾಬಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದರೆ ಅಚ್ಚರಿಯೆ? : ಯಾವ ವಿಶ್ವಾಸದ ಮೊಳೆಗೆ ತೂಗು ಹಾಕಲಿ ಎಂಬ ಹತಾಶೆ: ಬತ್ತಲಾರದ ಭಾವಗಳ ಯಾವ ಶೂನ್ಯದಲಿ ಬಿತ್ತಲಿ ಎಂಬ ಹುಡುಕಾಟ: ನರಭಕ್ಷಕರ ಕಂಡು ಹಸಿರು ಕನಸುಗಳು ಕನಸಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿವೆ: 'ಪ್ರಮಾಥಿ' ಕರೆಯದೆ ಬಂದ ಅತಿಥಿ: ಹಬ್ಬದ ದಿನವೇ ಕರೆಂಟು ಹೋಗಬೇಕೆ? : ಕೊಂಚ ಅಲ್ಲಾಡುತ್ತದೆ ಮಂಚ. ಆದರೆ ಬೀಳುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಭರವಸೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ: ದರ ಇಳಿದರೆ ಮುಂದಿನ ಸಲ ಆದರದ ಸ್ವಾಗತ ಯುಗಾದಿಗೆ : .... ಕೇಳುಗರಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ವಿವಿಧ ಬಗೆಯ ಕಲ್ಪನಾಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಈಡೇರಿಸಿದ ಈ ಕವಿ ಬಂಧುಗಳಿಗೆ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಧನ್ಯವಾದಗಳು.

ಈ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಇಡಿಯಾಗಿ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ. ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಓದಬೇಕೆಂದು ಮನಸ್ಸಾಗುತ್ತದಲ್ಲವೆ? ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಆಕಾಶವಾಣಿ ಧಾರವಾಡ ಕೇಂದ್ರ ಕರ್ನಾಟಕ ವಿದ್ಯಾವರ್ಧಕ ಸಂಘದ ಸಹಯೋಗದೊಂದಿಗೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಇದೀಗ ಪುಸ್ತಕ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸಹೃದಯರಿಗೆ ನೀಡಲು ಮುಂದೆ ಬಂದಿದೆ. ಈ ಕವಿಗೋಷ್ಠಿಯನ್ನು ಆಯೋಜಿಸಿ ಪ್ರಸ್ತುತಪಡಿಸಿದ ಡಾ. ಬಸವರಾಜ ಸಾದರ ಅವರು 'ಕಾವ್ಯಯಾನ'ದ ಸಂಪಾದಕರಾಗಿ ಆ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಪೂರೈಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಹಾರ್ದಿಕ ಅಭಿನಂದನೆಗಳು.

೨

ಬೇವಿನ ಕಹಿ ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ
ಹೂವಿನ ನರುಗಂಪು ಸೂಸಿ
ಜೀವ ಕಳೆಯ ತರುತಿದೆ

ಎಂಬ ವರಕವಿಯ ವಾಣಿಯನ್ನು ಯುಗ ಯುಗಾದಿ ಕಳೆದರೂ ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಅಂಥ ಒಂದು ಜೀವನದರ್ಶನ ಆ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಬೇವು ಮೂಲತಃ ಕಹಿಯೇ. ಯುಗಾದಿ. ವಸಂತಾಗಮನ ಅದನ್ನು ಸಿಹಿಗೊಳಿಸಲಾರದು. ಆದರೆ ಅದೇ ಬೇವಿನ ಮರದಲ್ಲಿ ಅದರದೇ ಆದ ಹೂವಿನ ನರುಗಂಪು ತುಂಬಿ ಆ ಕಹಿಯನ್ನೇ ಅದು ಸಹ್ಯಗೊಳಿಸಬಲ್ಲುದು. ಬಾಳಿನ ಬೇವಿನಂಥ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿಯೂ ಕಾವ್ಯ ಕೊಡುವ ಆನಂದ ಇದೇ ಬಗೆಯದು. ಜೀವನ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸುಖ ಅಥವಾ ದುಃಖದ ನೆಲೆಯಲ್ಲ. ಪ್ರಕೃತಿಯ ಕತ್ತಲು-ಬೆಳಕಿನ ಚೆಲ್ಲಾಟದಂತೆಯೇ ಸುಖ-ದುಃಖಗಳು ಮಾನವ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನುಸುಳಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಈ ಎರಡನ್ನೂ ಸ್ವೀಕರಿಸುವ. ಸಾಮರಸ್ಯದ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಪಡೆಯುವ. ಹಮ್ಮು-ಬಿಮ್ಮುಗಳನ್ನು ಮುರಿಯುವ. ಮಧುರ ಮಧ್ಯಮಾರ್ಗವನ್ನು ನಾವು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಜನಾಂಗದ ಜೀವನಾಡಿಗಳೆನಿಸಿದ ಕವಿಗಳ ಪಾತ್ರ ಹಿರಿದಾದದ್ದು.

ಭಾರತದ ಇಂದಿನ ಸಂದರ್ಭ ಸಂಘರ್ಷಮಯವಾದದ್ದು. ಮಾನವ ಸಂಬಂಧಗಳು ಸಿಡಿದು. ಒಡೆದು ದೂರಾಗುತ್ತಿವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಪ್ರಬಲಗೊಂಡಿರುವ ಜಾತಿ. ಭಾಷೆ, ವರ್ಣ. ವರ್ಗ– ಇವೆಲ್ಲವೂ ಕಾರಣವಾಗಿವೆ. ಇಂದಿನ ರಾಜಕೀಯ ಹೊಸ ಹೊಸ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಿದೆ. ಅದನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವೆ? ಎಂಬ ಸಂದೇಹ ದಿನೇ ದಿನೇ ಪ್ರಬಲಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಇಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕವಿಯಾದವನು ಮಾನವೀಯತೆ. ಪ್ರೀತಿ. ಸಮಾನತೆಗಳನ್ನು ವಿಕೃತಗೊಳ್ಳದ ಹಾಗೆ. ಹಾಗೂ ಸಹನೀಯವಾಗುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಬಹುದು.

ಇವತ್ತು ದೇಶ. ಅಷ್ಟೇ ಏಕೆ, ಇಡೀ ಜಗತ್ತೇ ಭ್ರಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ವಿಚ್ಛಿದ್ರಗೊಂಡಿದೆ: ನಿಜ. ಇಂಥ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ಉಳಿದವರ ಕಡೆಗೆ ಬೊಟ್ಟು ಮಾಡುವ ಮೊದಲು ಇದಕ್ಕೆ ನಾವೂ ಕಾರಣ ಎನ್ನುವ ಪ್ರಜ್ಞೆ. ಎಚ್ಚರ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಮೂಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅಂದರೆ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಬದಲಾಗಬಹುದು: ಹೊಸ ಜಗತ್ತಿನ ನಿರ್ಮಾಣದ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಹೆಜ್ಜೆ

ಮುಂದಿಡಬಹುದು. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ. ಯಾವ್ಯಾವ ವ್ಯಕ್ತಿ. ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯತನ. ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಳಕಳಿ. ನಿಸ್ವಾರ್ಥ ಎನ್ನುವುದಿದೆಯೋ ಅದನ್ನು ಒಮ್ಮುಗೂಡಿಸಬೇಕು. ಅದರ ಸಾತ್ವಿಕ ಶಕ್ತಿ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲವಾಗುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ನಮ್ಮ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಕ್ಕೂ ಈ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲಿನ ಜೀವನವೇ ನೆಲೆಯಾಗಬೇಕು. 'ಇಲ್ಲಿ ಸಲ್ಲದವರು ಅಲ್ಲಿಯೂ ಸಲ್ಲರು' ಎಂಬ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ನಮ್ಮ ಆಚರಣೆ ದೃಢಗೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಈಗಿನ ದುಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ತಾನೊಬ್ಬನೇ ಬಚಾವಾಗುವುದಲ್ಲ. ತನ್ನ ಪರಿಸರವೇ. ಇಡೀ ಸಮುದಾಯವೇ ಪಾರಾಗುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ ಎಂಬುದರ ಹುಡುಕಾಟ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ. ನಮ್ಮ ಬರೆಹಗಾರರಲ್ಲಿ ನಡೆಯಬೇಕಾಗಿದೆ. ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ತಾವು ಕಂಡುಕೊಂಡ ದಾರಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯದ ಮೂಲಕ. ಬರವಣಿಗೆಯ ಮೂಲಕ ಉಳಿದವರಿಗೂ ಅವರು ತೋರಿಸಿಕೊಡಲಿ.

ಕಾವ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡುವವರೂ. ಅದನ್ನು ಆಸ್ವಾದನ ಮಾಡುವವರೂ ಉನ್ನತ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಂದ ಪ್ರೇರಿತರಾಗಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ಆ ಜನ ನಿಜಕ್ಕೂ ತೇಜಸ್ವಿಯಾಗಿ ಬಾಳಬಲ್ಲರು. ಕಾವ್ಯ ಕೇವಲ ಕಲ್ಪನಾ ಸೃಷ್ಟಿ. ಅಂಥ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತರಾದ ಮಹಾನಿಷ್ಕ್ರಿಯವಾದಿಗಳಿಂದ ದೇಶಕ್ಕೆ ಏನು ಪ್ರಯೋಜನ ಎಂದು ಕೇಳುವವರಿದ್ದಾರೆ. ಅಂಥವರಿಗೆ ಟೆನಿಸನ್ ಕವಿ ಒಂದೆಡೆ ಉತ್ತರವಿತ್ತಿದ್ದಾನೆ :

A Song that stirs the nation's heart
Is in itself a splendid deed !

ಸ್ನೇಹಿತರೆ. ಹೊಸ ವರುಷ ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ ಜನತೆಯಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರೀತಿ ಹಾಗೂ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿ. ಸುಖ. ಶಾಂತಿ. ನೆಮ್ಮದಿಗಳಿಂದ ಜೀವನದ ವೈಭವಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಲಿ ಎಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ.

ನಮಸ್ಕಾರ.

(೧೯೯೯)

೭೦

ಕನಸು ಕೋಳಿಯ ಕತ್ತು

ಕವನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪದ. ಒಂದು ಚಿತ್ರ-ಯಾವುದೂ ಹುಸಿ ಹೋಗದಂತೆ. ಸಾಧ್ಯವಾದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಇಡಿಯಾದ ಒಂದು ಪರಿಣಾಮಕ್ಕೆ ತುಡಿಯುವ ಕಲೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಪ್ರಥಮ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿಯೇ ಸಾಧಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿರುವ ಕವಿ ಡಾ. ಗೋವಿಂದ ಹೆಗಡೆಯವರನ್ನು ಮೊದಲು ಅಭಿನಂದಿಸುತ್ತೇನೆ.

'ಇದು ಎಂಥ ಬೆಳಕು'ವಿನಲ್ಲಿ ಬದುಕಿನ ಬಗ್ಗೆ ಗಂಭೀರವಾದ ಚಿಂತನೆ ವಾಸ್ತವದ ಜೀವಂತ ವಿವರಗಳಿಂದಲೇ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ('ಬೆಳಕು ಸಾಯುವ ಮುನ್ನ ಬೇಕು ಪರ್ಯಾಯ') ಕನಸಿನ ಕಡೆಗೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುವ ರೀತಿ ('ಉರಿಯುವ ಒಂದು ಕುಡಿ ಕಂಡಿದ್ದೆನಲ್ಲ. ಕನಸೇನು ಅದು') ಒಂದು ಬಗೆಯದಾದರೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ ಸಂಬಂಧಗಳ ಅಂತರ್ಗತ ಅಂಜಿಕೆ. ಅನುಮಾನ. ಅಸಂಗತ ವ್ಯವಹಾರಗಳ ಕಣ್ಣುತಪ್ಪಿಸುವಾಟಗಳನ್ನು ('ಸುದ್ದಿ'. 'ಸಿರಾಜಿಯುವ' ಇತ್ಯಾದಿ) ಚಿತ್ರಿಸುವಾಗ ಅದರ ಇನ್ನೊಂದು ಮಗ್ಗುಲು ಗೋಚರಿಸುತ್ತದೆ. 'ಉದುರಿದ ಗರಿಗಳಲ್ಲಿ ನನ್ನದೆಷ್ಟು. ನಿನ್ನದೆಷ್ಟು' ಎಂದು 'ಪತನ'ದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವಾಗ 'ಯಾಕೆ ಬದುಕು ವಿಷಾದ ಯೋಗವ ಮೀರಿ ಬೆಳೆಯುವದಿಲ್ಲ' ಎಂದು ಉತ್ತರ ಸಿಗದೆ ಚಡಪಡಿಸುವಾಗ, ದುರಂತಕ್ಕೆ ದಾಳಿಯಿಡುವ ವಿವಿಧ ಮುಖಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿ 'ಅವಸಾನ'ವನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿಕೊಂಡಾಗ. 'ಗೋಡೆ ಇಲ್ಲದೆ ಬಾಗಿಲೂ ಇಲ್ಲ' ಎಂಬ ಸತ್ಯ ಹೊಳೆದಾಗ ಈ ಎಲ್ಲ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಪ್ರತಿಮೆ ಪ್ರತೀಕಗಳ ಮೂಲಕ ಓದುಗನ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ತಾಗುತ್ತದೆ. ಹೆಜ್ಜೆಗೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಇಕ್ಕಿ ಹಾಡಿಗೆ ಉಸಿರು ನೀಡಲು ಆಹ್ವಾನಿಸುವ 'ಹಾಡಿ ಮುಗಿಸುವ ಮೊದಲು'ದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರವತ್ತಾಗಿ ಭಾವನೆಗಳು ಬಿಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವ ತಂತ್ರ 'ಹಾಡು ಮುಗಿಯದಿರಲಿ' ಎಂಬ ವಿಶೇಷಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿದೆ.

'ಪಡೆದ ಹಾಗೆಲ್ಲ ಕಳೆದು ಹೋಗುವ ಬೆಳಕ'ನ್ನು ಹರಳಾಗಿಸುವ. ಮೂಲ ಬಿಂಬದ ಬೆಳಕನ್ನು ತನ್ನ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಫಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಹಾಗೂ ಪ್ರೀತಿಯ ಪಿಸುಮಾತಿಗೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸುವ ಹಂಬಲ ಈ ಕಾವ್ಯದ ಕೇಂದ್ರ ಕಾಳಜಿಯಾಗಿದೆ. ವರ್ತಮಾನಕ್ಕೆ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಸ್ಪಂದಿಸಿ. ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸಿ ಅವರಲ್ಲೂ

ಡಾ. ಗೋವಿಂದ ಹೆಗಡೆ. ಸಂಚಯ. ಬೆಂಗಳೂರು

ಸಂಯಮ ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವ ('ಒಂದು ರಾತ್ರಿಯ ಪರಿಚಯ') ಶಕ್ತಿ. 'ಹಸಿರು ಸವಾಲಿನ ಗರುಕೆ ಸಂತಾನ'ದಂಥ ಹುಟ್ಟು ಪ್ರತಿಭೆಯು ಜಿಗುಟುಗಾರಿಕೆ. ಉದ್ವೇಗರಹಿತವಾದ ಉತ್ಕಟತೆ ಈ ಕಾವ್ಯದುದ್ದಕ್ಕೂ ಕಾಣುವಂಥದು.

ಜೀವನದ ಸಾಧ್ಯತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ತನ್ನ ಕಾವ್ಯದ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಹಾಗೂ ಪ್ರಚಲಿತ ಮಾದರಿಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಈ ಕಾವ್ಯದ ಗಮನಾರ್ಹ ಅಂಶವಾಗಿದೆ.

ನಾನು ಬೇರೆ ಕೆಲಸಗಳ ಒತ್ತಡದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಎರಡು ಮಾತು ಬರೆಯಬೇಕೆಂದು ಕವಿ ಹೆಗಡೆಯವರು ಬಯಸಿದ್ದರಿಂದ ಇದು ಅವಸರದ ಅವಲೋಕನವಾಯಿತು. ಆದರೆ ವಿಮರ್ಶಕರು ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಗಮನಿಸುತ್ತಾರೆಂದು ಆಶಿಸಿದ್ದೇನೆ.

(೨೦೦೦)

೭೧

ನಮ್ಮದೇ ದನಿಯೆತ್ತಿ ಎಂದು ಹಾಡೇವೋ

ಹಲವಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಬೋಧನದೊಂದಿಗೆ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿಯೂ ತಮ್ಮನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಡಾ. ಕೆ. ಸರೋಜಾ ಅವರು ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಹಾಗೂ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸಂಶೋಧನ ಪ್ರಬಂಧಗಳೊಂದಿಗೆ ಜನಪ್ರಿಯ ಲೇಖನಗಳನ್ನೂ ಪ್ರಕಟಿಸಿ ಮನ್ನಣೆ ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ. "ತಾಯಿ ಹಾಲು" ಎಂಬ ಇವರ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗೆ ೧೯೯೪ ನೇ ಸಾಲಿನ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ದೊರೆತಿದೆ. 'ಮಹಿಳೆ ಮತ್ತು ಆರೋಗ್ಯ' ಎಂಬ ಮತ್ತೊಂದು ಗ್ರಂಥ ಪ್ರಕಟಣೆಗೆ ಸಿದ್ಧಗೊಂಡಿದೆ. ಮಹಿಳಾ ಅಧ್ಯಯನ. ಮಾನವ ವಿಕಾಸ ಮತ್ತು ಕೌಟುಂಬಿಕ ಬಾಂಧವ್ಯ ಇವು ಇವರ ಆಸಕ್ತಿಯ ಹಾಗೂ ಪರಿಣತಿಯ ವಿಷಯಗಳಾಗಿವೆ.

ಎರಡು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಶಸ್ತ್ರಚಿಕಿತ್ಸೆಗೊಳಗಾಗಿ ಮನೆಗೆ ಮರಳಿದ ಶ್ರೀಮತಿ ಸರೋಜಾ ಅವರನ್ನು ನೋಡಲು ನಾನು ಮನೆಯವರೊಂದಿಗೆ ಅವರಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಉಳಿದ ಮಾತುಗಳ ನಡುವೆ ಅವರು ಒಂದು ನೋಟಬುಕ್ಕನ್ನು ನನ್ನ ಕೈಗಿತ್ತರು. ನಾನು ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಪುಟಗಳನ್ನು ತೆರೆದಾಗ ಅದರಲ್ಲಿ ಅವರು ಬರೆದ ತಾಜಾ ಕವಿತೆಗಳಿದ್ದವು. ಅವರು ಕವಿತೆ ಬರೆಯುವದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ. ತಾವು ಒಂದು ಮುಂಜಾನೆ ಹೀಗೆ ಕವಿತೆಗೆ ಕೈಹಚ್ಚಬಹುದೆಂದು ಅವರಿಗೂ ಅನಿಸಿರಲಿಲ್ಲವಂತೆ. ಅನಾರೋಗ್ಯದಿಂದ ಕಷ್ಟಾಯದ ವಿಶ್ರಾಂತಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಅವರು ಅನುಭವಿಸಿದ ತೀವ್ರ ಹತಾಶೆಯ. ನೋವಿನ ಅಸಹಾಯಕತೆಗಳಿಂದ ಮನಸ್ಸು ತಾಳಲಾರದಷ್ಟು ಖಿನ್ನತೆಗೊಳಗಾದಾಗ ಈ ಕವನಗಳು ಹೊರ ಹೊಮ್ಮಿದ್ದಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದರು. ನೆನಪಿನ ಉಗ್ರಾಣದಿಂದ ಒಂದರ ಹಿಂದೊಂದು ಚಿಮ್ಮಿದ ಈ ರಚನೆಗಳು ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನ ಭಾರವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿದಂತೆಲ್ಲಾ. ರೋಗಿ ಔಷಧಿಯನ್ನು ಸೇವಿಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕವನ ಕಟ್ಟುವ ಕೆಲಸ ಮುಂದುವರಿದು ಈಗ ಸಂಗ್ರಹರೂಪದಲ್ಲಿ ಓದುಗರ ಕೈಸೇರುತ್ತಿರುವದು ಸಂತೋಷದ ವಿಷಯವಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೇನು ? "ಹೀಗೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಹೊಸ ಕವಿತೆಯೆಂಬ ಹಸುಗೂಸಿನ ಗಲ್ಲಗಳ ನೇವರಿಸುತ್ತ ಪುಳಕಗೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ". "ಕವನವೆ ಜೀವಭಾವನೆಗಳ ಕಾಯುವ ತಾಯಿ' ಎನ್ನುವಷ್ಟರಮಟ್ಟಿನ ತಾದಾತ್ಮ್ಯಭಾವ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

ಶ್ರೀಮತಿ ಕೆ. ಸರೋಜಾ. ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತ್ತಿಕಾ. ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ

ಈ ಕವಿತೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಾನೇ ನಾಲ್ಕು ಮಾತು ಬರೆಯಬೇಕೆಂದು ಅವರು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಅವರ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ಆ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಕೈಗೂಡಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಈ ಕವನಗಳು ರೂಪಗೊಂಡದ್ದು ಈಗ ಒಂದೆರಡು ವರ್ಷವಾದರೂ ಇವುಗಳ ಆಳದಲ್ಲಿ ಒಂದ ಹೆಣ್ಣು ಜೀವ ಕಳೆದ ಐವತ್ತು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಂಡ ನಾನಾ ಬಗೆಯ ನೋವಿನ ದಟ್ಟವಾದ ಅನುಭವವಿದೆ. ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಹಾಗೂ ಸಮಾಜದ ಇಂದಿನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಎದೆಯೊಳಗಿನ ನೋವು. ದುಃಖ. ದುಮ್ಮಾನ. ಅವಮಾನ ಹಿಂಜರಿಕೆಗಳು ಭೀಕರ ಮೌನದ ಲಕ್ಷ್ಮಣರೇಖೆಗಳೊಳಗೇ ಒತ್ತೊತ್ತಾಗಿ ಕುಳಿತು ಹೆಪ್ಪುಗಟ್ಟಿರುವುದನ್ನು "ಲಕ್ಷ್ಮಣರೇಖೆಗಳಾಚೆಗಿನ ಹಾಡು" ಎಂಬ ಕವಿತೆ ಈ ಸಂಕಲನದ ಆಶಯವನ್ನು ಒಟ್ಟಾಗಿ ನಿವೇದಿಸುತ್ತದೆ :

ನೇರವಾಗಿ ಬಿಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳದ
ಎದೆಗೊತ್ತಿ ತಬ್ಬಲಾಗದ
ಸ್ವಚ್ಛಂದವಾಗಿ ತುಡಿಯಲಾಗದ
ಎಷ್ಟೋ ಭಾವಗಳು ನೋವುಗಳು
ಹಾಡಾಗಿ ಹರಿಯುತಿವೆ
ನನ್ನ ಕವಿತೆಗಳಾಗಿ.

ಮೊದಮೊದಲು ತೀವ್ರವಾದ ಭಾವಲಹರಿಗಳಂತೆ ಕಂಡುಬಂದರೂ ಮರುಗಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ವೈಚಾರಿಕತೆಯ ಸೆಳಕುಗಳಿಂದ ಈ ಕವನಗಳು ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೆಳೆದುಕೊಂಡು ಬಿಡುತ್ತವೆ. ವೈಯಕ್ತಿಕವಾದ ಬೇಸರ, ದುಃಖ. ನಿರಾಶೆಗಳ ಭಾರವನ್ನು ಇಳುಹಿಕೊಳ್ಳುವದರ ಜೊತೆಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಸ್ಪಂದಿಸಬಲ್ಲ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಅನ್ಯಾಯ. ಶೋಷಣೆ. ಡಾಂಭಿಕತೆಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸುವ ದನಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ ವಾಸ್ತವದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಇಲ್ಲಿಯ ಅನೇಕ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂಗ್ರಹದ ಹೆಸರಿನ ಕವಿತೆಯೇ 'ನಮ್ಮದೇ ದನಿ ಎತ್ತಿ ಎಂದು ಹಾಡೇವೊ' ಸ್ತ್ರೀ ಸಮುದಾಯದ ಹತಾಶೆಯನ್ನೂ ಹಂಬಲವನ್ನು ಕೂಡಿಯೇ ಮಿಡಿಯುತ್ತದೆ:

ಎಂದು ನಾವು ಆಮೆಗಳ ಚಿಪ್ಪಿಂದ ಹೊರ ಬೀಳುತ್ತೇವೊ ?
ನೆಲಬಿಟ್ಟು ಗರಿಬಿಚ್ಚಿ ಬಾನಾಡಿಗಳಂತೆ ಎಂದು ಹಾರಾಡುತ್ತೇವೋ ?
ಇನ್ನೂ ಯಾರೂ ಕೇಳದ ಹಲವಾರು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಕೇಳುತ್ತ.
ಯಾರಿಗೂ ಇನ್ನೂ ತಿಳಿದಿಲ್ಲದ ನಮ್ಮ ನೂರಾರು ನೋವುಗಳ.
ನಿರಾಸೆಗಳ. ನಲಿವುಗಳ. ಉತ್ಸಾಹದ. ಉತ್ಸವದ. ದಂಗೆ ಎಬ್ಬಿಸುವ
ಹಾಡುಗಳನೆಂದು ನಮ್ಮದೇ ದನಿ ಹಚ್ಚಿ ಹಾಡೇವೋ.

ಸ್ತ್ರೀಪರವಾದ ಕಾಳಜಿಗಳೇ ಇಲ್ಲಿಯ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕವಿತೆಗಳ ವಸ್ತುವಾಗಿದ್ದು ಅದು ವೈವಿಧ್ಯದಿಂದಲೂ ಕೂಡಿದೆ. ಹೆಣ್ಣಿನ ಇಂದಿನ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಯ ವಾಸ್ತವ ಚಿತ್ರವನ್ನು ನೀಡುತ್ತ :

ಎಚ್ಚರಿಕೆ. ನೀನು ನೀನಾಗಿಯೆ ಇರಲು
ನೀ. ನಿನ್ನೊಳಗೆ. ನಿನ್ನ ಹೊರಗೆ ಕಾಯಬೇಕಾಗಿದೆ ಕಾವಲು

ಎಂದು ಸೋದರಿಗೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ನೀಡುವಂತೆಯೇ 'ನವವಿವಾಹಿತನಿಗೊಂದು ಕಿವಿಮಾತು' ಹೇಳುವಲ್ಲಿ ಅವನ ನೈತಿಕ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ದೀರ್ಘವಾಗಿಯೇ ನಿರೂಪಿಸಿ ಪರಸ್ಪರ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಿಗಿರುವ ವಿಶೇಷಗುಣವನ್ನು ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ:

ನಿಜಾರ್ಥದಲಿ ನೀ ಜೀವದ ಗೆಳೆಯನಾದರೆ
ಮೆಚ್ಚಿ ಬಂದ. ಮನ ಕೊಟ್ಟ ಮಡದಿಯೊಬ್ಬಳಿಗೆ
ಮಾತ್ರ ಗೊತ್ತಿದೆ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಮನದನ್ನನಿಗೆ
ಮಡದಿ. ಗೆಳತಿ. ತಾಯಾಗುವದು ಹೇಗೆಂದು.

ಹೆಣ್ಣು ಉರಿಯುವ ಮೋಂಬತ್ತಿ. ಕರಗುವ ಕರ್ಪೂರ. ತೇಯುವ ಗಂಧದ ಕೊರಡು ಎಂಬ ಗಂಡಿನ ಅಥವಾ ಸಮಾಜದ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆದು ಅವಳ ನಿಜರೂಪವನ್ನು 'ಪ್ರಕೃತಿ' ಪದ್ಯ ಪ್ರತೀಕಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ:

ನಾನು ಪ್ರಕೃತಿ. ಕರಗುವದು ಉರಿಯುವದು
ತನ್ನ ತಾನೇ ತೇಯ್ದು ಇಲ್ಲವಾಗುವದು
ನನ್ನ ಸಹಜಗುಣವಲ್ಲ.

ಹಸಿರುಟ್ಟು. ಹೂಮುಡಿದು ಉಲ್ಲಾಸದಿಂದ ಭೋರ್ಗರೆಯುವಳು ತಾನು. ಎಲ್ಲ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮನುಗಳ ಬೋಧನೆ. ಹೊಸ ಹೊಸ ಸುಖಗಳ ಶೋಧನೆಯ ರೂಪದ ಶೋಷಣೆ ನಿಲ್ಲದೆ ಹೋದರೆ 'ಪ್ರಕೃತಿಯ ಕ್ಷಮೆಯ ಎಲ್ಲೆಗೆ ಇದೇ ಕೊನೆ'. ಎಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಈ ಕಾವ್ಯದ ನಾಯಿಕೆ ಪುರುಷದ್ವೇಷಿಯೆಂದು ಭಾವಿಸಬೇಕಿಲ್ಲ. ಅವನು ಸುಖದುಃಖಗಳನ್ನು ಪರಸ್ಪರ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವ ಬಗೆಯರಳಿಸಬಲ್ಲವನಾಗಿರಬೇಕು.

ನನ್ನದೆಲ್ಲವ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳ ಬಲ್ಲವ
ತನ್ನದೆಲ್ಲವ ಹಂಚುವ ತೋಳುಳ್ಳವ
ಅರಳಬಲ್ಲ ಎನ್ನೀ ನಗೆಯ ಅರಳಿಸಬಲ್ಲವ
ಸಿಗುವನೇನು ಎಂದಾದರೂ ನನಗೆ
ಈ ಕನಸುಗಳ ಜೊತೆಗಾರ ?

'ಪ್ರೀತಿ'ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಿನ ಪ್ರೀತಿ ಎಷ್ಟೊಂದು ಗಾಢವಾಗಿರಬಲ್ಲದೆಂಬುವನ್ನು ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

ತಾನು ಮನುಕುಲದ ಚೇತನ ಎಂಬ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸವುಳ್ಳ ಹೆಣ್ಣು ದಿಟ್ಟತನದಿಂದಲೇ ನುಡಿಯಬಲ್ಲಳು ಹೀಗೆ :

'ನೀವೆಂದು ಕೊಂಡಂತೆ
ಹೊನ್ನು, ಮಣ್ಣುಗಳ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿಯ
ವಸ್ತುವಾಗಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ ನಾನೆಂದಿಗೂ'

ಮೀರಾ ಮಹದೇವಿಯಕ್ಕ ನಾರಿಯರ ಆದರ್ಶಗಳಾಗದಂತೆ ನಾರಿಯರ ನೆಲೆಯಿಂದ ಅವರನ್ನು ದೇವಿಯರ ಪೀಠಕ್ಕೇರಿಸಿ ಮತ್ತೆ ನಾರಿಯರ ಸುತ್ತ ಕಟ್ಟು ಕಟ್ಟಳೆಯ ಕೋಟೆ ಕಟ್ಟಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿರುವದರ ಪ್ರತಿಭಟನೆ 'ಬಯಲ ದಕ್ಕಿಸುವವರು ಬೇಕಾಗಿದ್ದಾರೆ' ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ನೇರವಾಗಿಯೇ ಬಂದಿದೆ.

'ಕಪ್ಪು ಕಮಲಗಳು' 'ಬೇಲಿಯಾಚೆಯ ಹೂಗಳು' ಕವಿತೆಗಳು 'ಕಾಮದ ಕ್ರೌರ್ಯದ ನಂಜನ್ನು ಉಣ್ಣುತ್ತಿರುವ' ವೇಶ್ಯಾಜೀವನದ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುತ್ತವೆ.

ಏನಿದ್ದರೂ ಅಂತಃಕರಣದ ಸೆಲೆ ಬತ್ತಬಾರದು. ಸಂವೇದನೆ ಮೊಂಡಾದರೆ "ನನ್ನೊಳಗಿನ ನಾನು ಎಲ್ಲಿ ಕಳೆದು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೇನೊ" ಎಂಬ ಭಯ ಕವಿಜೀವಕ್ಕೆ. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ನೋವಿನ. ತಳಮಳದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಆಕೆ ಆಶಾವಾದಿಯಾಗಿ

ಎನ್ನೀ ಕರುಳಿಗೆ ಕಿಚ್ಚಿಟ್ಟವರ
ಇಚ್ಛೆಗೆ ಬಾಗದೆ
ಸುಕ್ಕಾಗದೆ ಸೊರಗದೆ
ಎಂದಿಗೂ ಬತ್ತದ ಕಡಲ ತೆರದಿ
ಮೊರೆಯುತ ಉಕ್ಕುತ ಬರಲಿ
ಜೀವನ ಪ್ರೀತಿ

ಎಂದು ಜೀವನ ಶ್ರದ್ಧೆಗೆ ಎರವಾಗದಿರುವುದು ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ಹಿಂದಿನದೇನೇ ಇರಲಿ. ನಮಗಿರುವ ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ಸಾರ್ಥಕಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಆರೋಗ್ಯಕರ ದೃಷ್ಟಿ ಈ ಕವಯಿತ್ರಿಗಿರುವದು ಮೆಚ್ಚತಕ್ಕ ಸಂಗತಿ :

'ಇಂದು' ಎಂಬುದರ ವರ್ತಮಾನ
ಬದುಕು ನಮಗಿತ್ತ ಬಹುಮಾನ.
ಅದರ ಅನಂತ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳ ಸಾರ್ಥಕತೆಗಳ
ಕೆಡಿಸದಿರಲಿ ಭೂತಕಾಲದ ನೆನಪುಗಳು
ನೋವುಗಳು, ತಪ್ಪು ನೆಪ್ಪುಗಳು ಕಾಡದಿರಲಿ
ವರ್ತಮಾನಕೆ, ಅದರ ಸಾರ್ಥಕತೆಗೆ.

'ಚಮಚಾಗಳ ದರಬಾರು' 'ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಬೆಳ್ಳಿಹಬ್ಬ' 'ಬರುತಿಹುದು ರಾಮರುಗಳ ರಾಜ್ಯ' 'ಮಹಿಳಾ ಮೀಸಲಾತಿ' ಗಳಂಥ ರಾಜಕೀಯ ವಿಷಯಗಳನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಬರೆದ ಕವಿತೆಗಳೂ ಇಲ್ಲಿವೆ. ಮೊಗವೆತ್ತಿ ನೋಡಿದರೆ

ವಿಶಾಲವಾದ ಆಕಾಶ ಕಂಡೇ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ 'ಬಗೆ ಅರಳಿ ಬುದ್ಧಿ ಅರಿಯದ ಹರುಷದ ಸವಿ'ಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬಹುದು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಿದ್ದೂ ಕುರುಡರಾದವರನ್ನು. ಮಿಡಿವ ಕರುಳಿಲ್ಲದವರನ್ನು ಕುರಿತ ವ್ಯಂಗ್ಯ 'ಸ್ವಯಂ ಪ್ರತಿಭೆಯ ಕತ್ತಲೊಳಗೆ' ಸೂಚ್ಯವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ.

ತಮ್ಮ ಮೂಗ ನೇರಕೆ ಜಗವನಳೆಯುವವರಿಗೆ
ಅಹಂಕಾರ ಅಸೂಯೆಗಳ ಹೆಣಭಾರ ಹೊತ್ತಿರುವವರಿಗೆ
ಅನಂತ ಅಗಾಧ ಆಗಸ ಕಂಡೀತು ಹೇಗೆ?
ಅವರಿರುವರು ತಮ್ಮ ಸ್ವಯಂಪ್ರಭೆಯ ಕತ್ತಲೊಳಗೆ.

ಹಾಗೆಯೇ ಸಾಮಾಜಿಕ ನಿಷೇಧಗಳ ವಿರುದ್ಧ ದನಿ ಎತ್ತಿರುವ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಕ್ರೋಶ ರೂಪತಾಳಿದ್ದರೂ ಅದರ ಹಿಂದಿರುವ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವಂತಿಲ್ಲ.

ಕಳೆದ ಎರಡು ಮೂರು ದಶಕಗಳಿಂದ ಹಲವಾರು ಪ್ರತಿಭಾನ್ವಿತ ಕವಯಿತ್ರಿಯರು ತಂತಮ್ಮ ಸಾಧನೆಯಿಂದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಆಯಾಮವನ್ನೂ ಚೈತನ್ಯವನ್ನೂ ತಂದುಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಇದುವರೆಗೆ ತೀರ ಅಪರಿಚಿತರಾಗಿಯೇ ಉಳಿದಿದ್ದ ಶ್ರೀಮತಿ ಕೆ. ಸರೋಜಾ ಅವರು ಇದೀಗ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಅನಿವಾರ್ಯವೆನ್ನುವಂತೆ ತಮ್ಮದೇ ದನಿಯೆತ್ತಿ ಹಾಡಿ ಈ ಪದ್ಯಗಳ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮ ಒಳಗಿನ ಅಳಲನ್ನು ತೋಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಈ ಚೊಚ್ಚಲು ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳಾ ಕಾವ್ಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕೆಲವು ಮೆಚ್ಚುಗೆಯ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಓದುಗರಿಗೆ ಪರಿಚಯಿಸುವದಷ್ಟೆ ಈ ಮುನ್ನುಡಿಯ ಉದ್ದೇಶ. ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಮಿತವ್ಯಯ. ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಯಮ. ಕಲೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಕಾಳಜಿ ಹೆಚ್ಚಿದಂತೆಲ್ಲ ಇನ್ನೂ ಉತ್ತಮ ರಚನೆಗಳನ್ನು ಇವರು ಕೊಡಬಲ್ಲರೆಂಬ ಭರವಸೆಯನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಂಗ್ರಹ ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಮೂಡಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಯಶಸ್ಸನ್ನೂ ಶುಭವನ್ನೂ ಕೋರುತ್ತೇನೆ

(೨೦೦೦)

ಕವಿತೆಯ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಕಾಯುವ ನಿಷ್ಠೆ

ಗಗನದಿ ಸಾಗಿವೆ ಬಾಗಿವೆ ಮೋಡ
ಹೋಗಿವೆ ನೀರನು ಸುರಿದು
ಬರುವವು ಬಂದೇ ಬರುವವು ನೋಡ
ತುಂಬಿಸಿ ತುಳುಕಿಸಿ ಹರಿದು
(೧೯೫೬)

ಕವಿ ಚೆನ್ನವೀರ ಕಣವಿಯವರು ವ್ಯಷ್ಟಿ ಕೇಂದ್ರಿತ ಕವಿಯಲ್ಲ; ಸಮಷ್ಟಿಯೊಂದಿಗೆ ಹದವಾಗಿ ಬೆರೆತು, ಕಾವ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಯು ಸಮುದಾಯದ ಒಂದು ಮಹಾದನಿಯಾಗಬೇಕೆಂಬ ಒಂದು ಹೆಬ್ಬಯಕೆ ಅವರದು. ತನ್ನ ಕಾಲದ ದನಿಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಸಮ್ಮತಿ, ಸಹದನಿ ಕೂಡಿಸುವ; ಸ್ವಾಗತ ಕೋರುವ; ಕಾವ್ಯದ ಹರವು ವಿಸ್ತರಿಸುವ ಹಂಬಲ. ಅಂತೆಯೇ ಕಣವಿಯವರು ಕಿರಿ ಕವಿಗಳಿಗೆ ಅಣ್ಣನಾಗಿ, ಮರಿಕವಿಗಳಿಗೆ ಗುರುವಾಗಿ; ಪ್ರೌಢಕವಿಗಳಿಗೆ ಗೆಳೆಯನಾಗಿ 'ಮುನ್ನುಡಿ'ಯ ಹಣೆ ಬೊಟ್ಟನ್ನು ಇಟ್ಟು ಕಾವ್ಯಲೋಕಕ್ಕೆ ಪರಿಚಯಿಸಿದವರು.

೧೯೫೨-೨೦೦೦ ದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಕಣವಿಯವರಿಂದ 'ಮುನ್ನುಡಿ'ಯ ಹರಕೆ, ಹಾರೈಕೆಯನ್ನು ಪಡೆದ ಕಾವ್ಯಕೃತಿಗಳು ಎಪ್ಪತ್ತೊಂದನ್ನು ಮೀರುತ್ತವೆ. ಯಾವುದೇ ಕವಿಗೆ 'ಹಣೆಪಟ್ಟಿ' ಅಂಟಿಸಿ, ಕೃತಿ ಪರಿಶೀಲನೆ ಮಾಡುವ ಸಂಕುಚಿತತೆ ಇವರದಲ್ಲ. ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಕವಿಯಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾದುದೇನು ಎಂಬುದನ್ನು ಕಲಾನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಗಮನಿಸಿ, ಕವಿಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಅಥವಾ ಒಲವನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ವಸ್ತುವನ್ನು ಕವಿ ಯಾವ ತನ್ಮಯತೆಯಿಂದ ನಿರ್ವಹಿಸಿದ್ದಾನೆಂಬುದು ಅವರಿಗೆ ಮುಖ್ಯ. ಕವಿಯ ಕಲ್ಪನೆಯ ಅಂಶ ಯಾವ ಬಗೆಯದೇ ಇರಲಿ; ಆತ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ನಿಲುವು ಏನೇ ಇರಲಿ, ಕಾವ್ಯದ ಶಿಸ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅದು ಅನುಬಂಧ ಸಾಧಿಸಿದೆಯೇ ಎಂಬುದು ಕಣವಿಯವರ ಕಾಳಜಿ. ಹೀಗಾಗಿ ಇವರು ಗುಣಪಕ್ಷಪಾತಿಯಾಗುವರೆ ಹೊರತು, ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಥವಾ ಚಳುವಳಿ ಪಂಥದ ವಕ್ತಾರನಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಕಣವಿಯವರ ಈ ವಿಮರ್ಶನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯೇ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಹೊಸ ಕವಿಗೆ ಅಪ್ಯಾಯಮಾನವಾಗಿದ್ದರೆ, ಪ್ರೌಢ ಕವಿಗಳಿಗೆ ಆದರಣೀಯವಾಗಿದೆ. ಮಕ್ಕಳ ಕವಿತೆಗಳಿಗೆ ಇವರು ಬರೆದ ಮುನ್ನುಡಿಗಳು ಆ ಬಗೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮುನ್ನಡೆಗೆ ತೋರುಬೆರಳಾಗಿವೆ.

ಕಣವಿಯವರು ಕವಿತೆಯ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಕಾಯುವ ನಿಷ್ಠೆಯುಳ್ಳ ಕವಿ ಮತ್ತು ಗದ್ಯ ಬರಹಗಾರ. ಐವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಈ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಕವಿತೆಯ ಕ್ರಮಾಗತ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವ ಇವರ 'ಮುನ್ನುಡಿ'ಗಳ ಈ ದಾಖಲೆಯು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಇತಿಹಾಸಕ್ಕೆ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಆಕರವಾಗಿ ಉಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಡಾ. ಶ್ಯಾಮಸುಂದರ ಬಿದರಕುಂದಿ

ಬೆಲೆ ರೂ. : **125-00**